GAUDEO

John Carter Brown

in usum g vanderkun 1745.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLAE AD ATTICVM, AD M. BRVTVM, AD QVINTVM FRATREM,

Cum correctionibus Pauli Manutij.

JOHN CARTER BROWN

AL DVS

VENETIIS M. D. LIIII.

GVLIELMO PELLICERIO, EPIſcopo Monſpeſſulanenſi, Chriſtianiſſimi Galliæ Regis apud Venetam remp. Oratori, Paulus Manutius, Aldi F. S. D.

QVO quiſque in nos animo ſit, difficile eſt iudicare: neque fere quidquam eſt, quod intelligi minus poſſit; propterea quòd à ſimulatione uoluntas non facile diſtinguitur: tamen dubitare te non arbitror, quin ego is in te colendo ſim, qui eſſe debeo: ſecus enim ſi eſſet, me tu certe, quantum amas, non amares. quanquam non hoc modo facis: etenim beneficio etiam obſtringis: beneficium autē illud eſt, quòd mihi ad reſtituendos ueterum libros omnia, quæ in te ſunt, quæ intelligo eſſe maxima, & polliceris, & defers. quam tuam liberalitatem eo pluris facio, quòd eam tu condire ſoles humanitate ſermonis: qua factum eſt, ut non ego ſolum, ſed omnis hæc te ciuitas mirifice diligat. nam de doctrina tua, de probitate, quis erat, qui iam antea non audiſſet? quæ quanquam eiuſmodi ſint, ut ipſa per ſe beneuolentiam, & gratiam concilient: tamen, cum hæc orationis comitas accedit, multo pluris æſtimantur. itaque in hoc legationis munere fungendo qui maiorem aut gratiam à noſtris hominibus inierit, aut uirtutis opinionem tulerit, arbitror fuiſſe neminem. ſed apud me præcipua ſunt merita: quæ equidem, ſi poſſim, cupio remunerare: ſed mihi gratiæ reddendæ rationem ſentio eſſe perdifficilem: non enim quæ tibi ad bene merendum, eadem eſt nobis ad remunerandum facultas. quare quo-

niam, quod debeo, ſoluere non poſſum: ueritus, ne tu malum nomen me putares, cepi conſilium mittēdi ad te quaſi prædes harum epiſtolarum libros. quos tibi non puto à me eſſe commendandos. nam & tu eos iampridem bene noſti: & prædes commendare, debitoris non eſt. tantum te rogo, ut, ſi me tibi eam, quam debeo, præſtare obſeruantiam intelligis, tu me eo, quo inſtituiſti, proſequi amore ne deſinas. Vale.

STVDIOSIS.

a D *latinæ linguæ cognitionem, ut ego exiſtimo, plus afferre non poteſt ullus liber, quàm quæ ad* Atticum *ſcriptæ ſunt epiſtolæ. ſed eas hactenus propter infinita menda pauciſſimi attingere ſunt auſi. quæ me ratio cum hortari uideretur, ut ad earum emendationem, quidquid operæ, quidquid poſſem induſtriæ, conferrem; feci, & opus aggreſſus ſum ſane difficillimum. in quo tamen quantum ſtudij poſuerim, non pœnitet. nam fere, lectorem offendere quæ poterant, ſublata ſunt omnia: ut deinceps liber omnium elegantiſſimus & legi ab omnibus, & intelligi ſatis commode poſſit.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER I.

CICERO ATTICO S.

PETITIONIS NOSTRAE, *quam tibi ſummæ curæ eſſe ſcio, huiuſmodi ratio eſt, quod adhuc coniectura prouideri poſſit. prenſat unus* P.*Galba, ſine fuco, ac fallacijs, more maiorum. negatur. ut opinio eſt hominum, non aliena rationi noſtræ fuit illius hæc præpropera prenſatio: nam illi ita negant uulgo, ut mihi ſe debere dicant. ita quiddam ſpero nobis profici, cum hoc percrebreſcit, plurimos noſtros amicos inueniri. nos autem initium prenſandi facere cogitaramus eo ipſo tempore, quo tuum puerum cum his literis proficiſci* Cincius *dicebat.* In *campo, comitijs tribunicijs, ad* XVI. *cal.* Sext.*cõpetitores, qui certi eſſe uidebantur,* Galba, & Antonius, & Q.Cornificius. *puto te in hoc aut riſiſſe, aut ingemuiſſe, ut frontem ferias. ſunt, qui etiam* Cæſonium *putẽt.* Aquillium *nõ arbitramur; qui denegat, et iurauit morbum, et illud ſuũ regnum iudiciale oppoſuit.* Catilina, *ſi iudicatũ erit meridie nõ lucere, certus erit cõpetitor. de* Aufidio, *et* Palicano, *nõ puto te expectare, dũ ſcribã. de ijs, qui nũc petũt,* Cæſar *certus putatur.* Thermus *cum* Silano *contendere exiſtimatur: qui ſic inopes et ab amicis, et exiſtimatione ſunt, ut mihi uideatur nõ eſſe* ἀδύνατον Curiũ *obducere. ſed hoc præter me ne-*

tionibus maxime cõducere uidetur, Thermum fieri cũ Cæſare: nemo eſt enim ex ijs, qui nunc petunt, qui, ſi in noſtrum annum reciderit, firmior candidatus fore uideatur: propterea quòd curator eſt uiæ Flaminiæ: quæ cum erit abſoluta, ſane facile eum libenter nunc cæteri * conſuli acciderim. petitorum hæc eſt adhuc informata cogitatio. nos in omni munere candidatorio fungendo ſummam adhibebimus diligentiam: & fortaſſe, quoniam uidetur in ſuffragijs multum poſſe Gallia; cum Romæ à iudicijs forum refrixerit, excurremus menſe Septembri legati ad Piſonẽ, ut Ianuario reuertamur. cum perſpexero uoluntates nobilium, ſcribam ad te. cætera ſpero prolixa eſſe, his duntaxat urbanis competitoribus: illam manum, tu, mihi, cura, ut præſtes, quoniã propius abes, Pompeij, noſtri amici. nega me ei iratum fore, ſi ad mea comitia non uenerit. atque hæc huiuſmodi ſunt. Sed eſt, quod abs te mihi ignoſci peruelim. Cæcilius, auunculus tuus, à P. Vario cum magna pecunia fraudaretur, agere cœpit cum eius fratre Caninio Satyro de ijs rebus, quas eum dolo malo mancipio accepiſſe de Vario diceret. una agebant cæteri creditores, in quibus erat Lucullus, et P. Scipio, et is, quem putabant magiſtrum fore, ſi bona uenirent, L. Pontius. uerum hoc ridiculum eſt, de magiſtro nunc cognoſcere. rogauit me Cæcilius, ut adeſſem contra Satyrum. dies fere nullus eſt, quin hic Satyrus domum meam uẽtitet. obſeruat L. Domitium maxime: me habet proximum. fuit & mihi, & Quinto fratri magno uſui in noſtris petitionibus. ſane ſum perturbatus, cum ipſius Satyri familiaritate, tũ Domitij, in quo uno maxime ambitio

noſtra nititur. demonſtraui hæc Cæcilio: ſimul et illud oſtendi, ſi ipſe unus cũ illo uno contenderet, me ei ſatiſfacturum fuiſſe: nunc in cauſa uniuerſorum creditorum, hominum præſertim ampliſſimorum, qui ſine eo, quem Cæcilius ſuo nomine perhiberet, facile cõmunem cauſam ſuſtinerent, æquum eſſe, eum et officio meo cõſulere, & tempori. durius accipere hoc mihi uiſus eſt, quàm uellem, et quàm homines belli ſolent; & poſtea prorſus ab inſtituta noſtra paucorum dierum conſuetudine longe refugit. abs te peto, ut mihi hoc ignoſcas, et me exiſtimes humanitate eſſe prohibitũ, ne contra amici ſummam exiſtimationem miſerrimo eius tẽpore uenirem; cum is omnia ſua ſtudia, et officia in me contuliſſet. quòd ſi uoles in me eſſe durior, ambitionem mihi putabis obſtitiſſe. ego autem arbitror, etiã ſi id ſit, mihi ignoſcendum eſſe: ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον οὐδὲ βοείην. *uides enim, in quo curſu ſimus, et quàm omnes gratias non modo retinendas, uerũ etiam acquirendas putemus. ſpero tibi me cauſam probaſſe, cupio quidem certe. Hermathena tua ualde me delectat, et poſita ita belle eſt, ut totũ gymnaſium* ἡλίου ἀνάθημα *eſſe uideatur. multum te amamus. L. Iulio Cæſare, C. Marcio Figulo conſulibus filiolo me auctum ſcito, ſalua Terentia.*

CICERO ATTICO S.

ABS TE *tam diu nihil literarũ? Ego de meis ad te rationibus ſcripſi antea diligenter. hoc tempore Catilinã, cõpetitorem noſtrũ, defendere cogitamus. iudices habemus, quos uolumus, ſumma accuſatoris uolũtate. ſpero, ſi abſolutus erit, coniunctiorem nobis fore in ratione*

petitionis: ſin aliter acciderit, humaniter feremus. tuo aduentu nobis opus eſt maturo. nam prorſus ſumma hominũ eſt opinio, tuos familiares, nobiles homines, aduerſarios honori noſtro fore. ad eorum uoluntatem mihi conciliandã maximo te mihi uſui fore uideo. quare Ianuario ineunte, ut conſtituiſti, cura ut Romæ ſis. Auiam tuam ſcito deſiderio tui mortuã eſſe, & ſimul, quòd uerita ſit, ne Latinæ in officio non manerent, & in montẽ Albanum hoſtias nõ adduceret. eius rei conſolationem ad te L. Saufeium miſſurum eſſe arbitror. nos hic te ad mẽſem Ianuarium expectamus: ex quodã rumore, an ex literis tuis ad alios miſſis? nam ad me de eo nihil ſcripſiſti. Signa, quæ nobis curaſti, ea ſunt ad Caietã expoſita. nos ea nõ uidimus; neque enim exeundi Roma poteſtas nobis fuit. miſimus, qui pro uectura ſolueret. te multũ amamus, quòd ea abs te diligẽter, paruoq; curata ſunt. Quod ad me ſæpe ſcripſiſti de noſtro amico placãdo, feci, et expertus ſum omnia: ſed mirandum in modum eſt animo abalienato; quibus de ſuſpicionibus, etſi audiſſe te arbitror, tamen ex me, cum ueneris, cognoſces. Salluſtium præſentẽ reſtituere in eius ueterẽ gratiam nõ potui. hoc eo ad te ſcripſi, quòd is me accuſare de te ſolebat. in ſe expertus eſt illũ eſſe minus exorabilem, meum ſtudium nec tibi defuiſſe. Tulliolam C. Piſoni L. F. Frugi deſpondimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

CREBRAS *expectationes nobis tui cõmoues. nuper quidẽ, cum te iam aduentare arbitraremur, repẽte abs te in menſem Quintilem reiecti ſumus. nunc uero*

ſentio, quod cõmodo tuo facere poteris, uenias ad id te m
pus, quod ſcribis. obieris Quinti fratris comitia; nos lo n
go interuallo uiſeris; Acutilianam controuerſiã trãſege
ris. hoc me etiam Peduceus, ut ad te ſcriberem, admo=
nuit. putamus enim utile eſſe, te aliquando iam rem
trãſigere. mea interceſſio & eſt, & fuit parata. Nos hic
incredibili ac ſingulari populi uoluntate de C. Macro
trãſegimus. cui cum æqui fuiſſemus, tamẽ multo maio
rem fructũ ex populi exiſtimatione illo damnato cepi-
mus, quàm ex ipſius, ſi abſolutus eſſet, gratia cepiſſe=
mus. Quod ad me de Hermathena ſcribis, per mihi gra
tum eſt: et ornamentũ Academiæ propriũ meæ, quòd et
Hermes cõmune omniũ, & Minerua ſingulare eſt eius
gymnasij. quare uelim, ut ſcribis, cæteris quoque rebus
quamplurimis eum locum ornes. Quæ mihi antea ſi=
gna miſiſti, ea nondũ uidi. in Formiano ſunt: quò ego
nunc proficiſci cogitabam. illa omnia in Tuſculanum
deportabo. Caietam, ſi quando abundare cœpero, orna
bo. Libros tuos conſerua: & noli deſperare, eos meos
facere poſſe. quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitijs,
atque omnium uicos, & prata contemno. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVANTVM dolorem acceperim, & quãto fru
ctu ſim priuatus et forẽſi, & domeſtico, Lucij fratris
noſtri morte; in primis pro noſtra conſuetudine tu exi
ſtimare potes. nã mihi omnia, quæ iucũda ex humani=
ta:e alterius, et moribus homini accidere poſſunt, ex il-
lo accidebãt. quare nõ dubito, quin tibi quoque id mole
ſtum ſit; cum et meo dolore moueare, & ipſe omni uir=

tute, officioq́; ornatiſſimum, tuiq́; & ſua ſponte, & meo ſermone amantem, affinem, amicumq́; amiſeris. Quod ad me ſcribis de ſorore tua, teſtis erit tibi ipſa, quantæ mihi curæ fuerit, ut Q. fratris animus in eam eſſet is, qui eſſe deberet. quem cũ eſſe offenſiorem arbitrarer, eas literas ad eum miſi, quibus & placarem ut fratrem, & monerem ut minorem, & obiurgarem ut errantem. itaque ex ijs, quæ poſtea ſæpe ab eo ad me ſcripta ſunt, confido ita eſſe omnia, ut & oporteat, et uelimus. De literarũ miſſione, ſine cauſa abs te accuſor: nunquam enim à Põponia noſtra certior ſum factus, eſſe cui literas dare poſſem. porro autẽ neque mihi accidit, ut haberem, qui in Epeirũ proficiſceretur: neque dum te Athenis eſſe audiebamus. De Acutiliano autem negotio quod mihi mandaras; ut primũ à tuo digreſſu Romam ueni, confecerã: ſed accidit, ut et contentione nihil opus eſſet; & ego, qui in te ſatis conſilij ſtatuerim eſſe, mallem Peduceũ tibi conſilium per literas, quàm me, dare. etenim cum multos dies aures meas Acutilio dediſſem; cuius ſermonis genus tibi notum eſſe arbitror; non mihi graue duxi ſcribere ad te de illius querimonijs, cũ eas audire, quod erat ſubodioſum, leue putaſſem. ſed abs te ipſo, qui me accuſas, unas mihi ſcito literas redditas eſſe; cũ et otij ad ſcribendũ plus, & facultatẽ dandi maiorem habueris. Quod ſcribis, etiam ſi cuius animus in te eſſet offenſior, à me recolligi oportere: quid dicas? neque id neglexi: ſed eſt miro quodã modo affectus. ego autem, quæ dicenda fuerũt de te, non præterij: quid autem contendendũ eſſet, ex tua putabam uoluntate ſtatuere oportere: quam ſi ad

me perſcripſeris, intelliges me neque diligentiorẽ eſſe uoluiſſe, quàm tu eſſes, neque negligentiorem fore, quàm tu uelis. De Tadiana re mecum Tadius locutus eſt, te ita ſcripſiſſe, nihil eſſe iam, quod laboraret, quoniam hæreditas uſucapta eſſet. id mirabamur, te ignorare, de tutela legitima, in qua dicitur eſſe puella, nihil uſucapi poſſe. Epeiroticam emptionem gaudeo tibi placere. Quæ tibi mandaui, & quæ tu intelliges conuenire noſtro Tuſculano, uelim, ut ſcribis, cures; quod ſine moleſtia tua facere poteris: nã nos ex omnibus moleſtijs, & laboribus uno illo in loco conquieſcimus: quò fratrem quotidie expectamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te, & ſororem tuam, & matrẽ maxime diligit, ſalutemq; tibi plurimam adſcribit, & Tulliola, deliciæ noſtræ. Cura, ut ualeas; & nos ames; & tibi perſuadeas, te à me fraterne amari.

CICERO ATTICO S.

NON cõmittam poſthac, ut me accuſare de epiſtolarum negligentia poſſis. tu modo uideto, in tanto otio ut par mihi ſis. Domũ Rabirianam Neapoli, quã tu iam dimenſam, et exædificatã animo habebas, M. Fonteius emit HS CCCLↃↃↃXXX. id te ſcire uolui, ſi quid forte ea res ad cogitationes tuas pertineret. Q. frater, ut mihi uidetur, quo uolumus animo eſt in Põponiam, & cũ ea nunc in Arpinati prædio erat, & ſecum habebat hominem χρηστομαθῆ D. Tyranniũ. Pater nobis deceſſit ad VIII. cal. Dec. Hæc habebam fere, quæ te ſcire uellem. tu, uelim, ſi qua ornamẽta γυμνασιώδη reperire poteris, quæ loci ſint eius, quem tu

non ignoras, ne prætermittas. Nos Tu*ſculano ita delectamur, ut nobiſmet ipſis tum denique, cum illò uenimus, placeamus.* Quid agas omnibus de rebus, et quid acturus ſis, fac nos quamdiligentiſſime certiores. Apud matrem recte eſt; eaq; nobis curæ eſt. L. Cincio HS X X C D conſtitui me curaturum idibus Febr. tu, uelim, ea, quæ nobis emiſſe, et paraſſe ſcribis, des operã, ut quamprimum habeamus. & uelim cogites, id quod mihi pollicitus es, quemadmodum bibliothecam nobis conficere poſſis. omnem ſpem delectationis noſtræ, quam, cum in otium uenerimus, habere uolumus, in tua humanitate poſitam habemus. Vale.

CICERO ATTICO S.

APVD te eſt, ut uolumus. mater tua, & ſoror à me, Quintoq; fratre diligitur. Cum Acutilio ſum locutus. is ſibi negat à ſuo procuratore quidquã ſcriptũ eſſe; & miratur iſtã controuerſiã fuiſſe, quòd ille recuſarat ſatiſdari, amplius abs te non peti. Quod te de Tadiano negotio decidiſſe ſcribis, id ego Tadio & gratum eſſe intellexi, & magnopere iucundum. Ille noſter amicus, & mehercule uir optimus, & mihi amiciſſimus, ſane tibi iratus eſt. hoc ſi quanti tu æſtimes, ſciã, tum, quid mihi elaborandũ ſit, ſcire poſſim. L. Cincio HS C C L ƆƆC C C C pro ſignis Megaricis, ut tu ad me ſcripſeras, curaui. Hermæ tui Pentelici cum capitibus æneis, de quibus ad me ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. quare uelim, & eos, & ſigna, et cætera, quæ tibi eius loci, & noſtri ſtudij, & tuæ elegantiæ eſſe uidebũtur, quamplurima, quamprimumq; mittas;

& maxime quæ tibi gymnaſij, xyſtiq; uidebuntur eſſe : nam in hoc genere ſic ſtudio efferimur, ut abs te adiuuandi, ab alijs prope reprehendẽdi ſimus. ſi Lentuli nauis nõ erit, quò tibi placebit, imponito. Tulliola, deliciolæ noſtræ, tuum munuſculum flagitat, & me ut ſponſorem appellat : mihi autem abiurare certius eſt, quàm dependere. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIMIVM *raro nobis abs te literæ afferuntur : cum & multo tu facilius reperias, qui Romam proficiſcantur, quàm ego, qui Athenas ; & certius tibi ſit, me eſſe Romæ, quàm mihi, te Athenis. itaque propter hanc dubitationem meam breuior hæc ipſa epiſtola eſt; quòd, cum incertus eſſem, ubi eſſes, nolebam illum noſtrum familiarem ſermonem in alienas manus deuenire. ſigna Megarica, & Hermas, de quibus ad me ſcripſiſti, uehementer expecto. quidquid eiuſdem generis habebis, dignum Academia tibi quod uidebitur; ne dubitaris mittere; & arcæ noſtræ confidito. genus hoc eſt uoluptatis meæ : quæ γυμνασιώδη maxime ſunt, ea quæro. Lentulus naues ſuas pollicetur. peto abs te, ut hæc cures diligenter. Chilius te rogat, & ego eius rogatu, εὐμολπιδῶν πάτρια. Vale.*

CICERO ATTICO S.

CVM *eſſem in Tuſculano, (erit hoc tibi pro illo tuo, Cũ eſſem in Ceramico) ueruntamẽ cum ibi eſſem, Romã puer à ſorore tua miſſus epiſtolã mihi abs te allatã dedit, nunciauitq;, eo ipſo die poſt meridiem miſſuram*

*qui ad te proficiſceretur . eo factũ eſt, ut epiſtolæ tuæ
reſcriberem aliquid; breuitate tẽporis, tam pauca coge=
rer ſcribere . primũ tibi de noſtro amico placando, aut
etiam plane reſtituendo polliceor . quod ego, etſi mea
ſponte ante faciebam, eo nunc tamen et agam ſtudio=
ſius, & contendam ab illo uehementius, quòd tantam
ex epiſtola uoluntatẽ eius rei tuam perſpicere uideor.
hoc te intelligere uolo, pergrauiter illum eſſe offenſum:
ſed quia nullam uideo grauẽ ſubeſſe cauſam, magno=
pere, confido illum fore in officio, & in noſtra poteſta=
te. Signa noſtra, et Hermeraclas, ut ſcribis, cum cõmo
diſſime poteris, uelim imponas, et ſi quod aliud οἰκεῖον
eius loci, quem non ignoras, reperies, et maxime, quæ
tibi palæſtræ, gymnaſijq́; uidebũtur eſſe: etenim ibi ſe=
dens hæc ad te ſcribebam, ut me locus ipſe admoneret.
præterea typos tibi mando, quos in tectorio atrioli poſ=
ſim includere, et putealia ſigillata duo . Bibliothecam
tuam caue cuiquã deſpondeas, quamuis acrem amato=
rem inueneris : nam ego omnes meas uindemiolas eò re
ſeruo, ut illud ſubſidium ſenectuti parem . De fratre
confido ita eſſe, ut ſemper uolui, & elaboraui . multa
ſigna ſunt eius rei, non minimũ, quòd ſoror prægnãs
eſt . De comitijs meis, & tibi me permiſiſſe memini,
& ego iampridem hoc cõmunibus amicis, qui te expe=
ctant, prædico, et te non modo non accerſam, ſed pro=
hibebo; quòd intelligã multo magis intereſſe tua, te a-
gere, quod agendũ eſt hoc tempore; quàm mea, te ad=
eſſe comitijs . proinde eo animo te uelim eſſe, quaſi mei
negotij cauſa in iſta loca miſſus eſſes . me autẽ eum et
offendes erga te, & audies, quaſi mihi, ſi qua parta*

erunt, non modo te præſente, ſed per te parta ſint. Tulliola tibi diem dat, ſponſorem non appellat. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET mea ſponte faciebam antea, & poſt, duabus epiſtolis tuis perdiligenter in eandem rationē ſcriptis, magnopere ſum commotus. eò accedebat hortator aſſiduus Salluſtius, ut agerē quamdiligentiſſime cū Lucceio de ueſtra uetere gratia reconciliāda. ſed cū omnia feciſſem, non modo eā uolūtatem eius, quæ fuerat erga te, recuperare nō potui, uerū nec cauſam quidē elicere immutatæ uolūtatis. tametſi iactat ille quidē illud ſuū arbitriū, et ea, quæ iā tum, cū aderas, offendere eius animū intelligebā, tamen habet quiddā profecto, quod magis in animo eius inſederit, quod neque epiſtolæ tuæ, neque noſtra legatio tam poteſt facile delere, quàm tu præſens nō modo oratione, ſed tuo uultu illo familiari tolles, ſi modo tāti putabis id, quod, ſi me audies, & ſi humanitati tuæ cōſtare uoles, certe putabis. ac, ne illud mirere, cur, cū ego antea ſignificarē tibi per literas, me ſperare illū in noſtra poteſtate fore, nūc idē uidear diffidere; incredibile eſt, quāto mihi uideatur illius uolūtas obſtinatior, & in hac iracundia obfirmatior. ſed hæc aut ſanabuntur, cum ueneris; aut ei moleſta erunt, in utro culpa erit. Quod in epiſtola tua ſcriptum erat, me iā arbitrari deſignatum eſſe; ſcito, nihil tā exercitū eſſe nunc Romæ, quàm candidatos, omnibus iniquitatibus; nec, quādo futura ſint comitia, ſciri. uerū hæc audies de Philadelpho. tu, uelim, quæ Academiæ noſtræ paraſti, quamprimū mittas. mirum, quàm illius loci nō

modo uſus, ſed etiã cogitatio delectat. libros uero tuos
caue cuiquã tradas. nobis eos, quemadmodum ſcribis,
conſerua. ſummũ me eorũ ſtudiũ tenet, ſicut odiũ iam
cæterarum rerum: quas tu, incredibile eſt, quàm breui
tẽpore quãto deteriores offenſurus ſis, quàm reliquiſti.

CICERO ATTICO S.

TEVCRIS illa lentũ ſane negotiũ. neque Corne=
lius ad Terentiam poſtea rediјt. opinor, ad Conſidium,
Axiũ, Selicium confugiendũ eſt. nam à Cæcilio propin=
qui minore cẽteſimis nummũ mouere nõ poſſunt. ſed,
ut ad prima illa redeã, nihil ego illa impudentius, aſtu
tius, lentius uidi. libertum mitto: Tito mandaui: σκέ=
ψεις, atque ἀναβολαί. ſed neſcio, an ταὐτόματον ἡ=
μῶν. nam mihi Pompeiani prodromi nunciant, aper=
te Pompeium acturum, Antonio ſuccedi oportere: eo-
demq́; tempore aget prætor ad populum. res eiuſmodi
eſt, ut ego nec per bonorũ, nec per popularem exiſtima=
tionẽ honeſte poſſim hominẽ defendere; nec mihi libeat,
quod uel maximũ eſt. etenim accidit hoc, quod totum
cuiuſmodi ſit, mãdo tibi, ut perſpicias. libertum ego ha
beo, ſane nequam hominem, Hilarũ dico, ratiocinatorẽ,
et clientem tuum. de eo mihi Valerius interpres nun=
ciat, Chiliusq́; ſe audiſſe ſcribit hæc; eſſe hominẽ cum
Antonio; Antonium porrò in cogendis pecunijs dicti=
tare, partem mihi quæri, & à me cuſtodem communis
quæſtus libertum eſſe miſſum. nõ ſum mediocriter cõ=
motus: neque tamen credidi: ſed certe aliquid ſermo=
nis fuit. totum inueſtiga, cognoſce, perſpice, et nebulo
nem illũ, ſi quo pacto potes, ex iſtis locis amoue. huius

ſermonis

ſermonis Velerius auctorem Cn. Plancium nominabat. mando tibi plane, totum ut uideas, cuiuſmodi ſit. Pompeium nobis amiciſſimum conſtat eſſe. diuortium Muciæ uehementer probatur. P. Clodium, Appij filium, te credo audiſſe cum ueſte muliebri deprehenſum domi C. Cæſaris, cum pro populo fieret, eumq; per manus ſeruulæ ſeruatum, & eductum: rem eſſe inſigni infamia. quod te moleſte ferre certo ſcio. Quod præterea ad te ſcribam, non habeo. & mehercule eram conturbatior: nam puer feſtiuus, anagnoſtes noſter, Soſitheus deceſſerat, meq; plus, quàm ſerui mors debere uidebatur, commouerat. Tu uelim ſæpe ad nos ſcribas. ſi rem nullam habebis; quod in buccam uenerit, ſcribito. Vale. cal. Ianuarij, M. Meſſalla, & M. Piſone conſs.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI tuas treis iam epiſtolas, unam à M. Cornelio, quam à Tribus ei Tabernis, ut opinor, dediſti; alteram, quam mihi Canuſinus tuus hoſpes reddidit; tertiam, quam, ut ſcribis, anchoris ſolutis de faſelo dediſti. quæ fuerunt omnes rhetorũ. pure loquuntur, cum humanitatis ſparſæ ſale, tum inſignes amoris notis. quibus epiſtolis ſum equidem abs te laceſſitus ad ſcribendum; ſed iccirco ſum tardior, quòd non inuenio fidelem tabellarium. quotus enim quiſque eſt, qui epiſtolam paulo grauiorem ferre poſſit, niſi eam per lectionem releuarit? accedit eò, quòd mihi non eſt notum, ut quiſque in Epeirum proficiſcatur. ego enim te arbitror, cæſis apud Amaltheam tuam uictimis, ſtatim eſſe ad Sicyonem oppugnandum profectum; neque

Idipſum tamen certum habeo, quando ad Antonium proficiſcare, aut quid in Epeiro temporis ponas. ita neque Achaicis hominibus, neque Epeiroticis paulo liberiores literas committere audeo. ſunt autem poſt diſceſſum à me tuum res dignæ literis noſtris, ſed non committendæ eiuſmodi periculo, ut aut interire, aut aperiri, aut intercipi poſſint. Primum igitur ſcito, primum me non eſſe rogatum ſententiam, præpoſitumq́; eſſe nobis pacificatorem Allobrogum, idq́; admurmurante ſenatu, neque me inuito eſſe factum: ſum enim & ab obſeruando homine peruerſo liber, & ad dignitatem in rep. retinendam contra illius uoluntatem ſolutus: & ille ſecundus in dicendo locus habet auctoritatem pene principis, & uoluntatem non nimis deuinctam beneficio conſulis. tertius eſt Catulus, quartus (ſi etiam hoc quæris) Hortenſius. Conſul autem ipſe paruo animo, & prauo, tantum cauillator genere illo moroſo, quod etiam ſine dicacitate ridetur, facie magis, quàm facetijs, ridiculus, nihil agens cum rep. ſeiunctus ab optimatibus: à quo nil ſperes boni reip. quia non uult; nil metuas mali, quia non audet. eius autem collega & in me perhonorificus, et partium ſtudioſus, ac defenſor bonarum. quin immo leuiter inter ſe diſſident. ſed uereor, ne hoc, quod infectum eſt, ſerpat longius. credo enim te audiſſe, cum apud Cæſarem pro populo fieret, uenisſe eò muliebri ueſtitu uirum; idq́; ſacrificium cum uirgines inſtauraſſent, mentionem à Q. Cornificio in ſenatu factam: (is fuit princeps; ne tu forte aliquem noſtrum putes) poſtea rem ex S. C. ad uirgines, & pontifices relatam, idq́; ab ijs nefas eſſe decretum: dein=

de ex S. C. conſules rogationem promulgaſſe: uxori Cæſarem nuncium remiſiſſe. in hac cauſa Piſo amicitia P. Clodij ductus operam dat, ut ea rogatio, quã ipſe fert, & fert ex S. C. & de religione, antiquetur. Meſſalla uehementer adhuc agit ſeuere. boni uiri precibus Clodij remouentur à cauſa. operæ comparantur. noſmet ipſi, qui Lycurgei à principio fuiſſemus, quotidie demitigamur. inſtat, & urget Cato. quid multa? uereor, ne hæc neglecta à bonis, defenſa ab improbis magnorum reip. malorum cauſa ſit. Tuus autem ille amicus, ſcin' quem dicam? de quo tu ad me ſcripſiſti, poſteaquam non auderet reprehendere, laudare cœpiſſe, nos, ut oſtendit, admodum diligit, amplectitur, amat, aperte laudat; occulte, ſed ita, ut perſpicuum ſit, inuidet. nihil come, nihil ſimplex, nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς honeſtum, nihil illuſtre, nihil forte, nihil liberũ. ſed hæc ad te ſcribam alias ſubtilius: nam neque adhuc mihi ſatis nota ſunt; & huic terræ filio neſcio cui committere epiſtolam tantis de rebus non audeo. Prouincias prætores nondum ſortiti ſunt. res eodem eſt loci, quo reliquiſti. Τοποθεσίαν, quam poſtulas, Miſeni & Puteolorum, includam orationi meæ. ad III. non. Dec. mendoſe fuiſſe animaduerteram. Quæ laudas ex orationibus, mihi crede, ualde mihi placebant: ſed non audebam antea dicere: nunc uero, quòd à te probata ſunt, multo mihi ἀττικώτερα uidentur. in illam orationem Metellinam addidi quædã. liber tibi mittetur; quoniam te amor noſtri φιλορήτορα reddidit. Noui tibi quidnam ſcribam? quid? etiam. Meſſalla cons. Antronianam domũ emit HS CCCCXXXVII. quid id ad me? In-

quies? tantum, quòd ea emptione & nos bene emiſſe iudicati ſumus; & homines intelligere cœperunt, lice= re amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem a= liquam peruenire. Teucris illa lentum negotium, ſed tamen eſt in ſpe. Tu iſta cõfice. à nobis liberiorem epi= ſtolam expecta. Vale. VI. cal. Febr. M. Meſſalla, & M. Piſone conſs.

CICERO ATTICO S.

VEREOR, *ne putidum ſit, ſcribere ad te, quàm ſim occupatus: ſed tamen ita diſtinebar, ut uix huic tantulæ epiſtolæ tempus habuerim, atque id ereptum è ſummis occupationibus. Prima concio Pompeij qua= lis fuiſſet, ſcripſi ad te antea, non iucunda miſeris, ina nis improbis, beatis non grata, bonis non grauis. ita= que frigebat. tũ Piſonis cons. impulſu leuiſſimus trib. pl. Fuſius in concionem produxit Pompeium. res age= batur in circo Flaminio: & erat in eo ipſo loco illo die nundinarũ πανήγυρισ. quæſiuit ex eo, placeret'ne ei, iu dices à prætore legi, quo conſilio idem prætor uteretur. id autem erat de Clodiana religione ab ſenatu conſtitu tum. tum Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus eſt; ſenatusq; auctoritatem ſibi omnibus in rebus ma= ximam uideri, ſemperq; uiſam eſſe, reſpondit, & id multis uerbis. poſtea Meſſalla cons. in ſenatu de Pom= peio quæſiuit, quid de religione, & de promulgata ro= gatione ſentiret. locutus ita eſt in ſenatu, ut omnia illius ordinis conſulta γενικῶσ laudaret: mihiq;, ut aſſedit, dixit ſe putare ſatis ab ſe etiam de iſtis rebus eſ= ſe reſponſum. Craſſus poſteaquam uidit illum excepiſ=*

ſe laudem, ex eo, quòd hi ſuſpicarentur homines ei conſulatum meum placere, ſurrexit, ornatiſſimeq́; de meo conſulatu locutus eſt; ut ita diceret, ſe, quòd eſſet ſenator, quòd ciuis, quòd liber, quòd uiueret, mihi acceptum referre: quoties coniugem, quoties domũ, quoties patriam uideret, toties ſe beneficiũ meũ uidere. quid multa? totum hunc locum, quem in Ariſtocratia ego uarie meis orationibus, quarum tu Ariſtarchus es, ſoleo pingere, de flamma, de ferro, (noſti illas ληκύθους) ualde grauiter pertexuit. proximus Pompeio ſedebam. intellexi hominem moueri; utrum Craſſum inire eam gratiam, quam ipſe prætermiſiſſet; an eſſe tãtas res noſtras, quæ tam libenti ſenatu laudarentur, ab eo præſertim, qui mihi laudem illam eo minus deberet, quòd meis omnibus literis in Pompeiana laude perſtrictus eſſet? hic dies me ualde Craſſo adiunxit: & tamen, ab illo aperte, tecte quicquid eſt datum, libenter accepi. ego autem ipſe, dij boni, quomodo ἐνεπερπερευσάμην nouo auditori Pompeio. ſi unquam mihi ἐπιχειρήματα ſuppeditauerunt, illo tempore. quid multa? clamores: etenim hæc erat ὑπόθεσις, de grauitate ordinis, de equeſtri concordia, de conſenſione Italiæ, de immortuis reliquijs cõiurationis, de uilitate, de otio. noſti iam in hac materia ſonitus noſtros: tanti fuerunt, ut ego eo breuior ſim, quòd eos uſque iſthinc exauditos putem. Romanæ autem res ſic ſe habent. Senatus ἄρειος πάγος. nil conſtantius, nil ſeuerius, nil fortius. nam cum dies ueniſſet rogationi ex S.C. ferendæ, concurſabant barbatuli iuuenes, totus ille grex Catilinæ, duce filiola Curionis; & populum, ut antiquaret, rogabant. Piſo au-

tem conſul lator rogationis, idem erat diſſuaſor. opera
Clodianæ ponteis occuparant. tabellæ miniſtrabantur
ita ut nulla daretur, Vti rogas. hic tibi Roſtra Cato adu
lat, conuicium Piſoni cons. mirificum facit; ſi id eſt con=
uicium, uox plena grauitatis, plena auctoritatis, ple=
na denique ſalutis. accedit eodem etiam noſter Horten=
ſius, multi præterea boni. inſignis uero opera Fauoni
fuit. hoc cõcurſu optimatũ comitia dimittuntur: ſena=
tus uocatur. cum decerneretur frequenti ſenatu, contra
pugnãte Piſone, ad pedes omnium ſingillatim accidente
Clodio, ut conſules populum cohortarentur ad rogatio=
nem accipiendam: homines ad XV. Curioni nullum
S. C. facienti aſſenſerunt: facile ex altera parte CCCC
affuerunt. acta res eſt. Fuſius tertium conceſſit. Clo=
dius conciones miſeras habebat, in quibus Lucullum,
Hortenſium, C. Piſonem, Meſſallam cons. contumelio=
ſe lædebat, me tantum comperiſſe omnia criminabatur.
ſenatus & de prouincijs prætorum, & de legationibus,
& de cæteris rebus decernebat, ut ante, quàm rogatio
lata eſſet, ne quid ageretur. habes res Romanas. ſed ta=
men etiam illud, quod ego non ſperaram, audi. Meſ=
ſalla cons. eſt egregius, fortis, conſtans, diligens, noſtri
laudator, amator, imitator. ille alter uno uitio minus
uitioſus, quòd iners, quòd ſomni plenus, quòd imperi=
tus, quòd ἀπρακτότατος, ſed uolũtate ita καχέκτης,
ut Pompeium poſt illam concionem, qua ab eo ſenatus
laudatus eſt, odiſſe cœperit: itaque mirum in modum
omneis à ſe bonos alienauit; neque id magis amicitia Clo
dij adductus fecit, quàm ſtudio perditarum rerum, at=
que partium. ſed habet ſui ſimilem in magiſtratibus,

præter Fuſium, neminem. bonis utimur tribunis pl. Cornuto uero pſeudocatone. quid quæris? num ad priuata redeam? Τεῦκρις promiſſa patrauit. tu mandata effice, quæ recepiſti. Quintus frater, qui Argiletani ædificij reliquum dodrantē emit HS DCCXXV, Tuſculanum uenditat, ut, ſi poſſit, emat Pacilianam domū. Cum Lucceio in gratiam redi. uidero hominem. ualde petitur. renauabo operam. Tu, quid agas, ubi ſis, cuiuſmodi iſtæ res ſint, fac me quamdiligentiſſime certiorem. idibus Febr. Vale.

CICERO ATTICO S.

ASIAM *Quinto, ſuauiſſimo fratri, obtigiſſe audiſti. nō enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quàm ullius noſtrū literæ nunciarint. nunc, quoniā & laudis auidiſſimi ſemper fuimus, & præter cæteros φιλέλληνες & ſumus, & habemur, & multorū odia, atque inimicitias reip. cauſa ſuſcepimus; παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο; curáq; et effice, ut ab omnibus et laudemur, et amemur. his de rebus plura ad te in ea epiſtola ſcribā, quā ipſi Quinto dabo. Tu me, uelim, certiorē facias, quid de meis mādatis egeris, atque etiā, quid de tuo negotio. nā ut Brūduſio profectus es, nullæ mihi abs te sūt redditæ literæ. ualde aueo ſcire, quid agas. id. Mart. Vale.*

CICERO ATTICO S.

QVAERIS *ex me, quid acciderit de iudicio, quod tam præter opinionem omnium factum ſit: & ſimul uis ſcire, quo modo ego minus, quàm ſoleam, præliatus ſim. reſpondebo tibi* ὕστερον πρότερον ὁμηρικῶς.

Ego enim, quandiu ſenatus auctoritas mihi defendēda fuit, ſic acriter, & uehementer prœliatus ſum, ut clamor, concurſusq́; maxima cum mea laude fieret. quòd ſi tibi unquam ſum uiſus in rep. fortis, certe me in illa cauſa admiratus eſſes. cum enim ille ad conciones confugiſſet, in hiſq́; meo nomine ad inuidiam uteretur: dij immortales, quas ego pugnas, & quantas ſtrages edidi: quos impetus in Piſonem, in Curionem, in totam illam manum feci: quomodo ſum inſectatus leuitatem ſenum, libidinem iuuentutis. ſæpe, ita me dij iuuent, te non ſolum auctorem conſiliorum meorum, uerum etiam ſpectatorem pugnarum mirificarum deſideraui. poſtea uero quàm Hortenſius excogitauit, ut legem de religione Fuſius trib. pl. ferret; in qua nihil aliud à conſulari rogatione differebat, niſi iudicum genus; (in eo autem erant omnia) pugnauitq́;, ut ita fieret; quòd et ſibi, & alijs perſuaſerat, nullis illum iudicibus effugere poſſe: contraxi uela, perſpiciens inopiam iudicum; neque dixi quicquam pro teſtimonio, niſi quod erat ita notum, atque teſtatum, ut non poſſem præterire. itaque ſi cauſam quæris abſolutionis, (ut iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar,) egeſtas iudicum fuit, & turpitudo. id autem ut accideret, commiſſum eſt Hortenſij conſilio: qui dum ueritus eſt, ne Fuſius ei legi intercederet, quæ ex S.C. ferebatur, non uidit illud, ſatius eſſe, illum in infamiæ relinqui ſordibus, quàm infirmo iudicio committi: ſed ductus odio properauit rem deducere in iudicium, cum illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret. ſed iudicium, ſi quæris, quale fuerit; incredibili exitu, ſic, uti nunc ex euentu ab

aliјs, à me tamen ex ipſo initio conſilium Hortenſij *reprehendatur. nam ut reiectio facta eſt clamoribus maximis; cum accuſator, tanquam cenſor bonus, homines nequiſſimos reijceret, reus, tanquam clemens laniſta, frugaliſſimum quenque ſecerneret; ut primum iudices conſederunt, ualde diffidere boni cœperunt. non enim unquam turpior in ludo talario conſeſſus fuit. maculoſi ſenatores, nudi equites, tribuni non tam ærarij, ut appellātur, quàm ærati. pauci tamē boni inerāt, quos reiectione fugare ille non potuerat, qui mœſti inter ſui diſſimileis, & mœrentes ſedebant, & contagione turpitudinis uehementer permouebantur. hic, ut quæque res ad conſilium primis petitionibus referebatur, incredibilis erat ſeueritas, nulla uarietate ſententiarum: nihil impetrabat reus: plus accuſatori dabatur, quàm poſtulabat: triumphabat (quid quæris?)* Hortenſius *ſe uidiſſe tantum: nemo erat, qui illum reum, ac nō millies condemnatum arbitraretur. me uero teſte producto, credo te ex acclamatione* Clodij *aduocatorum audiſſe, quæ conſurrectio iudicum facta ſit, ut me circunſteterint, ut aperte iugula ſua pro meo capite* P. Clodio *oſtentarint. quæ mihi res multo honorificētior uiſa eſt, quàm aut illa, cum iurare tui ciues* Xenocratem *teſtimonium dicentem prohibuerunt; aut cum tabulas* Metelli Numidici, *cum hæ, ut mos eſt, circumferrentur, noſtri iudices aſpicere noluerunt. multo hæc inquam noſtra res maior. itaque iudicum uocibus, cum ego ſic ab his, ut ſalus patriæ, defenderer, fractus reus, & una patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem frequentia poſtridie conuenit, qua cum abiens conſulatu*

ſum domum reductus. clamare præclari Ariopagitæ, ſe non eſſe uenturos, niſi præſidio conſtituto. refertur ad conſilium: una ſola ſententia præſidium non deſiderauit. defertur res ad ſenatum: grauiſſime, ornatiſſimeq; decernitur. laudantur iudices. datur negotium magiſtratibus. reſponſurum hominem nemo arbitrabatur. Ἐσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε. noſti Caluũ, ex Nãneianis, illum laudatorem meũ, de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram: biduo per unum ſeruum, & eum ex ludo gladiatorio, confecit totum negotium: accerſiuit ad ſe, promiſit, interceſſit, dedit. iam uero (ò dij boni rem perditam) etiam noctes certarum mulierum, atque adoleſcentulorum nobiliũ introductiones nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. ita ſummo diſceſſu bonorum, pleno foro ſeruorum, XX. iudices ita fortes tamen fuerũt, ut, ſũmo propoſito periculo, uel perire maluerint, quàm perdere omnia. XXXI. fuerunt, quos fames magis, quàm fama, commouerit. quorum Catulus cum uidiſſet quendam, Quid uos, inquit, præſidium à nobis poſtulabatis? an, ne nummi uobis eriperentur, timebatis? habes, ut breuiſſime potui, genus iudicij, & cauſam abſolutionis. Quæris deinceps, qui nunc ſit ſtatus reip. et qui meus. reip. ſtatum illum, quem tu meo conſilio, ego diuino confirmatũ putábam, qui bonorum omnium coniunctione, & auctoritate conſulatus mei fixus, & fundatus uidebatur, niſi quis nos deus reſpexerit, elapſum ſcito eſſe de manibus uno hoc iudicio; ſi iudicium eſt, triginta homines populi R. leuiſſimos, ac nequiſſimos, nummulis acceptis, ius, & fas omne delere; &, quod omnes

non modo homines, uerum etiam pecudes factum eſſe ſciebant, id, Caluum, & Plautum, & Spongiam, et cæteras huiuſmodi quiſquilias ſtatuere, nunquam eſſe factum. ſed tamen ut te de rep. conſoler; non ita, ut ſperarunt mali, tanto impoſito reip. uulnere, alacris exultat improbitas in uictoriâ. nam plane ita putauerunt, cum religio, cum pudicitia, cum iudiciorum fides, cum ſenatus auctoritas concidiſſet, fore, ut aperte uictrix nequitia, ac libido pœnas ab optimo quoque peteret ſui doloris, quem improbiſſimo cuique inuſſerat ſeueritas conſulatus mei. idem ego ille, (non enim mihi uideor inſoleter gloriari, cum de me apud te loquor, in ea præſertim epiſtola, quam nolo alijs legi) idem, inquam, ego recreaui afflictos animos bonorum, unumquenque confirmans, & excitans. inſectandis uero, exagitandisq; nummarijs iudicibus, omnem omnibus ſtudioſis, ac fautoribus illius uictoriæ παῤῥησίαν eripui. Piſonem conſ. nulla in re conſiſtere unquam ſum paſſus: deſponſam homini iam Syriam ademi. ſenatum ad priſtinam ſuam ſeueritatem reuocaui, atque abiectum excitaui: Clodium præſentem fregi in ſenatu cum oratione perpetua pleniſſima grauitatis, tum altercatione eiuſmodi, ex qua licet pauca deguſtes. nam cætera non poſſunt habere eandem neque uim, neque uenuſtatem, remoto illo ſtudio contentionis, quem ἀγῶνα uos appellatis. nam, ut idibus Maij in ſenatum conuenimus, rogatus ego ſententiam, multa dixi de ſumma reip. atque ille locus inductus eſt à me diuinitus; ne, una plaga accepta, patres conſcripti conciderent; ne deficerent: uulnus eſſe eiuſmodi,

quod mihi neque diſſimulandum, neque pertimeſcendũ
uideretur: ne aut ignorando ſtultiſſimi iudicaremur.
bis abſolutum eſſe Lentulum, bis Catilinam: hunc ter=
tium iam eſſe à iudicibus in remp. immiſſum. erras
Clodi: non te iudices urbi, ſed carceri reſeruarunt; ne=
que retinere in ciuitate, ſed exilio priuare uoluerunt.
quam ob rem patres conſcripti erigite animos, retinete
ueſtram dignitatem. manet illa in rep. bonorum con=
ſenſio: dolor acceſſit bonis uiris: uirtus non eſt immi=
nuta: nihil eſt damni factum noui, ſed, quod erat, in=
uentum eſt in unius hominis perditi iudicio. plures ſi=
miles reperti ſunt. ſed quid ago? pene orationem in epi
ſtolam incluſi. Redeo ad altercationem. ſurgit pulchel
lus puer: obijcit mihi, me ad Baias fuiſſe. falſum: ſed
tamen quid huic ſimile eſt? inquam. quaſi in operto di
cas fuiſſe. quid, inquit, homini Arpinati cum aquis ca=
lidis? narra inquã patrono tuo, qui Arpinateis aquas
concupiuit. noſti enim marinas. quouſque, inquit, hũc
regem feremus? regem appellas, inquam, cum Rex tui
mentionem nullam fecerit? ille autem Regis hæredita-
tem ſpe deuorarat. domum, inquit, emiſti. putas, inquã,
dicere, iudices emiſti? iuranti, inquit, tibi non credide-
runt. mihi uero inquam X X iudices crediderunt:
X X X I, quoniam nummos ante acceperunt, tibi nil
crediderunt. magnis clamoribus afflictus conticuit, &
concidit. Noſter autem ſtatus eſt hic. apud bonos ijdem
ſumus, quos reliquiſti: apud ſordem urbis, & fæcem
multo melius, quàm reliquiſti. nam & illu d nobis nõ
obeſt, uideri noſtrum teſtimonium non ualuiſſe. miſ-
ſus eſt ſanguis inuidiæ ſine dolore, atque etiam hoc ma=

giſ, quòd omnes illi fautores illius flagitij rem ma‑ nifeſtam illam redemptam eſſe à iudicibus confitentur. accedit illud, quòd illa concionalis hirudo ærarij, miſe‑ ra, & ieiuna plebecula, me ab hoc Magno unice diligi putat. & hercule multa & iucunda conſuetudine cõ iuncti inter nos ſumus, uſque eò, ut noſtri iſti comeſſato res coniurationis, barbatuli iuuenes, illum in ſermoni‑ bus Cneum Ciceronem appellent. itaque & ludis, & gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας ſine ulla paſto‑ ricia fiſtula auferebamus. nunc eſt expectatio comi‑ tiorum: in quæ omnibus inuitis trudit noſter Magnus Auli filium: atque in eo neque auctoritate, neque gra‑ tia pugnat, ſed quibus Philippus omnia caſtella expu‑ gnari poſſe dicebat, in quæ modo aſellus onuſtus auro poſſet aſcendere. Conſul autem ille deterioris hiſtrionis ſimilis ſuſcepiſſe negotium dicitur, & domi diuiſores habere: quod ego non credo. ſed S. C. duo iam facta ſunt, odioſa, quòd in conſulem facta putantur, Cato‑ ne, & Domitio poſtulante; unum, ut apud magiſtra‑ tus inquiri liceret; alterum, cuiuſmodi diuiſores habe‑ rent, aduerſus remp. Lurco autem trib. pl. qui magi‑ ſtratum ſimul cum lege Aelia inijt, ſolutus eſt & Ae‑ lia, & Fuſia, ut legem de ambitu ferret; quam ille bo‑ no auſpicio claudus homo promulgauit. ita comitia in a. d. VI. cal. Sext. dilata ſunt. noui eſt in lege hoc, ut qui nummos in tribu pronunciauerit, ſi non dederit, im pune ſit; ſin dederit, ut, quoad uiuat, ſingulis tribu‑ bus HS ∞ ∞ ∞ debeat. dixi, hanc legem P. Clo‑ dium iam antea ſeruaſſe: pronunciare enim ſolitum eſſe, & non dare. ſed heus tu, uidés'ne conſulatum

illum noſtrū, quem Curio antea ἀποθέωσιν uocabat, * ſi hic factus erit, fabam mimum futurum. quare, ut opinor, φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & iſtos conſulatus non flocciſacteon. Quod ad me ſcribis, te in Aſiam ſtatuiſſe non ire: equidem mallem, ut ires. ac uereor, ne quid in iſta re minus commode fiat. ſed tamen non poſſum reprehendere conſilium tuum, præſertim cum egomet in prouinciam nō ſim profectus. Epigrammatis tuis, quæ in Amaltheo poſuiſti, contenti erimus; præſertim cum & Chilius nos reliquerit, & Archias nil de me ſcripſerit. ac uereor, ne Lucullus, quoniam græcum poema condidit, nunc ad Cæcilianam fabulam ſpectet. Antonio tuo nomine gratias egi; eamq; epiſtolam Manlio dedi. ad te ideo antea rarius ſcripſi, quòd non habebam idoneum, cui darem; nec ſatis ſciebam, quid darem. te ualde uindicaui. Cincius ſi quid ad me tui negotij detulerit, ſuſcipiam: ſed nunc magis in ſuo eſt occupatus; in quo ego ei non deſum. tu, ſi uno in loco es futurus, crebras à nobis literas expecta, aſt plures etiam ipſe mittito. uelim ad me ſcribas, cuiuſmodi ſit Ἀμαλθεῖον tuum, quo ornatu, qua τοποθεσίᾳ; & quæ poemata, quasq; hiſtorias de Ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas. lubet mihi facere in Arpinati. ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam. nihil erat abſoluti. Vale.

CICERO ATTICO S.

MAGNA mihi uarietas uoluntatis, & diſſimilitudo opinionis, & iudicij Quinti fratris mei demonſtrata eſt ex literis tuis, in quibus ad me epiſtolarum illius exempla miſiſti. qua ex re & moleſtia ſum tanta

affectus, quantam mihi meus amor ſummus erga utrunque ueſtrum afferre debuit; et admiratione, quidnam accidiſſet, quod afferret Quinto, fratri meo, aut offenſionem tam grauem, aut commutationem tantam uoluntatis. atque illud à me iam ante intelligebatur, quod te quoque ipſum diſcedentem à nobis ſuſpicari uidebam, ſubeſſe neſcio quid opinionis incommodæ; ſauciumq́; eius animum; & inſediſſe quaſdam odioſas ſuſpiciones: quibus ego mederi cum cuperem & antea ſæpe, & uehementius etiam poſt ſortitionem prouinciæ; nec tantum intelligebam ei eſſe offenſionis, quantum literæ tuæ declarant; nec tantum proficiebam, quantũ uolebam. ſed tamen hoc me ipſe conſolabar, quòd non dubitabam, quin te ille aut Dyrrhachij, aut in iſtis locis uſpiam uiſurus eſſet. quod cum accidiſſet; confidebam, ac mihi perſuaſeram fore, ut omnia placarentur inter uos non modo ſermone, ac diſputatione, ſed conſpectu ipſo, cõgreſſuq́; ueſtro. nam quanta ſit in Quinto, fratre meo; comitas, quãta iucunditas, quàm mollis animus & ad accipiendam, & ad deponendam offenſionem, nihil attinet me ad te, qui ea noſti, ſcribere. ſed accidit perincommode, quòd eum nuſquã uidiſti: ualuit enim plus, quod erat illi non nullorum artificijs inculcatum, quàm aut officium, aut neceſſitudo, aut amor ueſter ille priſtinus, qui plurimum ualere debuit. atque huius incommodi culpa ubi reſideat, facilius poſſum exiſtimare, quàm ſcribere: uereor enim, ne, dum defendam meos, non parcam tuis. nam ſic intelligo; ut nil à domeſticis uulneris factum ſit, illud quidem, quod erat, eos certe ſanare potuiſſe. ſed huiuſce rei uitium totius,

quod aliquanto etiam latius patet, quàm uidetur, præſenti tibi commodius exponam. De ijs literis, quas ad te Theſſalonica miſit, & de ſermonibus, quos ab illo et Romæ apud amicos tuos, et in itinere habitos putas; ecquid tantum cauſæ ſit, ignoro: ſed omnis in tua poſita eſt humanitate mihi ſpes huius leuandæ moleſtiæ. nam ſi ita eſſe ſtatueris, & irritabiles animos eſſe optimorum ſæpe hominum, & eoſdem placabiles; & eſſe hanc agilitatem, ut ita dicam, mollitiemq; naturæ plerunque bonitatis; &, id quod caput eſt, nobis inter nos noſtra ſiue incommoda, ſiue uitia, ſiue iniurias eſſe tolerandas: facile hæc, quemadmodum ſpero, mitigabũtur. quod, ego, ut facias, te rogo. nam ad me, qui te unice diligo, maxime pertinet, neminem eſſe meorum, qui aut te non amet, aut abs te non ametur. Illa pars epiſtolæ tuæ minime fuit neceſſaria, in qua exponis, quas facultates aut prouincialium, aut urbanorum commodorum & alijs temporibus, & me ipſo conſule prætermiſeris. mihi enim perſpecta eſt & integritas, & magnitudo animi tui: neque ego inter me, atque te quicquã intereſſe unquam duxi, præter uoluntatẽ inſtitutæ uitæ: quòd me ambitio quædam ad honorum ſtudium, te autẽ alia minime reprehẽdenda ratio ad honeſtum otium duxit: uera quidem laude probitatis, diligentiæ, religionis neque me tibi, neque quenquã antepono: amoris uero erga me, cum à fraterno amore, domeſticoq; diſceſſi, tibi primas defero. uidi enim, uidi, penitùsq; perſpexi in meis uarijs temporibus & ſolicitudines, & lætitias tuas. fuit enim mihi ſæpe & laudis noſtræ gratulatio tua iucunda, & timoris conſolatio grata. quin mihi nunc, te ab-

ſente non ſolum conſilium, quo tu excellis, ſed etiam ſermonis communicatio, quæ mihi ſuauiſſima tecum ſolet eſſe, maxime deeſt. quid dicam, in publica re? quo in genere mihi negligenti eſſe non licet. an in forenſi labore? quem antea propter ambitionem ſuſtinebam, nunc ut dignitatem tueri gratia poſſim. an in ipſis domeſticis negotijs? in quibus ego cum antea, tum uero poſt diſceſſum fratris te, ſermonesq; noſtros deſidero? poſtremo non labor meus, non requies; non negotium, nõ otium; non forenſes res, non domeſticæ, non publicæ, nõ priuatæ carere diutius tuo ſuauiſſimo, atque amantiſſimo conſilio, ac ſermone poſſunt. atque harũ rerum commemorationem uerecũdia ſæpe impediuit utriuſque noſtrum. nũc autem ea fuit neceſſaria propter eam partẽ epiſtolæ tuæ, per quam te, ac mores tuos mihi purgatos, ac probatos eſſe uoluiſti. atque in iſta incommoditate alienati illius animi, & offenſi, illud ineſt tamen commodi, quòd & mihi, & cæteris amicis tuis nota fuit, & abs te aliquando teſtificata tua uoluntas omittẽdæ prouinciæ; ut, quòd una non eſtis, non diſſenſione, ac diſſidio ueſtro, ſed uoluntate, ac iudicio tuo factum eſſe uideatur. quare & illa, quæ uiolata, expiabuntur; et hæc noſtra, quæ ſunt ſanctiſſime conſeruata, ſuam religionem obtinebunt. Nos hic in rep. infirma, miſera, cõmutabiliq; uerſamur. credo enim te audiſſe, noſtros equites pene à ſenatu eſſe diſiunctos. qui primum illud ualde grauiter tulerunt, promulgatum ex S. C. fuiſſe, ut de ijs, qui ob iudicandum pecuniam accepiſſent, quæreretur. qua in re decernenda cum ego caſu non affuiſſem, ſenſiſſemq; id equeſtrem ordinem ferre moleſte, neque

aperte dicere, obiurgaui ſenatum, ut mihi uiſus ſum ſumma cum auctoritate; & in cauſa non uerecunda admodum grauis, & copioſus fui. Ecce aliæ deliciæ equitum uix ferendæ, quas ego non ſolum tuli, ſed etiam ornaui. Aſiani, qui de cenſoribus conduxerant, queſti ſunt in ſenatu, ſe cupiditate prolapſos, nimium magno conduxiſſe: ut induceretur locatio, poſtulauerunt. ego princeps in adiutoribus, atque adeo ſecundus: nam, ut illi auderent hoc poſtulare, Craſſus eos impulit. inuidioſa res, turpis poſtulatio, et confeſſio temeritatis. ſummum erat periculum, ne, ſi nihil impetraſſent, plane alienarentur à ſenatu. huic quoque rei ſubuentum eſt maxime à nobis; perfectumq́;, ut frequentiſſimo ſenatu, & libentiſſimo uterentur: multaq́; à me de ordinũ dignitate, & concordia dicta ſunt cal. Dec. et poſtridie. neque adhuc res confecta eſt, ſed uoluntas ſenatus perſpecta: unus enim contradixerat Metellus cons. des. diu erat dicturus, ad quem propter diei breuitatem peruentum non eſt, heros ille noſter Cato. ſic ego conſeruans rationem, inſtitutionemq́; noſtram, tueor, ut poſſum, illam à me conglutinatam concordiam. ſed tamen, quoniam iſta ſunt infirma, munitur quædam nobis ad retinendas opes noſtras tuta, ut ſpero, uia, quam tibi literis ſatis explicare non poſſum, ſignificatione parua oſtendam tamen. utor Pompeio familiariſſime. uideo, quid dicas. cauebo, quæ ſunt cauenda: ac ſcribam alias ad te de meis conſilijs capeſſendæ reip. plura. Lucceium ſcito conſulatum habere in animo ſtatim petere: duo enim ſoli dicuntur petituri. Cæſar cum eo coire per Arrium cogitat: & Bibulus cum hoc ſe putat per C. Piſo-

nem poſſe coniungi. rides? non ſunt hæc ridicula, mihi crede. quid aliud ſcribam ad te? quid? multa ſunt; ſed in aliud tempus. te ſi expectari uelis, cures ut ſciam. iam illud moleſte rogo, quod maxime cupio, ut quamprimum uenias. nonis Dec. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIHIL *mihi nunc ſcito tam deeſſe, quàm hominem eum, quicum omnia, quæ me cura aliqua afficiunt, una communicem, qui me amet, qui ſapiat, quicum loquar, nihil fingam, nihil diſſimulem, nihil obtegam: abeſt enim frater ἀφελέστατος, & amantiſſimus Metellus. non homo, ſed litus, atque aer, & ſolitudo mera. tu autem, qui ſæpiſſime curam, & angorem animi mei ſermone, & conſilio leuaſti tuo; qui mihi & in publica re ſocius, & in priuatis omnibus conſcius, et omnium meorum ſermonum, et conſiliorũ particeps eſſe ſoles; ubinam es? ita ſum deſtitutus, ut tantũ requietis habeam, quantum cum uxore, & filiola, & mellito Cicerone conſumitur. nam illæ ambitioſæ noſtræ, fucoſæq; amicitiæ ſunt in quodam ſplendore forenſi, fructum domeſticum non habent. itaque, cum bene completa domus eſt, tempore matutino, cum ad forum ſtipati gregibus amicorum deſcendimus, reperire ex magna turba neminẽ poſſumus, quo cum aut iocari libere, aut ſuſpirare familiariter poſſimus. quare te expectamus, te deſideramus, te iam etiam accerſimus: multa ſunt enim, quæ me ſolicitant, anguntq;: quæ mihi uideor, aures nactus tuas, unius ambulationis ſermone*

exhaurire poſſe. ac domeſticarum quidem ſolicitudinū aculeos omnes, & ſcrupulos occultabo, neque ego huic epiſtolæ, atque ignoto tabellario committam. atque hi (nolo enim te permoueri) non ſunt permoleſti, ſed tamen inſident, & urgēt, & nullius amantis cōſilio, aut ſermone requieſcunt. In rep. uero, quanquam animus eſt præſens, tamen uoluntas etiam atque etiam ipſa me deficit. nam, ut ea breuiter, quæ poſt tuum diſceſſum acta ſunt, colligā; iam exclames neceſſe eſt, res Romanas diutius ſtare non poſſe. etenim poſt profectionem tuam primus, ut opinor, introitus fuit in cauſam fabulæ Clodianæ: in qua ego nactus, ut mihi uidebar, locū reſecandæ libidinis, & coercendæ iuuentutis, uehemens fui, & omneis profudi uires animi, atque ingenij mei, non odio adductus alicuius, ſed ſpe non corrigendæ, ſed ſanandæ ciuitatis. afflicta reſp. eſt empto, conſtupratoq; iudicio. uide, quæ ſint poſtea conſecuta. Conſul eſt impoſitus is nobis, quem nemo præter nos philoſophos aſpicere ſine ſuſpirio poſſet. quantum hoc uulnus? facto S.C. de ambitu, de iudicijs, nulla lex perlata, exagitatus ſenatus, alienati equites Romani. ſic ille annus duo firmamenta reip. per me unum conſtituta euertit: nam & ſenatus auctoritatem abiecit; & ordinum concordiam diſiunxit. inſtat hic nunc ille annus egregius. eius initium eiuſmodi fuit, ut anniuerſaria ſacra Iuuentutis non committerentur. nam M. Luculli uxorē Memmius ſuis ſacris initiauit. Menelaus ægre id paſſus diuortium fecit. quanquam ille paſtor Idæus Menelaum ſolum contempſerit: hic noſter Paris tam Menelaum, quàm Agamemnonem liberum non putauit.

Eſt autem C. Herẽnius quidam trib. pl. quem tu fortaſſe ne noſti quidem: tametſi poteris noſſe: tribulis enim tuus eſt; & Sextus, pater eius, nummos uobis diuidere ſolebat. is ad plebem P. Clodium traducit: idemq́; fert, ut uniuerſus populus in campo Martio ſuffragium de re Clodij ferat. hunc ego accepi in ſenatu, ut ſoleo: ſed nihil eſt illo homine lentius. Metellus eſt conſul egregius, & nos amat; ſed imminuit auctoritatẽ ſuam, quòd habere dicit cauſam promulgatam. illud idem de Clodio. Auli autẽ filius, ò dij immortales, quàm ignauus, ac ſine animo, miles; quàm dignus, qui Palicano, ſicut facit, os ad male audiendũ quotidie præbeat. Agraria autem promulgata eſt à Flauio, ſane leuis, eadem fere, quæ fuit Plotia. ſed interea πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ᾽ ὄναρ quiſquam inueniri poteſt. qui poterat, familiaris noſter (ſic eſt enim: uolo te hoc ſcire) Pompeius togulam illam pictam ſilentio tuetur ſuam. Craſſus uerbũ nullum contra gratiã. cæteros iam noſti: qui ita ſunt ſtulti, ut amiſſa rep. piſcinas ſuas fore ſaluas ſperare uideantur. unus eſt, qui curet, conſtantia magis, & integritate, quàm, ut mihi uidetur, conſilio, aut ingenio; Cato, qui miſeros publicanos, quos habuit amantiſſimos ſui, tertium iam menſem uexat, neque ijs à ſenatu reſponſum dari patitur. ita nos cògimur reliquis de rebus nihil decernere ante, quàm publicanis reſponſum ſit: quare etiam legationes reiectum iri puto. nũc uides, quibus fluctibus iactemur: &, ſi ex ijs, quæ ſcripſimus, tamen etiam à me non ſcripta perſpicis; reuiſe nos aliquando: &, quanquam ſunt hæc fugienda, quò te uoco; tamen fac, ut amorem noſtrum tanti æſtimes, ut eò uel

cum his moleſtijs peruenire uelis: nam, ne abſens cenſeare, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. ſub luſtrum autem cenſeri, germani negotiatoris eſt. quare cura, ut te quamprimum uideamus. Vale. XI. cal. Feb. Q. Metello, & L. Afranio conſs.

CICERO ATTICO S.

NON *modo, ſi mihi tantum eſſet otij, quantum eſt tibi; uerum etiam, ſi tam breueis epiſtolas uelim mittere; (quod tu ſoles facere) te ſuperarem, & in ſcripto multo eſſem crebrior, quàm tu: ſed ad ſummas, atque incredibiles occupationes meas accedit, quòd nullam à me epiſtolam ad te ſino abſque argumẽto, ac ſententia uenire. & primum tibi, ut æquum eſt, ciui amanti patriam, quæ ſunt in rep. exponam: deinde, quoniam tibi amore nos proximi ſumus, ſcribemus etiã de nobis ea, quæ ſcire te non nolle arbitramur. Atque in rep. nunc quidem maxime Gallici belli uerſatur metus: nam Edui, fratres noſtri, pugnant: Sequani male pugnarunt, & Heluetij ſine dubio ſunt in armis, excurſioneſq; in prouinciam faciunt. ſenatus decreuit, ut conſules duas Gallias ſortirentur, delectus haberetur, uacationes ne ualerent, legati cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliæ ciuitates, darentq; operam, ne eæ cum Heluetijs ſe iungerent. legati ſunt Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, &,* τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, *Lentulus Clodiæ filius. atque hoc loco illud non queo præterire, quòd, cum de conſularibus mea prima ſors exiſſet, una uoce ſenatus frequens retinendum me in urbe cenſuit. hoc idem poſt me Pompeio accidit:*

ut nos duo, quaſi pignora reip. retineri uideremur: quid enim ego aliorum in me ἐπιφωνήματα expectem, cum hæc domi naſcantur? Vrbanæ autem res ſic ſe habent. agraria lex à Flauio trib. pl. uehementer agitabatur auctore Pompeio: quæ nihil populare habebat, præter auctorem. ex hac ego lege, ſecunda concionis uoluntate, omnia illa tollebam, quæ ad priuatorum incommodum pertinebant: liberabam agrum eum, qui P. Mucio, L. Calpurnio conss. publicus fuiſſet: Syllanorum hominum poſſeſſiones confirmabam: Volaterranos, & Artemitanos, quorum agrum Sylla publicarat, neque diuiſerat, in ſua poſſeſſione retinebam: unam rationem non reijciebam, ut ager hac aduenticia pecunia emeretur, quæ ex nouis uectigalibus per quinquennium reciperetur. huic toti rationi agrariæ ſenatus aduerſabatur, ſuſpicans Pompeio nouam quandam potentiam quæri. Pompeius uero ad uoluntatem perferendæ legis incubuerat. ego autem magna cum agrariorum gratia confirmabam omnium priuatorum poſſeſſiones: is enim eſt noſter exercitus, hominum, ut tute ſcis, locupletium. populo autem, Pompeioq; (nam id quoque uolebam) ſatisfaciebam emptione: qua conſtituta diligenter, & ſentinam urbis exhauriri, & Italiæ ſolitudinem frequentari poſſe arbitrabar. ſed hæc tota res interpellata bello refrixerat. Metellus eſt conſul ſane bonus, & nos admodum diligit. ille alter ita nihil eſt, ut plane, quid emerit, neſciat. hæc ſunt in rep. niſi illud etiam ad remp. putes pertinere, Herennium quendam, trib. pl. tribulem tuum, ſane hominem nequam,

atque egentem, ſæpe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere cœpiſſe. huic frequenter interceditur. hæc ſunt, ut opinor, in rep. Ego autem, ut ſemel nonarum illarū Decembrium iunctam inuidiæ, ac multorum inimicitijs eximiam quandam, atque immortalem gloriā conſecutus ſum; non deſtiti eadem animi magnitudine in rep. uerſari, & illam inſtitutam, ac ſuſceptam dignitatem tueri. ſed poſtea quàm primum Clodij abſolutione leuitatem, infirmitatemq; iudiciorum perſpexi; deinde uidi noſtros publicanos facile à ſenatu diſiungi, quanquam à me ipſo non diuellerentur; tum autem beatos homines (hos piſcinarios dico, amicos tuos) non obſcure nobis inuidere: putaui, mihi maiores quaſdam opes, & firmiora præſidia eſſe quærenda. itaque primū eum, qui nimium diu de rebus noſtris tacuerat, Pompeium adduxi in eam uoluntatem, ut in ſenatu nō ſemel, ſed ſæpe, multiſq; uerbis ſuis mihi ſalutem imperij, atque orbis terrarum adiudicarit: quod non tam interfuit mea, (neque enim illæ res aut ita ſunt obſcuræ, ut teſtimonium; aut ita dubiæ, ut laudationem deſiderent) quàm reip. quòd erant quidā improbi, qui cōtentionem fore aliquam mihi cum Pompeio, ex illarum rerum diſſenſione, arbitrarentur. cum hoc ego me tanta familiaritate coniunxi, ut uterque noſtrū in ſua ratione munitior, et in rep. firmior hac coniunctione eſſe poſſit. odia autem illa libidinoſæ, & delicatæ iuuentutis, quæ erant in me incitata, ſic mitigata ſunt comitate quadam mea, me unum ut omnes illi colant. nihil iam denique à me aſperum in quēquam fit, nec tamē quidquam populare, ac diſſolutum: ſed ita temperata tota

ratio eſt, ut reip. conſtantiā præſtem, priuatis rebus meis, propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem, & diligentiam. atque ita tamen nouis amicitijs implicati ſumus, ut crebro mihi uafer ille Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam:

Νῆφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

ac noſtræ quidem rationis, ac uitæ quaſi quandam formam, ut opinor, uides. De tuo autem negotio ſæpe ad me ſcribis: cui mederi nunc non poſſumus: eſt enim illud S.C. ſumma pedariorum uoluntate, nullius noſtrū auctoritate factum. nam, quòd me eſſe ad ſcribendum uides; ex ipſo S.C. intelligere potes, aliam rem tum relatam, hoc autem, de populis liberis, ſine cauſa additū. & ita factum eſt à P. Seruilio filio, qui in poſtremis ſententiam dixit. ſed immutari hoc tempore nō poteſt. itaque conuentus, qui initio celebrabantur, iamdiu fieri deſierunt. tu ſi tuis blanditijs tamē à Sicyonijs nummulorum aliquid expreſſeris, uelim, me facias certiorem. Commentarium conſulatus mei græce compoſitum miſi ad te: in quo ſi quid erit, quod homini Attico minus græcum, eruditumq́; uideatur; non dicam, quod tibi, ut opinor, Panormi Lucullus de ſuis hiſtorijs dixerat, ſe, quo facilius illas probaret Romani hominis eſſe, idcirco barbara quædam, & obſoleta diſperſiſſe: apud me ſi quid erit eiuſmodi, me imprudente erit, & inuito. latinum ſi perfecero, ad te mittam. tertium poema expectato; ne quod genus à me ipſo laudis meæ prætermittatur. hic tu, caue, dicas, τίς πατέρ' αἰνήσει; ſi eſt enim apud homines quidquam, quod potius ſit; laude-

tur; nos uituperemur, qui non potius alia laudemus. quanquam non ἐγκωμιαστικὰ ſunt hæc, ſed ἱστορικὰ; quæ ſcribimus. Quintus frater purgat ſe mihi per literas; & affirmat, nil à ſe cuiquam de te ſecus eſſe dictum. uerum hæc nobis coram ſumma cura, et diligentia ſunt agẽda: tu modo nos reuiſe aliquãdo. Coſſinius hic, cui dedi literas, ualde mihi bonus homo, & non leuis, & amans tui uiſus eſt, & talis, qualem eſſe eum tuæ mihi literæ nunciarant. Vale. idibus Martijs.

CICERO ATTICO S.

CVM è Pompeiano me Romam recepiſſem ad IIII. id. Maij, Cincius noſter eam mihi abs te epiſtolam reddidit, quam tu idib. Febr. dederas. ei nunc epiſtolæ literis his reſpondebo. Ac primum, tibi perſpectum eſſe iudicium de te meum, lætor. deinde, te in ijs rebus, quæ mihi aſperius à nobis, atque à noſtris, & iniucũdius actæ uidebantur, moderatiſſimum fuiſſe, uehementiſſime gaudeo: idq; neque amoris mediocris, & ingenij ſummi, ac ſapiẽtiæ iudico. qua de re cum ad me ita ſuauiter, diligenter, officioſe, humaniter ſcripſeris, ut nõ modo hortari te amplius non debeam, ſed ne expectare quidem abs te, aut ab ullo homine tantum facilitatis, ac manſuetudinis potuerim: nihil duco eſſe cõmodius, quàm de his rebus nihil amplius ſcribere. cum erimus congreſſi, tum, ſi quid res feret, coram inter nos conferemus. Quod ad me de rep. ſcribis, diſputas tu quidẽ & amanter, & prudenter, & à meis conſilijs ratio tua non abhorret. nam neque de ſtatu nobis noſtræ dignitatis eſt recedendum, neque ſine noſtris copijs intra

*alterius præſidia ueniendum : & is, de quo ſcribis, ni=
hil habet amplum, nihil excelſum, nihil non ſummiſ=
ſum, atque populare : ueruntamen fuit ratio mihi for
taſſe ad tranquillitatem meorum temporum non inuti=
lis, ſed mehercule reip. multo etiam utilior, quàm mihi,
ciuium improborum impetus in me reprimi, cum homi=
nis ampliſſima fortuna, auctoritate, gratia fluctuantẽ
ſententiam confirmaſſem, & à ſpe malorum ad mearũ
rerum laudem conuertiſſem. quod ſi cum aliqua leui-
tate mihi faciendum fuiſſet, nullam rem tãti æſtimaſ=
ſem : ſed tamen à me ita acta ſunt omnia, non ut ego
illi aſſentiẽs leuior, ſed ut ille me probans grauior uide=
retur. reliqua ſic à me agũtur, & agentur, ut non cõ=
mittamus, ut ea, quæ geſſimus, fortuito geſſiſſe uidea=
mur. eos bonos uiros, illos quos ſignificas, et eam, quã mi
hi dicis obtigiſſe, σπάρταν nõ modo nunquam deſeram,
ſed etiam, ſi ego ab illa deſerar, tamen in mea priſtina
ſententia permanebo. illud tamen, uelim, exiſtimes, me
hanc uiam optimatum poſt Catuli mortem nec præſidio
ullo, nec comitatu tenere. nam, ut ait Rhyntõ, ut opinor,
Οἱ μὲν παρ' οὐδέν εἰσιν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει.
mihi uero ut inuideant piſcinarij noſtri, aut ſcribã ad
te alias, aut in congreſſum noſtrũ reſeruabo. à curia au
tem nulla me res diuellet : uel quòd ita rectum eſt : uel
quòd rebus meis maxime conſentaneũ : uel quòd, à ſe=
natu quanti fiam, minime me pœnitet. De Sicyonijs, ut
ſcripſi ad te antea, non multum ſpei eſt in ſenatu : ne=
mo eſt enim iam, qui queratur. quare, ſi id expectas,
longũ eſt : alia uia, ſi qua potes, pugna. cum eſt actũ,
neque animaduerſum eſt, ad quos pertineret : & ra=*

ptim in eam ſententiam pedarij concurrerunt. inducendi S. C. maturitas nondum eſt; quòd neque ſunt, qui querantur; & multi partim maleuolentia, partim opinione æquitatis delectantur. Metellus tuus eſt egregius conſul. unum reprehendo, quòd otium è Gallia nõ magnopere nunciari gaudet. cupit, credo, triumphare. hoc uellem mediocrius: cætera egregia. Auli filius uero ita ſe gerit, ut eius conſulatus non conſulatus ſit, ſed Magni noſtri ὑπώπιον. De meis ſcriptis, miſi ad te græce perfectum conſulatum meum. eum librum L. Coſſinio dedi. puto te latinis meis delectari, huic autẽ græco græcum inuidere. alij ſi ſcripſerint, mittemus ad te: ſed, mihi crede, ſimul atque hoc noſtrum legerunt, neſcio quo pacto retardantur. Nunc (ut ad rem meam redeam) L. Papirius Pætus, uir bonus, amatorq; noſter, mihi libros eos, quos Ser. Claudius reliquit, donauit. cum mihi per legem Cinciam licere capere Cincius amicus tuus diceret, libenter dixi me accepturum, ſi attuliſſet. nunc, ſi me amas, ſi te à me amari ſcis, enitere per amicos, clientes, hoſpites, libertos denique, ac ſeruos tuos, ut ſcheda ne qua depereat. nam & græcis ijs libris, quos ſuſpicor, & latinis, quos ſcio illum reliquiſſe, mihi uehementer opus eſt. ego autem quotidie magis, quod mihi de forenſi labore temporis datur, in his ſtudijs conquieſco. per mihi, per, inquam, gratum feceris, ſi in hoc tam diligens fueris, quàm ſoles in ijs rebus, quas me ualde uelle arbitraris: ipſiusq; Pæti tibi negotia commendo; de quibus tibi ille agit maximas gratias: &, ut iam inuiſas nos, non ſolum rogo, ſed etiam ſuadeo. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER II.

CICERO ATTICO S.

*C*Al. Iun. *eunti mihi* Antium, *& gladiatores* M. Metelli *cupide relinquenti, uenit obuiam tuus puer. is mihi literas abs te, & commentarium conſulatus mei græce ſcriptum reddidit. in quo lætatus ſum, me aliquanto ante de iiſdem rebus græce item ſcriptum librum* L. Coſſinio *ad te perferendum dediſſe: nam, ſi ego tuum ante legiſſem, furatũ me abs te eſſe diceres. quanquam illa tua (legi enim libenter) horridula mihi, atque incompta uiſa ſunt; ſed tamen erant ornata hoc ipſo, quòd ornamenta neglexerant; &, ut mulieres, ideo bene olere, quia nihil olebant, uidebantur. meus autem liber totum* Iſocratis *μυροθήκιον, atque omneis eius diſcipulorum arculas, ac non nihil etiam* Ariſtotelica *pigmenta conſumpſit: quę tu* Corcyræ, *ut mihi aliis literis ſignificas, ſtrictim attigiſti, poſt autem, ut arbitror, à* Coſſinio *accepiſti. quę tibi ego non eſſem auſus mittere, niſi eum lente, ac faſtidioſe probauiſſem. quanquam ad me reſcripſit iam* Rhodo Poſſidonius, *ſe, noſtrum illud ὑπόμνημα cum legeret, quod ego ad eum, ut ornatius de iiſdem rebus ſcriberet, miſeram, non modo non excitatum eſſe ad ſcribendum, ſed etiam plane perterritum. quid quæris? conturbaui* Græcam *nationem. ita, uulgo qui inſtabant, ut darem ſibi, quod ornarent, iam exhibere mihi*

moleſtiam deſtiterunt. tu, ſi tibi placuerit liber, curabis, ut & Athenis ſit, & in cæteris oppidis Græciæ: uidetur enim poſſe aliquid noſtris rebus lucis afferre. Oratiunculas autem, & quas poſtulas, & plures etiam mittam: quoniam quidem ea, quæ nos ſcribimus adoleſcentulorum ſtudijs excitati, te etiam delectant. fuit enim mihi commodum, quòd in eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, enituerit ciuis ille tuus Demoſthenes, & quòd ſe ab hoc refractariolo iudiciali dicendi genere abiunxerit, ut σεμνότερός τις καὶ πολιτικώτερος *uideretur, curare, ut meæ quoque eſſent orationes, quæ conſulares nominarentur. quarum una eſt in ſenatu cal. Ianuarij, altera ad populum de lege agraria, tertia de Othone, quarta pro Rabirio, quinta de proſcriptorum filijs; ſexta, cum prouinciam in concione depoſui; ſeptima, qua Catilinam emiſi; octaua, quam habui ad populum poſtridie, quàm Catilina profugit; nona in concione, quo die Allobroges inuocarunt; decima in ſenatu nonis Dec. ſunt præterea duæ breues, quaſi* ἀποσπασμάτια *legis agrariæ. hoc totum* σῶμα, *curabo, ut habeas. & quoniam te cum ſcripta, tum res meæ delectant; ijſdem ex libris perſpicies, & quæ geſſerim, & quæ dixerim. aut ne popoſciſſes: ego enim tibi me non offerebam. Quod quæris, quid ſit, quò te accerſam; ac ſimul impeditum te negotijs eſſe ſignificas; neque recuſas, quin, non modo ſi opus ſit, ſed etiam ſi uelim, accurras: nihil ſane eſt neceſſe; ueruntamen uidebare mihi tempora peregrinationis commodius poſſe diſtribuere. nimis abes diu, præſertim cum ſis in pro-*

pinquis locis: neque nos te fruimur, & tu nobis cares. ac nunc quidem otium eſt; ſed, ſi paulo plus furor Pulchelli progredi poſſet, ualde te ego iſtinc excitarem. uerum præclare Metellus impedit, et impediet. quid quæris? eſt conſul φιλόπατρις, &, ut ſemper iudicaui, natura bonus. ille autem non ſimulat, ſed plane tribunus pl. fieri cupit. qua de re cum in ſenatu ageretur, fregi hominem; & inconſtantiam reprehendi, qui Romæ tribunatum pl. peteret, cum in Sicilia ædilitatem ſæpe dictitaſſet. ſed neque magnopere dixi eſſe nobis laborandum; quòd nihilo magis ei liciturum eſſet plebeio remp. perdere, quàm ſimilibus eius me conſule patricijs eſſet licitū. Iam, cum ſe ille ſeptimo die ueniſſe à freto, neque ſibi obuiam quenquam prodire potuiſſe, et noctu ſe introiſſe dixiſſet, in eoq; ſe in concione iactaſſet: nihil ei noui dixi accidiſſe: ex Sicilia ſeptimo die Romam, tribus horis Roma Interamnam: noctu introiſſe, item ante: non eſſe itum obuiam, ne tum quidem, cum iri maxime debuit. quid quæris? hominem petulantem modeſtum reddo, non ſolum perpetua grauitate orationis, ſed etiam hoc genere dictorum. itaque iam familiariter cum ipſo cauillor etiam, ac iocor. quin etiā cum candidatum deducerem, is quærit ex me, num conſueſſem Siculis locum gladiatoribus dare. negaui. at ego, inquit, nouos patronos inſtituam. ſed ſoror, quæ tantū habeat conſularis loci, unum mihi ſolum pedem dat. noli, inquam, de uno pede ſororis queri. licet etiam alterum tollas. non conſulare, inquies, dictū. fateor: ſed ego odi illam male conſularem. ea eſt enim ſeditioſa: ea cū uiro bellum gerit, neque ſolum cum Metello, ſed etiam

cum Fabio, quòd eos mihi eſſe amicos moleſte fert. Quod de agraria lege quæris, ſane iam uidetur refrixiſſe. Quod me quodam modo molli brachio de Pompeij familiaritate obiurgas: nolim, ita exiſtimes, me mei præſidij cauſa cum illo cõiunctum eſſe: ſed ita res erat inſtituta, ut, ſi inter nos eſſet aliqua forte diſſenſio, maximas in rep. diſcordias uerſari eſſet neceſſe. quod à me ita præcautum, atque ita prouiſum eſt, nõ ut ego de optima illa mea ratione decederem; ſed ut ille eſſet melior, & aliquid de populari leuitate deponeret. quem de meis rebus, in quas eum multi incitarant, multo ſcito glorioſius, quàm de ſuis prædicare. ſibi enim bene geſtæ, mihi conſeruatæ reip. dat teſtimonium. hoc facere illum, mihi quàm proſit, neſcio; reip. certe prodeſt. quid, ſi etiam Cæſarem, cuius nunc uenti ualde ſunt ſecundi, reddo meliorem? num tantum obſum reip.? quin etiam, ſi mihi nemo inuideret; ſi omnes, ut erat æquum, fauerent; tamen non minus eſſet probanda medicina, quæ ſanaret uitioſas partes reip. quàm quæ exſecaret. nunc uero, cum equitatus ille, quem ego in cliuo Capitolino, te ſignifero, ac principe, collocaram, ſenatum deſeruerit; noſtri autem principes digito ſe cœlum putent attingere, ſi muli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant; alij autem negligant: non ne tibi ſatis prodeſſe uideor, ſi perficio, ut nolint obeſſe, qui poſſunt? nam Catonem noſtrũ non tu amas plus, quàm ego. ſed tamen ille, optimo animo utens, & ſumma fide, nocet interdum reip. dicit enim tanquam in Platonis πολιτείᾳ, non tanquam in Romuli fæce, ſententiam. quid uerius, quàm in iudicium uenire, qui ob rem

iudicandam pecuniam acceperit? cenſuit hoc Cato: aſſenſit ſenatus. equites curiæ bellum, non mihi: nam ego diſſenſi. quid impudentius publicanis renunciantibus? fuit tamen retinendi ordinis cauſa faciẽda iactura. reſtitit, & peruicit Cato. itaque nunc conſule in carcere incluſo, ſæpe item ſeditione commota, aſpirauit nemo eorum, quorum ego concurſu, itemq; conſules, qui poſt me fuerunt, remp. defendere ſolebant. quid ergo? iſtos, inquies, mercede conductos habebimus? quid faciemus, ſi aliter non poſſumus? an libertinis, atque etiam ſeruis ſeruiamus? ſed, ut tu ais, ἅλις σπουδῆς. Fauonius meam tribum tulit honeſtius, quàm ſuam, Lucceij perdidit. accuſauit Naſicam inhoneſte, ac modeſte tamen dixit: ut Rhodi uideretur molis potius, quàm Moloni, operam dediſſe. mihi, quòd defendiſſem, leuiter ſuccenſuit: nũc tamen petit iterum reip. cauſa. Lucceius quid agat, ſcribam ad te, cum Cæſarem uidero, qui aderit biduo. Quòd Sicyonij te lædunt, Catoni, & eius æmulatori attribuas Seruilio. quid? ea plaga non'ne ad multos bonos uiros pertinet? ſed ſi ita placuit, laudemus; deinde in diſſenſionibus ſoli relinquamur. Amalthea mea te expectat, & indiget tui. Tuſculanum, & Pompeianum ualde me delectant; niſi quòd me, illum ipſum uindicem æris alieni, ære non Corinthio, ſed hoc circunforaneo obruerunt. In Gallia ſperamus eſſe otiũ. prognoſtica mea cum oratiunculis propediem expecta. & tamen, quid cogites de aduentu tuo, ſcribe ad nos. nam mihi Pomponia nunciari iuſſit, te menſe Quintili Romæ fore. id à tuis literis, quas ad me de acceſſu tuo miſeras, diſcrepabat. Pætus, ut antea ad te ſcripſi,

omneis libros, quos frater ſuus reliquiſſet, mihi donauit. hoc illius munus in tua diligentia poſitum eſt. ſi me amas, cura, ut conſeruentur, & ad me perferantur. hoc mihi nil poteſt eſſe gratius. & tum græcos, tum uero latinos diligenter ut conſerues, uelim. tuum eſſe hoc munuſculum putabo. Ad Octauium dedi literas: cum ipſo nil eram locutus: neque enim iſta tua
* negotia prouincialia eſſe putabam: neque te in Toculionibus habebam. ſed ſcripſi, ut debui, diligenter. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVRA, amabo te, Ciceronem noſtrum. ei nos θεῖοι uidemur. Πελιναίων in manibus tenebam. & hercule magnum aceruum Dicæarchi mihi ante pedes extruxeram. ò magnũ hominem, & à quo multo plura didiceris, quàm de Procilio. Κορινθίων καὶ Αθηναίων puto me Romæ habere. mihi hæredes. lege. hoc doceo: mirabilis uir eſt. Ηρώδης, ſi homo eſſet, eum potius legeret, quàm unam literam ſcriberet: qui me epiſtola petiuit: ad te, ut uideo, cominus acceſſit. coniuraſſe mallem, quàm reſtitiſſe coniurationi, ſi illum mihi audiendum putaſſem. De Lollio ſanus nõ es. de Vinio laudo. ſed heus tu, ecquid uides cal. uenire, Antoniũ non uenire? indices cogi? nam ita ad me mittunt; Nigidium minari in concione, ſe iudicem, qui non affuerit, compellaturum. uelim tamen, ſi quid eſt de Antonij aduentu quod audieris, ſcribas ad me; &, quoniam huc non uenis, cœnes apud nos utique prid. cal. caue aliter facias. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

PRIMVM, *ut opinor,* εὐαγγέλια. *Valerius abſolutus eſt Hortenſio defendente. id iudicium Atilio cõdonatum putabatur. & Epicratem ſuſpicor, ut ſcribis, laſciuum fuiſſe: etenim mihi caligæ eius, ut faſciæ cretatæ, non placebant. quid ſit, ſciemus, cum ueneris. Feneſtrarum anguſtias quòd reprehendis, ſcito te* Κύρου παιδείαν *reprehendere: nam cum ego idem iſtuc dicerem, Cyrus aiebat, radiorum* τὰς διαφάσεις *latis luminibus, non tam eſſe ſuaueis: etenim* ἔστω ὄψις μὲν, ἡ, α: τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ: ἀκτῖνες δὲ, δ, καὶ ε. *uides enim cætera. nam ſi* κατὰ εἰδώλων ἐμπτώσεις *uideremus, ualde laborarent* εἴδωλα *in anguſtijs. nũc fit lepide illa* ἔκχυσις *radiorum. cætera ſi reprehenderis, non feres tacitum, niſi ſi quid erit eiuſmodi, quod ſine ſumptu corrigi poſſit. Venio nunc ad menſem Ianuarium, & ad* ὑπόστασιν *noſtram, ac* πολιτείαν*: in qua* σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, *ſed tamẽ ad extremũ, ut illi ſolebant,* τὴν ἀρέσκουσαν. *eſt res ſane magni conſilij. nam aut fortiter reſiſtendum eſt legi agrariæ, in quo eſt quædam dimicatio, ſed plena laudis: aut quieſcendum; quod eſt non diſſimile, atque ire in Soloniũ, aut Antium: aut etiam adiuuandum; quod à me aiunt Cæſarem ſic expectare, ut non dubitet: nam fuit apud me Cornelius: hunc dico Balbum Cæſaris familiarem. is affirmabat, illum omnibus in rebus meo & Pompeij conſilio uſurum, daturumq; operam, ut cum Pompeio Craſſum coniungeret. hic ſunt hæc, coniunctis mihi ſumma cum Pompeio; ſi placet, etiam*

cum Cæſare, reditus in gratiam cum inimicis pax cum multitudine ſenectutis otium. ſed me κατάκλεισις mea illa commouet, quæ eſt in libro III.

Interea curſus, quos prima à parte iuuentæ,
Quosq; adeo conſul uirtute, animoq; petiſti,
Hos retine, atque auge famam; laudesq; bonorum.

hæc mihi cum in eo libro, in quo multa ſunt ſcripta ἀριστοκρατικῶς, Calliope ipſa præſcripſerit; non opinor eſſe dubitandum, quin ſemper nobis uideatur

εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

ſed hæc ambulationibus compitalicijs reſeruemus. Tu pridie Compitalia memento. balneum calefieri iubebo: & Pomponiam Terentia rogat: matrem adiungemus. θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας affer mihi de libris Quinti fratris. Vale.

CICERO ATTICO S.

FECISTI *mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me miſiſti: ex quo quidem ego (quòd inter nos liceat dicere) milleſimam partem uix intelligo. pro eo tibi præſentem pecuniam ſolui imperaui; ne tu expenſum muneribus ferres. At quoniam nummorum mentio facta eſt; amabo te, cura, ut cum Titinio, quoquo modo poteris tranſigas. ſi in eo, quod oſtenderat, nõ ſtat; mihi maxime placet, ea, quæ male empta ſunt, reddi, ſi uoluntate Pomponiæ fieri poterit. ſi ne id quidem; nummi potius reddantur, quàm ullus ſit ſcrupulus. ualde hoc uelim ante, quàm proficiſcare, amanter, ut ſoles, diligenterq; conficias. Clodius ergo, ut ais, ad*
* *Tigranem? uelim, Syrpiæ conditione: ſed facile patior:*

accommodatius enim nobis eſt ad liberam legationem tempus illud; cum & Quintus noſter iam, ut ſperamus, in otio conſederit, &, iſte ſacerdos Bonæ deæ cuiuſmodi futurus ſit, ſciri poſſit. interea quidem cum muſis nos delectabimus animo æquo, immo uero etiam gaudenti, ac libenti. neque mihi unquã ueniet in mentem Craſſo inuidere, neque pœnitere, quòd à me ipſe non deſciuerim. De geographia, dabo operam, ut tibi ſatisfaciam: ſed nihil certi polliceor. magnũ opus eſt; ſed tamen, ut iubes, curabo, ut huius peregrinationis tibi opus extet. tu quidquid indagaris de rep. & maxime quos cõſules futuros putes, facito, ut ſciam. tametſi nimis ſum curioſus: ſtatui enim nihil iam de rep. cogitare. Terentiæ ſaltum perſpeximus. quid quæris? præter quercum Dodonæam nihil deſideramus, quo minus Epeirum ipſam poſſidere uideamur. Nos circiter cal. aut in Formiano erimus, aut in Põpeiano. tu, ſi in Formiano non erimus; ſi nos amas, in Pompeianum uenito. id & nobis erit periucundum, & tibi non ſane deuiũ. De muro, imperaui Philotimo, ne impediret, quo minus id fieret, quod tibi uideretur. cenſeo tamen, adhibeas Vectium. his temporibus, tam dubia uita optimi cuiuſque, magni æſtimo unius æſtatis fructũ palæſtræ Palatinæ, ſed ita tamen, ut nihil minus uelim, quàm Pomponiam, & puerũ uerſari in timore ruinæ. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVPIO *equidem, & iam pridem cupio Alexandriam, reliquamq; Aegyptum uiſere, & ſimul ab hac hominum ſatietate noſtri diſcedere, & cum aliquo de=*

ſiderio reuerti: ſed hoc tempore, & his mittentibus, αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους. quid enim noſtri optimates, ſi qui reliqui ſunt, loquentur? an me aliquo præmio de ſententia eſſe deductum? πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, Cato ille noſter, qui mihi unus eſt pro centum millibus. quid uero hiſtoriæ de nobis ad annos DC prædicarint? quas quidem ego multo magis uereor, quàm eorum hominum, qui hodie uiuunt, rumuſculos. ſed, opinor, excipiamus, et expectemus: ſi enim deferetur, erit quædam noſtra poteſtas, et tum deliberabimus. & iam hercule eſt in non accipiendo nõ nulla gloria. quare ſi quid θεοφάνης tecum forte contulerit, ne omnino repudiaris. de iſtis rebus expecto tuas literas, quid Arrius narret, quo animo ſe deſtitutum ferat; ecqui conſules parentur; utrum, ut populi ſermo, Pompeius, et Craſſus, an, ut mihi ſcribitur, cũ Gabinio Ser. Sulpicius: et num quæ nouæ leges, & num quid noui omnino: et, quoniam Nepos proficiſcitur, cuinam auguratus deferatur: quo quidem uno ego ab iſtis capi poſſum. Videte ciuitatẽ meam. ſed quid ego hæc, quæ cupio deponere, et toto animo, atque omni cura φιλοσοφεῖν? ſic, inquã, in animo. ſic uellem ab initio. nunc uero, quoniã, quæ putaui eſſe præclara, expertus ſum, quàm eſſent inania: cum omnibus muſis rationem habere cogito. tu tamen de Curtio ad me reſcribe certius, & num quis in eius locũ paretur, & quid de P. Clodio fiat, & omnia, quemadmodum tu polliceris, αὐτῆ σχολῆς ſcribe: et quo die Roma te exiturum putes, uelim ad me ſcribas, ut certiorem te faciam, quibus in locis futurus ſim: epi-

ſtolamq́; ſtatim des de ijs rebus, de quibus ad te ſcripſi: ualde enim expecto literas tuas. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD tibi ſuperioribus literis promiſeram, fore, ut opus extaret huius peregrinationis: nihil iam magnopere confirmo: ſic enim ſum complexus otium, ut ab eo diuelli non queam. itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij feſtiuam copiam: aut fluctus numero. nam ad lacertas captandas tempeſtates nõ ſunt idoneæ. à ſcribẽdo prorſus abhorret animus. etenim γεωγραφικὰ, quæ conſtitueram, magnum opus eſt: ita ualde Eratoſthenes, quem mihi propoſueram, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. quid cenſes, ſi Tyrannio acceſſerit? & hercule ſunt res difficiles ad explicandum, & ὁμοειδεῖς: nec tam poſſunt ἀνθηρογραφεῖσθαι, quàm uidebãtur: et, quod caput eſt, mihi quæuis ſatis iuſta cauſa ceſſandi eſt. quin etiã dubitem, an hic Antij conſidã, et hoc tempus omne conſumam: ubi quidẽ ego mallẽ diu nimirũ, quàm Romæ, fuiſſe. tu uero ſapiẽtior Buthroti domũ paraſti. ſed, mihi crede, proxima eſt illi municipio hæc Antiatũ ciuitas. eſſe locum tam prope Romã, ubi multi ſint, qui Vatiniũ nunquã uiderint? ubi nemo ſit, præter me, qui quenquã ex XX uiris unũ eſſe ſaluũ uelit? ubi me interpellet nemo, diligant omnes? hic, hic nimirũ πολιτευτέον: nam iſtic nõ ſolũ nõ licet, ſed etiã tædet. itaq; ἀνέκδοτα à nobis, quæ tibi uni legamus, Theopõpino genere, aut etiã aſperiore multo pãgẽtur. neq; aliud iã quicquã πολιτεύομαι, niſi odiſſe improbos, et id ipſũ nullo cũ ſtomacho, ſed potius

cum aliqua ſcribendi uoluptate. Sed ut ad rem, ſcripſi ad quæſtores urb. de Quinti fratris negotio. uide quid narrent, ecquæ ſpes ſit denarij, an ciſtophoro Pompeiano iaceamus. Præterea de muro, ſtatue, quid faciendum ſit. aliud quid? etiam. quando te proficiſci iſtinc putes, fac, ut ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE GEOGRAPHIA *etiam atque etiam deliberabimus. Orationes autem me duas poſtulas: quarum alteram non libebat mihi ſcribere, quia abſcideram; alteram, ne laudarem eum, quem non amabam. ſed id quoque uidebimus. denique aliquid extabit; ne tibi plane ceſſaſſe uideamur. De Publio quæ ad me ſcribis, ſane mihi iucunda ſunt: eáq; etiam uelim omnibus ueſtigijs indagata ad me afferas, cum uenies; & interea ſcribas, ſi quid intelliges, aut ſuſpicabere, & maxime de legatione quid ſit acturus. equidem ante, quàm tuas legi literas, in hominem ire cupiebam; non mehercule, ut differrem cum eo uadimonium; nam mira ſum alacritate ad litigandum; ſed uidebatur mihi, ſi quid eſſet in eo populare, quòd plebeius factus eſſet, id amiſſurus: quid enim? ad plebem tranſiſti, ut Tigranem ires ſalutatum? narra mihi, reges Armenij patricios ſalutare non ſolent? quid quæris? acueram me ad exagitandam hanc eius legationem. quam ſi ille contemnit, & ſi, ut ſcribis, bilem id commouet & latoribus, & auſpicibus legis curiatæ: ſpectaculum egregium. hercule, uerum ut loquamur, ſubcontumelioſe tractatur noſter Publius: primum qui, cum in domo Cæſaris quon=*

dam unus uir fuerit, nunc ne in uiginti quidem eſſe potuerit: deinde alia legatio dicta erat, alia data eſt: illa opima ad exigendas pecunias Druſo: ut opinor, Piſaurenſis nebuloni Vatinio reſeruatur: hæc ieiuna, ac bella relegatio datur ei, cuius tribunatus ad iſtorum tempora reſeruatur. incende hominem, amabo te, quoad potes. una ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio. cuius ego quædam initia ſenſi ex Curione. iam uero Arrius conſulatum ſibi ereptum fremit. Megabocchus, et hæc ſanguinaria iuuentus inimiciſſima eſt. accedat uero, accedat etiam iſta rixa auguratus. ſpero me præclaras de iſtis rebus epiſtolas ad te ſæpe miſſurum. ſed, illud quid ſit, ſcire cupio, quod iacis obſcure, iam etiā ex ipſis quinque uiris loqui quoſdam. quidnam id eſt? ſi eſt enim aliquid, plus eſt boni, quàm putaram. atque hæc, ſic uelim exiſtimes non me abs te κατὰ τὸ πρακτικὸν *quærere, quòd geſtiat animus aliquid agere in rep. iam pridem gubernare me tædebat, etiam cum licebat. nunc uero, cum cogar exire de naui, nō abiectis, ſed ereptis gubernaculis; cupio iſtorum naufragia ex terra intueri; cupio, ut ait tuus amicus Sophocles,* καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκνᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί. *De muro, quid opus ſit, uidebis. Caſtritianum mendum nos corrigemus: & tamen ad me Quintus* CCIↃ CCIↃↃIↃↃↃ *ſcripſerat, non ad ſororem tuam* HS XXX. *Terentia tibi ſalutem dicit. Cicero tibi mandat, ut Ariſtodemo idem de ſe reſpondeas, quod de fratre ſuo, ſororis tuæ filio, reſpondiſti. De Amalthea quod me admones, non negligemus. Cura, ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM cum à te auide expectarem ad ueſperum, ut ſoleo; ecce tibi nuncius, pueros ueniſſe Roma. uoco, quæro, ecquid literarum? negant. quid ais, inquam, nihil'ne à Pomponio? perterriti uoce, & uultu, confeſſi ſunt ſe accepiſſe, ſed excidiſſe in uia. quid quæris? permoleſte tuli: nulla enim abs te per hos dies epiſtola inanis aliqua re utili, & ſuaui. nunc, ſi quid in ea epiſtola, quã ante diem X V I cal. Mai. dediſti, fuit hiſtoria dignum, ſcribe quamprimum, ne ignoremus: ſin nihil præter iocationem, redde id ipſum. & ſcito Curionem adoleſcentem ueniſſe ad me ſalutatum. ualde eius ſermo de Publio cum tuis literis congruebat. ipſe uero mirandum in modum reges odiſſe ſuperbos. peræque narrabat incenſam eſſe iuuentutem, neque hæc ferre poſſe. bene habemus. nos, ſi in his ſpes eſt, opinor, aliud agamus. Ego me do hiſtoriæ. quanquam licet me Saufeium putes eſſe. nihil me eſt inertius. Sed cognoſce itinera noſtra; ut ſtatuas, ubi nos uiſurus ſis. In Formianum uolumus uenire Parilibus: inde, (quoniam putas prætermittendum nobis eſſe hoc tempore cratera illum delicatum) cal. Mai. de Formiano proficiſcemur, ut Antij ſimus ad V. non. Mai. ludi enim Antij futuri ſunt à I I I I cal. ad prid. non. Mai. eos Tullia ſpectare uult. inde cogito in Tuſculanum. deinde Arpinum. Romam ad cal. Iun. te aut in Formiano, aut Antij, aut in Tuſculano, cura, ut uideamus. Epiſtolam ſuperiorem reſtitue nobis, & appinge aliquid noui. Vale.

CICERO ATTICO S.

SVBITO cũ mihi dixiſſet Cæcilius quæſtor pue rum ſe Romam mittere, hæc ſcripſi raptim, ut tuos eli cerem mirificos cum Publio dialogos, cum eos, de qui bus ſcribis, tum illum, quem addis, & ais, longum eſ ſe, quæ ad ea reſponderis, perſcribere: illum uero, qui nondum habitus eſt, quem illa Βοῶπις, cum è Solonio redierit, ad te eſt relatura; ſic uelim putes, nihil hoc poſſe mihi eſſe iucũdius.. ſi uero quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur; in cœlo ſum; ut ſciat hic noſter Hie roſolymarius traductor ad plebem, quàm bonam meis putiſſimis orationibus gratiam retulerit: quarum ex pecta diuinam παλινῳδίαν. etenim, quantum conie ctura auguramur, ſi erit nebulo iſte cum his dynaſtis in gratia, non modo de cynico conſulari, ſed ne de iſtis quidem piſcinarum Tritonibus poterit ſe iactare, non enim poterimus ulla eſſe in inuidia ſpoliati opibus, & illa ſenatoria potentia. ſin autem ab ijs diſſentiet, erit abſurdum in nos inuehi. ueruntamen inuehatur. feſti ue, mihi crede, & minore ſonitu, quàm putaram, orbis hic in rep. eſt conuerſus: citius omnino, quàm potuit: id culpa Catonis, ſed rurſus improbitate iſtorum; qui au ſpicia, qui Aeliam legem, qui Iuniam, & Liciniam, qui Cæciliam, & Didiam neglexerunt; qui omnia reme dia reip. effuderunt; qui regna, qui prædia tetrarchis, qui immanes pecunias paucis dederunt. uideo iam, quò inuidia tranſeat, & ubi ſit habitura. nihil me exiſti maris neque uſu, neque à Theophraſto didiciſſe, niſi breui tempore, deſiderari noſtra illa tempora, uideris.

etenim ſi fuit inuidioſa ſenatus potentia; cum ea non ad populum, ſed ad treis homines immoderatos redacta ſit, quidnam cenſes fore? proinde iſti licet faciant, quos uolent, conſules, tribunos pl. denique etiã Vatinij ſtrumam ſacerdotij διβάφῳ ueſtiant. uidebis breui tempore magnos non modo eos, qui nihil titubarunt, ſed etiã illum ipſum, qui peccauit, Catonem. nam nos quidem, ſi per iſtum tuum ſodalem Publium licebit, σοφιστεύειν cogitamus: ſi ille cogitat, tantum duntaxat nos defendere, & , quod eſt propriũ artis huius, ἐπαγγέλλομαι Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅς τις πρότερος χαλεπήνῃ. patria propitia ſit: habet à nobis, etiã ſi non plus, quàm debitum eſt, plus certe, quàm poſtulatum eſt. male uehi malo alio gubernante, quàm tam ingratis uectoribus bene gubernare. ſed hæc coram commodius. nunc audi, quod quæris. Antium me ex Formiano recipere cogito ad V. non. Mai. Antio uolo non. Mai. proficiſci in Tuſculanum. ſed cum è Formiano rediero, (ibi eſſe uolo uſque ad prid. cal. Mai.) faciam ſtatim te certiorem. Terentia tibi ſalutem. Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον.

CICERO ATTICO S.

VOLO *ames conſtantiam meam. ludos Antij ſpectare non placet: eſt enim ὑποσόλοικον, cum uelim uitare omnium deliciarum ſuſpicionem, repente ἀναφαίνεσθαι non ſolum delicate, ſed etiam inepte peregrinantem. quare uſque ad non. Mai. te in Formiano expectabo. nunc fac, ut ſciam, quo die te uiſuri ſimus. Ab Ap*

pij Foro, hora quarta: dederam aliam paulo ante à Tribus Tabernis. Vale.

CICERO ATTICO S.

NARRO *tibi: plane relegatus mihi uideor, poſteaquã in Formiano ſum: dies enim nullus erat, Antij cũ eſſem, quo die non melius ſcirẽ, Romæ quid ageretur, quàm ij, qui erant Romæ. etenim literæ tuæ, nõ ſolum quid Romæ, ſed etiã quid in rep. neque ſolũ quid fieret, uerũ etiam quid futurũ eſſet, indicabant: nunc, niſi ſi quid ex prætereũte uiatore exceptũ eſt, ſcire nihil poſſumus. quare quanquã iàm te ipſum expecto, tamen iſti puero, quẽ ad me ſtatim iuſſi recurrere, da ponderoſam aliquam epiſtolam, plenam omniũ non modo actorum, ſed etiam opinionũ tuarum: ac diẽ, quò Roma ſis exiturus, cura ut ſciã. Nos in Formiano eſſe uolumus uſque ad prid. non. Mai. eò ſi ante eam diẽ nõ ueneris, Romæ te fortaſſe uidebo. nã Arpinũ quid ego te inuitem?*
Τρηχεῖ ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔτι ἔγωγε
Ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.
hæc igitur. Cura ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

NEGENT *illi Publium trib. pl. factum eſſe. hoc uero regnum eſſe, ferri nullo pacto poteſt. emittat ad me Publius, qui obſignent. iurabo, Cneum noſtrum, collegam Balbi, Antij mihi narraſſe, in auſpicio fuiſſe. ò ſuaues epiſtolas tuas, uno tempore mihi datas, duas: quibus* εὐαγγέλια *quæ reddam, neſcio, deberi quidem plane fateor. ſed uide* συγκύρημα. *emerſeram com=*

mode ex Antio in Appiam ad Treis Tabernas, ipſis Cerealibus, cum in me incurrit Roma ueniēs Curio meus. ibidem illico puer abs te cum epiſtolis. ille ex me, nihil'ne aud ſſem noui? ego negare. Publius, inquit, tribunatum pl. petit. quid ais? & inimiciſſimus quidem Cæſaris, & ut omnia, inquit, iſta reſcindat. quid Cæſar? inquam. negat, ſe quidquam de illius adoptione tuliſſe. deinde ſuum, Memmij, Metelli Nepotis exprompſit odium. complexus iuuenem dimiſi, properans ad epiſtolas. ubi ſunt, qui aiunt ζώσης φωνῆς? quanto magis uidi ex tuis literis, quàm ex illius ſermone, quid ageretur? de ruminatione quotidiana, de cogitatione Publij, de lituis Βοώπιδος, de ſignifero Athenione, de literis miſſis ad Cneum, de Theophanis, Memmijq́; ſermone. quantam porro mihi expectationem dediſti cōuiuij iſtius ἀσελγοῦς? ſum in curioſitate ὀξύπεινος: ſed tamen facile patior te id ad me συμπόσιον non ſcribere: præſentem audire malo. Quod me, ut ſcribam aliquid, hortaris: creſcit mihi quidem materies, ut dicis: ſed tota res etiam nunc fluctuat. κατ᾽ ὀπώρην τραχύτης. quæ ſi deſederit, magis erunt iudicata, quæ ſcribam: quæ ſi ſtatim à me ferre non potueris, primus habebis tamen, & aliquandiu ſolus. Dicæarchum recte amas: luculentus homo eſt, & ciuis haud paulo melior, quàm iſti noſtri ἀδικαίαρχοι. Literas ſcripſi hora decima Cerealibus, ſtatim, ut tuas legeram: ſed eas eram daturus, ut putaram, poſtridie ei, qui mihi primus obuiam ueniſſet. Terentia delectata eſt tuis literis, & impertit tibi multum ſalutis: καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται.

CICERO ATTICO S.

FACINVS indignum: epiſtolam, αὐθωρεὶ tibi à Tribus Tabernis reſcriptam ad tuas ſuauiſſimas epiſtolas, neminẽ reddidiſſe? at ſcito, eum faſciculum, quò illam conieceram, domum eo ipſo die latum eſſe, quo ego dederam, & ad me in Formianum relatum eſſe. itaque tibi tuam epiſtolam iuſſi referri, ex qua intelligeres, quàm mihi tum illæ gratæ fuiſſent. Romæ quod ſcribis ſileri: ita putabam. at hercule in agris non ſiletur: nec iam ipſi agri regnum ueſtrum ferre poſſunt. ſi uero in hanc τηλέπυλον ueneris λαιστρυγονίην, (Formias dico) qui fremitus hominum? quàm irati animi? quanto in odio noſter amicus Magnus? cuius cognomen una cum Craſſi Diuitis cognomine conſeneſcit. credas mihi uelim: neminem adhuc offendi, qui hæc tam lente, quàm ego fero, ferret. quare, mihi crede, φιλοσοφῶμεν. iuratus tibi poſſum dicere, nihil eſſe tanti. Tu ſi literas ad Sicyonios habes, aduola in Formianum: unde nos prid. non. Mai. cogitamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVANTAM tu mihi moues expectationem de ſermone Bibuli? quantam de colloquio Βοώπιδος? quantam etiam de illo delicato conuiuio? proinde ita fac uenias ad ſitientes aures. quanquam nihil eſt iam, quod magis timendum nobis putem, quàm ne ille noſter Sampſiceramus, cum ſe omnium ſermonibus ſentiet uapulare, & cum has actiones δυσαναστρέπτους

uidebit, ruere incipiat. ego autẽ uſque eò ſum eneruatus, ut hoc otio, quo nunc tabeſcimus, malim ἐντυραννεῖσθαι, quàm optima ſpe dimicare. De pangẽdo quod me crebro adhortaris, fieri nihil poteſt. baſilicam habeo, non uillam, frequentia Formianorum. at compàrem baſilicæ? tribum Aemiliam. ſed omitto uulgus: poſt horam quartam moleſti cæteri non ſunt: C. Arrius proximus eſt uicinus, immo ille quidem iam contubernalis: qui etiam ſe iccirco Romam ire negat, ut hic mecum totos dies philoſophetur. ecce ex altera parte Seboſus ille Catuli familiaris. quò me uertam? ſtatim mehercule Arpinum irem, ni te in Formiano commodiſſime expectari uiderem, duntaxat ad prid. non. Mai. uide enim quibus hominibus aures ſint deditæ meæ. occaſionem mirificam, ſi quis nunc, dum hi apud me ſunt, emere de me fundum Formianum uelit. & tamen illud probem. magnum quid aggrediamur, & multæ cogitationis, atque otij. ſed tamen ſatisfiet à nobis, neque parcetur labori.

CICERO ATTICO S.

VT SCRIBIS, *ita uideo, non minus incerta in rep. quàm in epiſtola tua. ſed tamen iſta ipſa me uarietas ſermonum, opinionumq́; delectat: Romæ enim uideor eſſe, cum tuas literas lego, et, ut fit in tantis rebus, modo hoc, modo illud audire. illud tamẽ explicare non poſſum, quidnã inueniri poſſit, nullo recuſante, ad facultatẽ agrariam. Bibuli autem iſta magnitudo animi in comitiorum dilatione, quid habet, niſi ipſius iudiciũ ſine ulla correctione reip.? nimirum in Publio ſpes eſt: fiat,*

fiat, fiat tribunus plebis: ſi nihil aliud, ut eo citius tu ex Epeiro *reuertare. nam, ut illo tu careas, non uideo poſſe fieri, præſertim ſi mecum aliquid uolet diſputare. ſed id quidem non dubium eſt, quin, ſi quid erit eiuſmodi, ſis aduolaturus. uerum ut hoc non ſit, tamen ſeruet remp. præclarum ſpectaculum mihi propono, modo te conſeſſore ſpectare liceat. cum hæc maxime ſcriberem, ecce tibi* Seboſus*. nondum plane ingemueram; ſalue, inquit,* Arrius*. hoc eſt* Roma *decedere? quos ego homines effugi, cum in hos incidi? ego uero in montes patrios; & ad incunabula noſtra pergam. denique ſi ſolus non potuero, cum ruſticis potius, quàm cum his perurbanis, ita tamen, ut, quoniam tu certi nihil ſcribis, in* Formiano *tibi præſtoler uſque ad* III*.non.* Mai*.* Terentiæ *pergrata eſt aſſiduitas tua, & diligentia in controuerſia* Muluiana*. neſcit omnino, te communem cauſam defendere eorum, qui agros publicos poſſideãt. ſed tamen tu aliquid publicanis pendis, hæc etiam id recuſat. ea tibi igitur, &* Κικέρων, *ἀριστοκρατικώτατος παῖς, ſalutem dicunt.*

CICERO ATTICO S.

COENATO *mihi, & iam dormitanti, prid. cal.* Mai*. epiſtola eſt illa reddita, in qua de agro* Campano *ſcribis. quid quæris? primũ ita me pupugit, ut ſomnũ mihi ademerit, ſed id cogitatione magis, quàm moleſtia. cogitanti autem hæc fere ſuccurrebant. primum ex eo, quod ſuperioribus literis ſcripſeras, ex familiari te illius audiſſe, prolatum iri aliquid, quod nemo improbaret; maius aliquid timueram: hoc mihi eiuſmodi*

non uidebatur. deinde, ut me ego conſoler, omnis expectatio largitionis agrariæ in agrum Campanum uidetur eſſe deriuata. qui ager, ut dena iugera ſint, non amplius hominum quinque millia poteſt ſuſtinere. reliqua omnis multitudo ab illis abalienetur, neceſſe eſt. præterea, ſi ulla res eſt, quæ bonorum animos, quos iam uideo eſſe commotos, uehementius poſſit incendere, hæc certe eſt; et eo magis, quòd, portorijs Italiæ ſublatis, agro Campano diuiſo, quod uectigal ſupereſt domeſticũ, præter uiceſimam? quæ mihi uidetur una conciuncula, clamore pediſequorum noſtrorum eſſe peritura. Cneus quidem noſter iam plane quid cogitet, neſcio.

φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι,
ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβείας δ' ἄτερ:

qui quidẽ etiam iſtuc adduci potuerit. nam adhuc hoc ἐσοφίζετο, *ſe leges Cæſaris probare, actiones ipſum præſtare debere: agrariã legem ſibi placuiſſe; potuerit intercedi, nec ne, nihil ad ſe pertinere: de rege Alexandrino placuiſſe ſibi aliquando confici; Bibulus de cœlo tum ſeruaſſet, nec ne, ſibi quærendũ non fuiſſe: de publicanis, uoluiſſe illi ordini cõmodare; quidquid futurũ fuerit, ſi Bibulus tum in forum deſcendiſſet, ſe diuinare non potuiſſe. nũc uero Sampſicerame quid dices? uectigal te nobis in mõte Antilibano cõſtituiſſe, agri Campani abſtuliſſe? quid, hoc, quemadmodũ obtinebis? oppreſſos uos, inquit, tenebo exercitu Cæſaris: nõ mehercule me tu quidẽ tam iſto exercitu, quàm ingratis animis eorũ hominum, qui appellantur boni: qui mihi non modo præmiorum, ſed ne ſermonũ quidem unquã fructum ullum, aut gratiam retulerũt. quòd ſi in eam me*

partem incitarem, profecto iam aliquam reperirem re-ſiſtendi uiam. nunc prorſus hoc ſtatui, ut, quoniam tanta controuerſia eſt Dicæarcho, familiari tuo, cũ Theophraſto, amico meo, ut ille tuus τὸν πρακτικὸν βίον longe omnibus anteponat, hic autẽ τὸν θεωρητικόν, utrique à me mos geſtus eſſe uideatur. puto enim me Dicæarcho affatim ſatisfeciſſe: reſpicio nunc ad hanc familiam; quæ mihi non modo, ut requieſcam, permittit, ſed reprehendit, quia nõ ſemper quierim. quare incumbamus ò noſter Tite ad illa præclara ſtudia, & eò, unde diſcedere non oportuit, aliquãdo reuertamur. Quod de Quinti fratris epiſtola ſcribis, ad me quoque fuit πρόσθε λέων, ὄπιθεν δέ. quid dicã, neſcio. nam ita deplorat primis uerſibus manſionẽ ſuam, ut quemuis mouere poſſit: ita rurſus remittit, ut me roget, ut annales ſuos emendem, & edam. illud tamẽ, quod ſcribit, animaduertas uelim, de portorio circumuectionis. ait, ſe de conſilij ſententia rem ad ſenatũ reieciſſe. nondũ uidelicet meas literas legerat; quibus ad eum, re conſulta, & explorata, perſcripſeram, non deberi: uelim, ſi qui Græci iam Romam ex Aſia de ea cauſa uenerunt, uideas, et, ſi tibi uidebitur, ijs demonſtres, quid ego de ea re ſentiam. ſi poſſum diſcedere, ne cauſa optima in ſenatu pereat, ego ſatisfaciam publicanis: εἰ δὲ μή, (uere tecũ loquar) in hac re malo uniuerſæ Aſiæ, et negotiatoribus. nam eorũ quoque uehemẽter intereſt. hoc ego ſentio ualde nobis opus eſſe. ſed tu id uidebis. Quæſtores autẽ, quæſo, nũ etiã de ciſtophoro dubitãt? nã ſi aliud nihil erit; cum erimus omnia experti, ego illud ne quidẽ contemnam, quod extremũ eſt. Te in Arpinati uidebi-

mus, & hoſpitio agreſti accipiemus; quoniam maritimum hoc contempſiſti. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRORSVS, *ut ſcribis, ita ſentio. turbatur Sampſiceramus. nihil eſt, quod non timendum ſit.* ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται: *quid enim iſta repentina affinitatis coniunctio, quid ager Campanus, quid effuſio pecuniæ ſignificant? quæ ſi eſſent extrema, tamen eſſet nimium mali: ſed ea natura rei eſt, ut hæc extrema eſſe non poſſint. quid enim eos hæc ipſa per ſe delectare poſſunt? nunquam huc ueniſſent, niſi ad alias res peſtiferas aditus ſibi compararent. dij immortales. uerum, ut ſcribis, hæc in Arpinati ad* VI. *circiter id. Mai. non deflebimus, ne & opera, & oleum philologiæ noſtræ perierit, ſed conferemus tranquillo animo. neque tam me* δυσελπιστία *conſulatur, ut antea, quàm* ἀδιαφορίας; *qua nulla in re tam utor, quàm in hac ciuili, & publica. quin etiam, quod eſt ſubinane in nobis, & non* ἀφιλόδοξον, *(bellum eſt enim ſua uitia noſſe) id afficitur quadam delectatione. ſolebat enim me pungere, ne Sampſicerami merita in patriam ad annos* DC *maiora uiderentur, quàm noſtra. hac quidem cura certe iam uacuus ſum: iacet enim ille ſic, ut Phocis Curiana ſtare uideatur. ſed hæc coram. tu tamen uideris mihi Romæ fore ad noſtrum aduentum. quod ſane facile patiar, ſi tuo commodo fieri poſſit. ſin, ut ſcribis, ita uenies: uelim è Theophane expiſcere, quonam in me animo ſit Arabarches. quæres ſcilicet* κατὰ τὸ κηδεμονικὸν, *& ad me ab eo quaſi* ὑποθή-

κῶς afferes, quemadmodum me geram. aliquid ex eius ſermone poterimus περὶ τῶν ὅλων ſuſpicari. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI aliquot epiſtolas tuas: ex quibus intellexi, quàm ſuſpenſo animo, & ſolicito ſcire aueres, quid eſſet noui. tenemur undique: neque iam, quo minus ſeruiamus, recuſamus; ſed mortem, & eiectionē, quaſi maiora, timemus: quæ multo ſunt minora. atque hic ſtatus, qui una uoce omnium gemitur, neque uerbo cuiuſquam ſubleuatur, σκοπὸς eſt, ut ſuſpicor, illis, qui timent ullam cuiuſquam largitionem relinquere. unus loquitur, & palam aduerſatur adoleſcens Curio. huic plauſus maximi, conſalutatio forenſis perhonorifica, ſigna præterea beneuolentiæ permulta à bonis impertiuntur. Fuſium clamoribus, & conuitijs, & ſibilis conſectantur. his ex rebus non ſpes, ſed dolor eſt maior; cum uideas ciuitatis uoluntatem ſolutam, uirtutem alligatam. ac, ne forte quæras κατὰ λεπτὸν de ſingulis rebus, uniuerſa res eſt eò deducta, ſpes ut nulla ſit aliquando non modo priuatos, uerum etiam magiſtratus liberos fore. attamen in oppreſſione ſermo in circulis duntaxat, & in conuiuijs eſt liberior, quàm fuit. uincere incipit timorem dolor, ſed ita, ut omnia ſint pleniſſima deſperationis. habet etiam Campana lex execrationem in coitione candidatorum, ſi mentionem fecerint, quo aliter ager poſſideatur, atque ut ex legibus Iulijs. non dubitant iurare cæteri. Laterenſis exiſtimatur recte feciſſe, quòd tribunatum pl. petere deſti=

tit, ne iuraret. ſed de rep. non libet plura ſcribere. Diſpliceo mihi, nec ſine ſummo ſcribo dolore. me tueor, ut oppreſſis omnibus, non demiſſe; ut tantis rebus geſtis, parum fortiter. à Cæſare ualde liberaliter inuitor in legationem illam, ſibi ut ſim legatus. atque etiam libera legatio uoti cauſa datur. ſed hæc & præſidij apud furorem Pulchelli non habet ſatis, et à fratris aduētu me ablegat: illa & munitior eſt, & non impedit, quo minus adſim, cum uelim. & hanc ego teneo, ſed uſurum me non puto. neque tamen ſcit quiſquam. non libet fugere: aueo pugnare. magna ſunt hominum ſtudia. ſed nihil affirmo. tu hæc ſilebis. De Statio manumiſſo, & non nullis alijs rebus angor equidem, ſed iam prorſus occallui. tu, uellem ego, & cuperem, adeſſes. nec mihi conſilium, nec conſolatio deeſſet. ſed ita te para, ut, ſi inclamaro, aduoles. Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTA me ſolicitant, & ex reip. tanto motu, & ex ijs periculis, quæ mihi ipſi intenduntur: & ſexcenta ſunt. ſed mihi nil eſt moleſtius, quàm Statiū manumiſſum. nec meū imperiū: ac mitto imperium, non ſimultatem meam reuereri ſaltem? nec, quid faciam, ſcio: neque tantum eſt in re, quantus eſt ſermo. ego autem ne iraſci quidem poſſum ijs, quos ualde amo. tantum doleo, ac mirifice quidem. cætera in magnis rebus, minæ Clodij, contentioneſq;, quæ mihi proponuntur, modice me tangunt: etenim uel ſubire eas uideor mihi ſumma cum dignitate, uel declinare nulla cum moleſtia poſſe. dicas fortaſſe, dignitatis ἅλις, tanquam

δρυός: ſaluti ſi me amas, conſule. me miſerum, cur non ades? nihil te profecto præteriret. ego fortaſſe τυφλώττω, & nimium τῷ καλῷ προσπέπονθα. ſcito nihil unquam fuiſſe tam infame, tam turpe, tam peræque omnibus generibus, ordinibus, ætatibus offenſum, quàm hunc ſtatum, qui nunc eſt, magis mehercule, quàm uellem, nõ modo quàm putaram. populares iſti iam etiam modeſtos homines ſibilare docuerunt. Bibulus in cœlo eſt, nec, quare, ſcio: ſed ita laudatur, quaſi Vnus homo nobis cunctando reſtituit rem. Pompeius, noſtri amores, quod mihi ſummo dolori eſt, ipſe ſe afflixit, neminem tenet: uoluntate, an metu neceſſe ſit ijs uti, uereor. Ego autem neque pugno cum illa cauſa propter illam amicitiam: neque approbo, ne omnia improbẽ, quæ antea geſſi. utor uia. populi ſenſus maxime in theatro, et ſpectaculis perſpectus eſt. nam gladiatoribus quà dominus, quà aduocati ſibilis conſciſſi: ludis Apollinaribus Diphilus tragœdus in noſtrum Pompeiũ petulãter inuectus eſt. Noſtra miſeria, tu es Magnus. millies coactus eſt dicere eadem. Virtutem iſtam, ueniet tempus, cum grauiter gemes: totius theatri clamore dixit, itemq; cætera. nam et eiuſmodi ſunt ij uerſus, uti in tempus ab inimico Pompeij ſcripti eſſe uideantur. Si neque leges, neque mores cogunt. & cætera magno cum fremitu, & clamore ſunt dicta. Cæſar cum ueniſſet mortuo plauſu, Curio filius eſt inſecutus. huic ita plauſum eſt, ut ſalua rep. Pompeio plaudi ſolebat. tulit Cæſar grauiter. literæ Capuam ad Pompeium uolare dicebantur. inimici erant equitibus, qui Curioni ſtantes plauſerant; hoſtes omnibus: Roſciæ legi, etiam

frumentariæ minitabantur. ſane res erat perturbata. equidem malueram, quod erat ſuſceptum ab illis, ſilentio tranſiri: ſed uereor, ne non liceat. non ferunt homines, quod uidetur eſſe tamen ferendum. ſed eſt iam una uox omnium, magis odio firmata, quàm præſidio. Noſter autem Publius mihi minitatur, inimicus eſt. impendet negotium: ad quod tu ſcilicet aduolabis. uideor mihi noſtrum illum conſularem exercitum bonorum omnium, etiam ſatis bonorum, habere firmiſſimum. Pompeius ſignificat ſtudium erga me non mediocre. idem affirmat, uerbum de me illum non eſſe facturum. in quo non me ille fallit, ſed ipſe fallitur. Coſconio mortuo, ſum in eius locum inuitatus. id erat uocari in locum mortui. nil me turpius apud homines fuiſſet: neque uero, ad iſtam ipſam ἀσφάλειαν, quidquam alienius: ſunt enim illi apud bonos inuidioſi: ego apud improbos meam retinuiſſem inuidiam, alienam aſſumpſiſſem. Cæſar me ſibi uellet eſſe legatum. honeſtior hæc declinatio periculi. ſed ego hoc non repudio. quid ergo eſt? pugnare malo: nihil tamen certi. iterum dico, utinam adeſſes: ſed tamen, ſi erit neceſſe, arceſſemus. quid aliud? quid? hoc, opinor. certi ſumus periſſe omnia: quid enim ἀκκιζόμεθα tandiu? ſed hæc ſcripſi properans, & mehercule timide. poſthac ad te aut, ſi perfidelem habebo, cui dem, ſcribam plane omnia: aut, ſi obſcure ſcribam, tu tamen intelliges. in his epiſtolis me Lælium, te Furium faciam. cætera erũt ἐν αἰνιγμοῖς. Hic Cæcilium colimus, & obſeruamus diligenter. Edicta Bibuli audio ad te miſſa. ijs ardet dolore, & ira noſter Pompeius. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANICATO, ut te uelle intellexeram, nullo loco defui. Numeſtium ex literis tuis, ſtudioſe ſcriptis, libenter in amicitiam recepi. Cæcilium, quibus rebus poſſum, tueor diligenter. Varro ſatisfacit nobis: Pompeius amat nos carosq; habet. credis? inquies. credo: prorſus mihi perſuadet. ſed quia, ut uideo, pragmatici homines omnibus hiſtoricis præceptis, uerſibus denique cauere iubent, & uetant credere: alterum facio, ut caueam: alterum, ut non credam, facere non poſſum. Clodius adhuc mihi denunciat periculum. Pompeius affirmat, non eſſe periculum; adiurat: addit etiam, ſe prius occiſum iri ab eo, quàm me uiolatum iri. tractatur res. ſimul quid erit certi, ſcribam ad te. ſi erit pugnandum, arceſſam ad ſocietatem laboris. ſi quies dabitur, ab Amalthea te non commouebo. De rep. breuiter ad te ſcribam: iam enim, charta ipſa ne nos prodat, pertimeſco. itaque poſthac, ſi erunt mihi plura ad te ſcribenda, ἀλληγορίαις obſcurabo. Nunc quidem nouo quodam morbo ciuitas moritur: ut, cum omnes ea, quæ ſunt acta, improbent, querantur, doleant, uarietas in re nulla ſit, aperteq; loquantur, & iam clare gemant; tamen medicina nulla afferatur. neque enim reſiſti ſine internecione poſſe arbitramur: nec uidemus, qui finis cedendi, præter exitium, futurus ſit. Bibulus hominum admiratione, & beneuolentia in cœlo eſt. edicta eius, & conciones deſcribunt, & legunt. nouo quodam genere in ſummam gloriam uenit. populare nunc nil tam eſt, quàm odium popula-

rium. hæc quò ſint eruptura, timeo. ſed, ſi diſpicere quid cœpero, ſcribã ad te apertius. tu, ſi me amas tantum, quantum profectò amas; expeditus facito ut ſis, ſi inclamaro, ut accurras. ſed do operam, & dabo, ne ſit neceſſe. Quod ſcripſeram, te Furium ſcripturum; nil neceſſe eſt tuum nomen mutare. me faciam Læliũ, & te Atticum; neque utar meo chirographo, neque ſigno; ſi modo erunt eiuſmodi literæ, quas in alienum incidere nolim. Diodorus mortuus eſt: reliquit nobis HS fortaſſe centies. Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem X V. cal. Nou. diſtulit. A Vibio libros accepi. poeta ineptus: nec tamen ſcit nihil, & eſt non inutilis. deſcribo, & remitto. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE rep. quid ego tibi ſubtiliter? tota perijt: atque hoc eſt miſerior, quàm reliquiſti, quòd tum uidebatur eiuſmodi dominatio ciuitatem oppreſſiſſe, quæ iucunda eſſet multitudini, bonis autem ita moleſta, ut tamen ſine pernicie: nunc repente tanto in odio eſt omnibus, ut, quorſum eruptura ſit, horreamus. nam iracundiam, atque intemperantiam illorum ſumus experti, qui Catoni irati, omnia perdiderunt, ſed ita lenibus uti uidebantur uenenis, ut poſſe uideremur ſine dolore interire. nunc uero ſibilis uulgi, ſermonibus honeſtorum, fremitu Italiæ, uereor, ne exarſerint. equidem ſperabam, ut ſæpe etiam loqui tecum ſolebam, ſic orbem reip. eſſe conuerſum, ut uix ſonitum audire, uix impreſſam orbitam uidere poſſemus: & fuiſſet, ſi homines tranſitum tempeſtatis expectare potuiſſent: ſed

cum diu occulte ſuſpiraſſent, poſtea iam gemere, ad extremum uero loqui omnes, & clamare cœperunt. itaque ille amicus noſter, inſolens infamiæ, ſemper in laudẽ uerſatus, circunfluens gloria, deformatus corpore, fractus animo, quò ſe conferat, neſcit: progreſſum præcipitem, inconſtantem reditum uidet: bonos inimicos habet, improbos ipſos non amicos. ac uide mollitiem animi: non tenui lacrymas, cum illum ante diem VIII.*cal.*Sext. *uidi de edictis* Bibuli *concionantem, qui antea ſolitus eſſet iactare ſe magnificentiſſime illo in loco, ſummo cum amore populi, cunctis fauentibus. ut ille tum humilis, ut demiſſus erat: ut ipſe etiam ſibi, non ijs ſolum, qui aderant, diſplicebat. ò ſpectaculũ uni* Craſſo *iucundum, cæteris non item. nam, quia deciderat ex aſtris, lapſus potius, quàm progreſſus, uidebatur. & ut* Apelles*, ſi* Venerem*, aut ſi* Protogenes Ialyſum *illum ſuum cœno oblitum uideret, magnum, credo, acciperet dolorem: ſic ego hunc, omnibus à me pictum, & politum artis coloribus, ſubito deformatum non ſine magno dolore uidi. quanquam nemo putabat, propter* Clodianum *negotium, me illi amicum eſſe debere. tamen tantus fuit amor, ut exhauriri nulla poſſet iniuria. itaque* Archilochia *in illum edicta* Bibuli *populo ita ſunt iucunda, ut eum locum, ubi proponuntur, præ multitudine eorũ, qui legunt, tranſire nequeamus; ipſi ita acerba, ut tabeſcat dolore; mihi mehercule moleſta, quòd et eum, quẽ ſemper dilexi, nimis excruciant; et timeo, tam uehemens uir, tamq; acer in ferro, et tam inſuetus cõtumeliæ ne omni animi impetu dolori, et iracũdiæ pareat.* Bibuli *qui ſit exitus futurus,*

neſcio. ut nunc res ſe habet, admirabili gloria eſt. qui cum comitia in menſem Oct. diſtuliſſet; quòd ſolet ea res populi uoluntatem offendere, putarat Cæſar oratione ſua poſſe impelli concionem, ut iret ad Bibulum. multa cum ſeditioſiſſime diceret, uocem exprimere non potuit. quid quæris? ſentiunt, ſe nullam ullius partis uoluntatem tenere: eo magis uis nobis eſt timenda. Clodius inimicus eſt nobis. Pompeius confirmat, eum nil eſſe facturum contra me. mihi periculoſum eſt credere. ad reſiſtendum me paro. ſtudia ſpero me ſumma habiturum omnium ordinum. te cum ego deſidero, tum uero res ad tempus illud uocat. plurimũ conſilij, animi, præſidij denique mihi, ſi te ad tempus uidero, acceſſerit. Varro ſatis mihi facit. Pompeius loquitur diuinitus. ſpero nos aut cum ſumma gloria, aut certe ſine moleſtia eſſe diſceſſuros. Tu, quid agas, quemadmodum te oblectes, quid cum Sicyonijs egeris, ut ſciam, cura. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAM *uellẽ Romæ manſiſſes quod egiſſes: profecto, ſi hæc fore putaſſemus. nam Pulchellum noſtrũ facillime teneremus, aut certe, quid eſſet facturus, ſcire poſſemus. nunc ſe res ſic habet. uolitat, furit, nil habet certi, multis denunciat; quod ſors obtulerit, id acturus uidetur. cũ uidet, quo ſit in odio ſtatus hic rerũ; in eos, qui hæc egerunt, impetum facturus uidetur. cum autẽ rurſus opes, & uim exercitus recordatur, conuertit ſe in nos. nobis autem ipſis tum uim, tum iudicium minatur. cum hoc Põpeius egit, et, ut ad me ipſe refere-*

bat, (alium enim habeo neminem teſtem) uehementer egit, cum diceret, in ſumma ſe perfidiæ, & ſceleris in= famia fore, ſi mihi periculum crearetur ab eo, quem ipſe armaſſet, quem plebeium fieri paſſus eſſet: ſed fi= dem recepiſſe ſibi & ipſum & Appium de me: hanc ſi ille non ſeruaret, ita laturum, ut omnes intelligerent, nihil ſibi antiquius amicitia noſtra fuiſſe. hæc, & in eam ſententiam cum multa dixiſſet, aiebat illum pri- mo ſane diu multa contra, ad extremum autem ma= nus dediſſe, & affimaſſe nil ſe contra eius uoluntatem eſſe facturum. ſed poſtea tamen ille non deſtitit de no- bis aſperrime loqui. quod ſi non faceret, tamen ei nihil crederemus, atque omnia, ſicut facimus, pararemus. nunc ita nos gerimus, ut in dies ſingulos & ſtudia in nos hominum, & opes noſtræ augeantur. remp. nul= la ex parte attingimus. in cauſis, atque in illa opera noſtra forenſi, ſumma induſtria uerſamur. quod egre gie non modo ijs, qui utuntur opera, ſed etiam in uul= gus gratum eſſe ſentimus. domus celebratur: occurri= ur: renouatur memoria conſulatus: ſtudia ſignifi= antur: in eam ſpem adducimur, ut nobis ea conten= io, quæ impendet, interdum non fugienda uideatur. unc mihi & conſilijs opus eſt tuis, & amore, & fi= e. quare aduola. expedita mihi erunt omnia, ſi te ha= ebo. multa per Varronem noſtrum agi poſſunt, quæ urgente erunt firmiora; multa ab ipſo Publio dici, ulta cognoſci; quæ tibi occulta eſſe non poterunt: ulta etiam: ſed abſurdum eſt ſingula explicare, cum go te requiram ad omnia. unum illud tibi perſua= as uelim, omnia mihi fore explicata, ſi te uidero:

ſed totum eſt in eo, ſi ante, quàm ille ineat magiſtratum. puto, Pompeium Craſſo urgente, ſi tu aderis, qui per βοώπιδα ex ipſo intelligere poſſis, qua fide ab illis agatur, nos aut ſine moleſtia, aut certe ſine errore futuros. precibus noſtris, & cohortatione non indiges. quid mea uoluntas, quid tempus, quid rei magnitudo poſtulet, intelligis. De rep. nihil habeo ad te ſcribere, niſi ſummum odium omnium hominum in eos, qui tenent omnia: mutationis tamen ſpes nulla. ſed quod facile ſentias, tædet ipſum Pompeium, uehementerq; pœnitet. non prouideo ſatis, quem exitum futurum putem. ſed certo uidentur hæc aliquò eruptura. Libros Alexandri, negligentis hominis, & non boni poetæ, ſed tamen non inutilis, tibi remiſi. Numerium Numeſtium libenter accepi in amicitiam; & hominem grauem, & prudentem, & dignũ tua commendatione cognoui. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNQVAM *ante arbitror te epiſtolam meam legiſſe, niſi mea manu ſcriptam. ex eo colligere poteris, quanta occupatione diſtinear: nam, cum uacui temporis nil haberem, & cũ recreandæ uoculæ cauſa neceſſe eſſet mihi ambulare, hæc dictaui ambulans. Primum igitur illud te ſcire uolo, Sampſiceramum, noſtrum amicum, uehementer ſui ſtatus pœnitere, reſtituiq; in eum locum cupere, ex quo decidit, doloremq; ſuum impertire nobis, et medicinam interdum aperte quærere; quã ego poſſum inuenire nullã: deinde omnes illius partis auctores, ac ſocios nullo aduerſario conſeneſcere: conſenſionem uniuerſorum nec uolũtate, nec ſermone maior*

unquam fuiſſe. Nos *autem (nam id te ſcire cupere cer o ſcio) publicis conſilijs nullis interſumus, totosq; nos ad forenſem operam, laboremq; contulimus. ex quo, quod facile intelligi poſſit, in multa commemoratione earum rerum quas geſſimus, deſiderioq; uerſamur. ſed* Βοώπιδος *noſter conſanguineus non mediocres terrores iacit, atque denunciat, & Sampſiceramo negat, cæteris præ ſe fert, & oſtentat. quamobrem, ſi me amas tantum, quantum profecto amas; ſi dormis, expergiſcere; ſi ſtas, ingredere; ſi ingrederis, curre; ſi curris, aduola. credibile non eſt, quantum ego in conſilijs, & prudentia tua, quodq; maximum eſt, quantum in amore, & fide ponam. magnitudo rei longam orationem fortaſſe deſiderat: coniunctio uero noſtrorum animorum breuitate contēta eſt. permagni noſtra intereſt, te, ſi comitijs non potueris, at, declarato illo, eſſe Romæ.* Cura, *ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

QVAS Numeſtio *literas dedi, ſic te ijs euocabam, ut nihil acrius, neque incitatius fieri poſſet. ad illam celeritatem adde etiam, ſi quid potes. ac ne ſis perturbatus: noui enim te; & non ignoro, quàm ſit amor omnis ſolicitus, atque anxius. ſed res eſt, ut ſpero, non tam exitu moleſta, quàm aditu.* Vectius *ille, ille noſter index,* Cæſari*, ut perſpicimus, pollicitus eſt, ſeſe curaturum, ut in aliquam ſuſpicionem facinoris* Curio *filius adduceretur. itaque inſinuatus in familiaritatem adoleſcentis, & cum eo, ut res indicat, ſæpe congreſſus, rem in eum locum dedu-*

xit, ut diceret ſibi certum eſſe cum ſuis ſeruis in Pom-peium impetum facere, eumq́; occidere. hoc Curio ad patrem detulit, ille ad Pompeium. res delata ad ſena-tum eſt. introductus Vectius, primo negabat, ſe un-quam cum Curione reſtitiſſe: neque id ſane diu: nam ſtatim fidem publicam poſtulauit. reclamatum eſt. tum expoſuit, manum fuiſſe iuuentutis duce Curione, in qua Paullus initio fuiſſet, et Cn. Cæpio hic Brutus, & Lentulus, flaminis filius, conſcio patre: poſtea C. Septi-mium, ſcribam Bibuli, pugionẽ ſibi à Bibulo attuliſſe. quod totũ irriſum eſt: Vectio pugionem defuiſſe, niſi ei conſul dediſſet. eoq́; magis id eiectum eſt, quòd ad III. id. Mai. Bibulus Pompeium fecerat certiorem, ut caueret inſidias: in quo ei Pompeius gratias egerat. in-troductus Curio filius, dixit ad ea, quæ Vectius dixe-rat: maximeq́; in eo tum quidem Vectius eſt repreben-ſus, quòd dixerat adoleſcentum conſilium, ut in foro cũ gladiatoribus Gabinij Pompeium adorirentur; in eo principem Paulũ fuiſſe: quem conſtabat eo tempore in Macedonia fuiſſe. fit S. C. ut Vectius, quòd cõfeſſus eſ-ſet ſe cum telo fuiſſe, in uincula conijceretur: qui eum emiſiſſet, contra remp. eſſe facturum. res erat in ea opi-nione, ut putarent id eſſe actum, ut Vectius in foro cũ pugione, & item ſerui eius comprehenderentur cum telis, deinde ille ſe diceret indicaturum. idq́; ita actum eſſet, niſi Curiones rem ante ad Pompeium detuliſſent. tum S. C. in concione recitatum eſt. poſtero autem die Cæſar, is, qui olim, prætor cum eſſet, Q. Catulũ ex in-feriore loco iuſſerat dicere, Vectiũ in Roſtra produxit, eumq́; in eo loco conſtituit, quò Bibulo cons. aſpirare

non

non liceret. hic ille omnia, quæ uoluit, de rep. dixit; ut qui illuc factus, inſtitutusq; ueniſſet. primum Cepionem de oratione ſua ſuſtulit, quem in ſenatu accerrimè nominarat: ut appareret, noctem, & nocturnam deprecationem interceſſiſſe. deinde, quos in ſenatu ne tenuiſſima quidem ſuſpicione attigerat, eos nominauit: Lucullum, à quo ſolitum eſſe ad ſe mitti C. Fannium, illum, qui in P. Clodium ſubſcripſerat: L. Domitium, cuius domũ conſtitutam fuiſſe, unde eruptio fieret. me non nominauit: ſed dixit, conſularem diſertum, uicinũ conſulis, ſibi dixiſſe, Ahalam Seruilium aliquem, aut Brutum opus eſſe reperiri. addidit ad extremum, cum iam dimiſſa concione reuocatus à Vatinio fuiſſet, ſe audiſſe à Curione, his de rebus conſcium eſſe Piſonem generum meum, & M. Laterenſem. nunc reus erat apud Craſſum Diuitem de ui, &, cum eſſet damnatus, erat iudicium poſtulaturus: quod ſi impetraſſet, iudicia fore uidebantur. ea nos, utpote qui nihil contemnere ſolemus, non pertimeſcebamus. hominum quidem ſumma erga nos ſtudia ſignificabantur: ſed prorſus uitæ tædet: ita ſunt omnia omnium miſeriarum pleniſſima. modo cædem timueramus, quam oratio fortiſſimi ſenis Q. Conſidij diſcuſſerat: ea, quam quotidie timere potueramus, ſubito exorta eſt. quid quæris? nil me infortunatius, & Catulo, cum ſplendore uitæ, tum hoc tempore. nos tamen in his etiam miſerijs erecto animo, & minime perturbato ſumus, honeſtiſſimeq; dignitatem noſtram, & magna cura tuemur. Pompeius de Clodio iubet nos eſſe ſine cura, & ſummã in nos beneuolentiam omni ratione ſignificat. te habere conſi-

liorum auctorem, ſolicitudinum ſocium, omni in cogitatione coniunctum cupio. quare, ut Numeſtio mandaui, tecũ ut ageret, item, atque eo, ſi poteſt, acrius te rogo, ut plane ad nos aduoles. reſpiraro, ſi te uidero. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *aliquem apud te laudaro tuorum familiarium, uolam illum ſcire ex te, me id feciſſe; ut nuper me ſcis ſcripſiſſe ad te de Varronis erga me officio; te ad me reſcripſiſſe, eam rem ſummæ tibi uoluptati eſſe. ſed mallem, ad illum ſcripſiſſes, mihi illum ſatisfacere: mirabiliter enim moratus eſt, ſicut noſti, ἑλικτὰ, καὶ οὐ δὲν. nos tenemus præceptum illud, τὰς τῶν κρατούντων. at hercule alter tuus familiaris Hortenſius quàm plena manu, quàm ingenue, quàm ornate noſtras laudes in aſtra ſuſtulit, cum de Flacci prætura, & de illo tempore Allobrogum diceret. ſic habeto, nec amantius, nec honorificentius, nec copioſius potuiſſe dici. ei te hoc ſcribere à me tibi eſſe miſſum, ſane uolo. ſed quid tu ſcribas? quem iam ego uenire, atque adeſſe arbitror. ita enim egi tecum ſuperioribus literis. ualde te expecto, ualde deſidero, neque ego magis, quàm ipſa res, & tempus poſcit. his de negotijs quid ſcribam ad te, niſi idem, quod ſæpe? rep. nil deſperatius: his, quorum opera, nil maiore odio. Nos, ut opinio, & ſpes, & coniectura noſtra fert, firmiſſima beneuolentia hominum muniti ſumus. quare aduola: aut expedies nos omni moleſtia, aut eris particeps. ideo ſum breuior, quòd, ut ſpero, coram breui conferre, quæ uolumus, licebit. Vale.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER III.

CICERO ATTICO S.

C V M *antea maxime noſtra intereſſe arbitrabar, te eſſe nobiſcum : tum uero, ut legi rogationem, intellexi, ad iter, quod conſtitui, nil mihi optatius cadere poſſe, quàm ut tu me quamprimũ conſequare: ut, cum ex Italia profecti eſſemus, ſiue per Epeirum iter eſſet faciundum, tuo, tuorumq́; præſidio uteremur; ſiue aliud quid agendum eſſet, certũ conſilium de tua ſententia capere poſſemus. quàm ob rem te oro, des operam, ut me ſtatim conſequare. facilius potes, quoniam de prouincia Macedonia perlata lex eſt. pluribus uerbis tecum agerem, niſi pro me apud te res ipſa loqueretur. Vale.*

CICERO ATTICO S.

ITINERIS *noſtri cauſa fuit, quòd non habebam locũ, ubi pro meo iure diutius eſſe poſſem, quàm in fundo Sicæ, præſertim nondum rogatione correcta. & ſimul intelligebam, ex eo loco, ſi te haberem, poſſe me Brunduſium referre; ſine te autem non eſſe nobis illas parteis tenendas propter Antronium. nunc, ut ad te antea ſcripſi, ſi ad nos ueneris, conſilium totius rei capiemus. iter eſſe moleſtum ſcio: ſed tota calamitas omneis moleſtias habet: plura ſcribere non poſſum. ita ſum animo perculſo, & abiecto. Cura ut ualeas. D. VI. id. Apr. Naryci Locridis.*

CICERO ATTICO S.

VTINAM *illum diem uideam, cum tibi agam gratias, quòd me uiuere coegiſti. adhuc quidem ualde me pœnitet. ſed te oro, ut ad me Vibonem ſtatim uenias, quò ego multis de cauſis conuerti iter meum. ſed eò ſi ueneris, de toto itinere, ac fuga mea conſilium capere potero. ſi id non feceris, mirabor. ſed confido te eſſe facturum.* Vale.

CICERO ATTICO S.

MISERIAE *noſtræ potius uelim, quàm inconſtantiæ, tribuas, quòd à Vibone, quò te accerſebamus, ſubito diſceſſimus: allata eſt enim nobis rogatio de pernicie mea: in qua, quod confectum eſſe audieramus, erat huiuſmodi, ut mihi ultra quadringenta millia liceret eſſe. illò cum peruenire non liceret, ſtatim iter Brunduſium uerſus contuli ante diem rogationis, ne et Sica, apud quem eram, periret, & quòd Melitæ eſſe non licebat. nunc tu propera, ut nos conſequare, ſi modo recipiemur. adhuc inuitamur benigne: ſed, quod ſupereſt, timemus. me mi Pomponi ualde pœnitet uiuere. qua in re apud me tu plurimum ualuiſti. ſed hæc coram. fac modo, ut uenias.* Vale.

CICERO ATTICO S.

TERENTIA *tibi & ſæpe, & maximas gratias agit. id eſt mihi gratiſſimum. ego uiuo miſerrimus, & maximo dolore conficior. ad te quid ſcribam, neſcio: ſi enim es Romæ, iam me aſſequi non potes: ſin es in*

uia; cum eris me aſſecutus, coram agemus, quæ erunt agenda. tantum te oro, ut, quoniam me ipſum ſemper amaſti, eodem amore ſis: ego enim idem ſum: inimici mei mea mihi, non me ipſum ademerunt. Cura ut ualeas. VIII. *id. Apr. Thurij.*

CICERO ATTICO S.

NON *fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundusij uiſurus eſſem: idq́; ad multa pertinuit: in eis, ut & in Epeiro conſiſteremus, & de reliquis rebus tuo conſilio uteremur. quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero noſtrorm malorum. nobis iter eſt in Aſiam, maxime Cyzicum. tibi meos commendo. me uix, miſereq́; ſuſtento. Vale.* D. III. *cal. Mai. Tarenti.*

CICERO ATTICO S.

BRVNDVSIVM *ueni ad cal. Mai. eo die pueri tui mihi à te literas reddiderunt: & alij pueri poſt diem tertium eius diei literas alias attulerũt. Quod me rogas, & hortaris, ut apud te in Epeiro ſim: uoluntas tua mihi ualde grata eſt, & minime noua, & conſilium mihi quidem optatum, ſi liceret ibi omne tempus conſumere: odi enim celebritatem, fugio homines, lucem aſpicere uix poſſum: eſſet mihi iſta ſolitudo, præſertim tam familiari in loco, non amara: ſed itineris cauſa, ut diuertar, primum eſt deuium, deinde ab Antonio, & cæteris quatridui: deinde ſine te. nam caſtellum munitum habitanti mihi prodeſſet, tranſeunti non eſt neceſſarium. quòd ſi auderem, Athenas peterem.*

ſane ita cadebat, ut uellem. nunc & noſtri hoſtes ibi ſunt; & te non habemus; & ueremur, ne interpretentur, illud quoque oppidum ab Italia non ſatis abeſſe: nec ſcribis, quam ad diem te expectemus. Quod me ad uitam uocas: unum efficis, ut à me manus abſtineã: alterum non potes, ut me non noſtri conſilij utique pœniteat. quid enim eſt, quod me retineat? præſertim ſi ſpes ea non eſt, quæ nos proficiſcentes proſequebatur. nõ faciam, ut enumerem miſerias omnes, in quas incidi per ſummam iniuriam, & ſcelus non tam inimicorũ meorum, quàm inuidorum; ne & meum mœrorem exagitem, & te in eundem luctum uocem. hoc confirmo, neminem unquam tanta calamitate eſſe affectum, nemini mortem magis optandam fuiſſe. cuius oppetendæ tempus honeſtiſſimum prætermiſſum eſt. reliqua tempora non ſunt tam ad medicinam, quàm ad finem doloris. De rep. uideo te colligere omnia, quæ putes aliquã ſpem mihi poſſe afferre mutandarum rerum. quæ quanquam exigua ſunt: tamen, quoniã placet, expectemus. Tu nihilo minus, ſi properaris, nos conſequere: nam aut accedemus in Epeirum, aut per Candauiam tarde ibimus. dubitationem autem de Epeiro non inconſtantia noſtra afferebat; ſed quòd de fratre, ubi eum uiſuri eſſemus, neſciebamus. quem quidem ego nec quo modo uiſurus, nec ubi dimiſſurus ſim, ſcio. id eſt maximum, et miſerrimum mearum omnium miſeriarum. Ego & ſæpius ad te, & plura ſcriberem, niſi mihi dolor meus cum omneis parteis mentis, tum maxime huius generis facultatem ademiſſet. uidere te cupio. Cura ut ualeas. Prid. cal. Maij, Brunduſij, proficiſcens.

CICERO ATTICO S.

SCRIPSERAM ad te, quas ob cauſas in Epeſ-rum non eſſemus profecti; quòd & Achaia prope eſſet, plena audaciſſimorum inimicorum; & exitus difficiles haberet, cum inde proficiſceremur. acceſſit, cum Dyrrhachij eſſemus, ut duo nuncij afferrentur; unus, claſſe fratrem Epheſo Athenas; alter, pedibus per Macedoniā uenire. itaque illi obuiam miſimus Athenas, ut inde Theſſalonicam ueniret: ipſi proceſſimus, & Theſſalonicam ad X. cal. Iun. uenimus: neque de illius itinere quidquā certi habebamus, niſi eum ab Epheſo ante aliquanto profectum. nunc, iſtic quid agatur, magnopere timeo. quanquam tu altera epiſtola ſcribis, idibus Mai. audire, fore, ut acrius poſtularet; altera, iam eſſe mitiora. ſed hæc pridie data, quàm illa: quo conturbor magis. itaque, cum meus me mœror quotidianus lacerat, & conficit: tum uero hæc addita cura uix mihi uitam reliquam facit. ſed & nauigatio perdifficilis fuit: & ille incertus, ubi ego eſſem, fortaſſe alium curſum petiuit: nam Phaeto lib. eum non uidit: uento reiectus ab illo in Macedoniā, Pellæ mihi præſto fuit. reliqua quàm mihi timenda ſint, uideo. nec, quid ſcribam, habeo: et omnia timeo. nec tam miſerum eſt quidquam, quod nō in noſtram fortunam cadere uideatur. equidem adhuc miſer in maximis meis ærumnis, & luctibus, hoc metu adiecto, maneo Theſſalonicæ ſuſpenſus, nec audeo quidquam. Nunc ad ea, quæ ſcripſiſti. Tryphonem Cæcilium non uidi. Sermonem tuum, & Pompeij cognoui ex tuis literis. Motum in rep. non tantum ego uideo,

quantum tu aut uides, aut ad me conſolandum affers: Tigrane enim neglecto, ſublata ſunt omnia. Varroni me iubes agere gratias: faciam: item Hypſeo. Quod ſuades, ne longius diſcedamus, dum acta menſis Maij ad nos perferantur: puto me ita eſſe facturum; ſed, ubi, nondum ſtatui: atque ita perturbato ſum animo de Quinto, ut nihil queam ſtatuere: ſed tamen ſtatim te faciam certiorem. Ex epiſtolarum mearum inconſtantia puto te mentis meæ motum uidere. qui, etſi incredibili, et ſingulari calamitate afflictus ſum, tamen nõ tã eſt ex miſeria, quàm ex culpæ noſtræ recordatione, commotus: cuius enim ſcelere impulſi, ac proditi ſimus, iam profecto uides: atque utinam iam ante uidiſſes, neque totum animum tuum mœrori mecum ſimul dediſſes. quare, cum me afflictum, & confectum luctu audies, exiſtimato me ſtultitiæ meæ pœnam ferre grauius, quàm euenti; quòd ei crediderim, quem eſſe nefarium non putaram. me & meorũ malorum memoria, & metus de fratre in ſcribendo impedit. tu iſta omnia uide, et guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. literarum exemplum, quas ad Pompeium ſcripſi, miſi tibi. Vale. D. IIII. cal. Iunias, Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS *frater cum ex Aſia diſceſſiſſet ante cal. Mai. et Athenas ueniſſet idibus, ualde fuit ei properandum, ne quid abſens acciperet calamitatis, ſi quis forte fuiſſet, qui contentus noſtris malis non eſſet. itaque malui eum properare Romam, quàm ad me uenire. & ſimul (dicam enim quod uerum eſt, ex quo*

magnitudinē miſeriarū mearū perſpicere poſſis) animū inducere nō potui, ut aut illū amantiſſimū mei, molliſſimo animo, tanto in mœrore aſpicerē, aut meas miſerias luctu afflictas, et perditā fortunam illi offerrē, aut ab illo aſpici paterer. atque etiā illud timebā, quod profecto accidiſſet, ne à me digredi non poſſet. uerſabatur mihi tēpus illud ante oculos, cū ille aut lictores dimitteret, aut ui euelleretur ex cōplexu meo. huius acerbitatis euentū altera acerbitate non uidendi fratris uitaui. in hunc me caſum uos, uiuendi auctores, impuliſtis. itaque mei peccati luo pœnas. quanquā tuæ me literæ ſuſtentant, ex quibus, quantum tu ipſe ſperes, facile perſpicio. quæ quidē tamen aliquid habebant ſolatij ante, quàm eò uenisti, À POMPEIO. NVNC HORTENSIVM ALLICE, ET EIVSMODI VIROS. *obſecro mi Pōponi, nondum perſpicis, quorum opera, quorū inſidijs, quorū ſcelere perierimus? ſed tecum hæc coram agemus. tantū dico, quod ſcire te puto: nos nō inimici, ſed inuidi perdiderunt. nunc ſi ita ſunt, quæ ſperas, ſuſtinebimus nos, et ſpe, qua iubes, nitemur. ſin, ut mihi uidentur, infirma ſunt; quod optimo tēpore facere non licuit, minus idoneò fiet. Terētia tibi ſæpe gratias agit. Mihi etiā unum de malis in metu eſt, fratris miſeri negotium. quod, ſi ſciam, cuiuſmodi ſit; ſciam, quid agendū mihi ſit. Me etiā nunc iſtorū beneficiorū, et literarū expectatio, ut tibi placet, Theſſalonicæ tenet. ſi quid erit noui allatum, ſciā, de reliquo quid agendum ſit. Tu, ſi, ut ſcribis, cal. Iun. Roma profectus es, propediem nos uidebis. literas, quas ad Pompeiū ſcripſi, tibi miſi. Vale. idib. Iun. Theſſalonicæ.*

CICERO ATTICO S.

ACTA quæ eſſent uſque ad VIII cal. Iun. cognoui ex tuis literis: reliqua expectabam, ut tibi placebat, Theſſalonicæ. quibus allatis, facilius ſtatuere potero, ubi ſim. nam ſi erit cauſa, ſi quid agetur, ſi ſpem uidero; aut ibidem operiar, aut me ad te conferã: ſin, ut tu ſcribis, iſta euanuerint; aliud aliquid uidebimus. omnino adhuc nihil mihi ſignificatis, niſi diſcordiã iſtorum, quæ tamen inter eos de omnibus potius rebus eſt, quàm de me. itaque, quid ea mihi proſit, neſcio. ſed tamen, quoad me uos ſperare uultis, uobis obtemperabo. Nam quod me tam ſæpe, et tam uehementer obiurgas, & animo infirmo eſſe dicis: quæſo ecquod tantum malum eſt, quod in mea calamitate non ſit? ecquis unquã ex tam amplo ſtatu, in tam bona cauſa, tantis facultatibus, ingenij, conſilij, gratiæ, tantis præſidijs bonorum omnium concidit? poſſum obliuiſci, qui fuerim; non ſentire, qui ſim? quo caream honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (ut nouum calamitatis genus attendas) cum pluris facerem, quàm me ipſum, ſemperq; feciſſem, uitaui, ne uiderem; ne aut illius luctum, ſqualloremq; aſpicerem, aut me, quem ille florentiſſimum reliquerat, perditum illi, afflictumq; offerrem. mitto cætera intolerabilia: etenim fletu impedior. hic utrum tandẽ ſum accuſandus? quòd doleo, an quòd commiſi, ut hæc aut nõ retinerem, (quod facile fuiſſet, niſi intra parietes meos de mea pernicie conſilia inirentur) aut certe uiuus amitterem? hæc eo ſcripſi, ut potius releuares me, quod facis,

quàm aut caſtigatione, aut obiurgatione dignum pu-tàres: eóq; ad te minus multa ſcribo, quòd & mœrore impedior; &, quid expectē iſtinc, magis habeo, quàm quid ipſe ſcribam. quæ ſi erunt allata, faciam te noſtri conſilij certiorem. tu, ut adhuc feciſti, quamplurimis de rebus ad me uelim ſcribas, ut prorſus ne quid igno-rem. Vale. XIIII. cal. Quint. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuncij, non optimis tamen auctoribus, & expectatio ueſtrarum literarum, & quòd tibi ita placuerat, adhuc Theſſa-lonicæ tenebant. ſi accepero literas, quas expecto; ſi ſpes erit ea, quæ rumoribus afferebatur; ad te me conferā; ſi non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, ut facis, opera, conſilio, gratia iuua: cōſolari iam de-ſine: obiurgare uero noli: quod cum facis, ut ego tuum amorem, & dolorem deſidero: quem ita affectum mea ærumna eſſe arbitror, ut te ipſum conſolari nemo poſſit. Quintum fratrem optimum, humaniſſimumq́; ſuſten ta. Ad me, obſecro te, ut omnia certa perſcribas. Vale. D. IIII. cal. Quint.

CICERO ATTICO S.

TV quidem ſedulo argumentaris, quid ſit ſperan-dum, & maxime per ſenatum: idemq́; caput rogatio-nis proponi ſcribis, quare in ſenatu dici nihil liceat: ita-que ſiletur. hic tu me accuſas, quòd me affligtem; cū ita ſim afflictus, ut nemo unquā: quod tute intelligis. ſpem oſtēdis ſecundū comitia. quæ iſta eſt eodē tribuno plebis

& inimico conſule des.? percuſſiſti autem me etiam de oratione prolata. cui uulneri, ut ſcribis, medere, ſi quid potes. ſcripſi equidem olim ei iratus, quòd ille prior ſcripſerat; ſed ita compreſſeram, ut nunquam emanaturã putarem: quo modo exciderit, neſcio. ſed quia nunquã accidit, ut cum eo uerbo uno concertarem, et quia ſcripta mihi uidetur negligētius, quàm cætera: puto poſſe probari, non eſſe meam. id, ſi putas me poſſe ſanari, cures uelim. ſin plane perij, minus laboro. Ego etiã nunc eodem in loco iaceo, ſine ſermone ullo, ſine cogitatione ulla. licet tibi, ut ſcribis, ſignificarem, ut ad me uenires Sidona: tamen intelligo & iſtic prodeſſe, hic ne uerbo quidem leuare me poſſe. non queo plura ſcribere: nec eſt, quod ſcribã. ueſtra magis expecto. Vale. XVI cal. Sext. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

QVOD ad te ſcripſeram, me in Epeiro futurum: poſteaquam extenuari ſpem noſtram, & euaneſcere uidi, mutaui conſilium, nec me Theſſalonica commoui, ubi eſſe conſtituerã, quoad aliquid ad me de eo ſcriberes, quod proximis literis ſcripſeras, fore, uti ſecundum comitia aliquid de nobis in ſenatu ageretur; id tibi Pompeium dixiſſe. qua de re, quoniã comitia habita ſunt, tuq; nil ad me ſcribis: perinde habebo, ac ſi ſcripſiſſes nihil eſſe, meq; temporis non longinqui ſpe ductum eſſe moleſte feram. Quem autem motum te uidere ſcripſeras, qui nobis utilis fore uideretur, eum nunciant, qui ueniunt, nullum fore. In tribunis plebis deſs. reliqua ſpes eſt. quàm ſi expectaro, non erit, quòd putes

me cauſæ meæ, ac uoluntati meorum defuiſſe. Quod me ſæpe accuſas, cur hunc meum caſum tam grauiter feram; debes ignoſcere: cum ita me afflictum uideas, ut neminem unquã nec uideris, nec audieris. nã quod ſcribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi uero mens integra eſt, atque utinam tam in periculo fuiſſet, cum ego iis, quibus meam ſalutem cariſſimam eſſe arbitrabar, inimiciſſimis, crudeliſſimisq; uſus ſum: qui, ut me paulum inclinari timore uiderũt, ſic impulerunt, ut omni ſuo ſcelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum. nunc, quoniam eſt Cyzicum nobis eundum, quo rarius ad me literæ perferentur, hoc uelim diligentius omnia, quæ putaris me ſcire opus eſſe, perſcribas. Quintum fratrem meum fac diligas. quem ego miſer ſi incolumem relinquo, non me totum periiſſe arbitrabor. Vale. non. Sext.

CICERO ATTICO S.

EX *tuis literis plenus ſum expectatione de Põpeio, quidnam de nobis uelit, aut oſtendat: comitia enim credo eſſe habita. quibus abſolutis, ſcribis illi placuiſſe agi de nobis. ſi tibi ſtultus eſſe uideor, qui ſperem; facio tuo iuſſu; & ſcio te me iis epiſtolis potius, & meas ſpes ſolitum eſſe remorari: nunc uelim, mihi plane perſcribas, quid uideas. ſcio nos noſtris multis peccatis in hanc ærumnã incidiſſe. ea ſi qui caſus ex parte correxerint, minus moleſte feremus nos uixiſſe, & adhuc uiuere. ego propter uiæ celebritatem, & quotidianam expectationem rerum nouarum non commoui me adhuc Theſſalonica: ſed iam extrudimur, non à Plancio (nam*

(nam is quidem retinet) uerum ab ipſo loco minime appoſito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epeirum ideo, ut ſcripſeram, non iui, quòd ſubiti mihi uniuerſi nuncij uenerant, & literæ, quare nihil eſſet neceſſe quamproxime Italiam eſſe. hinc, ſi aliquid à comitijs audierimus, nos in Aſiam conuertemus: neque adhuc ſtabat, quò potiſſimum: ſed ſcies. Vale. XII. cal. Sext. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI id. Sext. quatuor epiſtolas à te miſſas; unam, qua me obiurgas, & rogas, ut ſim firmior; alteram, qua Craſſi libertum ais tibi de mea ſolicitudine, macieq; narraſſe; tertiã, qua demonſtras acta in ſenatu; quartã de eo, quòd à Varrone ſcribis tibi eſſe confirmatum de uoluntate Pompeij. Ad primam tibi hoc ſcribo, me ita dolere, ut non modo à mente non deſerar, ſed id ipſum doleã, me, tam firma mente ubi utar, & quibus cum, non habere. nam ſi tu me uno non ſine mœrore cares; quid me cenſes, qui & te, & omnibus? & ſi tu incolumis me requiris; quo modo à me ipſam incolumitatem deſiderari putas? nolo cõmemorare, quibus rebus ſim ſpoliatus, non ſolum quia non ignoras, ſed etiã ne ſcindam ipſe dolorem meum. hoc confirmo, neque tãtis bonis eſſe priuatum quenquã, neque in tantas miſerias incidiſſe. dies autem non modo non leuat luctum hunc, ſed etiam auget. nam cæteri dolores mitigantur uetuſtate; hic non poteſt non & ſenſu præſentis miſeriæ, et recordatione præteritæ uitæ quotidie augeri. deſidero enim non mea ſolum, neque meos, ſed me ipſum.

quid enim ſum? ſed non faciam, ut aut tuũ animum angam querelis, aut meis uulneribus ſæpius manus afferam. Nam quòd purgas eos, quos ego mihi ſcripſi inuidiſſe, & in eis Catonem: ego uero tantum illum puto ab iſto ſcelere abfuiſſe, ut maxime doleam, plus apud me ſimulationem aliorum, quàm iſtius fidem, ualuiſſe. cæteri, quos purgas, debent mihi purgati eſſe, tibi ſi ſunt. ſed hæc ſero agimus. Craſſi libertum nihil puto ſincere locutum. In ſenatu rem probe ſcribis actam. ſed quid Curio? an illam orationẽ non legit? quæ unde ſit prolata, neſcio. ſed Axius euiſdem diei ſcribens ad me acta, non ita laudat Curionem. at poteſt ille aliquid prætermittere. tu, niſi quod erat, profecto non ſcripſiſti. Varronis ſermo facit expectationem Cæſaris. atque utinam ipſe Varro incumbat in cauſam. quod profecto cum ſua ſponte, tum te inſtante faciet. ego, ſi me aliquando ueſtri, & patriæ compotem fortuna fecerit, certe efficiam, ut maxime lætere unus ex omnibus amicis; meaq; officia, & ſtudia, quæ parum antea luxerunt, (fatendum eſt enim) ſic exequar, ut me æque tibi, ac fratri, & liberis noſtris, reſtitutum putes. ſi quid in te peccaui, ac potius quoniam peccaui, ignoſce: in me enim ipſum peccaui uehementius. neque hæc eo ſcribo, quo te non meo caſu maximo dolore eſſe affectum ſciam: ſed profecto, ſi, quantum me amas, & amaſti, tantum amare deberes, ac debuiſſes; nunquam eſſes paſſus me, quo tu abundas, egere conſilio; nec eſſes paſſus mihi perſuaderi, utile nobis eſſe, legem de collegijs perferri. ſed tu tantum lacrymas præbuiſti dolori meo, quod erat amoris, tanquam ipſe ego:

quod meritis meìs perfectum eſſe potuit, dies, et noctes, quid mihi faciendum eſſet, cogitares, id abs te meo, nõ tuo ſcelere prætermiſſum eſt. quòd ſi non modo tu, ſed quiſquam fuiſſet, qui me Põpeij minus liberali reſponſo præteritum à turpiſſimo conſilio reuocaret, quod unus tu facere maxime potuiſti: aut occubuiſſem honeſte, aut uictores hodie uiueremus. hic mihi ignoſcas: me enim ipſum multo magis accuſo; deinde te, quaſi me alterum: & ſimul meæ culpæ ſocium quæro. ſi reſtituor, etiam minus uidebimur deliquiſſe: abs teq; certe, quoniam nullo noſtro, tuo ipſius beneficio diligemur. Quod te cum Culeone ſcribis de priuilegio locutum; eſt aliquid: ſed multo eſt melius abrogari: ſi enim nemo impediet, ſic eſt firmius: ſin erit, qui ferri non ſinat, idẽ S. C. intercedet. nec quidquã aliud opus eſt, quàm abrogari. nam prior lex nos nihil lædebat. quam ſi, ut eſt promulgata, laudare uoluiſſemus, aut, ut erat negligenda, negligere; nocere omnino nobis non potuiſſet. hic mihi primum non modo conſilium defuit, ſed etiam obfuit. cæci, cæci, inquam, fuimus in ueſtitu mutando, in populo rogando. quod, niſi nominatim mecum agi cœptum eſſet, fieri pernicioſum fuit. ſed pergo præterita. ueruntamen ob hanc cauſam, ut ſi quid ageretur, legem illã, in qua popularia multa ſunt, ne tangatis. uerum eſt ſtultũ, me præcipere, quid agatis, aut quo modo. utinam modo agatur aliquid. multa occultant tuæ literæ; credo, ne uehemẽtius deſperatione perturber: quid enim uides agi poſſe, aut quo modo? per ſenatum'ne? aſt tute ſcripſiſti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiæ poſte fixiſſe, ne referri, ne'ue dici liceret.

ci liceret. quo modo igitur Domitius ſe dixit relaturũ? quo modo autem ijs, quos tu ſcribis, et de re dicentibus, & ut referretur, poſtulantibus, Clodius tacuit? ac ſi per populũ, poterit'ne niſi de omnium tribunorum pl. ſententia? quid de bonis? quid de domo? poterit'ne reſtitui? aut, ſi nõ poterit, egomet quo modo potero? hæc niſi uides expediri, quam in ſpem me uocas? ſi autem ſpei nihil eſt, quæ eſt mihi uita? itaque expecto Theſſalonicæ acta cal. Sext. ex quibus ſtatuã, in tuos'ne agros confugiam, ut neque uideã homines, quos nolim, et te, ut, ſcribis uideã, & propius ſim, ſi quid agatur; idq; intellexi cum tibi, tũ Quinto fratri placere; an abeam Cyzicum. nunc Pomponi, quoniam nil impertiſti tuæ prudentiæ ad ſalutem meam, quòd aut in me ipſo ſatis eſſe cõſilij decreueras, aut te nil mihi plus debere, quàm ut præſto eſſes, quando quidem ego proditus, inductus, coniectus in fraudem, omnia mea præſidia neglexi, totam Italiã in mee rectã ad me defendendũ deſtitui, & reliqui; me meis tradidi inimicis, inſpectãte, et tacente te; qui ſi non plus ingenio ualebas, quàm ego, certe timebas minus: ſi potes, erige afflictos, & in eo nos iuua. ſin omnia ſunt obſtructa, id ipſum fac ut ſciamus, & nos aliquãdo aut obiurgare, aut cõmuniter cõſolari deſine. ego ſi tuam fidem accuſarẽ, non me potiſſimum tuis tectis crederem: meã amentiã accuſo, quòd à te tantum amari, quantũ ego uellẽ, putaui: quod ſi fuiſſet, fidẽ eãdem, curam maiorẽ adhibuiſſes; me certe ad exitium præcipitantẽ retinuiſſes; iſtos labores, quos nũc in naufragijs noſtris ſuſcipis, nõ ſubiſſes. quare fac, ut omnia ad me perſpecta, et explorata perſcribas, meq;, ut facis,

uelis eſſe aliquem; quoniam, qui fui, & qui eſſe potui, iam eſſe non poſſum; et ut his literis, non te, ſed me ipſum à me eſſe accuſatum putes. ſi qui erunt, quibus putes opus eſſe meo nomine literas dari, uelim conſcribas, cureſq; dandas. Vale. D. XIIII. cal. Sept.

CICERO ATTICO S.

TOTVM iter mihi incertum facit expectatio literarum tuarum cal. Sext. datarum, non aliud aliquid. ſi ſpes erit, Epeirum, ſin minus, Cyzicum, aut aliud quid ſequemur. tuæ quidem literæ, quo ſæpius à me leguntur, hoc ſpem faciunt mihi minorem, quam cum lectæ ſunt. tum id, quod attulerunt ad ſpem, infirmãt: ut facile appareat, te et conſolationi ſeruire, et ueritati. idq; te rogo plane, ut ad me, quæ ſcis, ut erunt; quæ putabis, ita ſcribas. Vale. D. XII. cal. Sept.

CICERO ATTICO S.

DE Quinto fratre nuncij nobis triſtes, nec uarij uenerant ex ante diem non. Iun. uſque ad prid. cal. Sept. eo autẽ die Liuinus, L. Reguli lib. ad me à Regulo miſſus uenit. is omnino mentionẽ nullã factã eſſe nunciauit, ſed fuiſſe tamẽ ſermonẽ de C. Clodij filio, isq; mihi tũ à fratre literas attulit. ſed poſtridie Sextij pueri uenerũt, qui à te literas attulerũt, nõ tam exploratas à timore quàm ſermo Liuini fuerat. ſanè ſum in meo infinito mœrore ſolicitus, et eo magis, quòd Appij quæſtio eſt.

Cætera, quæ ad me eiſdem literis ſcribis de noſtra ſpe, intelligo eſſe languidiora, quàm alij oſtendunt. ego autem, quoniã non longe ab eo tẽpore abſumus, in quo res dijudicabitur, aut ad te cõferam me, aut etiam

nunc circum hæc loca cõmorabor. Scribit ad me frater, omnia ſua per te unum ſuſtineri. quid te aut horter, quod facis; aut agam gratias, quod non expectas? tantum uelim, fortuna det nobis poteſtatem, ut incolumes amore noſtro perfruamur. Tuas literas ſemper maxime expecto. in quibus caue, ne aut diligentia tua mihi moleſta, aut ueritas acerba ſit. Vale. D. prid. non. Sep.

CICERO ATTICO S.

EXPECTATIONEM nobis nõ paruã attuleras, cũ ſcripſeras, Varronẽ tibi pro amicitia cõfirmaſſe, cauſam noſtrã Pompeiũ certe ſuſcepturũ; et, ſimul à Cæſare ei literæ, quas expectaret, remiſſæ eſſent, auctorẽ etiã daturũ. utrũ id nihil fuit, an aduerſatæ ſunt Cæſaris literæ? an eſt aliquid in ſpe? etiã illud ſcripſeras, eũdẽ, ſecundũ comitia, dixiſſe. fac (ſi uides quãtis in malis iaceã, & ſi putas eſſe humanitatis tuæ) me, fac de tota cauſa noſtra certiorẽ. nã Q. frater, homo mirus, qui me tam ualde amat, omnia mittit ſpei plena, metuẽs, credo, defectionẽ animi mei. tuæ autẽ literæ sũt uariæ: neque enim me deſperare uis, nec temere ſperare. fac, obſecro te, ut omnia, quæ proſpici à te poſſunt, ſciamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD eiuſmodi mihi literæ à uobis afferebãtur, ut aliquid ex iis eſſet expectandum, ſpe, & cupiditate Theſſalonicæ detẽtus ſum. poſteaquam omnis actio huius anni confecta nobis uidebatur, in Aſiam ire nolui: quòd & celebritas mihi odio eſt; &, ſi fieret aliquid à nouis magiſtratibus, abeſſe longe nolebam. itaque in

Epeirum ad te ſtatui me conferre: nõ quo mea intereſſet loci natura, qui lucem omnino fugerem: ſed aut ad ſalutem libentiſſime ex tuo portu proficiſcar: aut, ſi ea præciſa erit, nuſquam facilius hanc miſerrimam uitam uel ſuſtẽtabo, uel, quod multo eſt melius, abiecero. ero cum paucis, multitudinẽ dimittã. me tuæ literæ nunquam in tantã ſpem adduxerunt, quantã aliorũ: attamen mea ſpes etiã tenuior ſemper fuit, quàm tuæ literæ. ſed tamẽ, quoniã cœptum eſt, age, quoquo modo cœptũ eſt, et quacunque de cauſa, nõ deſerã neque optimi, atque unici fratris miſeras, atque luctuoſas preces, nec Sextij, cæterorũq; promiſſa, nec ſpẽ ærumnoſiſſimæ mulieris Terẽtiæ, nec miſerrimæ mulieris Tulliolæ obſecrationem, et fideles literas tuas. mihi Epeirus aut iter ad ſalutẽ dabit; aut, quod ſcripſi ſupra. te oro, et obſecro Põponi, ſi me omnibus ampliſſimis, cariſſimis, iucundiſſimiſq; rebus perfidia hominũ ſpoliatũ, ſi me à meis cõſiliarijs proditũ, & proiectũ uides, ſi intelligis me coactũ, ut ipſe me, et meos perderẽ; ut me tua miſericordia iuues, et Quintum fratrem, qui poteſt eſſe ſaluus, ſuſtentes; Terentiã, liberoſq; meos tueare; me, ſi putas te iſtic uiſurũ, expectes; ſi minus, inuiſas, ſi potes; mihiq; ex agro tuo tantum aſſignes, quantũ meo corpore occupari poteſt; et pueros ad me cum literis quamprimum, & quamſæpiſſime mittas. Vale. XVI. cal. Octob.

CICERO SALVTEM Q. CAECILIO Q. F. POMPONIANO ATTICO.

QVOD *quidem ita eſſe, et auunculum tuum functum eſſe officio, uehementiſſime probo: gaudere*

me tum dicam, ſi mihi hoc uerbo licebit uti. me miſe-rũ, quàm omnia eſſent ex ſententia, ſi nobis animus, ſi conſiliũ, ſi fides eorum, quibus credidimus, nõ defuiſſet. quæ colligere nolo, ne augeã mœrorẽ. ſed tibi uenire in mentem certo ſcio, quæ uita eſſet noſtra, quæ ſuauitas, quæ dignitas. ad quæ recuperãda per fortunas incũbe, ut facis; diemq; natalẽ reditus mei, cura, ut in tuis ædibus amœniſſimis agam tecũ, & cũ meis. Ego huic ſpei, & expectationi, quæ nobis proponitur, maxime tamẽ uolui præſtolari apud te in Epeiro: ſed ita ad me ſcribitur, ut putem eſſe cõmodius, non eiſdem in locis eſſe. De domo, & Curionis oratione, ut ſcribis, ita eſt. in uniuerſa ſalute, ſi ea modo nobis reſtituetur, inerunt omnia. ex quibus nihil malo, quàm domũ. ſed tibi nihil mãdo nominatim: me totũ tuo amori, fideiq; cõmendo. Quod te in tanta hæreditate ab omni occupatione expediſti, ualde mihi gratum eſt. Quod facultates tuas ad meã ſalutẽ polliceris, ut omnibus rebus à te præter cæteros iuuer: id quantum ſit præſidium, uideo; intelligoq;, te multas parteis meæ ſalutis et ſuſcipere, & poſſe ſuſtinere, neque, ut ita facias, rogandũ eſſe. Quod me uetas quidquam ſuſpicari accidiſſe ad animum tuum, quod ſecus à me erga te cõmiſſum, aut prætermiſſum uideretur: gerã tibi morẽ, & liberabor iſta cura: tibi tamẽ eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excelſior, quàm in te mea. Velim, quid uideas, quid intelligas, quid agatur, ad me ſcribas, omneisq; ad noſtram ſalutem adhortere. Rogatio Sextij neque dignitatis ſatis habet, nec cautionis: nam & nominatim ferre oportet, & de bonis diligentius ſcribi: & id

animaduertas uelim. Vale. IIII. non. Oct. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

TRIGINTA dies erant ipſi, cũ has dabam literas, per quos nullas à uobis acceperam: mihi autẽ erat in animo, iam, ut antea ad te ſcripſi, ire in Epeirum, et ibi omnem caſum potiſſimum expectare. Te oro, ut, ſi quid erit, quod perſpicias, quãcunque in partem, quamplaniſſime ad me ſcribas, & meo nomine, ut ſcribis, literas, quibus putabis opus eſſe, ut des. Vale. V. cal. Nou.

CICERO ATTICO S.

ETSI diligenter ad me Quintus frater, & Piſo, quæ eſſent acta, ſcripſerãt: tamẽ uellẽ, tua te occupatio nõ impediſſet, quo minus, ut cõſueſti, ad me, quid ageretur, et quid intelligeres, perſcriberes. Me adhuc Plãcius liberalitate ſua retinet, iam aliquoties conatũ ire in Epeirum. ſpes homini eſt iniecta, non eadem, quæ mihi, poſſe nos una decedere. quã rem ſibi magno honori ſperat fore. ſed iam, cum aduentare milites dicentur, faciendum nobis erit, ut ab eo diſcedamus. quod cũ faciemus, ad te ſtatim mittemus; ut ſcias, ubi ſimus. Lentulus ſuo in nos officio, quod & re, et promiſſis, & literis declarat, ſpẽ nobis non nullã affert Pompeij uolũtatis. ſæpe enim tu ad me ſcripſiſti, eum totũ eſſe in illius poteſtate. De Metello ſcripſit ad me frater, quantũ ſperaret, profectũ eſſe per te. mi Põponi pugna, ut tecum, et cum meis mihi liceat uiuere: et ſcribe ad me omnia. premor cum luctu, tum deſiderio omnium rerum, quæ mihi me cariores ſemper fuerant. Cura, ut ualeas.

Ego, quòd, per Theſſaliam ſi irem in Epeirum, perdiu nihil eram auditurus, & quòd mei ſtudioſos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi, cum illa ſuperiora Theſſalonicæ ſcripſiſſem. inde cum ad te me conuertã, faciam, ut ſcias. tuq; ad me uelim omnia quamdiligentiſſime, cuicuimodi ſunt, ſcribas. ego iam aut rem, aut ne ſpem quidem expecto. Vale. VI. cal. Dec. Dyrrhachij.

CICERO ATTICO S.

AD V. cal. Dec. treis epiſtolas à te accepi; unam datam ad VIII. cal. Nou. in qua me hortaris, ut forti animo menſem Ian. expectẽ: eaq;, quæ ad ſpem putas pertinere, de Lentuli ſtudio, de Metelli uolũtate, de tota Põpeij ratione perſcribis. in altera epiſtola, præter conſuetudinẽ tuam, diem nõ adſcribis: ſed ſatis ſignificas tempus: lege enim ab octo tribunis pl. promulgata, ſcribis te eas literas eo ipſo die dediſſe, id eſt ad IIII. cal. Nou. et, quid putes utilitatis eam promulgationem attuliſſe, ſcribis. in quo ſi etiam noſtra ſalus cum hac lege deſperata erit, uelim pro tuo in me amore hanc inanem meam diligentiam miſerabilem potius, quàm ineptam putes: ſin eſt aliquid ſpei, des operam, ut maiore diligentia poſthac à noſtris magiſtratibus defendamur. nam ea ueterum tribunorum pl. rogatio tria capita habuit: unum de reditu meo, ſcriptum incaute: nihil enim reſtituitur, præter ciuitatem, & ordinem: quod mihi pro meo caſu ſatis eſt: ſed quæ cauenda fuerint, & quo modo, te non fugit. alterum caput eſt tralaticium de impunitate, ſi quid contra alias leges

eius legis ergo factum ſit. tertium caput, mi Pomponi, quo conſilio, & à quo ſit inculcatum, uide. ſcis enim Clodium ſanxiſſe, ut uix, aut omnino non poſſet nec per ſenatum, nec per populum infirmari ſua lex. ſed uides, nunquam eſſe obſeruatas ſanctiones earum legum, quæ abrogarentur. nam ſi id eſſet, nulla fere abrogari poſſet: (neque enim ulla eſt, quæ non ipſa ſe ſepiat difficultate abrogationis) ſed cum lex abrogatur, illud ipſum abrogaretur, quo modo eam abrogari oporteat. hoc cum re uera ita ſit; cum ſemper ita habitum, obſeruatumq; ſit: octo noſtri tribuni pl. caput poſuerunt hoc: SI QVID IN HAC ROGATIONE SCRIPTVM EST, QVOD PER LEGES, PLEBISVE SCITA, HOC EST, QVOD PER LEGEM CLODIAM PROMVLGARE, ABROGARE, DEROGARE, OBROGARE SINE FRAVDE SVA NON LICEAT, NON LICVERIT; * QVOD VEL QVI PROMVLGAVIT, DEROGAVIT, OB EAM REM POENAE, MVLTAEVE SIT. EH. I NR. atque hoc in illis tribunis pl. non lædebat: lege enim collegij ſui non tenebantur: quo maior eſt ſuſpicio malitiæ alicuius, cum id, quod ad ipſos nihil pertinebat, erat autem contra me, ſcripſerunt, ut noui tribuni pl. ſi eſſent timidiores, multo magis ſibi eo capite utendum putarent. neque id à Clodio prætermiſſum eſt: dixit enim in concione ad III. non. hoc capite deſignatis tribunis pl. præſcriptum eſſe, quid liceret. tamen, in lege nulla eſſe eiuſmodi caput, te non fallit. quod ſi opus eſ-

ſet, omnes in abrogando uterentur. Numium, ac cæteros fugerit. inueſtiges, uelim, & quis attulerit; & quare octo tribuni pl. ad ſenatum de me referre nō dubitarint. ſiue quòd obſeruandum illud caput non putabant, ij dein in abrogando tam cauti fuerunt, ut id metuerent, ſoluti cum eſſent, quod ne ijs quidē, qui lege tenentur, eſt curandum. id caput ſane nolim nouos tribunos pl. ferre: ſed perferant modo quidlibet: uno capite, quo reuocabor, (modo res conficiatur) ero contentus. iādudum pudet tam multa ſcribere: uereor enim, ne re iam deſperata legas; ut hæc mea diligentia miſerabilis tibi, alijs irridenda uideatur. ſed ſi eſt aliquid in ſpe, uide legem, quam T. Fadio ſcripſit T. Viſellius. ea mihi perplacet. nam Sextij noſtri, quam tu tibi probari ſcribis, mihi non placet. Tertia eſt epiſtola prid. id. Nou. data: in qua exponis prudenter, & diligenter, quæ ſint, quæ rem diſtinere uideantur, de Craſſo, de Pompeio, de cæteris. quare oro te, ut, ſi qua ſpes erit, poſſe ſtudijs bonorum, auctoritate, multitudine comparata rem confici; des operam, ut uno impetu perfringantur, in eam rem incumbas, cæteroſq; tu excites. ſin, ut ego perſpicio cum tua coniectura, tum etiam mea, ſpei nihil eſt; oro, obteſtorq; te, ut Quintum fratrem ames, quē ego miſerum miſere perdidi: ne'ue quid eum patiare grauius conſulere de ſe, quàm expediat ſororis tuæ filio; meum Ciceronem, cui nihil miſello relinquo præter inuidiam, & ignominiam nominis mei, tueare, quoad poteris; Terentiam, unam omnium ærumnoſiſſimam, ſuſtentes tuis officijs. Ego in Epeirum proficiſcar, cum primorum dierum nuncios exce-

pero. Tu ad me, uelim, proximis literis, ut ſe initia
dederint, perſcribas. Vale. prid. cal. Dec

CICERO ATTICO S.

ANTEA, cum ad me ſcripſiſſetis, ueſtro conſenſu
cõſulares prouincias ornatas eſſe, etſi uerebar quorſum
id caſurum eſſet, tamen ſperabam uos aliquid aliquan=
do uidiſſe prudentius. poſtquam mihi et dictum eſt, &
ſcriptum, uehementer conſiliũ ueſtrũ reprehẽdi: graui-
ter ſum cõmotus; quòd illa ipſa ſpes exigua, quæ erat,
uidetur eſſe ſublata. nam ſi tribuni pl. nobis ſuccenſent,
quæ poteſt ſpes eſſe? ac uidentur iure ſuccenſere: cũ &
expertes conſilij fuerint, qui cauſam noſtrã ſuſceperãt;
& noſtra conceſſione omnem uim ſui iuris amiſerint:
præſertim cũ ita dicant, ſe noſtra cauſa uoluiſſe ſuam
poteſtatem eſſe de conſulibus ornandis, non ut eos impe=
dirent, ſed ut ad noſtram cauſam adiungerent: nunc ſi
conſules à nobis alieniores eſſe uelint, poſſe id libere fa=
cere; ſin uellent noſtra cauſa, nihil poſſe ſe inuitis. nam
quod ſcribis, ni ita nobis placuiſſet, illos hoc idem per po
pulum aſſecuturos fuiſſe: inuitis tribunis pl. fieri nullo
modo potuit: ita uereor, ne & ſtudia tribunorum amiſe
rimus, &, ſi ſtudia maneant, uinculum illud adiungen
dorum conſulũ amiſſum ſit. accedit aliud nõ paruũ in=
commodum, quòd grauis illa opinio, ut quidem ad nos
perferebatur, ſenatum nihil decernere ante, quàm de
nobis actum eſſet, amiſſa eſt; præſertim in ea cauſa, quæ
non modo neceſſaria non fuit, ſed etiã inuſitata, ac no=
ua: neque enim unquam arbitror ornatas eſſe prouin=
cias deſignatorum: ut, cum in hoc illa conſtantia, quæ

erat mea cauſa ſuſcepta, immutata ſit, nihil iam poſſit non decerni. iam ijs, ad quos relatum eſt, amicis placuiſſe non mirum ſit: erat enim difficile reperire, qui contra tanta commoda duorum conſulum palam ſententiam diceret. & fuit omnino difficile non obſequi uel amiciſſimo homini Lentulo, uel Metello, qui ſimultatem humaniſſime deponeret. ſed uereor, ne, hos cum tenere potuerimus, tribunos pl. amiſerimus. hæc res quemadmodum ceciderit, & tota res quo loco ſit, uelim ad me ſcribas, & ita, ut inſtituiſti: nam iſta ueritas, et iam ſi iucunda non eſt, mihi tamen grata eſt. Vale. D. IIII. id. Dec.

CICERO ATTICO S.

POST tuum à me diſceſſum literæ mihi Roma allatæ ſunt: ex quibus proſpicio nobis in hac calamitate tabeſcendum eſſe. neque enim, (ſed bonam in partem accipies) ſi ulla ſpes ſalutis noſtræ ſubeſſet, tu pro tuo amore in me hoc tempore diſceſſiſſes. ſed ne ingrati, aut ne omnia uelle nobiſcum una interire uideamur, hoc omitto: illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmaſti, ut te ante cal. Ian. ubicunque erimus, ſiſtas. Vale.

CICERO ATTICO S.

LITERAE mihi à Quinto fratre cum S.C. quod de me eſt factum, allatæ ſunt. mihi in animo eſt, legum lationem expectare. ſi obtrectabitur, utar auctoritate ſenatus, & potius uita, quàm patria, carebo. Tu, quæſo, feſtina ad nos uenire. Vale. VI. cal. Ian.

CICERO ATTICO S. 27

EX TVIS literis, et ex re ipſa nos funditus per
iſſe uideo. Te oro, ut, quibus in rebus mei tui inc
gebunt, noſtris miſerijs ne deſis. ego te, ut ſcribis, cit
uidebo. plura non ſcribo. Cura, ut ualeas

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLA RVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IIII.

CICERO ATTICO S.

CVM primum Romam ueni, fuitq́; cui recte ad te literas darem, nil prius faciendum mihi putaui, quàm ut tibi abſenti de reditu noſtro gratularer: cognoram enim, (ut uere ſcribam) te in conſilijs mihi dandis nec fortiorem, nec prudentiorẽ, quàm me ipſum, nec etiam propter meam in te obſeruantiam nimium in cuſtodia ſalutis meæ diligentem; eundemq́; te, qui primis temporibus erroris noſtri, aut totius furoris particeps, & falſi rumoris ſocius fuiſſes, acerbiſſime diſſidium noſtrum tuliſſe, plurimumq́; operæ, ſtudij, diligentiæ, laboris ad conficiendum reditum meum contuliſſe. itaque hoc tibi uere affirmo, in maxima lætitia, & exoptatiſſima gratulatione unum ad cumulandum gaudium conſpectum, aut potius complexum mihi tuum defuiſſe. quem ſemel nactus, nunquam dimiſero; ac niſi etiam prætermiſſos fructus tuæ ſuauitatis præteriti temporis omne exegero, profecto

hac reſtitutione fortunæ me ipſe non ſatis dignum iudi
cabo. Nos adhuc in noſtro ſtatu, quod difficillime recupe
rari poſſe arbitrati ſumus, ſplendorem noſtrum illum
forenſem, & in ſenatu auctoritatem, & apud uiros
bonos gratiam magis, quàm optaramus, conſecuti ſu-
mus. in re autem familiari, quæ quemadmodum fra-
cta, diſſipata, direpta ſit, nõ ignoras, ualde laboramus,
tuarumq; nõ tam facultatum, quas ego noſtras eſſe iu
dico, quàm conſiliorum ad colligẽdas, & conſtituendas
reliquias noſtras indigemus. nũc, etſi omnia aut ſcripta
eſſe à tuis arbitror, aut etiam nuncijs, ac rumore perla
ta; tamen ea inſcribam breui, quæ te puto potiſſimum
ex meis literis uelle cognoſcere. Prid. non. Sext. Dyr-
rhachio ſum profectus, ipſo illo die, quo lex eſt lata de
nobis. Brunduſium ueni non. Sext. ibi mihi Tulliola
mea fuit præſto natali ſuo ipſo die, qui caſu idem nata-
lis erat & Brũduſinæ coloniæ, & tuæ uicinæ Salutis.
quæ res animaduerſa, multitudine ſumma Brunduſi-
norum gratulatione celebrata eſt. ante diem VI. id.
Sext. cognoui literis Quinti fratris, mirifico ſtudio om-
nium ætatum, atque ordinũ, incredibili cõcurſu Italiæ,
legem comitijs centuriatis eſſe perlatam. inde à Brun-
duſinis honeſtiſſimis ornatus, iter ita feci, ut undique
ad me cum gratulatione legati conuenerint. ad urbem
ita ueni, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori no-
tus fuerit, qui mihi obuiã non uenerit, præter eos ini-
micos, quibus id ipſum non liceret aut diſſimulare, aut
negare. cũ ueniſſem ad portam Capenam, gradus tem-
plorũ ab infima plebe completi erant. à qua plauſu ma
ximo cũ eſſet mihi gratulatio ſignificata, ſimilis et fre-

quentia, & plauſus me uſque ad Capitoliũ celebrauit. in foro, & in ipſo Capitolio miranda multitudo fuit. poſtridie in ſenatu, qui fuit dies non. Sept. ſenatui gratias egimus. eo biduo cum eſſet annonæ ſumma caritas, & homines ad theatrum primo, deinde ad ſenatum concurriſſent, impulſu Clodij; mea opera frumenti inopiã eſſe clamarent; cum per eos dies ſenatus de annona haberetur; et ad eius procurationem, ſermone non ſolum plebis, uerum etiam bonorum Pompeius uocaretur; idq́; ipſe cuperet; multitudoq́; à me nominatim, ut id decernerẽ, poſtularet: feci, & accurate ſententiam dixi, cum abeſſent conſulares, quòd tuto ſe negarent poſſe ſententiam dicere, præter Meſſallam, & Afranium. factum eſt S. C. in meã ſententiam, ut cum Pompeio ageretur, ut eam rem ſuſciperet, lexq́; ferretur. quo S. C. recitato, cum concio, more hoc inſulſo et nouo, plauſum, meo nomine recitando, dediſſet: habui concionem: omnes magiſtratus præſentes, præter unum prætorem, & duos tribunos pl. dederunt. poſtridie ſenatus frequens, & omnes conſulares nihil Pompeio poſtulãti negarunt. ille legatos quindecim cum poſtularet, me principem nominauit, & ad omnia me alterum ſe fore dixit. legem conſules cõſcripſerunt, qua Pompeio per quinquennium omnis poteſtas rei frumentariæ toto orbe terrarum daretur: alteram Meſſius, qui omnis dat pecuniæ poteſtatem, & adiungit claſſem, & exercitum, et maius imperium in prouincijs, quàm ſit eorum, qui eas obtineant. illa noſtra lex conſularis nunc modeſta uidetur, hæc Meſsij non ferenda. Pompeius illam uelle ſe dicit, familiares hanc. cõſulares duce Fauonio fremunt. nos tacea

mus,et eo magis,quòd de domo noſtra nihil adhuc pon-
tifices reſponderant. qui ſi ſuſtulerint religionem, areã
præclaram habebimus,ſuperficiem conſules ex S.C. æſti
mabunt: ſin aliter, demolientur, ſuo nomine locabũt,
rem totam æſtimabunt. ita ſunt res noſtræ; ut in ſe-
cundis, fluxæ; ut in aduerſis, bonæ. in re familiari ual
de ſumus, ut ſcis, perturbati. præterea ſunt quædã do
meſtica, quæ literis non committo. Quintum fratrem,
inſigni pietate, uirtute, fide præditum, ſic amo, ut de-
beo. Te expecto; et oro, ut matures uenire. eóq; ani-
mo uenias, ut me tuo cõſilio egere nõ ſinas. alterius ui-
tæ quoddam initium ordimur. iam quidã, qui nos ab-
ſentes defenderunt,incipiunt præſentibus occulte iraſci,
aperte inuidere. uehementer te requirimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

SI FORTE rarius tibi à me, quàm à cæteris, li
teræ reddũtur; peto à te,ut id nõ modo non negligentiæ
meæ,ſed ne occupationi quidẽ tribuas. quæ etſi ſumma
ſt,tamen nulla eſſe poteſt tanta,ut interrumpat iter a-
noris noſtri,& officij mei. nam ut ueni Romã, iterum
ũc ſum certior factus,eſſe cui darẽ literas: itaque has
lteras dedi. prioribus tibi declaraui, aduentus noſter
ualis fuiſſet, & quis eſſet ſtatus,atque omnes res no-
træ quemadmodum eſſent;ut in ſecundis,fluxæ; ut in
duerſis,bonæ.poſt illas datas,ſecuta eſt ſumma conten
io de domo. diximus apud pontifices prid.cal. Oct. acta
es eſt accurate à nobis. & ſi unquam in dicendo fui-
us aliquid,aut etiã ſi nunquã aliàs fuimus, tũ profe-
o doloris magnitudo uim quandam nobis dicẽdi dedit.

itaque oratio iuuentuti noſtræ deberi non poteſt: quam tibi, etiam ſi non deſideras, tamen mittam cito. cũ pontifices decreſſent, ita, ſi neque populi iuſſu, neque plebiſcito, qui ſe dedicaſſe diceret, nominatim ei rei præfectus eſſet, neque populi iuſſu, aut plebiſcito id facere iuſſus eſſet; uideri, poſſe ſine religione iam partem areæ mihi reſtitui: mihi facta ſtatim eſt gratulatio: nemo enim dubitat, quin domus nobis eſſet adiudicata: tum ſubito ille in concionem aſcendit, quam Appius ei dedit, nũciat iam populo, pontifices ſecundum ſe decreuiſſe, me autem ui conari in poſſeſſionem uenire. hortatur, ut ſe, et Appium ſequantur, & ſuam Libertatem ut defendant. hic cum etiam illi infimi partim admirarentur, pattim irriderent hominis amentiam; ego ſtatueram illuc non accedere, niſi cũ conſules ex S. C. porticum Catuli reſtituendam locaſſent. cal. Oct. habetur ſenatus frequens. adhibẽtur omnes pontifices, qui erãt ſenatores. à quibus Marcellinus, qui erat cupidiſſimus mei, ſententiã primus rogatus, quæſiuit, quid eſſent in decernendo ſecuti. tum Lucullus de omnium collegarũ ſententia reſpondit, religionis iudices pontifices fuiſſe, legis ſenatum: ſe, & collegas ſuos de religione ſtatuiſſe, in ſenatu de lege ſtatuturos. quiſque horũ, loco ſententiã rogatus, multa ſecundum cauſam noſtram diſputauit. cum ad Clodiũ uentum eſt, cupiit diem conſumere; neque ei finis eſt factus; ſed tamen, cum horas treis fere dixiſſet, odio, & ſtrepitu ſenatus coactus eſt aliquãdo, perorare. cum fieret S. C. in ſententiam Marcellini, omnibus præter unum aſſentiẽtibus, Seranus interceſſit. de interceſſione ſtatim ambo conſules referre cœperunt

runt

rūt. cum ſententiæ grauiſſimæ dicerentur, ſenatui pla
cere mihi domum reſtitui, porticū Catuli locari, auctori-
tatē ordinis ab omnibus magiſtratibus defendi; ſi quæ
uis eſſet facta, ſenatum exiſtimaturum eius opera fa-
ctum eſſe, qui S.C. interceſſiſſet: Serranus pertimuit,
& Cornicinus ad ſuam ueterem fabulā rediјt, abiecta
toga ſe ad generi pedes abiecit. ille noctem ſibi poſtula-
uit: non concedebant: reminiſcebantur enim cal. Ian.
uix tamen ſibi de mea uoluntate conceſſum eſt. poſtri-
die S.C. factum eſt id, quod ad te miſi. deinde conſules
porticum Catuli reſtituendam locarunt. illam porticū
redemptores ſtatim ſunt demoliti libentiſſimis omnibus.
nobis ſuperficiem ædium conſules de conſilij ſententia
æſtimarunt HS uicies, cætera ualde illiberaliter, Tuſcu
lanam uillam quingentis millibus, Formianum HS du
centis quinquaginta millibus. quæ æſtimatio non modo
uehementer ab optimo quoque, ſed etiam à plebe repre
henditur. dices, quid igitur cauſæ fuit? dicunt illi qui-
dem, pudorem meum, quòd neque negarim, neque ue
hementius poſtularim: ſed non eſt id: nam hoc quidē
etiam profuiſſet: uerum iјdem mi T. Pomponi, iјdem
inquam illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi pinnas
inciderant, nolunt eaſdem renaſci: ſed, ut ſpero, iam re-
naſcuntur: tu modo ad nos ueni: quod uereor ne tar-
dius interuentu Varronis tui, noſtriq; facias. quoniam,
acta quæ ſint, habes, de reliqua noſtra cogitatione co-
gnoſce. Ego me à Pompeio legari ita ſum paſſus, ut
nulla re impedirer, quin, ſi uellem, mihi eſſet integrum
aut, ſi comitia cenſorum proximi conſules haberent, pe
tere poſſe, aut uotiuam legationem ſuſcipere prope

omnium fanorum, ac ſacrorum locorum: ſic enim noſtræ rationes poſtulabant: ſed uolui meam poteſtatem eſſe uel petendi, uel ineunte æſtate exeundi. & interea me eſſe in oculis ciuium de me optime meritorum, non alienum putaui. ac forenſium quidem rerum hæc noſtra conſilia ſunt, domeſticarum autem ualde impedita. Domus ædificatur: ſcis, quo ſumptu, qua moleſtia. reficitur Formianum; quod ego nec relinquere poſſum, nec uidere. Tuſculanum proſcripſi. ſuburbano non facile careo. amicorum benignitas exhauſta eſt in ea re, quæ nihil habuit præter dedecus. quod ſenſiſti tu abſens, præſentes. quorum ſtudijs ego, & copijs, ſi eſſet per meos defenſores licitum, facile eſſem omnia cõſecutus. quo in genere nunc uehementer laboratur. cætera, quæ me ſolicitant, μυστικώτερα ſunt. amamur à fratre, & à filia. te expectamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

AVERE te certo ſcio, cum ſcire, quid hic agatur, tum à me ſcire; non quo certiora ſint ea, quæ in oculis omnium geruntur, ſi à me ſcribantur, quàm cum ab alijs aut ſcribuntur tibi, aut nunciantur; uerum ut perſpicias ex meis literis, quo modo ea feram, quæ geruntur, & qui ſit hoc tempore aut mentis meæ ſenſus, aut omnino uitæ ſtatus. Armatis hominibus ante diem tertium non. Nou. expulſi ſunt fabri de area noſtra, diſturbata porticus Catuli, quæ ex S.C. conſulum locatione reficiebatur, & ad tectum pene peruenerat. Quinti fratris domus primo fracta coniectu lapidum ex area noſtra, deinde inflammata, iuſſu Clodij, inſpe=

ſtante urbe, coniectis ignibus, magna querela, & gemitu, non dicam bonorum, qui, neſcio, an ulli ſint, ſed plane hominum omnium. ille uehemens furere. poſt hunc uero furorem nil niſi cædem inimicorum cogitare, uicatim ambire, ſeruis aperte ſpem libertatis oſtendere. etenim antea, cum iudicium nolebat, habebat ille quidem difficilem, manifeſtamq́; cauſam, ſed tamen cauſam: id poterat inficiari, poterat in alios deriuare, poterat etiam aliquid iure factū defendere. poſt has ruinas, incendia, rapinas, deſertus à ſuis, uix iam Decimum deſignatorem, uix Gellium retinet: ſeruorū conſilijs utitur: uidet, ſi omneis, quos uult, palam occiderit, nihilo ſuam cauſam difficiliorem, quàm adhuc ſit, in iudicio futuram: itaque ante diem tertium id. Nou. cum Sacra uia diſcederem, inſecutus eſt me cum ſuis. clamor, lapides, fuſtes, gladij, hæc improuiſa omnia. diſceſſimus in ueſtibulum M. Tetij Damionis. qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt. ipſe occidi potuit. ſed ego diæta curari incipio: chirurgiæ tædet. ille omnium uocibus cum ſe non ad iudicium, ſed ad ſupplicium præſens trudi uideret, omneis Catilinas, Acidinos poſtea reddidit: nam Milonis domum, meamq́; in Ceramio prid. id. Nou. expugnare, & incendere ita conatus eſt, ut palam hora V. cum ſcutis homines, eductis gladijs, alios cum accenſis facibus adduxerit. ipſe domum P. Sullæ pro caſtris ſibi ad eam impugnationem ſumpſerat. tum ex Anniana Milonis domo Q. Flaccus eduxit uiros acreis, occidit homines ex omni latrocinio Clodiano notiſſimos: ipſum cupiuit; ſed ille ſe in interiorem ædium

Sulla ſe. in ſenatu poſtridie idus. domi Clodius, egre-
* gius Marcellinus, omnes acres. Metellus calumnia di-
cendi tempus exemit, adiuuante Oppio, etiam hercule
familiari tuo, de cuius conſtantia, uirtute ueriſſimæ li-
teræ. Sextius furere. ille poſtea, ſi comitia ſua non fie-
rent, urbi minari. propoſita Marcellini ſentẽtia, quam
ille de ſcripto ita dixerat, ut totam noſtrã cauſam areæ,
incendiorum, periculi mei, iudicio complecteretur, eaq́;
omnia comitijs anteferret: proſcripſit, ſe per omnes dies
comitiales de cœlo ſeruaturum. conciones turbulentæ
Metelli, temerariæ Appij, furioſiſſimæ Publij. hæc ta-
men ſumma, niſi Milo in campum obnunciaſſet, comi-
tia futura. ante diem XII. cal. Dec. Milo media
nocte cum magna manu in campum uenit. Clodius, cũ
haberet fugitiuorum deiectas copias, in campum ire nõ
eſt auſus. Milo permanſit ad meridiem, mirifica homi
num lætitia, ſumma cum gloria. contentio fratrum
trium turpis, fracta uis, contemptus furor. Metellus ta-
men poſtulat, ut ſibi poſtero die in foro obnuncietur:
nihil eſſe, quod in campum nocte ueniretur: ſe hora
prima in Comitio fore. itaque ante diem XI. cal. Ian.
in Comitium Milo de nocte uenit. Metellus cum prima
luce furtim in campum itineribus prope deuijs curre-
bat. aſſequitur inter lucos hominem Milo, obnunciat.
ille ſe recipit, magno, & turpi Q. Flacci conuicio. ante
diem X. cal. nundinæ. concio biduo nulla. ante diem
VIII. cal. hæc ego ſcribebam, hora noctis nona. Mi-
lo campum iam tenebat. Marcellus candidatus ita ſter
tebat, ut ego uicinus audirem. Clodij ueſtibulum ua-
cuum ſane mihi nunciabatur, paucis pannoſis ſine la-

terna. meo conſilio omnia illi fieri quærebantur, ignari quantum in illo heroe eſſet animi, quantũ etiam conſilij. miranda uirtus eſt. noua quædam diuina mitto. ſed hæc ſumma eſt. comitia fore non arbitror. Publium reum, niſi ante occiſus erit, à Milone fore puto. ſi ſe inter uiam obtulerit, occiſum iri ab ipſo Milone uideo. non dubitat facere: præ ſe fert: caſum illum noſtrum non extimeſcit: nunquam enim cuiuſquam inuidi, & perfidi conſilio eſt uſus: nec inerti nobili crediturus. Nos animo duntaxat uigemus, etiam magis, quàm cum florebamus: re familiari comminuti ſumus. Quinti fratris tamen liberalitati pro facultatibus noſtris, ne omninò exhauſtus eſſem, illo recuſante, ſubſidijs amicorum reſpondemus. quid conſilij de omni noſtro ſtatu capiamus, te abſente neſcimus. quare appropera.

CICERO ATTICO S.

PERIVCVNDVS *mihi Cincius fuit ante diem tertium cal. Feb. ante lucem: dixit enim mihi, te eſſe in Italia, ſeſeq; ad te pueros mittere: quos ſine meis literis ire nolui: non quo haberẽ, quod tibi, præſertim iam prope præſenti, ſcriberem: ſed ut hoc ipſum ſignificarem, mihi aduentum tuum ſuauiſſimum, expectatiſſimumq; eſſe. quare aduola ad nos, eo animo, ut nos ames, & te amari ſcias: cætera coram agemus. hæc properãtes ſcripſimus. quo die uenies, utique cum tuis apud me ſis. perbelle feceris, ſi ad nos ueneris. offendes deſignationem Tyrannionis, mirificam librorũ meorum bibliothecam, quorum reliquiæ multo meliores*

ſunt, quàm putaram. etiam uelim mihi mittas de tui librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus, ad cætera adminiſtris; iisq; imperes, ut ſumant membranulã, ex qua indices fiant, quos uos Græci, ut opinor, συλλάβους appellatis. ſed hæc, ſi tibi erit commodum: ipſe uero utique fac uenias, ſi potes in hi locis adhæreſcere, & Piliam adducere: ita enim & æquum eſt, & cupit Tullia. Mediusfidius næ tu emiſti locum præclarum. gladiatores audio pugnare mirifice. ſi locare uoluiſſes, duobus his muneribus liberaſſes ſed hæc poſterius. tu fac uenias. & de librarijs, ſi me amas, diligenter. Vale.

CICERO ATTICO S.

AIN TV? exiſtimas ab ullo malle mea legi, probariq;, quàm à te? cur igitur cuiquã miſi prius? urgebar ab eo, ad quẽ miſi, & non habebã exemplar. quid etiam: (dudũ enim circumrodo, quod deuorandũ eſt) ſubturpicula mihi uidebatur eſſe παλινῳδία. ſed ualeant recta, uera, honeſta conſilia. non eſt credibile, quæ ſit perfidia in iſtis principibus, ut uolũt eſſe, et ut eſſent, ſi quidquam haberent fidei. ſenſeram, noram, inductus, relictus, proiectus ab ijs: tamen hoc erat in animo, ut cum ijs in rep. conſentirem. ijdem erant, qui fuerant. uix aliquando te auctore reſipiui. dices, ea te monuiſſe, ſuaſiſſe, quæ facerem: non etiam ut ſcriberem. ego mehercule mihi neceſſitatẽ uolui imponere huius nouæ cõiunctionis, ne quà mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum, cum miſereri mei debent, non deſinunt inuidere. ſed tamen modici fuimus ἀπoθέσει, ut ſcripſi:

erimus uberiores, ſi & ille libenter accipiet, & ij ſubringentur, qui uillam me moleſte ferunt habere, quæ Catuli fuerat, aut etiam emiſſe non cogitant; qui domum negant oportuiſſe me ædificare, uendere aiunt oportuiſſe. ſed quid ad hoc? ſi, quibus ſententijs dixi quod & ipſi probarent, lætati ſunt tamen me contra Pompeij uoluntatem dixiſſe. ſed quoniam, qui nihil poſſunt, ij me nolunt amare: demus operam, ut ab ijs, qui poſſunt, diligamur. dices: uellem, iampridem. ſcio te uoluiſſe, & me. aſt nugigeram manum fuiſſe. iam tempus eſt me ipſum à me amari, quando ab illis nullo modo poſſum. Domum meam quòd crebro inuiſis, eſt mihi ualde gratum. Viaticum Craſſipes præripit. Tu de uia recta in hortos. uidetur commodius ad te: poſtridie ſcilicet: quid enim tua? ſed uiderimus. bibliothecam mihi tui pinxerunt conſtructione, & ſittybis. eos uelim laudes. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE LENTVLO ſcilicet ſic fero, ut debeo. uirum bonum, & magnũ hominem, et in ſumma magnitudine animi multa humanitate temperatum perdidimus; nosq; malo ſolatio, ſed non multo, tamen conſolamur, quòd ipſius uicem minime dolemus, non ut Saufeius, et ueſtri, mehercule quia ſic amabat patriam, ut mihi aliquo deorum beneficio uideatur ex eius incendio eſſe erep tus. nam quid fœdius noſtra uita? præcipue mea? nam tu quidem, etſi es natura πολιτικός, tamen nullam habes propriam ſeruitutem: communi frueris nomine. ego uero, qui, ſi loquor de rep. quod oportet,

ſi taceo, oppreſſus, & captus; quo dolore eſſe debeo? quo ſum ſcilicet, hoc etiam acriore, quòd ne dolere quidem poſſum, ut non ingratus uidear. quid, ſi ceſſare libet, et in otij portum confugere? nequidquam. immo etiam in bellum, & in caſtra. ergo erimus ὀπαδοὶ, qui ταγοὶ eſſe noluimus? ſic faciundum eſt: tibi enim ipſi, cui utinam ſemper paruiſſem, ſic uideo placere. reliqui eſt, σπάρταν ἔλαχες ταύταν, κόσμει. non mehercule poſſum, & Philoxeno ignoſcò, qui reduci in carcerem maluit. ueruntamen id ipſum mecum in his locis cōmentor, ut iſta improbem: idq́; tu, cum unà erimus, confirmabis.

A` te literas crebro ad me ſcribi uideo, ſed omnes uno tēpore accepi. quæ res etiam auxit dolorem meum: caſu enim trinas ante legeram, quibus meliuſcule Lentulo eſſe ſcriptum erat. ecce quartæ fulmen. ſed ille, ut ſcripſi, non miſer, nos uero ſerui. Quod me admones, ut ſcribam illa Hortenſiana: in alia incidi, non immemor iſtius mandati tui, ſed mehercule incipiendo refugi, ne, quòd uideor ſtulte illius amici non intemperiem tuliſſe, rurſus ſtulte iniuriam illius faciam illuſtrem, ſi quid ſcripſero; & ſimul ne βαθύτης mea, quæ in agendo apparuit, in ſcribendo ſit occultior, & aliquid ſatiſfactio leuitatis habere uideatur. ſed uiderimus, tu modo quamſæpiſſime ad me aliquid. Epiſtolam, Lucceio quam miſi, qua, res meas ut ſcribat, rogo, fac, ut ab eo ſumas: ualde bella eſt: eumq́;, ut approperet, adhorteris; &, quòd mihi ſe ita facturum reſcripſit, agas gratias. Domum noſtram, quoad poteris, inuiſas. Veſtorio aliquid ſignifices. ualde enim eſt in me liberalis: nihil εὐχαιρότερον. Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA *tua me ſolicitũ de Quinto noſtro, puero optimo, ualde leuauit. uenerat horis duabus ante Cherippus: mera monſtra nunciarat.* De Apollonio *quod ſcribis, qui illi dij irati, homini græco, qui conturbare quidem putat ſibi licere, quod equitibus* R. *nam* Terentius *ſuo iure.* De Metello, οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν: *ſed tamen multis annis ciuis nemo erat mortuus. quid quidem tibi? nummi meo periculo ſint: quid enim uereris, quemcunque hæredem fecit? niſi Publium fecit. uerum fecit nõ improbe, quanquam fuit ipſe. quare in hoc thecam nummariam non retexeris: in alijs eris cautior. Mea mandata de domo curabis: præſidia locabis: Milonem admonebis. Arpinatum fremitus eſt incredibilis de Laterio. quid quæris? equidem dolui.* ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζετο μύθων. *Quod ſupereſt, etiam puerum Ciceronem curabis, & amabis, ut facis.* Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTA *me in epiſtola tua delectarũt, ſed nihil magis, quàm patina tyrotarichi. nam de rauduſculo quod ſcribis,* μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς. *dificati tibi in agris nihil reperio. in oppido eſt quiddã, de quo eſt dubium, ſit'ne uenale; ac proximum quidẽ noſtris ædibus. hoc ſcito, Antium Buthrotum eſſe Romæ, ut Corcyræ illum tuum. nihil quietius, nihil alſius, nihil amœnius.* EI MH ICHT ΩΦ IΔOC. KOC. *poſtea uero quàm Tyrannio mihi libros diſpoſuit, mẽs addita uidetur meis ædibus. qua quidem in re mirifica*

opera Dionyſij, & Menophili tui fuit. nihil uenuſtius, quàm illa tua pegmata. poſtquã miſiſti, libros illuſtrarunt ualde. et ſcribas ad me uelim de gladiatoribus, ſed ita, bene ſi rem gerunt: non quæro male ſic egiſſe. Apenas uix diſceſſerat, quũ epiſtola. quid ais? putás ne fore, ut legẽ non ferat? dic, oro te, clarius: uix enim mihi exaudiſſe uideor. uerum ſtatim fac ut ſciam, ſi modo eſt cõmodum. ludis quidem quoniã dies eſt additus, eo etiã melius hic eum diem cum Dionyſio conterèmus. de Trebonio prorſus tibi aſſentior. De Domitio,

Σῦκω μὰ τὼ δήμητρα σύκον οὐδὲ ἓν
Οὕτωσ ὅμοιον γέγονεν,

quàm eſt iſta περίστασις noſtræ: uel quòd ab ijſdẽ, uel quòd præter opinionẽ, uel quòd uiri boni nuſquã: unũ diſſimile, quòd huic merito. nam de ipſo caſu neſcio, an illud melius: quid enim hoc miſerius, quàm eũ, qui tot annos, quot habet, deſignatus cõſul fuerit, fieri conſulẽ nõ poſſe? præſertim cum aut ſolus, aut certe non plus, quàm cũ altero petat? ſi uero id eſt, quod neſcio an ſit, ut nõ minus longas iam in codicillorũ faſtis futurorum conſulũ paginulas habeat, quàm factorum: quid illo miſerius? niſi rep. in qua ne ſperatur quidem melius quidquam. De Natta ex tuis primũ ſciui literis. oderam hominem. De poemate quod quæris, quid ſi cupiat effugere? quid ſinat? De Fabio Luſco quod eram exorſus, homo peramans ſemper noſtri fuit, nec mihi unquã odio: ſatis enim acutus, & permodeſtus, ac bene frugi. eum quia non uidebam, abeſſe putabam. audiui ex Gauio hoc Firmano, Romæ eſſe hominem, & fuiſſe aſſiduum. percuſſit animum. dices, tantulá ne cauſa?

permulta ad me detulerat non dubia de Firmanis fratribus. quid ſit, quòd ſe à me remouit, ſi modo remouit, ignoro. De eo, quod me mones, ut & me geram πολιτικῶς, & in eo γραμμὴν teneam, ita faciam: ſed opus eſt maiore prudentia; quam à te, ut ſoleo, petam. Tu uelim & Fabium, ſi quem habes aditum, odorere; & iſtum conuiuam tuum deguſtes; & ad me de iſtis rebus, & de omnibus quotidie ſcribas. ubi nihil erit, quod ſcribas; id ipſum ſcribito. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

SANE uelim ſcire, num cenſum impendãt tribuni diebus uitiandis, (eſt enim hic rumor) totáq; de cenſura quid agãt, quid cogitent. Nos hic cum Põpeio fuimus. multa mecũ de rep. ſane ſibi diſplicẽs, ut loquebatur: (ſic eſt enim in hoc homine dicendũ) Syriam ſpernens, Hiſpaniam iactãs: hic quoque, ut loquebatur: & opinor uſquequaque, de hoc cũ dicemus, ſit hoc quaſi καὶ τόδε φωκυλίδου. tibi etiam gratias agebat, quòd ſigna componenda ſuſcepiſſes. in nos uero ſuauiſſime hercule eſt effuſus. uenit etiã ad me in Cumanũ; ac ſe nihil minus uelle mihi uiſus eſt, quàm Meſſallam conſulatũ petere. de quo ipſo ſi quid ſcis, uelim ſcire. Quòd Lucceio ſcribis te noſtram gloriã commendaturum, & ædificiũ noſtrum quòd crebro inuiſis, gratum. Quintus frater ad me ſcripſit, ſe, quoniã Ciceronem ſuauiſſimum ſecum haberet, ad te nonis Mai. uenturum. Ego me de Cumano moui ante diem V. cal. Mai. eo die Neapoli apud Lætum. ante diem IIII. cal. Mai. iens in Pompeianum bene mane hæc ſcripſi. Puteolis magnus eſt rumor,

Ptolemæum eſſe in regno. ſi quid habes certius, uelim ſcire. Ego hic paſcor bibliotheca Fauſti: fortaſſe tu putabas, his rebus Puteolanis, et Lucrinenſibus: ne iſta quidem deſunt: ſed mehercule à cæteris oblectationibus deſeror, & uoluptatibus propter remp. ſic literis ſuſtentor, & recreor, maloq; in illa tua ſedecula, quam habes ſub imagine Ariſtotelis, ſedere, quàm in iſtorum ſella curuli; tecumq; apud te ambulare, quàm cum eo, quo cum uideo eſſe ambulandum. ſed de illa ambulatione ſors uiderit, aut ſi quis eſt, qui curet, deus. Noſtram ambulationem, & Laconicum, eaq;, quæ Cyrea ſint, uelim, cum poteris, inuiſas, & urgeas Philotimũ, ut properet, ut poſſim tibi aliquid in eo genere reſpondere. Pompeius in Cumanum Parilibus uenit. miſit ad me ſtatim, qui ſalutem nunciaret. ad eum poſtridie mane uadebam, cum hæc ſcripſi. Vale.

CICERO ATTICO S.

DELECTARVNT me epiſtolæ tuæ, quas accepi uno tempore duas ante diẽ V. cal. perge reliqua. geſtio ſcire iſta omnia. etiam illud cuiuſmodi ſit, uelim perſpicias: potes à Demetrio. dixit Pompeius, Craſſum à ſe in albano expectari ante diem quartum cal. is cum ueniſſet, Romam eſſe ſtatim uenturos, ut rationes cum publicanis putarent. quæſiui, gladiatoribus ne? reſpõdit, ante, quàm inducerẽtur. id cuiuſmodi ſit, aut nunc, ſi ſcias, aut cum is Romam uenerit, ad me mittas uelim.

Nos hic uoramus literas cũ homine mirifico (ita mehercule ſentio) Dionyſio, qui te, omnesq; uos ſalutat. οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι. quare, ut homini cu-

rioſo,ita perſcribe ad me,quid primus dies, quid ſecundus,quid cenſores, quid Appius, quid illa populi Appuleia. denique etiã quid à te fiat,ad me uelim ſcribas:nõ enim(ut uere loquamur)tam rebus nouis, quàm tuis literis delector. Ego mecum,præter Dionyſium,duxi neminem,nec metuo tamen,ne mihi ſermo deſit abs te,quo magnopere delector. Tu Lucceio noſtrum librũ dabis: Demetrij Magnetis tibi mitto, ſtatim ut ſit, qui à te mihi epiſtolam referat. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGNATIVS Romæ eſt. ſed ego cum eo de re Halimeti uehementer ante egi: grauiter ſe acturum cum Aquilio confirmauit. uidebis ergo hominem, ſi uoles. Macroni uix uideor præſto eſſe: Idibus enim auctionem Larini uideo, & biduum præterea. id tu, quoniam Macronem tanti facis,ignoſcas mihi,uellim. Sed, ſi me diligis, poſtridie cal. cœna apud me cum Pilia. prorſus id facies. cal. cogito in hortis Craſſipedis, quaſi in diuerſorio, cœnare. facio fraudem S.C. inde domum cœnatus,ut ſim mane præſto Miloni. ibi te igitur uidebo, & promouebo. Domus noſtra te tota ſalutat. Vale.

CICERO ATTICO S.

NOS in Tuſculanum ueniſſe ad XVII. cal. Dec. uideo te ſcire. ibi Dionyſius nobis præſto fuit. Romæ ad XIIII.cal.uolumus eſſe: quid dico,uolumus? immo uero cogimur. Milonis nuptiæ,comitiorum non nulla opinio eſt. ergo ut ſit rata. A fuiſſe me in altercationibus,

quas in ſenatu factas audio, fero non moleſte: nam aut defendiſſem, quod non placeret; aut defuiſſem, cui non oporteret. ſed mehercule uelim, res iſtas, & præſertim ſtatum reip. et quo animo conſules ferant hunc σκυλμὸν reſcribas ad me, quantum potes, et uales. ſum ὀξύπεινος; &, ſi quæris, omnia mihi ſunt ſuſpecta. Craſſum quidem noſtrum minore dignitate aiunt profectum paludatum, quàm olim æqualem eius L. Paullum, item Tiberiũ, iterum conſules. ò hominem nequam. De libris oratorijs factum eſt à me diligenter. diu, multumq́; in manibus fuerunt. deſcribas licet. illud etiam te rogo, τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς. ne iſtuc hoſpes ueniam. Vale.

CICERO ATTICO S.

VESTORIVS *noſter me per literas facit certiorem, te Roma ad* VI. *id.* Mai. *putare profectum eſſe, tardius, quàm dixerat, quòd minus ualuiſſes. ſi iã melius uales, uehementer gaudeo. Velim, domum ad tuos ſcribas, ut mihi tui libri pateãt, non ſecus, ac ſi ipſe adeſſes, cum cæteri, tum Varronis: eſt enim mihi utendum quibuſdam rebus ex ijs libris ad eos, quos in manibus habeo, quos, ut ſpero, tibi ualde probabo. uelim, ſi quid forte noui habes, maxime à Quinto fratre, deinde à* C. *Cæſare, & ſi quid forte de comitijs, de rep. (ſoles enim tu hæc feſtine odorari) conſcribas ad me. ſi nihil habebis, tamen ſcribas aliquid: nunquam enim mihi tua epiſtola aut intempeſtiua, aut loquax uiſa eſt. maxime autem rogo, rebus tuis, totoq́; itinere ex ſententia*

confecto, nos quamprimum reuiſas. Dionyſium iube ſaluere. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S. 14

DE Eutichyde, gratum; qui uetere prænomine, nouo nomine T. erit Cæcilius, ut eſt ex me, & ex te iunctus Dionyſius M. Pomponius. ualde mehercule mihi gratũ, ſi Eutychides tuam erga me beneuolentiam cognoſcet, ſuam illam in meo dolore συμπάθειαν neque tum mihi obſcuram, neque poſt ingratam fuiſſe. Iter Aſiaticũ tuum puto tibi ſuſcipiendum fuiſſe: nunquã enim tu ſine iuſtiſſima cauſa tam longe à tot tuis et hominibus, & rebus cariſſimis, & ſuauiſſimis abeſſe uoluiſſes. ſed humanitatem tuam, amoremq; in tuos reditus celeritas declarabit. ſed uereor, ne lepore ſuo detineat diutius prætor Clodius, et homo pereruditus, ut aiunt, & nunc quidem deditus græcis literis Pituanios. ſed, ſi uis homo eſſe, recipe te ad nos ad quod tẽpus confirmaſti. cum illis tũ, cũ ſalui uenerint, Romæ uiuere licebit. Auere te ſcribis, accipere aliquid à me literarum. dedi, ac multis quidẽ de rebus ἡμερόλεγδον perſcripta omnia. ſed, ut conijcio, quoniam mihi non uideris in Epeiro diu fuiſſe, redditas tibi non arbitror. genus autem mearum ad te literarum eiuſmodi fere eſt, ut non libeat cuiquam dare, niſi de quo exploratum ſit, tibi eum redditurum. Nunc Romanas res accipe. Ad III. non. Quint. Suffenas, & Cato abſoluti: Porcilius condemnatus. ex quo intellectum eſt, tres ἀρειοπαγίτας ambitum, comitia, interregnum, maieſtatem, totam denique remp. flocci non facere. debemus patremfamilias domi ſuæ

occidere nolle,neque tamen ad ipſum abunde:nam abſoluerũt XXII. cõdennauerunt XXVIII. Publius ſane diſerto epilogo criminans, mentes iudicum mouerat. Otalus in ea cauſa fuit, cuiuſmodi ſolet. nos uerbum nullum: uerita eſt enim puſilla, quæ nunc laborat, ne animum Publio offenderet. his rebus actis, Reatini me ad ſua τέμπη duxerunt, ut agerem cauſam contra Interamnates apud conſulem, & decem legatos, quòd lacus Velinus à M. Curio emiſſus interciſo mõte in Nar defluit. ex quo eſt illa ſiccata, & humida tamẽ modice Roſia. uixi cum Axio: qui etiam me ad Septem Aquas duxit. Redij Romam Fonteij cauſa: ad VII.id. Quint. ueni: ſpectaculum primum, magno & æquabili plauſu: ſed hoc ne curaris; ego ineptus,qui ſcripſerim: deinde Antiphonti operam: is erat ante manumiſſus,quàm productus. ne diutius pendeas,palmam tulit. ſed nihil tam puſillum,nihil tam ſine uoce, nihil tam uerũ. hæc tu tecum habeto. in Andromacha tamen maior fuit, quàm Aſtyanacte. nam in cæteris parem habuit neminem. quæris nunc de Arbuſcula: ualde placuit. Ludi magnifici & grati. Venatio in aliud tempus dilata.

Sequere nunc me in campum. ardet ambitus. σῆμα δέ τοι ἐρέω. fœnus ex triente idibus Quint.factum erat beſſibus. dices,iſtud quidem non moleſte fero. ò uirum,ò ciuem. Memmium Cæſaris omnes opes confirmant. cum eo Domitium conſ.iunxerunt; qua pactione, epiſtolæ cõmittere non audeo. Põpeius fremit, queritur,Scauro ſtudet: ſed utrũ fronte,an mente, dubitatur. ἐξοχή. nulla eſt. pecunia omnium dignitatem exæquat. Meſſalla languet,non quo aut animus deſit,

aut

aut amici. ſed coitio conſulum, & Pompeius obſunt. ea comitia, puto fore, ut ducantur. Tribunicij candidati iurarunt ſe arbitrio Catonis petituros. apud eum HS quingena depoſuerunt; ut, qui à Catone damnatus eſſet, id perderet, & competitoribus tribueretur. hæc ego pridie ſcribebam, quàm comitia fore putabantur. ſed ad te V. cal. Sext. ſi facta erunt, et tabellarius non erit profectus, tota comitia perſcribam. quæ ſi, ut putãtur, gratuita fuerint; plus unus Cato potuerit, quàm omnes quidem iudices. Meſſius defendebatur à nobis, è legatione reuocatus: nàm eum Cæſari legarat Appius. Seruilius edixit, ut adeſſet. tribus habet Pontinam, Velinam, Metiam. pugnatur acriter, agitur tamen ſatis. deinde me expedio ad Druſum, inde ad Scaurum. parantur orationibus iudices glorioſi. fortaſſe accedent etiam conſules. in quibus ſi Scaurus non fuerit, in hoc iudicio ualde laborabit. Ex Quinti fratris literis ſuſpicor iam eum eſſe in Britannia. ſuſpenſo animo expecto, quid agat. illud quidem ſumus adepti, quod multis & magnis indicijs poſſumus iudicare, nos Cæſari & cariſſimos, & iucundiſſimos eſſe. Dionyſium uelim ſaluere iubeas, & eum roges, & hortere, ut quamprimum ueniat, ut poſſit Ciceronem meum, atque etiam me ipſum erudire. Vale.

CICERO ATTICO S.

OCCVPATIONVM *mearum uel hoc ſignũ erit, quòd epiſtola librarij manu eſt. De epiſtolarum frequentia te nihil accuſo: ſed pleræque tantummodo mihi nunciabant, ubi eſſes, quod erat abs te, uel etiam ſi-*

gnificabant recte eſſe. quo in genere maxime delectarunt duæ fere eodem tempore abs te Bruto datæ: ſcire enim uolebam, te commode nauigaſſe. ſed hæc epiſtolarum frequentia non tam ubertate ſua, quàm celeritate delectauit, illa fuit grauis, & plena rerum; quam mihi M. Paccius, hoſpes tuus, reddidit. ad eam reſcribá igitur, & hoc primum, Paccio re, & uerbis oſtendi, quid tua commendatio ponderis haberet. itaque in intimis eſt meis, cũ antea notus non fuiſſet. nunc pergam ad cætera. Varro, de quo ad me ſcibis, includetur in aliquem locum, ſi modo erit locus. ſed noſti genus dialogorum meorum; ut in oratorijs, quos tu in cœlum fers, non mentio potuit fieri cuiuſquam ab ijs, qui diſputant, niſi eius, qui illis notus, aut auditus eſſet. hanc ego de rep. quam inſtitui, diſputationem in Africani perſonam, & Phili, & Lælij, & Manlij contuli. adiunxi adoleſcentets Q. Tuberonem; P. Rutilium, duos Lælij generos, Sceuolam, & Fannium. itaque cogitabam, quoniam in ſingulis libris utor procœmijs, ut Ariſtoteles in ijs, quos ἐξωτερικοὺς uocat, aliquid efficere, ut non ſine cauſa iſtum appellarem: id quod intelligo tibi placere. utinam modo conata efficere poſſim: rem enim, quod te non fugit, magnam complexus ſum, & grauem, & plurimi otij, quo ego maxime egeo. Quod in ijs libris, quos laudas, perſonam deſideras Scæuolæ: non eam temere dimoui: ſed feci idem, quod in πολιτείᾳ deus ille noſter Plato. cum in Piræeum Socrates ueniſſet ad Cephalum, locupletem, & feſtiuum ſenem, quoad primus ille ſermo haberetur, adeſt in diſputando ſenex: deinde, cum ipſe quoque commodiſſime locutus eſſet, ad

*rem diuinam dicit ſe uelle diſcedere, neque poſtea re-
uertitur. credo Platonem uix putaſſe, ſatis conſonum
fore, ſi hominem id ætatis in tam longo ſermone diu-
tius retinuiſſet. multo ego ſatius hoc mihi cauendum
putaui in Scæuola, qui & ætate, & ualetudine erat
ea, qua meminiſti, & ijs honoribus, ut uix ſatis de-
corum uideretur, eum plures dies eſſe in Craſſi Tuſcu-
lano. & erat primi libri ſermo non alienus à Scæuo-
læ ſtudijs: reliqui libri τεχνολογίαν habent, ut ſcis.
huic ioculatoriæ diſputationi ſenem illum, ut noras,
intereſſe ſane nolui. De re filiæ quod ſcribis, erit mi-
hi curæ: etenim eſt luculenta Aureliani, ut ſcribis, in-
dicijs: & in eo me etiam Tulliæ meæ uenditabo. Ve-
ſtorio non deſum: gratũ enim tibi id eſſe intelligo, &,
ut ille intelligat, curo: ſed ſcis qui? cum habeat duos
faciles, nihil difficilius. Nunc ad ea, quæ quæris de C.
Catone. lege Iunia, & Licinia ſcis abſolutum: Fuſia
ego tibi nuncio abſolutum iri, neque patronis ſuis tam
libentibus, quàm accuſatoribus. is tamen & mecum, et
cum Milone in gratiam redijt. Druſus reus eſt factus
à Lucretio, iudicibus reijciendis ad V. nonas Quint. de
prælio rumores non boni: ſed iudicia noſti. Hir-
rus cum Domitio in gratia eſt. S. C. quod hic conſules
de prouincijs fecerunt, Quicunque poſthac, non mi-
hi ut quod. iam intelligebamus enunciationem illam
Memmij ualde Cæſari diſplicere. Meſſalla noſter, &
eius competitor Domitius liberalis in populo ualde
fuit. nihil gratius. certi erant conſules. ac ſena-
tus decreuit, ut tacitum iudicium ante comitia fie-
ret ab ijs conſilijs, quæ erant omnibus ſortita in ſin-*

magnus timor candidatorum. ſed quidam iudices, in
* his Opimius Veietorantius tribunos pl. appellarunt, ne
* iniuſſu populi iudicarēt. reſcidit. comitia dilata ex S.C.
dum lex de tacito iudicio ferretur. uenit legi dies. Terentius interceſſit. conſules, qui illud leui brachio egiſſent, rem ad ſenatum detulerunt. hic Abdera non tacente me. dices, tamen tu non quieſcis? ignoſce, uix poſſum. ueruntamen quid tam ridiculum? ſenatus decreuerat, ne prius comitia haberentur, quàm lex lata eſſet: ſi qui interceſſiſſet, res integra referretur. cœpta ferri leuiter. interceſſum non inuitis. res ad ſenatum. de ea re ita cenſuerunt: comitia primo quoque tempore haberi cenſere. Scaurus, qui erat paucis diebus illis abſolutus, cum ego partem eius ornatiſſime defendiſſem, obnunciationibus per Scæuolam interpoſitis, ſingulis diebus uſque ad prid. cal. Oct. quo ego hæc die ſcripſi, ſublatis, populo tributim domi ſuæ ſatisfecerat. ſed tamen, etſi uberior liberalitas huius, gratior eſſe uidebatur eorum, qui occuparant. cuperem uultum uidere tuum, cum hæc legeres: nam profecto rem non habés nullam, hæc negotia multarum nundinarum fore. ſed ſenatus hodie fuerat futurus, id eſt cal. Oct. iam enim luciſcit. ibi loquetur, præter Antium, & Fauonium, liber nemo. nam Cato ægrotat. de me nihil timueris: ſed tamen promitto nihil. quid quæris aliud? iudicia, credo. Druſus, Scaurus non feciſſe uidentur. tres candidati fore rei putabantur, Domitius, à Memmio Meſſalla, à Q. Pompeio Rufo, Scaurus à Triario, aut à L. Cæſare. quid poteris, inquies, pro iis dicere? ne uiuam, ſi ſcio. in illis quidem tribus libris, quos tu dilaudas, nihil reperio.

Nunc ut opinionem habeas rerum, ferendum eſt. quæris, ego me ut geſſerim? conſtanter, & libere. quid ille, inquies, ut ferebat? humaniter, meæq; dignitatis, quoad mihi ſatisfactum eſſet, habendam ſibi rationem putabat. quo modo ergo abſolutus? omnino ΠΟΡΠΑΠΥΜΝΑ *accuſatorum incredibilis infantia, id eſt* L. Lentuli, L. F. *quem fremunt omnes præuaricatum: deinde* Pompeij *mira contentio, iudicum ſordes. attamen* XXXIII *condemnarunt,* XXXVIII *abſoluerunt. iudicia reliqua impendent. nondum eſt plane expeditus. dices, tu ergo hæc quo modo fers? belle mehercule, & in eo me ualde amo. amiſimus mi* Pomponi *non omnem modo ſuccum, ac ſanguinem, ſed etiam colorem, & ſpeciem priſtinam ciuitatis. nulla eſt reſp. quæ delectet, in qua acquieſcam. id ne igitur, inquies, facile fers? id ipſum: recordor enim, quàm bella pauliſper nobis gubernantibus ciuitas fuerit. quæ mihi gratia relata ſit, nullus dolor me angit. unum omnia poſſe, diſrumpuntur ij, qui me aliquid poſſe doluerunt. multa mihi dant ſolatia. nec tamen ego de meo ſtatu demigro: quæq; uita maxime eſt ad naturam, ad eam me refero, & literas, & ſtudia noſtra: dicendi laborē delectatione oratoria conſolor. domus me, & rura noſtra delectant. non recordor, unde ceciderim, ſed unde ſurrexerim. fratrem mecum, & te ſi habebo, per me iſta pedibus trahuntur. uobis* ἐμφιλοσοφῆσαι *poſſum. locus ille animi noſtri, ſtomachus ubi habitabat olim, concaluit. priuata modo, & domeſtica nos delectant. miram ſecuritatem uidebis: cuius plurimæ mehercule partes ſunt in tuo reditu: nemo enim in terris eſt mihi*

tam conſentientibus ſenſibus. ſed accipe alia. Res fluit ad interregnum, & eſt nonnullus odor dictaturæ, ſermo quidem multus, qui etiam Gabinium apud timidos iudices adiuuit. Candidati conſulares omnes rei ambitus. accedit etiam Gabinius: quem P. Sulla, non dubitans, quin foris eſſet, poſtularat, contradicente, & nihil obtinente Torquato. ſed omnes abſoluentur, nec poſthac quiſquā damnabitur, niſi qui hominē occiderit. Hoc tamen agitur ſeuerius: itaque indicia calent. M. Fuluius Nobilior condemnatus eſt. multi alij urbani ne reſpondēt quidem. quid aliud noui? & tamen, abſoluto Gabinio, ſtomachantes alij iudices, hora poſt, Antiochum Gabinium neſcio quem, ſolidis pectoribus, libertum, accenſum Gabinij, lege Papia cōdemnarunt. itaque dixit ſtatim reus læſæ maieſtatis ΟΥϹ ΟΙΜΡΙϹΑΜΑΦΙΗΙ. Pontinus uult ad IIII. non. Nou. triumphare. huic obuiam Cato, & Seruilius prætor aperte, & Q. Mucius trib. negat enim latum de imperio: & eſt latum hercule inſulſe. ſed erit cum Pontino Appius cons. Cato tamen affirmat, ſe uiuo illum non triumphare. id ego puto, ut multa eiuſdem, ad nihil recaſurum. Appius ſine lege ſuo ſumptu in Ciliciam cogitat. Ab Quinto fratre, & à Cæſare accepi ad IX. cal. Nou. literas, confecta Britannia, obſidibus acceptis, nulla præda, imperata tamen pecunia, datas à litoribus Britanniæ, proximo: ad VI. cal. Oct. exercitum Britannia reportabant. Q. Pilius erat iam ad Cæſarem profectus. Tu, ſi aut amor in te eſt noſter, ac tuorum; aut ulla ueritas: aut ſi etiam ſapis, ac frui tuis commodis cogitas; aduentare, & pro-

pe adeſſe iam debes. non mehercule æquo animo te careo: te autem, quid mirum, qui Dionyſium tantopere deſiderem? quem quidem abs te, cum dies uenerit, & ego, & Cicero meus flagitabit. abs te proximas literas habebam, Epheſo, ad V.id.Sext.datas. Vale.

CICERO ATTICO S.

O' EXPECTATAS mihi tuas literas. ò gratum aduentũ. ò conſtantiã promiſſi, & fidem miram. ò nauigationem amandam; quam mehercule ego ualde timebam, recordãs ſuperioris tuæ tranſmiſſionis. ſed, niſi fallor, citius te, quàm ſcribis, uidebo. credo enim te putaſſe, tuas mulieres in Apulia eſſe: quod cum ſecus erit. quid te Apulia moretur? nã Veſtorio dandi ſunt dies, & ille latinus ἀττικισμὸς ex interuallo regustandus. quin tu huc aduolas, & inuiſis illius noſtræ reip. germanæ. putaui de nummis ante comitia tributim uno loco diuiſis palam: uide abſolutum Gabinium: detur eſſe ualiturum. De Meſſalla quod quæris: quid ſcribam, neſcio: nunquam uidi tam pares candidatos. Meſſallæ copias noſti. Scaurum Triarius reum fecit. ſi quæris, nulla eſt magnopere commota συμπάθεια. ſed tamen habet ædilitas eius memoriam non ingratam, & eſt pondus apud ruſticos in patris memoriam. reliqui duo plebeij ſic exæquantur, ut Domitius ualeat amicis. adiuuetur tamen non gratiſſimo munere, Memmius Cæſaris commendetur militibus, Pompeij Gallia nitatur. quibus ſi non ualuerit, putant fore aliquem, qui comitia in aduentum Cæſaris de-

trudat, Catone præſertim abſoluto. Paccianæ epiſtolæ reſpondi. cognoſce cætera. Ex fratris literis incredibilia quædam de Cæſaris in me amore cognoui eaq́; ſunt ipſius Cæſaris uberrimis literis confirmata. Britannici belli exitus expectatur: conſtat enim, aditus inſulæ eſſe munitos mirificis molibus. etiam illud iam cognitum eſt, neque argenti ſcrupulum eſſe ullum in illa inſula, neque ullam ſpem prædæ, niſi ex mancipijs: ex quibus nullos puto te literis, aut muſicis eruditos expectare. Paullus in medio foro baſilicam iam pene texuit ijſdem antiquis columnis: illam autem, quam locauit, facit magnificentiſſimam. quid quæris? nihil gratius illo monimento, nihil glorioſius. itaque Cæſaris amici, (me dico, & Oppium) diſrumparis licet, monimentum illud, quod tu tollere laudibus ſolebas, ut forũ laxaremus, et uſque ad atrium Libertatis explicaremus, contempſimus. ſexcenties HS cum priuatis non poterat tranſigi. minore pecunia efficiemus rem glorioſiſſimam: nam in campo Martio ſepta tribunicijs comitijs marmorea ſumus & tecta facturi, eaq́; cingemus excelſa porticu, ut mille paſſuum conficiatur. ſimul adiungetur huic operi Villa etiam Publica. dicis, quid mihi hoc monimentum proderit? ad quid laboramus res Romanas? non enim te puto de luſtro, quod iam deſperatum eſt, aut de iudicijs, quæ lege Plotia fiant, quærere. Nunc te obiurgari patere, ſi iure. ſcribis enim in ea epiſtola, quam C. Domitius mihi reddidit Buthroto datam, in Aſiam tibi eundum eſſe, te arbitrari. mihi mehercule nihil uidebatur eſſe, in quo tantulum intereſſet, utrum per procuratores ageres, an per te ipſum, ne toties, &

tam longe abeſſes. ſed hæc mallem integra re tecũ egiſſe: profecto enim aliquid egiſſem. nunc reprimam ſuſceptam obiurgationem: utinam ualeat ad celeritatem reditus tui. Ego ad te propterea minus ſæpe ſcribo, quòd certum non habeo, ubi ſis, aut ubi futurus ſis. huic tamen neſcio cui, quòd uidebatur is te uiſurus eſſe, putaui dandas eſſe literas. tu quoniam iturum te in Aſiam eſſe putas, ad quæ tempora te expectem, facias me certiorem uelim, & de Euthychide quid egeris. Vale.

CICERO ATTICO S.

PVTO *te exiſtimare, me, non oblitum conſuetudinis, & inſtituti mei, rarius ad te ſcribere, quàm ſolebam: ſed cum loca, & itinera tua nihil habere certi uideo, neque in Epeirum, neque Athenas, neque in Aſiã, neque cuiquam, niſi ad te ipſum proficiſcenti, dedi literas: neque enim ſunt epiſtolæ noſtræ, quæ ſi perlatæ non ſint, nihil ea res nos offenſura ſit; quæ tantum habent myſteriorum, ut eas ne librarijs quidem fere committamus. Lepidum quo excidat. Conſules flagrãt infamia, quòd C. Memmius candidatus pactionem in ſenatu recitauit, quam ipſe ſuus competitor Domitius cum conſulibus feciſſet, ut ambo HS quadringena conſulibus darent, ſi eſſent ipſi conſules facti, niſi tres augures dediſſent, qui ſe affuiſſe dicerent, cum lex curiata ferretur, quæ lata non eſſet; & duos cõſulares, qui ſe dicerent in ornandis prouincijs conſularibus ſcribendo affuiſſe, cum omnino ne ſenatus quidem affuiſſet. hæc*

hæc pactio non uerbis, ſed nominibus, & perſcriptionibus, multorum tabulis cum eſſe facta diceretur; prolata à Memmio eſt, nominibus inductis auctore Pompeio. hic Appius erat idem: nihil ſane iacturæ. corruerat alter, & plane, inquam, iacebat. Memmius autem, dirempta coitione inuito Caluino, plane refrixerat, & eo magis nunc concitare dictaturam, fauere iuſtitio, & omnium rerum licentiæ. Perſpice æquitatẽ animi mei, & ludum, & contemptionem Seleucianæ prouinciæ, & meam hercule cum Cæſare ſuauiſſimam coniunctionem: hæc enim me una ex hoc naufragio tabula delectat. qui quidem Quintum meum tuumq́;, dij boni, quemadmodum tractat honore, dignitate, gratia; non ſecus, ac ſi ego eſſem imperator. hibernam legionem eligendi optio delata commodum, ut ad me ſcribit. hunc tu non ames? quem igitur iſtorum? ſed heus tu, ſcripſeram'ne tibi, me eſſe legatum Pompeio? & extra urbem quidem fore ex idib. Ian.? uiſum eſt hoc mihi ad multa quadrare. ſed quid plura? coram, opinor, reliqua; ut tu tamen aliquid expectes. Dionyſio plurimam ſalutem: cui quidem ego non modo ſeruaui, ſed etiam ædificaui locum. quid quæris? ad ſummam lætitiam meam, quam ex tuo reditu capio, magnus ex illius aduentu cumulus accedit. quo die ad me uenies, ſi me amas, apud me cum tuis maneas. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER V.

CICERO ATTICO S.

EGO uero & tuum in diſceſſu uidi animum, & meo ſum ipſe teſtis. quo magis erit tibi uidendum, ne quid noui decernatur, ut hoc noſtrum deſiderium ne plus ſit annuum. De Annio Saturnino curaſti probe. de ſatisdando uero te rogo, quoad eris Romæ, tu ut ſatiſdes. & ſunt aliquot ſatiſdationes ſecundum mancipiũ, in his & Memmianorum prædiorum, uel Atilianorum. De Oppio factum eſt, ut uolui, & maxime quòd DCCC aperuiſti: quæ quidem ego utique uel uerſura facta ſolui uolo; ne extrema exactio noſtrorum nominum expectetur. Nunc uenio ad trãſuerſum illum extremæ epiſtolæ tuæ uerſiculũ, in quo me admones de ſorore. quæ res ſe ſic habet. Vt ueni in Arpinum, cum ad me frater ueniſſet, in primis nobis ſermo, iſq; multus de te fuit. ex quo ego ueni ad ea, quæ fueramus ego, & tu inter nos de ſorore in Tuſculano locuti. nihil tam uidi mite, nihil tam placatum, quàm tum meus frater erat in ſororem tuam; ut etiam ſi qua fuerat ex ratione ſumpta offenſio, non appareret. illo ſic die. poſtridie ex Arpinati profecti ſumus. ut in Arcano Quintus maneret, dies fecit: ego Aquini: ſed prandimus in Arcano. noſti hunc fundum. quò, ut uenimus, humaniſſime Quintus, Pomponia, inquit,

tu inuita mulieres, ego acciuero pueros. nihil potuit, mihi quidem ut uiſum eſt, dulcius, idq́; cum uerbis, tũ etiam animo, & uultu. at illa, audientibus nobis, ego ſum, inquit, hic hoſpita. id autem ex eo, ut opinor, quòd antéceſſerat Statius, ut prandium nobis uideret. tum Quintus, en, inquit mihi, hæc ego patior quotidie. dices, quid, quæſo, iſtuc erat? magnum: itaque me ipſum commouerat: ſic abſurde, & aſpere uerbis, uultuq; reſponderat. diſſimulaui dolens. diſcubuimus omnes præter illam: cui tamen Quintus de menſa miſit; illa reiecit. quid multa? nihil meo fratre lenius, nihil aſperius tua ſorore mihi uiſum eſt: et multa prætereo, quæ tũ mihi maiore ſtomacho, quàm ipſi Quinto, fuerunt. ego inde Aquinum, Quintus in Arcano remanſit, & Aquinũ ad me poſtridie mane uenit, mihiq́; narrauit, nec ſecum illam dormire uoluiſſe, &, cum diſceſſura eſſet, fuiſſe eiuſmodi, qualem ego uidiſſem. quid quæris? uel ipſi hoc dicas licet, humanitatẽ ei, meo iudicio, illo die defuiſſe. hæc ad te ſcripſi fortaſſe pluribus, quàm neceſſe fuit, ut uideres, tuas quoque eſſe parteis inſtituendi, & monendi. Reliquum eſt, ut ante, quàm proficiſcare, mandata noſtra exhauriàs, ſcribas ad me omnia, Pontinum extrudas. cũ profectus eris, cures, ut ſciam. ſic habeas, nihil mehercule te mihi nec carius eſſe, nec ſuauius. A. Torquatum amantiſſime dimiſi Minturnis, optimum uirum: cui, me ad te ſcripſiſſe aliquid, in ſermone ſignifices uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VI. id. Mai. cum has dabam literas, ex Pompeiano proficiſcebar, ut eo die manerem in Trebulano apud Pontium. deinde cogitabam ſine ulla mora iuſta itinera facere. in Cumano cũ eſſem, uenit ad me, quod mihi pergratum fuit, noſter Hortenſius: cui depoſcenti mea mandata, cætera uniuerſe mandaui, illúd proprie, ne pateretur, quantum eſſet in ipſo, prorogari nobis prouincias. in quo eum tu uelim confirmes, gratúmq; mihi feciſſe dicas, quòd & uenerit ad me, et hoc mihi, prætereáq; ſi quid opus eſſet, promiſerit. confirmaui ad eam cauſam etiam Furniũ noſtrum; quem ad annum tribunum plebis uidebam fore. Habuimus in Cumano quaſi puſillam Romam: tanta erat in his locis multitudo: cum interim Rufio noſter, quòd ſe à Veſtorio obſeruari uidebat, ſtratagemate hominẽ percuſſit: nam ad me non acceſſit. itáne? cum Hortenſius ueniret, & infirmus, & tam longe Hortenſius, cum maxima præterea multitudo, ille non uenit? non, inquam. non uidiſti igitur hominem? inquies. qui potui non uidere, cum per emporium Puteolanorum iter facerem? in quo illum, agentem aliquid, credo, ſalutaui: poſt etiam iuſſi ualere, cum me è Pãſæ uilla, nunquid uellem, rogaſſet. hunc hominem parum gratum quiſquam putet? aut non in eo ipſo laudandum, quòd audiri nõ laborarit? ſed redeo ad illud. noli putare, mihi aliam conſolationem eſſe huius ingentis moleſtiæ, niſi quòd ſpero non longiorem annua fore. hoc me ita uelle

multi non credunt, ex conſuetudine aliorum. tu, qui ſcis, omnem diligentiam adhibebis, tum ſcilicet, cum id agi debebit. cum ex Epeiro *redieris, de rep. ſcribas ad me uelim, ſi quid erit, quod operiare: nondum enim ſatis huc erat allatum, quo modo* Cæſar *ferret de au-ctoritate perſcripta: eratq́; rumor de tranſpadanis, eos iuſſos,* IIII *uiros creare. quod ſi ita eſt, magnos motus timeo: ſed aliquid ex* Pompeio *ſciam.* Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VI. *id.* Mai. *ueni in* Trebulanum *ad* Pontium. *ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ ſunt tertio abs te die. eodē autem ex* Pompeiano Philotimo *dederam ad te literas. nec uero nunc erat ſane, quid ſcriberem. qui de rep. rumores, ſcribe quæſo: in oppidis enim ſummum uideo timorem. ſed multa inania. quid de ijs cogites, et quando, ſcire uelim.* Ad *quas literas tibi reſcribi uelis, neſcio: nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ ſemel in* Trebulano *redditæ ſunt. quarum alteræ edictum* P. Licinij *habebant, (erant autem non.* Mai. *datæ) alteræ reſcriptæ ad meas* Minturnenſes. *quàm uereor, ne quid fuerit* σπουδαιότερον *in ijs, quas non accepi, quibus reſcribi uis.* Apud Lentulum *ponam te in gratiam.* Dionyſius *nobis cordi eſt.* Nicanor *tuus operam mihi dat egregiam. iam deeſt, quid ſcribam; & lucet.* Beneuenti *cogitabam hodie. noſtra continentia, & diligentia faciemus ſatis.* À Pontio, *ex* Trebulano, *ad* V. *id.* Mai.

CICERO ATTICO S. 4

BENEVENTVM ueni ad V. id. Mai. ibi accepi eas literas, quas tu ſuperioribus literis ſignificaueras te dediſſe. ad quas ego ipſo eo die dederam ex Trebulano à Pontio. ac binas quidem tuas Beneuenti accepi. quarum alteras Feſulanus multo mane mihi dedit, alteras ſcriba Tullius. Gratiſſima eſt mihi tua cura de illo meo primo, & maximo mandato: ſed tua profectio ſpem meam debilitat. ac ne ille illud quidem labat, non quo ſed inopia cogimur eo contenti eſſe. De illo altero, quẽ ſcribis tibi uiſum eſſe non alienum, uereor adduci, ut noſtris poſſit (& tuis δυσδιάγνωστον) πρὸς νοῦσιν eſſe, & quidem ſumme facilis. ſed tu haberis, et me abſente rei habebis rationem meæ. nam poſſet aliquid, ſi uteruis noſtrum adeſſet, agente Seruio fieri probabile. nunc, ſi iam res placeat, agendi tamen uiam non uideo. Nunc uenio ad illam epiſtolam, quam accepi à Tullio. De Marcello, feciſti diligenter. igitur S.C. ſi erit factum, ſcribes ad me: ſin minus, rem tamen conficies: mihi enim attribui oportebit, item Bibulo. ſed non dubito, quin S.C. expeditum ſit, in quo præſertim ſit compendiũ populi. De Torquato, probe. De Maſſone, et Ligure, cum uenerint. De illo, quod Cherippus: (quoniã hic quoque πρὸσ νοῦσιν ſuſtuliſti:) ò prouincia: etiã ne hic mihi curandus eſt? curandus autem? hactenus, ne quid ad ſenatum. conſule, aut numera. nam DC ceperis. ſed tamen commode, quòd cum Scrofa. De Pontino, recte ſcribis: eſt enim ita, ut, ſi ante cal. Iun. Brundusij futurus ſit, minus urgendi fuerint M. Annius

& Tullius. Quæ de Sicinio audiſti, ea mihi probātur, modo ne illa exceptio in aliquem incurrat bene de nobis meritum. ſed conſiderabimus: rem enim probo. De noſtro itinere, quod ſtatuero; de quinque præfectis, quid Pompeius facturus ſit; cum ex ipſo cognorò, faciā, ut ſcias. De Oppio bene curaſti, quòd ei DCCC expoſuiſti: idq́;, quoniam Philotimum habes, perfice, & cognoſce rationem: & ut agam amplius, ſi me amas, priuſquam proficiſcaris, effice. magna me cura leuaris. habes ad omnia. etſi pene præterij. chartam tibi deeſſe, mea cautio eſt: ſiquidem eius inopia minus multa ad me ſcribis. tu uero aufer ducentos. etſi meam in eo parſimoniam huius paginæ contractio ſignificat, dum acta, & rumores uellet. iam ſi qua certa habes de Cæſare, expecto literas: & alias Pontino de omnibus rebus diligentes dabis. Vale.

CICERO ATTICO S.

PLANE deeſt, quod ſcribam. nam nec, quid mandem habeo; nihil enim prætermiſſum eſt: nec quid narrem; noui enim nihil: nec iocandi locus eſt; ita me multa ſolicitant. tantum tamen ſcito, idib. Mai. nos Venuſia mane proficiſcentes, has dediſſe. eo autem die credo aliquid actum in ſenatu. ſequantur igitur nos tuæ literæ, quibus non modo res omneis, ſed etiam rumores cognoſcamus. eas accipiemus Brunduſij: ibi enim Pontinum ad eam diem, quam tu ſcripſiſti, expectare conſilium eſt. Nos Tarenti quos cum Pompeio διαλόγους de rep. habuerimus, ad te perſcribemus. etſi id ipſum ſcire cupio, quod ad tempus recte

ad te ſcribere poſſem, id eſt, quandiu Romæ *futurus ſis, ut, aut quò dem poſthac literas, ſciã, aut ne dem fruſtra. ſed ante, quàm proficiſcare, utique explicatum ſit illud* HS XX *&* DCCC. *hoc, uelim, in maximis rebus, et maxime neceſſarijs habeas, ut, quod auctore te uelle cœpi, adiutore aſſequar.* Vale.

CICERO ATTICO S.

TARENTVM *ueni ad* XV. *cal.* Iun. *quòd* Pon*tinum ſtatueram expectare, commodiſſimum duxi, dies eos, quoad ille ueniret, cum* Pompeio *conſumere, eóq; magis, quòd ei gratum eſſe id uidebam, qui etiam à me petierit, ut ſecum, & apud ſe eſſem quotidie: quod conceſſi libenter: multos enim eius præclaros de rep. ſermones accipiam: inſtruar etiam conſilijs idoneis ad hoc noſtrum negotium. ſed ad te breuior iam in ſcribendo incipio fieri, dubitans,* Romæ *ne ſis, an iam profectus. quod tamen quoad ignorabo, ſcribam aliquid potius, quàm committam, ut tibi cum poſſint reddi à me literæ, non reddantur: nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. mandaui omnia; quæ quidem tu, ut polliceris, exhauries: narrabo, cũ aliquid habebo noui. illud tamen non deſinam, dum adeſſe putabo, de* Cæſaris *nomine rogare, ut confectum relinquas. auide expecto tuas literas, & maxime, ut norim tempus profectionis tuæ.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOTIDIE, *uel potius in dies ſingulos breuiores literas ad te mitto: quotidie enim magis, ac magis*

ſuſpicor te in Epeirũ iam profectum. ſed tamen, ut mãdatum ſcias me curaſſe; quot ante, ait ſe Põpeius quinos præfectos delaturum nouos, uacationes, iudiciariã cauſam. Ego cum triduum cum Pompeio, & apud Pompeium fuiſſem, proficiſcebar Brũduſium ad XIII cal. Iun. ciuem illum egregium relinquebam, & ad hæc, quæ timentur, propulſanda paratiſſimum. tuas literas expectabo, cum ut, quid agas, tum ut, ubi ſis, ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

ME ET incommoda ualetudo, qua iam emerſerã, utpote cum ſine febri laboraſſem, et Pontini expectatio, de quo adhuc ne rumor quidem uenerat, tenebat duodecimũ iam diẽ Brundusij: ſed curſum expectabamus. tu, ſi modo es Romæ, (uix enim puto) ſin es, hoc uehemẽter animaduertas uelim. Romæ acceperam literas, Milonem meum queri per literas iniuriam meam, quòd Philotimus ſocius eſſet in bonis ſuis. id ego ita fieri uolui de C. Duronij ſententia, quem & amiciſſimum Miloni perſpexeram, & talem uirum, qualem tu iudicas, cognoram. eius autem conſilium, meumq; hoc fuerat; primum, ut in poteſtate noſtra eſſet res, ne illum malus emptor alienis mancipijs, quæ permulta ſecũ habet, ſpoliaret: deinde, ut Fauſtæ, cui cautum ille eſſe uoluiſſet, ratum eſſet: erat etiam illud, ut ipſi nos, ſi quid ſeruari poſſet, quamfacillime ſeruaremus. nunc rem totam perſpicias uelim: nobis enim ſcribuntur ſæpe maiora. ſed ſi ille queritur, ſi ſcribit ad inimicos, ſi idem Fauſta uult: Philotimus (ut ego ei coram dixeram, mihiq; ille

receperat) ne ſit inuito Milone in bonis : nihil nobis fue rat tanti. ſin hæc leuiora ſunt, tu iudicabis. loquere cum Duronio. ſcripſi etiam ad Camillum, ad Lamiam, eoq́; magis, quòd non confidebam, Romæ te eſſe. ſumma erit hæc : ſtatues, ut ex fide, fama, reque mea uidebitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACTICVM uenimus ad XVII. cal. Quint. cum quidem & Corcyræ, & Sybotis muneribus tuis, quæ et Areus, & meus amicus Eutychides opipare, & φιλοπροσηνέστατα nobis conceſſerant, epulati eſſemus ſaliatem in modum. Actio maluimus iter facere pedibus, qui incommodiſſime nauigaſſemus : & Leucaten fleɛtere, moleſtum uidebatur : actuarijs autem minutis Patras accedere ſine his impedimentis, non ſatis uiſum eſt decorum. Ego, ut ſæpe tu me currentem hortatus es, quotidie meditor : præcipio meis : faciam denique, ut ſumma modeſtia, & ſumma abſtinentia munus hoc extraordinarium traducamus. Parthus, uelim quieſcat, & fortuna nos iuuet : noſtra præſtabimus. Tu, quæſo, quid agas, ubi quoque hoc tempore futurus ſis, quales res noſtras Romæ reliqueris, maxime de C X X, & de D C C C, cura, ut ſciamus. id unis diligenter literis datis, quæ ad me utique perferantur, conſequere. illud tamen (quoniam nunc abes, cum id non agitur: aderis autem ad tempus, ut mihi ſcripſiſti) memento curare per te, & per omnes noſtros, in primis per Hortenſium, ut annus noſter maneat ſuo ſtatu, ne quid noui decernatur. hoc tibi ita mando : ut dubitē, an etiam

te rogem, ut pugnes, ne intercaletur. ſed non audeo tibi omnia onera imponere. annum quidem utique teneto. Cicero meus, modeſtiſſimus, & ſuauiſſimus puer, tibi ſalutem dicit. Dionyſium ſemper equidem, ut ſcis, dilexi, ſed quotidie pluris facio, & mehercule in primis, quòd te amat, nec tui mentionem intermitti ſinit. Vale.

CICERO ATTICO S.

VT Athenas ad XV. cal. Quint. ueneram, expectabam ibi iam quartum diem Pontinum, ne que de eius aduentu certi quidquã habebã: erã autẽ totus, crede mihi, tecũ: & quanquã ſine ijs per me ipſe, tamẽ acrius, ueſtigijs tuis monitus, de te cogitabam. quid quæris? nõ mehercule alius ullus ſermo, niſi de te. ſed tu aliquid de me ipſo ſcire fortaſſe mauis. hæc ſunt. Adhuc ſumptus nec in me aut publice, aut priuatim, nec in quenquã co mitum. nihil accipitur lege Iulia, nihil ab hoſpite. perſuaſum eſt omnibus meis, ſeruiendum eſſe famæ meæ. belle adhuc. hoc animaduerſum, Græcorũ laude, et mul to ſermone celebratur. quod ſupereſt, elaboratur in hoc à me, ſicut tibi ſenſi placere. ſed hæc tũ laudemus, cum erunt perorata. reliqua ſunt eiuſmodi, ut meũ conſiliũ ſæpe reprehendã, quòd non aliqua ratione ex hoc negotio emerſerim. ò rem minime aptam meis moribus. ò illum uerum, ἔρδοι τις. dices, quid adhuc? nondum enim in negotio uerſaris. neſcio, & puto moleſtiora reſtare. ſed hæc ipſa fero equidem fronte, ut puto, et uultu belliſſime, ſed angor intimis ſenſibus: ita multa uel iracunde, uel inſolẽter, uel in omni genere ſtultitiæ in-

ſulſe, arroganter & dicuntur, & tacentur quotidie. quæ, non quo te cælem, non perſcribo, ſed quia δυσβυκοίμητα ſunt. itaque admirabere meam βαθύτητα, cum ſalui redierimus: tanta mihi μελέτη huius uirtutis datur. ergo hæc quoque hactenus: etſi mihi nihil erat propoſitum ad ſcribendum; quia, quid ageres, ubi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidem: nec hercule unquam tandiu ignarus rerũ mearum fui; quid de Cæſaris, quid de Milonis nominibus actum ſit. hac non modo nemo, ſed ne rumor quidem quiſquã; ut ſciremus, in rep. quid ageretur. quare ſi quid erit, quod ſcias de de ijs rebus, quas putabis ſcire me uelle, per mihi gratũ erit, ſi id curaris ad me perferendum. quid eſt præterea? nihil ſane, niſi illud: ualde me Athenæ delectarunt: turbæ duntaxat? & urbis ornamentum, et hominum amores in te, in nos quadam beneuolentia, ſed multum ea philoſophia, ἄνω, καὶ κάτω: ſi quidem eſt in Ariſto apud quem eram: nam Xenonem tuũ, uel noſtrum potius Quinto conceſſeram: et tamen propter uicinitatem totos dies ſimul eramus inuicem. Cum primum poteris, tua cõſilia ad me ſcribas, ut ſciam, quid agas, ubi quoque, et maxime quando Romæ futurus ſis. Vale.

CICERO ATTICO S. II.

HVI, *toties'ne me literas dediſſe Romam, cũ ad te nullas darẽ? at uero poſthac fruſtra potius dabo, quàm, ſi recte dari potuerint, committam, ut non dem. Ne prouincia nobis prorogetur, per fortunas, dũ ades, quidquid prouideri poteſt, prouide. non dici poteſt, quàm flagrem deſiderio urbis, quàm uix harum rerum in-*

ſulſitatem feram. Marcellus ſedendi comes, etſi ille magiſtratum non geſſerit, erit tamen tranſpadanus. ita mihi uidetur non minus ſtomachi noſtro Cæſari feciſſe. ſed hoc ipſe uiderit. Pompeius mihi quoque uidebatur, quod ſcribis Varronem dicere, in Hiſpaniam certe iturus. id ego minime probabàm; qui quidem Theophani facile perſuaſi, nihil eſſe melius, quàm illud, nuſquam illum diſcedere. ergo Græcus incumbet. ualet autem auctoritas eius apud illum plurimum. ego has prid. non. Quint. proficiſcens Athenis dedi, cum ibi decem ipſos fuiſſem dies. uenerat Pontinus. nam Cn. Voluſius aderat quæſtor. tuus unus Tullius aberat. ἄφρακτα Rhodiorum, & dicrota Mitylenæorum habebam, et aliquid ἐπίκωπον. De Parthis erat ſilentium. Quod ſupereſt, dij iuuent. nos adhuc iter per Græciam ſumma cum admiratione fecimus. nec mehercule habeo, quod adhuc quem accuſem meorum. uidentur mihi noſſe nos, noſtram cauſam, & conditionem profectionis ſuæ: plane ſeruiunt exiſtimationi meæ. quod supereſt, ſi uerũ illud eſt, οἷα τ᾽ αὖ δέσποινα, certe permanebunt: nihil enim à me fieri ita uidebunt, ut ſibi ſit delinquendi locus: ſin id parum profuerit, fiet aliquid à nobis ſeuerius: nam adhuc lenitate dulces ſumus, &, ut ſpero, proficimus aliquantum. ſed ego hanc, ut ſinguli dicunt, ἀνεξίαν in unum annum meditatus ſum. proinde pugna; ne, ſi quid prorogatum ſit, turpis inueniar. Nunc redeo ad quæ mihi mandas. In præfectis excuſatio. ijs, quos uoles, deferto: non ero tam μετέωρος, quàm in Appuleio fui. Xenonem tam diligo, quàm tu: quod ipſum ſentire certo ſcio. apud Patro

nem, & reliquos Barones te in maxima gratia poſui: & hercule merito tuo feci: nam mihi is ter dixit, te ſcripſiſſe ad ſe, mihi ex illius literis rem illam curæ fuiſſe. quod ei pergratum erat. ſed cum Patro mecum egiſſet, ut peterẽ à ueſtro Ariopago, ὑπομνηματισμὸν tollerẽt, quem Polycharmo prætore fecerant: commodius uiſum eſt & Xenoni, & poſt ipſi Patroni, me ad Memmium ſcribere, qui pridie, quàm ego Athenas ueni, Mitylenas profectus erat, ut is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua uolũtate fieri. nõ enim dubitabat Xeno, quin ab Ariopagitis inuito Memmio impetrari non poſſet. Memmius autem ædificandi cõſilium abiecerat, ſed erat Patroni iratus. itaque ſcripſi ad eum accurate: cuius epiſtolæ miſi ad te exemplum. Tu, uelim, Piliam meis uerbis conſolere. indicabo enim tibi: tu illi nihil dixeris. accepi faſciculum, in quo erat epiſtola Piliæ: abſtuli, aperui, legi: ualde ſcripta eſt συμπαθῶς. Brunduſio quæ tibi epiſtolæ redditæ ſunt ſine mea, tum uidelicet datæ, cum ego me non belle haberem. nam illam νομανδρίαν excuſationem ne acceperis. cura, ut omnia ſciam, ſed maxime, ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

NEGOTIVM *magnum eſt nauigare, atque id menſe Quint. ſexto die Delum Athenis uenimus. pridie non. Quint. à Piræeo ad Zoſtera, uẽto moleſto, qui nos ibidem nonis tenuit. ad VIII. id. ad Ceo iucunde. inde Gyarum ſæuo uẽto, nõ aduerſo: hinc Scyrũ, inde Delũ, utroque citius, quàm uellemus. curſum confecimus. iam noſti ἄφρακτα Rhodiorum. nihil, quod minus fluctum*

ferre poſſe. itaque erat in animo nihil feſtinare, Delo nec me mouere, niſi omia ἀκρατηρέων iura uidiſſem. De Meſſalla ad te ſtatim, ut audiui. de Gyaro dedi literas, & id ipſum conſilium noſtrum etiam ad Hortenſium cui quidem ualde συνηγωνίων. ſed tuas de eius iudicij ſermonibus, & mehercule omni de reip. ſtatu literas expecto, πολιτικώτερον quidem ſcriptas, (quoniam meos cum Thallumeto noſtro peruolutas libros) eiuſmodi inquam literas, ex quibus ego, non quid fiat, (nam id uel Helonius, uir gratiſſimus, poteſt efficere, cliens tuus) ſed quid futurum ſit, ſciam. cum hæc leges, habebimus conſules. omnia perſpicere poteris, de Cæſare, de Pompeio, de ipſis iudicijs. Noſtra autem negotia (quoniam Romæ commoraris) amabo te, explica; cui rei fugerat me reſcribere. de ſtrue ſalinarū plane rogo. de aqua, ſi quid poterit fieri, eo ſis animo, quo ſoles eſſe; quam ego cum mea ſponte, tum tuis ſermonibus æſtimo plurimi. ergo quid conficies præterea ſi quid Philippus rogauit, quod in tua re faceres, id uelim facias. plura ſcribam ad te, cum conſtitero: nunc eram plane in medio mari. Vale.

CICERO ATTICO S.

EPHESVM uenimus ad XI. cal. Sext. ſexageſimo, & quinto poſt pugnam Bouillam. nauigauimus ſine timore, & ſine nauſea, ſed tardius propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. De concurſu legationum, priuatorum, & de incredibili multitudine, quæ mihi iam Sami, ſed mirabilem in modum Epheſi præſto fuit, aut audiſſe te puto, aut

quid ad me attinet? ueruntamen decumanis ueniſſem cum imperio, Græci quaſi Epheſio prætori ſe alacres obtulerunt. ex quo te intelligere certo ſcio, multorũ annorum oſtentationes meas nunc in diſcrimen eſſe adductas. ſed, ut ſpero, utemur ea palæſtra, quam à te didicimus: omnibusq́; ſatisfaciemus; et eo facilius, quòd in noſtra prouincia confectæ ſunt pactiones. ſed hactenus; præſertim cum cœnanti mihi nunciaret Sextius, ſe de nocte proficiſci. Tua negotia Epheſi curæ mihi fuerunt: Thermoq́;, tametſi ante aduentum meum liberaliſſime erat pollicitus tuis omnibus, tamen Philogenem, & Seium Rhodium, & Apollonicenſem Xenonem commendaui. omnino omnia ſe facturum recepit. ego præterea rationem Philogeni permutationis eius, quam tecum feci, edidi. ergo hæc quoque hactenus. Redeo ad urbana. Per fortunas (quoniam Romæ manes) primum illud præfulci, atque præmuni quæſo, ut ſimus annui; ne intercaletur quidẽ: deinde exhauri mea mãdãta, maximeq́;, ſi quid poteſt, de illo domeſtico, ſcrupulum quem nõ ignoras; deinde de Cæſare: cuius in cupiditatem te auctore incubui, nec me piget. et, ſi intelligis, quàm meũ ſit ſcire, et curare, quid in rep. fiat: fiat autẽ? immo uero etiam quid futurum ſit: perſcribe ad me omnia, ſed diligẽtiſſime, in primisq́; quid iudiciorũ ſtatus aut factorum, aut futurorũ etiã laboret. de aqua, ſi curæ eſt, ſi quid Philippus aget, animaduertes. Vale.

CICERO ATTICO S. 14.

ANTE, quàm aliquo loco conſedero, neque lõgas, me, neque ſemper mea manu literas expectabis. cum

autem erit ſpatium, utrunque præſtabo. nunc iter con-
ficiebamus æſtuoſa, & puluerulenta uia. dederã Ephe-
ſo pridie. has dedi Trallibus. *in prouincia mea fore m*
putabam cal. Sext. *ex ea die, ſi me amas,* παράπηγμ
ἐνιαύσιον *commoueto. tamen interea hæc, quæ uellem*
mihi afferebantur: primum otium Parthicum, *deinde*
confectæ pactiones publicanorum, poſtremo ſeditio mi-
litum ſedata ab Appio, *ſtipendiumq́; eis uſque ad idu*
Quint. *perſolutum. nos* Aſia *accepit admirabiliter. ad-*
uentus noſter ne nummo quidem ſumptui fuit. ſper
meos omneis ſeruire laudi meæ: tamen magno timor
ſum: ſed bene ſperamus. omnes iam noſtri, præter Tu
lium tuum, uenerũt. erat mihi in animo recta profici-
ſci ad exercitum, æſtiuos menſes reliquos rei militari d
re, hibernos iuriſdictioni. Tu, *uelim, ſi me nihilo mi-*
nus noſti curioſum in rep. quàm te, ſcribas ad me om-
nia, quæ ſint, quæ'ue futura ſint. nihil mihi gratius f
cere potes: niſi tamen id erit mihi gratiſſimum, ſi, qu
tibi mandaui, confeceris; in primis, quid illud ἐνδόμυ-
χον: *quo mihi ſcis nihil eſſe carius.* Habes *epiſtolam*
plenam feſtinationis, & pulueris. reliquæ ſubtiliore
erunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

LAODICEAM *ueni prid. cal.* Sext. *ex hoc die cla*
* *uom animo uerbis. nihil exoptatius aduentu meo, nihi*
carius. ſed eſt incredibile, quàm me negotij tædeat. nõ ha
beat ſatis magnũ campum ille tibi non ignotus curſu
animi, et induſtriæ meæ? præclara opera ceſſent? quip
pe ius Laodiceæ *me dicere, cum* Romæ A. Plotius *dicat,*

et cum exercitum noſter amicus habeat, tantum me nomen habere duarum legionum exilium? denique hoc non deſidero: lucem, forum, urbem, domum, uos deſidero. ſed feram, ut potero: ſim modo annuus. ſi prorogatur, actum eſt. uerum perfacile reſiſti poteſt. tu modo Romæ ſis. Quæris, quid hic agam: ita uiuam, ut maximos ſumptus facio. mirifice delector hoc inſtituto. admirabilis abſtinentia ex præceptis tuis: ut uerear, ne illud, quod tecum permutaui, uerſura mihi ſoluendum ſit. Appij uulnera non refrico: ſed apparent, nec occuli poſſunt. iter Laodicea faciebam ad III. non. Sext. cum has literas dabam, in caſtra in Lycaoniam, inde ad Taurum cogitabam, ut cum Morphagene ſignis collatis, ſi poſſem, de ſeruo tuo deciderem. clitellæ boui ſunt impoſitæ. plane non eſt noſtrũ onus: ſed feremus. modo, ſi me amas, ſim annuus. adſis tu ad tempus, ut ſenatum excites. mirifice ſolicitus ſum, quòd iandiu ignota ſunt mihi iſta omnia. quare, ut ad te ante ſcripſi, cum cætera, tum, reſp. cura, ut mihi nota ſit. plura ſcribam alias. tarde tibi reddituro, ſed dabam familiari homini, ac domeſtico, C. Andronico Puteolano. tu autem ſæpe dare tabellarijs publicanorum poteris, pro magiſtris ſcripturæ, & portus, & noſtrorum diœceſium. Vale.

CICERO ATTICO S. 16.

ET SI in ipſo itinere, & uia diſcedebant publicanorum tabellarij, et eramus in curſu: tamẽ ſurripiendum aliquid putaui ſpatij, ne me immemorem mãdati

tui putares. itaque ſubſedi in ipſa uia, dum hæc, quæ longiorem deſiderant orationem, ſummatim tibi perſcriberem. Maxima expectatione in perditam, & plane euerſam in perpetuum prouinciam nos ueniſſe ſcito prid. cal. Sext. moratus triduum Laodiceæ, triduum Apameæ, totidem dies Synnade. audiuimus nihil aliud, niſi imperata ἐπικεφάλια ſoluere non poſſe: poſſeſſiones omnium uenditas: ciuitatum gemitus, ploratus, monſtra quædam non hominis, ſed feræ neſcio cuius immanis. quid quæris? tædet omnium nos uitæ. leuantur tamen miſeræ ciuitates, quòd nullus fit ſumptus in nos, neque in legatos, neque in quæſtorem, neque in quenquam. ſcito, non modo nos fœnum, aut quod lege Iulia dari ſolet, non accipere, ſed ne ligna quidem. nec, præter quatuor lectos, & tectum, quenquam accipere quidquam: multis locis ne tectum quidem; & in tabernaculo manere plerunque. itaque incredibilem in modum concurſus fiunt ex agris, ex uicis, ex domibus omnibus mehercule etiam, aduentu noſtro. reuiueſcunt iuſtitia, abſtinentia, clementia tui Ciceronis: itaque opiniones omnium ſuperauit. Appius, ut audiuit nos uenire, in ultimam prouinciam ſe coniecit Tarſum uſque: ibi forum agit. De Partho ſilentium eſt: ſed tamen conciſos equites noſtros à barbaris nunciabant ij, qui ueniebant. Bibulus ne cogitabat quidem etiam nunc in prouinciam ſuam accedere. id autem facere ob eam cauſam dicebant, quòd tardius uellet decedere. Nos in caſtra properabamus, quæ aberant bidui. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI Roma ſine epiſtola tua faſciculum lite-
rarum . in quo, ſi modo ualuiſti, & Romæ fuiſti, Phi-
lotimi duco eſſe culpam , non tuam. hanc epiſtolam di-
ctaui ſedens in rheda , cum in caſtra proficiſcerer , ab
quibus aberam bidui . paucis diebus habebam certos
homines, quibus darem literas : itaque eò me ſeruaui .
Nos tamen , etſi hoc te ex alijs audire malo , ſic in pro-
uincia nos gerimus , quod ad abſtinentiam attinet , ut
nullus teruncius inſumatur in quenquam . id fit etiam
& legatorum , & tribunorum, & præfectorum dili-
gentia : nam omnes mirifice συμφιλοδοξοῦσιν gloriæ
meæ. Lepta noſter mirificus eſt. ſed nunc propero. per-
ſcribam ad te paucis diebus omnia . Cicerones noſtros
Deiotarus filius , qui rex ab ſenatu appellatus eſt , ſecũ
in regnum, dum in æſtiuis nos eſſemus. illum pueris lo
cum eſſe belliſſimum duximus. Sextius ad me ſcripſit,
quæ tunc eſſet de mea domeſtica , & maxima cura lo-
cutus , & quid tibi eſſet uiſum. amabo te, incumbe in
eam rem, & ad me ſcribe, quid & poſſit, & tu cen-
ſeas. idem ſcripſit , Hortenſium de proroganda noſtra
prouincia dixiſſe neſcio quid. mihi in Cumano, diligen-
tiſſime ſe, ut annui eſſemus, defenſurum, receperat. ſi
quidquam me amas , hunc locum ama . dici non po-
teſt, quàm inuitus à uobis abſim . & ſimul hanc glo-
riam iuſtitiæ, & abſtinentiæ fore illuſtriorem ſpero, ſi
cito deceſſerimus . id quod Sceuo læ contigit , qui ſolo
nouem menſes Aſiæ præfuit . Appius noſter , cum me
aduentare uideret, profectus eſt Tarſum uſque Laodi-

cea. ibi forum agit, cum ego ſum in prouincia. quam eius iniuriam non inſector: ſatis enim habeo negotij in ſanandis uulneribus, quæ ſunt impoſita prouinciæ. quod, do operam, ut faciam, quamminima illius contumelia. ſed hoc Bruto *noſtro uelim dicas, illum feciſſe non belle, qui aduentu meo, quàm longiſſime potuerit, diſceſſerit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVÀM *uellem,* Romæ *eſſes, ſi forte non es, nihil enim certi habebamus, niſi accepiſſe nos tuas literas ad* XIIII. *cal.* Sext. *datas, in quibus ſcriptum eſſet, te in* Epeirum *iturum circiter cal.* Sext. *ſed ſiue* Romæ *es, ſiue in* Epeiro, Parthi Euphratem *tranſierunt duce* Pacoro, Orodis Parthorum *regis filio, cunctis referto copijs.* Bibulus *nondum audiebatur eſſe in* Syria. Caſſius *in oppido* Antiochiæ *cum omni exercitu. nos in* Cappadocia *ad* Taurum *cum exercitu ad* Cybiſtra. *hoſtis in* Cyrheſtica, *quæ* Syriæ *pars proxima eſt prouinciæ meæ. his de rebus ſcripſi ad ſenatum. quas literas, ſi* Romæ *es, uidebis, putes'ne reddendas: & multa, immo omnia. quorum* κεφάλαιον, *ne quid inter cæſa, et porrecta, ut aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis: nobis enim, hac infirmitate exercitus, inopia sociorum, præſertim fidelium, certiſſimum ſubſidium eſt hiems, ea ſi uenerit, nec illi ante in meam prouinciam tranſierint. unum uereor, ne ſenatus propter urbanarum rerum metum* Pompeium *nolit dimittere. quòd ſi alium ad uer mittit, non laboro. nobis modo temporis ne quid prorogetur. hæc igitur, ſi* Romæ *es. ſin*

ibes, aut etiam ſi ades, hæc negotia ſic ſe habent. Sta=
mus animis; & quia conſilijs, ut uidemur, bonis uti=
mur, ſperamus etiam manu. tuto conſedimus, copioſo
à frumento, Ciliciam prope conſpiciente, expedito ad
mutandum locum, paruo exercitu, ſed, ut ſpero, ad be
neuolentiam erga nos conſentiente: quem nos, Deiotari
aduentu cum ſuis omnibus copijs, duplicaturi eramus.
ocijs multo fidelioribus utimur, quàm quiſquam uſus
ſſet. quibus incredibilis uidetur & noſtra manſuetu=
do, & abſtinentia. delectus habetur ciuium Romano=
rum; frumentum ex agris in loca tuta comportatur. ſi
fuerit occaſio, manu: ſin minus, locis nos defendemus.
quare bono animo es: uideo enim te, &, quaſi coram
adſis, ita cerno συμπάθειαν amoris tui. ſed te rogo, (ſi
ullo pacto fieri poterit) ſi integra in ſenatu noſtra cau
ſa ad cal. Ian. manſerit, ut Romæ ſis menſe Ianuario.
rofecto nihil accipiam iniuriæ, ſi tu aderis. amicos con=
ules habemus, noſtrum tribunum pl. Furnium. ue=
um tua eſt opus aſſiduitate, prudentia, gratia. tem-
us eſt neceſſarium: ſed turpe eſt, me pluribus uerbis
gere tecum. Cicerones noſtri ſunt apud Deiotarum:
d, ſi opus erit, deducentur Rhodum. Tu, ſi es Ro=
æ; ut ſoles, diligentiſſime: ſin in Epeiro, mitte tamen
d nos de tuis aliquem tabellarium, ut & tu, quid nos
gamus, & nos, quid tu agas, quidq; acturus ſis, ſcire
oſſimus. Ego tui Bruti rem ſic ago, ut ſuam ipſe non
geret. ſed iam exhibeo pupillum: neque defendo: ſunt
im negotia & lenta, & inania: faciam tamen ſa=
, tibi quidem, cui difficilius eſt, quàm ipſi: ſed certe
tisfaciam utrique. Vale.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNARAM *iam epiſtolam, eam, quam puto te modo perlegiſſe, ſcriptam mea manu, in qua omnia cõtinentur, cum ſubito Appij tabellarius ad XI. cal. Oct. ſeptimo quadrageſimo die Roma celeriter (hui tam longe) mihi tuas literas reddidit: ex quibus non dubito, quin, ut Pompeium expectaris, dum Arimino rediret, etiam in Epeirum profectus ſis: magiſq; uereor, ut ſcribis, ne in Epeiro ſolicitus ſis nõ minus, quàm nos hic ſumus. De Atiliano nomine ſcripſi ad Philotimũ, ne appellaret Meſſallam. Itineris noſtri famam ad te perueniſſe lætor, magiſq; lætabor, ſi reliqua cognoris. Filiolam tuam tibi iam Romæ iucundam eſſe gaudeo; eamq;, quam nunquam uidi, tamen & amo, & amabilem eſſe certo ſcio. etiam atque etiam uale. De Patrone, & tuis condiſcipulis, quæ de Tarentinis in militia laboraui, ea tibi grata eſſe gaudeo. Quòd ſcribis libenter, repulſam tuliſſe eum, qui cum ſororis tuæ filio patruo certaret: magni amoris ſignũ: itaque me etiam admonuiſti ut gauderem. nam mihi in mentem non uenerat. non credo, inquis. ut libet: ſed plane gaudeo: quoniam τὸ νεμεσᾶν intereſt τοῦ φθονεῖν. Vale.*

CICERO ATTICO S.

SATVRNALIBVS *mane ſe mihi Pendentiſſæ dediderunt ſeptimo, & quinquageſimo die, poſtquã oppugnare eos cœpimus. qui (malum) iſti Pendentiſſæ qui ſunt? inquies: nomen audiui nunquam. quid ego faciam? num potui Ciliciam, Aetoliam, aut Macedoniam*

niam

iam reddere? hoc iam ſic habeto, nec hoc exercitu hîc
anta negotia geri potuiſſe: quæ cognoſce, ἐν ἐπιτομῇ:
ic enim concedis mihi proximis literis. Epheſum ut
uenerim, noſti, qui etiam mihi gratulatus es illius diei
elebritate; qua nihil me unquam delectauit magis.
nde oppidis, ijs, quæ erant, mirabiliter accepti, Laodiceã
rid. cal. Sext. uenimus. ibi morati biduum, perillu-
tres fuimus, honorificisq́; uerbis omneis iniurias reuel-
mus ſuperiores. quod * Dein Apameæ quinque dies,
orati, Synnadis triduum, Philomeli quinque dies,
conij decem fecimus. nihil ea iuriſdictione æquabilius,
ihil lenius, nihil grauius. inde ad caſtra ueni ad VII.
al. Sept. ad III. exercitum luſtraui apud Iconium.
x his caſtris. cum graues de Parthis nũcij uenirent, per
xi in Ciliciam per Cappadociæ partem eam, quæ Ci-
ciam attingit, eo conſilio, ut Armenius Artauaſdes, &
ſi Parthi Cappadocia ſe excludi putarent. cum dies
uinque ad Cybiſtra Cappadociæ caſtra habuiſſem, cer-
or ſum factus, Parthos ab illo aditu Cappadociæ longe
beſſe, Ciliciæ magis imminere: itaque confeſtim iter in
iliciam feci per Tauripylas: Tarſum ueni ad III.
on. Oct. inde ad Amanum contendi, qui Syriam à Ci-
cia aquarum diuortio diuidit, qui mons erat hoſtium
enus ſempiternorum. hic ad III. id. Oct. ma-
um numerum hoſtium cecidimus: caſtella munitiſ-
na, nocturno Pontini aduentu, noſtro matutino, ce-
mus, incendimus: imperatores apellati ſumus: ca-
ra paucos poſt dies habuimus, ea ipſa, quæ contra Da
um habuerat apud Iſſum Alexãder, imperator haud
ulo melior, quàm aut tu, aut ego. ibi dies quinque

*moràti, direpto, & uaſtato Amano, inde diſceſſimus. in-
terim (ſcis enim quædam πανικὰ dici, item τὰ κενὰ τοῦ
πολέμου) rumore aduentus noſtri, et Caſſio, qui Antio-
chia tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor inie-
ctus eſt. itaque eos cedenteis ab oppido Caſſius inſecutus
rem bene geſſit. qua in fuga magna auctoritate Oſaces,
dux Parthorum, uulnus accepit, eoq; interijt paucis poſt
diebus. erat in Syria noſtrum nomen in gratia. uenit in-
terim Bibulus: credo, uoluit appellatione hac inani no-
bis eſſe par. in eodem Amano cœpit laureolam in mu-
ſtaceo quærere. at ille cohortem primam totam perdi-
dit, centurionemq; primipili nobilē ſui generis Aſinium
Dentonem, & reliquos cohortis eiuſdem, & Sex. Luci-
lium, T. Gauij Cepionis, locupletis, & ſpendidi hominis,
filium, tribunum militum. ſane plagam odioſam acce-
perat cum re, tum tempore. nos Pindeniſſum, quod op-
pidum munitiſſimum Eleutherocilicum omnium memo-
ria in armis fuit, (feri homines, & acres, & omnibus
rebus ad defendendum parati) cinximus uallo, et foſſa,
aggere maximo, uineis, turre altiſſima, magna tormen-
torum copia, multis ſagittarijs. magno labore, appa-
ratu, multis ſaucijs noſtris, incolumi exercitu negotium
confecimus. hilara ſane Saturnalia. militibus quoque
equis exceptis, reliquam prædam conceſſimus. manci-
pia ueniebant Saturnalibus tertijs. cum hæc ſcribe-
bam in tribunali, res erat ad HS C X X. hinc exercitū
in hiberna agri male pacati deducendum Quinto fra-
tri dabam. ipſe me Laodiceam recipiebam. hæc ad-
huc. ſed ad præterita reuertamur. Quòd me maxi-
me hortaris, & quod pluris eſt, quàm omnia, in qu*

aboras,ut etiā Lingurino μώμῳ ſatisfaciam : moriar ſi quidquam fieri poteſt elegantius. nec tamen ego hanc ontinentiam appello, quæ uirtus uoluptati reſiſtere uidetur. ego in uita mea nulla unquam uoluptate anta ſum affectus, quanta afficior hac integritate. nec me tam fama, quæ ſumma eſt, quàm res ipſa, dele ctat. quid quæris ? fui tanti : me ipſe non noram : nec ſatis ſciebam, quid in hoc genere facere poſſem : recte πεφυσίωμαι: nihil eſt præclarius. interim hæc λαμ= πρά. Ariobarzanes opera mea uiuit, regnat : σὺ παρό δῳ, conſilio, & auctoritate, & quòd inſidiatoribus ius ἀπερίττον me, non modo ἀδωροδόκητον præbui egem, regnumq́; ſeruaui, interea è Cappadocia ne pi= um quidem. Brutum abiectum, quantum potui, exci= aui : quem non minus amo, quàm tu, pene dixi quàm e. atque etiam ſpero toto anno imperij noſtri terun= ium ſumptus in prouincia nullum fore. habes omnia. unc publice literas Romam mittere parabam. uberio= es erunt, quàm ſi ex Amano miſiſſem. at te Romæ non ore ? ſed eſt totum, quid cal. Martij futurum ſit : ue= eor enim, ne, cum de prouincia agetur, ſi Cæſar reſiſtet, os retineamur. his tu ſi adeſſes, nihil timerem. Redeo d urbana : quæ ego diu ignorans, ex tuis iucūdiſſimis iteris ad V. cal. Ian. denique cognoui. eas diligentiſſime hilogenes, libertus tuus, curauit perlonga, & non ſa is tuta uia perferendas. nam quas Lenij pueris ſcri= is datas, non acceperam. Iucunde de Cæſare, & quæ enatus decreuit, & quæ tu ſperas. quibus ille ſi cedit, alui ſumus. incendio Pletoriano quòd Leius aduſtus ſt, minus moleſte fero. Lucceius de Q. Caſſio cur tam

uehemens fuerit, & quid actum ſit, aueo ſcire. Ego cum Laodiceam uenero, Quinto, ſororis tuæ filio, togam puram iubeor dare, cui moderabor diligentius. Deiotarus, cuius auxilijs magnis uſus ſum, ad me, ut ſcripſit, cum Ciceronibus Laodiceam uenturus erat. Tuas etiam Epeiroticas expecto literas; ut habeam rationem nō modo negotij, uerum etiam otij tui. Nicanor in officio eſt, & à me liberaliter tractatur. quem, ut puto, Romam cum literis publicis mittam; ut et diligentius perferantur, & idem ad me certa de te, & à te referat. Alexis quòd mihi toties ſalutem adſcribit, eſt gratum: ſed cur non ſuis literis idem facit, quod meus ad te Alexis facit? Phemio quæritur κέρας? ſed hæc hactenus. Cura, ut ualeas, et ut ſciam, quādo cogites Romā. etiam atque etiam uale. Tua, tuosq; Thermo & præſens Epheſi diligentiſſime commendaram, & nunc per literas: ipſumq; intellexi eſſe perſtudioſum tui. Tu uelim, quod antea ad te ſcripſi, de domo Pammenis, des operam, ut, quod tuo, meoq; beneficio puer habet, cures, ne qua ratione conuellatur. utrique noſtrum exiſtimo, tum mihi erit pergratum.

CICERO ATTICO S.

TE IN Epeirū ſaluū ueniſſe, et, ut ſcribis, ex ſententia nauigaſſe, uehemēter gaudeo. nō eſſe Romæ meo tempore pernecessario, ſubmoleſte fero. hoc me tamen conſolor, quòd non ſpero te iſtic iucunde hiemare, et libenter requieſcere. Caſſius, frater Q. Caſſij, familiaris tui, pudentiores illas literas miſerat, de quibus tu ex me requiris, quid ſibi noluerint, quàm eas, quas poſtea

miſit , quibus per ſe ſcribit confectum eſſe Parthicum bellum . receſſerant illi quidem ab Antiochia ante Bi= buli aduentum , ſed nullo noſtro σὺνημερήματι. hodie uero hiemant in Cyreſtica , maximumq́; bellum impē- det : nam & Orodis regis Parthorum filius in prouin- cia noſtra eſt ; nec dubitat Deiotarus, cuius filio pacta eſt Artauaſdis filia, ex quo ſciri poteſt , quin cum om= nibus copijs ipſe prima æſtate Euphratem trāſiturus ſit. quo autem die Caſsij literæ uictrices in ſenatu recitatæ ſunt, id eſt, non. Oct. eodem meæ tumultum nunciātes. Axius noſter ait, noſtras auctoritatis plenas fuiſſe : illis negat creditum. Bibuli nondum erant allatæ: quas certo ſcio plenas timoris fore . ex ijs rebus hoc uereor, ne, cum Pompeius propter metum rerum nouarum nuſquam dimittatur, Cæſari nullus honos à ſenatu habeatur; dū hic nodus expediatur, non putet ſenatus, nos ante, quā ſucceſſum ſit , oportere decedere, nec in tanto motu re= rum tantis prouincijs ſingulos legatos præeſſe . hic , ne uid mihi prorogetur, quod ne interceſſor quidem ſuſti= ere poſſit, horreo, atque eo magis, quòd tu abes, qui con ſilio, gratia, ſtudio multis rebus occurreres . ſed dices me pſum mihi ſolicitudinem ſtruere . cogor : & uelim ita it: ſed omnia metuo. etſi bellum ἀκροπλσύτον habet la tua epiſtola, quam dediſti nauſeās Buthroto : TI= I, VT VIDEO, ET SPERO, NVLLA AD DECEDENDVM MORA. mallem, VT VIDEO. nihil opus fuit, VT SPERO. acce= eram autem ſatis celeriter Iconij per publicanorum bellarios à Lentuli triumpho datas . in his γλυ= πικρον illud confirmas , moram mihi nullam fo=

re. deinde addis, ſi quid ſecus, te ad me fore uenturum. pungunt me dubitationes tuæ. ſimul & uides, quas acceperim literas. nam quas Hemoni centurioni Scamulæ ipſe ſcribis te dediſſe, non accepi. Lenij pueris te dediſſe, ſæpe ad me ſcripſeras. eas Laodiceæ denique, cum eò ueniſſem, III. id. Feb. Lenius mihi reddidit, datas ad X. cal. Oct. Lenio tuas commendationes & ſtatim uerbis, & re aliquo tempore probabo. hæ literæ cætera uetera habebant, unum hoc nouum de Cibyratis pantheris. multum te amo, quòd reſpondiſti M. Octauio, te non putare: ſed poſthac omnia, quæ certa non erunt, pro certo negato. nos enim & noſtra ſponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati uicimus omnes (hoc tu ita reperies) cum abſtinentia, tum iuſtitia, facilitate, clementia. caue putes quidquam homines magis unquam eſſe miratos, quàm nullum teruncium, me obtinente prouinciam, ſumptus factum eſſe nec in remp. nec in quenquam meorum, præterquam in L. Tullium legatum. is, cæteroqui abſti-
* nens, (ſed Iulia lege tranſita, ſemel tamen in diem, non, ut alij ſolebant, omnibus uicis: præter eũ ſemel, nemo accepit) facit, ut mihi excipiendus ſit, cum terunciũ nego ſumptus factum. præter eum accepit nemo. has à noſtro Q. Titinio ſordes accepimus. Ego, æſtiuis confectis, Quintum fratrem hibernis, & Ciliciæ præfeci. Q. Voluſium, tui Tiberij generum, certum hominem, ſed mirifice abſtinentem, miſi in Cyprum, ut ibi pauculos dies eſſet, ne ciues Romani pauci, qui illic negotiantur, ius ſibi dictum negarent: nam euocari ex inſula Cyprios non licet. ipſe in Aſiam profectus ſum Tarſo

non. Ian. non mehercule dici poteſt, qua admiratione Ciliciæ ciuitatum, maximeq; Tarſenſium. poſtea uero quàm Taurum tranſgreſſus ſum, mirifica expectatio Aſiæ noſtrarum diœceſium, quæ ſex menſibus imperij mei nullas meas acceperat literas, nunquam hoſpitē uiderat. illud autem tempus quotannis ante me fuerat in hoc quæſtu. ciuitates locupletes, ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprij talēta Attica CC. qua ex inſula (non ὑπερβολικῶς, ſed uerißime loquor) nūmus nullus me obtinente erogabatur. ob hæc beneficia, quibus illi obſtupeſcunt, nullos honores mihi, niſi uerborum, decerni ſino: ſtatuas, fana, τέθριππα prohibeo. nec ſum in ulla alia re moleſtus ciuitatibus, ſed fortaſſe tibi, qui hæc prædicem de me. perfer, ſi me amas: tu enim me hæc facere uoluiſti. Iter igitur ita per Aſiam feci, ut etiam fames, qua nihil miſerius eſt, quæ tum erat in hac mea Aſia, (meſſis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. quacunque iter feci, nulla ui, nullo iudicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, ut & Græci, & ciues Romani, qui frumentum compreſſerant, magnū numerum populis pollicerentur. idibus Feb. quo die has literas dedi, forū inſtitueram agere Laodiceæ Cibyraticum, & Apamenſe. ex idibus Mart. ibidem Synnadenſe, Pamphylium, cum Phemio diſpiciā κέρας Aonium; Iſauricum: ex idibus Mai. in Ciliciam, ut ibi Iunius conſumatur. uelim tranquille à Parthis. Quintilis, ſi erit, ut uolumus, in itinere eſt, per prouinciam redeuntibus, conſumendus: uenimus enim in prouinciam Laodiceam Sulpicio, & Marcello conss. pridie cal. Sext. inde nos oportet decede-

re ad IIII. cal. Sext. primum contendam à Quinto fratre, ut ſe præfici patiatur: quod & illo, & me inuitiſſimo fiet: ſed aliter honeſte fieri non poteſt, præſertim cum uirum optimum Pontinum ne nunc quidem retinere poſſim: rapit enim hominem Poſtumius Romam, fortaſſe etiam Poſtumia. Habes conſilia noſtra: nunc cognoſce de Bruto. Familiares habet Brutus tuus quoſdam creditores Salaminiorum, ex Cypro, M. Scaptium, & P. Matinium, quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in caſtra uenit. pollicitus ſum curaturum me, Bruti cauſa, ut ei Salaminij pecuniam ſoluerent: egit gratias. præfecturam petiuit: negaui me cuiquam negotianti dare: quod idem tibi oſtenderam: Cn. Pompeio petenti probaram inſtitutum meum: quid dicam Torquato in Lenio tuo? multis alijs? ſi præfectus uellet eſſe ſyngraphæ cauſa, me curaturum, ut exigeret. gratias egit: diſceſſit. Appius noſter turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coerceret, & eundem habuerat præfectum. uexabat Salaminios. ego equites ex Cypro decedere iuſſi. moleſte tulit Scaptius. quid multa? ut ei fidem meam præſtarem; cum ad me Salaminij Tarſum ueniſſent, & una Scaptius, imperaui, ut pecuniam ſoluerent. multa de ſyngrapha, de Scaptij iniurijs: negaui me audire: hortatus ſum, petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficijs, ut negotium conficerent: denique dixi me coacturum. homines non modo non recuſare, ſed etiam hoc dicere, ſe à me ſoluere: quod enim prætori dare conſueſſent, quoniam ego nõ acceperam, ſe à me quodam

modo dare; atque etiã minus eſſe aliquáto in Scaptij nomine, quàm in uectigali prætorio. collaudaui homines. recte, inquit Scaptius: ſed ſubducamus ſummam. interim cum ego in edicto tralaticio centeſimas me obſeruaturũ haberem, cũ anatociſmi anniuerſario, ille ex ſyngrapha poſtulabat quaternas. quid ais? inquã. poſſum ne cõtra meũ edictum? at ille profert S.C. Lẽtulo, Philippoq; conss. ut, qui Ciliciam obtineret, ius ex illa ſyngrapha diceret. cohorrui primo: etenim erat interitus ciuitatis. reperio duo S.C. ijſdem conss. de eadẽ ſyngrapha. Salaminij cũ Romæ uerſurã facere uellent, nõ poterãt, quod lex Gabinia uetabat. tum ij Bruti familiares, freti gratia Bruti, dare uolebãt, ſi ſibi S.C. caueretur. fit gratia Bruti S.C. ut ne'ue Salaminijs, ne'ue qui eis dediſſet, fraudi eſſet. pecuniam numerarunt: & poſtea uenit in mentẽ fœneratoribus, nihil ſe iuuare illud S.C. quòd ex ſyngrapha ius dici lex Gabinia uetaret. tũ fit S.C. ut et ea ſyngrapha eſſet, quàm cæteræ, ſed ut eodem. cũ hæc diſſeruiſſem, ſeducit me Scaptius, ait ſe nihil contradicere; ſed illos putare talenta CC ſe debere, ea ſe uelle accipere; debere autem illo paulo minus. rogat, ut eos ad CC perducam. optime, inquam. uoco illos ad me remoto Scaptio. quid uos? quantum, inquam, debetis? reſpondent, CVI. refero ad Scaptium. homo clamare. quid opus eſt? inquam. rationes conferatis. aſſidunt: ſubducunt: ad ſummum conuenit. illi ſe numerare uelle: urgere ut acciperet. Scaptius me rurſus ſeducit: rogat, ut rem ſic relinquam. dedi ueniam homini impudenter petenti, Græcis querentibus. ut in fano deponerent, poſtulantibus, non conceſſi. clamare omnes, qui aderant, nihil im

pudentius Scaptio, qui centeſimis cum anatociſmo con
tentus non eſſet: alij, nihil ſtultius. mihi autem impu=
dens magis, quàm ſtultus, uidebatur: nam aut, bono
nomine, centeſimis contentus erat; aut, non bono, qua=
ternas centeſimas ſperabat. habes meam cauſam: quæ
ſi Bruto non probatur, neſcio, cur illum amemus: ſed
auunculo eius certe probabitur, præſertim cum S. C.
modo factum ſit, puto, poſtquam tu es profectus, in cre
ditorum cauſa, ut centeſimæ perpetuo fœnore duce=
rentur. hoc quid interſit, ſi tuos digitos noui, certe ha=
bes ſubductum. in quo quidem ὁδοῦ πάρεργον. *Luc=*
ceius M. F. queritur apud me per literas, ſummum eſ=
ſe periculum, ne culpa ſenatus his decretis res ad tabu=
las nouas perueniat. commemorat, quid olim mali C.
Iulius fecerit, cum dieculam dixerit. nunquam reſp.
plus. ſed ad rem redeo. meditare aduerſus Brutũ cau=
ſam meam; ſi hæc cauſa eſt, contra quam nihil honeſte
dici poteſt, præſertim cum integram rem, & cauſam
reliquerim. Reliqua ſunt domeſtica. De ἐνδομύχῳ,
probo idem, quod tu, Poſtumiæ filiæ; quoniam Ponti=
dia nugatur. ſed uellem adeſſes. à Quinto fratre his
menſibus nihil expectaris: nam Taurus propter niues
ante menſem Iunium tranſiri non poteſt. Thermum,
ut rogas, creberrimis literis fulcio. P. Valerium negat
habere quidquam Deiotarus rex, eumq́; dit à ſe ſu=
ſtentari. Cum ſcies, Romæ intercalatum ſit, nec ne;
uelim ad me ſcribas certum, quo die myſteria futura
ſint. literas tuas minus paulo expecto, quàm ſi Romæ
eſſes, ſed tamen expecto. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VI.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI *tuas literas ad quintum terzmilia Laodiceæ, quas legi libentiſſime, pleniſſimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. ijs igitur reſpondebo: ſic enim poſtulas: nec* οἰκονομίαν *meã inſtituam, ſed ordinem conſeruabo tuum. Recentiſſimas à Cybiſtris te meas literas habere ais, ad X. cal. Oct. datas: & ſcire uis, tuas ego quas acceperim: omnes fere, quas commemoras, præter eas, quas ſcribis Lentuli pueris & Equotutico, & Brunduſio datas. quare non* οἴχεται *tua induſtria, quod uereris; ſed præclare ponitur; ſi quidem id egiſti, ut ego delectarer: nam nulla re ſum delectatus magis. Quòd meam* βαθύτητα *in Appio tibi, libertatem etiam in Bruto probo; uehementer gaudeo: ac putaram ſecus: Appius enim ad me ex itinere bis, ter'ue* ἀπομεμψιμοίρους *literas miſerat, quòd quædam à ſe conſtituta reſcinderem. ut ſi medicus, cum ægrotus alij medico traditus ſit, iraſci uelit ei medico, qui ſibi ſucceſſerit, ſi, quæ ipſe in curãdo conſtituerit, mutet ille: ſic Appius cum* ἐξ ἀφαιρέσεως *prouinciam curarit, ſanguinẽ miſerit, quidquid potuit detraxerit, mihi tradiderit enectam,* πρὸς ἀναστρεφομένην *eam à me non libenter uidet; ſed modo ſuccenſet, modo gratias agit: nihil enim à me fit*

cum ulla illius contumelia. tantummodo diſſimilitudo meæ rationis offendit hominem: quid enim poteſt eſſe tam diſſimile, quàm illo imperante exhauſtã eſſe ſumptibus, & iacturis prouinciam; nobis eam obtinentibus, nummum nullum eſſe erogatum nec priuatim, nec publice? quid dicam de illius præfectis? comitibus? legatis? etiam de rapinis? de libidinibus? de contumelijs? nunc autem domus mehercule nulla tanto conſilio, aut tanta diſciplina gubernatur, aut tam modeſta eſt, quàm noſtra tota prouincia. hanc nonnulli amici Appij ridicule interpretantur; qui me idcirco putent bene audire uelle, ut ille male audiat; & recte facere non meæ laudis, ſed illius contumeliæ cauſa. ſin Appius, ut Bruti literæ, quas ad te miſit, ſignificabant, gratias nobis agit; non moleſte fero: ſed tamen eo ipſo die, quo hæc ante lucem ſcribebam, cogitabã eius multa inique conſtituta, & acta tollere. Nunc uenio ad Brutum: quem ego omni ſtudio te auctore ſum complexus: quem etiam amare cœperam: ſed: dico? reuocaui me, ne te offenderem. noli enim putare, me quidquam maluiſſe, quàm ut mandatis ſatisfacerem, nec ulla de re plus laboraſſe. mandatorum autem mihi libellum dedit: ijſdemq; de rebus tu mecum egeras. omnia ſum diligentiſſime perſecutus. primum ab Ariobarzane ſic contendi, ut talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. quoad mecum rex fuit, perbono loco res fuit. poſt à Põpeij procuratoribus ſexcentis premi cœptus. Pompeius autem cum ob cæteras cauſas plus poteſt unus, quàm cæteri omnes, tum quòd putatur ad bellum Parthicum eſſe uenturus. ei tamen ſic nunc ſoluitur, triceſimo quo-

que die talenta Attica XXXIII, et hoc ex tributis. nec id ſatis efficitur in uſuram menſtruã. ſed Cneus noſter clemẽter id fert, ſorte caret: uſura, nec ea ſolida, contentus eſt. alij neque ſoluit quidquam, nec poteſt ſoluere: nullum enim ærarium, nullum uectigal habet. Appij inſtituto tributa imperat. ea uix, in fœnus Põpeij quod ſatis ſit, efficiũt. amici regis duo, tres'ue perdiuites ſunt: ſed ij ſuum tam diligenter tenent, quàm ego, aut tu. equidem non deſino tamen per literas rogare, ſuadere, accuſare regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, ſe ad eum legatos miſiſſe de re Bruti: eos ſibi reſpõſum retuliſſe, illũ non habere. et mehercule ego ita iudico. nihil illo regno ſpoliatius, nihil rege egẽtius. itaque aut tutela cogito me abdicare, aut, ut pro Glabrione Scæuola, fœnus, et impendiũ recuſare. ego tamen quas per te Bruto promiſerã præfecturas M. Scaptio, et L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli: nec enim in prouincia mea negotiabantur. tu autem meminiſti, nos ſic agere, ut, quot uellet, præfecturas ſumeret, dum ne negotiatori. duas ei præterea dederam: ſed ij, quibus petierat, de prouincia deceſſerant. Nunc cognoſce de Salaminijs: quod uideo tibi etiam nouum accidiſſe, tanquã mihi: nunquam enim ex illo audiui, illam pecuniam eſſe ſuam. quin etiam libellum ipſius habeo, in quo eſt, Salaminij pecuniam debent M. Scaptio, & P. Matinio, familiaribus meis. eos mihi commendat: adſcribit etiam, & quaſi calcar admouet, interceſſiſſe ſe pro ijs magnã pecuniam. confeceram, ut ſoluerent centeſimis ſexennij ductis cum renouatione ſingulorum annorum. at Scaptius quaternas poſtulabat. metui, ſi impetraſſet,

ne tu ipſe me amare deſineres. nam ab edicto meo receſſiſſem; & ciuitatem in Catonis, & in ipſius Bruti fide locatam, meiſq; beneficijs ornatam, funditus perdidiſſem. atque hoc tempore ipſo impingit mihi epiſtolam Scaptius Bruti, rem illam ſuo periculo eſſe: quod nec mihi unquam Brutus dixerat, nec tibi: etiam, ut præfecturam Scaptio deferrem. id uero per te exceperamus, ne negotiatori: quòd ſi cuiquam, huic tamen non: fuerat enim præfectus Appio: & quidem habuerat turmas equitum, quibus incluſum in curia ſenatum Salamine obſederat, ut fame ſenatores quinque morerentur. itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cum mihi Cyprij legati Epheſum obuiam ueniſſent, literas miſi, ut equites ex inſula ſtatim decederent. his de cauſis credo Scaptium iniquius de me aliquid ad Brutum ſcripſiſſe. ſed tamen hoc ſum animo: ſi Brutus putabit me quaternas centeſimas oportuiſſe decernere, qui in tota prouincia ſingulas obſeruarem, itaq; edixiſſem, idq; etiã acerbiſſimis fœneratoribus probaretur; ſi præfecturam negotiatori denegatã queretur, quod ego Torquato noſtro in tuo Lenio, Pompeio ipſi in Sex. Statio negaui, et ijs probaui; ſi equites deductos moleſte feret; accipiam equidem dolorẽ, mihi illum iraſci, ſed multo maiorem, nõ eſſe eum talem, qualem putaſſem. illud quidẽ fatebitur Scaptius, me ius dicente, ſibi omnẽ pecuniam ex edicto meo auferendi poteſtatem fuiſſe. addo etiã illud, quod, uereor, tibi ipſi ut probem: cõſiſtere uſura debuit, quæ erat in edicto meo: deponere uolebant: impetraui ab Salaminijs, ut ſilerent. ueniã illi quidem mihi dederunt. ſed quid ijs fiet, ſi huc Paullus uenerit? ſed

totum hoc Bruto dedi, qui de me ad te humaniſſimas literas ſcripſit. ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως ſolet ſcribere. tu autem, uelim, ad eum ſcribas de his rebus; ut ſciam, quo modo hæc arripiat: facies enim me certiorem. atque hoc ſuperioribus literis ad te diligenter perſcripſerã. ſed plane te intelligere uolui, mihi non excidiſſe illud, quod tu ad me quibuſdam literis ſcripſiſſes; ſi nihil aliud de hac prouincia, niſi illius beneuolentiam, deportaſſem, mihi id ſatis eſſe. ſit ſane; quoniam ita tu uis: ſed tamẽ cum eo, credo, quod ſine peccato meo fiat. igitur meo decreto ſoluta res Scaptio, ſtatim quàm decretum ſit, tu iudicabis, ne ad Catonem quidem prouocabo. ſed noli me putare ἐπιλεύσματα illa tua abieciſſe, quæ mihi in uiſceribus hærent. flens mihi meam famam commendaſti. quæ epiſtola tua eſt, in qua mentionem non facias? itaque iraſcatur, qui uolet, patiar. τὸ γὰρ εὖ, μετ' ἐμοῦ: præſertim cum ſex libris tanquam prædibus me ipſe obſtrinxerim: quos tibi tam ualde probari gaudeo: è quibus unum ἱστορικὸν requiris de Cn. Flauio Cn. F. ille uero ante decemuiros non fuit, quippe qui ædilis curulis fuerit, qui magiſtratus multis annis poſt decemuiros inſtitutus eſt. quid ergo profecit, quòd protulit faſtos? occultatam putant quodam tempore iſtam tabulam, ut dies agendi peterentur à paucis. nec uero pauci ſunt auctores, Cn. Flauium ſcribam faſtos protuliſſe, actionesq́; compoſuiſſe: ne me hoc, uel potius Africanum (is enim loquitur) commentum putes. οὐκ ἔλαθέ σε illud de geſtu hiſtrionis: tu ſceleſte ſuſpicaris, ego ἀφελῶς ſcripſi.

De me imperatore ſcribis te ex Philotimi literis cognouiſſe: ſed credo te, iam in Epeiro cũ eſſes, binas meas de omnibus rebus accepiſſe, unas à Pindeniſſo capto, alteras à Laodicea, utraſque tuis pueris datas: quibus de rebus, propter caſum nauigandi, per binos tabellarios miſi Romam literas publice. De Tullia mea tibi aſſentior: ſcripſiq; ad eam, & ad Terentiam, mihi placere: tu enim ad me iam ante ſcripſeras, A C uellem, te in tuum ueterem gregem retuliſſes. correcta uero epiſtola Memmiana, nihil negotij fuit: multo enim malo hũc à Pontidia, quàm illum à Seruilia. quare adiunges Auſium noſtrum, hominẽ ſemper amantem me, nunc, credo, eo magis, quòd debet etiam fratris Appij amorẽ erga me cum reliqua hæreditate creuiſſe; qui declarauit, quãti me faceret, cum ſæpe, tum in Burſa. næ tu me ſolicitudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi nõ placet; nec ego ullum aliud tempus timeo, niſi quod ille ſolum excipit. ſed ſcriberem ad te de hoc plura, ſi Romæ eſſes. In Pompeio te ſpem omnem otij ponere non miror. ita res eſt. remouendumq; cenſeo illum diſſimulantem. ſed enim οἰκονομία ſi perturbatior eſt, tibi aſſignato: te enim ſequor χαδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter ſe, diſcunt, exercentur; ſed alter, uti dixit Iſocrates in Ephoro, & Theopompo, frænis eget, alter calcaribus. Quinto togam puram Liberalibus cogitabam dare. mandauit enim pater. ea ſic obſeruabo, quaſi intercalatum non ſit. Dionyſius mihi quidem in amoribus eſt: pueri autem aiunt, eum furenter iraſci: ſed homo nec doctior, nec ſanctior fieri poteſt, nec tui, meiq; amantior. Thermum, Siluium uere

audis

audis laudari. ualde ſe honeſte gerunt. adde M. Nonium, Bibulum, me, ſi uoles. iam Scrofa, uellem haberet, ubi poſſet: eſt enim lautum negotium. cæteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortẽſio quòd cauſam meã commẽdas, ualde gratum. De Amiano, ſpei nihil putat eſſe Dionyſius. Terentij nullum ueſtigium agnoui. Meragenes certe perijt. feci iter per eius poſſeſſionem, in qua animal reliquum nullum eſt. hæc non noram tum, cum Democrito tuo locutus ſum. Rhoſij cauſam mandaui. ſed heus tu, quid cogitas infelicitatis? lancibus, & ſplendidiſſimis caniſtris, oluſculis nos ſoles paſcere: quid te in uaſis fictilibus appoſiturum putem? κέρας Phemio mandatum eſt: reperietur: modo aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Caſſius ineptas literas miſit: necdum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, ut aliquando commoueatur ſenatus. equidem ſum magna animi perturbatione. ſi, ut opto, non prorogatur noſtrum negotium; habeo Iunium, & Quintilem in metu. eſto: duos quidem menſes ſuſtinebit Bibulus. quid illo fiet, quem reliquero? præſertim ſi fratrẽ? quid de me autem, ſi non tam cito decedo? magna turba eſt. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, ut ille in meis caſtris eſſet cum ſuis copijs omnibus. habet autem cohortes quadragenarias, noſtra armatura XXX. equitum ∞∞. erit ad ſuſtentandum, quoad Pompeius ueniat; qui literis, quas ad me mittit, ſignificat, ſuum negotium illud fore. hiemant in noſtra prouincia Parthi, expectatur ipſe Orodes. quid queris? aliquantum eſt negotij. De Bibuli dicto nihil noui præter illam exceptionem, de qua tu

ad me ſcripſeras, nimis graui præiudicio in ordinem noſtrum. ego tamen habeo ἰσοδυναμοῦσαν, ſed tectiorem, ex Q. Mucij P. F. edicto Aſiatico, EXTRA quàm ſi ita negotium geſtum eſt, ut eo ſtari non oporteat, ex fide bona. multaq́; ſum ſecutus Scæuolæ, in ijs illud, in quo ſibi libertatem cenſent Græci datam, ut Græci inter ſe diſceptent ſuis legibus. breue autem edictum eſt propter hanc meam διαίρεσιν, quòd duobus generibus edicendum putaui: quorum unum eſt prouinciale, in quo eſt de rationibus ciuitatum, de ære alieno, de uſura, de ſyngraphis, in eodem omnia de publicanis: alterum, quod ſine edicto ſatis commode tranſigi non poteſt, de hæreditatum poſſeſſionibus, de bonis poſſidendis, magiſtris faciundis, uendendis: quæ ex edicto & poſtulari & fieri ſolent. tertium de reliquo iure dicundo, ἄγραφον reliqui: dixi me de eo genere mea decreta ad edicta urbana accõmodaturum. itaq́; curo: & ſatisfacio adhuc omnibus. Græci uero exultant, quòd peregrinis iudicibus utuntur. nugatoribus quidem, inquies. quid refert? tamen ſe αὐτονομίαν adeptos putant. noſtri enim, credo, graueis habent, Turpionem ſutorium, & Vectium mancipem. De publicanis quid agam, uideris quærere. habeo in delicijs, obſequor, uerbis laudo, orno, efficio, ne cui moleſti ſint: τὸ παραδοξότατον: uſuras eorum, quas pactionibus adſcripſerant, ſeruauit etiã Seruilius. ego ſic. diem ſtatuo ſatis laxam: quam ante ſi ſoluerint, dico me centeſimas ducturum: ſi non ſoluerint, ex pactione. itaque & Græci ſoluunt tolerabili fœnore: & publicanis res eſt gratiſſima, ſi illa

iam habent, pleno modio uerborum honorem, inuita=
tionem crebram: quid plura? ſunt omnes ita mihi fa=
miliares, ut ſe quiſque maxime putet. ſed tamen μη=
δὲν αὐτοῖς. ſcis reliqua. De ſtatua Africani, ὢ πραγ
μάτων ἀσυγκλώθων: ſed me ipſum delectauit in tuis
literis. ain' tu? Scipionem hic Metellus, proauũ ſuum,
neſcit cenſorem fuiſſe? atqui nihil habuit aliud inſcri=
ptũ, niſi, cenſor, ea ſtatua, quæ ad Opis aperte poſita in
excelſo eſt. in illa autem, quæ eſt ad πολυδεύκους, in-
ſcripum eſt, cos. quam eſſe eiuſdem, ſtatus, amictus, an
nulus, imago ipſa declarat. at hercule ego cũ in turma
inauratarum equeſtrium, quas hic Metellus in Capito=
lio poſuit, animaduertiſſem in Serapionis ſubſcriptio=
ne Africani imaginem, erratum fabrile putaui: nunc
uideo Metelli. ὢ ἀνιστορησίαν turpem. nam illud de
Flauio, & faſtis, ſi ſecus eſt, commune erratum eſt,
& tu belle ἠπόρησας, & nos publicam prope opinio=
nionem ſecuti ſumus, ut multa apud Græcos: quis
enim non dixit, Εὔπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας ab Alci=
biade nauigante in Siciliam deiectum eſſe in mare? re=
darguit Eratoſthenes: affert enim, quas ille poſt id
tempus fabulas docuerit. num idcirco Duris Samius,
homo in hiſtoria diligens, quòd cum multis errauit, ir-
ridetur? quis Zaleucum leges Locris ſcripſiſſe non di=
xit? num igitur iacet Theophraſtus, ſi id à Timæo, tuo
familiari, reprehenſum eſt? ſed neſcire proauum ſuum
cenſorem fuiſſe, turpe eſt, præſertim cum poſt eum
conſulem nemo Cornelius illo uiuo cenſor fuerit.
Quod de Philotimo, & de ſolutione X X D C ſcribis:
Philotimum circiter cal. Ian. in Cherſoneſſum au=

dio ueniſſe. ac mihi ab eo nihil adhuc. reliqua mea Camillus ſcribit ſe accepiſſe. ea quæ ſint, neſcio, & aueo ſcire. ſed hæc poſterius, & coram fortaſſe commodius. Illud me mi Attice in extrema fere parte epiſtolæ commouit: ſcribis enim ſic, τὶ λοιπόν? deinde me obſecras amantiſſime, ne obliuiſcar uigilare, & ut animaduertam, quæ fiant. nunquid de quo inaudiſti? etſi nihil eiuſmodi eſt: πολλοῦ γε καὶ δεῖ: nec enim me fefelliſſet, nec fallet. ſed iſta admonitio tua tam accurata neſcio quid mihi ſignificare uiſa eſt. De M. Octauio, iterum tibi reſcribo, te illi probe reſpondiſſe. paulo uellem fidentius. nam Cœlius libertum ad me miſit, & literas accurate ſcriptas, & de pantheris, ſed à ciuitatibus. reſcripſi, alterum me moleſte ferre, ſi ego in tenebris laterem, nec audiretur Romæ, nullũ in mea prouincia nummum, niſi in æs alienũ, erogari; docuiq; nec mihi conciliare pecuniam licere, nec illi capere; monuiq; eum, quem plane diligo, ut, cũ alios accuſaſſet, cautius uiueret: illud autem alterum alienum eſſe exiſtimatione mea, Cibyratas imperio meo publice uenari. Lepta tua epiſtola gaudio exultat: etenim ſcripta belle eſt, meq; apud eum magna in gratia poſuit. Filiola tua gratum mihi fecit, quòd tibi diligẽter mãdauit, ut mihi ſalutem aſcriberes: gratũ etiã Piliæ: ſed illa officioſius, quòd mihi quem iampridem nunquam uidet. igitur tu quoque ſalutem utrique aſcribito. LITERAS DATVRVM PRID. CAL. IAN. ſuauẽ habuit recordationẽ clariſſimi iuriſiurãdi: quod ego nõ erã oblitus: magnus enim prætextatus illo die fui. habes ad omnia, non, ut poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων; ſed paria pari-

bus reſpondemus. Ecce autem alia puſilla epiſtola, quam non relinquam ἀναντιφώνητον. Bene mehercule potuit Lucceius Tuſculanum: niſi forte, ſolet enim, cum ſuo tibicine. & uelim ſcire, quis ſit ſtatus eius. Lentulum quidem noſtrum, præter Tuſculanum, proſcripſiſſe audio. cupio hos expeditos uidere: cupio etiam Sextium: addes etiam ijs Cœlium. quibus omnibus eſt: αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. De Memmio reſtituendo ut Curio cogitet, te audiſſe puto. De Egnatij Sidicini nomine, nec nulla, nec magna ſpe ſumus. Pinarium, quem mihi cómendas, diligentiſſime Deiotarus curat grauiter ægrum. reſpondi etiam minori. Tu, uelim, dum ero Laodiceæ, id eſt ad Id. Mai. quam ſæpiſſime mecum per literas colloquare: & cum Athenas ueneris, (iá enim ſciemus de rebus urbanis, de prouincijs, quæ omnia in menſem Martium ſunt collata) utique ad me tabellarios mittas. Sed heus tu, Genuarios á Cæſare per Herodé, talenta Attica L, extorſiſtis; in quo, ut audio, magnũ odium Pompeij ſuſcepiſtis: putat enim ſuos nummos uos comediſſe, Cæſarem in merito reædificando diligentioré fore. hoc ego ex P. Vedio, magno nebulone, ſed Pompeij tamen familiari, audiui. hic Vedius uenit mihi obuiá cum duobus eſſedis, et rheda equis iuncta, & lectica, & familia magna. pro qua, ſi Curio legem pertulerit, HS centena pendat neceſſe eſt. erat præterea cynocephalus in eſſedo: nec deerant onagri. nunquam uidi hominem nequiorem. ſed extremum audi. diuerſatus eſt Laodiceæ apud Pompeium Vindullum: ibi ſua depoſuit, cum ad me profectus eſt. moritur interim Vindullus: quæ res ad

Magnum Pompeium pertinere putabatur. C. Venonius domum Vindulli uenit. cum omnia obſignaret, in Vedianas res incidit. in his inuentæ ſunt quinque laguncule matronarum, in quibus una ſororis amici tui, hominis Bruti, qui hoc utatur, & illius Lepidi, qui hæc tam negligenter ferat. hæc te uolui παριστορῆσαι: ſumus enim ambo belle curioſi. unum etiam uelim cogites. audio Appium προπύλαιον Eleuſine facere. num inepti fuerimus, ſi nos quoque Academiæ fecerimus? puto, inquies. ergo id ipſum ſcribes ad me. equidem ualde Athenas ipſas amo. uolo eſſe aliquod monimentum. odi falſas inſcriptiones ſtatuarum alienarum. ſed ut tibi placebit: faciesq́; me, in quem diem Romana incidant myſteria, certiorem, et quo modo hiemaris. Cura, ut ualeas. Poſt Leuctricam pugnam die ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto.

CICERO ATTICO S.

CVM *Philogenes, libertus tuus, Laodiceam ad me ſalutandi cauſa ueniſſet, et ſe ſtatim ad te nauigaturũ eſſe diceret, has ei literas dedi, quibus ad eas reſcripſi, quas acceperam à Bruti tabellario. et reſpondebo primum poſtremæ tuæ paginæ: quæ mihi magnæ moleſtiæ fuit, quòd ad te ſcriptum eſt ab Cincio de Statij ſermone in quo hoc moleſtiſſimum eſt, Statiũ dicere, à me quoque id conſilium probari. probari autem? de iſto hactenus. dixerim me uel plurima uincla tecum ſummæ cõiunctionis optare; et sũt amoris arctiſſima: tantũ abeſt, ut ego ex eo, quo aſtricti ſumus, laxari aliquid uelim.*

illum autem multa de iſtis rebus aſperius ſolere loqui, ſæpe ſum expertus, ſæpe etiam leniui iratum. id ſcire te arbitror. in hac autẽ peregrinatione, militiáue noſtra ſæpe incenſum ira uidi, ſæpe placatũ. quid ad Statium ſcripſerit, neſcio. quidquid acturus de tali re fuit, ſcribendum tamen ad libertum non fuit. mihi autem erit maxime curæ, ne quid fiat ſecus, quàm uolumus, quamq́; oportet. nec ſatis eſt in eiuſmodi re ſe quenque præſtare. ac maxime partes iſtius officij ſunt pueri Ciceronis, ſiue iam adoleſcentis: quod quidem illum ſoleo hortari. ac mihi uidetur matrem ualde, ut debet, amare, teq́; mirifice. ſed eſt magnum illud quidem, ueruntamen multiplex pueri ingenium. quo ego regendo habeo negotij ſatis. quoniam reſpondi tuæ paginæ poſtremæ prima mea, nunc ad primam reuertar tuam.

Peloponneſias ciuitates omneis maritimas eſſe, hominis non nequam, ſed etiam tuo iudicio probati, Dicæarchi tabulis credidi. is multis nominibus in Trophoniana Chæronis narratione Græcos in eo reprehendit, quòd mare tam ſecuti ſunt: nec ullum in Peloponneſo locum excipit. cum mihi auctor placeret, (etenim erat ἱστορικώτατος, & uixerat in Peloponneſo) admirabar tamen, & uix aggrediens communicaui cum Dionyſio: atque is primo eſt commotus: deinde, quòd tum de iſto Dicæarcho non minus bene exiſtimabat, quàm tu de C. Veſtorio, ego de M. Cluuio, non dubitabat, quin ei crederemus. Arcadiæ cenſebat eſſe Lepreon quoddam maritimum: Tene autem, & Aliphera, & Tritia νεόκτιστα ei uidebantur: idq́; τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ confirma-

bat, ubi mentio non fit iſtorum. itaque iſtum ego locum totidem uerbis à Dicæarcho tranſtuli. Phliaſios dici ſciebam: & ita fac ut habeas: nos quidem ſic habemus. ſed primo me ἀναλογία deceperat, φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς, quòd ὀπούντιοι, σιπούντιοι. ſed hoc continuo correximus. Lætari te noſtra moderatione, et cõtinentia uideo. tũ id magis faceres, ſi adeſſes. atque hoc foro, quod egi ex idib. Feb. Laodiceæ ad cal. Mai. omnium diœceſiũ præter Ciliciæ, mirabilia quædã effecimus. ita multæ ciuitates omni ære alieno liberatæ, multæ ualde leuatæ ſunt: omnes ſuis legibus, et iudicijs uſæ, αὐτονομίαν adeptæ, reuixerũt. his ego duobus generibus facultatẽ ad ſe ære alieno liberandas, aut leuandas dedi: uno, quòd omnino nullus in imperio meo ſumptus factus eſt, (nullum cũ dico, nõ loquor ὑπερβολικῶς) nullus, inquã, ne teruncius quidẽ. hac autem re, incredibile eſt, quantum ciuitates emerſerint. acceſſit altera. mira erant in ciuitatibus ipſorum furta Græcorum, quæ magiſtratus ſui fecerãt. quæſiui ipſe de ijs, qui annis decem proximis magiſtratũ geſſerant. aperte fatebantur: itaque ſine ulla ignominia ſuis humeris pecunias populis retulerũt. populi autẽ nullo gemitu publicanis, quibus hoc ipſo luſtro nihil ſoluerãt, etiam ſuperioris luſtri reddiderunt. itaque publicanis in oculis ſumus. gratis, inquis, uiris. ſenſimus. iam cætera iuriſdictio nec imperita, et clemens, cum admirabili facilitate. aditus autẽ ad me minime prouinciales. nihil per cubiculariũ. ante lucẽ inambulabã domi, ut olim cãdidatus. grata hæc, et magna, mihiq; nondũ laborioſa ex illa uetere militia. non. Mai. in Ciliciã cogitabã: ibi cum Iuniũ mẽſem cõſum-

pſiſſem, atque utinam in pace, (magnum enim bellum impendet à Parthis) Quintilem in reditu ponere: annuæ enim mihi operæ ad III. cal. Sext. emerentur. magna autem in ſpe ſum, mihi nihil temporis prorogatum iri. habebam acta urbana uſque ad non. Mart. è quibus intelligebam, Curionis noſtri conſtantia omnia potius actum iri, quàm de prouincijs. ergo, ut ſpero, propediẽ te uidebo. Venio ad Brutum tuum, immo noſtrum: ſic enim mauis. equidem omnia feci, quæ potui aut in mea prouincia perficere, aut in regno experiri. omni igitur modo egi cum rege, & ago quotidie, per literas ſcilicet: ipſum enim triduum, quatriduum'ue mecum habui turbulentis in rebus, quibus eum liberaui. ſed & tum præſens, et poſtea creberrime non deſtiti rogare, & petere mea cauſa, ſuadere, & hortari ſua. multum profeci, ſed quantum, non plane, quia longe abſum, ſcio. Salaminios autem (hos enim poteram coercere) adduxi, ut totum nomen Scaptio uellent ſoluere, ſed centeſimis ductis à proxima quidem ſyngrapha, nec perpetuis, ſed renouatis quotannis. numerabantur nummi: noluit Scaptius. tu qui ais Brutum cupere aliquid perdere? quaternas habebat in ſyngrapha. fieri non poterat: nec, ſi poſſet, ego pati poſſem. audio omnino Scaptium pœnitere. nam quod S.C. eſſe dicebat, ut ius ex ſyngrapha diceretur: eo conſilio factum eſt, quòd pecuniam Salaminij contra legem Gabiniã ſumpſerant. uetabat autem Auli lex, ius dici de ita ſumpta pecunia. decreuit igitur ſenatus, ut ius diceretur iſta ſyngrapha. nunc iſta habet iuris idem, quod cæteræ; nihil præcipui. hæc, à me ordine facta, puto me Bruto probaturum; tibi, ne-

ſcio Catoni certe probabo. ſed iã ad te ipſum reuertor. Ain' tandem Attice, laudator integritatis, & elegantiæ noſtræ? auſus es hoc ex ore tuo? inquit Ennius: ut equites Scaptio ad pecuniam cogendam darem, me rogare? an tu, ſi mecum eſſes, qui ſcribis morderi te interdũ, quòd nõ ſimul ſis, paterere me id facere, ſi uellẽ? non amplius, inquis, quinquaginta. cum Spartaco minus multi primo fuerunt. quid tandẽ iſti mali in tam tenera inſula nõ feciſſent? non feciſſent autem? immo quid ante aduentũ meũ non fecerũt? incluſum in curia ſenatũ habuerunt Salaminiũ ita multos dies, ut interierint nõ nulli fame: erat enim præfectus Appij Scaptius, & habebat turmas ab Appio. id me igitur tu, cuius mehercule os mihi ante oculos ſolet uerſari, cum de aliquo officio, ac laude cogito, tu me, inquã, rogas, præfectus ut Scaptius ſit? at hoc ſtatueramus, ut negotiatorẽ neminem. idq; Bruto probaueramus. habeat is turmas. cur potius, quàm cohortes? ſumptu iam nepos euadit Scaptius. uolũt, inquis, principes. ſcio: nam ad me Epheſum uſque uenerũt, flentesq;, equitũ ſcelera, & miſerias ſuas detulerunt. itaque ſtatim dedi literas, ut ex Cypro equites ante certã diem decederẽt. ob eamq; cauſam, tum ob cæteras, Salaminij nos in cœlũ decretis ſuis ſuſtulerũt. ſed iam quid opus equitatu? ſoluũt enim Salaminij. niſi forte id uolumus armis efficere, ut fœnus quaternis centeſimis ducant. & ego audebo legere unquam, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, ſi tale quid fecero? nimis, inquam, in iſto Brutum amaſti dulciſſime Attice: nos, uereor, ne parum. atque hæc, ſcripſi ego ad Brutũ, ſcripſiſſe te ad me. cognoſce nunc cætera.

Pro Appio nos hic omnia facimus, honeſte tamen, ſed plane libenter: nec enim ipſum odimus, & Brutũ amamus: & Pōpeius à me mirifice contendit, quem mehercule plus, plusq; in dies diligo. C. Cœlium quæſtorē huc uenire audiſti. neſcio, quid ſit: ſed Pammenia illa mihi nō placent. Ego me ſpero Athenis fore menſe Septembri. tuorum itinerum tempora ſcire ſane uelim. Εὐήθειαν Sēpronij Rufi cognoui ex epiſtola Corcyræa. quid quæris? inuideo potentiæ Veſtorij. cupiebam etiā nunc plura garrire: ſed lucet: urget turba: feſtinat Philogenes: ualebis igitur, & ualere Piliam, & Cæciliā noſtram iubebis literis, & ſaluebis à meo Cicerone.

CICERO ATTICO S.

ETSI nil ſane habebā noui, quod poſt accidiſſet, quā dediſſem ad te Philogeni liberto tuo literas: tamē, cum Philotimũ Romā remitterem, ſcribēdum aliquid ad te fuit. ac primũ illud, quod me maxime angebat, (non quo me aliquid iuuare poſſes: quippe res eſt in manibus: tu autem abes longe gentium, πολλὰ δ᾽ ἐν μεταχμίῳ Νότος κυλίνδει κῦμα τ᾽ εὐρείης ἁλός. obrepſit dies, ut uides, (mihi enim ad III. cal. Sext. de prouincia decedendũ eſt) nec ſucceditur. quem relinquam, qui prouinciæ præſit? ratio quidē, & opinio hominũ poſtulat fratrem: primum quòd uidetur eſſe honos: nemo igitur potior: deinde quòd ſolum habeo prætorium: Pontinus enim ex pacto, & conuentu (nam ea lege exierat) iam à me diſceſſerat. Quæſtorem nemo dignum putat: etenim eſt leuis, libidinoſus, ſagax. de fratre autē primum illud eſt. perſuaderi ei nō poſſe arbitror:

odit enim prouinciam: & hercule nihil odioſius, nihil moleſtius. deinde, ut mihi nolit negare; quidnam mei ſit officij? cum bellum eſſe in Syria magnum putetur, id uideatur in hanc prouinciam erupturum; hic præſidij nihil ſit; ſumptus annuus decretus ſit: uideatur ne aut pietatis eſſe meæ, fratrem; aut diligentiæ, nugarum aliquid relinquere? magna igitur, ut uides, ſolicitudine afficior, magna inopia conſilij. quid quæris? toto negotio nobis opus non fuit. quanto tua prouincia melior? decedes, cum uoles: niſi forte iam deceſſiſti. quem uidebitur, præficies Theſprotiæ, & Chaoniæ. nec dum tamen ego Quintum conueneram, ut iam, ſi id placeret, ſcirem, poſſet'ne ab eo impetrari: nec tamen, ſi poſſet, quid uellem, habebam. hoc eſt igitur eiuſmodi. reliqua plena adhuc & laudis, & gratiæ, digna ijs libris, quos dilaudas. conſeruatæ ciuitates: cumulate publicanis ſatisfactum: offenſus contumelia nemo, decreto iuſto, & ſeuero perpauci, nec tamen quiſquam, ut queri audeat. res geſtæ dignæ triumpho. de quo ipſo nihil cupide agemus, ſine tuo quidem conſilio certe nihil. clauſula eſt difficilis in tradenda prouincia. ſed hæc deus aliquis gubernabit. De urbanis rebus ſcilicet plura tu ſcis: ſæpius, & certiora audis. equidem doleo non me tuis literis certiorē fieri: huc enim odioſa afferebantur de Curione, de Paullo: non quo ullum periculum uideam ſtante Pompeio, uel etiam ſedente, ualeat modo ſed mehercule Curioni, set Paulli, meorum familiarium, uicem doleo. formam igitur mihi totius reip. ſi iam es Romæ, aut cum eris, uelim mittas, quæ mihi obuiam ueniat, ex qua me fingere poſſim, & præmeditari, quo

animo accedam ad urbem: eſt enim quiddá, aduenientem non eſſe peregrinum, atque hoſpitem. Et, quod pene præterij, Bruti tui cauſa, ut ſæpe ad te ſcripſi, feci omnia. Cyprij numerabant: ſed Scaptius centeſimis, renouato in ſingulos annos fœnore, contentus non fuit. Ariobarzanes non in Pópeium prolixior per ipſum, quàm per me in Brutum: quem tamen ego præſtare non poteram: erat enim rex perpauper; aberamq; ab eo ita longe, ut nihil poſſem, niſi literis; quibus pugnare non deſtiti. ſumma hæc eſt. pro ratione pecuniæ liberius eſt Brutus tractatus, quàm Pompeius. Bruto curata hoc anno talenta circiter C. Pópeio in ſex menſibus promiſſa CC. iam in Appij negotio quantum tribuerim Bruto, dici uix poteſt. quid eſt igitur, quod laborem? amicos habet meras nugas, M. Scaptium, qui, quia non habuit à me turmas equitum, quibus Cyprum uexaret, ut ante me fecerat, fortaſſe ſuccéſet: aut quia præfectus non eſt; quod ego nemini tribui negotiatori, nó C. Vennonio, meo familiari, non tuo M. Lenio; & quod tibi Romæ oſtenderam me ſeruaturum, in quo perſeueraui. ſed quid poterit queri is, qui auferre pecuniá cum poſſet, noluit? Scaptio, qui in Cappadocia fuit, puto eſſe ſatiſfactum. is à me tribunatum cum accepiſſet, quem ego ex Bruti literis ei detuliſſem, poſtea ſcripſit ad me, ſe uti nolle eo tribunatu. Caius eſt quidam; cui cum præfecturam detuliſſem Bruti rogatu, multa & dixit, & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodij canis. is me nec proficiſcentem Apameam proſecutus eſt: nec, cum poſtea in caſtra ueniſſet, atque inde diſcederet, nunquid uellem, rogauit: & fuit aperte mihi, neſcio quare, non

amicus. hunc ego ſi in præfectis habuiſſem, quẽ tu me hominem putares? qui, ut ſcis, potentiſſimorũ hominũ contumaciam nunquã tulerim, ferrem huius aſſeclæ? etſi hoc plus eſt, quàm ferre, tribuere etiam beneficij aliquid, & honoris. is igitur Caius, cum Apameæ me nuper uidiſſet Romam proficiſcens, me ita appellauit, (Culleolum uix auderem) Vnde, inquit, me iubes petere cibaria? profecto reſpõdi lenius, quàm putabãt oportuiſſe, qui aderant: me nõ inſtituiſſe ijs dare cibaria, quorũ opera non eſſem uſus. abijt iratus. huius nebulonis operatione ſi Brutus moueri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum non habebis. ſed illum eum futurum eſſe puto, qui eſſe debet. tibi tamen cauſam notam eſſe uolui: et ad ipſum hæc perſcripſi diligentiſſime. omnino (ſoli enim ſumus) nullas unquã ad me literas miſit Brutus, ne proxime quidẽ de Appio, in quibus non ineſſet arrogans, ἀκοινώνητον aliquid. tibi autem ualde ſolet in ore * eſſe, grauius autem Non contemnere ſe, & reges odiſſe ſuperbos. in quo tamẽ ille mihi riſum magis, quàm ſtomachum, mouere ſolet. ſed plane parum cogitat, quid ſcribat, aut ad quem. Q. Cicero puer legit, ut opinor, et certe, epiſtolã inſcriptã patri ſuo: ſolet enim aperire, idq́; de meo cõſilio; ſi quid forte ſit, quod opus ſit ſciri. in ea autem epiſtola erat illud idem de ſorore, quod ad me. mirifice conturbatum uidi puerũ. lacrymans mecum eſt queſtus. quid quæris? miram in eo pietatem, ſuauitatem, humanitatemq́; perſpexi: quo maiorem ſpem habeo, nihil fore aliter, ac deceat. id te igitur ſcire uolui. ne illud quidem prætermittam. Hortenſius filius fuit Laodiceæ cum gladiatoribus flagitioſe, et turpiter. hunc

go patris cauſa uocaui ad cœnã, quo die uenit. et eiuſ-
em patris cauſa nihil amplius. is mihi dixit, ſe Athenis
e expectaturũ, ut mecũ decederet. recte, inquam. quid
nim dicerẽ? omnino puto nihil eſſe, quod dixit; nolo
uidem, ne offendã patrem, quem mehercule ualde di-
go. ſin fuerit meus comes, moderabor ita, ne quid eum
fendã, quem minime uolo. hæc ſunt: etiã illud. Ora-
onẽ Q. Celeris mihi uelim mittas cõtra M. Seruilium.
teras mitte quamprimũ, ſi nihil fuerit, uel per tuum
bellarium. Piliæ, & filiæ ſalutem. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S. 4

TARSVM uenimus non. Iun. ibi me multa moue-
ant, magnũ in Syria bellũ, magna in Cilicia latroci-
a. mihi difficilis ratio adminiſtrãdi, quòd paucos dies
bebã reliquos annui muneris: illud autẽ difficillimũ:
linquẽdus erat ex S.C. qui præeſſet. nihil minus pro-
ri poterat, quàm quæſtor Meſſinius. nã de Cœlio ni-
l audiebamus. rectiſſimũ uidebatur, fratrem cum im
rio relinquere: in quo multa moleſta, diſceſſus noſter,
lli periculũ, militũ improbitas, ſexcẽta præterea. ò rẽ
tã odioſam. ſed hæc fortuna uiderit; quoniam cõſilio
n multũ uti licet. Tu, quando Romã ſaluus, ut ſpero,
niſti, uidebis, ut ſoles, omnia, quæ intelliges noſtra in-
reſſe, in primis de Tullia mea: cuius de cõditione quid
ihi placeret, ſcripſi ad Terentiã, cũ tu in Græcia eſſes:
inde de honore noſtro. quod enim tu abfuiſti, uereor,
ſatis diligẽter actũ in ſenatu ſit de literis meis. illud
æterea μυστικώτερον ad te ſcribã, tu ſagacius odora-
re. τὸ δάμαρτος μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω)

ἔδοξέ μοι πρῴην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρέφθεγξε, πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κροτωνιάτου τυραννοκτόνου. δέδοικα δή, μή τι νοήσῃς, εἰς δήπου τοῦτο προσκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξ ἀσφαλείας. non queo tantum, quantum uereor, ſcribere. tu autem fac, ut mihi tuæ literæ uolẽt obuiæ. hæc feſtinans ſcripſi in itinere, atque agmine. Piliæ, et puellæ Cæciliæ belliſſimæ ſalutem dices. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNC quidẽ profecto Romæ es: quò te, ſi ita eſt, ſaluũ ueniſſe gaudeo: unde quidẽ quandiu abſuiſti, magis à me abeſſe uidebare, quàm ſi domi eſſes: minus enim mihi meæ notæ res erãt, minus etiã publicæ. quare uelim, etſi, ut ſpero, te hæc legente aliquantum tamen uiæ proceſſero, tamẽ obuias mihi literas quam argutiſſimas de omnibus rebus crebro mittas, in primis de quo ſcripſi ad te antea. τῆς ξυναόρου τῆς ἐμῆς οὑξελεύθερος, ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων, καὶ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοις, καὶ ταῖς λέσχαις ὑπότι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου. hoc tu indaga, ut ſoles, aſt hoc magis. ἐξ ἄστεως ἐπὶ λόφου τειχῶν προέδωκεν ἡμῶν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλος, αὐτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν χερρονησιατικῶν μη. καὶ κληρονομήσας χμ.κ.μ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι πάντων ὀφειληθέντων τῇ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ μηδὲν ὁλοσχερῶς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν πρῶτον μὲν, ἵνα πάντα σώζηται, δεύτερον δὲ, ἵνα

δὲ, ἵνα μηδὲν τὸν οἶκον ὀλιγωρήσῃς τῆς ἀπὸ τοῦ προκειμένης. ἡμέραισ ὅπως αὐτὸν εὑρήκαμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ πλεῖστον πρὸς ἡμᾶς κατασκευαζόμενος, καὶ τὴν σχεδὸν ἐλπίσας, ἀρχαίους δὲ ἄλλως ἀπέστη, ἐπεὶ τὸν, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν. meq; obiurgauit uetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα. reliqua uide, et, quantũ fieri poteſt, perſpiciamus. etſi annuũ tempus prope iam emeritũ habebamus; dies enim XXXIII. erant reliqui: ſolicitudine prouinciæ tamen uel maxime urgebamur: cum enim arderet Syria bello, & Bibulus in tanto mœrore ſuo maximam curam belli ſuſtineret, ad meq; legati eius, & quæſtor, & amici literas mitterent, ut ſubſidio uenirem; etſi exercitum infirmum habebam, auxilia ſane bona, ſed ea Galatarũ, Piſidarum, Lyciorum, (hæc enim ſunt noſtra robora) tamen eſſe officium meum putaui, exercitum habere quamproxime hoſtẽ, quoad mihi præeſſe prouinciæ per S.C. liceret. ſed, quo ego maxime delectabar, Bibulus moleſtus mihi non erat, de omnibus rebus ſcribebat ad me potius, & mihi deceſſionis dies λελιθότως obrepebat. qui cum aduenerit; ἄλλο πρόβλημα, quem præficiam, niſi Cœlius quæſtor uenerit; de quo adhuc nihil certi habebamus. cupiebam mehercule longiorem epiſtolam facere: ſed nec erat res, de qua ſcriberem; nec iocari præ cura poteram. ualebis igitur, & puellæ ſalutem articulate dices, noſtræq; Piliæ.

CICERO ATTICO S.

EGO, dum in prouincia omnibus rebus Appium or... ſubito ſum factus accuſatoris eius ſocer. id quidem,

inquis, dij approbent. ita uelim: teq́; ita cupere certo ſcio: ſed crede mihi, nihil minus putarā ego, qui de T. Nerone, qui mecum egerat, certos homines ad mulieres miſeram; qui Romam uenerunt factis ſponſalibus. ſed hoc ſpero melius. mulieres quidem ualde intelligo delectari obſequio, & comitate adoleſcentis. cætera noli ἐξακανθίζειν. *ſed heus tu,* πυροὺς ἐς δῆμον *Athenis, placet hoc tibi? etſi non impediebant mei certe libri: non enim iſta largitio fuit in ciueis, ſed in hoſpites liberalitas. me tamen de Academiæ* προπύλῳ *iubes cogitare; quoniam Appius de Eleuſine non cogitet.* De Hor*tenſio te certo ſcio dolere: equidem excrucior: decreueram enim cum eo ualde familiariter uiuere.* Nos *prouinciæ præfecimus Cœlium: puerum, inquies, & fortaſſe fatuum, & non grauem, & non continentem. aſſentior: fieri non potuit aliter. nam quas multo ante tuas acceperam literas, in quibus* ἐπέχειν *te ſcripſeras, quid eſſet mihi faciundum de relinquendo; eæ me pungebant: uidebam enim, quæ tibi eſſent* ἐποχῆς *cauſæ, (& erant eædem mihi) puero ne traderem. fratri autem, illud non utile nobis. nam præter fratrē nemo erat, quem ſine contumelia quæſtori, nobili præſertim, anteferrem. tamen, dum impendere Parthi uidebantur, ſtatueram fratrem relinquere, aut etiam reip. cauſa contra S.C. ipſe remanere. qui poſteaquam incredibili felicitate diſceſſerunt, ſublata dubitatio eſt. uidebam ſermones, hui fratrem reliquit? num eſt hoc nō plus annum obtinere prouinciam? quid, quòd ſenatus eos uoluit præeſſe prouincijs, qui non præfuiſſent? at hic triennium. ergo hæc ad populum. quid, quæ te-*

cum? nunquam eſſem ſine cura, ſi quid iracundius, aut contumelioſius, aut negligentius. quæ fortuita hominum? quid, ſi quid filius puer, & puer bene ſibi fidens? qui eſſet dolor? quem pater non dimittebat; teq; id cenſere, moleſte ferebat. at nunc Cœlius, non dico equidem, quod egerit; ſed tamen multo minus laboro. adde illud: Pompeius, eo robore uir, ijs radicibus, Q. Caſſium ſine ſorte delegit, Cæſar Antonium: ego ſorte datum offenderem? aut etiam inquirerem in eum, quem reliquiſſem? hoc melius: & huius rei plura exempla. ſenectuti quidem noſtræ profecto aptius. at te apud eum, dij boni, quanta in gratia poſui? eiq; legi literas non tuas, ſed librarij tui.

Amicorum literæ me ad triumphum uocant, rem à nobis, ut ego arbitror, propter hanc παλιγγενεσίαν noſtram, non negligendam. quare tu quoque mi Attice incipe hoc cupere; quo nos minus inepti uideamur. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS FILIVS, pie ſane, me quidem erte multum hortante, ſed currentem animum patris ui ſorori tuæ reconciliauit. eum ualde tuæ literæ excitarunt. quid quæris? confido rem, ut uolumus, eſſe.

Bis ad te ante ſcripſi de re mea familiari, ſi modo tibi redditæ literæ ſunt, græce ἐν αἰνιγμοῖς. ſcilicet nihil eſt. mouendum. ſed tamen ἀφελῶς percunctando de nominibus Milonis, & , ut expediat, mihi recepit, hortando, aliquid ita tu proficies.

ego Laodiceæ quæſtorem Meſſinium expectare iuſſi, ut cōfectas rationes lege Iulia apud duas ciuitates poſſim relinquere. Rhodum uolo puerorum cauſa. inde quamprimum Athenas: etſi Eteſiæ ualde reflant: ſed uolo his magiſtratibus, quorum uoluntatem in ſupplicatione ſum expertus. tu tamen mitte mihi quæſo obuiam literas, nunquid putes reip. nomine tardandum eſſe nobis. Tiro ad te dediſſet literas, niſi eum grauiter ægrum Eſeæ reliquiſſem. ſed nunciant, melius eſſe. ego tamen angor: nihil enim illo adoleſcente caſtius, nihil diligentius. Vale.

8. CICERO ATTICO S.

CVM inſtituiſſem ad te ſcribere, calamūq; ſumpſiſſem, Batonius è naui recta ad me uenit domū Epheſi, & epiſtolam tuā reddidit prid. cal. Oct. lætatus ſum felicitate nauigationis tuæ, opportunitate Piliæ, etiā mehercule ſermone eiuſdem de coniugio Tulliæ meæ. Batonius autem miros terrores ad me attulit Cæſarianos. cū Lepta etiā plura locutus eſt; ſpero, falſa, ſed certe horribilia; exercitum nullo modo dimiſſurum: cum illo prætores dess. Caſſium trib. Lentulum cos. facere: Pompeio in animo eſſe urbem relinquere. ſed heus tu, nunquid moleſte fers de illo, qui ſe ſolet anteferre patruo ſororis tuæ filij? at à quibus uictus? ſed ad rem. Nos Eteſiæ uehementiſſime tardārunt. detraxit XX ipſos dies etiam aphractus Rhodiorum. cal. Oct. Epheſo conſcendentes hanc epiſtolam dedimus L. Tarquinio ſimul è portu egredienti, ſed expeditius nauiganti. nos Rho-

diorum aphractis, cæteriſq; longis nauibus tranquillitates aucupaturi eramus. ita tamen properabamus, ut nō poſſet magis. De rauduſculo Puteolano, *gratū. nunc uelim, diſpicias res* Romanas; *uideas, quid nobis de triũpho cogitandum putes, ad quem amici me uocant. ego, niſi* Bibulus, *qui dū unus hoſpes in* Syria *fuit, pedē porta non plus extulit, quàm domo ſua, adniteretur de triumpho, æquo animo eſſem. nunc uero* αἰσχρὸν σιωπᾶν. *ſed explora rem totam, ut, quo die congreſſi erimus, conſilium capere poſſimus. at multa; qui & properarem, & ei literas darem, qui aut mecum, aut paulo ante uenturus eſſet.* Cicero *tibi plurimam ſalutem dicit. tu dices utriuſque noſtrum uerbis &* Piliæ *tuæ, & filiæ.* Vale.

CICERO ATTICO S. 9.

IN PIRAEEA *cum exiſſem prid. id.* Oct. *accepi ab* Acaſto, *ſeruo meo, ſtatim tuas literas: quas quidē cū expectaſſem iandiu, admiratus ſum, ut uidi obſignatā epiſtolam, breuitatem eius: ut aperui, rurſus* σύγχυσιν *literularū, quæ ſolent tuæ compoſitiſſimæ, & clariſſimæ eſſe. ac ne multa, cognoui ex eo, quod ita ſcripſeras, te* Romam *ueniſſe ad* XII. *cal.* Oct. *cum febri. perculſus uehementer, nec magis, quàm debui, ſtatim quæro ex* Acaſto. *ille & tibi, & ſibi uiſum, & ita ſe domi ex tuis audiſſe, ut nihil eſſet incommode. id uidebatur approbare, quod erat in extremo, febriculam tū te habentem ſcripſiſſe. ſed clamaui tamen, admiratuſq; ſum, quòd nihilo minus ad me tua manu ſcripſiſſes. quare de hoc ſatis: ſpero enim, quæ tua prudentia*

& temperantia, et hercule, ut me iubet Acaſtus, confido te iam, ut uolumus, ualere. A Turranio te accepiſſe meas literas gaudeo. τὸ ἀφιλάργυρον, ſi me amas, τὴν τοῦ φυγάδος φιλοδημίαν ἀπόδοτε τα. hanc, quæ mehercule mihi magno dolori eſt, (dilexi enim hominem) procura, quantulacunque eſt, Prætianam hæreditatem. prorſus illã ne attingas. dices nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi: in quo, ut præcipis, nec me κενὸν in expetendo cognoſces, nec ἄτυφον in abijciendo. Intellexi ex tuis literis, te ex Turranio audiſſe, à me prouinciam fratri traditam. adeon' ego non perſpexeram prudentiam literarum tuarum? ἐπέχειν te ſcribebas quid erat dubitatione dignum? ſi eſſet quidquã, cur placeret fratrem, & talem fratrem relinqui? ἀδέσποτα iſta mihi tua, non ἐποχὴ uidebatur. monebas de Q. Cicerone puero, ut eum quidem neutiquam relinquerem: τοὐμὸν ὄνειρον ἐμοί. eadem omnia, quaſi collocuti eſſemus, uidimus. non fuit faciendum aliter, meq; ἡ ἐπιχρονία ἐποχὴ tua dubitatione liberauit. ſed puto te accepiſſe de hac re epiſtolam, ſcriptam accuratius. ego tabellarios poſtero die ad uos eram miſſurus. quos puto ante uenturos, quàm noſtrum Saufeium. ſed eum ſine meis literis ad te uenire, uix rectum erat. Tu mihi, ut polliceris, de Tulliola mea, id eſt de Dolabella, perſcribas: de rep. quam præuideo in ſummis periculis, de cenſoribus, maximeq; de ſignis, tabulis quid fiat, referatur'ne. Idibus Oct. has dedi literas: quo die, ut ſcribis, Cæſar Placentiam legiones quatuor. quæſo, quid nobis futurum eſt. In arce Athenis ſtatio mea nunc placet. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VII.

CICERO ATTICO S. I.

D EDERAM equidem L. Sauſeio literas, & dederam ad te unum; quòd, cũ non eſſet temporis mihi ad ſcribendũ ſatis, tamen hominẽ tibi tam familiarem ſine meis literis ad te uenire nolebam: ſed, ut philoſophi ambulant, has tibi redditum iri putabam prius. ſin iam illas accepiſti, ſcis me Athenas ueniſſe pridie id. Oct. è naui egreſſum in Piræeum tuas ab Acaſto noſtro literas accepiſſe: conturbatum, quòd cum febre Romam ueniſſes: bono tamen animo eſſe cœpiſſe, quòd Acaſtus ea, quæ uellem, de alleuato corpore tuo nunciaret: cohorruiſſe autem, quòd tuæ literæ de legionibus Cæſaris afferrent; & egiſſe tecum, ut uideres, ne quid φιλοτιμία eius, quem noſti, nobis noceret, & de quo iam pridem ad te ſcripſeram. Turranius autẽ ſecus tibi Brundusij dixerat: quod ex ijs literis cognoui, quas à Xenone, optimo uiro, accepi. cur fratrem prouinciæ non præfeciſſem, expoſui breuiter. hæc fere ſunt in illa epiſtola. nunc audi reliqua. Per fortunas, omnem tuum amorem, quo me es amplexus, omnemq; tuã prudentiã, quam mehercule in omni genere iudico ſingularẽ, conferto ad eam curam, ut de omni ſtatu meo cogites. uidere enim mihi uideor tantam dimicationem, niſi idẽ deus, qui nos melius, quàm optare auderemus,

Parthico bello liberauit, reſpexerit remp. ſed tantam, quanta nunquam fuit. age, hoc malum mihi commune eſt cum omnibus: nihil tibi mando, ut de eo cogites: illud meum proprium πρόβλημα quæſo ſuſcipe. uides ne, ut te auctore ſim utrunque complexus? ac uellem à principio te audiſſe amiciſſime monentem: ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθον, ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος: ſed aliquando tamen perſuaſiſti, ut alterum complecterer, quia de me erat optime meritus; alterum, quia tantũ ualebat. feci igitur, atque effeci omni obſequio, ut neutri illorũ quiſquam eſſet me carior: hæc enim cogitabamus, nec mihi, iuncto cũ Pompeio, fore neceſſe peccare in rep. aliquãdo; nec, cum Pompeio ſentienti, pugnandũ eſſe cum Cæſare; tanta erat illorum coniunctio. nunc impendet, ut & tu oſtendis, & ego uideo, ſumma inter eos contentio. me autem uterque numerat ſuum; niſi forte ſimulat alter. nam Põpeius non dubitat, (uere enim iudicat) ea, quæ de rep. nunc ſentiat, mihi ualde probari. utriuſque autem accepi eiuſmodi literas eodẽ tempore, quo tuas, ut neuter quenquam omnium pluris facere, quàm me, uideretur. uerum quid agam? non quæro illa ultima, (ſi enim caſtris res geretur, uideo cum altero uinci ſatius eſſe, quã cum altero uincere) ſed illa, quæ tum agentur, cum uenero, ne ratio abſentis habeatur, ut exercitum dimittat. dic M. Tulli. quid dicam? expecta, amabo te, dum Atticum conueniã. nõ eſt locus ad tergiuerſandum contra Cæſarem. ubi illæ ſunt denſæ dexteræ? nam ut illi hoc liceret, adiuui rogatus ab ipſo Rauennæ de Cœlio tribuno pl. ab ipſo autem? etiam à Cneo noſtro in illo diui=

no tertio conſulatu. aliter ſenſero: αἰδέομαι non Pompeiũ modo, ſed Τρῶας, καὶ Τρωάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην καταθήσει, quis? tu ipſe ſcilicet, laudator & factorũ, & ſcriptorum meorũ. hác ego plagã effugi per duos ſuperiores Marcellorũ cõſulatus, cum eſt actũ de prouincia Cæſaris. nũc incido in diſcrimen ipſum. itaque ut ſtultus primus ſuam ſententiam dicat, mihi ualde placet de triumpho nos moliri aliquid, extra urbem eſſe cum iuſtiſſima cauſa. tamen dabunt operam, ut eliciant ſententiã meam. ridebis hoc loco fortaſſe: quàm uellem etiam nunc in prouincia morari. plane opus fuit, ſi hoc impendebat: etſi nil miſerius: nam, ὅδον πάρεργον, uolo te hoc ſcire, omnia illa prima, quæ etiam tu literis in cœlum ferebas, ἐπίτηκτα fuerunt. quàm non eſt facilis uirtus, quàm uero difficilis eius diuturna ſimulatio. cum enim hoc rectum, & glorioſum putarem, ex annuo ſumptu, qui mihi decretus eſſet, me C. Cœlio quæſtori relinquere annuum, referre in ærarium ad HS C I Ↄ: ingemuit noſtra cohors, omne illud putans diſtribui ſibi oportere; ut ego amicior inuenirer Phrygum, & Cilicum ærarijs, quàm noſtro. ſed me non mouerunt: nam & mea laus apud me plurimum ualuit; nec tamen quidquam honorifice in quenquam fieri potuit, quod prætermiſerim. ſed hæc fuerit, ut ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου non inutilis. tu autem de noſtro ſtatu cogitabis: primum quo artificio tueamur beneuolentiam Cæſaris: deinde de ipſo triumpho: quem uideo, niſi reip. tempora impediẽt, εὐπόριστον. iudico autem cum ex literis amicorum, tum ex ſupplicatione; quam qui non decreuit, plus decre-

uit, quàm ſi omneis decreuiſſet triumphos. ei porro aſſenſus eſt unus familiaris meus Fauonius, alter iratus Hirrus. Cato autem & ſcribendo affuit, & ad me de ſententia ſua iucundiſſimas literas miſit. ſed tamen gratulans mihi Cæſar de ſupplicatione, triumphat de ſententia Catonis, nec ſcribit, quid ille ſententiæ dixerit; ſed tantum ſupplicationem eum mihi non decreuiſſe. redeo ad Hirrum. cœperas eum mihi placare: perfice. habes Scrofam, habes Silium. ad eos ego etiam antea ſcripſi, & ad ipſum Hirrum: locutus enim erat cum ijs, commode ſe potuiſſe impedire, ſed noluiſſe; aſſenſum tamen eſſe Catoni, amiciſſimo meo; cum is honorificentiſſimam in me ſententiam dixiſſet; nec me ad ſe ullas literas miſiſſe, cum ad omneis mitterem. uerum dicebat: ad eum enim ſolum, & ad Craſſipedem non ſcripſeram. atque hæc de rebus forenſibus. Redeamus domum. dijungere me ab illo uolo. mirus eſt φυράτης germanus Lartidius Ἀλλὰ τὰ μὲν προτέτυχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. reliqua expediamus, hoc primum, quod acceſſit cura dolori meo, ſed hoc tamen, quidquid eſt, Prætianum cum ijs rationibus quas ille meas tractat, admiſceri nolo. ſcripſi ad Terentiam, ſcripſi etiam ad ipſum, me, quidquid poſſem nummorum, ad apparatum ſperati triumphi ad te redacturum. ita puto ἄμεμπτα fore. uerum ut lubebit. hanc quoque ſuſcipe curam, quemadmodum experiamur. id & oſtendiſti quibuſdam literis ex Epeiro & Athenis datis, & in eo ego te adiuuabo. Vale.

CICERO ATTICO S.

BRVNDVSIVM *uenimus* VII. *cal.* Dec. *uſi*
tua felicitate nauigandi. ita belle nobis flauit ab Epei-
ro leniſſimus Auſter *mitis. hunc* σπονδειάζοντα, *ſi cui*
uoles τῶν νεωτέρων, *pro tuo uendito.* Inualetudo
tua me ualde conturbat: ſignificant enim tuæ literæ,
te prorſus laborare. ego autem cum ſciam, quàm ſis
fortis, uehementius eſſe quiddam ſuſpicor, quod te co-
gat cedere, & propemodum infringat: etſi alteram
quartanam Pamphilus *tuus mihi dixit deceſſiſſe, &*
alteram leuiorem accedere. Terentia *uero, quæ qui-*
dem eodem tempore ad portam Brunduſinam *uenit,*
quo ego in portum, mihiq́; obuiam in foro fuit, L. Pon
tium ſibi in Trebulano *dixiſſe narrabat, etiam eam de-*
ceſſiſſe. quod ſi ita eſt, quod maxime mehercule opto;
id ſpero tua prudentia, et temperantia te conſecutum.
uenio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas uno tempo
re accepi, aliam alia iucundiorem, quæ quidem erant
tua manu. nam Alexidis *manum amabam, quòd tam*
prope accedebat ad ſimilitudinem tuæ literæ: manum
non amabam, quia indicabat te non ualere. cuius quo-
niam mentio iam facta eſt, Tironem Patris *ægrum re-*
iqui, adoleſcentem, ut noſti, (& adde, ſi quid uis) pro-
oum: nihil uidi melius: itaque careo ægre. quãquam
uidebatur ſe nõ grauiter habere: tamen ſum ſolicitus,
naximamq́; ſpem habeo in M. Curij *diligentia, de qua*
d me ſcripſit Tiro, *& multi nunciarũt.* Curius *autem*
pſe ſenſit, quàm tu uelles à me diligi: & eo ſum admo
um delectatus: & mehercule eſt, quem facile diligas.

αὐτόχθων in homine urbanitas. eius teſtamentum de
* *tortorio Ciceronum ſignis obſignatum, cohortisq; prætoriæ. fecit palàm te ex libella, me ex teruncia. Corcyræ Alexion me opipare muneratus eſt. Q. Ciceroni obſiſti non potuit, quo minus Thyamim uideret. Filiola tua te delectari lætor, & probari tibi ςοργὴν φυσικὴν eſſe τὴν πρὸς τὰ τέκνα: etenim ſi hæc non eſt, nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturæ adiunctio: qua ſublata, uitæ ſocietas tollitur. bene eueniat, inquit Carneades, ſpurce, ſed tamen prudentius, quã Lucius noſter, & Patron: qui cũ omnia ad ſe referant, nec quidquã alterius cauſa fieri putent; & cũ ea re bonũ uirũ oportere eſſe dicant, ne malũ habeat, non quo id natura rectum ſit; non intelligunt ſe de callido homine loqui, non de bono uiro. ſed hæc opinor ſunt in ijs libris, quos tu laudando, animos mihi addidiſti. redeo ad rem.*

Quo modo expectabam epiſtolam, quam Philoxeno dediſſes? ſcripſeras enim, in ea eſſe de ſermone Pompeij Neapolitano. eã mihi Patron Brundusij reddidit, Corcyræ, ut opinor, acceperat. nihil potuit eſſe iucundius: erat enim de rep. de opinione, quam is uir haberet integritatis meæ; de beneuolentia, quam oſtendit eo ſermone, quem habuit de triumpho. ſed tamen hoc iucundiſſimum, quòd intellexi, te ad eum ueniſſe, ut eius animum erga me perſpiceres. hoc mihi inquam accidit iucundiſſimum. de triumpho autem nulla me cupiditas unquã tenuit ante Bibuli impudẽtiſſimas literas, quas ampliſſime ſupplicatio conſecuta eſt. à quo ſi ea geſta ſunt, quæ ſcripſit, gauderem, & honori fauerem: nunc illum, qui pedem porta, quoad hoſtis cis Euphratem,

fuit, non extulerit, honore augeri; me, in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem nõ aſſequi, dedecus eſt noſtrum, noſtrum, inquam, te coniungens. itaque omnia experiar, & ut ſpero, aſſequar. quòd ſi tu uales, iam mihi quædam explorata eſſent, ſed, ut ſpero, ualebis. De *rauduſculo* Numeriano *multum te amo.* Hortenſius *quid egerit, aueo ſcire,* Cato *quid agat: qui quidem in me turpiter fuit maleuolus: dedit integritatis, iuſtitiæ, clementiæ, fidei mihi teſtimonium, quod non quærebam; quod poſtulabam, negauit. itaque* Cæſar *ijs literis, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quo modo exultat* Catonis *in me ingratiſſimi iniuria? at hic idem* Bibulo *dierum* XX. *ignoſce mihi, nõ poſſum hæc ferre, nec feram. cupio ad omneis tuas epiſtolas, ſed nihil neceſſe eſt: iam enim te uidebo. illud tamen de* Chryſippo. *nam de altero illo minus ſum admiratus, operario homine: ſed tamen ne illo quidem quidquam improbius.* Chryſippum *uero, quem ego, propter literularũ neſcio quid, libenter uidi, in honore habui, diſcedere à puero, inſciẽte me? mitto alia, quæ audio, multa: mitto furta: fugam nõ fero, qua mihi nihil uiſum eſt ſceleratius. itaque uſurpaui uetus illud* Druſi, *ut ferunt, prætoris in eo, qui eadem liber non iuraret: me iſtos liberos non addixiſſe, præſertim cum adeſſet nemo, à quo rectè uindicarentur. id tu, ut uidebitur, ita accipies: ego tibi aſſentiar. uni tuæ diſertiſſimæ epiſtolæ non reſcripſi, in qua eſt de periculis reip. quid reſcriberem? ualde eram perturbatus: ſed, ut nihil magnopere metuam,* Parthi *faciunt, qui repente* Bibulum *ſemiuiuum reliquerunt.* Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VIII. *idus* Dec. *in* Trebulanum *ueni, & ibi tuas literas legi, quas* Philotimus *mihi reddidit. è quibus hanc primo aſpectu uoluptatem cepi, quòd erát à te ipſo ſcriptæ: deinde earum accuratiſſima diligẽtia ſum mirum in modum delectatus.* Ac *primum illud, in quo te* Dicæarcho *aſſentiri negas, etſi cupidiſſime expetitum à me ſit, et approbáte te, ne diutius anno in prouincia eſſem, tamen non eſt noſtra contentione perfectum. ſic enim ſcito, uerbum in ſenatu factum eſſe nunquam de ullo noſtrum, qui prouincias obtinuimus, quo in his diutius, quàm ex* S. C. *maneremus: ut iã ne iſtius quidem rei culpam ſuſtineam, quòd minus diu fuerim in prouincia, quàm fortaſſe fuerit utile. ſed quid, ſi hoc melius? opportune dici uidetur, ut in hoc ipſo. ſiue enim ad concordiam res adduci poteſt, ſiue ad bonorum uictoriam; utriuſuis rei me aut adiutorẽ uelim eſſe, aut certe nõ expertem: ſin uincuntur boni; ubicunque eſſem, unà cum ijs uictus eſſem. quare celeritas noſtri reditus* ἀμεταμέλητος *debet eſſe. quòd ſi iſta nobis cogitatio de triumpho iniecta nõ eſſet, quã tu quoque approbas: næ tu haud multũ requireres illũ uirũ, qui in* VI. *libro informatus eſt. quid enim tibi faciã, qui illos libros deuoraſti? quin nunc ipſum non dubitabo rem tantam abijcere, ſi id erit rectius. utrunque uero ſimul agi non poteſt, & de triumpho ambitioſe, & de rep. libere. ſed ne dubitaris, quin, quod honeſtius, id mihi futurum ſit antiquius. nã quod putas utilius eſſe, uel mihi, quòd tu-*

tius ſit, uel etiã ut reip. prodeſſe poſſim, me eſſe cum imperio. id coram conſiderabimus quale ſit: habet enim res deliberationem: etſi ex parte magna tibi aſſentior.

De animo autem meo erga remp. bene facis, quòd non dubitas; & illud probe iudicas, nequaquam ſatis pro meis officijs, pro ipſius in alios effuſione illum in me liberalem fuiſſe: eiusq; rei cauſam uere explicas; & eis, quæ de Fabio, Caninioq; acta ſcribis, ualde conſentiunt. quæ ſi ſecus eſſent, totumq; ſe ille in me profudiſſet: tamen illa, quam ſcribis, cuſtos urbis me præclaræ inſcriptionis memorem eſſe cogeret; nec mihi concederet, ut imitarer Volcatium, aut Seruium, quibus tu es contentus: ſed aliquid nos uellet nobis dignum & ſentire, & defendere. quod quidem agerem, ſi liceret, alio modo, ac nunc agendum eſt. de ſua potentia dimicant homines hoc tempore, periculo ciuitatis. nam ſi reſp. defenditur, cur ea conſule iſto ipſo defenſa non eſt? cur ego, in cuius cauſa reip. ſalus conſiſtebat, defenſus poſtero anno non ſum? cur imperium illi, aut cur illo modo prorogatum eſt? cur tantopere pugnatum eſt, ut de eius abſentis ratione habenda decem tribuni pl. ferrent? his ille rebus ita conualuit, ut nunc in uno ciue reſp. ad reſiſtendum imbecilla ſit. quàm mallem, tantas ei uires non dediſſet, quàm nunc tam ualenti reſiſteret. ſed quoniam res eò deducta eſt, non quæram, ut ſcribis, τὸ σκάφος τῶν Ἀτρειδῶν. mihi σκάφος unum erit, quod à Pompeio gubernabitur. illud ipſum, quod ais; quid fiet, cum erit dictum? dic M. Tulli σύνθημα. Põpeio aſſentiar. ipſum tamẽ Pompeium ſeparatim ad concordiam hortabor. ſic enim ſen-

tio; maximo in periculo rem eſſe. uos ſcilicet plura, qui in urbe eſtis. ueruntamen hoc uideo, cum homine auda ciſſimo, paratiſſimoq; negotium eſſe: omneis damnatos, omnes ignominia affectos, omneis dánatione, ignominiaq; dignos illac facere, omnem fere iuuentutem, omnem illam urbanam, ac perditam plebem, tribunos ualentes addito C. Caſſio, omneis qui ære alieno premantur, quos plures eſſe intelligo, quàm putaram. cauſam ſolum illa cauſa non habet: cæteris rebus abun dat. hic omnia facere omnis debet, ne armis decernatur: quorum exitus ſemper incerti, nunc uero in alteram partem magis timendi. Bibulus de prouincia deceſſit: Veientonem præfecit. in decedendo erit, ut audio, tardior. quem cũ ornauit Cato, declarauit, ijs ſe ſolis non inuidere, quibus nihil, aut non multũ ad dignitatem poſſet accedere. Nunc uenio ad priuata: fere enim reſpondi tuis literis de rep. & ijs, quas in ſuburbano, et ijs, quas poſtea ſcripſiſti. ad priuata uenio. unũ etiam de Cœlio. tantum abeſt, ut meam ille ſententiam moueat, ut ualde ego ipſi, quòd de ſua ſentẽtia deceſſerit, pœnitendum putem. ſed quid eſt, quòd cuncti Luc ceijs ſint addicti? hoc te prætermiſiſſe miror. De Philotimo, faciam equidem, ut mones: ſed ego mihi ab illo non rationes expectabam, quas tibi edidit, uerum id reliquum, quod ipſe in Tuſculano me referre in commen tarium mea manu uoluit, quodq; idem in Aſia mihi ſua manu ſcriptum dedit. id ſi præſtaret, quantum mihi æris alieni eſſe tibi edidit, tantum, & plus etiam ipſe mihi deberet. ſed in hoc genere, ſi modo per remp. licebit, non accuſabimur poſthac: neque hercule

cule

cule antea negligentes fuimus, ſed amicorum multitudine occupati. ergo utemur, ut polliceris, & opera, & conſilio tuo, nec tibi erimus, ut ſpero, in eo moleſti. De ſerperaſtris cohortis meæ, nihil eſt, quòd doleas: ipſi enim ſe collegerunt admiratione uitæ integritatis meæ. ſed me mouerat nemo magis, quàm is, quem tu neminem putas. idem & initio fuerat, & nunc eſt egregius: ſed in ipſa deceſſione ſignificauit, ſperaſſe ſe aliquid, & id, quod animũ induxerat pauliſper, nõ tenuit, ſed cito ad ſe rediјt, meiſq; honorificentiſſimis erga ſe officijs uictus, pluris ea duxit, quàm omnem pecuniam. ego à Curio tabulas accepi, quas mecum porto. Hortenſij legata cognoui. nũc aueo ſcire, quid hominis ſit, et quarũ rerum auctionẽ inſtituat: neſcio enim, cur, cũ portam Flumentanam Cœlius occuparit, ego Puteolos non faciam meos. Venio ad Piræea. in quo magis reprehendendus ſum, quòd homo Romanus Piræea ſcripſerim, nõ Piræeũ (ſic enim omnes noſtri locuti ſunt) quàm quòd, in, addiderim: nõ enim hoc ut oppido præpoſui, ſed ut loco. et tamẽ Dionyſius noſter, qui eſt nobiſcũ, et Nicias Cous non rebatur, oppidum eſſe Piræea. ſed de re uidero. noſtrũ quidem ſi eſt peccatum, in eo eſt, quòd non ut de oppido locutus ſum, ſed ut de loco: ſecutuſq; ſum, non dico Cæcilium, Mane ut ex portu in Piræeum: (malus enim auctor latinitatis eſt) ſed Terentium, cuius fabellæ, propter elegantiam ſermonis, putabantur à C. Lælio ſcribi, Heri aliquot adoleſcentuli coimus in Piræeum. & idem, Mercator hoc addebat, captam è Sunio. quòd ſi δήμοις oppida uolumus eſſe, tam eſt oppidum Sunium, quàm Piræeum. ſed quoniam gram-

*maticus es, ſi hoc mihi ζήτημα perſolueris, magna me moleſtia liberaris. ille mihi literas blandas mittit. facit idem pro eo Balbus. mihi certum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nuſquã. ſed ſcis, illi reliquum quantum ſit. putas'ne igitur uerendum eſſe, ne aut obijciat id nobis aliquis, ſi languidius; aut repetat, ſi fortius? quid ad hæc reperis? ſoluamus, inquis. age, à Cœlio mutuabitur. hoc tu tamen conſideres uelim: puto enim, in ſenatu ſi quando præclare pro rep. dixero, Tarteſſiũ iſtum tuum mihi exeunti, Iube ſodes nummos curare. quid ſupereſt? etiam. gener eſt ſuauis mihi, Tulliæ, Terentiæ. quantumuis uel ingenij, uel humanitatis ſatis. reliqua, quæ noſti, ferenda: ſcis enim, quos aperuimus. qui omnes, præter eum, de quo per te egimus, reum me * facere rentur: Ipſis enim expenſum nemo offeret. ſed hæc coram: nam multi ſermonis ſunt. Tironis reficiendi ſpes eſt in M. Curio: cui ego ſcripſi, tibi eum gratiſſimum facturum. Vale. D. V. id. Dec. à Pontio, ex Trebulano.*

4. CICERO ATTICO S.

DIONYSIVM, *flagrantem, deſiderio tui, miſi ad te, nec mehercule æquo animo, ſed fuit concedendũ. quem quidem cognoui cum doctum, quod mihi iã ante erat notum, tum ſanctũ, plenum officij, ſtudioſum etiã meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare uidear, plane uirum bonum. Pompeium uidi IIII. id. Dec. fuimus una horas duas fortaſſe. magna lætitia mihi uiſus eſt affici meo aduentu. de triumpho hor=*

tari,ſuſcipere partes ſuas; monere,ne ante in ſenatum accederem, quàm rem confeciſſem; ne dicendis ſentẽtijs aliquem tribunum alienarem. quid quæris? in hoc iudicio, & officio ſermonis nihil potuit eſſe prolixius. de rep. autem ita mecum locutus eſt, quaſi non dubium bellum haberemus: nihil ad ſpem concordiæ: plane illum ab ſe alienatum cum ante intelligeret, tum uero proxime iudicaſſe: ueniſſe Hirtiũ *à* Cæſare, *qui eſſet illi familiariſſimus; ad ſe non acceſſiſſe: & cum ille ad* VIII.*id.* Dec. *ueſperi ueniſſet,*Balbus *de tota re conſtituiſſet, ad* VII. *ad* Scipionem *ante lucem ueniſſe: multa de nocte profectum eſſe ad* Cæſarem. *hoc illi* τεκμηριῶδες *uidebatur eſſe alienationis. quid multa? nihil me aliud conſolatur, niſi quòd illum, cui etiam inimici alterum conſulatum, fortuna ſummam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in diſcrimen adducat. quòd ſi ruere cœperit, næ ego multa timeo, quæ non audeo ſcribere. ſed ut nunc eſt, ad* III. *non.*Ian.*ad urbem cogito.* Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTAS *uno tẽpore accepi epiſtolas tuas: quæ mihi,quanquã recentiora audiebã ex ijs,qui ad me ueniebant,tamen erant iucũdæ: ſtudiũ enim, & beneuolentiam declarabãt.* Inualetudine *tua moueor: et* Piliã *in idẽ genus morbi delapſam, curã tibi afferre maiorẽ ſentio. date igitur operam,ut ualeatis.* De Tirone, *uideo tibi curæ eſſe: quẽ quidẽ ego, etſi mirabiles utilitates mihi præbet,cum ualet,in omni genere uel negotiorum, uel ſtudiorũ meorũ,tamẽ propter humanitatẽ,et*

modeſtiam malo ſaluum, quàm propter uſum meum. Philogenes mecum nihil unquam de Luſcenio locutus eſt. de cæteris rebus habet Dionyſium. Sororem tuam non ueniſſe in Arcanũ miror. De Chryſippo, meum conſilium probari tibi, non moleſte fero. Ego in Tuſculanum nihil ſane hoc tempore. deuium eſt ἐκτὸς ἀπαντῶσιν, & habet alia δύσχρηστα. ſed de Formiano Tarracinam pridie cal. Ian. inde Pontinum ſumam. inde Albanum Pompeij: ita ad urbem III. non. natali meo. De rep. quotidie magis timeo: non enim boni, ut putaui, conſentiunt. quos ego equites R. quos ſenatores uidi, qui acerrime cum cætera, tum hoc iter Pompeij uituperarent? pace opus eſt. ex uictoria cum multa mala, tum certe tyrannis exiſtet. ſed hæc propediẽ coram. iam plane mihi deeſt, quid ad te ſcribam: nec enim de rep. quod uterque noſtrum ſcit eadem, & domeſtica nota ſunt ambobus. reliquum eſt iocari, ſi hic ſinat. nam ego is ſum, qui, illi concedi, putem utilius eſſe, quod poſtulat, quàm ſigna conferri: ſero enim reſiſtimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos. quid ſentis igitur? inquis. nihil ſcilicet, niſi de ſententia tua, nec prius quidem, quàm noſtrum negotium aut confecerimus, aut depoſuerimus. Cura igitur, ut ualeas. aliquando ἀποθέσθαι quartanam iſtam diligentia, quæ in te ſumma eſt.

Natalis Cic.

CICERO ATTICO S.

PLANE *deeſt, quid ad te ſcribam: nota omnia tibi ſunt. nec ipſe habeo, à te quid expectem. tantum igitur noſtrum illud ſolenne ſeruemus, ut ne quem iſtuc*

euntẽ ſine literis dimittamus. De rep. ualde timeo: nec adhuc fere inueni, qui non concedendum putaret Cæſari, quod poſtularet, potius, quàm depugnandum. eſt illa quidem impudens poſtulatio opinione ualẽtior: cur autem nunc primum ei reſiſtamus? οὐ γὰρ αὖ τόδε μεῖζον ἐποικάκιον, quàm cum quinquennium prorogabamus, aut cum, ut abſentis ratio haberetur, ferebamus. niſi forte hæc illi tum arma dedimus, ut nũc cum bene parato pugnaremus. dices, quid tu igitur ſenſurus es? non idem, quod dicturus: ſentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur: dicã idem, quod Pompeius; neque id faciam humili animo: ſed rurſus hoc permagnum reip. malum eſt, & quodammodo mihi præter cæteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio diſſidere. Vale.

CICERO ATTICO S. 7.

DIONYSIVS, uir optimus, ut mihi quoque eſt perſpectus, & doctiſſimus, tuiq; amantiſſimus, Romam uenit XV. cal. Ian. & literas à te mihi reddidit: tot enim uerba ſunt de Dionyſio in epiſtola tua. illud priuatius non aſcribis, Et tibi gratias egit. atqui certe ille agere debuit: &, ſi eſſet factum, quæ tua eſt humanitas, aſcripſiſſes. mihi autem nulla de eo παλινῳδία datur propter ſuperioris epiſtolæ teſtimonium. ſit igitur ſane bonus uir: hoc enim ipſum bene fecit, quòd mihi ſui cognoſcendi penitus etiam iſtam facultatẽ dedit. Philogenes recte ad te ſcripſit; curauit enim, quod debuit. eum ego uti ea pecunia uolui, quoad liceret. itaque uſus eſt menſes XIIII. Pontinium cupio ualere:

et quod ſcribis in urbem introiſſe, uereor quid ſit: nam id niſi graui de cauſa non feciſſet. Ego, quoniam IIII. non. Ian. compitalicius dies eſt, nolo eo die in Albanũ uenire moleſtus familiæ: ueniam III. non. igitur: inde ad urbem prid. non. Tua λῆψις quem in diem incurrat, neſcio: ſed prorſus te commoueri incommodo ualetudinis tuæ nolo. De honore noſtro, niſi quid occulte Cæſar per ſuos tribunos molitus erit, cætera uidentur eſſe tranquilla. tranquilliſſimus autem animus meus, qui totũ iſtuc æqui boni facit, et eo magis, quòd iam à multis audio conſtitutum eſſe Pompeio, & eius conſilio, in Siciliã me mittere, quòd imperium habeam. id eſt Αβδηριτικόν: nec enim ſenatus decreuit, nec populus iuſſit, me imperium in Sicilia habere. ſin hoc reſp. ad Pompeium refert: qui me magis, quam priuatum aliquẽ, mittat? itaque, ſi hoc imperium mihi moleſtum erit; utar ea porta, quam primum uidero. nam quod ſcribis, mirificam expectationem eſſe mei, neque tamen quenquam bonorum, aut ſatis bonorum dubitare, quid ſenſurus ſim: ego, quos tu bonos eſſe dicas, non intelligo: ipſe nullos noui: ſed ita, ſi ordines bonorum quærimus: nã ſingulares ſunt boni uiri: uerum in diſſenſionibus ordines bonorum, et genera quærenda ſunt. ſenatum bonũ putas, per quẽ ſine imperio prouinciæ ſunt? nunquã enim Curio ſuſtinuiſſet, ſi cũ eo agi cœptũ eſſet. quã ſententiã ſenatus ſequi noluit. ex quo factum eſt, ut Cæſari non ſuccederetur. an publicanos? qui nunquam firmi, ſed nunc Cæſari ſunt amiciſſimi. an fœneratores? an agricolas? quibus optatiſſimum eſt otiũ: niſi eos timere putas, ne ſub regno ſint, qui id nũ-

quam, dum modo otioſi eſſent, recuſarunt. quid ergo? exercitũ retinentis, cum legis dies tranſierit, rationẽ haberi placet? mihi uero ne abſentis quidem. ſed, cum id datum eſt, illud una datum eſt. annorum decem imperium, & ita latum, placet? placet igitur etiam me expulſum, & agrum Campanum periiſſe, et adoptatum patricium à plebeio, Gaditanum a Mitylenæo. & Labieni diuitiæ, & Mamurræ placent, & Balbi horti, & Tuſculanum. ſed horum omnium fons unus eſt. imbecillo reſiſtendũ fuit: & id erat facile. nunc legiones XI. equitatus tantus, quantum uolet; tranſpadani, plebs urbana, tot tribuni pl. tam perdita iuuentus, tanta auctoritate dux, tanta audacia. cum hoc aut depugnandum eſt, aut habenda è lege ratio. depugna, inquis, potius, quã ſeruias: ut quid? ſi uictus eris, proſcribare: ſi uiceris, tamen ſeruias. quid ergo, inquis, acturus es? idem quod pecudes, quæ diſpulſæ ſui generis ſequuntur greges. ut bos armẽta, ſic ego bonos uiros, aut eos quicunque dicentur boni, ſequar, etiam ſi ruent. quid ſit optimum male contractis rebus, plane uideo. nemini eſt enim exploratum, cum ad arma uentũ eſt, quid futurũ ſit: at illud omnibus, ſi boni uicti ſunt, nec in cæde principum clementiorẽ hunc fore, quàm Cinna fuerit, nec moderatiorem, quàm Sylla in pecuniis locupletiũ. ἐμπολιτεύομαί σοι iandudum, et facerem diutius, niſi me lucerna deſereret. ad ſummã dic M. Tulli. aſſentior Cn. Pompeio, ideſt T. Pomponio. Alexim, humaniſſimum puerum, niſi forte, dum ego abſum, adoleſcens factus eſt, (id enim agere uidebatur) ſaluere iubeas uelim. Vale.

8. CICERO ATTICO S.

QVID opus eſt de Dionyſio tam ualde affirmare? an mihi nutus tuus non faceret fidem? ſuſpicionē autem eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat, quòd et tu ſoles conglutinare amicitias teſtimonijs tuis, & illum aliter cum alijs de nobis locutum audiebam. ſed prorſus ita eſſe, ut ſcribis, mihi perſuades: itaque ego is in illum ſum, quem tu me eſſe uis. Diem tuum ego quoque ex epiſtola quadam tua, quam incipiente febricula ſcripſeras, mihi notaueram, & animaduerteram, poſſe pro re nata te non incommode ad me in Albanum uenire III. non. Ian. ſed, amabo te, nihil incommodo ualetudinis feceris: quid enim eſt tantum in uno, aut altero die? Dolabellam uideo Liuiæ teſtamento cum duobus cohæredibus eſſe in triente, ſed iuberi mutare nomen. eſt πολιτικὸν σκέμμα, rectum'ne ſit nobili adoleſcenti mutare nomen mulieris teſtamento. ſed id φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, cum ſciemus, quantum quaſi ſit in trientis triente. Quod putaſti fore, ut ante, quàm iſtuc uenirem, Pompeium uiderē, factum eſt ita: nam VI. cal. ad Lauernium me conſecutus eſt. una Formias uenimus, & ab hora octaua ad ueſperum ſecreto collocuti ſumus. quod quæris, ecquæ ſpes pacificationis ſit; quantum ex Pompeij multo, & accurato ſermone perſpexi, ne uoluntas quidem eſt: ſic enim exiſtimat, ſi ille uel dimiſſo exercitu conſul factus ſit, σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore. atque etiam putat eum, cum audierit, contra ſe diligenter parari, conſulatum hoc anno neglecturum, ac potius exercitū

prouinciamq; retenturum. ſin autem ille fureret, uehementer hominem contemnebat, & ſuis, & reip. copijs confidebat. quid quæris? etſi mihi crebro ξυνὸς ἐνυάλιος occurrebat, tamen leuabar cura, uirum fortem, & peritum, & plurimum auctoritate ualentem audiens, πολιτικῶς de pacis ſimulatæ periculis diſſerentem. habebamus autem in manibus Antonij concionem habitam X. cal. Ian. in qua erat accuſatio Pompeij uſque à toga pura, querela de damnatis, terror armorum. in quibus ille, Quid cenſes, aiebat, facturum eſſe ipſum, ſi in poſſeſſionem reip. uenerit, cum hæc quæſtor eius infirmus, & inops audeat dicere? quid multa? non modo non expetere pacem iſtam, ſed etiam timere uiſus eſt. ex illa autem ſententia ira relinquendæ urbis mouet hominem, ut puto. mihi autem illud moleſtiſſimum eſt, quòd ſoluendi ſunt nummi Cæſari, & inſtrumeutum triumphi eò conferendum: eſt enim ἄμορφον ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην eſſe. ſed hæc, & multa alia coram. Quotidiéne, inquis, à te accipiendæ literæ ſunt? ſi habebo, cui dem, quotidie. at iam ipſe ades. tum igitur, cum uenero, deſinam. una uideo mihi à te non eſſe redditas, quas L. Quintius, familiaris meus, cum ferret, ad Buſtum Baſilij uulneratus, & deſpoliatus eſt. uidebis igitur: nunquid fuerit in ijs, quod me ſcire opus ſit. et ſimul tu hoc διευκρινήσεις πρόβλημα ſane πολιτικόν: cum ſit neceſſe aut haberi Cæſaris rationem, illo exercitũ, uel per ſenatum, uel per tribunos pl. obtinente; aut perſuaderi Cæſari, ut tradat prouinciam, atque exercitum, & ita conſul fiat; aut, ſi id non perſuadeatur, haberi comitia ſine illius ratione,

illo patiēte, atque obtinente prouinciam; aut, ſi per tribunos pl. non patiatur, tamen quieſcat, rem adduci ad interregnum; aut, ſi ob eam cauſam, quòd ratio eius non habeatur, exercitum adducat, armis cum eo contendere; illum autem initium facere armorum aut ſtatim nobis minus paratis, aut tum, cum comitijs, amicis eius poſtulantibus ut è lege ratio habeatur, impetratum non ſit: ire autem ad arma aut hanc unā ob cauſam, quòd ratio non habeatur; aut addita cauſa, ſi forte tribunus pl. ſenatum impediens, aut populum incitans notatus, aut ſenatuſcōſulto circūſcriptus, aut ſublatus, aut expulſus ſit, dicēſ'ue ſe expulſum, ad illū cōfugerit: ſuſcepto autem bello, aut tenēda ſit urbs, aut, ea relicta, ille à commeatu, & reliquis copijs intercludēdus: quod horum malorū, quorū aliquod certe ſubeundū eſt, minimū putes. dices profecto, perſuaderi illi, ut tradat exercitum, & ita conſul fiat. eſt omnino id eiuſmodi, ut, ſi ille eò deſcendat, contra dici nihil poſſit: idq; eum, ſi non obtinet, ut ratio habeatur retinentis exercitum, non facere miror. nobis autem, ut quidam putant, nihil eſt timendum magis, quàm ille conſul. at, ſic malo, inquies, quàm cū exercitu. certe. ſed iſtuc ipſum SIC ò magnum malū, putat aliquis. neque ei remediū eſt ullum. cedendum eſt, ſi id uolet. uide conſulem illum iterum, quem uidiſti conſulatu priore. at tum imbecillus plus, inquis, ualuit, quàm tota reſp. quid nunc putas? & eo conſule, Pompeio certum eſt eſſe in Hiſpania. ò rem miſeram: ſi quidem id ipſum deterrimū eſt, quod recuſari non poteſt, & quod ille ſi faciat, iam iā à bonis omnibus ſummā ineat gratiam. tollamus igi-

tur hoc, quò illum poſſe adduci negant. de reliquis quid eſt deterrimum? concedere illi, quod, ut idem dicit, impudentiſſime poſtulat. nam quid impudentius? tenuiſti prouinciam per decem annos, non tibi à ſenatu, ſed à te ipſo per uim, et per factionem datos. præterijt tempus legitimum, non legis, ſed libidinis tuæ; fac tamen legis: ut ſuccedatur, decernitur: impedis, & ais, habe mei rationem. habe tu noſtrum. exercitum tu habeas diutius, quàm populus iuſſit, inuito ſenatu? depugnes oportet, niſi concedis: cum bona quidem ſpe, ut ait idem, uel uincendi, uel in libertate moriendi. iam ſi pugnandum eſt; quo tempore, in caſu; quo conſilio, in temporibus ſitum eſt. itaque te in ea quæſtione nõ exerceo. ad ea, quæ dixi, affer, ſi quid habes. equidem dies, noctesq; torqueor. Vale.

CICERO ATTICO S. 9.

SVBITO conſilium cepi, ut ante, quàm luceret, exirẽ; ne qui cõſpectus fieret, aut ſermo, lictoribus præſertim laureatis. de reliquo, neque hercule, quid agam, nec, quid acturus ſim, ſcio: ita ſum perturbatus temeritate noſtri amentiſſimi conſilij. tibi uero quid ſuadeam, cuius ipſe conſilium expecto? Cneus noſter quid conſilij ceperit, capiatue, neſcio, adhuc in oppidis coarctatus: & ſtupent omnes. ſi in Italia conſiſtat, erimus una. ſin cedet, conſilij res eſt. adhuc certe, niſi ego inſanio, ſtulte omnia, & incaute. tu quæſo crebro ad me ſcribe, uel quod in buccam uenerit. Vale.

10. CICERO ATTICO S.

QVAESO, *quid hoc eſt? aut quid agitur? mihi enim tenebræ ſunt. Cingulum, inquit, nos tenemus. Anconem amiſimus. Labienus diſceſſit ab Cæſare. utrum de imperatore populi R. an de Annibale loquuntur? ò hominem amentem, & miſerum, qui ne umbram quidem unquam* τοῦ καλοῦ *uiderit. atque hæc ait omnia facere ſe dignitatis cauſa. ubi eſt autem dignitas, niſi ubi honeſtas? non honeſtum igitur habere exercitum nullo publico conſilio? occupare urbes ciuium, quo facilior ſit aditus ad patriam?* χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, *ſexcenta alia ſcelera moliri,* τὴν θεῶν μεγίστην ὡς ἔχειν τυραννίδα? *ſibi habeat ſuam fortunam. unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo ſole malim, quàm omnia iſtiuſmodi regna; uel potius mori millies, quàm ſemel iſtiuſmodi quidquã cogitare. quid ſi tu uelis? inquis. age quis eſt, cui uelle nõ liceat? ſed ego ipſum uelle, miſerius eſſe duco, quàm in crucem tolli. una res eſt ea miſerior, adipiſci, quòd ita uolueris. ſed hæc hactenus: libenter enim in his moleſtijs* οὐ σχολάζωσι. *redeamus ad noſtrum. Per fortunas, quale tibi cõſilium Pompeij uidetur? hoc quæro, quòd urbem reliquerit. ego enim* ἀπορῶ: *tum nihil abſurdius. Vrbem tu relinquas? ergo idẽ, ſi Galli uenirent. non eſt, inquit, in parietibus reſp. at in aris, & focis. fecit idem Themiſtocles. fluctum enim totius barbariæ ferre urbs una non poterat. at idem Pericles non fecit, annum fere poſt quinquageſimum, cum præter mœnia nihil teneret. noſtri olim, urbe reliqua ca=*

pta, arcē tamen retinuerunt. οὕτως που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν. rurſus autē ex dolore municipali, ſermonibusq́; eorum, quos conuenio, uidetur hoc conſilium exitum habiturum. mira hominum querela eſt, (neſcio iſtic: ſed facies, ut ſciam) ſine magiſtratibus urbem eſſe, ſine ſenatu. fugiens denique Pompeius mirabiliter homines mouet. quid quæris? alia cauſa facta: nihil iam concedendum putant Cæſari: hæc, tu mihi explica, qualia ſint. Ego negotio præſum non turbulento, uult enim me Pompeius eſſe, quem tota hæc Campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & ſumma negotij referatur. itaque uagus eſſe cogitabam. te puto iam uidere, quæ ſit ὁρμὴ Cæſaris, qui populus, qui totius negotij ſtatus. ea uelim ſcribas ad me, & quidem, quoniam mutabilia ſunt, quamſæpiſſime: acquieſco enim & ſcribens ad te, & legens tua. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNAM adhuc à te epiſtolam acceperam, datam XII. cal. Iun. in qua ſignificabatur, aliam te ante dediſſe, quam nō acceperam. ſed quæſo, ut ſcribas quamſæpiſſime, nō modo ſi quid ſcies, aut audieris, ſed etiā ſi quid ſuſpicabere; maximeq́; quid nobis faciundū, aut non faciundum putas. Nam quod rogas, curem, ut ſcias, quid Pompeius agat: ne ipſum quidem ſcire puto: noſtrum quidem nemo. uidi Lentulum cons. Formijs X. cal. uidi Libonē. plena timoris, et terroris omnia. ille iter Larinū: ibi enim cohortes, et Luceriæ, & Theani, reliqua in Apulia. inde utrum cōſiſtere uſpiā uelit,

an mare tranſire, neſcitur. ſi manet, uereor, ne exercitum firmum habere non poſſit. ſin diſcedit, quò, aut quà, aut quid nobis agendum ſit, neſcio. nam iſtum quidem, cuius φαλαρισμὸν times, omnia teterrime facturum puto: nec enim rerum prolatio, nec ſenatus, magiſtratuumq́; diſceſſus, nec ærariũ clauſum tardabit. ſed hæc, ut ſcribis, cito ſciemus. interim uelim mihi ignoſcas, quòd ad te ſcribo tam multa toties: acquieſco enim, & tuas uolo elicere literas, maximeq́; cōſilium, quid agam, aut quo me pacto geram; dimittam ne me penitus in cauſam; (non deterreor periculo, ſed diſrumpor dolore: tam'ne nullo conſilio, aut tam contra meum conſilium geſta eſſe omnia?) an cuncter, & tergiuerſer, & ijs me dem, qui tenent, qui potiuntur. αἰδέομαι Τρῶας, nec ſolum ciuis, ſed etiam amici officio reuocor. etſi frangor ſæpe miſericordia puerorum. ut igitur ita perturbato, etſi te eadem ſolicitant, ſcribe aliquid, & maxime, ſi Pōpeius Italia cedit, quid nobis agendum putes. M'. quidem Lepidus (nam fuimus una) eum finem ſtatuit, L. Torquatus eundem: me cum multa, tum etiam lictores impediunt. nihil uidi unquam, quod minus explicari poſſet. itaque à te nihil dum certi exquiro, ſed quid uideatur. denique ipſam ἀπορίαν tuam cupio cognoſcere. Labienum ab illo diſceſſiſſe, propemodum conſtat. ſi ita factum eſſet, ut ille Romam ueniens magiſtratum, et ſenatum Romæ offenderet: magno uſui cauſæ noſtræ fuiſſet: damnaſſe enim ſceleris hominem amicum reip. cauſa uideretur. quod nunc quoque uidetur, ſed minus prodeſt: non enim habet, cui proſit: eumq́; arbitror pœnitere: niſi

forte id ipſum eſt falſum, diſceſſiſſe illum: nos quidem pro certo habebamus. & uelim (quanquam, ut ſcribis, domeſticis te finibus tenes) formam mihi urbis exponas, ecquod Pompeij deſiderium, ecquæ Cæſaris inuidia appareat; etiam quid cenſeas de Terentia, & Tullia, Romæ eas eſſe, an mecum, an aliquo tuto loco. & hæc, & ſi quid aliud, ad me ſcribas uelim, uel potius ſcriptites. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Vennonianis rebus tibi aſſentior. Labienum ἥρωα iudico. facinus iandiu nullum ciuile præclarius. qui, ut aliud nihil, hoc tamẽ profecit; dedit illi dolorem. ſed etiã ad ſummam profectũ aliquid puto. amo etiam Piſonem: cuius iudicium de genero ſuſpicor uiſum iri graue. quanquam, genus belli quod ſit, uides. ita ciuile eſt, ut nõ ex ciuium diſſenſione, ſed ex unius perditi ciuis audacia natum ſit. is autem ualet, exercitum tenet multa ſpe, & promiſſis, omnia omnium cõcupiuit. huic tradita urbs eſt, nuda præſidio, referta copijs. quid eſt, quod ab eo non metuas, qui illa templa, et tecta non patriam, ſed prædam putet? quid autem ſit acturus, aut quo modo, neſcio, ſine ſenatu, ſine magiſtratu. ne ſimulare quidem poterit quidquam πολιτικῶς. nos autem ubi exurgere poterimus? aut quando? quorum dux quàm ἀστρατήγητος, tu quoque animaduertis; cui ne Picena quidem nota fuerint. quæ autem ſine conſilio res ſtet? ut enim alia omittam decem annorũ peccata, quæ conditio non huic fugæ præſtitit? nec uero nunc

quid cogitet, ſcio, ac non deſino per literas ſciſcitari. nihil eſſe timidius conſtat, nihil perturbatius. itaque nec præſidium, cuius parandi cauſa ad urbem retentus eſt, nec locum, ac ſedem præſidij ullam uideo. ſpes omnis in duabus, inuidioſe retentis, pene alienis legionibus: nam delectus adhuc quidem inuitorum eſt, & à pugnando abhorrentium. conditionum autem amiſſum tempus eſt. quid futurum ſit, non uideo. commiſſum quidem à nobis certe eſt, ſiue à noſtro duce, ut è portu ſine gubernaculis egreſſi, tempeſtati nos traderemus. itaque de Ciceronibus noſtris dubito quid agam: nam mihi interdum amandandi uidentur in Græciam. de Tullia autem, & Terentia, cum mihi barbarorum aduentus ad urbem proponitur, omnia timeo: cum autem Dolabellæ uenit in mentem, paulum reſpiro. ſed uelim conſideres, quid faciendum putes: primum πρὸς τὸ ἀσφαλὲς: aliter enim mihi de illis, ac de me ipſo conſulendum eſt: deinde πρὸς τὰς δόξας, ne reprehendamur, quòd eas Romæ uelimus eſſe in communi bonorum fuga. quin etiam tibi, & Peduceo (ſcripſit enim ad me) quid faciatis, uidendum eſt; is enim ſplẽdor eſt ueſtrũ, ut eadem poſtulentur à uobis, quæ ab ampliſſimis ciuibus. ſed de hoc tu uidebis, quippe cum de ipſo, ac de me iſta conſiderare uelim. reliquum eſt, ut, et quid agatur, quoad poteris, explores, ſcribasq; ad me, & quid ipſe cõiectura aſſequare. quòd etiam à te magis expecto. nam acta omnibus nunciantibus, à te expecto futura, μάντις δ᾽ ἄριςος. loquacitati ignoſces, quæ et me leuat ad te quidem ſcribentem, et elicit tuas literas.

Aenigma Oppiorum ex Velia plane non intellexi:

eſt

eſt enim numero Platonis obſcurius. iam intellexi tuum ænigma: Oppios enim de Velia Saccones dicis in eo æſtu, aut diu. quo aperto, reliqua patebant, & cum Terentiæ ſumma congruebant. L. Cæſarem uidi Minturnis ad VIII. cal. Feb. mane, cum abſurdiſſimis mandatis, non hominem, ſed ſcopas ſolutas: ut id ipſum mihi ille uideatur irridendi cauſa feciſſe, qui tantis de rebus huic mandata dederit: niſi forte non dedit, & hic ſermone aliquo arrepto pro mandatis abuſus eſt. Labienus, uir mea ſententia magnus, Theanum uenit ad IX. cal. Febr. ibi Pompeium, conſuleſq; conuenit. qui ſermo fuerit, & quid actum ſit, ſcribam ad te, cum certum ſciam. Pompeius ab Theano Larinū uerſus profectus eſt ad VIII. cal. eo die manſit Venafri. aliquantum animi uidetur nobis attuliſſe Labienus. ſed ego nondum habeo, quid ad te ex his locis ſcribam. iſta magis expecto, quid illinc afferatur, quo pacto de Labieno ferat, quid agat Domitius in Marſis, Tignij Thermus, P. Actius Cinguli, quæ ſit populi urbani uoluntas, quæ tua coniectura de rebus futuris. hæc uelim crebro, & quid tibi de mulieribus noſtris placeat, & quid acturus ipſe ſis, ſcribas. ſi ſcriberem ipſe, longior epiſtola fuiſſet: ſed dictaui propter lippitudinem. Vale.

CICERO ATTICO S. 13.

AD VI. cal. Febr. Capuam Calibus proficiſcens, cum leuiter lippirem, has literas dedi. L. Cæſar mandata Cæſaris detulit ad Pompeium VIII. cal. cum

is eſſet cum conſulibus Theani. probata conditio eſt; ſed ita, ut ille de ijs oppidis, quæ extra ſuã prouinciam occupauiſſet, præſidia deduceret. id ſi feciſſet, reſpõſum eſt, ad urbem nos redituros eſſe, & rem per ſenatum confecturos. ſpero etiam in præſentia pacem nos habere: nam & illum furoris, & hunc noſtrum copiarum ſuppœnitet. me Pompeius Capuam uenire uoluit, & adiuuare delectum. in quo parum prolixe reſpondent Campani coloni. gladiatores Cæſaris, qui Capuæ ſunt, de quibus ante ad te falſum ex Torquati literis ſcripſeram, ſane commode Pompeius diſtribuit, binos ſingulis patribus familiarum. ſecutorum in ludo LↃↃ fuerunt. eruptionem facturi fuiſſe dicebantur. ſane multum in eo reip. prouiſum eſt. De mulieribus noſtris, in quibus eſt tua ſoror, quæſo uideas, ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe, cum cæteræ ulla dignitate diſceſſerint. hoc ſcripſi ad eas, & ad te ipſum antea. uelim, eas cohortere, ut exeant; præſertim cum ea præſidia in ora maritima habeamus, cui ego præſum, ut in his pro re nata non incommode poſſint eſſe. nam ſi quid offendimus in genero noſtro, quod quidem ego præſtare non debeo; id fit maius, quòd mulieres noſtræ præter cæteras Romæ remanſerunt. tu ipſe cum Sexto, ſcire uelim, quid cogites de exeundo, de totáq; re quid exiſtimes. equidem ad pacem hortari non deſino: quæ uel iniuſta utilior eſt, quàm iuſtiſſimum bellum. ſed hæc, ut fors tulerit. Vale.

CICERO ATTICO S. 14.

VT AB urbe diſceſſi, nullum adhuc intermiſi dié, quin aliquid ad te literarũ darẽ; non quo haberem magnopere quid ſcriberem; ſed ut loquerer tecum abſens; quo mihi, cum coram id non liceret, nihil eſt iucũdius. Capuam cum ueniſſem ad VI. cal pridie, quàm has literas dedi, conſules conueni, multosq; noſtri ordinis. omnes cupiebãt, Cæſarem, abductis præſidijs, ſtare conditionibus ijs, quas tuliſſet. uni Fauonio leges ab illo nobis imponi non placebat: ſed is auditus in conſilio: Cato enim ipſe iam ſeruire, quàm pugnare, mauult: ſed tamen ait, in ſenatu ſe adeſſe uelle, cum de conditionibus agatur, ſi Cæſar adductus ſit, ut præſidia deducat. ita, quod maxime opus eſt, in Siciliã ire nõ curat: quod metuo ne obſit, in ſenatu eſſe uult. Poſtumus autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, ut ſtatim in Siciliam iret, Furfanoq; ſuccederet, negat ſe iturum ſine Catone, & ſuam in ſenatu operã, auctoritatemq; magni æſtimat. ita res ad Fannium peruenit. is cum imperio in Siciliam præmittitur. In diſputationibus noſtris ſumma uarietas eſt. plerique negant, Cæſarem in conditione manſurum; poſtulataq; hæc ab eo interpoſita eſſe, quo minus, quod opus eſſet ad bellum, à nobis pararetur. ego autem eum puto facturum, ut præſidia deducat: uicerit enim, ſi conſul factus erit, & minori ſcelere uicerit, quàm quo eſt ingreſſus. ſed accipiẽda plaga eſt: ſumus enim flagitioſe imparati cum à militibus, tum à pecunia; quam quidem omnem non

modo priuatam, quæ in urbe eſt, ſed etiam publicam, quæ in ærario, illi reliquimus. Pompeius ad legiones Actianas eſt profectus. Labienum ſecum habet. ego tuas opiniones de his rebus expecto. Formias me continuo recipere cogitabam. Vale.

CICERO ATTICO S.

OMNES *arbitror mihi tuas literas redditas eſſe, ſed primas præpoſtere, reliquas ordine, quo ſunt miſſæ, per Terentiam. De mandatis Cæſaris, aduentuq; Labieni, & reſponſis conſulum ad Pompeium, ſcripſi ad te literis ijs, quas ad V. cal. Capua dedi: pluraq; præterea in eandem epiſtolam conieci. nũc has expectationes habemus duas; unam, quid Cæſar acturus ſit, cum acceperit ea, quæ referenda ad illum data ſunt L. Cæſari; alteram, quid Pompeius agat: qui quidem ad me ſcribit, paucis diebus ſe firmum exercitum habiturum; ſpemq; affert, ſi in Picenum agrum ipſe uenerit, nos Romam redituros eſſe. Labienum ſecum habet, non dubitantem de imbecillitate Cæſaris copiarum: cuius aduentu Cneus noſter multo animi plus habet. nos à conſulibus Capuam uenire iuſſi ſumus ad non. Febr. Capua profectus ſum Formias ad III. cal. eo die cum Calibus tuas literas hora fere nona accepiſſem, has ſtatim dedi. De Terentia, & Tullia tibi aſſentior; ad quas ſcripſeram, ad te ut referrent. ſi nondum profectæ ſunt, nihil eſt, quòd ſe moueant, quoad perſpiciamus, quo loco ſit res. Tuæ, literæ mihi gratæ, iucũdæq; ſunt. De pueris in Græciam tranſportandis tum cogitabam,*

cum fuga ex Italia quæri uidebatur : nos enim Hiſpaniam peteremus : illis hoc æque commodum non erat. tu ipſe cum Sexto etiam nunc mihi uideris Romæ recte eſſe poſſe : etenim minime amici Pompeio noſtro eſſe debetis : nemo enim unquam tãtum de urbanis præſidijs detraxit. uideſne me etiam iocari? ſcire iam te oportet, L. Cæſar quæ reſponſa referat à Pompeio, quas ab eodem ad Cæſarem ferat literas : ſcriptæ enim, & datæ ita ſunt, ut proponerentur in publico. in quo accuſaui mecum ipſe Pompeium, qui, cum ſcriptor luculentus eſſet, tantas res, atque eas, quæ in omniũ manus uenturæ eſſent, Sextio noſtro ſcribendas dederit. itaque nihil unquam legi ſcriptum σημιωδέστερον. perſpici tamen ex literis Pompeij poteſt, nihil Cæſari negari, omniáq;, & cumulate, quæ poſtulet, dari : quæ ille, amentiſſimus fuerit, niſi acceperit, præſertim cum impudentiſſime poſtulauerit: quis enim tu es, qui dicas, ſi in Hiſpaniam profectus erit, ſi præſidia dimiſerit? tamen conceditur, minus honeſte nunc quidem, uiolata iam ab illo rep. illatóq; bello, quàm ſi olim de ratione habenda impetraſſet; tamen uereor, ut his ipſis contentus ſit: nam cum iſta mandata dediſſet L. Cæſari, debuit eſſe paulo quietior, dum reſponſa referrentur : dicitur autem nũc eſſe acerrimus. Trebatius quidem ſcribit, ſe ab illo IX. cal. Feb. rogatum eſſe, ut ſcriberet ad me, ut eſſem ad urbem : nihil ei me gratius facere poſſe. hæc uerbis plurimis. intellexi ex dierum ratione, ut primũ de diſceſſu noſtro Cæſar audiſſet, laborare eum cœpiſſe, ne omnes abeſſemus : itaque non dubito, quin ad Piſonem, quin ad Seruium ſcripſerit. illud admiror, non ipſum

ad me ſcripſiſſe, non per Dolabellam, *non per* Cœlium *egiſſe. quanquam non aſpernor* Trebatij *literas, à quo me unice diligi ſcio. reſcripſi ad* Trebatium, *(nam ad ipſum* Cæſarem, *qui mihi nihil ſcripſiſſet, nolui) quàm illud hoc tempore eſſet difficile: me tamen in prædijs meis eſſe, neque delectum ullum, neque negotium ſuſcepiſſe. in quo quidem manebo, dum ſpes pacis erit. ſin bellum geretur, non deero officio, nec dignitati meæ, pueros* ὑπεκθήσομαι *in* Græciam*: totam enim* Italiam *flagraturam bello intelligo: tantum mali excitatum partim ex improbis, partim ex inuidis ciuibus. ſed hæc paucis diebus ex illius ad noſtra reſponſa reſponſis intelligentur, quorſum euaſura ſint. tum ad te ſcribam plura, ſi erit bellum: ſin autem etiam induciæ, te ipſum, ut ſpero, uidebo.* Ego IIII. *non.* Feb. *quo die has literas dedi, in* Formiano, *quò* Capua *redieram, mulieres expectabam: quibus quidem ſcripſeram, tuis literis admonitus, ut* Romæ *manerent: ſed audio maiorem quendam in urbe timorem eſſe.* Capuæ *non .* Feb. *eſſe uolebam, quia conſules iuſſerant. quidquid huc erit à* Pompeio *allatum, ſtatim ad te ſcribam: tuaſq; de iſtis rebus literas expectabo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

IIII. *non.*Feb.*mulieres noſtræ* Formias *uenerũt, tuáq; erga ſe officia, plena tui ſuauiſſimi ſtudij, attulerunt. eas ego, quoad ſciremus utrũ turpe pace nobis, an miſere bello eſſet utendum, in* Formiano *eſſe uolui, & una* Cicerones. *ipſe cũ fratre* Capuam *ad conſules (nonis enim adeſſe iuſſi ſumus)* III. *non. profectus ſum,*

cum has literas dedi. Reſponſa Pompeij grata populo, & probata concioni eſſe dicuntur. ita putaram. quæ quidem ſi ille repudiarit, iacebit: ſi acceperit. utrum igitur, inquies, mauis? reſponderem, ſi, quemadmodum parati eſſemus, ſcirem. Caſſium, erat hic auditum, expulſum Ancone, eamq́; urbem à nobis teneri. ſi bellum futurum eſt, negotium utile. Cæſarem quidem, L. Cæſare cum mandatis de pace miſſo, tamen aiunt acerrime delectum habere, loca occupare, uincire præſidijs. ò perditum latronem, uix ullo otio compenſandam hanc reip. turpitudinem. ſed ſtomachari deſinamus, tempori pareamus, cum Pompeio in Hiſpaniam eamus. hæc opto in malis; quoniam illius alterum conſulatum à rep. ne data quidem occaſione repulimus. ſed hæc hactenus. De Dionyſio, fugit me ad te antea ſcribere: ſed ita conſtitui, expectare reſponſa Cæſaris: ut, ſi ad urbem rediremus, ibi nos expectaret; ſin tardius id fieret, tum eum accerſeremus. omnino quid ille facere debuerit in noſtra illa fuga, quid docto homine, & amico dignum fuerit, cum præſertim rogatus eſſet: ſed hæc non nimis exquiro à Græcis. tu tamen uidebis, ſi erit, quod nolim, accerſendus, ne moleſti ſimus inuito. Quintus frater laborat, ut tibi, quod debet, ab Egnatio ſoluat. nec Egnatio uoluntas deeſt: nec parum locuples eſt. ſed, cum tale tempus ſit, ut Q. Titinius (multum enim eſt nobiſcum) uiaticum ſe neget habere; idemq́; debitoribus ſuis denunciarit, ut eodem fœnore uterentur; atque hoc idem etiā L. Ligus feciſſe dicatur; nec hoc tempore aut domi nūmos Quintus habeat, aut exigere ab Egnatio,

aut uerſuram uſquam facere poſſit: miratur, te non habuiſſe rationem huius publicæ difficultatis. ego autem, etſi illud ψευδησιόδειον (ita enim putatur) obſeruo; μηδὲ δίκην, præſertim in te, à quo nihil unquam uidi temere fieri: tamen illius querela mouebar. hoc, quidquid eſt, te ſcire uolui.

17. CICERO ATTICO S.

NIHIL habeo, quod ad te ſcribam. quin etiã eam epiſtolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi. erat enim plena ſpei bonæ; quòd & concionis uoluntatem audieram, & illum conditionibus uſurum putabam, præſertim ſuis. ecce tibi IIII. non. Feb. mane accepi literas tuas, Philotimi, Furnij, Curionis ad Furnium, quibus irrident L. Cæſaris legationem. plane oppreſſi uidemur: nec, quid conſilij capiam, ſcio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiſcebar hæc ſcribens, quo facilius de Pompeij rebus cognoſcerem. Vale.

18. CICERO ATTICO S.

BREVILOQVENTEM iam me tempus ipſum facit: pacem enim deſperaui. bellum noſtri nullũ adminiſtrant: caue enim putes, quidquam eſſe minoris his conſulibus: quorum ego ſpe audiendi aliquid, & cognoſcendi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam ueni prid. non. ut eram iuſſus. illi autem nondum uenerant, ſed erant uenturi, inanes, imparati. Cneus autem Luceriæ dicebatur eſſe, & adire cohorteis legionum Actianarum non firmiſſimarum.

at illum ruere nunciant, & iam iamq; adeſſe, non ut manum conſerat, (quicum enim?) ſed ut fugam intercludat. ego autem in Italia καὶ συναποθανεῖν *: nec te id conſulo. ſin extra, quid ago? ad manendũ hiems, lictores, improuidi, & negligentes duces; ad fugam hortatur amicitia Cnei, cauſa bonorum, turpitudo coniungendi cum tyranno. qui quidem, incertum eſt, Phalarim'ne, an Piſiſtratum ſit imitaturus. hæc uelim explices, & me iuues conſilio: etſi te ipſum iſtic iam calere puto: ſed tamen quantum poteris. ego ſi quid hic hodie noui cognoro, ſcies: iam enim aderunt conſules ad ſuas nonas. tuas quotidie literas expectabo. ad has autem, cum poteris, reſcribes. Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui. Vale.*

CICERO ATTICO S. 19.

DE *malis noſtris tu prius audis, quàm nos: iſtinc enim emanãt. boni autem hinc quod expectes, nihil eſt.*

Veni Capuam ad non. Feb. ita ut iuſſerant conſules. eo die Lentulus uenit ſero. alter conſul omnino non uenerat VII. idus; eo enim die ego Capua diſceſſi, & manſi Calibus. inde has literas poſtridie ante lucem dedi. hæc, Capuæ dum fui, cognoui, nihil in conſulibus, nullum uſquam delectum: nec enim conquiſitores φαινοπροσωπεῖν *audent, cum ille adſit contra, cum noſter dux nuſquam ſit, nihil agat: nec nomina dant: deficit enim non uoluntas, ſed ſpes. Cneus autem noſter (ò rem miſeram, & incredibilem) ut totus iacet. nõ animus eſt, non conſilium, nõ copiæ, non diligentia. mitto illam fugam ab urbe turpiſſimã, timidiſſimas in oppidis con=*

ciones, ignoratione non ſolum aduerſarij, ſed etiá ſuarum copiarum. hoc cuiuſmodi eſt? VII. id. Feb. Capuam C. Caſſius trib. pl. uenit, attulit mandata ad conſules, ut Romam uenirent, pecuniam de ſanctiore ærario auferrent, ſtatim exirent urbe relicta. redeát, quo præſidio? deinde exeant, quis ſinat? conſul ei reſcripſit, ut prius ipſe in Picenum. at illud totum erat amiſſum: ſciebat nemo, præter me ex literis Dolabellæ. mihi dubium non erat, quin ille iam iamq; foret in Appulia, Cneus noſter in naui. ego quid agam? σκέμμα magnum, neque mehercule mihi quidem ullum, niſi omnia eſſent acta turpiſſime. neque ego ullius conſilij particeps: ſed tamen quod me deceat. ipſe me Cæſar ad pacem hortatur. ſed antiquiores literæ, quàm ruere cœpit. Dolabella, Cœlius, me illi ualde ſatisfacere. mira me ἀπορία torquet. iuua me conſilio, ſi potes: & tamen iſta, quantum potes, prouide. nihil habeo, tanta rerum perturbatione, quod ſcribam. tuas literas expecto. Vale.

20. CICERO ATTICO S.

PEDEM in Italia uideo nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. De Pompeio ſcio nihil, eumq;, niſi in nauim ſe contulerit, exceptū iri puto. ò celeritatem incredibilem, huius autem noſtri: ſed non poſſum ſine dolore accuſare eum, de quo angor, & crucior. Tu cædem non ſine cauſa times: non quo minus quidquá Cæſari expediat ad diuturnitatem uictoriæ, & dominationis: ſed uideo, quorum arbitrio ſit acturus. recte ſit. cenſeo cedendū de oppidis his. egeo conſilij. quod optimum factu uidebitur, facies. cum Philotimo lo-

querere: atque adeo Terentiam habebis idibus. ego quid agam? quà aut terra, aut mari perſequar eum, qui ubi ſit, neſcio? etſi terra quidem qui poſſum? mari, quò? tradam igitur iſti me? fac poſſe tuto: multi enim hortantur: num etiam honeſte? nullo modo quidem. à te petam conſilium, ut ſoleo. explicari res non poteſt: ſed tamen, ſi quid in mentem uenit, uelim ſcribas, & ipſe quid ſis acturus.

CICERO ATTICO S. 21.

V. id. Febr. ueſperi è Philotimo literas accepi, Domitium exercitum firmum habere, cohortes ex Piceno, Lentulo, & Thermo ducentibus, cum Domitij exercitu coniunctas eſſe; Cæſarem intercludi poſſe, eumq́; id timere; bonorum animos recreatos Romæ, improbos quaſi perculſos: hæc, metuo equidem, ne ſint inſomnia: ſed tamen M'. Lepidum, L. Torquatum, C. Caſſium trib. pl. (ij enim ſunt nobiſcum, id eſt in Formiano) Philotimi literæ ad uitam reuocarunt. ego autem illa metuo ne ueriora ſint, nos omnes pene iam captos eſſe, Pompeium Italia cedere. quem quidem (ò rem acerbam) perſequi Cæſar dicitur. perſequi Cæſar Pompeium? quid? ut interficiat? ò me miſerum: & non omnes noſtra corpora opponimus? in quo tu quoque ingemiſcis. ſed quid faciamus? uicti, oppreſſi, capti plane ſumus. ego tamen, Philotimi literis lectis, mutaui conſilium de mulieribus: quas, ut ſcripſeram ad te, Romam remittebam: ſed mihi uenit in mentem, multum fore ſermonem, me-

iudicium iam de cauſa publica feciſſe : qua deſperata, quaſi hunc gradum mei reditus eſſe, quòd mulieres reuertiſſent. De me autem ipſo tibi aſſentior, ne me dem incertæ, & periculoſæ fugæ; cum reip. nihil proſim, nihil Pompeio; pro quo emori cum pie poſſum, tum libenter. manebo igitur : etſi uiuere. Quod quæris, hic quid agatur : tota Capua, & omnis hic delectus iacet: deſperata res eſt : in fuga omnes ſunt, niſi quid eiuſmodi fuerit, ut Pompeius iſtas Domitij copias cum ſuis coniungat. ſed uidebamur omnia biduo, triduóue ſcituri. Cæſaris literarum exemplum tibi miſi : rogaras enim. cui nos ualde ſatisfacere, multi ad me ſcripſerunt. quod patior facile, dum, ut adhuc, nihil faciam turpiter. Vale.

22 CICERO ATTICO S.

PHILOTIMI literæ me quidem non nimis, ſed eos, qui in his locis erant, admodum delectarunt. ecce poſtridie Caſsij literæ Capua à Lucretio, familiari eius, Nigidium à Domitio Capuam ueniſſe; eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cneum, confeſtim ſequi Cæſarem, Domitium non habere militum uim. idem ſcripſit, conſules Capua diſceſſiſſe. non dubito, quin Cneus in fuga ſit. modo effugiat. à conſilio fugiendi, ut tu cenſes, abſum. Vale.

23 CICERO ATTICO S.

CVM dediſſem ad te literas triſteis, & metuo ne ueras, de Lucretij ad Caſſium literis Capua miſſis; Ce=

phalio uenit à uobis, attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas, ut ſoles. omnia facilius credere poſſum, quàm quod ſcribitis, Pompeium exercitum habere. nemo huc ita affert; omniaq́;, quæ nolim. rem miſeram. malas cauſas ſemper obtinuit, in optima concidit. quid dicam, niſi, illud eum ſciſſe; neque enim erat difficile: hoc neſciſſe; erat enim ars difficilis, recte remp. regere. ſed iam iamq́; omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON *uenit idem uſu mihi, quod tu tibi ſcribis: Quoties exorior. ego enim nunc paulum exorior, & maxime quidem his literis, quæ Roma afferuntur, de Domitio, de Picentium cohortibus. omnia erant facta hoc biduo lætiora: itaque fuga, quæ parabatur, repreſſa eſt. Cæſaris interdicta, Si te ſecundo lumine hic offendero, reſpuuntur. bona de Domitio, præclara de Afranio fama eſt. Quòd me amiciſſime admones, ut me integrum, quoad poſſim, ſeruem; gratum eſt. Quod addis, ne propenſior ad turpem cauſam uidear: certe uideri poſſum. ego me ducem in ciuili bello, quoad de pace ageretur, negaui eſſe: non quin rectum eſſet: ſed quia, quod multo rectius fuit, id mihi fraudem tulit. plane eum, cui Cneus noſter alterum conſulatum deferret, & triumphũ, at quibus uerbis? pro ſuis geſtis ampliſſimis, inimicum habere noluerã. ego ſcio, & quem metuam, & quam ob rem. ſin erit bellum, ut uideo fore: partes meæ non deſiderabuntur.* De HS X X *Terentia tibi reſcripſit. Dionyſio, dum exiſtimabam uagos nos fo-*

re, nolui moleſtus eſſe. tibi autem, crebro ad me ſcribenti de eius officio, nihil reſcripſi; quòd diem ex die expectabam, ut ſtatuerem, quid eſſet faciundum. nunc, ut uideo, pueri certe in Formiano uidentur hiematuri: num & ego, neſcio: ſi enim erit bellum, cum Pompeio eſſe conſtitui. quod habebo certi, faciam, ut ſcis. ego bellum fœdiſſimum futurum puto, niſi qui, ut tu ſcis, Parthicus caſus extiterit. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VIII.

CICERO ATTICO S.

CVM ad te literas dediſſem, redditæ mihi literæ ſunt à Pompeio. cætera de rebus in Piceno geſtis, quæ ad ſe Vibullius ſcripſiſſet, de delectu Domitij, quæ ſunt nobis nota, nec tam læta erant in his literis, quàm ad me Philotimus ſcripſerat: (ipſam tibi epiſtolam miſiſſem; ſed ſubito fratris puer proficiſcebatur: cras igitur mittam) ſed in ea Pompeij epiſtola erat in extremo, ipſius manu: Tu, cenſeo, Luceriam uenias: nuſqnam eris tutius. Id ego in eam partem accepi, hæc oppida, atque oram maritimam illum pro derelicto habere: nec ſum miratus, eum, qui caput ipſum reliquiſſet, reliquis membris non parcere. ei ſtatim reſcripſi, hominemq; certum miſi de comitibus meis, non me quærere, ubi tutiſſime eſſem: ſi me uellet ſua,

aut reip. cauſa Luceriam uenire, ſtatim eſſe uenturum: hortatuſq; ſum, ut oram maritimam retineret, ſi rem frumentariam ſibi ex prouincijs ſuppeditari uellet. hæc me fruſtra ſcribere uidebam; ſed uti in urbe retinenda tunc, ſic nunc in Italia non relinquenda teſtificabar ſententiam meam. ſic enim parari uideo, ut Luceriam omnes copiæ contrahantur: & ne is quidem locus ſtabilis: ſed ex eo ipſo, ſi urgeamur, paretur fuga. quo minus mirere, ſi inuitus in eam cauſam deſcendo, in qua neque pacis, neque uictoriæ ratio quæſita ſit unquam, ſemper flagitioſæ, & calamitoſæ fugæ. eundum; ut, quemcunque fors tulerit, caſum, ſubeam potius cum ijs, qui dicuntur eſſe boni, quàm uidear à bonis diſſentire. etſi propediem uideo bonorum, id eſt lautorum, & locupletum, urbem refertam fore; municipijs uero his relictis, refertiſſimam. quo ego in numero eſſem, ſi hos lictores moleſtiſſimos non haberem: nec M'. Lepidi, L. Volcatij, Ser. Sulpicij comitum pœniteret: quorum nemo nec ſtultior eſt, quàm L. Domitius; nec inconſtantior, quàm App. Claudius. unus Pompeius me mouet, beneficio, non auctoritate: quam enim ille habeat auctoritatem in hac cauſa, qui, cum omnes Cæſarem metuebamus, ipſe eum diligebat? poſtquam uero ipſe metuere cœpit, putat omnes hoſtes illi oportere eſſe. ibimus tamen Luceriam: nec eum fortaſſe delectabit noſter aduentus: diſſimulare enim non potero, mihi, quæ adhuc acta ſunt, diſplicere. ego, ſi ſomnum capere poſſem, tam longis te epiſtolis non obtunderem. tu, ſi tibi eadem cauſa eſt, me remunerere ſane uelim. Vale.

2. CICERO ATTICO S.

MIHI *uero omnia grata; & quòd ſcripſiſti ad me, quæ audieras; & quòd non credidiſti, quæ digna diligentia mea non eſſent; & quòd monuiſti, quod ſentiebas. Ego ad Cæſarem unas Capua literas dedi, quibus ad ea reſcripſi, quæ mecum ille de gladiatoribus ſuis egerat, breues, ſed beneuolentiam ſignificantes, non modo ſine contumelia, ſed etiam cum maxima laude Pompeij: id enim illa ſententia poſtulabat, qua illum ad concordiam hortabar. eas ſi quò ille miſit, in publico proponat uelim. alteras eodem die dedi, quo has ad te. non potui non dare, cum & ipſe ad me ſcripſiſſet, & Balbus. earum exemplum ad te miſi. nihil arbitror fore, quod reprehendas. ſi qua erunt, doce me. quo modo enim effugere poſſum? nihil, inquies, omnino ſcripſeris. qui magis effugias eos, qui uolent fingere? ueruntamē ita faciam: quoad fieri poterit. Nam quod me hortaris ad memoriam factorum, dictorum, ſcriptorum etiam meorum: facis amice tu quidem, mihiq; gratiſſimum: ſed mihi uideris aliud tu honeſtum, meq; dignum in hac cauſa iudicare, atque ego exiſtimem. mihi enim nihil ulla in gēte unquam ab ullo auctore reip. ac duce turpius factum eſſe uidetur, quàm à noſtro amico factum eſt. cuius ego uicem doleo, qui urbem reliquit, id eſt patriam; pro qua, & in qua mori præclarū fuit. ignorare mihi uideris, hæc quanta ſit clades: es enim etiam nunc domi tuæ: ſed, inuitis perditiſſimis hominibus, eſſe diutius non potes. hoc miſerius, hoc turpius quidquam? uagamur egentes cum cōiugibus, et li*

beris

beris. in unius hominis quotannis periculoſe ægrotan=
tis anima poſitas omneis noſtras ſpes habemus, non ex=
pulſi, ſed euocati è patria, quam non ſeruandam ad
reditum noſtrum, ſed diripiendam, inflammandamq;
reliquimus. ita multi nobiſcum ſunt, non in ſuburba=
* nis, non in hortis, non in ipſa. & ſi non ſunt, non
erunt. nos interea ne Capuæ quidem, ſed Luceriæ. &
oram quidem maritimam iam relinquemus. Afraniũ
expectabimus, & Petreium. nam in Labieno parum
eſt dignitatis. hic tu in me * illud deſideras. nihil de
me dico: alij uiderint. hic quidem quæ eſt * domi ue=
ſtræ eſtis & eritis omnes boni. quis tum ſe mihi non o=
ſtendit? quis nunc adeſt hoc bello? ſic enim iam appel=
landum eſt. Vibullij res geſtæ ſunt adhuc maximæ. id
ex Pompeij literis cognoſces. in quibus animaduertito
illum locum, ubi erit διπλῶ. uidebis, de Cneo noſtro ip=
ſe Vibullius quid exiſtimet. quo igitur hæc ſpectat ora=
tio? ego pro Pompeio libenter emori poſſum. facio plu=
* ris omnium hominũ neminem. ſed non ita nõ meo iudi=
cio ſpem de ſalute reip. ſignificas enim aliquanto ſecus,
quàm ſolebas: ut etiam, Italia ſi ille cedat, putes ceden=
dum: quod ego nec reip. puto eſſe utile, nec liberis meis:
præterea neque rectum, neque honeſtum. ſed cur? pote=
ris'ne uidere tyrannũ? quaſi interſit, audiam, an uideã:
aut locupletior mihi ſit quærendus auctor, quàm Socra
tes, qui, cum triginta tyranni eſſent, pedẽ porta nõ ex=
tulit. eſt mihi præterea præcipua cauſa manẽdi: de qua
utinam aliquando tecum loquar. Ego XIII. cal. cum
eadem lucerna hanc epiſtolam ſcripſiſſem, qua inflam=
maram tuam, Formijs ad Põpeium, ſi de pace ageretur,

profecturus eram: ſi de bello, uidero. Vale.

3. CICERO ATTICO S.

MAXIMIS, *& miſerrimis rebus perturbatus, cum coram tecũ mihi poteſtas deliberandi non eſſet, uti tamen tuo conſilio uolui. deliberatio autem omnis hæc eſt: ſi Pompeius Italia cedat, quod eum facturum eſſe ſuſpicor, quid mihi agendum putes. et quo facilius conſilium dare poſſis; quid in utranque partem mihi in mẽtem ueniat, explicabo breui. Cum merita Pompeij ſumma erga ſalutem meam, familiaritasq́;, quæ mihi cum eo eſt, tum ipſa reip. cauſa me adducit, ut mihi uel conſilium meum cum illius cõſilio, uel fortuna coniungenda eſſe uideatur. accedit illud: ſi maneo, & illum comitatum optimorum & clariſſimorum ciuium deſero; cadendum eſt in unius poteſtatem. qui etſi multis rebus ſignificat ſe nobis eſſe amicum; &, ut eſſet, à me eſt (tute ſcis) propter ſuſpicionem huius impendentis tempeſtatis multo ante prouiſum: tamen utrunque conſiderandum eſt, et quanta ei fides ſit habenda; &, ſi maxime exploratum ſit, eum nobis amicum fore, ſitne uiri fortis, & boni ciuis eſſe in ea urbe, in qua cum ſummis honoribus, imperijsq́; uſus ſit, res maximas geſſerit, ſacerdotio ſit ampliſſimo præditus, non futurus ſit ſui iuris, ſubeundumq́; periculum ſit cum aliquo forte dedecore, ſi quando Pompeius remp. recuperarit. in hac parte hæc ſunt. uide nunc, quæ ſint in altera. Nihil actum eſt à Pompeio noſtro ſapienter, nihil fortiter; adde etiam, nihil, niſi contra conſilium auctoritatemq́; meam. omitto illa uetera, quòd iſtum*

in remp. ille aluit, auxit, armauit: ille legibus per uim, & contra auſpicia ferendis auctor: ille Galliæ ulterioris adiũctor: ille gener: ille in adoptando P. Clodio augur: ille reſtituendi mei, quàm retinendi ſtudioſior: ille prouinciæ propagator: ille abſentis in omnibus adiutor: idem etiam tertio conſulatu, poſtquam eſſe defenſor reip. cœpit, contendit, ut decem tribuni pl. ferrent, ut abſentis ratio haberetur. quod idem ipſe ſanxit lege quadam ſua, Marcoq́; Marcello conſuli, finienti prouincias Gallias cal. Mart. reſtitit. ſed ut hæc omittam, quid fœdius, quid perturbatius hoc ab urbe diſceſſu, ſiue potius turpiſſima fuga? quæ conditio non accipienda fuit potius, quàm relinquenda patria? malæ conditiones erãt, fateor: ſed nũquid hoc peius? at recuperabit remp. quando? aut quid ad eam ſpẽ eſt parati? non ager Picenus amiſſus? nõ patefactũ iter ad urbem? non pecunia omnis & publica, & priuata aduerſario tradita? denique nulla cauſa, nullæ uires, nulla ſedes, quò concurrãt qui remp. defenſam uelint. Apulia delecta eſt, inaniſſima pars Italiæ, & ab impetu huius belli remotiſſima. fuga, & maritima opportunitas uiſa quæri deſperatione. inuite cepi Capuã; nõ quo munus illud defugerem; ſed ſine cauſa, in qua nullus eſſet ordinũ, nullus apertus priuatorum dolor; bonorum autem eſſet aliquis, ſed hebes, ut ſolet; &, ut ipſe ſenſiſſem, multitudo, & infimus quiſque propenſus in alteram partẽ; multi mutationis rerum cupidi. dixi ipſi, me nihil ſuſcepturũ ſine præſidio, & ſine pecunia: itaque habui nihil omnino negotij; quòd ab initio uidi, nihil quæri præter fugã. eũ ſi nunc ſequor, quonam? cũ illo nõ. ad quẽ cum eſſem pro-

fectus, cognoui in ijs locis eſſe Cæſarem, ut tuto Luceriam uenire non poſſem. infero mari nobis, incerto curſu, hieme maxima nauigandum eſt. age iam, cum fratre, an ſine? cum filio, an quo modo? in utraque enim re ſumma difficultas erit, ſummus animi dolor. qui autem impetus illius erit in nos abſentes, fortunasq́; noſtras? acrior, quàm in cæterorũ; quòd putabit fortaſſe in nobis uiolandis aliquid ſe habere populare. age iam has compedes, faſces inquam hos laureatos efferre ex Italia, quàm moleſtũ eſt? qui autẽ locus erit nobis tutus, (ut iam placatis utamur fluctibus) ante, quàm ad illum uenerimus? qua autem, aut quò, nihil ſcimus. at ſi reſtitero, et fuerit nobis in hac parte locus: idem fecero, quod in Cinnæ dominatione Philippus, quod L. Flaccus, quod Q. Mucius; quoquo modo ea res huic quidẽ cecidit: qui tamen ita dicere ſolebat, ſe id fore uidere, quod factum eſt; ſed hoc malle, quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. aliter Thraſybulus, et fortaſſe melius. ſed eſt certa quædam illa Mucij ratio, atque ſententia, eſt illa etiam Philippi; & cum ſit neceſſe, ſeruire tempori; & non amittere tempus, cum ſit datum. ſed in hoc ipſo habent tamen ijdem faſces moleſtiam. ſit enim nobis amicus, quod incertum eſt; ſed ſit: deferet triumphum. nõ accipere ne periculoſum ſit, an accipere inuidioſum ad bonos? ò rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem. atqui explicanda eſt: qui enim fieri poteſt? ac ne me exiſtimaris ad manendum eſſe propenſiorẽ, quòd plura in ea parte uerba fecerim. poteſt fieri, quod fit in multis quæſtionibus, ut res uerboſior hæc fuerit, illa uerior. quam ob rem, ut maxima de re æquo animo de-

liberanti, ita mihi des conſilium uelim. nauis & in Caieta eſt parata nobis, & Brunduſij. ſed ecce nuncij, ſcribente me hæc ipſa noctu in Caleno, ecce literæ, Cæſarem ad Corfinium, Domitium Corfinij cum firmo exercitu, et pugnare cupiente. non puto etiam hoc Cneum noſtrũ commiſſurum, ut Domitium relinquat. etſi Brunduſiũ Scipionem cum cohortibus duabus præmiſerat. legionem à Fauſto conſcriptam, in Siciliam ſibi placere à conſule duci, ſcripſerat ad conſules. ſed turpe Domitium erit deſerere implorantem eius auxilium. eſt quædam ſpes mihi quidem non magna, ſed in his locis firma, Afranium in Pyreneo cum Trebonio pugnaſſe, pulſum Trebonium, etiam Fabium tuum tranſiſſe cum cohortibus: ſummum autem, Afranium cum magnis copijs aduentare. id ſi eſt, in Italia fortaſſe manebitur. ego autem, cum eſſet incertum iter Cæſaris, quod uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur, Leptã ad Pompeium miſi, & literas; ipſe, ne quò inciderem, reuerti Formias. hæc te ſcire uolui, ſcripſiq; ſedatiore animo, quàm proxime ſcripſeram, nullum meum iudicium interponens, ſed exquirens tuum. Vale.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVS *quidem tuus potius, quàm noſter, cuius ego cum ſatis cognoſſem mores, tuo tamen potius ſtabam iudicio, quàm meo, ne tuum quidem teſtimonium, quod ei ſæpe apud me dederas, ueritus, ſuperbũ ſe præbuit in fortuna, quam putauit noſtram fore: cuius fortunæ, nos, quantũ humano cõſilio effici poterit, mo-*

tum ratione quadam gubernabimus. cui qui noſter honos, quod obſequium, quæ etiam ad cæteros contempti cuiuſdam hominis commendatio defuit? ut meum iudicium reprehendi à Quinto fratre, uulgóq; ab omnibus mallem, quàm illum non efferre laudibus; Ciceronésq; noſtros meo potius labore ſubdoceri, quàm me alium ijs magiſtrum quærere. ad quem ego quas literas dij immortales miſeram, quantum honoris ſignificantes? quantum amoris? Dicæarchum mehercule, aut Ariſtoxenum diceres accerſi, non unũ omnium loquaciſſimum, & minime aptum ad docendum. ſed eſt memoria bona. me dicet eſſe meliore. quibus literis ita reſpondit, ut ego nemini, cuius cauſam non reciperem: ſemper enim, ſi potero, ſi ante ſuſcepta cauſa non impediar. nunquam reo cuiquam tam humili, tam ſordido, tam nocenti, tam alieno tam præciſe negaui, quàm hic mihi: plane ſine ulla exceptione præcidit. nihil cognoui ingratius. in quo uitio nihil mali non ineſt. ſed de hoc nimis multa. Ego nauem paraui: tuas literas tamen expecto; ut ſciam, quid reſpondeant conſultationi meæ. Sulmone C. Attium Pelignum aperuiſſe Antonio portas, cum eſſent cohortes quinque; Q. Lucretium inde effugiſſe ſcis, Cneum ire Brunduſium deſertum. confecta res eſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM ante lucem VIII. cal. ad te literas dediſſem, ueſperi ad nos eodẽ die uenit ipſe Dionyſius, auctoritate tua permotus, ut ſuſpicor: quid enim putẽ aliud? etſi ſolet, cum aliquid furioſe fecit, pœnitere. nun-

quam autem certior fuit, quàm in hoc negotio. nam quod ad te nō ſcripſeram, poſtea audiui, à tertio milliario tum eum iſſe πολλὰ μάτην ΚΑΕΡΕCCINECHE ἐκθυμεῖν δῆτα. multa inquam mala cū dixiſſet, ſuo capiti, ut aiunt. ſed meam manſuetudinem. cōiecerā in faſciculū una cū tua uenientē ad illū epiſtolā: hanc ad me referri uolo: nec ullam ob aliam cauſam Pollicem ſeruum à pedibus meū Romam miſi. eo autē ad te ſcripſi, ut, ſi tibi forte reddita eſſet, mihi curares referendam; ne in illius manus perueniret. Noui ſi quid eſſet, ſcripſiſſem. pēdeo animi expectatione Corfinienſi; in qua de ſalute reip. decernitur. Tu faſciculum, qui eſt M. Curio inſcriptus, uelim cures ad eū perferendum: Tironemq; Curio commendes; ut ei, ut petijt, ſi quid opus erit in ſumptum, eroget. Vale.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNATA iam epiſtola, quā de nocte daturus eram, ſicut dedi, (nam eam ueſperi ſcripſeram) C. Soſius prætor in Formianum uenit ad M'. Lepidum uicinum noſtrū, cuius quæſtor fuit: Pompeij literarū ad conſulē exemplum attulit. Literæ mihi à L. Domitio ad VIII. cal. Mart. allatæ ſunt. earum exemplum infra ſcripſi. nunc, ut ego non ſcribam, tua ſponte te intelligere ſcio, quanti reip. interſit, omneis copias in unum locum primo quoque tempore conuenire. tu, ſi tibi uidebitur, dabis operam, quamprimum ad nos uenias. præſidij Capuæ, quantum conſtitueris eſſe ſatis, relinquas. Vale. deinde ſuppoſuit exemplum epiſtolæ Domitij, quod ego ad te pridie miſeram. Dij

immortales, qui me horror perfudit. quàm ſum ſolicitus, quidnam futurum ſit. hoc tamen ſpero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu terrorẽ. ſpero etiam, quoniam adhuc nihil nobis obſuit, nihil * mutaſſe, nec tegentia hoc, quod cum fortiter, & diligenter, tum etiam mehercule *: modo enim audiui, quartanam à te diſceſſiſſe. moriar, ſi magis gauderem, ſi id mihi accidiſſet. Piliæ dic, non eſſe æquum, eam diutius habere, nec id eſſe ueſtræ concordiæ. Tironem noſtrum ab altera relictum audio. ſed eum uideo in ſumptum ab alijs mutuatum. ego autem Curium noſtrum, ſi quid opus eſſet, rogaram. malo Tironis uerecundiam in culpa eſſe, quàm illiberalitatem Curij. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNVM etiam reſtat amico noſtro ad omne dedecus, ut Domitio non ſubueniat. at nemo dubitat, quin ſubſidio uenturus ſit: ego non puto. deſeret igitur talem ciuem? & eos, quos una ſcis eſſe? cum habeat præſertim & ipſe cohortes XXX? niſi me omnia fallunt, deſeret. incredibiliter pertimuit. nihil ſpectat, niſi fugam: cui tu (uideo enim, quid ſentias) me comitem putas debere eſſe. ego uero, quem fugiam, habeo: quem ſequar, non habeo. quod enim tu mecum laudas, & memorandum dicis, malle quòd dixerim me cum Pompeio uinci, quàm cum iſtis uincere: ego uero malo, ſed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi eſſe uidebatur: cum hoc uero, qui ante fugit, quã ſcit, aut quem fugiat, aut quò, qui noſtra tradidit, qui patriã reliquit, Italiam relinquit, ſi malui, contigit,

uictus ſum: quod ſupereſt, nec iſta uidere poſſum, quæ, nunquam timui, ne uiderem; nec mehercule iſtum, propter quem mihi non modo meis, ſed memet ipſo carendum eſt. Ad Philotimum *ſcripſi de uiatico, ſiue à* Moneta, *nemo enim ſoluit; ſiue ab* Oppijs, *tuis contubernalibus. cætera appoſita tibi mandabo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

Ó REM *turpem, & ea re miſeram: ſic enim ſentio, id demum, aut potius id ſolum eſſe miſerum, quod turpe ſit. aluerat* Cæſarem*: eundem repente timere cœperat: conditionem pacis nullam probarat: nihil ad bellum pararat: urbem reliquerat:* Picenum *amiſerat culpa: in* Apuliam *ſe compegerat: ibat in* Græciam*: omnes nos* ἀπροσφωνήτους*, expertes ſui tanti, tam inuſitati conſilij relinquebat. ecce ſubito literæ* Domitij *ad illũ, ipſius ad conſules. fulſiſſe mihi uidebatur* τὸ καλὸν *ad oculos eius, et exclamaſſe ille uir, qui eſſe debuit,*

Πρὸς ταῦθ' ὅ,τι χρὴ. καὶ παλαμάσθων,
Καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ τεκταινέσθων.
Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ.

at ille tibi, πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ *dicẽs, pergit* Brundusium. Domitium *autem aiunt, re audita, & eos, qui una eſſent, ſe tradidiſſe. ò rem lugubrem: itaque intercludor dolore, quo ad te plura non ſcribam. tuas literas expecto.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM *meã quod peruulgatam ſcribis eſſe, nõ fero moleſte: quin etiam ipſe multis dedi deſcribendã: ea enim & acciderunt iam, & impendẽt, ut te*

ſtatum eſſe uelim, de pace quid ſenſerim. cum autẽ ad eam hortarer, eum præſertim hominem, nõ uidebar ullo modo facilius moturus, quã ſi id, ad quod eum hortarer, conuenire eius ſapiẽtiæ dicerẽ. eã ſi admirabilẽ dixi, cũ eũ ad ſalutẽ patriæ hortabar, nõ ſum ueritus, ne uiderer aſſentari, cui tali in re libenter me ad pedes abiecisſẽ. qua autem eſt, ALIQVID IMPERTIAS TEMPORIS, non eſt de pace, ſed de me ipſo, et de meo officio ut aliquid cogitet. nam quòd teſtificor, me expertem belli fuiſſe, etſi id re perſpectũ eſt, tamẽ eo ſcripſi, quo in ſuadendo plus auctoritatis haberẽ. eodemq; pertinet, quòd cauſam eius probo. ſed quid hæc nunc? utinã aliquid profectum eſſet: næ ego iſtas literas in cõcione recitari uelim: ſiquidem ille ipſe ad eundem in publico propoſuit epiſtolã illã, in qua eſt, PRO TVIS REBVS GESTIS AMPLISSIMIS. amplioribus'ne, quàm ſuis, quàm Africani? ita tempus ferebat: ſiquidem etiam uos duo tales ad quintum milliarium. quid, nunc ipſum unde ſe recipienti, quid agenti, quid acturo? quanto autem ferocius ille cauſæ ſuæ confidet, cum uos, cum ueſtri ſimiles non modo frequentes, ſed læto uultu gratulanteis uiderit? num igitur peccamus? minime uos quidem: ſed tamen ſigna conturbantur, quibus uoluntas à ſimulatione diſtingui poſſet. quæ uero S. C. uideo? ſed apertius, quã propoſueram. Ego Arpini uolo eſſe prid. cal. deinde circum uillulas noſtras errare, quas uiſurum me poſtea deſperaui. Εὐγενῆ tua conſilia, et tamen pro temporibus nõ incauta, mihi ualde probãtur. Lepido quidẽ (nã fere συνδημερεύομεν: quod gratiſſimum illi eſt) nun-

quam placuit ex Italia exire, Tullo multo minus: crebro enim illius literæ ab alijs ad nos commeant. ſed me illorum ſententiæ minus mouebant. minus multa dederant illi reip. pignora. tua mehercule auctoritas uehementer mouet: affert enim & reliqui temporis recuperandi rationem, & præſentis tuendi. ſed, obſecro te, quid hoc miſerius, quàm alterum plauſus in fœdiſſima cauſa quærere, alterum offenſiones in optima? alterum exiſtimari conſeruatorem inimicorum, alterum deſertorem amicorum? & mehercule quamuis amemus Cneum noſtrum; ut & facimus, & debemus: tamen hoc, quod talibus uiris non ſubuenit, laudare non poſſum. nam ſiue timuit, quid ignauius? ſiue, ut quidam putant, meliorem ſuam cauſam illorum cæde fore putauit, quid iniuſtius? ſed hæc omittamus: augemus enim dolorem retractando. VI. cal uesperi Balbus minor ad me uenit, occulta uia currens ad Lentulum cos. miſſu Cæſaris, cum literis, cum mandatis, cum promiſſione prouinciæ, Romam ut redeat. cui perſuaderi poſſe non arbitror, niſi erit conuentus. idem aiebat, nihil malle Cæſarem, quàm ut Pompeiū aſſequeretur. id credo: ut rediret in gratiam, id non credo: & metuo, ne omnis hæc clementia ad unam illam crudelitatem colligatur. Balbus quidem maior ad me ſcribit, nihil malle Cæſarem, quàm principe Pompeio ſine metu uiuere. tu puto hæc credis. ſed cum hæc ſcribebam V. cal. Pompeius iam Brunduſium poterat ueniſſe: expeditus enim anteceſſerat legiones Luceria. ſed hoc τέρας horribili uigilantia, celeritate, diligentia eſt. plane, quid futurum ſit, neſcio. Vale.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVS *cum ad me præter opinionem meam ueniſſet, locutus ſum cum eo liberaliſſime: tempora expoſui: rogaui, ut diceret, quid haberet in animo. me nihil ab ipſo inuito contendere. reſpondit. ſe, quod in nummis haberet, neſcire quo loci eſſet: alios nō ſoluere, aliorum diem nondum eſſe. dixit etiam alia quædam de ſeruulis ſuis, quare nobiſcum eſſe non poſſet. morem geſſi: dimiſi à me, ut magiſtrum* Ciceronum*, non libenter; ut hominē ingratum, non inuitus. uolui te ſcire, quid ego de eius facto iudicarem.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD *me magno animo motu perturbatum putas, ſum equidem, ſed non tam magno, quàm tibi fortaſſe uideor: leuatur enim omnis cura, cum aut conſiſtit conſilium, aut cogitando nihil explicatur. lamentari autem licet: illud tamen totos dies: ſed uereor, ne, nihil cum proficiam, etiam dedecori ſim ſtudijs, ac literis noſtris. conſumo igitur omne tempus, conſiderans, quanta uis ſit illius uiri, quem noſtris libris ſatis diligenter, ut tibi quidem uidemur, expreſſimus. tenes'ne igitur, moderatorem illum reip. quò referre uelimus omnia? nam ſic quinto, ut opinor, in libro loquitur* Scipio. VT *enim gubernatori curſus ſecundus, medico ſalus, imperatori uictoria, ſic huic moderatori reip. beata ciuium uita propoſita eſt, ut opibus firma, copijs locuples, gloria ampla, uirtute honeſta ſit. huius enim operis maximi inter homines, atque optimi illum eſſe effectorem uolo.*

Hoc Cneus noſter cum antea nunquam,tum in hac cauſa minime cogitauit. dominatio quæſita ab utroque eſt, non id actum,beata, & honeſta ciuitas ut eſſet.nec uero ille urbem reliquit, quòd eam tueri non poſſet ; nec Italiam,quòd ea pelleretur : ſed hoc à primo cogitauit, omnes terras,omnia maria mouere,reges barbaros incitare, gentes feras armatas in Italiam adducere,exercitus conficere maximos . genus illud Sullani regni iampridem appetitur,multis,qui una ſunt,cupientibus. an cenſes,nihil inter eos conuenire ? nullã pactionem fieri potuiſſe ? hodie poteſt. ſed neutri σκοπὸς eſt ille,ut nos beati ſimus . uterque regnare uult. hæc, à te inuitatus, breuiter expoſui : uoluiſti enim me , quid de his malis ſentirem, oſtendere. προθεσπίζω igitur noſter Attice, non ariolans, ut illa, cui nemo credidit , ſed coniectura proſpiciens. Iamq; mari magno. nõ multo inquam ſecus poſſum uaticinari : tanta malorũ impẽdet ἰλιάς. atque hoc noſtra grauior eſt cauſa , qui domi ſumus, quàm illorum,qui una tranſierũt, quòd illi quidẽ alterum metuũt, nos utrunque. cur igitur,inquis,remanſimus? uel tibi paruimus,uel nõ occurrimus,uel hoc fuit rectius. conculcari,inquã, miſerã Italiam uidebis proxima æſtate ab utriuſque mancipijs ex omni genere collectis . nec tam proſcriptio pertimeſcenda, quæ Luceriæ multis ſermonibus denũciata eſt , quã uniuerſe interitus : tãtas in confligẽdo utriuſque uires uideo futuras. habes coniecturã meam .tu autem conſolationis fortaſſe aliquid expectaſti : nihil inuenio. nihil fieri poteſt miſerius : nihil perditius, nihil fœdius . Quod quæris , quid Cæſar ad me ſcripſerit : quod ſæpe : gratiſſimum

ſibi eſſe, quòd quierim: oratq́;, in eo ut perſeuerem. Balbus minor hæc eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum cos. cum literis Cæſaris, præmiorumq́; promiſſis, ſi Romam reuertiſſet. uerum, cum habeo rationem dierum, ante puto tranſmiſſurum, quàm potuerit conueniri. Epiſtolarum Pompeij duarum, quas ad me miſit, negligentiam, meamq́; in reſcribendo diligentiam uolui tibi notam eſſe. earum exempla ad te miſi. Cæſaris hic per Apuliam ad Brunduſium curſus quid efficiat, expecto. utinam aliquid ſimile Parthicis rebus: ſimul aliquid audiero, ſcribam ad te. tu ad me uelim bonorum ſermones. Romæ frequentes eſſe dicuntur. ſcio equidem te in publicum non prodire: ſed tamen, audire te multa, neceſſe eſt. Memini tibi librum afferri, à Demetrio Magnete ad te miſſum, περὶ ὁμονοίας. eum mihi uelim mittas. uides, quam cauſam mediter. Vale.

Cn. Pompeius pro cos. M. Ciceroni imp. S.

Q. Fabius ad me uenit ad IIII. id. Febr. is nũciat L. Domitium cum ſuis cohortibus XI. & cohortibus XIIII. quas Vibullius adduxit, ad me iter habere: habuiſſe in animo proficiſci Corfinio: & ad V. id. Feb. C. Hirrum cum V. cohortibus ſubſequi. cenſeo, ad nos Luceriam uenias: nam te hic tutiſſime puto fore. Vale.

Cicero imp. Cn. Pompeio pro cos. S.

AD XV. cal. Mart. Formijs accepi tuas literas: ex quibus ea, quæ in agro Piceno geſta erant, cognoui com

modiora eſſe multo, quàm ut erat nobis nunciatum: Vibulliĳq; uirtutem, induſtriamq́; libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, ubi præpoſiti ſumus, ita fuimus, ut nauem paratam haberemus: ea enim audiebamus, & ea uerebamur, ut quodcunque tu conſilium præcepiſſes, id nobis perſequendum putaremus. nunc, quoniam auctoritate, & conſilio tuo in ſpe firmiore ſumus; ſi teneri poſſe putas Tarracinam, & oram maritimam, in ea manebo. etſi præſidia in oppidis nulla ſunt: nemo enim noſtri ordinis in his locis eſt, præter M. Eppium, quem ego Minturnis eſſe uolui, uigilantem hominem, & induſtrium. L. Torquatum, uirum fortem, & cum auctoritate, Formĳs non habemus: ad te profectum arbitramur. ego omnino, ut proxime tibi placuerat, Capuam ueni eo ipſo die, quo tu Theano Sidicino es profectus: uolueras enim me cum M. Conſidio pro præt. illa negotia tueri. cum eo ueniſſem; uidi T. Ampium delectum habere diligentiſſime, ab eo accipere Libonem ſumma item diligentia, & in illa colonia auctoritate. fui Capuæ, quoad conſules. iterum, ut erat dictum ab cos. ueni Capuam ad non. Febr. cum fuiſſem triduum, recepi me Formias. nunc quod tuum conſilium, aut quæ ratio belli ſit, ignoro. ſi tenendam hanc oram putas, quæ & opportunitatem, & dignitatẽ habet, & egregios ciues, &, ut arbitror, teneri poteſt: opus eſt eſſe, qui præſit. ſin omnia in unum locum contrahenda ſunt: non dubito, quin ad te ſtatim ueniam: quo mihi nihil optatius eſt: idq́; tecum, quo die ab urbe diſceſſimus, locutus ſũ. ego, ſi cui adhuc uideor ſegnior fuiſſe, dum ne tibi uidear, non laboro. & tamen, ſi, ut

uideo, bellum gerendum eſt, confido me omnibus facile ſatisfacturum. M. Tullium, meum neceſſarium, ad te miſi, cui tu, ſi tibi uideretur, ad me literas dares. Vale.

Cn. Pompeius pro cos. M. Ciceroni imp. S.

TVAS literas libenter legi: recognoui enim tuam priſtinam uirtutem etiam in ſalute communi. Conſules ad eum exercitum, quem in Apulia habui, uenerunt. magnopere te hortor pro tuo ſingulari, perpetuoq; ſtudio in remp. ut te ad nos conferas, ut communi conſilio reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. cenſeo, uia Appia iter facias, & celeriter Brunduſium uenias. Cura, ut ualeas.

M. Cicero imp. Cn. Pompeio pro cos. S.

CVM ad te literas miſiſſem, quæ tibi Canuſij redditæ ſunt, ſuſpicionem nullam habebam, te reip. cauſa mare trãſiturum, eramq; in ſpe magna, fore, ut in Italia poſſemus aut concordiam conſtituere, qua mihi nihil utilius uidebatur, aut remp. ſumma cum dignitate defendere. interim, nondum meis literis ad te perlatis, ex ijs mandatis, quæ D. Lælio ad conſules dederas, certior tui cõſilij factus, non expectaui, dũ mihi à te literæ redderentur, confeſtimq; cũ Quinto fratre, & cum liberis noſtris iter ad te in Apuliã facere cœpi. cum Theanum Sidicinũ ueniſſem, C. Meſſius, familiaris tuus, mihi dixit, alijq; cõplures, Cæſarem iter habere Capuã, et eo ipſo die manſurum eſſe Eſerniæ. ſane ſum cõmotus; quòd, ſi ita

ſed ita eſſet, non modo iter meũ intercluſum, ſed me iſum plane exceptum putabã. itaque tum Cales proceſſi, ut ibi potiſſimum conſiſterẽ, dum certum nobis ab Æſernia de eo, quod audieram, referretur. at mihi, cum Calibus eſſem, affertur literarum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum cos. miſiſſes. hæ ſcriptæ ſic erant: literas tibi à L. Domitio ad XIII. cal. Mart. allatas eſſe: earumq́; exemplum ſubſcripſeras: magniq́; intereſſe reip. ſcripſeras, omneis copias primo quoque tempore in unum locum conuenire; & ut, præſidij quod ſatis eſſet, Capuæ relinqueret. his ego literis lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, te cum omnibus copijs ad Corfinium eſſe uenturum. quò mihi, cum Cæſar ad oppidum caſtra haberet, tutum iter eſſe nõ arbitrabar. cum res in ſumma expectatione eſſet, utrunque ſimul audimus, & quæ Corfinij acta eſſent, & te iter Brunduſium facere cœpiſſe. cumq́; nec mihi, nec fratri meo dubium eſſet, quin Brunduſium contenderemus, à multis, qui è Samnio, Apuliaq́; ueniebant, admoniti ſumus, ut caueremus, ne exciperemur à Cæſare, quòd is in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celerius etiã, quàm nos poſſemus, eò, quò intenderat, uenturus eſſet. quod cum ita eſſet, nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit cõmittere, ut temeritas noſtra non ſolum nobis, ſed etiam reip. noceret; cum præſertim non dubitaremus, quin, ſi etiã tutum nobis iter fuiſſet, te tamẽ iam conſequi non poſſemus. interim accepimus tuas literas, Canuſio ad X. cal. Mart. datas, quibus nos hortaris, ut celerius Brunduſium ueniamus. quas cum accepiſſemus ad III. cal. Mart. non dubita-

tabamus, quin tu iam Brunduſiũ perueniſſes: nobiſq; iter illud omnino intercluſum uidebamus, neque minus nos eſſe captos, quàm qui Corfinium ueniſſent: neque enim eos ſolos arbitrabamur capi, qui in armatorũ manus incidiſſent, ſed eos nihilo minus, qui regionibus excluſi, intra præſidia, atque intra arma aliena ueniſſent. quod cum ita ſit, maxime uellem primum tecũ ſemper fuiſſe, quod quidem tibi oſtenderam, cum à me Capuam reijciebam: quod feci non uitandi oneris cauſa, ſed quòd uidebam, teneri illam urbem ſine exercitu non poſſe: accidere autem mihi nolebam, quod doleo uiris fortiſſimis accidiſſe. quoniam autem, tecum ut eſſem, non contigit: utinam tui conſilij certior factus eſſem: nam ſuſpicione aſſequi non potui; quòd omnia prius arbitratus ſum fore, quàm ut hæc reip. cauſa in Italia nõ poſſet duce te conſiſtere. neque uero nunc conſilium tuum reprehendo, ſed fortunam reip. lugeo: nec, ſi ego, quid tu ſis ſecutus, non perſpicio, idcirco minus exiſtimo, te nihil, niſi ſumma ratione, feciſſe. mea quæ ſemper fuerit ſententia, primum de pace uel iniqua conditione retinenda, deinde de urbe, (nam de Italia quidem nihil mihi unquam oſtenderas) meminiſſe te arbitror. ſed mihi non ſumo, ut meum conſilium ualere debuerit: ſecutus ſum tuũ, neque id reip. cauſa, de qua deſperaui, quæ & nunc afflicta eſt, nec excitari ſine ciuili pernicioſiſſimo bello poteſt: ſed te quærebam: tecum eſſe cupiebam: neque eius rei facultatem, ſi qua erit, prætermittam. ego me in hac omni cauſa facile intelligebam pugnandi cupidis hominibus non ſatisfacere. primum enim præ me tuli, me nihil malle, quàm pacem: non quin eadem

timerem, quæ illi: ſed ea bello ciuili leuiora ducebam. inde ſuſcepto bello, cum pacis conditiones ad te afferri, à teq; ad ea honorifice, & large reſponderi uiderem: duxi meam rationem, quam tibi facile me probaturum pro tuo in me beneficio arbitrabar. memineram me eſſe unum, qui pro meis maximis in remp. meritis ſupplicia miſerrima, & crudeliſſima pertuliſſem: me eſſe unum, qui, ſi offendiſſem eius animum, cui tum, cum iam in armis eſſemus, conſulatus tamen alter, & triumphus ampliſſimus deferebatur, ſubijcerer eiſdem prælijs: ut mea perſona ſemper ad improborum ciuium impetus aliquid uideretur habere populare. atque hæc non ego prius ſum ſuſpicatus, quàm mihi palam denunciata ſunt: neque ea tam pertimui, ſi ſubeunda eſſent, quàm declinanda putaui, ſi honeſte uitare poſſem. quoniam breuem illius temporis, dum in ſpe pax fuit, rationem noſtram uides, reliqui facultatem res adimit. Iis autem, quibus nō ſatisfacio, facile reſpondeo. neque enim ego amicior C. Cæſari unquã fui, quàm illi: neque illi amiciores reip. quàm ego. hoc inter me, & illos intereſt, quòd, cum & illi ciues optimi ſint, & ego ab iſta laude non abſim, ego conditionibus, quod idem te intellexeram uelle, illi armis diſceptari maluerunt. quæ quoniam ratio uicit, perficiã profecto, ut neque reſp. ciuis à me animum, neque tu amici deſideres. Vale.

CICERO ATTICO S. *16.*

MIHI MOLESTIOR lippitudo erat etiã, quàm ante fuerat, dictare tamen hanc epiſtolam malui, quàm Gallo Fabio, amantiſſimo utriuſque noſtrum,

nihil ad te literarum dare: nam pridie quidem, quoquo modo potueram, ſcripſeram ipſe eas literas, quarum uaticinationem falſam eſſe cupio. huius autem epiſtolæ nõ ſolum ea cauſa eſt, ut ne quis à me dies intermittatur, quin dem ad te literas; ſed etiã hæc iuſtior, ut à te impetrarem, ut ſumeres aliquid temporis, quo quia tibi perexiguo opus eſt, explicari mihi tuum conſilium plane uolo, ut penitus intelligam. omnia ſunt integra nobis. nihil prætermiſſum eſt, quod non habeat ſapientem excuſationem, non modo probabilem. nam certe neque tum peccaui, cum imperatam iam Capuam, non ſolum ignauiæ delectus, ſed etiam perfidiæ ſuſpicionem fugiens, accipere nolui: neque, cum, poſt conditiones pacis per L. Cæſarem, & Fabium allatas, caui, ne animũ eius offenderem, cui Pompeius iam armatus armato cõſulatum, triumphumq́; deferret. nec uero hæc extrema quiſquam poteſt iure reprehendere, quòd mare nõ tranſierim: id enim, etſi erat deliberationis, tamen obire non potui: neque enim ſuſpicari debui, præſertim cum ex ipſius Pompeij literis, idem quod uideo te exiſtimaſſe, non dubitarim, quin is Domitio ſubuenturus eſſet. & plane, quid rectum, & quid faciendum mihi eſſet, diutius cogitare malui. primum igitur, hæc qualia tibi eſſe uideantur, etſi ſæpius ſignificata ſunt à te, tamen accuratius mihi perſcribas, uelim: deinde aliquid etiam in poſterum proſpicias, fingasq́;, quem me eſſe deceat, et ubi me plurimum prodeſſe reip. ſentias: ecquæ pacifica perſona deſideretur, an in bellatore ſint omnia. atque ego, qui omnia officio metior, recordor tamen tua conſilia. quibus ſi paruiſſem, triſtitiam illorum temporum

non ſubiiſſem. memini, quid mihi tum ſuaſeris per Theophanem, per Culeonem: idq; ſæpe ingemiſcẽs ſum recordatus. quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut non ſolum glorioſis conſilijs utamur, ſed etiã paulo ſalubrioribus. ſed nihil præſcribo. accurate uelim perſcribas tuam ad me ſententiam. uolo etiam exquiras, quàm diligentiſſime poteris, (habebis autem, per quos poſſis) quid Lentulus noſter, quid Domitius agat, quid acturus ſit, quemadmodum nunc ſe gerant, num quem accuſent, num cui ſuccenſeant: quid dico, num cui? num Pompeio. omnino culpam omnem Pompeius in Domitium confert: quod ipſius literis cognoſci poteſt: quarum exemplum ad te mitto. hæc igitur uidebis: & quod ad te ante ſcripſi, Demetrij Magnetis librum, quem ad te miſit, de concordia, uelim mihi mittas. Vale.

Cn. Magnus pro cos. M. Marcello
L. Lentulo coss. S.

EGO, quòd exiſtimabam diſperſos nos, neque reip. utiles, neque nobis præſidio eſſe poſſe, iccirco ad L. Domitium literas miſi, primum uti ipſe cum omni copia ad nos ueniret. ſi de ſe dubitaret, ut cohortes XIX, quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. quod ueritus ſum, factum eſt, ut Domitius implicaretur, neque ipſe ſatis firmus eſſet ad caſtra facienda, quòd meas XIX, & ſuas XII cohorteis tribus in oppidis diſtributas haberet; (nam partim Albæ, partim Sulmone collocauit) neque, ſi uellet, expedire poſſet. nunc ſcitote, me eſſe in ſumma ſolicitudine: nam & tot, &

taleis uiros periculo obſidionis liberare cupio: neque ſubſidio ire poſſum, quòd his duabus legionibus non puto eſſe committendum, ut illuc ducantur. ex quibus tamen non amplius XIIII. cohortes contrahere potui, quas Brunduſium miſi, neque Canuſium ſine præſidio, dum abeſſem, putaui eſſe dimittendum. D. Aelio mandaram, quòd maiores copias ſperabã nos habituros, ut, ſi uobis uideretur, alteruter ueſtrum ad me ueniret, alter in Ciliciam cum ea copia, quam Capuæ, & circum Capuam comparaſtis, & cum iis militibus, quos Fauſtus legit, proficiſceretur, Domitius cum XII. ſuis cohortibus eodem adiũgeretur, reliquæ copiæ omnes Brunduſium cogerentur, & inde nauibus Dyrrhachium tranſportarentur. nunc, cum hoc tempore nihilo magis ego, quàm uos, ſubſidio Domitio ire poſſim, ſeu per monteis explicare, non eſt nobis committendum, ut ad has XIIII. cohorteis, quas dubio animo habeo, hoſtis accedere, aut in itinere me conſequi poſſit. quam ob rem placitum eſt mihi, (etiam uideo C. Marcello, & cæteris noſtri ordinis, qui hic ſunt) ut Brunduſium ducerem hanc copiam, quam mecum habeo. uos hortor, ut, quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem ueniatis quamprimum. arma, quæ ad me miſſuri eratis, iis, cenſeo, armetis milites, quos uobiſcum habetis. quæ arma ſuperabunt, ea ſi Brunduſium iumentis deportaritis, uehementer reip. profueritis. de hac re uelim noſtros certiores faciatis. ego ad P. Lupum. & C. Coponium prætores miſi, ut ſe uobis coniungerent, &, militum quod haberent, ad uos deducerent. Vale.

Cn. Pompeius pro coſ. L. Domitio pro coſ. S.

MIROR, te ad me nihil ſcribere, & potius ab alijs, quàm à te de rep. certiorē me fieri. nos diſiecta manu pares aduerſarijs eſſe non poſſumus. contractis noſtrijs copijs, ſpero nos & reip. & communi ſaluti prodeſſe poſſe. quam ob rem cum conſtituiſſes, ut Vibullius mihi ſcripſerat, ad V. id. Feb. Corfinio proficiſci cū exercitu, & ad me uenire: miror, quid cauſæ fuerit, quare conſilium mutaris: nam illa cauſa, quam mihi Vibullius ſcribit, leuis eſt, te propterea moratū eſſe, quòd audieris, Cæſarem Firmo progreſſum in caſtrum Truentinum ueniſſe: quanto enim magis appropinquare aduerſarius cœpit, eo tibi celerius agendū erat, ut te mecum coniungeres, prius, quàm Cæſar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere poſſet. quamobrem etiā te rogo, & hortor, id quod non deſtiti ſuperioribus literis à te petere, ut primo quoque die Luceriam aduenias ante, quàm copiæ, quas inſtituit Cæſar contrahere, in unum locum coactæ nos à nobis diſtrahant. ſed ſi erūt, qui te impediant, ut illas ſuas ſeruent: æquum eſt me à te impetrare, ut cohortes, quæ ex Piceno, & Camerino uenerunt, quæ fortunas ſuas reliquerunt, ad me miſſum facias. Vale.

Cn. Pompeius pro coſ. L. Domitio pro coſ. S. 19.

LITERAS abs te M. Calenius ad me attulit ad XIII. calendarum Mart. in quibus literis ſcribis, tibi in animo eſſe, obſeruare Cæſarem, &, ſi ſecundum mare ad me ire cœpiſſet, confeſtim in

Samnium ad me uenturum: ſin autem ille circũ iſtæc loca commoraretur, te ei, ſi propius acceſſiſſet, reſiſtere uelle. te animo magno, & forti iſtam rem agere exiſtimo: ſed diligentius nobis eſt uidendum, ne diſtracti pares eſſe aduerſario non poſſimus; cum ille magnas copias habeat, & maiores breui habiturus ſit: non enim pro tua prudentia debes illud ſolũ animaduertere, quot in præſentia cohorteis contra te habeat Cæſar, ſed quantas breui tempore equitum, & peditum copias contracturus ſit. cui rei teſtimonio ſunt literæ, quas Buſſenius ad me miſit, in quibus ſcribit, id quod ab alijs quoque mihi ſcribitur, præſidia Curionem, quæ in Vmbria, et Tuſcis erant, contrahere, & ad Cæſarem iter facere. quæ ſi copiæ in unum locum fuerint coactæ, ut pars exercitus ad Albam mittatur, pars ad te accedat, ut non pugnet, ſed locis ſuis repugnet: hærebis, neque ſolus cum iſta copia tantam multitudinem ſuſtinere poteris, ut frumentatum eas. quamobrem te magnopere hortor, ut quamprimum cum omni copia huc uenias. conſules conſtituerunt idem facere. ego Metuſcilio ad te mandata dedi, prouidendum eſſe, ne duæ legiones ſine Picentinis cohortibus in conſpectum Cæſaris committerentur. quamobrem nolito commoueri, ſi audieris me regredi, ſi forte Cæſar ad me ueniet: cauendum enim puto eſſe, ne implicatus hæream: nam neque caſtra propter anni tempus, & militum animos facere poſſum; neque ex omnibus oppidis contrahere copias expedit, ne receptum amittam. itaque non amplius X I I I I cohortes Luceriam coegi. Conſules præſidia omnia deducturi ſunt, aut in Siciliam ituri: nam aut exercitum fir=

mum habere oportet, quo confidamus perrumpere nos poſſe; aut regiones eiuſmodi obtinere, è quibus repugne mus; id quod neutrum nobis hoc tempore contingit, quòd & magnam partem Italiæ Cæſar occupauit, & nos non habemus exercitum tam amplum, neque tam magnum, quàm ille. itaque nobis prouidendum eſt, ut ſummam reip. rationem habeamus. etiam atque etiam te hortor, ut cum omni copia quamprimum ad me ue=nias. poſſumus etiam nunc remp. erigere, ſi communi conſilio negotium adminiſtrabimus: ſin diſtrahemur, infirmi erimus. mihi hoc conſtitutum eſt. His literis ſcri ptis, Sica à te mihi literas attulit, & mandata. quod me hortare, ut iſtuc ueniam: id me facere non arbitror poſſe, quòd nõ magnopere his legionibus cõfido. Vale.

Cn. Pompeius L. Domitio S.

LITERAE *mihi à te redditæ ſunt ad XII. cal. Mart. in quibus ſcribis, Cæſarem apud Corfinium ca=ſtra poſuiſſe. quod putaui, & præmonui, fit, ut nec in præſentia committere tecum prælium uelit; & o=mnibus copijs conductis te implicet, ne ad me iter expe=ditum tibi ſit, atque iſtas copias coniungere optimorum ciuium poſſis cum his legionibus, de quarum uolunta=te dubitamus: quo etiam magis tuis literis ſum commo=tus. neque enim eorum militum, quos mecum habeo, uoluntati ſatis confido, ut de omnibus fortunis reip. di=micem: neque etiam, qui ex delectibus conſcripti ſunt à conſulibus, conuenerunt. quare da operam, ſi ulla ratione etiam nunc efficere potes, ut te explices, huc quamprimum uenias ante, quàm omnes copiæ aduer=*

ſariorum conueniant: neque enim celeriter ex delectibus huc homines conuenire poſſunt: & , ſi conuenirent, quantum ijs committendum ſit, quod inter ſe ne noti ſunt, cōtra ueteranas legiones, nō te præterit. Vale.

21. CICERO ATTICO S.

LIPPITVDINIS meæ ſignum tibi ſit librarij manus, & eadem cauſa breuitatis. etſi nunc quidem, quod ſcriberem, nihil erat. omnis expectatio noſtra erat in nuncijs Brunduſinis. ſi nactus hic eſſet Cneum noſtrum, ſpes dubia pacis: ſin ille ante tranſmiſiſſet, exitioſi belli metus. ſed uides'ne, in quem hominem inciderit reſp.? quàm acutum, quàm uigilantem? quàm paratum? ſi mehercule neminem occiderit, nec cuiquam quidquam ademerit; ab ijs, qui eum maxime timuerāt, maxime diligetur. multum mecum municipales homines loquuntur, multū ruſticani. nihil prorſus aliud curant, niſi agros, niſi uillulas, niſi nummulos ſuos. & uide, quàm conuerſa res eſt. illū, quo antea cōfidebant, metuunt; hūc amāt, quem timebant. id quantis noſtris peccatis, uitijſq; euenerit, non poſſum ſine moleſtia cogitare. quæ autē impendere putarem, ſcripſeram ad te, & iam tuas literas expectabam. Vale.

22. CICERO ATTICO S.

NON dubito, quin tibi odioſæ ſint epiſtolæ quotidianæ, cum præſertim neque noua de re aliqua certiorem te faciam, neque nouam denique iam reperiam ſcribendi ullam ſententiam. ſed ſi dedita opera, cum cauſa nulla eſſet, tabellarios ad te cum inanibus epiſto-

lis mitterem, facerē inepte: eūtibus uero, domeſticis præſertim, ut nihil ad te dem literarū, facere nō poſſum. & ſimul (crede mihi) requieſco paululum in his miſerijs, cum quaſi tecū loquor. cū uero tuas epiſtolas lego, multo etiam magis. omnino intelligo, nullū fuiſſe tēpus poſt has fugas, et formidines, quod magis debuerit mutū eſſe à literis; propterea quòd neque Romæ quidquā auditur noui, nec in his locis, quæ à Brunduſio abſunt propius quàm tu biduū aut triduū. Brūdusij autē omne certamen uertitur huius primi tēporis. qua quidē expectatione torqueor. ſed omnia ante nos ſciemus: eodem enim die uideo Cæſarē à Corfinio poſt meridiē profectum eſſe, quo Canuſio mane Pompeium. eo modo autē ambulat Cæſar, et ijs diarijs militū celeritatem incitat, ut timeā, ne citius ad Brunduſiū, quàm opus ſit, acceſſerit. dices, Quid igitur proficis, quì anticipes eius rei moleſtiā, quam triduo ſciturus ſis? nihil equidē: ſed, ut ſupra dixi, tecum perlibenter loquor. & ſimul ſcito, labare meū conſilium illud, quod ſatis iam fixum uidebatur. non mihi ſatis idonei ſunt auctores ij, qui à te probantur: quod enim unquam eorum in rep. forte factum extitit? aut quis ab ijs ullam rem laude dignam deſiderat? nec mehercule laudandos exiſtimo, qui trans mare belli parandi cauſa profecti ſunt: (quanquam hæc ferenda non erant) uideo enim, quantū id bellū, & quàm peſtiferum futurum ſit, ſed me mouet unus uir, cuius fugientis comes, remp. recuperantis ſocius uideor eſſe debere. toties'ne igitur ſententiam mutas? ego tecum, tanquam mecum, loquor. quis autem eſt, tāta quidem de re, quin uarie ſecum ipſe diſputet? ſimul & elicere cupio ſen-

tentiam tuã; ſi manet, ut firmior ſim; ſi mutata eſt, ut tibi aſſentiar. omnino ad id, de quo dubito, pertinet, me ſcire, quid Domitius acturus ſit, quid noſter Lentulus. de Domitio uaria audimus, modo eſſe in Tiburti, aut
* Lepidi. quo cum Lepidus acceſſiſſet ad urbem, quod item falſum uideo eſſe. ait enim Lepidus, eũ neſcio quò penetraſſe itineribus, occultandi ſui cauſa, an maris apiſcendi, ne id quidem ſcit: ignorat enim de filio: addit illud ſane moleſtum. pecuniam Domitio ſatis grandem, quam is Coreni habuerit, non eſſe redditam. de Lentulo autem nihil audimus. hæc uelim exquiras, ad meq; perſcribas. Vale.

23. CICERO ATTICO S.

AD V. non. Mart. epiſtolas mihi tuas Aegypta reddidit, unã ueterem IIII cal. quã te ſcribis dediſſe Pinario, quem non uidimus, in qua expectas, quidnã præmiſſus agat Vibullius: qui omnino non eſt uiſus à Cæſare. in altera epiſtola, uideo, te ſcire ita eſſe: & quemadmodum redeuntem excipiam Cæſarem, quẽ omnino
* uitare cogito: & aut Hemonis fugam tẽdis, cõmutatio nemq; uitæ tuæ: quod tibi puto eſſe faciendũ. & ignoras, Domitius cum faſcibus ne ſit. quod cũ ſcies, facies, ut ſciamus. habes ad primam epiſtolam. ſecutæ ſunt duæ, prid. cal. ambæ datæ, quæ me conuellerunt de priſtino ſtatu, iam tamen, ut ante ad te ſcripſi, labantẽ. nec me mouet, quod ſcribis, Ioui ipſi iniquum: nam periculum in utriuſque iracundia poſitum eſt: uictoria autẽ ita incerta, ut deterior cauſa paratior mihi eſſe uideatur. nec me conſules mouent, qui ipſi pluma, aut folio

facilius mouentur. officij me deliberatio cruciat, cruciauitq; adhuc. cautior certe eſt manſio, honeſtior exiſtimatur traiectio. malo interdum, multi me non caute, quàm pauci non honeſte feciſſe exiſtiment. De Lepido, et Tullo *quod quæris: illi uero non dubitant, quin* Cæſari *præſto futuri, in ſenatumq; uenturi ſint.* Recentiſſima *tua eſt epiſtola cal. data, in qua optas congreſſum, pacem non deſperas: ſed ego, cum hæc ſcribebam, nec illos congreſſuros, nec, ſi congreſſi eſſent,* Pompeium *ad ullam conditionem acceſſurum putabam.* Quod *uideris non dubitare, ſi conſules tranſeant, quid nos facere oporteat: certe tranſeunt, uel, quo modo nũc eſt, tranſierunt. ſed memento, præter* Appium, *neminem eſſe fere, qui non ius habeat tranſeundi. nam aut cum imperio ſunt, ut* Pompeius, *ut* Scipio, Setenas, Fannius, Voconius, Sextius, *ipſi conſules, quibus more maiorum conceſſum eſt uel omnes adire prouincias: aut legati ſunt eorum. ſed nihil deſero. quid placeat tibi, & quid propemodum rectum ſit, intelligo. plura ſcriberem, ſi ipſe poſſem: ſed, ut mihi uideor, potero biduo.* Balbi Cornelij *literarum exemplum, quas eodem die accepi, quo tuas, miſi ad te, ut meam uicem doleres, cum me derideri uideres.* Vale.

Balbus Ciceroni imp. S. 24.

OBSECRO *te* Cicero, *ſuſcipe curam, & cogitationem digniſſimam tuæ uirtutis, ut* Cæſarem, et Pompeium, *perfidia hominum diſtractos, rurſus in priſtinã concordiam reducas. crede mihi,* Cæſarem *nõ ſolũ in tua fore poteſtate, ſed etiam maximum beneficium te ſibi*

dediſſe iudicaturum, ſi huc te reijcis. uelim, idem Pompeius faciat, qui ut adduci tali tempore ad ullam conditionem poſſit, magis opto, quàm ſpero. ſed cum conſtiterit, & timere deſierit, tum incipiam non deſperare, tuam auctoritatem plurimum ualituram. Quòd Lentulum cos. meum uoluiſti hic remanere, Cæſari gratum, mihi uero gratiſſimum mediusfidius feciſti: nam illum tanti facio, qui non Cæſarem magis diligam. qui ſi paſſus eſſet, nos ſecum, ut conſueueramus, loqui, & non ſe totum etiam & etiam ab ſermone noſtro auertiſſet: minus miſer, quàm ſum, eſſem. nam caue putes, hoc tempore plus me quenquam cruciari, quòd eum, quem ante me diligo, uideo in conſulatu quiduis potius eſſe, quàm conſulem. quòd ſi uoluerit tibi obtemperare, & nobis de Cæſare credere, & conſulatum reliquum Romæ peragere: incipiam ſperare etiam conſilio ſenatus, auctore te, illo relatore, Pompeium, & Cæſarem coniungi poſſe. quod ſi factum erit, me ſatis uixiſſe putabo. Factum Cæſaris de Corſinio totum me probaturum ſcito, & quo modo in huiuſmodi re commodius cadere non potuit, quàm ut res ſine ſanguine confieret. Balbi mei, tuiq; aduentu delectatum te, ualde gaudeo. is quæcunque tibi de Cæſare dixit, quæq; Cæſar ſcripſit, ſcio re tibi probabit, quæcunque fortuna eius fuerit, belliſſime ſcripſiſſe. Vale.

CICERO ATTICO S.

OMNIA mihi prouiſa ſunt præter occultum, & tum iter ad mare ſuperum. hoc enim mari uti nõ poſ-

ſumus hoc tempore anni. illuc autem, quò ſpectat animus, & quò res uocat, qua ueniam? cedendum enim eſt celeriter, ne forte qua re impediar, atque alliger. nec uero ille me ducit, qui uidetur; quem ego hominem ἀπολιτικώτατον omnium iam ante cognoram, nunc uero etiam ἀστρατηγικώτατον. non me igitur is ducit, ſed ſermo hominum, qui ad me à Philotimo ſcribitur: is enim me ab optimatibus ait conſcindi. quibus optimatibus dij boni? qui nunc quo modo occurrunt? quo modo autem ſe uenditant Cæſari? municipia uero deum: nec ſimulant, ut cum de illo ægroto uota faciebant. ſed plane, quidquid mali hic Piſiſtratus non fecerit, tam gratum eſt, quàm ſi alium facere prohibuerit. hunc propitium ſperant: illum iratum putant. quas fieri cenſes ἀπαντήσεις, ex oppidis? quos honores? metuunt, inquies. credo, ſed hercule illum magis. huius inſidioſa clementia delectantur: illius iracundiam formidant. iudices DCCCL, qui præcipue Cneo noſtro delectabantur, ex quibus quotidie aliquem uideo, neſcio quas eius Lucerias horrent. itaque quæro, qui ſint iſti optimates. qui me exturbent, cum ipſi domi maneant. ſed tamen, quicunque ſunt, αἰδέομαι Τρῶας. etſi, qua ſpe proficiſcar, uideo: coniungoq; me cum homine magis ad uaſtandam Italiam, quàm ad uincendum parato. domum quem expecto. & quidem, cum hæc ſcribebam IIII. non. iam expectabam aliquid à Brunduſio. quid autem aliquid? quàm inde turpior fugiſſet, & uictor hic quà ſe referret, & quò. quod ubi audiſſem, ſi ille Appia ueniret, ego Arpinum cogitabam. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTO= LARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IX.

CICERO ATTICO S.

1. E TSI, *cum tu has literas legeres, pu=*
tabã fore, ut ſcirẽ iam, quid Brundu=
ſij actum eſſet; nam Canuſio V I I I.
cal. profectus erat Cneus; *hæc autem*
ſcribebam prid. non. X I I I I. *di*
poſtquam ille Canuſio *mouerat: tamen angebar ſingu*
larum horarum expectatione, mirabarq́; nihil allatum
eſſe ne rumoris quidem: nam erat mirum ſilẽtium. ſed
hæc fortaſſe κενόσπουδα *ſunt: quæ tamẽ iã ſciantur*
neceſſe eſt. illud moleſtum, me adhuc inueſtigare
non poſſe, ubi Lentulus *noſter ſit, ubi* Domitius. *quæ=*
ro autem, quo facilius ſcire poſſim, quid acturi ſint,
ituri'ne ad Pompeium, &, *ſi ſint, quà, quando'ue*
ituri ſint. urbem quidem iam refertam eſſe optima=
tium audio: Soſium, & Lupum, *quos* Cneus *noſter*
ante putabat Brunduſium *uenturos eſſe, quàm ſe, iu=*
dicere. hinc uero uulgo uadunt. etiam M'. Lepidus, *quo*
cum diem conterere ſolebam, cras cogitabat: nos au=
tem in Formiano *morabamur, quo citius audiremus.*
deinde Arpinum *uolebamus. inde iter quà maxime*
ἀναπάντητον *eſſet, ad mare ſuperum, remotis, ſiue*
omnino miſſis lictoribus: audio enim, bonis uiris, qui et
nunc, & ſæpe antea magno præſidio reip. fuerunt,
hanc cunctationem noſtram non probari, multaq́; in

me, &

me, & ſeuere in cõuiuijs tempeſtiuis quidem diſputari. cedamus igitur, &, ut boni ciues ſimus, bellum Italiæ *terra, mariq; inferamus, & odia improborum rurſus in nos, quæ iam extincta erant, incendamus, &* Lucceij *conſilia, ac* Theophanis *perſequamur. nam* Scipio *uel in* Syriam *proficiſcitur ſorte, uel cum genero honeſte, uel* Cæſarẽ *fugit iratum.* Marcelli *quidem, niſi gladium* Cæſaris *timuiſſent, manerent.* Appius *& eodem timore, & inimicitiarum recentium. & tamen, præter hunc, &* C. Caſſium, *reliqui legati,* Fauſtus *proquæs. ego unus, cui utrumuis liceret. frater accederet, quem ſocium huius fortunæ eſſe non erat æquum: cui magis etiam* Cæſar *iraſceretur: ſed impetrare non poſſum, ut maneat. dabimus hoc* Pompeio, *quod debemus: nam me quidem alius nemo mouet; non ſermo bonorum, qui nulli ſunt; non cauſa, quæ acta timide eſt, agetur improbe. uni uni hoc damus, nec id quidem roganti, nec ſuam cauſam, ut ait, agenti, ſed publicam.* Tu *quid cogites de tranſeundo in* Epeirũ, *ſcire ſane uelim.* Vale.

CICERO ATTICO S.

ETSI *non.* Martijs, *die tuo, ut opinor, expectabã à te epiſtolam longiorem, tamen ad eam ipſam breuem, quã* III. *non.* ὑπὸ τὴν διάληψιν *dediſti, reſcribendum putaui.* Gaudere *ais te, mãſiſſe me; & ſcribis, in ſententia te manere. mihi autem ſuperioribus literis uidebare non dubitare, quin cederem, ita ſi &* Cneus *bene comitatus conſcendiſſet, & cõſules tranſiſſent. utrum, hoc tu parũ cõmeminiſti, an ego non ſatis intellexi? an mutaſti ſententiam? ſed aut ex epiſtola, quam expecto, per-*

ſpiciam, quid ſentias: aut alias abs te literas eliciam. Brunduſio nihil dum erat allatum. ò rem difficilem, planéq; perditam. quàm nihil prætermittis in cõſilio dãdo: quàm nihil tamen, quod tibi ipſi placeat, explicas. nõ eſſe me una cum Pompeio, gaudes: ac proponis, quàm ſit turpe me adeſſe, cum quid de illo detrahatur: nefas eſſe approbare. certe. contra igitur? dij, inquis, auerruncent. quid ergo fiet, ſi in altero ſcelus eſt, in altero ſupplicium? impetrabis, inquis, à Cæſare, ut tibi abeſſe liceat, & eſſe otioſo. ſupplicãdum igitur? miſerum. quid, ſi non impetraro? & de triumpho erit, inquis, integrũ. quid, ſi hoc ipſo premar? accipiam? quid fœdius? negem? repudiari ſe totum, magis etiam, quàm olim in XX uiratu, putabit. ac ſolet, cum ſe purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me ſibi fuiſſe inimicum, ut ne honorem quidẽ à ſe accipere uellem. quanto nunc hoc idem accipiet aſperius? tanto ſcilicet, quanto & honor hic illo eſt amplior, & ipſe robuſtior. nam quod negas te dubitare, quin magna in offenſa ſim apud Pompeium hoc tempore: non uideo cauſam, cur ita ſit, hoc quidem tempore. qui enim, amiſſo Corfinio denique, certiorẽ me ſui conſilij fecit, is queretur Brũduſium me non ueniſſe, cũ inter me, & Brũduſium Cæſar eſſet? deinde etiam ſcit, ἀπαῤῥησίαστον eſſe in ea cauſa querelam ſuam. me putat de municipiorum imbecillitate, de delectibus, de pace, de urbe, de pecunia, de Piceno occupando plus uidiſſe, quàm ſe. ſin, cum potuero, non uenero: tum erit inimicus: quod ego non eo uereor, ne mihi noceat: (quid enim faciet?

Τὶς δ' ἔστι δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὢν;)

ſed quia ingrati animi crimẽ horreo. cõfido igitur aduentum noſtrum illi, quoquo tẽpore fuerit, ut ſcribis, ἀσμένισθον fore. nam quod ais, ſi hic tẽperantius egerit, cõſideratius conſiliũ te daturum: qui hic poteſt ſe gerere nõ perdite? uita, mores, ante facta, ratio ſuſcepti negotij, ſocij, uires bonorũ, aut etiam cõſtantia? uix dum epiſtolã tuam legeram, cum ad me, currens ad illum, Poſtumus Curtius uenit, nihil niſi claſſeis loquens, & exercitus. eripiebat Hiſpanias: tenebat Aſiam, Siciliam, Africam, Sardiniam: confeſtim in Græciam perſequebatur. eundum igitur eſt, nec tam ut belli, quàm ut fugæ ſocij ſimus: nec enim ferre potero ſermones iſtorum, quicunque ſunt: non ſunt enim certe, ut appellantur, boni. ſed tamen id ipſum ſcire cupio, quid loquantur: idq́; ut exquiras, meq́; certiorem facias, te uehementer rogo. nos adhuc, quid Brunduſii actum eſſet, plane neſciebamus: cum ſciemus, tum ex re, & ex tempore conſilium capiemus, ſed utemur tuo. Vale.

CICERO ATTICO S. 3

DOMITII filius tranſijt Formias VIII. id. currens ad matrem Neapolim; mihiq́; nunciari iuſſit, patrem ad urbem eſſe. cum de eo curioſe quæſiſſet ſeruus noſter Dionyſius. nos autem audieramus eum profectũ ſiue ad Pompeium, ſiue in Hiſpaniam. id cuiuſmodi ſit, ſcire ſanè uelim: nam ad id, quod delibero, pertinet, ſi ille certe nuſquam diſceſſit, intelligere Cneum, non eſſe faciles nobis ex Italia exitus, cum ea tota armis, præſidijsq́; teneatur, hieme præſertim: nam ſi commo-

dius anni tempus eſſet : uel infero mari liceret uti. nūc nihil poteſt, niſi ſupero, tranſmitti, quo iter interclu-ſum eſt. quæres igitur & de Domitio, *&* Lentulo. A *Brunduſio nulla adhuc fama uenerat : & erat hic dies* VII. *id. quo die, ſuſpicabamur, aut pridie* Brunduſium *ueniſſe* Cæſarem *: nam calendis* Arpis *manſerat . ſed ſi* Poſtumum *audire uelles, perſecuturus erat* Cneum *: transiiſſe enim iam putabat, coniectura tempeſtatum, ac dierum . ego nautas eum non putabam habiturum : ille confidebat, & eo magis, quod audita nauiculariis hominis liberalitas eſſet . ſed, tota res* Brunduſina *iam quo modo habeat ſe, diutius neſcire non poſſum .* Ego *etſi tam diu requieſco, quàm diu aut ad te ſcribo, aut tuas literas lego : tamen & ipſe egeo argumento epiſto-larum, & tibi idem accidere certo ſcio : quæ enim ſolu-to animo familiariter ſcribi ſolent, temporibus his exclu-duntur : quæ autem ſunt horum temporum, ea iam contriuimus . ſed tamen, ne me totum ægritudini de-dam, ſumpſi mihi quaſdam tanquam* θέσεις, *quæ & politicæ ſunt, & temporum horum, ut & abducam animum ab querelis, & in eo ipſo, de quo agitur, ex-ercear . eæ ſunt huiuſmodi.* Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρί-δι τυραννουμένῃ, τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. εἰ εὐ-λαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς αἴρηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι εἰρήνῃ μᾶλλον ἢ πολέ-μῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι τῆς πατρίδος τυραννουμένης. ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύ-νου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ

χώρα, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις. εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι᾽ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος: ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. *in his ego me conſultationibus exercens, & diſſerens in utranque partem tum græce, tum latine, & abduco parumper animum à moleſtijs, &* τῶν προὔργου τι *delibero. ſed uereor, ne tibi* ἄκαιρος *ſim. ſi enim recte ambulauit is, qui hanc epiſtolam tulit, in ipſum tuum diem incidit. Vale.*

CICERO ATTICO S. 4

NATALI *die tuo ſcripſiſti epiſtolam ad me plenam conſilij, ſummæq; tum beneuolentiæ, tum etiam prudentiæ. eam mihi Philotimus poſtridie, quàm à te acceperat, reddidit. Sunt iſta quidem, quæ diſputas, difficillima, iter ad ſuperum, nauigatio infero, diſceſſus Arpinum, ne hunc fugiſſe; manſio Formijs, ne obtuliſſe nos gratulationi uideamur: ſed miſerius nihil, quàm ea uidere, quæ tamen iam, iam inquam uidenda erunt. fuit apud me Poſtumus: ſcripſi ad te, quàm grauis. uenit ad me etiam Q. Fuſius, quo uultu, quo ſpiritu? properans Brunduſium, ſcelus accuſans Pompeij, leuitatem, et ſtultitiam ſenatus. hæc*

qui in mea uilla non feram, cur tum in curia potero ferre? age finge me quamuis εὐστόμαχος hæc ferentem: quid illa, dic M. Tulli, quem habebunt exitum? & omitto cauſam reip. quam ego amiſſam puto cum uulneribus ſuis, tum medicamentis his, quæ parantur. de Pompeio quid agam? cui plane (quid enim negem?) ſuccenſui: ſemper enim cauſæ euentorum magis mouent, quàm ipſa euenta. hæc igitur mala, quibus maiora eſſe quæ poſſunt? conſiderans, uel potius iudicans eius opera accidiſſe, & culpa, inimicior eram huic, quàm ipſi Cæſari. ut maiores noſtri funeſtiorem diem eſſe uoluerunt Allienſis pugnæ, quàm urbis captæ; quòd hoc malum ex illo, itaque alter religioſus etiam nunc dies, alter in uulgus ignotus: ſic ego decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, qui nos, hoc defendente, ne dicam grauius, afflixerat; præſentiſq; temporis cognoſcens temeritatem, ignauiam, negligentiam, ſuccenſebam. ſed ea iam mihi exciderunt. beneficia eiuſdem cogito, cogito etiam dignitatem. intelligo ſerius equidem, quàm uellem propter epiſtolas, ſermoneſq; Balbi: ſed uideo plane nihil aliud agi, nihil actum ab initio, quàm ut hunc occideret. ego igitur. ſi quis apud Homerum, cum ei & mater, & dea dixiſſet, Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἕτοιμος, matri ipſe reſpondit, Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. quid, ſi non ἑταίρῳ ſolum, ſed etiam εὐεργέτῃ? adde, tali uiro, talem cauſam agenti. et ego uero hæc officia mercanda uita puto. optimatibus uero tuis nihil confido, nihil iam ne inſeruio qui-

dem, uideo. ut ſe huic dent, ut daturi ſint. quidquam tu illa putas fuiſſe de ualetudine decreta municipiorũ præ his de uictoria gratulationibus? timent, inquies. at ipſi tum ſe timuiſſe dicunt. ſed uideamus, quid actũ ſit Brundusij. ex eo fortaſſe mea conſilia naſcentur, aliæq; literæ. Nos adhuc Brunduſio nihil. Roma ſcripſit Balbus, putare iam Lentulum cos. tranſmiſiſſe, nec eum à minore Balbo conuentum; quòd is hoc iam Canuſij audiſſet: inde ad ſe eum ſcripſiſſe: cohorteisq; ſex, quæ Albæ fuiſſent, ad Curtium Minutia transijſſe: id Cæſarẽ ad ſe ſcripſiſſe, & breui tempore eum ad urbẽ futurum. ego utar tuo conſilio, neque me in Arpinum hoc tempore abdam. etſi, Ciceroni meo togam puram cũ dare Arpini uellem, hanc eram ipſam excuſationem relicturus ad Cæſarem. ſed fortaſſe in eo ipſo offenderetur, cur non Romæ potius. ſed tamen, ſi eſt conueniendus, hic potiſſimum. tum reliqua uidebimus, id eſt & quò, & quà, & quando. Domitius, ut audio, in Coſſano, & quidem, ut aiunt, paratus ad nauigandum: ſi in Hiſpaniã, non probo: ſi ad Cneum, laudo: quouis potius certe, quàm ut Curtium uideat; quem ego patronus aſpicere nõ poſſum. quid alios? ſed, opinor, quieſcamus, ne noſtrã culpam coarguamus, qui, dum urbem, id eſt patriam, amamus, dumq; rem conuenturam putamus, ita nos geſſimus, ut plane intercluſi, captiq; ſimus. Scripta iam epiſtola, Capua literæ ſunt allatæ hoc exemplo. Pompeius mare transijt cum omnibus militibus, quos ſecum habuit. hic numerus eſt hominũ millia XXX, & cõſules duo, et tribuni pl. & ſenatores, qui fuerãt cũ eo, omnes cum uxoribus, & liberis. conſcendiſſe dicitur ad

IIII. non. Mart. ex ea die fuere ſeptentriones uenti. naues, quibus uſus non eſt, omnes aut præcidiſſe, aut incendiſſe dicunt. de hac re literæ L. Metello trib. pl. Capuam allatæ ſunt ab Clodia ſocru, quæ ipſa tranſijt. ante ſolicitus eram, et angebar, ſicut res ſcilicet ipſa cogebat, cum conſilio explicare nihil poſſem: nunc autem poſtquā Pōpeius, & conſules ex Italia exierunt, nō angor, ſed ardeo dolore. οὐδέ μοι ἦτορ

ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι.

non ſum, inquam, (mihi crede) mentis compos: tantum mihi dedecoris admiſiſſe uideor. me non primum cum Pompeio, qualicunque conſilio uſo, deinde cum bonis eſſe, quamuis cauſa temere inſtituta? præſertim cū ij ipſi, quorum ego cauſa timidius me fortunæ committebam, uxor, filia, Cicerones pueri me illuc ſequi mallent, hoc turpe, & me indignum putarent. nam Quintus quidem frater, quidquid mihi placeret, id rectum ſe putare aiebat, id animo æquiſſimo ſequebatur. tuas nunc epiſtolas à primo lego. hæ me paulum recreant. primæ monent, & rogant, ne me proijciam. proximæ gaudere te oſtendunt, me remanſiſſe. eas cum lego, minus mihi turpis uideor, ſed tandiu, dum lego. deinde emergit rurſum dolor, & αἰσχροῦ φαντασία. quam ob rem obſecro te mi Tite, eripe mihi hunc dolorem, aut minue ſaltem aut conſolatione, aut conſilio, aut quacunque re potes. quid tu autem poſſis? aut quid homo quiſquam? uix iam deus. equidem illud molior, quod tu mones, ſperasq; fieri poſſe, ut mihi Cæſar concedat; ut abſim, cum aliquid in ſenatu contra Cneum agatur. ſed timeo ne non impetrem. uenit ab eo Furnius, ut quidem ſcias,

quos ſequamur. Q. Titinij filium cum Cæſare eſſe nunciat; ſed illum maiores mihi gratias agere, quàm uellem. quid autem me roget, (paucis ille quidem uerbis, ſed ἐν δυνάμει) cognoſce ex ipſius epiſtola. me miſerum, quòd tu non ualuiſti. una fuiſſemus. conſilium certe nõ defuiſſet. σύν τε δύ' ἐρχομένω. ſed acta ne agamus: reliqua paremus. me adhuc hæc duo fefellerunt, initio ſpes compoſitionis, qua facta uolebam, ut populari, ut ea ſolicitudine ſenectutem noſtram liberari: deinde bellum crudele, & exitioſum ſuſcipi à Pompeio intelligebam. melioris mediusfidius ciuis, et uiri putabam, quouis ſupplicio affici, quàm illi crudelitati nõ ſolum præeſſe, uerum etiã intereſſe. uidetur uel mori ſatius fuiſſe, quàm eſſe cum ijs. ad hæc igitur cogita mi Attice, uel potius excogita. quemuis euentum fortius feram, quàm hunc dolorem. Vale.

Cæſar imp. S. D. Ciceroni imp. 5.

CVM *Furnium noſtrum tantum uidiſſem, neque loqui, neque audire me commode potuiſſet, cũ properarem, atque eſſem in itinere, præmiſſis iã legionibus: præterire tamen non potui, quin & ſcriberem ad te, & illum mitterem, gratiasq; agerem. etſi hoc officium et feci ſæpe, & ſæpius mihi facturus uideor: ita de me mereris. in primis à te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum, ut te ibi uideam, ut tuo conſilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti poſſim. ad propoſitum reuertar: feſtinationi meæ, breuitatiq; literarum ignoſces: reliqua ex Furnio cognoſces. Vale.*

6. CICERO ATTICO S.

SCRIPSERAM *ad te epiſtolam, quam darem* IIII. *id. ſed eo die is, cui dare uolueram, non eſt profectus. uenit autem eo ipſo die ille celeripes, quem* Saluius *dixerat: attulit uberrimas tuas literas; quæ mihi quiddam, quo ſtarem, inſtillarunt: recreatum enim me non queo dicere: ſed plane* ὀστωσε' ἀγον *effeciſti: ego enim non iam id ago, mihi crede, ut proſperos exitus conſequar: ſic enim uideo, nec, duobus his uiuis, nec hoc uno, nos unquam remp. habituros. ita neque de otio noſtro ſpero iam, nec ullam acerbitatem recuſo. unum illud extimeſcebam, ne quid turpiter facerem, uel dicam, iam effeciſſem. ſic ergo habeto, ſalutareis te mihi literas miſiſſe, neque ſolum has longiores, quibus nihil poteſt eſſe explicatius, nihil perfectius, ſed etiam illas breuiores, in quibus hoc mihi iucundiſſimum fuit, conſilium, factumq́; noſtrum ab* Sexto *probari. pergratumq́; mihi tu feciſti; à quo diligi me, &, quid rectum ſit, intelligi, ſcio. longior uero tua epiſtola non me ſolum, ſed meos omneis ægritudine leuauit. itaque utar tuo conſilio, & ero in* Formiano; *ne aut ad urbem* ἀπάντησις *mea animaduertatur, aut, ſi nec hic, nec illic eum uidero, deuitatum ſe à me putet.* Quod *autem ſuades, ut ab eo petam, ut mihi concedat, ut idem tribuam* Pompeio, *quod ipſi tribuerim: id me iam pridem agere intelliges ex literis* Balbi, & Oppij; *quarum exempla tibi miſi; miſi etiam* Cæſaris *ad eos ſana mente ſcriptas: quo modo in tanta inſania? ſin mihi* Cæſar *hoc non concedat, uideo tibi illud placere, me* πολίτευ-

μὴν de pace ſuſcipere: in quo non extimeſco periculum. cum enim tot impendeant, cur non honeſtiſſimo depaciſci uelim? ſed uereor, ne Pōpeio quid oneris imponā,

μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου

intorqueat: mirandum enim in modum Cneus noſter Sullani regni ſimilitudinē concupiuit, εἰδώς σοι λέγω. nihil inquam ille minus obſcure tulit. cum hoc'ne igitur, inquies, eſſe uis? beneficium ſequor, mihi crede, non cauſam, ut in Milone, ut in. ſed hactenus. cauſa igitur non bona eſt? immo optima: ſed agetur (memento) fœdiſſime. primum, conſilium eſt, ſuffocare urbem, & Italiam fame: deinde, agros uaſtare, urere, pecunijs locupletum non abſtinere. ſed cum eadem metuam ab hac parte: ſi illinc beneficium non ſit, rectius putem quiduis domi perpeti. ſed ita meruiſſe illū de me puto, ut ἀχαριστίας crimen ſubire non audeā. quanquam à te eius quoque rei iuſta defenſio eſt explicita. De triumpho tibi aſſentior. quem quidem totum facile, & libenter abiecero: egregie probo fore, ut, dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat: ſi modo, inquis, ſatis ille erit firmus. eſt firmior etiam, quàm putabamus. de iſto licet bene ſperes: promitto tibi, ſi ualebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. te'ne igitur ſocio? contra mehercule meum iudicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam ut illa adiuuem, quàm ut hæc ne uideam, cupio diſcedere: noli enim putare tolerabiles horum inſanias, nec uniuſmodi fore. etſi quid te horum fugit, legibus, iudicijs, ſenatu ſublato, libidines, audacias, ſumptus, egeſtates tot egentiſſimorum hominum nec priua-

tas poſſe res, nec remp. ſuſtinere? abeamus igitur inde qualibet nauigatione: etſi id quidem, ut tibi uidebitur: ſed certe abeamus: ſciemus enim, id quod expectas, quid Brundusij actum ſit. Bonis uiris quod ais probari, quæ * adhuc fecerimus, ſciriq; ab ijs non profectis, ualde gaudeo, ſi eſt nunc ullus gaudendi locus. De Lentulo inueſtigabo diligentius: id mandaui Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. Extremum eſt, ut tibi argumentum ad ſcribendum fortaſſe iam deſit: nec enim alia de re nunc ulla ſcribi poteſt: & de hac quid iam amplius inueniri poteſt? ſed quoniam & ingenium ſuppeditat, (dico mehercule, ut ſentio) et amor, quo et meum ingenium incitatur: perge, ut facis, & ſcribe, quantum potes. In Epeirum quòd me non inuitas, comitem non moleſtum: ſubiraſcor: ſed uale: nam, ut tibi ambulandum, unguendum, ſic mihi dormiendum: etenim literæ tuæ mihi ſomnum attulerunt.

7. CICERO ATTICO S.

COENANTIBVS prid. id. nobis, ac noctu quidem, Statius à te epiſtolam breuem attulit. De L. Torquato quid modo quæris? non modo Lucius, ſed etiam Aulus profectus eſt, alij multi. De Reatinorum corona, quod ſcribis, moleſte fero in agro Sabino ſementem fieri proſcriptionis. Senatores multos eſſe Romæ, nos quoque audieramus. ecquid potes dicere, cur exierint? In his locis opinio eſt coniectura magis, quàm nuncio, aut literis, Cæſarem Formijs ad XI. cal. Apr. fore. hic ego uellem habere Homeri illam Mineruam ſimulatam Mentori, cui dicerem,

Μέντορ πῶς τ' ἄρ' ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν? nullam rem unquam difficiliorem cogitaui: ſed cogito tamen, nec ero, ut in malis. imparatus: ſed cura, ut ualeas: puto enim diem tuum heri fuiſſe.

Cæſar Oppio, Cornelio S. 8.

GAVDEO *mehercule uos ſignificare literis, quàm ualde probetis ea, quæ apud Corfinium ſunt geſta. conſilio ueſtro utar libenter, & hoc libentius, quòd mea ſponte facere conſtitueram, ut quamleniſſimum me præberem; & Pompeium, darem operam, ut reconciliarem. tentemus, hoc modo ſi poſſumus omnium uoluntates recuperare, & diuturna uictoria uti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque uictoriam diutius tenere, præter unum L. Sullam, quem imitaturus non ſum. hæc noua ſit ratio uincendi, ut miſericordia, & liberalitate nos muniamus. id quemadmodum fieri poſſit, non nulla mihi in mentem ueniunt, & multa reperiri poſſunt. de his rebus, rogo uos, ut cogitationem ſuſcipiatis. Cn. Magium, Pompeij præfectum, deprehendi: ſcilicet meo inſtituto uſus ſum, & eum ſtatim miſſum feci. iam duo præfecti fabrum Pompeij in meam poteſtatem uenerunt, & à me miſſi ſunt. ſi uolent grati eſſe, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi eſſe amicus, quàm ijs, qui & illi, & mihi ſemper fuerunt inimiciſſimi: quorum artificcijs effectum eſt, ut reſp. in hunc ſtatum perueniret.*

9. Balbus Ciceroni imp. S.

SUBITO, poſteaquam literas communes cum Oppio ad te dedi, ab Cæſare epiſtolam accepi, cuius exemplum tibi miſi; ex quibus perſpicere poteris, quàm cupiat concordiam, & Pōpeium reconciliare, & quàm remotus ſit ab omni crudelitate: quod eum ſentire, ut debeo, ualde gaudeo. De te, & tua fide, & pietate idem mehercule mi Cicero ſentio, quod tu, non poſſe tuam famam & officium ſuſtinere, ut cōtra eum arma feras, à quo tantum beneficium te accepiſſe prædices. Cæſarem hoc idem probaturum, exploratum pro ſingulari eius humanitate habeo: eiq; cumulatiſſime ſatisfacturum te certo ſcio, cum nullā partem belli contra eum ſuſcipias, neque ſocius eius aduerſarijs fueris. atque hoc non ſolum in te, tali, & tanto uiro, ſatis habebit; ſed etiam mihi ipſe ſua conceſſit bonitate, ne in ijs caſtris eſſem, quæ contra Lentulum, aut Pompeium futura eſſent; quorum beneficia maxima haberem: ſibiq; ſatis eſſe dixit, ſi togatus urbana officia ſibi præſtitiſſem, quæ etiam illi, ſi uellem, præſtare poſſem. itaque nunc Romæ omnia negotia Lentuli procuro, ſuſtineo; meumq; officium, fidem, pietatem ijs præſto. ſed mehercule rurſus tam abiectam compoſitionis ſpem non deſperatiſſimam eſſe puto: quoniam Cæſar eſt ea mente, qua optare debemus. hac re mihi placet, ſi tibi uidetur, te ad eum ſcribere, & ab eo præſidium petere, ut petiſti à Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. præſtabo (ſi Cæſarē bene noui) eū prius tuæ dignitatis, quàm ſuæ utilitatis rationē habiturum.

hæc quàm prudenter tibi ſcribam, neſcio: ſed illud certe ſcio, me ab ſingulari amore, ac beneuolentia, quæcunque ſcribo, tibi ſcribere: quòd te (ita incolumi Cæſare moriar) tanti facio, ut paucos æque ac te caros habeam. de hac re cum aliquid conſtitueris, uelim mihi ſcribas: nam non mediocriter laboro, ut utrique, ut uis, tuam beneuolentiam præſtare poſſis: quam mehercule te præſtaturum confido. Fac ualeas.

Balbus, & Oppius S. D. M. Ciceroni. 10

NEDVM *hominum humilium, ut nos ſumus, ſed etiam ampliſſimorum uirorum conſilia ex euentu, non ex uoluntate à pleriſque probari ſolent: tamen freti tua humanitate, quod ueriſſimum nobis uidebitur, de eo, quod ad nos ſcripſiſti, tibi conſilium dabimus: quod ſi non fuerit prudens, at certe ab optima fide, & optimo animo proficiſcetur. Nos, niſi id, quod noſtro iudicio Cæſarem facere oportere exiſtimamus, ut, ſimul Romam uenerit, agat de reconciliatione gratiæ ſuæ, & Pompeij; id eum facturum, ex ipſo cognouiſſemus: te hortari deſineremus, ut uelles his rebus intereſſe, quo facilius, & maiore cũ dignitate per te, qui utrique es coniunctus, res tota confieret: aut, ſi ex contrario putaremus, Cæſarẽ id non facturum, & eum uelle cũ Pompeio bellum gerere ſciremus, nunquam tibi ſuaderemus, cõtra hominẽ optime de te meritũ arma ferres; ſicuti te ſemper orauimus, ne cõtra Cæſarẽ pugnares. ſed cum etiamnũ, quid facturus Cæſar ſit, magis opinari, quàm ſcire poſſimus, nõ poſſumus niſi hoc, non uideri eã tuã eſſe dignitatẽ, neque fidẽ omnibus cognitã, ut cõtra*

alterutrum, cum utrique ſis maxime neceſſarius, arma feras: & hoc, non dubitamus, quin Cæſar pro ſua humanitate maxime ſit probaturus. nos tamen (ſi tibi uidebitur) ad Cæſarem ſcribemus, ut nos certiores faciat, quid in hac re acturus ſit. à quo ſi erit nobis reſcriptum, ſtatim, quæ ſentiemus, ad te ſcribemus, et tibi fidem faciemus, nos ea ſuadere, quæ nobis uidentur tuæ dignitati, non Cæſaris rationi, eſſe utiliſſima. & hoc Cæſarem, pro ſua indulgentia in ſuos, probaturum putamus. Vale.

II. CICERO ATTICO S.

TREIS epiſtolas tuas accepi poſtridie iduū: erant autem IIII. III. prid. id. datæ. igitur antiquiſſimæ cuique primum reſpondebo. Aſſentio tibi, ut in Formiano potiſſimum commorer. & iam de ſupero mari
* plaboque, ut antea ad te ſcripſi, & quonā modo poſſem uoluntate eius nullam reip. partem attingere. Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta, & dicta noſtri amici; ego uero ita facio: quin ea ipſa, quæ à te commemorantur, ſecus ab eo in me ipſum facta eſſe, non memini: tanto plus apud me ualere beneficij gratiam, quàm iniuriæ dolorem uolo. faciamus igitur, ut cen-
* ſes, colligamusq; nos: feſtiuo enim ſimili urus decurro, atque curſu. θέσεις meas commentari non deſino: ſed ſunt quædam earum perdifficiles ad iudicandum. De optimatibus, ſit ſane ita, ut uis: ſed noſti illud, Διόνυσος ἐν Κορίνθῳ. Titinij filius apud Cæſarem eſt. Quod autem quaſi uereri uideris, ne mihi tua conſilia diſplriceant: me uero nihil delectat aliud, niſi conſilium, & literæ tuæ. quare fac, ut oſtendis, ne deſtiteris

ris ad me, quidquid tibi in mentem uenerit, ſcribere. mihi nihil poteſt eſſe gratius. Venio ad alteram nunc epiſtolam. Recte non credis de numero militum: ipſo dimidio plus ſcripſit Clodia. falſum etiam de corruptis nauibus. Quod conſules laudas, ego quoque animum laudo, conſilium reprehendo: diſceſſu enim illorum, actio de pace ſublata eſt: quam quidẽ ego meditabar: itaque poſtea Demetrij librum de concordia tibi remiſi, & Philotimo dedi. nec uero dubito, quin exitioſum bellum impendeat, cuius initium ducetur à fame. & me tamen doleo non intereſſe huic bello, in quo tanta uis ſceleris futura eſt, ut, cum parenteis non alere nefarium ſit, noſtri principes antiquiſſimam, & ſanctiſſimam parentem patriam fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, ſed interfui ſermonibus. omnis hæc claſſis Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, Andro, Cypro, Pamphylia, Lycia, Rhodo, Chio, Bizantio, Lesbo, Smyrna, Mileto, Co, ad intercludendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentarias prouincias cõparatur. at quàm uenit iratus, & ijs quidem maxime, qui eam maxime ſaluam uolebãt, quaſi relictus ab ijs, quos reliquit. itaque mihi dubitanti, quid me facere par ſit, permagnum pondus affert beneuolentia erga illum; qua dempta, perire melius eſſet in patria, quàm patriam ſeruando euertere. De ſeptentrione plane ita eſt. metuo, ne uexetur Epeirus. ſed quem tu locum Græciæ non direptum iri putas? prædicat enim palam, & militibus oſtendit, ſe largitione ipſa ſuperiorem, quàm hunc, fore.

Illud me præclare admones, cum illum uidero, ne nimis indulgenter, et ut cum grauitate potius loquar.

plane ſic faciendum. Arpinum, cum eum conuenero, cogito; ne forte aut abſim, cum ueniet, aut curſem huc illuc uia deterrima. Bibulum, ut ſcribis, audio ueniſſe, & rediſſe prid. id. Philotimum, ut ais epiſtola tertia, expectabas. at ille idibus à me profectus eſt. eo ſerius ad tuam illam epiſtolam, cui ego ſtatim reſcripſeram, redditæ ſunt meæ literæ. De Domitio, ut ſcribis, ita opinor eſſe, ut & in Coſſano ſit, & conſilium eius ignoretur. Iſte omniũ turpiſſimus, & ſordidiſſimus, qui conſularia comitia à prætore ait haberi poſſe, eſt idem, qui ſemper in rep. fuit. itaque nimirum hoc illud eſt, quod Cæſar ſcribit in ea epiſtola, cuius exemplum ad te miſi, ſe uelle uti CONSILIO meo: age eſto hoc commune: GRATIA: ineptum id quidem, ſed, puto, hoc ſimulat ad quaſdam ſenatorum ſentẽtias: DIGNITATE, fortaſſe ſententia cõſularis. illud extremũ eſt, OPE OMNIVM RERVM. id ego ſuſpicari cœpi tũ ex tuis literis, aut hoc ipſum eſſe, aut nõ multo ſecus: nã permagni eius intereſt, rem ad interregnũ non uenire. id aſſequitur, ſi per prætorẽ cõſules creantur. nos autẽ in libris habemus, non modo conſules à prætoribus, ſed ne prætores quidem creari ius eſſe, idq; factũ eſſe nũquam: conſules, eo nõ eſſe ius, quòd maius imperiũ rogari à minore non ſit ius: prætores autem, cum ita rogentur, ut collegæ conſulum ſint, quorum eſt maius imperium. aberit non longe, quin hoc à me decerni uelit, neque ſit contentus Galba, Scæuola, Caſſio, Antonio.

τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών.

ſed, quanta tẽpeſtas impendeat, uides. Qui tranſierint ſenatores, ſcribam ad te, cum certum habebo. De re fru

mentaria recte intelligis, quæ nullo modo adminiſtrari ſine uectigalibus poteſt: nec ſine cauſa & eos, qui circum illum ſunt, omnia poſtulanteis, & bellum nefarium times. Trebatium noſtrum, etſi, ut ſcribis, nihil bene ſperat, tamen uidere ſane uelim. quem fac horteris, ut properet: opportune enim ad me ante aduentum Cæſaris uenerit. De Lanuino, ſtatim, ut audiui Phameam mortuum, optaui, ſi modo eſſet futura reſp. ut id aliquis emeret meorum: neque tamen de te, qui maxime meus, cogitaui: ſciebam enim te quoto anno, & quantum in ſolo, ſolere quærere: neque ſolum Romæ, ſed etiam delitium digamma uideram. ueruntamen ego illud, quanquam eſt bellum, minoris æſtimo, quàm æſtimabatur Marcellino cos. cum ego iſtos hortulos propter domum, Antij quam tum habebam, iucundiores mihi fore putabã, & minore impenſa, quàm ſi Tuſculanum refeciſſem. uolui HS Q. egi per prædem, illi daret, Antij cum haberet uenale: noluit. ſed nunc omnia iſta iacere puto propter nummorum caritatem. mihi quidem erit aptiſſimum, uel nobis potius, ſi tu emeris. ſed eius dementias caue contemnas: ualde eſt uenuſtum. quanquam mihi iſta omnia iam addicta uaſtitati uidentur. reſpondi epiſtolis tribus: ſed expecto tuas: nam me adhuc tuæ literæ ſuſtentarunt. Dat. Liberalibus.

CICERO ATTICO S. 12.

NIHIL *habebã, quod ſcriberẽ: neque enim noui quidquã audierã, et ad tuas omneis reſcripſerã prid. ſed cũ me ægritudo nõ ſolũ ſomno priuaret, uerũ ne uigila*

re quidem ſine ſummo dolore pateretur: tecum ut quaſi loquerer, in quo uno acquieſco, hoc neſcio quid, nullo argumento propoſito, ſcribere inſtitui. Amens mihi fuiſſe uideor à principio, & me una hæc res torquet, quòd non omnibus in rebus labentem, uel potius ruentem Pōpeium tanquam unus manipularis ſecutus ſim. uidi hominem XIIII. cal Feb. plenum formidinis. illo ipſo die ſenſi, quid ageret. nunquam mihi poſtea placuit; nec unquam aliud in alio peccare deſtitit. nihil interim ad me ſcire, nihil niſi fugam cogitare. quid quæris? ſicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immundæ, inſulſæ, indecoræ: ſic me illius fugæ, negligentiæq́; deformitas auertit ab amore: nihil enim dignum faciebat, quare eius fugæ comitem me adiungerem. nunc emergit amor: nunc deſiderium ferre non poſſum: nunc mihi nihil libri, nihil literæ, nihil doctrina prodeſt. itaque dies & noctes, tanquam auis illa, mare proſpecto, euolare cupio. do, do pœnas temeritatis meæ. etſi quæ fuit illa temeritas? quid feci non conſideratiſſime? ſi enim nihil præter fugam quæreretur, fugiſſem libentiſſime: ſed genus belli crudeliſſimi, & maximi, quod, nondum uident homines, quale futurum ſit, perhorrui. quæ minæ municipijs? quæ nominatim uiris bonis? quæ denique omnibus, qui remanſiſſent? quàm crebro illud? Sulla potuit: ego nō potero? mihi autem hæſerunt illa. Male Tarquinius, qui Porſenā, qui Octauium Mamilium contra patriam: impie Coriolanus, qui auxilium petijt à Volſcis: recte Themiſtocles, qui mori maluit: nefarius Hippias, Piſiſtrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. at Sulla, at Marius,

at Cinna recte. immo iure fortaſſe: ſed quid eorum uictoria crudelius? quid funeſtius? huius belli genus fugi, & eo magis, quòd crudeliora etiam cogitari, & parari uidebam. me, quem nonnulli conſeruatorem iſtius urbis, quem parentem eſſe dixerunt, Getarũ, & Armeniorum, & Colchorum copias ad eam adducere? me meis ciuibus famem, uaſtitatẽ inferre Italiæ? hunc primum mortalem eſſe, deinde etiã multis modis poſſe extingui cogitabam: urbem autem, & populum noſtrũ ſeruandum ad immortalitatem, quãtum in nobis eſſet, putabam. & tamen ſpes quædam me obtentabat, fore, ut aliquid conueniret potius, quàm aut hic tantum ſceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. alia res nunc tota eſt, alia mea. ſol, ut eſt in tua quadã epiſtola, excidiſſe mihi è mundo uidetur. ut ægroto, dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur: ſic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, ſperare non deſtiti. hæc me fefellerunt, &, ut uerum loquar, ætas iam à diuturnis laboribus deuexa ad otium, domeſticarum me rerum delectatione molliuit. nunc ſiue periculo experiundum erit, experiar certe, ut hinc auolem. ante oportuit fortaſſe, ſed ea, quæ ſcripſiſti, me tardarunt, & auctoritas maxime tua. nam cum ad hunc locum ueniſſem, euolui uolumen epiſtolarum tuarum, quod ego ſub ſigno habeo, ſeruoq; diligentiſſime. erat igitur in ea, quàm X. cal. Feb. dederas hoc modo. SED uideamus, & Cneus quid agat, & illius rationes quorſum fluant. quòd ſi iſte Italiam relinquet, faciet omnino male, &, ut ego exiſtimo, ἀλογίστως, ſed tum demum conſilia noſtra commutanda erunt. Hoc ſcribis poſt diem quartum, quàm ab urbe

diſceſſimus. deinde VIII. cal. Febr. TANTVM MODO Cneus noſter ne, ut urbem ἀλογίστως reliquit, ſic Italiam relinquat. eodem die das alteras literas, quibus mihi conſulenti planiſſime reſpondes: eſt enim ſic. SED uenio ad conſultationem tuã. ſi Cneus Italia cedit, in urbem redeundum puto: qui enim finis peregrinationis? hoc mihi plane hæſit: & nunc ita uideo, infinitum bellum iunctum miſerrima fuga, quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. ſequitur χρησμὸς VI. cal. Febr. EGO, ſi Pompeius manet in Italia, nec res ad pactionem uenit, longius bellum puto fore: ſin Italiam relinquit, ad poſterum bellum ἄσπονδον ſtrui exiſtimo. huius igitur belli ego particeps, & ſocius, et adiutor eſſe cogor; quod & ἄσπονδον, & cum ciuibus. deinde VI. id. Febr. cũ iam plura audires de Pompeij conſilio, concludis epiſtolam quandam hoc modo. EGO quidem tibi non ſim auctor, ſi Pompeius Italiam relinquit, te quoque profugere: ſummo enim periculo facies, nec reip. proderis; cui quidem poſterius poteris prodeſſe, ſi manſeris. quem φιλόπατριν, ac πολιτικὸν hominis prudentis, et amici tali admonitu nõ moueret auctoritas? deinceps III. id. Febr. iterum mihi reſpondes conſulenti, ſic. QVOD quæris à me, fugam ne fidam,
* an moram deſerendam utiliorem putem: ego uero in præſentia ſubitum diſceſſum, & præcipitem profectionem cum tibi, tum ipſi Cneo inutilem, & periculoſam puto: et ſatius eſſe exiſtimo, uos diſpertitos, & in ſpeculis eſſe: ſed mediusfidius turpe nobis puto eſſe de fuga cogitare. hoc turpe Cneus noſter biennio ante cogitauit: ita Sullaturit animus eius, & proſcripturit ian=

diu. inde, ut opinor, cum tu ad me quædam γενικώτερον ſcripſiſſes, & ego mihi à te quædam ſignificari putaſſem, ut Italia cederem: deteſtaris hoc diligenter XI. cal. Mart. EGO uero nulla epiſtola ſignificaui, ſi Cneus Italia cederet, ut tu una cederes: aut, ſi ſignificaui, nõ dico fui inconſtans, ſed demens. in eadem epiſtola alio loco. NIHIL relinquitur, niſi fuga: cui te ſocium neutiquam puto eſſe oportere, nec unquam putaui. Totam autẽ hanc deliberationem euoluis accuratius in literis VII. cal. Mart. datis. SI M. Lepidus, & L. Volcatius remanent, manendũ puto, ita, ut, ſi ſaluus ſit Pompeius, & conſtiterit alicubi, hãc νέκυιαν relinquas, et te in certamine uinci cum illo facilius patiaris, quàm cum hoc in ea, quæ perſpicitur futura, colluuie regnare. multa diſputas huic ſententiæ conuenientia. Inde ad extremũ. QVID SI, inquis, LEPIDVS, & Volcatius diſcedunt? plane ἄπορον. quod euenerit igitur, & quod egeris, id στερκτέον putabo. ſi tum dubitares, nunc certe non dubitas, iſtis manentibus. deinde in ipſa fuga V. cal. Mart. INTEREA non dubito, quin in Formiano mãſurus ſis. cõmodiſſime enim τὸ μέλλον ibi καραδοκήσεις. ad cal. Mart. cum ille quintũ iam diem Brundusij eſſet. TVM poterimus deliberare, nõ ſcilicet integra re, ſed certe minus infracta, quã ſi una proieceris te. deinde IIII. non. Mart. ἀπὸ τὴν λήψιν cum breuiter ſcriberes, tamẽ ponis hoc. CRAS ſcribam plura, et ad omnia: hoc tamen dicam, nõ pœnitere me cõſilij de tua manſione: & quanquam magna ſolicitudine, tamen quia minus mali puto eſſe, quàm in illa profectione, maneo in ſentẽtia, & gaudeo te manſiſſe. Cũ uero iam an-

gerer, & timerem, ne quid à me dedecoris eſſet admiſſum, III. non. Mart. TAMEN te non eſſe una cum Pompeio, non fero moleſte. poſtea ſi opus fuerit, non erit difficile: & illi, quoquo tempore fiet, erit ἀσμένιστον. ſed hoc ita dico: ſi hic, qua ratione initium fecit, eadem cætera aget, ſincere, temperate, prudenter; ualde uidero, & conſideratius utilitati noſtræ conſuluero. VII. id. Mart. ſcribis, Peduceo quoque noſtro probari, quòd quierim: cuius auctoritas multum apud me ualet. his ego tuis ſcriptis me conſolor, ut nihil à me adhuc delictum putem, tu modo auctoritatem tuã defendito: aduerſus me nihil opus eſſe, conſcius ego alijs. ego, ſi nihil peccaui, reliqua tuebor. ad ea tute hortare, & me omnino tua cogitatione adiuua. hic nihil dum de reditu Cæſaris audiebatur. ego his literis hoc tamen profeci: perlegi omneis tuas, & in eo acquieui. Lentulum noſtrum ſcis Puteolis eſſe: quod cum è uiatore quodam eſſet auditum, qui ſe diceret, eum in Appia, cum is paulum lecticam aperuiſſet, cognoſſe, etſi uix ueri ſimile, miſi tamẽ Puteolos pueros, qui perueſtigarent, & ad eum literas. inuentus eſt uix, in hortis ſuis ſe occultans, literasq; mihi remiſit, mirifice gratias agens Cæſari: de ſuo autem conſilio C. Cæcio mandata ad me dediſſe. eum ego hodie expectabam, id eſt XIIII. cal. Apr. uenit etiam ad me Matius Quinquatribus, homo mehercule, ut mihi uiſus eſt, temperatus, & prudens. exiſtimatus quidem eſt ſemper auctor otij. quàm ille hæc non probare mihi quidem uiſus eſt, quàm illam νεκυίαν, ut tu appellas, timere. huic ego in multo ſermone epiſtolam ad me Cæſaris oſtendi, eam, cuius

exemplum ad te antea miſi: rogauiq;, ut interpretaretur, quid eſſet, quod ille ſcriberet, conſilio meo ſe uti uelle, gratia, dignitate, ope rerum omnium. reſpondit, ſe non dubitare, quin & opem, & gratiam meam ille ad pacificationem quæreret. utinam aliquod in hac miſeria reip. πολιτικὸν opus efficere, & nauare mihi liceat. Matius quidem & illum in ea ſententia eſſe confidebat, & ſe auctorem fore pollicebatur. Pridie autem apud me Craſſipes fuerat, qui ſe prid. non. Mart. Brunduſio profectum, atque ibi Pompeium reliquiſſe dicebat: quod etiam, qui VIII. id. illinc profecti erant, nunciabant: illa uero omnes, in quibus etiam Craſſipes, qui prudentia potuit attendere, ſermones minaceis, inimicos optimatium, municipiorum hoſteis, meras proſcriptiones, meros Sullas: quæ Lucceium loqui, quæ totam Græciam, quæ uero Theophanem. & tamen omnis ſpes ſalutis in illis eſt: & ego excubo animo, nec partem ullam capio quietis: &, ut has peſtes effugiam, cum diſſimillimis noſtri eſſe cupio: quid enim tu illuc Scipionem, quid Fauſtum, quid Libonem prætermiſſurum ſceleris putas? quorum creditores conuenire dicuntur. quid eos autem, cum uicerint, in ciues effecturos? quam uero putas μακροψυχίαν Cnei noſtri eſſe? nunciant, Aegyptum, & Arabiam εὐδαίμονα cogitare, Hiſpaniam abieciſſe. monſtra narrant: quæ falſa eſſe poſſunt: ſed certe & hæc perdita ſunt, & illa non ſalutaria. Tuas literas iam deſidero. poſt fugam noſtram, nunquam iam noſtrum earum interuallum fuit. Miſi ad te exemplum literarum mearum ad Cæſarem, quibus me aliquid profecturum puto. Vale.

Cicero imp. S. D. Cæſari imp.

VT legi tuas literas, quas ab Furnio noſtro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem eſſem; te uelle uti conſilio, & dignitate mea: minus ſum admiratus: de gratia, & de ope quid ſignificares, mecum ipſe quærebam: ſpe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili, ac ſingulari ſapientia de otio, de pace, de concordia ciuium agi uelle arbitrarer: & ad eam rationem exiſtimabam ſatis aptam eſſe & naturam, & perſonam meam. quod ſi ita eſt, & ſi qua de Pompeio noſtro tuendo, & tibi, ac reip. reconciliando cura te attingit. magis idoneum, quàm ego ſum, ad eam cauſam profectò reperies neminem: qui & illi ſemper, & ſenatui, cum primum potui, pacis auctor fui; nec ſumptis armis belli ullam partem attigi; iudicauiq; te eo bello uiolari, contra cuius honorem populi R. beneficio conceſſum inimici, atque inuidi niterentur. ſed, ut eo tempore non modo ipſe auctor dignitatis tuæ fui, uerum etiam cæteris auctor ad te adiuuandum: ſic me nunc Pompeij dignitas uehementer mouet: aliquot enim ſunt anni, cum uos duos delegi, quos præcipue colerem, & quibus eſſem, ſicut ſum, amiciſſimus. quam ob rem à te peto, uel potius precibus omnibus oro, & obteſtor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus uir, gratus, pius denique eſſe in maximi beneficij memoria poſſim. quæ ſi tantum ad me ipſum pertinerent, ſperarem me à te tamen impetraturum: ſed, ut arbitror, & ad tuam fidem, &

ad remp. pertinet, me & pacis, & utriuſque ueſtrum, & ad ciuium concordiam, per te, quamaccommodatiſſimum, conſeruari. Ego, cum antea tibi de Lentulo gratias egiſſem, cum ei ſaluti, qui mihi fuerat, fuiſſes: tamen eius literis lectis, quas ad me gratiſſimo animo de tua liberalitate, beneficioq; miſit, eandem me ſalutem à te accepiſſe putaui, quam ille. in quem ſi me intelligis eſſe gratum, cura obſecro, ut etiam in Pompeium eſſe poſſim. Vale.

CICERO ATTICO S.

LEGEBAM tuas literas XIII. cal. cum mihi epiſtola affertur à Lepta, circumuallatum eſſe Pompeiũ, ratibus etiam exitus portus teneri. non medius fidius præ lacrymis poſſum reliqua nec cogitare, nec ſcribere. miſi ad te exemplum. miſeros nos, cur non omnes fatum illius una executi ſumus? ecce eadem à Matio, et Trebatio: quibus Minturnis obuij Cæſaris tabellarij. torqueor infelix, ut iam illum Mucianum exitũ exoptem. at quàm honeſta, at quàm expedita tua conſilia, quàm euigilata tuis cogitationibus, quà itineris, quà nauigationis, quà congreſſus, ſermoniſq; cum Cæſare. omnia tum honeſta, tum cauta. in Epeirum uero inuitatio quàm ſuauis, quàm liberalis, quàm fraterna? De Dionyſio ſum admiratus: qui apud me honoratior fuit, quàm apud Scipionem Panætius: à quo impuriſſime hæc, hæc noſtra fortuna deſpecta eſt. odi hominem, et odero: utinam ulciſci poſſem: ſed illum ulciſcentur mores ſui. Tu quæſo nunc uel ma-

xime, quid agendum nobis ſit, cogita. populi R. exercitus Cn. Pompeium circumſidet: foſſa & uallo ſeptum tenet: fuga prohibet. nos uiuimus, & ſtat urbs iſta? prætores ius dicunt? ædiles ludos parant? uiri boni uſuras perſcribunt? ego ipſe ſedeo? coner illuc ire, ut inſanus? implorare fidem municipiorum? boni non ſequentur; leues irridebunt; rerum nouarum cupidi, uictores præſertim, & armati, uim, & manus afferent.

* *quid cenſes igitur? ecquidnam eſt tui conſilij? adfinis huius miſerrimæ uitæ? nunc doleo, nunc torqueor, cum quibuſdam aut ſapiens uideor, quòd una non ierim; aut felix fuiſſe. mihi contra: nunquam enim illius uictoriæ ſocius eſſe uolui; calamitatis mallem fuiſſe. quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiam implorem? actum eſt. nulla re iam poſſum iuuari, qui ne quid optem quidem iam habeo, niſi ut aliqua inimici miſericordia liberetur. οὐκ ἔς᾽ ἔτυμος λόγοσ, ut opinor, ille de ratibus: quid enim eſt, quod Dolabella ijs literis, quas III. id. Mart. à Brunduſio dedit, hanc εὐημερίαν quaſi Cæſaris ſcriberet, Pompeium in fuga eſſe? eumq; primo uento nauigaturum? quod ualde diſcrepat ab ijs epiſtolis, quarum exempla antea ad te miſi. hic quidem mera ſcelera loquuntur: ſed non erat nec recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.*

CICERO ATTICO S.

TVAS XI. *cal. accepi literas, quibus omnia conſilia differs in id tempus, cum ſcierimus, quid actum ſit.*

& certe ita eſt : nec interim poteſt quidquam ſtatui, ne cogitari quidem. quanquam hæ mihi literæ Dolabellæ iubent ad priſtinas cogitationes reuerti : fuit enim pridie Quinquatrus egregia tempeſtas, qua ego illum uſum puto. συναγωγὴ conſiliorum tuorum non eſt à me collecta ad querelam, ſed magis ad cõſolationem meam: nec enim me tam hæc mala angebant, quàm ſuſpicio culpæ, ac temeritatis meæ. eam nullam puto eſſe; quoniam cum conſilijs tuis mea & facta, & conſilia conſentiunt. Quod mea prædicatione factum eſſe ſcribis magis, quàm illius merito, ut tantum ei debere uiderer : eſt ita. ego illa extuli ſemper, & eo quidem magis, ne quid ille ſuperiorum meminiſſe me putaret. quæ ſi maxime meminiſſem, tamen illius temporis ſimilitudinem iam ſequi deberem. nihil me adiuuit, cum poſſet: & poſtea fuit amicus, & tam ualde : & quã ob cauſam, plane ſcio. ergo ego quoque illi. quin etiam illud par in utroque noſtrum, quòd ab eiſdem illecti ſumus. ſed utinam tantum ego ei prodeſſe potuiſſem, quantum ille mihi potuit. mihi tamen, quod fecit, eſt gratiſſimum. nec ego, eum nunc iuuare qua re poſſim, ſcio: nec, ſi poſſem, cum tam peſtiferum bellum pararet, adiuuandum putarem. tantum offendere animum eius hic manens nolo. nec mehercule iſta uidere, quæ tu potes iam animo prouidere, nec intereſſe iſtis malis poſſem: ſed eo tardior ad diſcedendum fui, quòd difficile eſt de diſceſſu uoluntario ſine ulla ſpe reditus cogitare : nam ego hunc ita paratum uideo peditatu, equitatu, claſſibus, auxilijs Gallorum, quos Matius ἐπάλπιζεν, ut puto, ſed certe dicebat, peditum, equitum ſe polliceri

ſumptu ſuo annos decem. ſed ſit hoc λάπισμα. magnas habet certe copias, & habebit non ille uectigal, ſed ciuium bona. adde confidentiam hominis, adde imbecillitatem bonorum uirorum; qui quidem, quòd illum ſibi
* merito iratum putant, oderunt. ut tu ſcribis ludum. ac uellem, ſcribis, quiſnam hic ſignificaſſet: ſed & iſte, quia plus oſtenderat, quàm fecit, & uulgo illum, qui amarunt, non amant. municipia uero, & ruſtici Romani illum metuunt, hunc adhuc diligunt. quare ita paratus eſt, ut, etiam ſi uincere non poſſit, quo modo tamen ipſe uinci poſſit, non uideam. ego autem non tam γοητείαν huius timeo, quàm πειθανάγκην: αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις. illa ἀλίμενα uideo tibi non probari: quæ ne mihi quidem placebant: ſed habebã in illis & occultationẽ, & ὑπηρεσίαν fidelem. quæ ſi mihi Brunduſij ſuppetant, mallem: ſed ibi occultatio nulla eſt. uerum, ut ſcribis, cum ſcimus. Viris bonis me non nimis excuſo: quas eos enim cœnas, & facere, & obire ſcripſit ad me Sextus? quàm lautas, quàm tempeſtiuas? ſed ſint quamuis boni: nõ ſunt meliores, quàm nos: mouerent me, ſi eſſent fortiores. De Lanuino Phameæ erraui: Troianũ ſomniaueram. id ego uolui Q. ſed pluris eſt. iſtuc tamen cuperem emeres, ſi ullã ſpem fruendi uiderem. Nos quæ monſtra quotidie intelligamus, ex illo libello, qui in epiſtolam coniectus eſt. Lentulus noſter Puteolis eſt, ἀδημονῶν, ut Cæcius narrat. quid agat? διὰ τὴν Corfinienſem reformidat: Pom-
* peio nunc putat ſatisfactum: beneficio Cæſaris mouetur, ſed tamen mouetur magis proſpecta re, nec

hæc poſſe ferre. omnia miſera: ſed hoc nihil miſerius. Pompeius Cn. Magium de pace miſit, & tamen oppugnatur: quod ego non credebam: ſed habeo à Balbo literas, quarum ad te exemplum miſi. lege, quæſo, & illud infimum caput ipſius Balbi optimi, cui Cneus noſter locum, ubi hortos ædificaret, dedit: quem cui noſtrũ non ſæpe prætulit? itaque miſer torquetur. ſed, ne bis eadem legas, ad ipſam te epiſtolam reijcio. ſpem autem pacis habeo nullam. Dolabella ſuis literis id. Mart. datis merum bellum loquitur. maneamus ergo in illa eadem ſententia miſera, & deſperata: quando hoc miſerius eſſe nihil poteſt.

Balbus Ciceroni imp. S.

CAESAR nobis literas perbreues miſit, quarum exemplum ſubſcripſi. breuitate epiſtolæ ſcire poteris eũ ualde eſſe diſtentum, qui tanta de re tam breuiter ſcripſerit. ſi quid præterea noui fuerit, ſtatim tibi ſcribam. Cæſar Oppio, Cornelio S. Ad VII. id. Mart. Brunduſium ueni: ad murum caſtra poſui. Pompeius eſt Brunduſij: miſit ad me Cn. Magium de pace. quæ uiſa ſunt, reſpondi. hoc uos ſtatim ſcire uolui. cum in ſpem uenero, de compoſitione aliquid me conficere, ſtatim uos certiores faciam. Valete. Quo modo me nunc putas mi Cicero torqueri, poſtquã rurſus in ſpem pacis ueni, ne qua res compoſitionem eorum impediat? namque, quod abſens facere poſſum, opto. quòd ſi unà eſſem, aliquid fortaſſe proficere poſſem. nunc expectatione crucior. Vale.

CICERO ATTICO S.

MISERAM ad te VIII. cal. exemplum epiſto
læ Balbi ad me, & Cæſaris ad eum. ecce tibi eodem die
Capua literas accepi ab Q. Pedio, Cæſarem ad ſe prid.
id. Mart. miſiſſe literas hoc exemplo. Pompeius ſe oppi=
do tenet: nos ad portas caſtra habemus: conamur opus
magnum, & multorum dierum, propter altitudinem
maris: ſed tamen nihil eſt, quod potius faciamus. ab
utroque portus cornu moleis iacimus, ut aut illum
quamprimum traijcere quod habet Brũduſij copiarum
cogamus, aut exitu prohibeamus. Vbi illa pax, de
qua Balbus ſcripſerat torqueri ſe? ecquid acerbius? ec-
quid crudelius? atque eum loqui quidam αὐθεντικῶς
narrant: Cn. Carbonis, M. Bruti ſe pœnas perſequi,
omniumq́; eorum, in quos Sulla crudelis hoc ſocio fuiſ=
ſet: nihil Curionem ſe duce facere, quod non hic Sulla
duce feciſſet: ad ambitionem, quibus exilij pœna ſupe=
* rioribus legibus non fuiſſet, ab illo patriæ proditores de
exilio reductos eſſe. queri de Milone per uim expulſo:
neminem tamen ſe uiolaturum, niſi qui arma hæc con
tra. Bebius quidam à Curione III. id profectus, homo
* non infans, ſed quis ulli non dicat? plane neſcio, quid
agam. illinc quidem Cneum profectum puto. quidquid
eſt, biduo ſciemus. A te nihil: ne ante prorſus quidem
quid literarum. nec mirum: quid enim eſt, quod ſcriba=
mus? ego tamen nullum diem prætermitto. Scripta epi=
ſtola, literæ mihi ante lucẽ à Lepta Capua redditæ ſunt
idib. Mart. Pompeium à Brunduſio conſcendiſſe, at Cæ=
ſarem ad VII. cal. Apr. Capuæ fore. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM dediſſem ad te literas, ut ſcires Cæſarē Capuæ VII. cal. fore, allatæ mihi ſunt literæ, eum in Albano apud Curionem V. cal. fore. eum cum uidero, Arpinum pergam. ſi mihi ueniam, quam peto, dederit, utar conditione: ſin minus, impetrabo aliquid à me ipſo. ille, ut ad me ſcripſit, legiones ſingulas poſuit Brunduſij, Tarenti, Siponti. claudere mihi uidetur maritimos exitus, & tamen ipſe Græciam ſpectare potius, quàm Hiſpanias. ſed hæc longius abſunt. me nunc & congreſſus huius ſtimulat; (is uero adeſt) et primas eius actiones horreo: uolet enim, credo, ſenatuſconſultum facere: uolet augurum decretum: rapiemur, aut abſentes uexabimur. uel ut conſules roget prætor, uel dictatorē dicat: quorum neutrum ius eſt. at ſi Sulla potuit efficere, ab interrege ut dictator diceretur, & magiſter equitū: cur hic non poſſit? nihil expedio, niſi ut aut ab hoc, tanquam Q. Mucius, aut ab illo, tanquam L. Scipio. cum tu hæc leges, ego illum fortaſſe conuenero. τέτλα. καὶ τόδον. ne illud quidem noſtrum proprium: erat enim ſpes propinqui reditus, erat hominum querela. nunc exire cupimus; qua ſpe reditus, mihi quidem nunquam in mentem uenit; non modo autem nulla querela eſt municipalium hominum, ac ruſticorum, ſed contra metuunt ut crudelem iratum: nec tamen mihi quidquam eſt miſerius, quàm remanſiſſe, nec optatius, quàm euolare, non tam ad belli, quàm ad fugæ ſocietatem. ſed tu omnia cōſilia differebas in id tempus, cum ſciremus,

quæ Brundusij acta eſſent. ſcimus nempe: hæremus nihilo minus: uix enim ſpero mihi hunc ueniam daturum: etſi multa affero iuſta ad impetrandum. ſed tibi omnem illius, meumq; ſermonem omnibus uerbis expreſſum ſtatim mittam. tu nunc omni amore enitere, ut nos cura tua, & prudentia iuues. ita ſubito accurrit, ut ne Trebatium quidem, ut conſtitueram, poſſim uidere. omnia nobis imparatis agenda: ſed tamen

ἄλλα μὲν αὐτὸς, ut ait ille,

Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται.

quidquid egero, continuo ſcies. Mandata Cæſaris ad conſules, & ad Pompeium, quæ rogas, nulla habeo: quæ deſcripta attulit, illa è uia miſi ad te: è quibus mandata puto intelligi poſſe. Philippus Neapoli eſt, Lentulus Puteolis. de Domitio, ut facis, ſciſcitare, ubi ſit, quid cogitet. Quod ſcribis aſperius me, quàm mei patiantur mores, de Dionyſio ſcripſiſſe: uide, quàm ſim antiquorum hominum: te mediusfidius hanc rem grauius putaui laturum eſſe, quàm me: nam præterquã quòd te moueri arbitror oportere iniuria, quæ mihi à quoquam facta ſit, præterea te ipſum quonam modo hic uiolauit, cum in me tam improbus fuit? ſed tu id quanti æſtimes, tuum iudicium eſt: nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono: ego autem illum male ſanum ſemper putaui, nunc etiam impurum, & ſceleratum puto, nec tamen mihi inimiciorem, quàm ſibi. Philargyro bene: cauſam certe habuiſti, & ueram, et bonam: relictum eſſe me potius, quàm reliquiſſe. Cum dediſſem iam literas ad VIII. cal. quos cum Matio pueros, & Trebatio miſeram, epiſtolam mihi attulerũt

hoc exemplo. Matius, et Trebatius Ciceroni imperatori S. Cum Capua exiſſemus, in itinere audiuimus Pompeium Brunduſio ad XVI. cal. Apr. cum omnibus copijs, quas habuerat, profectum eſſe: Cæſarem poſtero die in oppidum introiſſe, concionatum eſſe, inde Romã contendiſſe: uelle ante cal. eſſe ad urbem, et paucos dies ibi commorari, deinde in Hiſpanias proficiſci. nobis non alienum uiſum eſt, quoniam de aduentu Cæſaris pro certo habebamus, pueros tuos ad te remittere, ut id tu quamprimum ſcires. Mandata tua nobis curæ ſunt, eaq́; , ut tempus poſtularit, agemus. Trebatius Scæuola facit, ut antecedat. Epiſtola conſcripta nunciatum eſt nobis, Cæſarem ad VIII. cal. Capuæ, ad VII. Sinueſſæ. hoc pro certo putamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM, quid ſcriberem ad te, nihil haberem, tamen, ne quem diem intermitterem, has dedi literas. Ad VII. cal. Cæſarem Sinueſſæ manſurum nunciabant. ab eo mihi literæ redditæ ſunt ad VII. cal. quibus iam opes meas, non, ut in ſuperioribus literis, opem expectat. cũ eius clementiã Corfinienſem illam per literas collaudauiſſem, reſcripſit hoc exẽplo. Cæſar imp. Ciceroni imp. S. Recte auguraris de me, (bene enim tibi cognitus ſum) nihil à me abeſſe longius crudelitate. atque ego cum ex ipſa re magnã capio uoluptatem: tum meũ factum probari abs te, triũpho, et gaudeo. neque illud me mouet, quòd ij, qui à me dimiſſi ſunt, diſceſſiſſe dicuntur, ut mihi rurſus bellum inferrent: nihil enim malo, quàm & me mei ſimilem eſſe, et illos ſui. Tu uelim

mihi ad urbem præſto ſis, ut tuis conſilijs, atque opibus, ut conſueui, in omnibus rebus utar. Dolabella tuo nihil ſcito mihi eſſe iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi: neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is ſenſus, ea in me eſt beneuolẽtia. Vale.

CICERO ATTICO S.

TREBATIVM VI. *cal. quo die has literas dedi, expectabã. ex eius nuncio, Matijq; literis meditabor, quo modo cum illo loquar. ò tempus miſerum. nec dubito, quin à me contendat, ad urbem ueniam: ſenatum enim cal. uelle ſe frequentem adeſſe, etiam Formijs proſcribi iuſſit. ergo ei negandum eſt? ſed quid præripi? ſtatim ad te perſcribam omnia. ex illius ſermone ſtatuam, Arpinum'ne mihi eundum ſit, an quò aliò. Volo Ciceroni meo togam puram dare, iſtic puto. tu quæſo cogita, quid deinde: nam me hebetem moleſtiæ reddiderunt. À Curio, uelim ſcire, ecquid ad te ſcriptum ſit de Tirone: ad me enim ipſe Tiro ita ſcripſit, ut uerear, quid agat. qui autem ueniunt inde, id modo nunciant. ſane in magnis curis etiam hæc me ſolicitant. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas eſſet.*

CICERO ATTICO S.

VTRVNQVE *ex tuo conſilio: nam & oratio fuit ea noſtra, ut bene potius ille de nobis exiſtimaret, quàm gratias ageret; & in eo mãſimus, ne ad urbẽ. illa*

feſellerunt, facilem quòd putaramus. nihil uidi minus. damnari ſe noſtro iudicio: tardiores fore reliquos, ſi in his non ueniremus, dicere. ego, diſſimilem illorum eſſe cauſam. cum multa: ueni igitur, & age de pace. meo ne, inquam, arbitratu? an tibi, inquit, ego præſcribam? ſic, inquam, agam, ſenatui non placere in Hiſpanias iri, nec exercitus in Græciam trāſportari: multaq́; inquam de Cneo deplorabo. tum ille, ego uero iſta dici nolo. ita putabam, inquam. ſed ego eo nolo adeſſe, quòd aut ſic mihi dicendum eſt, multaq́;, quæ nullo modo poſſem ſilere, ſi adeſſem: aut non ueniendum. ſumma fuit, ut ille quaſi exitum quærens, ut deliberarem. non fuit negandum. ita diſceſſimus. credo igitur hunc me non amare. at ego me amaui; quod mihi iam pridem uſu non uenit. reliqua ò dij, qui comitatus, quæ, ut tu ſoles dicere, νεκυία. in qua erat Eros Celeri. ò rem perditam, ò copias deſperatas. quid? Seruij filius. quot in his caſtris fuerunt, quibus Pompeius circunſideretur? ſex legiones. multum uigilat, audet. nullum uideo finem mali. nunc certe promenda tibi ſunt conſilia. hoc fuerat extremū. illa tamen κατάκρισις illius eſt odioſa, quàm pene præterij: ſi ſibi conſilijs noſtris uti nō ceret, uſurum, quorum poſſet, ad omniaq́; eſſe deſcenſurum. uidiſti igitur uirum, ut ſcripſeras? ingemuiſti? certe. cedo reliqua. quid? continuo ipſe in Puteolanum, ego Arpinum. inde expecto quidem Λ Α Λ Τ Ε C Α Ν *illam tuam. tu (malum) inquies, actum ne agas. etiam illum ipſum, quem ſequimur, multa feſellerunt. ſed ego tuas literas expecto: nihil eſt enim iam, ut antea,* VIDEAMVS HOC QVORSVM

EVADAT. extremũ fuit de congreſſu noſtro. quæ quidem non dubito quin iſtum offenderim. eo maturius agendum eſt. amabo te epiſtolam, & πολιτικὴν: ualde tuas literas nunc expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potiſſimum togam puram dedi: idq́; municipibus noſtris fuit gratum. etſi omneis, & illos, & quà iter feci, mœſtos, afflictosq́; uidi: tam triſtis, & tam atrox eſt ἀναθεώρησις huius ingentis mali. delectus habetur. in hiberna deducuntur. ea, quæ, etiam cum à bonis uiris, cum iuſto in bello, cum modeſte fiunt, tamen ipſa per ſe moleſta ſunt; quàm cenſes acerba nunc eſſe, cum à perditis, in ciuili nefario bello, petulantiſſime fiant? caue autem putes quenquam hominem in Italia turpẽ eſſe, qui hinc abſit. uidi ipſe Formijs uniuerſos: neque mehercule unquam homines putaui, & noram omneis, ſed nunquam uno loco uideram. pergamus igitur quò placet, & noſtra omnia relinquamus. proficiſcamur ad eum, cui gratior noſter aduentus erit, quàm ſi una fuiſſemus: tum enim eramus in maxima ſpe; nunc, ego quidem, in nulla. nec præter me quiſquam Italia ceſſit, niſi qui hunc inimicum ſibi putaret. nec mehercule hoc facio reip. cauſa, quam funditus deletam puto, ſed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit ijs incommodis, quibus idem affecerat: & ſimul quòd ea, quæ fiunt, aut quæ certe futura ſunt, uidere non potero. etiam equidem S. C. facta quædam iam pu

to, utinam in Volcatij ſententiam. ſed quid refert? eſt enim una ſententia omnium. ſed erit immitiſſimus Seruius, qui filium miſit ad affligendum Cn. Pompeium, aut certe capiendum, cum Pontio Titiniano. etſi hic quidem timoris cauſa, ille uero? ſed ſtomachari deſinamus, & aliquando ſententiam terminemus, ut nihil noui, niſi id, quod minimum uellem, ſpiritum reliquum eſſe. Nos, quoniam ſuperum mare obſidetur, infero nauigabimus: et, ſi Puteolis erit difficile, Crotonem petemus, aut Thurios; & boni ciues, amantes patriæ, mare infeſtum habebimus. aliam rationem huius belli gerendi nullam uideo. in Aegyptum nos abdimus. exercitu pares eſſe non poſſumus. pacis fides nulla eſt. ſed hæc ſatis deplorata ſunt. Tu uelim literas Cephalioni des de omnibus rebus actis, denique etiam ſermonibus hominum; niſi plane obmutuerunt. ego tuis conſilijs uſus ſum, maxime quòd & grauitatem in congreſſu noſtro tenui, quam debui, &, ad urbem ut non accederem, perſeueraui. quod ſupereſt, ſcribe quæſo quam accuratiſſime, (iam enim extrema ſunt) quid placeat, quid cenſeas: etſi iam nulla dubitatio eſt. tamen, ſi quid, uel potius quidquid ueniet in mentem, ſcribas uelim. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER X.

CICERO ATTICO S.

TERTIO non. cum in Laterium fratris ueniſſem, accepi literas, & paulum reſpiraui: quod poſt has ruinas mihi nõ acciderat: per enim magni æſtimo, tibi firmitudinem animi noſtri, & factũ noſtrum probari: Sexto enim noſtro quod ſcribis probari, ita lætor, ut me quaſi patris eius, cui ſemper uni tribui plurimum, iudicio comprobari putem: qui mihi, quod ſæpe ſoleo recordari, dixit olim, nonis illis Decembribus, cum ego, Sexte, quidnam ergo?

Μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπουδεῖ γε κὴ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
Ἀλλὰ μέγα ῥέξασ τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

eius igitur mihi uiuit auctoritas, & ſimillimus eius filius eodem eſt apud me pondere, quo fuit ille: quem ſaluere uelim iubeas plurimum. tu tuum conſilium etſi non in longum tempus differs, (iam enim illum emptũ pacificatorem peroraſſe puto, iam actum aliquid eſſe in conſenſu ſenatorum) tamen ſuſpenſum me detines, ſed eo minus, quòd non dubito, quid nobis agendũ putes: quid enim Flauio legionem, & Siciliam dari ſcribis, & id iam fieri? quæ tu ſcelera partim parari, & iam cogitari, partim ex tempore futura cenſes? ego uero Solonis, popularis tui, &, ut puto, etiam mei, legem negligam, qui capite ſanxit, ſi qui in ſeditione nõ alterutrius

*partis fuiſſet. niſi tu aliter cenſes: & hinc abero, et fi-
lij: ſed alterum mihi eſt certius: nec præripiam tamen,
expectabo tuum conſilium, & eas literas, niſi alias iam
dediſti, quas, ſcripſi, ut Cephaleoni dares. Quod ſcri-
bis, non quo alicunde audieris, ſed te ipſum putare, me
attractum iri, ſi de pace agatur: mihi omnino non ue-
nit in mentem, quæ poſſit actio eſſe de pace, cum illi cer
tiſſimum ſit, ſi poſſit, expoliare exercitu, & prouincia
* Pompeium: niſi forte iſte ſummarius ei poteſt perſua-
dere, ut, dum oratores eant, & redeant, quieſcat. nihil
uideo, quod ſperem, aut quod iam putem fieri poſſe. ſed
tamen hominis hoc ipſum probi eſt, & magnum τῶν πο
λιτικωτάτων σκεμμάτων, ueniendum ne ſit in con-
ſilium tyranni, ſi is aliqua de re bona deliberaturus ſit.
quare, ſi quid eiuſmodi euenerit, ut acerſamur: quod
equidem non curo: quid enim eſſem de pace dicturus,
dixi; ipſe ualde repudiauit: ſed tamen ſi quid accide-
rit, quid cenſeas mihi faciendum, utique ſcribito: ni-
hil enim mihi adhuc accidit, quod maioris conſilij eſſet.
Trebatij, boni uiri, & ciuis, uerbis te gaudeo delecta-
tum: tuaq; iſta crebra ἐκφώνησις ΙΠΕΡΕΙ, me ſola
adhuc delectauit. Literas tuas uehemẽter expecto, quas
quidẽ credo iam datas eſſe. Tu cum Sexto ſeruaſti gra-
uitatem eandem, quam mihi præcipis. Celer tuus diſer
tus magis eſt, quàm ſapiens. De iuuenibus, quæ ex
Tullia audiſti, uera ſunt. M. Antonij iſtud, quod ſcri-
bis, non mihi uidetur tam re eſſe triſte, quàm uerbo.
hæc eſt ἄλη, in qua nunc ſumus, mortis inſtar: aut e-
nim mihi libere inter malos πολιτευτέον fuit, aut uel
periculoſe cum bonis: aut nos temeritatem bonorum ſe-*

quamur, aut audaciam improborum inſectemur. utrunque periculoſum eſt. at hoc, quod agimus, & turpe, nec tamen tutum. iſtum, qui filium Brunduſium *de pace miſit, (de pace idem ſentio, quod tu; ſimulationem eſſe apertam, parari autem bellum accerrime) legatum iri non arbitror, cuius adhuc, ut optaui, mentio facta nulla ſit. eo minus habeo neceſſe ſcribere, aut etiam cogitare, quid ſim facturus, ſi acciderit, ut legarer.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO *cũ accepiſſem tuas literas non.* Apr. *quas Cephalio attulerat, eſſemq́; Minturnis poſtridie mãſurus, et inde protinus: ſuſtinui me in* Arcano *fratris, ut, dũ aliquid certius afferretur, occultiore in loco eſſemus, agerenturq́; nihilo minus, quæ ſine nobis agi poſſunt.* M M T E Y C A *iam adeſt, & animus ardet: nec eſt quidquam, quò, & quà. ſed hæc noſtra erit cura, & peritorum. tu tamen, quod poteris, ut adhuc feciſti, nos conſilijs iuuabis. res ſunt inexplicabiles. fortunæ ſunt committenda omnia. ſine ſpe conamur ulla. melius ſiquid acciperit, mirabimur.* Dionyſium *nolim ad me profectum: de quo ad me* Tullia *mea ſcripſit: ſed & tempus alienum eſt, & homini nõ amico noſtra incommoda, tanta præſertim, ſpectaculo eſſe nollem: cui te meo nomine inimicum eſſe nolo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM, *quid ſcriberem, plane nihil haberẽ; hæc autẽ reliquæ eſſent, quæ ſcire cuperẽ, profectus'ne eſſet, quo in*

ſtatu urbem reliquiſſet, in ipſa Italia quẽ cuique regioni, aut negotio præfeciſſet, & qui eſſent ad Pompeium, & ad conſules ex S.C. de pace legati: ut igitur hæc ſcirem, dedita opera has ad te literas miſi. feceris igitur commode, mihiq; gratum, ſi me de his rebus, & ſi quid erit aliud, quod ſcire opus ſit, feceris certiorem. ego in Ariano operior, dum iſta cognoſco. Ad VII.id.

Alteram tibi eodem die hanc epiſtolam dictaui, & pridie dederam mea manu longiorem. Viſum te aiunt in Regia: nec reprehendo: quippe cum ipſe iſtam reprehenſionem non fugerim. ſed expecto tuas literas: neque iam ſane uideo, quid expectem: ſed tamen, etiam ſi nihil erit, id ipſum ad me uelim ſcribas. Cæſar mihi ignoſcit per literas, quòd non uenerim, ſeſeq; in optimam partem id accipere dicit. facile patior, quod ſcribit, ſecum Tullium, & Seruium queſtos eſſe, quia non idem ſibi, quod mihi, remiſiſſet. homines ridiculos, qui cum filios miſiſſent ad Cn. Pompeium circumſidendum, ipſi in ſenatum uenire dubitarent. ſed tamen exemplũ miſi ad te Cæſaris literarum. Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTAS à te accepi epiſtolas eodem die, omnes diligenter ſcriptas, eam uero, quæ uoluminis inſtar erat, ſæpe legendã, ſicuti facio: in qua non fruſtra laborẽ ſuſcepiſti: mihi quidem pergratum feciſti. quare, ut id quoad licebit, ideſt quoad ſcies ubi ſumus, quamſæpiſſime facias, te uehementer rogo. at deplorandi quidem, quod quotidie facimus, ſit iam nobis aut finis omnino, ſi poteſt, aut moderatio quædam, quod profecto

poteſt: non enim, quam dignitatẽ, quos honores, quem uitæ ſtatum amiſerim, cogito, ſed quid conſecutus ſim, quid præſtiterim, qua in laude uixerim, his denique in malis quid interſit inter me, & iſtos, quos propter omnia amiſimus. hi ſunt, qui, niſi me ciuitate expuliſſent, obtinere ſe non poſſe putarunt licentiam cupiditatum ſuarum: quorum ſocietas, & ſceleratæ conſenſionis fides quò eruperit, uides. alter ardet furore, & ſcelere, nec remittit aliquid, ſed in dies ingraueſcit: modo Italia expulit: nunc alia ex parte perſequi, ex alia prouinciа ſpoliare conatur: nec iam recuſat, ſed quodam modo poſtulat, ut, quemadmodum eſt, ſic etiam appelletur tyrannus. alter, is, qui nos ſibi quondam ad pedes ſtratos ne ſubleuabat quidem, qui ſe nihil contra huius uoluntatem aiebat facere poſſe, elapſus è ſoceri manibus, ac ferro, bellum terra, & mari comparat, non iniuſtum ille quidem, ſed tum pium, tum etiam neceſſarium, ſuis tamen ciuibus exitiabile, niſi uicerit; calamitoſum etiam, ſi uicerit. horum ego ſummorum imperatorum non modo res geſtas non antepono meis, ſed ne fortunã quidem ipſam, qua illi florentiſſima, nos duriore conflictati uidemur: quis enim poteſt aut deſerta per ſe patria, aut oppreſſa beatus eſſe? & ſi, ut nos à te admonemur, recte in illis libris diximus, nihil eſſe bonum, niſi quod honeſtum; nihil malum, niſi quod turpe ſit: certe uterque iſtorum eſt miſerrimus, quorum utrique ſemper patriæ ſalus, & dignitas poſterior ſua dominatione, & domeſticis commodis fuit. præclara igitur conſcientia ſuſtentor, cum cogito me de rep. aut meruiſſe optime, cum potuerim, aut certe nunquam, niſi diuine,

cogitaſſe, eáq; ipſa tempeſtate euerſam eſſe remp. quam ego XIIII. annis ante proſpexerim. hac igitur conſcientia comite proficiſcar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meũ, quorum iam acta ætas; quàm propter pueros, quibus interdum uidemur præſtare etiam remp. debuiſſe: quorum quidem alter non tam, quia maiore pietate eſt, me mirabiliter excruciat, alter (ò rem miſeram, nihil enim mihi accidit in omni uita acerbius) indulgẽtia uidelicet noſtra deprauatus, eò progreſſus eſt, quò non audeo dicere: & expecto tuas literas. ſcripſiſti enim, te ſcripturum eſſe plurima, cum ipſum uidiſſes. omne meum obſequium in illum fuit cum multa ſeueritate: neque unum eius, nec paruum, ſed multa magna delicta compreſſi. patris autem lenitas amãda potius ab illo, quàm tam crudeliter negligẽda. nam literas eius ad Cæſarem miſſas ita grauiter tulimus, ut te quidẽ celaremus: ſed ipſius uidemus uitam inſuauem reddidiſſe. hoc uero eius iter, ſimulatioq; pietatis qualis fuerit, non audeo dicere. tantum ſcio, poſt Hirtium conuentum, accerſitum ab Cæſare: cum eo de meo animo ab ſuis rationibus alieniſſimo, & conſilio relinquendi Italiam. & hæc ipſa timide. ſed nulla noſtra culpa eſt: natura metuenda eſt. hæc Curionem, hæc Hortensij filium, non patrũ culpa, corrupit. iacet in mœrore meus frater, neque tam de ſua uita, quàm de mea metuit. huic tu, huic tu malo affer conſolationes, ſi ullas potes. maxime quidem illam uelim, ea, quæ ad nos delata ſint, aut falſa eſſe, aut minora: quæ ſi uera ſint, quid futurum ſit in hac fuga, neſcio: nam ſi haberemus remp. conſilium mihi

non deeſſet nec ad ſeueritatem, nec ad indulgentiam. hæc, ſiue iracundia, ſiue dolore, ſiue metu permotus, grauius ſcripſi, quàm aut tuus in illũ amor, aut meus poſtulabat. ſi uera ſunt, ignoſces: ſi falſa, me libente eripies mihi hunc errorem. quoquo modo uero ſe res habeat, nihil aſſignabis nec patruo, nec patri. Cum hæc ſcripſiſſem, à Curione mihi nunciatum eſt, eum ad me uenire: uenerat enim is in Cumanum ueſperi pridie, id eſt idibus. ſi quid eius igitur ſermo eiuſmodi attulerit, quod ad te ſcribendum ſit, id in literis adiungã.

Præterijt uillam meam Curio, iuſſitq; mihi nunciari, mox ſe uenturum: curritq; Puteolos, ut ibi concionaretur. concionatus eſt: redijt: fuit ad me ſane diu. ò rem fœdam. noſti hominem: nihil occultauit, in primis nihil eſſe certius, quàm ut omnes, qui lege Pompeia condemnati eſſent, reſtituerentur; itaque ſe in Sicilia eorum opera uſurum. de Hiſpanijs, non dubitabat, quin Cæſaris eſſent: inde ipſum cum exercitu, ubicunque Pompeius eſſet: eius interitu finem belli fore: propius factum eſſe nihil; eum plane iracundia elatum, uoluiſſe occidi Metellum tribunum pl. quod ſi eſſet factum, cædem magnam futuram eſſe: permultos hortatores eſſe cædis: ipſum autem non uoluntate, aut natura non eſſe crudelem, ſed quòd putaret, popularem eſſe clementiam: quòd ſi populi ſtudium amiſiſſet, crudelem fore: eumq; perturbatum, quòd intelligeret, ſe apud ipſam plebem offendiſſe de ærario: itaque ei cum certiſſimum fuiſſet, ante, quàm proficiſceretur, cõcionem habere, auſum non eſſe, uehementerq; animo perturbato profectum. cum autem ex eo quærerem, quid uideret, quod

exemplum, quam remp. plane fatebatur nullam ſpem reliquam: Pompeij claſſem timebat: quæ ſi eſſet, ſe de Sicilia abiturum. quid iſti, inquam, ſex tui faſces? ſi ab ſenatu, cur laureati? ſi ab ipſo, cur ſex? cupiui, inquit, ex S. C. ſurrepto: nam aliter non poterat. at ille impendio nunc magis odit ſenatum. à me, inquit, omnia proficiſcentur. ſex autem, quia duodecim nolui: nam licebat. tum ego, quàm uellem, inquam, petiſſe ab eo, quod audio Philippum impetraſſe: ſed ueritus ſum, quia ille à me nihil impetrabat. libenter, inquit, tibi conceſſiſſet. uerum puta te impetraſſe: ego enim ad eum ſcribam, ut tu ipſe uoles, de ea re nos inter nos locutos. quid autem illius intereſt, quoniam in ſenatum non uenis, ubi ſis? quin nunc ipſum minime offendiſſes, eius cauſa ſi in Italia non fuiſſes. atque ego, me receſſum, & ſolitudinem quærere, maxime quòd lictores haberem. laudabat conſilium. quid ergo, inquam? nam mihi curſus in Græciam per tuam prouinciam eſt, quoniam ad mare ſuperum milites ſunt. quid mihi, inquit, optatius? hoc loco multa perliberaliter. ergo hoc quidem eſt uerum profecto, ut non modo tuto, uerum etiam palam nauigaremus. reliqua in poſterum diem diſtulit, ex quibus ſcribam ad te, ſi quid erit epiſtola dignum. ſunt autem, quæ præterij, interregnum'ne eſſet expectaturus, an, quo modo dixerim? ad ſe ille quidem deferri conſulatum, ſed ſe nolle in proximum annum. & alia ſunt, quæ exquiram. iurabat ad ſummam, quod nullo negotio faceret, amiciſſimum mihi Cæſarem. eſſe debet. quid enim, inquam, ſcripſit ad me Dolabella? dico,

quid ? affirmabat, cum ſcripſiſſet, quod me cuperet ad urbem uenire, illum quidem gratias agere maximas, & non modo probare, ſed etiam gaudere. quid quæris ?
* atque iubebat: eſt enim ſuſpicio illa domeſtici mali, & ſermonis Hirtiani. quàm cupio illum dignũ eſſe nobis,
* & quàm ipſe me inuito, quæ pro illo ſit ſuſpicandum. ſed opus fuit Hirtio conuento. eſt profectò neſcio quid. ſed uelim quàm minimo. & tamen eum nondũ rediſſe miramur. ſed hæc uidebimus. Tu Oppios Terentiæ dabis: iam enim urbis unum periculum eſt. me tamen cõſilio iuua, pedibuſ'ne Rhegyum, an hinc ſtatim in nauem. cæterum, quoniam commoror, ego ad te ſtatim habebo, quod ſcribam, ſimul ut uidero Curionem. De Tirone cura quæſo, quod facis, ut ſciam, quid is agat.

De tota mea cogitatione ſcripſi ad te antea ſatis, ut mihi uiſus ſum, diligenter: de die nihil ſane poteſt ſcribi certi præter hoc, non ante lunam nouam. Curionis ſermo poſtridie eandem habuit fere ſummam, niſi quòd apertius ſignificauit, ſe harum rerum exitum nõ uidere. Quod mihi mandas de quodam regendo, ἀρκαδίαν. tamẽ nihil prætermittam: atque utinam tu: ſed modeſtior non ero. Epiſtolam ad Veſtorium ſtatim de Tullia, ac ualde requirere ſolebat. Commodius tecum Vectenus eſt locutus, quàm ad me ſcripſerat: ſed mirari ſatis hominis negligentiam non queo: cum enim mihi Philotimus dixiſſet, HS L. emere de Canuleio diuerſorium illud poſſe, minoris etiam empturum, ſi Vectenum rogaſſem; rogaui, ut, ſi quid poſſet, ex ea ſumma detraheret. promiſit: ad me nuper, HS XXX emiſſe: ut ſcriberẽ, cui uellẽ addici: diẽ pecuniæ id. Nou. eſſe. reſcripſi

ei ſtomachoſius, cum ioco tamen familiari. nunc quoniam agit liberaliter, nihil accuſo hominem; ſcripſiq; ad eum, me à te certiorem eſſe factum. Tu de tuo itinere quid, & quando cogites, uelim me certiorem facias. ad XV. cal. Mai. Vale.

CICERO ATTICO S.

ME ADHVC nihil præter tempeſtatem moratur. aſtute nihil ſum acturus. fiat in Hiſpania quidlibet: & tamen retice. meas cogitationes omnes explicaui tibi ſuperioribus literis. quocirca hæ ſunt breues: & tamen, quia feſtinabam, eramq; occupatior de Quinto fratre: ita me quidem ſedulo; ſed noſti reliqua. Quod deinde mones, & amice, & prudenter mones: ſed erunt omnia facilia, ſi ab uno illo cauero. magnum opus eſt. mirabilia multa. nihil ſimplex, nihil ſincerum. uellem, ſuſcepiſſes iuuenem regendum: pater enim nimis indulgens, quidquid ego aſtrinxi, relaxat. ſi ſine illo poſſem, regerem; quod tu potes: ſed ignoſco. magnum inquam opus eſt. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficiſci in Galliam. ego nunc, quà, & quò, uidebo. ego uero Apuliam, & Sipontinum, & tergiuerſationem iſtam probo, nec tuam rationem eandem eſſe duco, quam meam: non quin in rep. rectum idem ſit utrique noſtrum: ſed ea non agitur: regnandi contentio eſt, in qua pulſus eſt modeſtior rex, & probior, & integrior, & is, qui niſi uìncit, nomen populi R. deleatur neceſſe eſt: ſin autem uincit, Sullano more, exemploq; uincet. ergo hac in contentione neutrum tibi pa-

lam ſentiendum, & tempori ſeruiendum eſt. mea cauſa autem alia eſt, quòd beneficio uinctus, ingratus eſſe non poſſum: nec tamen in acie, ſed Melitæ, aut alio in loco, ſiue in oppidulo futurum puto. nihil, inquies, iuuas eum, in quem ingratus eſſe non uis? immo minus fortaſſe uoluiſſet. ſed de hoc uidebimus. exeamus modo: quod ut meliore tempore poſſimus, facit Adriatico mari Dolabella, freto Sicilienſi Curio. iniecta autem mihi ſpes quædam eſt, uelle mecum Ser. Sulpicium colloqui. ad eum miſi Philotimum cum literis. ſi uir eſſe uolet, præclara συνοδία. ſin autem, erimus nos, qui ſolemus. Curio mecum uixit, iacere Cæſarem putans offenſione populari, Siciliæq; diffidens, ſi Pompeius nauigare cœpiſſet. Quintum puerum accepi uehementer. auaritiam uideo fuiſſe, & ſpem magni congiarij. magnum hoc malum eſt: ſed ſcelus illud, quod timueramus, ſpero nullum fuiſſe. hoc autem uitium puto te exiſtimare non noſtra indulgentia, ſed à natura profectum. quem tamen nos diſciplina regimus. De Oppijs Velienſibus quid placeat, cum Philotimo uidebis. Epeirum noſtram putabimus. ſed alios curſus uidebamur habituri. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET RES ipſa monebat, & tu oſtenderas, & ego uidebam, de ijs rebus, quas intercipi periculoſum eſſet, finem inter nos ſcribendi fieri tempus eſſe: ſed cum ad me ſæpe mea Tullia ſcribat, orans, ut, quid in Hiſpania geratur, expectem, & ſemper aſcribat idem uideri

tibi, idq́; ipſe etiam ex tuis literis intellexerim: non puto eſſe alienum, me ad te, quid de ea re ſentiam, ſcribere. Conſilium iſtud tunc eſſet prudens; ut mihi uidetur, ſi noſtras rationes ad Hiſpanienſem caſum accommodaturi eſſemus: quod fieri dicitis oportere: neceſſe eſt enim aut, id quod maxime uelim, pelli iſtum ab Hiſpania, aut trahi ad bellum, aut iſtum, ut confidere uidetur, apprehēdere Hiſpanias. ſi pelletur: quàm gratus, aut quàm honeſtus tum erit ad Pompeium noſter aduentus: cum ipſum Curionem ad eum tranſiturum putem? ſi trahitur bellum: quid expectem, aut quandiu? relinquitur, ut, ſi uincimur in Hiſpania, quieſcamus. id ego contra puto: iſtum enim uictorem magis relinquendum puto, quàm uictum, & dubitantem magis, quàm fidentem ſuis rebus: nam cædem uideo, ſi uicerit, & impetum in priuatorum pecunias, & exulum reditum, & tabulas nouas, & turpiſſimorum honores, & regnum non modo Romano homini, ſed ne Perſæ quidem cuiquam tolerabile. tacita eſſe poterit in id dignitas noſtra? pati poterunt oculi, me cum Gabinio ſententiam dicere? & quidem illum rogari prius? præſto eſſe clientem tuum Chlœlium, Catuli Plaguleium, cæteros? ſed cur inimicos colligo? qui meos neceſſarios, à me defenſos, nec uidere in curia ſine dolore, nec uerſari inter eos ſine dedecore potero. quòd ſi ne id quidem eſt exploratum, fore, ut mihi liceat, (ſcribūt enim ad me amici eius, me illi nullo modo ſatisfeciſſe, quòd in ſenatum non uenerim) tamen'ne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo uenditemus, qui cum coniuncti ne cum præmio quidem uoluimus eſſe? de-

inde hoc uide, non eſſe iudicium de tota contentione in Hiſpaniјs: niſi forte, his amiſſis, arma Pompeium abiecturum putas: cuius omne conſilium Themiſtocleum eſt: exiſtimat enim, qui mare teneat, eum neceſſe rerum potiri. itaque qui nunquam egit, ut Hiſpaniæ per ſe tenerentur, naualis apparatus ei ſemper antiquiſſima cura fuit. nauigabit igitur, cum erit tempus, maximis claſſibus, & ad Italiam accedet: in qua nos ſedentes quid erimus? nam medios eſſe iam non licebit. claſſibus aduerſabimur igitur? quod malum maius ſcilicet tantum? denique quid turpius? Annibal hic in abſentis ſolus tuli ſcelus: eiuſdem cum Pompeio, & cum reliquis principibus non feram? quòd ſi iam, miſſo officio, periculi ratio habenda eſt: ab illis eſt periculum, ſi peccaro; ab hoc, ſi recte fecero: nec ullum in his malis conſilium periculo uacuum inueniri poteſt: ut non ſit dubium, quin cum periculo fugiamus, quod fugeremus etiam cum ſalute. non ſimul cum Pompeio mare tranſierimus: omnino non potuimus: extat ratio dierum: ſed tamen (fateamur enim, quod eſt: ne condamus quidem, ut poſſumus) fefellit ea res, quæ fortaſſe non debuit, ſed fefellit: pacem putaui fore: quæ ſi eſſet, iratũ mihi Cæſarem eſſe, cum idem amicus eſſet Pompeio, nolui: ſenſeram enim, quàm iјdem eſſent. hoc ueritus in hanc tarditatem incidi: ſed aſſequar omnia, ſi propero; ſi cunctor, amitto. & tamen mi Attice auguria quoque me incitant quadam ſpe non dubia, non hæc collegiј noſtri ab Appio, ſed illa Platonis de tyrannis: nullo enim modo poſſe uideo ſtare iſtum diutius, quin ipſe per ſe, etiam languentibus nobis, concidat, quippe qui

* *florentis, ac nouos, ut uti diebus ipſi illi egenti, ac perditæ multitudini in odium acerbiſſimum uenerit, qui duarum rerum ſimulationem tam cito amiſerit, manſuetudinis in Metello, diuitiarum in ærario. iam quibus utatur uel ſocijs, uel miniſtris, ſi ij prouincias, ſi remp. regent, quorum nemo duo menſes potuit patrimonium ſuum gubernare? non ſunt omnia colligenda: quæ tu acutiſſime perſpicis. ſed tamen ea pone ante oculos: iam intelliges id regnum uix ſemeſtre eſſe poſſe. quod ſi me fefellerit, feram, ſicut multi præclariſſimi homines in rep. excellẽtes tulerunt: niſi forte me Sardanapali uice in ſuo lectulo mori malle cẽſueris, quàm exilio Themiſtocleo: qui cum fuiſſet, ut ait Thucydides, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστὴς, tamen incidit in eos caſus, quos uitaſſet, ſi eum nihil fefelliſſet. etſi is erat (ut ait idem) qui τό, τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα: tamen non uidit, nec quo modo Lacedæmoniorum, nec quo modo ſuorum ciuium inuidiã effugeret, nec quid Artaxerxi polliceretur. non fuiſſet & illa nox tam acerba Africano, ſapientiſſimo uiro, non tam dirus ille dies Sullanus callidiſſimo uiro C. Mario, ſi nihil utrunque eorũ fefelliſſet. nos tamen hoc cõfirmamus illo augurio, quo diximus: nec nos fallit, nec aliter accidet. corruat iſte, neceſſe eſt, aut per aduerſarios, aut ipſe per ſe, qui quidem ſibi eſt aduerſarius unus acerrimus. id ſpero uiuis nobis fore. quanquam tempus eſt nos de illa perpetua iam, non de hac exigua uita cogitare. ſin quid acciderit maturius, haud ſane mea multum in=*

terfuerit, utrum factum uideam, an futurum eſſe multo ante uiderim. quæ cum ita ſint, non eſt committendum, ut ijs paream, quos contra, me ſenatus, ne quid reſp. detrimenti acciperet, armauit. Tibi ſunt omnia commendata: quæ commendationis meæ pro tuo in nos amore non indigent. ne hercule quidem reperio, quid ſcribam: ſedeo enim πλουδοκῶν: etſi nihil unquam tam fuit ſcribendum, quàm nihil mihi unquã ex plurimis tuis iucunditatibus gratius accidiſſe, quàm quòd meam Tulliam ſuauiſſime, diligentiſſimeq; coluiſti. ualde eo ipſa delectata eſt, ego autem non minus. cuius quidem uirtus mirifica. quo modo illa fert publicam cladem? quo modo domeſticas tricas? quantus autem animus in diſceſſu noſtro? ϛοργῆς ſit ſumma σωτήριαν: tamen nos recte facere, & bene audire uult. ſed hac ſuper re nimis, ne meam ipſe συμπάθειαν euocem. tu, ſi quid de Hiſpanijs certius, etſi quid aliud, dum abſumus, ſcribes: & ego fortaſſe diſcedens dabo ad te aliquid, eo etiam magis, quòd Tullia te non putabat ex Italia hoc tempore. cum Antonio item eſt agendum, ut cum Curione Melitæ me uelit eſſe: huic bello nolle intereſſe. eo uelim tam facili uti poſſem, & tam bono in me, quam Curio. is ad Miſſenum VI. non. uenturus dicebatur, id eſt hodie. ſed præmiſit mihi odioſas literas hoc exemplo.

Antonius trib. pl. pro præt. Ciceroni imp. S.

NISI te ualde amarem, & multo quidem plus, quàm putas, non extimuiſſem rumorem, qui de te prolatus eſt, cum præſertim falſum eſſe exiſtimarem: ſed

quia te nimio plus diligo, non poſſum diſſimulare, mihi famam quoque, quamuis ſit falſa, magni eſſe. te iturũ trans mare, credere non poſſum, cum tanti facias Dolabellam, et Tulliam tuam, fœminam lectiſſimam, tantiq́; ab omnibus nobis fias, quibus mehercule dignitas, amplitudoq́; tua pene carior eſt, quàm tibi ipſi. ſed tamen non ſum arbitratus eſſe amici, non commoueri etiam improborum ſermone. eo feci ſtudioſius, quòd iudicabam duriores parteis mihi impoſitas eſſe ab offenſione noſtra, quæ magis à ζηλοτυπίᾳ mea, quàm ab iniuria tua nata eſt: ſic enim uolo te tibi perſuadere, mihi neminem eſſe cariorem te, excepto Cæſare; meq́; illud una iudicare, Cæſarem maxime in ſuis M. Ciceronem reponere. quare mi Cicero te rogo, ut tibi omnia integra ſerues, eius fidem improbes, qui tibi, ut beneficium daret, prius iniuriam fecit: contra, eum ne profugias, qui te, etſi non amabit (quod accidere non poteſt) tamen ſaluum, ampliſſimumq́; eſſe cupiet. dedita opera ad te Calpurnium, familiariſſimum meum, miſi, ut mihi magnæ curæ tuam uitam, ac dignitatem eſſe ſcires. Eodem die à Cæſare Philotimus literas attulit hoc exemplo.

Cæſar imp. M. Ciceroni imp. S.

ETSI *te nihil temere, nihil imprudenter facturũ iudicarã: tamẽ permotus hominum fama, ſcribendũ ad te exiſtimaui, et pro noſtra beneuolẽtia petendum, ne quò progredereris inclinata iam re, qua integra etiã progrediẽdũ tibi nõ exiſtimaſſes. nãq́; et amicitiæ grauiorẽ iniuriam feceris, et tibi minus cõmode conſulueris, ſi nõ for*

tunæ obſecutus uidebere; omnia enim ſecundiſſima nobis, aduerſiſſima illis accidiſſe uidentur: nec cauſam ſecutus; eadem enim tum fuit, cum ab eorum conſilijs abeſſe iudicaſti: ſed meũ aliquod factum cõdemnauiſſe: quo mihi grauius abs te nil accidere poteſt. quod ne facias, pro iure noſtræ amicitiæ à te peto. poſtremo quid uiro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abeſſe à ciuilibus controuerſijs? quod non nulli cum probarent, periculi cauſa ſequi non potuerunt. tu, explorato & uitæ meæ teſtimonio, & amicitiæ iudicio, neque tutius, neque honeſtius reperies quidquam, quàm ab omni contentione abeſſe. XV. cal. Mai. ex itinere. Vale.

ADVENTVS Philotimi (at cuius hominis, quàm inſulſi, & quàm ſæpe pro Pompeio mentientis) exanimauit omneis, qui mecũ erant: nam ipſe obdurui. dubitauit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet: uolare dicitur. Petreius cũ Afranio ſe coniunxiſſet: nihil affert eiuſmodi. quid quæris? etiam illud orat perſuaſum, Pompeium cum magnis copijs iter in Germaniam per Illyricum feciſſe: id enim αὐθεντικῶς nunciabatur. Melitã igitur, opinor, capeſſamus, dum, quod in Hiſpania: quod quidem propemodum uideor ex Cæſaris literis ipſius uolũtate facere poſſe, qui negat neque honeſtius, neque tutius mihi quidquam eſſe, quàm ab omni cõtentione abeſſe. dices, ubi ille ergo tuus animus, quem proximis literis? adeſt, & idem eſt: ſed utinam meo ſolum capite decernerem. lacrymæ meorum me in-

terdum molliunt, precantium, ut de Hiſpaniis expecte-mus. M. Cœlij quidem epiſtolam ſcriptam miſerabiliter, quæ hoc idem obſecraret, ut expectarem, ne fortunas meas, ne unicam filiam, ne meos omneis tā temere proderem, non ſine magno fletu legerunt pueri noſtri. etſi meus quidem eſt fortior, eoq; ipſo uehementius commouet, nec quidquam niſi de dignatione laborat. Melitam igitur, deinde quod uidebitur. tu tamen etiam nunc mihi aliquid literarum, & maxime ſi quid ab Afranio. ego, ſi cum Antonio locutus ero, ſcribam ad te, quid actum ſit: ero tamen in credendo, ut mones, cautus. nam occultandi ratio tum difficilis, tum etiam periculoſa eſt. Seruium expecto ad nonas, & adijcit à Poſtumia & Seruij filij. Quartanam leuiorem eſſe gaudeo. miſi ad te Cœlij etiam literarum exemplum. Vale.

Cœlius M. Ciceroni imp. S.

EXANIMATVS tuis literis, quibus te nihil, niſi triſte, cogitare oſtendiſti; neque, id quod eſſet, perſcripſiſti; neque non tamen, quale eſſet, quod cogitares, aperuiſti; has ad te illico literas ſcripſi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obſecro, ne quid grauius de ſalute, & incolumitate tua conſulas: nam deos, hominesq;, amicitiamq; noſtram teſtificor, me tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe; ſed, poſtquam Cæſarem conuenerim, ſententiamq; eius, qualis futura eſſet parta uictoria, cognorim, te certiorem feciſſe. ſi exiſtimas eandem rationem fore Cæſaris in dimittendis aduerſarijs, & cōditionibus ferendis, erras. nihil niſi atrox

& ſæuum cogitat, atque etiam loquitur. iratus ſenatui exijt. his interceſſionibus plane incitatus eſt. non meher cule erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi caræ ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet: eorum fortunam non debes uelle conturbare, ut eam cauſam, in cuius uictoria ſalus noſtra eſt, odiſſe, aut relinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra ſalutem tuam habeamus. denique illud cogita, quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione te ſubijſſe. nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti, & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtenteis ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt. uide, ne, dum pudet te parum optimatem eſſe, parum diligenter, quod optimum ſit, eligas. quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſum, ſaltem, dum, quid de Hiſpanijs agamus, ſcitur, expecta; quas tibi nuncio aduentu Cæſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpanijs, neſcio. quod porrò tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non mediusfidius reperio. hoc, quod tu non dicendo mihi ſignificaſti, Cæſar audierat: ac ſimul atque, aue, mihi dixit, ſtatim, quid de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: tamen ab eo petiui, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendum commoueri poſſes. me ſecum in Hiſpaniam ducit: nam, niſi ita faceret, ego prius, quàm ad urbem accederem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem, & hoc à te præſens contendiſſem, atque omni ui te retinuiſſem. etiam atque etiam Cicero cogita, ne te, tuosq; omneis funditus euertas, nec ſciens, prudensq; eò demittas, unde exitum uides nullum eſſe.

quòd ſi te aut uoces optimatium commouent, aut non nullorum hominum inſolentiam, & iactationem ferre non potes: eligas, cenſeo, aliquod oppidum uacuum à bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erunt confecta. id ſi feceris, & ego te ſapienter feciſſe iudicabo, & Cæſarem non offendes. Vale.

ME CAECVM, qui hæc ante non uiderim. miſi ad te epiſtolam Antonij. et cum ego ſæpiſſime ſcripſiſſem, nihil me contra Cæſaris rationes cogitare, meminiſſe me generi mei, meminiſſe amicitiæ: potuiſſe, ſi aliter ſentirem, eſſe cum Pompeio: me autem, quia cum lictoribus inuitus curſarem, abeſſe uelle, nec idipſum certum etiam nunc habere: uide, quàm ad hæc τυραννικῶς.

Tuum conſilium quàm uerum eſt? nam qui ſe medium eſſe uult, in patria manet: qui proficiſcitur, aliquid de alterautra parte iudicare uidetur. ſed ego is nõ ſum, qui ſtatuere debeã, iure quis proficiſcatur, nec ne. parteis mihi Cæſar has impoſuit, ne quem omnino diſcedere ex Italia paterer. quare parui refert me probare cogitationem tuã, ſi nihil tamen tibi remittere poſſum. ad Cæſarem mittas, cenſeo, & ab eo hoc petas. non dubito, quin impetraturus ſis, cum præſertim te amicitiæ noſtræ rationem habiturum eſſe pollicearis.

Habes σκυτάλην λακωνικήν. omnino excipiam hominem. erat autem V. non. uenturus ueſperi, id eſt hodie. cras igitur ad me fortaſſe ueniet. tentabo audeam nihil properare. miſſurum ad Cæſarem clamabã. cum

pauciſſimis alicubi occultabor. certe hinc iſtis inuitiſſimis euolabo, atque utinam ad Curionẽ. σὺν θεῷ τι λέγω. magnus dolor acceſſit. efficietur aliquid dignum nobis. Δυσουρία tua mihi ualde moleſta. medere amabo, dum eſt ἀρχή. De Maſſilienſibus gratæ tuæ mihi literæ. quæſo, ut ſciam, quidquid audieris. Siciliam cuperem, ſi poſſem palam: quod à Curione effeceram. Hic ego Seruium expecto: rogor enim ab eius uxore, & filio: & puto opus eſſe. Hic tamen Cyteridem ſecum lectica aperta portat, altera uxorem. ſeptem præterea cõiunctæ lecticæ amicarum. hæ ſunt amicorum. uide, quàm turpi leto pereamus. & dubita, ſi potes, quin ille, ſeu uictus, ſeu uictor redierit, cædem facturus ſit. ego uero uel lintriculo, ſi nauis non erit, eripiam me ex iſtorum parricidio. ſed plura ſcribam, cum illum conuenero. Iuuenem noſtrum non poſſum non amare: ſed ab eo nos non amari plane intelligo. nihil ego uidi tam ἀνηθοποίητον, tam auerſum à ſuis, tam neſcio quid cogitãs. uim incredibilem moleſtiarum. ſed erit curæ, & eſt, ut regatur: mirũ eſt enim ingeniũ: ἦθος ἐπιμελητέον.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNATA *iam epiſtola ſuperiore, non placuit ei dare, cui conſtitueram, quòd erat alienus: itaque eo die data non eſt. interim uenit Philotimus, & mihi à te literas reddidit: quibus quæ de fratre meo ſcribis, ſunt ea quidem parũ firma, ſed habent nihil ὕπουλον, nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem, nihil, quod non, quò uelis, uno ſermone poſſis perducere.*

ne multa, omneis ſuos, etiam quibus iraſcitur crebrius, tamen caros habet, me quidem ſe ipſo cariorem. quod de puero aliter ad te ſcripſit, & ad matrem de filio, non reprehendo. de itinere, & de ſorore, quæ ſcribis, moleſta ſunt, eoq; magis, quòd ea tempora noſtra ſunt, ut ego his mederi non poſſim: nam certe mederer: ſed quibus in malis, & qua in deſperatione rerum ſimus, uides. illa de ratione nummaria nõ ſunt eiuſmodi, (ſæpe enim audio ex ipſo) ut non cupiat tibi præſtare, & in eo laboret. ſed ſi mihi Q. Axius in hac mea fuga HS XIII. non reddit, quæ dedi eius filio mutua, & utitur excuſatione temporis; ſi Lepta, ſi cæteri: ſoleo mirari, de neſcio queis HS XX cum audio ex illo ſe urgeri: uides enim profectò anguſtias: curari tamen ea tibi utique iubet. an exiſtimas illum in iſto genere lentulum, aut reſtrictum? nemo eſt minus. de fratre ſatis. de eius filio, indulſit illi quidem ſuus pater ſemper; ſed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem ſuorum; ferocem fortaſſe, & arrogantem, & infeſtũ facit. itaque habet hæc quoque, quæ naſcuntur ex indulgentia: ſed ea ſunt tolerabilia: (quid enim dicã, hac iuuentute?) ea uero, quæ mihi quidẽ, qui illum amo, ſunt his ipſis malis, in queis ſumus, miſeriora, non ſunt ab obſequio noſtro, non; ſuas radices habent: quas tamen euellerem profectò, ſi liceret. ſed ea omnia mihi ſunt patiẽda. ego meum facile teneo: nihil eſt enim eo tractabilius. cuius quidem miſericordia languidiora adhuc conſilia cepi: & quo ille me fortiorem uult eſſe, eo magis timeo, ne in eum exiſtam crudelior. ſed Antonius uenit heri ueſperi. iam fortaſſe ad me ueniet,

aut ne id quidem, quoniam ſcripſit, quid fieri uellet. ſed ſcies continuo, quid actum ſit. nos iam nihil niſi occulte. de pueris quid agam? paruo'ne nauigio committam? quid mihi animi in nauigando cenſes fore? recordor enim, æſtate cum illo Rhodiorum ἀφράκτῳ nauigans, quàm fuerim ſolicitus. quid, duro tempore anni, actuariolo fore cenſes? ò rem undique miſeram, Trebatius erat mecum, uir plane, & ciuis bonus. quæ ille monſtra, dij immortales. etiam'ne Balbus in ſenatum uenire cogitet? ſed ei ipſi cras ad te literas dabo. Vectenum mihi amicum, ut ſcribis, ita puto eſſe. cum eo, quod ἀπτρώμως ad me ſcripſerat de nummis curandis, θυμικώτερον. erat. id tu, ſi ille aliter acceperit, ac debuit, lenies Monetali autem aſcripſi, quòd ille ad me, pro cos. ſed quoniam eſt homo, & nos diligit, ipſe quoque à nobis diligatur. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVIDNAM mihi futurũ eſt? aut quis me non ſolum infelicior, ſed iam etiam turpior? nominatim de me ſibi imperatum dicit Antonius: nec me tamen ipſe adhuc uiderat, ſed hoc Trebatio narrauit: quid agam nunc, cui nihil procedit, caduntq; ea, quæ diligentiſſime ſunt cogitata, teterrime? ego enim Curionem nactus, omnia me conſecutum putaui. is de me ad Hortenſium ſcripſerat. Reginus erat totus noſter. huic nihil ſuſpicabamur cum hoc mari negotij fore. quò me nunc uertam? undique cuſtodior. ſed ſatis lacrymis. παραπλουτίον igitur, & occulte in aliquam onera-

riam corrependum : non cōmittendum,ut etiam compa ctо prohibiti uideamur. Sicilia petenda : quam ſi eri-mus nacti, maiora quædam conſequemur. ſit modo re-cte in Hiſpanijs. quanquam de ipſa Sicilia utinam ſit uerum, ſed adhuc nihil ſecundi. concurſus Siculorum ad Catonem dicitur factus; oraſſe, ut reſiſteret; omnia pollicitus: commotum illum, delectum habere cœpiſſe. non credo,ut eſt luculentus auctor. potuiſſe certe tenere illam prouinciam ſcio. ab Hiſpanijs autem iam audie-tur. Hic nos C. Marcellum habemus eadem de re cogi-tantem, aut bene ſimulantem. quanquam ipſum non uideram,ſed ex familiariſſimo eius audiebam. tu,quæ-ſo, ſi quid habebis noui.ego, ſi quid moliti erimus, ad te ſtatim ſcribam. Quintum filium ſeuerius adhibebo. utinam proficere poſſem. tu tamen eas epiſtolas,quibus aſperius de eo ſcripſi, aliquando concerpito, ne quando quid emanet: ego item tuas. Seruium expecto,nec ab eo quidquam ὑγιές. ſcies,quid erit. ſine dubio erraſſe nos, confitendum eſt.at ſemel? at una in re? immo omnia, quo diligentius cogitata, eo facta ſunt imprudentius. ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ: in reliquis modo ne ruamus. iubes enim profectionem meam prouidere. quid prouideam? ita patent omnia, quæ accidere poſſunt, ut,ea ſi uitem,ſedendum ſit cum dedecore,& dolore;ſi negligam,periculum eſt,ne in ma-nus incidam perditorum.ſed uide,quantis in miſerijs ſi-mus. optandum interdum uidetur, ut aliquam acci-piamus ab iſtis quamuis acerbam iniuriam, ut tyran-no in odio fuiſſe uideamur. quòd ſi nobis is cur-ſus, quem ſperaram, pateret, effeciſſem aliquid profe-

ćto, ut tu optas, & hortaris, dignũ noſtra mora: ſed mirificæ ſunt cuſtodiæ: & quidẽ ille ipſe Curio ſuſpectus, quare ui, aut clam agendum eſt: & ſi ui, forte ne cum tempeſtate: clam autem, iſtis. in quo ſi quod σφάλμα, uides quàm turpe eſt. trahimur: nec fugiendum, ſi quid uiolentius. De Cœlio ſæpe mecum agito, nec, ſi quid habuero tale, dimittam. Hiſpanias ſpero firmas eſſe. Maſſilienſium factum cum ipſum per ſe luculẽtum eſt, tum mihi argumento eſt, recte eſſe in Hiſpanijs: minus enim auderent, ſi aliter eſſet: & ſcirent: nam & iuncti, & diligentes ſunt. Odium autem recte animaduertis ſignificatum theatro. Legiones autem has, quas in Italia aſſumpſit, alieniſſimas eſſe uideo: ſed tamen nihil inimicius, quàm ſibi ipſe. illud recte times, ne ruat. ſi deſperarit, certe ruet. quo magis efficiendum aliquid eſt, fortuna uelim meliore, animo Cœliano. ſed primum quidque: quod, qualecunque erit, continuo ſcies. Nos iuueni, ut rogas, ſuppeditabimus, & Peloponneſum ipſam ſuſtinebimus: eſt enim indoles, modo aliquid hoc ſit. ἦθος ΑΚΙΜΟΔΟΝ: quod ſi adhuc nullum eſt, eſſe tamen poteſt: aut ἀρετὴ non eſt διδακτὸν: quod mihi perſuaderi non poteſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA tua gratiſſima fuit meæ Tulliæ. & mehercule mihi ſemper ſecum aliquid afferunt tuæ literæ. ſcribes igitur: ac ſi quid ad ſpẽ poteris, ne dimiſeris. Tu Antonij leones pertimeſcas caue. nihil eſt illo homine iucundius. attende πρᾶξιν πολιτικοῦ. euocauit literis è

municipijs

municipijs denos: & IIII. uiri uenerunt ad uillã eius mane. primũ dormijt ad horas treis: deinde, cũ eſſet nunciatum, ueniſſe Neapolitanos, & Cumanos, (his enim eſt Cæſar iratus) poſtridie redire iuſſit: lauari ſe uelle, et περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. *hoc heri effecit. hodie autem in Aenariam tranſire conſtituit. exulibus reditum pollicetur. ſed hæc omittamus, de nobis aliquid agamus. Ab Axio accepi literas. de Tirone gratum. Vectenũ diligo. Veſtorio reddidi. Seruius prid. non. Mai. Minturnis manſiſſe dicitur, hodie in Liternino manſurus apud C. Marcellũ. cras igitur nos mature uidebit, mihiq; dabit argumentum ad te epiſtolæ: iam enim non reperio, quid tibi ſcribam. illud admiror, quòd Antonius ad me ne nunciũ quidem, cum præſertim me ualde obſeruarit. uidelicet (aut aliquid atrocius de me imperatum eſt) coram negare mihi non uult. quod ego nec rogaturus eram, nec, ſi impetraſſem, crediturus. nos tamen aliquid excogitabimus. tu, quæſo, ſi quid in Hiſpanijs: iam enim poterit audiri: & omnes ita expectant, ut, ſi recte fuerit, nihil negotij futurum putent. ego autem nec, retentis his, confectam rem puto; neque, amiſſis, deſperatam. Siluium, & Ocellam, & cæteros credo retardatos. te quoque à Curtio impediri uideo. etſi, ut opinor, habes Scytha ὄνον. uitam miſeram, maiusq; malum, tandiu timere, quàm eſt illud ipſum, quod timetur. Seruius, ut antea ſcripſi, cum ueniſſet non. Mai. poſtridie ad me uenit. ne diutius te teneam, nullius conſilij exitum inuenimus. nunquam uidi hominem perturbatiorem metu. neque hercule quidquam timebat, quod non eſſet timendum: illum ſibi iratum,*

hunc non amicum: horribilem utriuſque uictoriam, cum propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter utriuſque difficultatem pecuniariam, qua frui nuſquam, niſi ex priuatorum bonis, poſſet. atque hæc ita multis cum lacrymis loquebatur, ut ego mirarer eas tam diuturna miſeria non exaruiſſe. mihi quidem etiam lippitudo hæc, propter quam non ipſe ad te ſcribo, ſine ulla lacryma eſt, ſed ſæpius odioſa eſt propter uigilias. quamobrem quidquid habes ad conſolandum, collige, & illa ſcribe, non ex doctrina, neque ex libris: nam id quidem domi eſt, ſed neſcio quo modo imbecillior eſt medicina, quàm morbus: hæc potius conquire, de Hiſpanijs, de Maſſilia: quæ quidem ſatis bella Seruius affert: qui etiam de duabus legionibus luculentos auctores eſſe dicebat. hæc igitur ſi habebis, & talia. & quidem paucis diebus aliquid audiri neceſſe eſt. ſed redeo ad Seruium. diſtulimus omnino ſermonem in poſterum, ſed tardus ad exeundum: multo ſe in ſuo lectulo malle, quidquid foret. odioſus ſcrupulus de filij militia Brunduſina. unum illud fortiſſime aſſeuerabat, ſi damnati reſtituerentur, in exilium ſe iturum. nos autem ad hæc, & ipſum certo fore, &, quæ iam fiebant, non eſſe leuiora: multaq; colligebamus. uerum ea non animum eius augebant, ſed timorem; ut iam celandus magis de noſtro conſilio, quàm ad idem uideretur. quare in hoc non multum eſt. Nos à te admoniti de Cœlio cogitabimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

SERVIVS cum eſſet apud me, Cephalio cum tuis literis VI. id. uenit, quæ nobis magnam ſpem attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus: etenim hæ quoque, quæ in his locis ſunt, labare dicuntur. eodem die Funiſulanus à te attulit literas, in quibus erat confirmatius idem illud. ei de ſuo negotio reſpondi cumulate, cum omni tua gratia: adhuc non ſatisfaciebat: debet autem mihi multos nummos, nec habetur locuples. nunc ait ſe daturum: cui expenſum tulerit, morari. tabellarijs, ſi apud te eſſet, qua ſatisfeciſſes, dares: quantum ſit, Eros Philotimi tibi dicet. ſed ad maiora redeamus. Quod optas, Cœlianum illud matureſcit. itaque torqueor, utrum uentum expectem. uexillo opus eſt: conuolabunt. Quod ſuades, ut palam: prorſus aſſentior. itaque me profecturum puto. tuas tamen interim literas expecto. Seruij conſilio nihil expeditur. omnes captiones in omni ſententia occurrũt. unum C. Marcello cognoui timidiorem, quem conſulem fuiſſe pœnitet. ὢ πολλῆς ἀγεννείας: qui etiam Antonium confirmaſſe dicitur, ut me impediret, quo ipſe credo honeſtius. Antonius autem. VI. id. Capuam profectus eſt. ad me miſit, ſe, pudore deterritum, ad me non ueniſſe, quòd me ſibi ſuccenſere putaret. ibitur igitur, & ita quidem, ut cenſes; niſi cuius grauioris perſonæ ſuſcipiendæ ſpes erit ante oblata. ſed uix erit tam cito. Halienus autem prætor putabat aliquem, ſi ego non, ex collegijs ſuis. quiuis licet, dummodo aliquis: De ſorore, laudo. De Quinto puero, datur opera: ſpe-

ro eſſe meliora. De Quinto fratre, ſcito eum non mediocriter laborare de uſura: ſed adhuc nihil à L. Egnatio expreſſit. Axius de XII. millibus pudens: ſæpe enim aſcripſit, ut Gallio, quantum is uellet, darẽ. quod ſi non ſcripſiſſet, poſſem'ne aliter? & quidem ſæpe ſum pollicitus. ſed tantum uoluit cito. me uero adiuuarent his in anguſtijs. ſed tu iſtos. uerum alias. Te à quartana liberatum gaudeo, itemq; Piliam. Ego, dum panes, & cætera in nauem parantur, excurro in Pompeianum. Vecteno uelim gratias, quòd ſtudioſius. ſi quenquam nactus fueris, qui perferat, literas des ante, quàm diſcedimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

COMMODVM ad te dederam literas de pluribus rebus, cum ad me bene mane Dionyſius fuit. cui quidem ego non modo placabilem me præbuiſſem, ſed totum remiſiſſem, ſi ueniſſet qua mente tu ad me ſcripſeras: erat enim ſic in tuis literis, quas Arpini acceperam, eum uenturum, facturumq;, quod ego uellem. ego uolebam autem, uel cupiebam potius, eſſe eum nobiſcum. quod quia plane, cum in Formianum ueniſſet, præciderat, aſperius ad te de eo ſcribere ſolebam. at ille perpauca locutus, hanc ſummam habuit orationis; ut ſibi ignoſcerem; ſe rebus ſuis impeditum nobiſcum ire non poſſe. pauca reſpondi: magnum accepi dolorem: intellexi fortunam ab eo noſtram deſpectam eſſe. quid quæris? fortaſſe miraberis: in maximis horum temporum doloribus hunc mihi ſcito eſſe. uelim, ut tibi ami-

cus ſit. hoc cum tibi opto, opto ut beatus ſis: erit enim tandiu. Conſilium noſtrum ſpero uacuum periculo fore: nam & diſſimulabimus, &, ut opinor, acerrime obſeruabimus. nauigatio modo ſit, qualem opto. cætera, quæ quidem conſilio prouideri poterunt, cauebuntur. tu, dum adſumus, non modo quæ ſcieris, audieris'ue, ſed etiam quæ futura prouidebis, ſcribas uelim. Cato, qui Siciliam tenere nullo negotio potuit, &, ſi tenuiſſet, omnes boni ad eum ſe contuliſſent; Syracuſis profectus eſt antè diem VIII. cal. Mai. ut ad me Curio ſcripſit. utinam, quod aiunt, Cotta Sardiniam teneat. eſt enim rumor. ò, ſi id fuerit, turpem Catonem. Ego, ut minuerem ſuſpicionem profectionis, aut cogitationis meæ, profectus ſum in Pompeianum ad IIII. id. ut ibi eſſem, dum, quæ ad nauigandum opus eſſent, pararentur. cum ad uillam ueniſſem, uentum eſt ad me: centuriones trium cohortium, quæ Pompeijs ſunt, me uelle poſtridie, (hæc mecum Ninnius noſter) uelle eos mihi ſe, & oppidum tradere. at ego tibi poſtridie à uilla ante lucem, ut me omnino illi ne uiderent: quid enim erat in tribus cohortibus? quid ſi plures, quo apparatu? cogitaui eadem illa Cœliana, quæ legi in epiſtola tua; quam accepi, ſimul in Cumanũ ueni, eodem die. & ſimul fieri poterat, ut tentaremur. omnem igitur ſuſpicionem ſuſtuli. ſed cum redeo, Hortenſius uenerat, ad Terentiam ſalutatum diuerterat, ſermone erat uſus honorifico erga me. tamen eum, ut puto, uidebo: miſit enim puerum, ſe ad me uenire. hoc quidem melius, quàm collega noſter Antonius: cuius inter lictores lectica mima portatur. tu, quoniam

quartana cares, & non modo morbum remouiſti, ſed etiam grauedinem, te uegetum nobis in Græcia *ſiſte, & liter arum aliquid interea.*

CICERO ATTICO S.

PRID. *id.* Hortenſius *ad me uenit ſcripta epiſtola. uellem cætera eius. quàm in me incredibilem* ἐκτένειαν, *qua quidem cogito uti. deinde* Serapion *cum epiſtola tua. quàm prius quàm aperuiſſem, dixi ei, te ad me de eo ſcripſiſſe antea, ut feceras. deinde epiſtola lecta, cumulatiſſime cætera. & hercule hominem probo: nam & doctum, & probum exiſtimo. quin etiam naui eius me & ipſo conuectore uſurum puto.* Crebro *refricat lippitudo, non illa quidem perodioſa, ſed tamen quæ impediat ſcriptionem meam.* Valetudinem *tuam iam confirmatam eſſe & à uetere morbo, & à nouis tentationibus, gaudeo.* Ocellam *uellem haberemus: uidentur enim eſſe hæc paulo faciliora. nunc quidem æquinoctium nos moratur, quod ualde perturbatum erat. id s. cras erit. utinam idem maneat* Hortenſius: *ſiquidem adhuc erat. liberalius eſſe nihil poteſt.* De *diplomate admiraris, quaſi neſcio cuius te flagitij inſimularem: negas enim te reperire, qui mihi id in mentem uenerit. ego autem, quia ſcripſeras te proficiſci cogitare, (etenim audieram, nemini aliter licere) eo te habere cenſebam, & quia pueris diploma ſumpſeras. habes cauſam opinionis meæ. & tamen uelim ſcire, quid cogites, in primiſq; ſi quid etiam nunc noui eſt.* XVII. *cal. Iun.*

CICERO ATTICO S.

TVLLIA *mea peperit* XIIII. *cal.* Iun. *puerum ἑπταμηνιαῖον. quòd ἠυ τόκησεν, gaudebam. quod quidem eſt natum, perimbecillum eſt.* Me *mirificæ tranquillitates adhuc tenuerunt, atque maiore impedimento fuerunt, quàm cuſtodiæ, quibus aſſeruor: nam illa* Hortenſiana *omnia fuere infantia. ita fiet homo nequiſſimus: à* Saluio *liberto deprauatus eſt. itaque poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim: omnes enim κωρυκαῖοι uidétur ſubauſcultare, quæ loquor. tu tamen, ſi quid de* Hiſpanijs, *ſiue quid aliud, perge quæſo ſcribere, nec meas literas expectaris, niſi cum, quò opto, peruenerimus, aut ſi quis ex curſu. ſed hoc quoque timide ſcribo. ita omnia adhuc tarda, & ſpiſſa. ut male poſuimus initia, ſic cætera ſequuntur. furias nunc ſequimur. eædem nos fortaſſe furiæ perſequentur. ex* Balbi *autem ſermone, quem tecum habuit, non probamus de* Melita. *dubitas igitur, quin nos in hoſtium numero habeat? ſcripſi equidem* Balbo, *te ad me de beneuolentia ſcripſiſſe, & de ſuſpicione. de altero egi gratias: de altero ei me purgaui. ecquem tu hominem infeliciorem? non loquor plura, ne te quoque excruciem. ipſe conficior, ueniſſe tempus, cum iam nec fortiter, nec prudenter quidquam facere poſſim.* Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XI.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI à te ſignatum libellum, quem Anteros attulerat; ex quo ſcire nihil potui de noſtris domeſticis rebus: de quibus acerbiſſime afflictor, quòd qui eas diſpenſauit, neque adeſt iſtic, neque, ubi terrarum ſit, ſcio. omnem autem ſpem habeo exiſtimationis, priuatarumq; rerum in tua erga me mihi perſpectiſſima beneuolentia: quam ſi his temporibus miſeris, & extremis præſtiteris, hæc pericula, quæ mihi communia ſunt cum cæteris, fortius feram. idq; ut facias, te obteſtor, atque obſecro. ego in ciſtophoro in Aſia habeo ad HS bis & uicies. huius pecuniæ permutatione fidem noſtram facile tuebere. quam quidem ego niſi expeditam relinquere putaſſem, credens ei, cui tu ſcis iam pridem minime credere: commoratus eſſem pauliſper, nec domeſticas res impeditas reliquiſſem: ob eamq; cauſam ſerius ad te ſcribo, quòd ſero intellexi, quid timendum eſſet. te etiam atque etiam oro, ut me totum tuendum ſuſcipias; ut, ſi ij ſalui erunt, quibus cum ſum, una cum ijs poſſim incolumis eſſe, ſalutemq; meam beneuolentiæ tuæ acceptam referre. Vale.

CICERO ATTICO S.

LITERAS *tuas accepi prid. non. Febr. eoq́; ipſo die ex teſtamento creui hæreditatem. ex multis meis, et miſerrimis curis eſt una enata, ſi, ut ſcribis, iſta hæreditas fidem, et famam meã tueri poteſt: quã quidem te intelligo etiã ſine hæreditate tuis opibus defenſurum fuiſſe.*

De dote quod ſcribis, per omneis deos te obteſtor, ut totam rem ſuſcipias, & illam miſeram mea culpa, & neglientia, tuedre meis opibus, ſi quæ ſunt, tuis, quibus tibi moleſtum non erit, facultatibus. cui quidem deeſſe omnia, quòd ſcribis, obſecro te noli pati: in quos enim ſumptus abeunt, fructus prædiorum? iam illa HS LX, *quæ ſcribis, nemo mihi unquam dixit ex dote eſſe detracta: nunquam enim eſſem paſſus. ſed hæc minima eſt ex ijs iniurijs, quas accepi; de quibus ad te dolore, & lacrymis ſcribere prohibeor. ex ea pecunia, quæ fuit in Aſia, partem dimidiam fere exegi. tutius uidebatur fore ibi, ubi eſt, quàm apud publicanos. Quod me hortaris, ut firmo ſim animo: uellem poſſes aliquid afferre, quam ob rem id facere poſſem. ſed ſi ad cæteras miſerias acceſſit etiam id, quod mihi Chryſippus dixit parari, (tu nihil ſignificaſti) de domo; quis me miſerior uno iam fuit? oro, obſecro, ignoſce: nõ poſſum plura ſcribere. quanto mœrore urgear, profecto uides. quod ſi mihi commune cum cæteris eſſet, qui uidentur in eadẽ cauſa eſſe; minor mea culpa uideretur, & eo tolerabilior eſſet: nunc nihil eſt, quod conſoletur; niſi quid tu efficis, ſi modo etiam nunc effici poteſt, ut ne qua ſingulari afficiar calamitate, &*

iniuria. Tardius ad te remiſi tabellarium, quòd poteſtas mittendi non fuit. A' tuis & nummorum accepi HS L X X, & ueſtimentorum quod opus fuit. Quibus tibi uidebitur, uelim des literas nomine meo. noſti meos familiares. ſignum requirent, aut manum: dices ijs, me propter cuſtodias ea uitaſſe. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID hic agatur, ſcire poteris ex eo, qui literas attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid noui expectabamus. neque nunc mittendi tamen ulla cauſa fuit, præter eam, de qua tibi reſcribi uoluiſti. Quod ad cal. Quint. pertinet, quid uellem, utrunque graue eſt, et tam graui tempore periculum tantæ pecuniæ, & dubio rerum exitu iſta, quam ſcribis, abruptio. quare ut alia, ſic hoc uel maxime tuæ fidei, beneuolentiæq; permitto, & illius conſilio, & uoluntati: cui miſeræ conſuluiſſem melius, ſi tecum olim coram potius, quàm per literas, de ſalute noſtra, fortuniſq; deliberauiſſem. Quod negas præcipuum mihi ullum incommodum impendere, etſi iſta res nihil habet conſolationis, tamẽ etiam præcipua multa ſunt, quæ tu profecto uides grauiſſima eſſe, & me facillime uitare potuiſſe. ea tamen erunt minora, ſi, ut adhuc factum eſt, adminiſtratione, diligentiaq; tua leuabuntur. Pecunia apud Egnatium eſt. ſit à me, ut eſt: neque enim hoc, quod agitur, uidetur diuturnum eſſe poſſe, ut ſcire iã poſſim, quid maxime opus ſit. etſi egeo rebus omnibus, quòd is quoque in anguſtijs eſt, quicum ſumus; cui magnam dedimus pecuniam mutuam,

opinantes, nobis, conſtitutis rebus, eam rem etiam honori fore. Tu, ut antea feciſti, uelim ſi qui erunt, ad quos aliquid ſcribendum à me exiſtimes, ipſe conficias. Tuis ſalutem dic. Cura, ut ualeas. in primis id, quod ſcribis, omnibus rebus cura, & prouide, ne quid ei deſit, de qua ſcis me miſerrimum eſſe. idibus Iun. ex caſtris.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI ab Iſidoro literas, & poſtea datas binas: ex proximis cognoui prædia non ueniſſe. uidebis ergo, ut ſuſtẽtetur per te. de Fruſinati, ſi modo futuri ſumus, erit mihi res opportuna. Meas literas quod requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo literis dignas, quippe cui nec, quæ accidunt, nec, quæ aguntur, ullo modo probentur. utinam coram tecum olim potius, quàm per epiſtolas. Hic tua, ut poſſum, tueor apud hos. cætera Celer. ipſe fugi adhuc omne munus, eo magis, quòd ita nihil poterat agi, ut mihi, & meis rebus aptum eſſet. Quid ſit geſtum noui, quæris: ex Iſidoro ſcire poteris: reliqua non uidentur eſſe difficiliora. tu id uelim, quod ſcis me maxime uelle, cures, ut ſcribis, ut facis. Me conficit ſolicitudo, ex qua etiam ſumma infirmitas corporis. qua leuata, ero una cum eo, qui negotium gerit, eſtq; in ſpe magna. Brutus amicus in cauſa uerſatur acriter. hactenus fuit, quod caute à me ſcribi poſſet. de penſione altera, oro te, omni cura conſidera, quid ſit faciendum, ut ſcripſi ijs literis, quas Pollex tulit. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAE me cauſæ mouerint, quàm acerbæ, quàm graues, quàm nouæ, coegerintq́; impetu magis quodam animi uti, quã cogitatione, non poſſum ad te ſine maximo dolore ſcribere: fuerunt quidem tãtæ, ut id, quod uides, effecerint. itaque nec quid ad te ſcribã de meis rebus, nec quid à te petam, reperio. rem, & ſummam negotij uides. equidem ex tuis literis intellexi, & ijs, quas cõmuniter cũ alijs ſcripſiſti, & ijs quas tuo nomine, quod etiã mea ſponte uidebam, te ſubdebilitatum nouas rationes tuendi mei quærere. Quod ſcribis placere. ut propius accedam, iterq́; per oppida noctu faciam: non ſane uideo, quemadmodum id fieri poſſit: neque enim ita apta habeo diuerſoria, ut tota tempora diurna in his poſſim conſumere: neque ad id, quod quæris, multum intereſt, utrum me homines in oppido uideant, an in uia. ſed tamen hoc ipſum, ſicut alia, conſiderabo quemadmodum commodiſſime fieri poſſe uideatur. ego propter incredibilem & animi, & corporis moleſtiam conficere pluręis literas non potui: ijs tantum reſcripſi, à quibus acceperam: tu, uelim, & Baſilio, et quibus præterea uidebitur, etiam Seruilio conſcribas, ut tibi uidebitur, meo nomine. Quòd tanto interuallo nihil omnino ad uos: profecto intelligis, rem mihi deeſſe, de qua ſcribam, non uoluntatem. Quod de Vatinio quæris: neque illius, neque cuiuſquam mihi prætereà officium deeſt, ſi reperire poſſent, qua in re me iuuarent. Quintus auerſiſſimo à me animo Patris fuit: eodem Corcyra filius uenit: inde profectos eos una cum cæteris arbitror. Vale.

CICERO ATTICO S.

SOLICITVM eſſe te cum de tuis, cõmunibusq; fortunis, tum maxime de me, ac de dolore meo, ſentio. qui quidem dolor meus non modo non minuitur, cum ſocium ſibi adiungit dolorem tuum, ſed etiam augetur. omnino pro tua prudentia ſentis, qua conſolatione leuari maxime poſſim: probas enim meum conſilium, negasq; mihi quidquam tali tempore potius faciendũ fuiſſe. addis etiam (quod etſi mihi leuius eſt, quàm tuum iudicium, tamen non eſt leue) cæteris quoque, id eſt qui pondus habeant, factum noſtrum probari. id ſi ita putarem, leuius dolerem. crede, inquis, mihi. credo equidem: ſed ſcio, quàm cupias minui dolorem meum. Me diſceſſiſſe ab armis, nunquam pœnituit. tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus coniunctio, ut non nominatim, ſed generatim proſcriptio eſſet informata; ut iam omnium iudicio conſtitutum eſſet, omnium ueſtrum bona prædam eſſe illius uictoriæ: ueſtrũ plane dico: nunquam enim de te ipſo, niſi crudeliſſime, cogitatum eſt. quare uoluntatis me meæ nunquam pœnitebit: conſilij pœnitet. in oppido mallem reſediſſe, quoad accerſerer: minus ſermonis ſubijſſem: minus accepiſſem doloris: ipſum hoc me non angeret. Brundusij iacere, in omneis parteis eſt moleſtum. propius accedere, ut ſuades, quo modo ſine lictoribus, quos populus dedit, poſſum? qui mihi incolumi adimi non poſſunt: quos ego modo pauliſper cum bacillis in turbam conieci ad oppidum accedens, ne quis impetus militum fieret. recipio tempore me domo. te nunc ad Oppium, quoniã

iјs placeret modo propius accedere, ut hac de re conſiderarent. credo fore auctores: ſic enim recipiunt, Cæſari nō modo de conſeruanda, ſed etiā de augēda mea dignitate curæ fore: meq; hortantur, ut magno animo ſim, ut omnia ſumma ſperē: ea ſpōdent, confirmāt. quæ quidem mihi exploratiora eſſent, ſi remāſiſſem. ſed ingero præterita. uide quæſo igitur ea, quæ reſtāt: & explora cū iſtis: & ſi putabis opus eſſe, et ſi iſtis placebit, quo magis factū noſtrū Cæſar probet, quaſi de ſuorū ſententia factum; adhibeantur Trebonius, Panſa, ſi qui aliј, ſcribantq; ad Cæſarē, me, quidquid fecerim, de ſua ſententia feciſſe. Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat: quā tibi intelligo magnæ curæ eſſe, quod eſt mihi gratiſſimū. De Pompeiј exitu mihi dubium nunquā fuit: tanta enim deſperatio rerū eius, omnium regū, & populorū animos occuparat, ut, quocunque ueniſſet, hoc putarē futurū. nō poſſum eius caſum nō dolere: hominē enim integrū, et caſtū, et grauē cognoui. De Fannio cōſoler te? pernicioſa loquebatur de manſione tua. L. uero Lentulus Hortenſiј domū ſibi, et Cæſaris hortos, et Baias deſponderat. omnino hæc eodē modo ex hac parte fiunt: niſi illud erat infinitū: omnes enim, qui in Italia remanſerāt, hoſtiū numero habebātur. ſed uelim hæc aliquādo ſolutiore animo. Quintum fratrem audio profectū in Aſiam, ut deprecaretur. de filio nihil audiui. ſed quære ex Diochare, Cæſaris liberto, quem ego nō uidi, qui iſtas Alexādrinas literas attulit. is dicitur uidiſſe an euntem, an iam in Aſia? Tuas literas, prout res poſtulat, expecto, quas uelim cures quamprimū ad me perferendas. Vale. IIII. cal. Dec.

CICERO ATTICO S.

GRATAE mihi tuæ literæ ſunt, quibus accurate perſcripſiſti omnia, quæ ad me pertinere arbitratus es. factum igitur, ut ſcribis, iſtis placere, iiſdem iſtis lictoribus me uti, quod conceſſum Sextio ſit: cui non puto ſuos eſſe conceſſos, ſed ab ipſo datos: audio enim eum ea S.C. improbare: quæ poſt diſceſſum tribunorum facta ſunt. quare poterit, ſi uolet ſibi conſtare, noſtros lictores comprobare. quanquam quid ego de lictoribus, qui pene ex Italia decedere ſim iuſſus? nam ad me miſit Antonius exemplum Cæſaris ad ſe literarum, in quibus erat, ſe audiuiſſe, Catonem, et L. Metellum in Italiam ueniſſe, Romæ ut eſſent palàm: id ſibi non placere, ne qui motus ex eo fierent: prohiberiq; omnes Italia, niſi quorum ipſe cauſam cognouiſſet. deq; eo uehementius erat ſcriptum. itaque Antonius petebat à me per literas, ut ſibi ignoſcerem: facere ſe non poſſe, quin iis literis pareret. tum ad eum miſi L. Lamiam, qui demonſtraret, illum Dolabellæ dixiſſe, ut ad me ſcriberet, ut in Italiam quamprimum uenirem: eius me literis ueniſſe. tum ille edixit ita, ut me exciperet, et Lælium nominatim. quod ſane nollem: poterat enim ſine nomine re ipſa excipi. ò multas, et graues offenſiones: quas quidem, tu das operam, ut lenias: nec tamen nihil proficis: quin hoc ipſo minuis dolorem meum, quòd, ut minuas, tam ualde laboras: idq; uelim ne grauere quamſæpiſſime facere. maxime autem aſſequere quod uis, ſi me adduxeris, ut exiſtimem, me bonorum iudicium non fundi-

tius perdidiſſe. quanquam quid tu in eo potes? nihil ſcilicet. ſed ſi quid res dabit tibi facultatis, id me maxime conſolari poterit. quod nunc quidem uideo non eſſe. ſed ſi quid ex euentis: ut hoc nunc accidit. dicebar debuiſſe cum Pompeio proficiſci. exitus illius minuit eius officij prætermiſſi reprehenſionem. ſed ex omnibus nihil magis tamen deſideratur, quàm quòd in Africam non ierim. iudicio hoc ſum uſus, non eſſe barbaris auxilijs fallaciſſimæ gentis remp. defendendam, præſertim contra exercitum ſæpe uictorem. non probant fortaſſe: multos enim uiros bonos in Africam ueniſſe audio, & ſcio fuiſſe antea. ualde hoc loco urgeor. hic quoque opus eſt caſu aliqui ſint ex eis, aut, ſi poteſt, omnes, qui ſalutem anteponant: nam ſi perſeuerant, & obtinent; quid nobis futurum ſit, uides. dices, quid illis, ſi uicti erunt? honeſtior eſt plaga. hæc me excruciant. Sulpicij autem conſilium, non ſcripſiſti, cur meo non anteponeres: quod etſi non tam glorioſum eſt, quàm Catonis, tamen & periculo uacuum eſt, & dolore. extremum eſt eorũ, qui in Achaia ſunt. ij tamen ipſi ſe hoc melius habent, quàm nos, quòd & multi ſunt uno in loco, &, cum in Italiam uenerint, domum ſtatim uenerint. hæc tu perge, ut facis, mitigare, et probare quamplurimis. Quod te excuſas: ego uero et tuas cauſas noſco; & mea intereſſe puto, te iſtic eſſe, uel ut cum ijs, quibus oportebit, agas, quæ erunt agenda de nobis, ut ea, quæ egiſti. in primisq́; hoc uelim animaduertas. multos eſſe arbitror, qui ad Cæſarẽ detulerint, delaturi'ue ſint, me aut pœnitere conſilij mei, aut non probare, quæ fiant. quorũ etſi utrunque uerum eſt; tamen ab illis dicitur animo à me

alienato,

alienato, non quo ita perſpexerint. ſed totum ut hoc Bal bus ſuſtineat, & Oppius, & eorum crebris literis illius uoluntas erga me confirmetur, & hoc plane ut fiat, diligentiam adhibebis. Alterum eſt, cur te nolim diſcede re, quod ſcribis Terentiam flagitare. ò rem miſeram. quid ſcribam? aut quid uelim? breue faciam: lacrymæ enim ſe ſubito profuderunt: tibi permitto: tu conſule. tantũ uide, ne hoc temporis Terẽtiæ obeſſe aliquid poſſit. ignoſce, obſecro te: nõ poſſum præ fletu, & dolore diutius in hoc loco commorari. tantum dicam, nihil mihi gratius eſſe, quàm quòd eam diligis. Quod literas, quibus putas opus eſſe, curas dandas, facis commode. Quintũ filium, uidi, qui Sami uidiſſet, patrem Sicyone: quorum deprecatio eſt facilis. utinam illi, qui prius illum uiderunt, me apud eum uelint adiutũ tantum, quantum ego illos uellem, ſi quid poſſem. Quod rogas, ut in bonam partẽ accipiam, ſi qua ſint in tuis li teris, quæ me mordeãt: ego uero in optimã, teq́; rogo, ut aperte, quemadmodum facis, ſcribas ad me omnia, idq́; facias quamſæpiſſime. Vale. XIIII. cal. Ian.

CICERO ATTICO S.

QVANTIS curis afficiar, etſi profecto uides, tamen cognoſces ex Lepta, & Trebatio. maximas pœnas pendo temeritatis meæ, quam tu prudentiam mihi uideri uis; neque te deterreo, quo minus id diſputes, ſcribasq́; ad me quamſæpiſſime: non nihil enim me leuant tuæ literæ hoc tempore. per eos, qui noſtra cauſa uolunt, ualentq́; apud illum, diligentiſſime contendas opus eſt, per Balbum, & Oppium maxime, ut de me

ſcribant quamdiligentiſſime: oppugnamur enim, ut audio, & à præſentibus quibuſdã, et per literas: ijs ita occurrendũ, ut rei magnitudo poſtulat. Furnius eſt illic mihi inimiciſſimus. Quintus miſit filiũ non ſolum ſui deprecatorem, ſed etiam accuſatorem mei. dictitat, ſe à me apud Cæſarem oppugnari. quod refellit Cæſar ipſe: omneſq; eius amici. neque uero deſiſtit, ubicunque eſt, omnia in me maledicta conferre. nihil mihi unquã tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. qui ex ipſo audiſſent, cum Sicyone palam multis audientibus loqueretur, nefaria quædã ad me pertulerũt. noſti genus; etiã expertus es fortaſſe: in me id eſt omne cõuerſum. ſed augeo cõmemorando dolorẽ, et facio etiã tibi. quare ad illud redeo. cura, ut huius rei cauſa, dedita opera, mittat aliquem Balbus. ad quos uidebitur, uelim, cures literas meo nomine. Vale. XV. cal. Ian.

CICERO ATTICO S.

EGO uero & incaute, ut ſcribis, & celerius, quàm oportuit, feci, nec in ulla ſum ſpe, quippe qui exceptionibus edictorum retinear. quæ ſi non eſſent ſedulitate effectæ, & beneuolẽtia tua, liceret mihi abire in ſolitudines aliquas. nunc ne id quidem licet. quid autẽ me iuuat, quòd ante initum tribunatũ ueni, ſi ipſum, quòd ueni, nihil iuuat? iam quid ſperẽ ab eo, qui mihi amicus nunquam fuit, cum iam lege etiã ſim confectus, & oppreſſus? quotidie Balbi ad me literæ languidiores, multæq; multorum ad illum, fortaſſe cõtra me. meo ultio pereo. nihil mihi mali cauſa attulit: omnia culpa contracta ſunt: ego enim, cum genus belli uiderem,

imparata, & infirma omnia contra paratiſſimos, iue-ram, (quid facerem?) ceperamq́; conſilium nō tam forte, quàm mihi præter cæteros concedendum. ceſſimus, uel potius parui. ex quibus unus qua mente fuerit, is, quem tu mihi commendas, cognoſces ex ipſius literis, quas ad te, & ad alios miſit. quas ego nunquam ape-ruiſſem, niſi res acta ſic eſſet. delatus eſt ad me faſci-culus: ſolui, ſi quid eſſet ad me literarum: nihil erat. epiſtola Vatinio: et Ligurio altera: iuſſi ad eos deferri. illi ad me ſtatim ardentes dolore uenerunt, ſcelus homi-nis clamantes. epiſtolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. hic Ligurius furere: ſe enim ſcire, ſummo illum in odio fuiſſe Cæſari; illum tamen non modo fouiſſe, ſed & tantam pecuniam illi dediſſe ho-noris mei cauſa. hoc ego dolore accepto, uolui ſcire, quid ſcripſiſſet ad cæteros: ipſi enim illi putaui perni-cioſum fore, ſi eius hoc tantum ſcelus percrebuiſſet. co-gnoui. eiuſdem generis literas ad te miſi. quas ſi puta-bis illi ipſi utile eſſe reddi, reddes: nil me lædet. nam quòd reſignatæ ſunt, habet, opinor, eius ſignum Pompo nia. hac ille acerbitate initio nauigationis cum uſus eſ-ſet, tanto me dolore affecit, ut poſtea iacuerim. neque nunc tam pro ſe, quàm contra me, laborare dicitur. ita omnibus rebus urgeor, quas ſuſtinere uix poſſum, uel plane nullo modo poſſum. quibus in miſerijs una eſt pro omnibus, quòd iſtam miſeram, patrimonio, fortuna omni ſpoliatam, relinquam. quare te, ut pol-liceris, uidere plane uelim: alium enim, cui illam com mendem, habeo neminem; quoniam matri quoque eadem intellexi eſſe parata, quæ mihi. ſed ſi me non

offendes, ſatis tamē habeto cōmendatam, patruūq; in ea, quantū poteris, mitigato. hæc ad te die natali meo ſcripſi: quo utinā ſuſceptus nō eſſem, aut ne quid ex eadem matre poſtea natū eſſet. plura ſcribere fletu prohibeor.

CICERO ATTICO S.

AD meas incredibileis ægritudines aliquid noui accedit ex ijs, quæ de Q. Q. ad me afferuntur. P. Terentius, meus neceſſarius, operas in portu, et ſcriptura Aſiæ pro magiſtro dedit. is Quintū filium Epheſi uidit VI. id. Dec. eumq; ſtudioſe propter amicitiam noſtram inuitauit. cumq; ex eo de me contaretur, eum ſibi ita dixiſſe narrabat, ſe mihi eſſe inimiciſſimum, uolumenq; ſibi oſtendiſſe orationis, quam apud Cæſarem contra me eſſet habiturus: multaq; à ſe dicta contra eius amentiam: multa poſtea Patris conſimili ſcelere ſecum Quintū patrem locutum: cuius furorem ex ijs epiſtolis, quas ad te miſi, perſpicere potuiſti. hæc tibi dolori eſſe certo ſcio. me quidem excruciant, & eo magis, quòd mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum puto. De Africanis rebus lōge alia nobis, ac tu ſcripſeras, nunciantur. nihil enim firmius eſſe dicunt, nihil paratius. accedit Hiſpania, et alienata Gallia, legionum nec uis eadem, nec uoluntas, urbanæ res perditæ. quid eſt, ubi acquieſcam? niſi quandiu tuas literas lego. quæ eſſent profecto crebriores, ſi quid haberes, quo putares meam moleſtiam minui poſſe. ſed tamen te rogo, ne intermittas ſcribere ad me, quidquid erit; eoſq;, qui mihi tam crudeliter inimici ſunt: ſi odiſſe non potes, accuſes tamen; non ut aliquid proficias, ſed ut tibi me carum eſſe ſentiant. plu-

ra ad te ſcribam, ſi mihi ad eas literas, quas proxime ad te dedi, reſcripſeris. Vale. XII. cal. Febr.

CICERO ATTICO S.

CONFECTVS iam cruciatu maximorum dolorum, ne ſi ſit quidem, quod ad te debeam ſcribere, facile id exequi poſſem, hoc minus, quòd res nulla eſt, quæ ſcribenda ſit; cum præſertim ne ſpes quidẽ ulla oſtendatur, fore melius. ita iam ne tuas quidem literas expecto. quanquam ſemper aliquid afferunt, quod uelim. quare tu quidem ſcribito, cum erit, cui des. ego tuis proximis, quas tamen iam pridẽ accepi, nihil habeo, quod reſcribam: longo enim interuallo uideo immutata eſſe omnia, illa eſſe firma, quæ debeant, nos ſtultitiæ noſtræ grauiſſimas pœnas pendere. P. Salluſtio curanda ſunt HS XXX, quæ accepi à Cn. Salluſtio. uelim uideas, ut ſine mora curentur. de ea re ſcripſi ad Terentiam. atque hoc ipſum iam prope conſumptum eſt. quare id quoque uelim, cum illa uideas, ut ſit, qui utamur. hic fortaſſe potero ſumere, ſi ſciam iſtic paratum fore: ſed prius, quàm id ſcirem, nihil ſum auſus ſumere. qui ſit omnium rerum ſtatus noſter, uides. nihil eſt mali, quod non & ſuſtineam, & expectem. quarum rerũ eo grauior eſt dolor, quò culpa maior. ille in Achaia non ceſſat de nobis detrahere. nihil uidelicet tuæ literæ profecerunt. Vale. VIII. id. Martij.

CICERO ATTICO S.

CEPHALIO mihi à te literas reddidit ad VIII. id. Mart. ueſpere. eo autem die mane tabellarios mi-

ſeram, quibus ad te dederam literas. tuis tamen lectis li
teris, putaui aliquid reſcribendum eſſe, maxime, quòd
oſtendis te pendere animi, quamnam rationem ſim Cæ-
ſari allaturus profectionis meæ tum, cũ ex Italia diſceſ-
ſerim. nihil opus eſt mihi noua ratione: ſæpe enim ad eũ
ſcripſi, multisq; mandaui, non potuiſſe, cum cupiſſem,
ſermones hominũ ſuſtinere: multaq; in eam ſententiã:
nihil enim erat, quod minus eum uellem exiſtimare,
quàm me tãta de re non meo cõſilio uſum eſſe. poſteaq;
quàm mihi literæ à Balbo Cornelio minore miſſæ eſſent,
illum exiſtimare, Quintum fratrem lituum meæ pro-
fectionis fuiſſe, (ita enim ſcripſit) qui nondũ cognoſſet
quæ de me Quintus ſcripſiſſet ad multos: etſi multa
præſens in præſentem acerbe dixerat, & fecerat, tamen
* L. in eo his uerbis ad Cæſarem ſcripſi. de Quinto fratre
meo non minus laboro, quàm de meipſo. ſed eum tibi cõ
mendare hoc meo tẽpore non audeo. illud dũtaxat tamẽ
audebo petere abs te, quod te oro, ne quid exiſtimes ab
illo factum eſſe, quo minus mea in te officia conſtarent,
minus'ue te diligerem, potiusq; illum ſemper auctorem
noſtræ coniunctionis fuiſſe, meiq; itineris comitem, non
ducem. quare cæteris in rebus tantũ ei tribues, quantũ
humanitas tua, amicitiaq; ueſtra poſtulat: ego ei ne
quid apud te obſim, id te uehementer etiam atque etiã
rogo. Quare, ſi quis congreſſus fuerit mihi cum Cæſa-
re, (etſi non dubito, quin is lenis in illum futurus ſit, idq;
iam declarauerit) ego tamen is ero, qui ſemper fui. ſed,
ut uideo, multo magis eſt nobis laborandum de Afri-
ca. quam quidem tu ſcribis confirmari quotidie magis
ad conditionis ſpem, quàm uictoriæ. quod utinam ita

eſſet. ſed longe aliter eſſe intelligo, teq; ipſum ita exiſtimare arbitror, aliter autem ſcribere non fallendi, ſed cõfirmandi mei cauſa, præſertim cum adiũgatur ad Africam etiã Hiſpania. Quod me admones, ut ſcribã ad Antoniũ, & ad cæteros: ſi quid uidebitur tibi opus eſſe, uelim facias id, quod ſæpe feciſti: nihil enim uenit mihi in mentẽ, quod ſcribendum putẽ. Quod me audis fractiorem eſſe animo: quid putas, cum uideas acceſſiſſe ad ſuperiores ægritudines præclaras generi actiones? tu tamẽ uelim ne intermittas, quoad eius facere poteris, ſcribere ad me, etiã ſi rem, de qua ſcribas, nõ habebis: ſemper enim afferũt aliquid mihi literæ tuæ. Galeonis hæreditatem creui: puto enim cretionem ſimplicẽ fuiſſe, quoniam ad me nulla miſſa eſt. Vale. VIII. id. Mart.

CICERO ATTICO S.

A MVRENAE liberto nihil adhuc acceperam literarũ. P. Siſer reddiderat eas, quibus reſcribo. De Seruij patris literis quod ſcribis, item, Quintum in Syriã ueniſſe, quod ais eſſe qui nuncient: ne id quidem uerũ eſt. Quod certiorẽ te uis fieri, quo quiſque in me animo ſit, aut fuerit eorũ, qui huc uenerunt: neminem alieno intellexi; ſed, quantũ id mea interſit, exiſtimare te poſſe certo ſcio. mihi cũ omnia ſunt intolerabilia ad dolorem, tum maxime, quòd in eam cauſam ueniſſe me uideo, ut ſola utilia mihi eſſe uideãtur, quæ ſemper nolui. P. Lentulum patrẽ Rhodi eſſe aiunt, Alexãdriæ filium: Rhodoq; Alexandriã C. Caſſiũ profectum eſſe cõſtat. Quintus mihi per literas ſatisfacit. multo aſperioribus uerbis, quàm cum grauiſſime accuſabat: ait enim ſe ex literis

tuis intelligere, tibi non placere, quòd ad multos de me aſperius ſcripſit: itaque ſe pœnitere, quòd animũ tuum offenderit: ſed ſe iure feciſſe. deinde perſcribit ſpurciſſime, quas ob cauſas fecerit. ſed neque hoc tẽpore, nec antea patefeciſſet odiũ ſuum in me, niſi omnibus rebus me eſſe oppreſſum uideret. atque utinã uel nocturnis, quẽadmodũ tu ſcripſeras, itineribus propius te acceſſiſſem. nũc nec ubi, nec quãdo te ſim uiſurus. poſſum ſuſpicari. De cohæredibus Fufidianis nihil fuit, quod ad me ſcriberes: nam et æquũ poſtulãt, et, quidquid egiſſes, recte eſſe actũ putarem. De fundo Fruſinati redimendo iam pridẽ intellexiſti uoluntatẽ meam. etſi tum meliore loco res erãt noſtræ, neque tam mihi deſperaturi uidebamur. tamen in eadem ſum uoluntate. id quemadmodum fiat, tu uidebis. & uelim, quoad poteris, conſideres, ut ſit, unde nobis ſuppeditentur ſumptus neceſſarij. ſi quas habuimus facultates, eas Põpeio tum, cum id uidebamur ſapienter facere, detulimus. itaque tum & à tuo uillico ſumpſimus, et aliunde mutuati ſumus, cum Quintus quereretur per literas, ſibi nos nihil dediſſe, qui neque ab illo rogati ſumus, neque ipſi eam pecuniã aſpeximus. ſed uelim uideas, quid ſit, quod confici poſſit, quidq; mihi de omnibus des cõſilij: et cauſã noſti. plura ne ſcribã, dolore impedior. ſi quid erit, quod ad quos ſcribẽdũ meo nomine putes, uelim, ut ſoles, facias: quotiesq; habebis, cui des ad me literas, nolim prætermittas. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON me offendit ueritas literarum tuarum, quòd me tum communibus, tum præcipuis malis oppreſſum

ne incipis quidem, ut ſolebas, conſolari, faterisq; id fieri iam non poſſe: nec enim ea ſunt, quæ erant antea, cum ut nihil aliud, comites me, & ſocios habere putabam: omnes enim Achaici deprecatores, item qui in Aſia, quibus non erat ignotum, etiam quibus erat, in Africam dicuntur nauigaturi. ita, præter Lælium, neminem habeo culpæ ſocium: qui tamen hoc meliore in cauſa eſt, quòd iam eſt receptus. de me autem, non dubito, quin ad Balbum, & ad Oppium ſcripſerit: à quibus, ſi quid eſſet lætius, certior factus eſſem, tecum etiam eſſent locuti: quibus cum tu de hoc ipſo colloquare uelim, & ad me, quid tibi reſponderint, ſcribas: non quòd ab iſto ſalus data quidquam habitura ſit firmitudinis: ſed tamen aliquid conſuli, & proſpici poterit. etſi omniũ conſpectum horreo, præſertim hoc genero: tamen, in tantis malis quid aliud uelim, non reperio. Quintus pergit, ut ad me & Panſa ſcripſit, & Hirtius: iſq; item Africam petere cum cæteris dicitur. Ad Minucium parentem ſcribam, & tuas literas mittam. ad te ſcribam, num quid egerit. HS XXX potuiſſe mirarer, niſi multa de Fufidianis prædijs. & id uideo tamen. te expecto: quem uidere, ſi ullo modo potes uenire, peruellem. iam extremum concluditur. ibi facile eſt, quod quale ſit, grauius exiſtimare. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVONIAM iuſtas cauſas affers, quòd te hoc tempore uidere non poſſim: quæſo, quid ſit mihi faciendum: ille enim ita uidetur Alexandriam tenere, ut eum ſcribere etiam pudeat de illis rebus. ij autem ex Africa

iam affuturi uidentur. Achæi item ex Aſia redituri ad eos, aut libero aliquo loco cõmoraturi. quid mihi igitur putas agendum? uideo difficile eſſe conſilium: ſum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neque ab his ipſis quidquam ad ſpem oſtendatur. ſed tamen ſcire uelim, quid cenſeas: idq; erat cum alijs, cur te, ſi fieri poſſet, cuperem uidere. Minucium XII. ſola curaſſe, ſcripſi ad te antea. quod ſupereſt, uelim uideas, ut curetur. Quintus non modo non cum magna prece ad me, ſed acerbiſſime ſcripſit. filius uero mirifico odio. nihil fingi poteſt mali, quo non urgear. omnia tamen ſunt faciliora, quàm peccati dolor, qui et maximus eſt, & æternus. cuius peccati ſi ſocios eſſem habiturus ego, quos putaui, tamẽ eſſet ea conſolatio tenuis: ſed habet aliorum omnium ratio exitum, mea nullum. alij capti, alij intercluſi non ueniunt in dubium de uoluntate, eo minus ſcilicet, cum ſe expedierint, & una eſſe cœperint. ij autem ipſi, qui ſua uoluntate ad Fuſium uenerunt, nihil poſſunt, niſi timidi exiſtimari. multi autem ſunt, qui, quicunque ſunt, modo ad illos ſe recipere uolent, recipientur. quo minus debes mirari, non poſſe me tanto dolori reſiſtere: ſolius enim meum peccatum corrigi non poteſt, & fortaſſe Lælij: ſed quid me id leuat? Caium quidem Caſſium aiunt conſilium Alexandriam eundi mutauiſſe. hæc ad te ſcribo, non ut queas tu demere ſolicitudinem, ſed ut cognoſcam, ecquid tu ad ea afferas, quæ me conficiunt. ad quæ gener accedit, et cætera, quæ, fletu reprimor, ne ſcribam, quin etiam Aeſopi F. me excruciat. prorſus nihil abeſt, quin ſim miſerrimus. ſed ad primum reuertor. quid putes facien-

dum, occultè'ne aliquò propius ueniendum, an mare tranſeundum: nam hic maneri diutius non poteſt. De Fuſidianis quare nihil potuit confici? genus enim conditionis eiuſmodi fuit, in quo non ſolet eſſe controuerſia, cum ea pars, quæ uidetur eſſe minor, licitatione expleri poſſet. hæc ego non ſine cauſa quæro: ſuſpicor enim, cohæredes dubiam noſtram cauſam putare, & eo rem in integro eſſe. Vale. prid. id. Mai.

CICERO ATTICO S.

NON meo uitio fit, hoc quidem tempore, (ante enim eſt peccatum) ut me iſta epiſtola nihil conſoletur: nam & exigue ſcripta eſt, et ſuſpiciones magnas habet, non eſſe ab illo; quas animaduertiſſe te exiſtimo. De obuiam itione ita faciam, ut ſuades: neque enim ualde aduentus eius opinio eſt: neque, ſi qui ex Aſia ueniũt, quidquam auditũ eſſe dicunt de pace: cuius ego ſpe in hãc fraudem incidi. nihil uideo, quod ſperandũ putem, nũc præſertim, cum ea plaga in Aſia ſit accepta, in Illyrico, in Caſſiano negotio, in ipſa Alexandria, in urbe, in Italia. ego uero, etiam ſi rediturus ille eſt, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditũ eius negotiũ confectum iri puto. Quod autem ſcribis, quandam lætitiã bonorũ eſſe cõmotam, ut ſit auditum de literis: tu quidem nihil prætermittis, in quo putes aliquid ſolatij eſſe, ſed ego non adducor, quenquã bonum ullã ſalutem putare mihi tanti fuiſſe, ut eam peterem ab illo, & eo minus, quòd huius conſilij iam ne ſocium quidem habeo quẽquam. qui in Aſia ſunt, rerum exitum expectant. Achaici etiã Fuſio ſpem deprecationis afferunt. horum

& timor idem fuit primo, qui meus, & conſtitutum. mora Alexandrina cauſam illorum correxit, meã euertit. quam obrem idem à te nunc peto, quod ſuperioribus literis, ut, ſi quid in perditis rebus diſpiceres, quod mihi putares faciendũ, me moneres. ſi recipior ab his, quod uides non fieri; tamen, quoad bellum erit, quid agam, aut ubi ſim, non reperio. ſin iactor, eo minus. itaque tuas literas expecto; easq; ut ad me ſine dubitatione ſcribas, rogo. Quod ſuades, ut ad Quintum ſcribã de his literis: facerem, ſi me quidquam iſtæ literæ delectarent. etſi quidam ſcripſit ad me his uerbis: Ego, ut in his malis, Patris ſum nõ inuitus: eſſem libẽtius, ſi frater tuus ea de te loqueretur, quæ ego audire uellem. Quod ais illum ad te ſcribere, me ſibi nullas literas remittere: ſemel ab ipſo accepi: ad eas Cephalioni dedi, qui multos menſes tempeſtatibus retẽtus eſt. Quintũ filium ad me acerbiſſime ſcripſiſſe, iam ante ad te ſcripſi. Extremũ eſt, quod te orem, ſi putas rectum eſſe, & à te ſuſcipi poſſe, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de teſtamento. tempora monent, ut uideat, ut ſatisfaciat, quibus debeat. auditũ ex Philotimo eſt, eam ſcelerate quædam facere. credibile uix eſt. ſed certe, ſi quid eſt, quod fieri poſſit, prouidendum eſt. de omnibus * rebus uelim ad me ſcribas, & maxime quid ſcribas de ea: in quo tuo conſilio egeo, etiam ſi nihil excogitas: id enim mihi erit pro deſperato. Vale. III. non. Iun.

CICERO ATTICO S.

PROPERANTIBVS tabellarijs alienis hanc epiſtolam dedi, eo breuiorem, quòd eram miſſurus meos.

Tullia mea uenit ad me prid. id. Iun. deq́; tua erga ſe obſeruantia, beneuolẽtiaq́; mihi plurima expoſuit, literasq́; reddidit trinas. ego autem ex ipſius uirtute, humanitate, pietate non modo eam uoluptatem non cepi, quam capere ex ſingulari filia debui, ſed etiam incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tam miſera fortuna uerſari, idq́; accidere nullo ipſius delicto, ſumma culpa mea. itaque à te neque conſolationem iam, qua cupere te uti uideo, neque conſilium, quod capi nullum poteſt, expecto; teq́; omnia cum ſuperioribus ſæpe literis, tum proximis tentaſſe intelligo. Ego cum Salluſtio Ciceronem ad Cæſarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non uidebam eſſe cauſam, cur diutius mecum tanto in communi mœrore retinerem. itaque eram tibi eam, cum primũ per ipſam liceret, remiſſurus. pro ea, quemadmodum conſolandis ſcripſiſti, P. tanta eo me ſcripſiſſe, quæ tu ipſe intelligis reſponderi potuiſſe. Quod Oppium tecum ſcribis locutũ, non abhorret à mea ſuſpicione eius oratio: ſed non dubito, quin iſtis perſuaderi nullo modo poſſit, ea, quæ faciãt, mihi probari poſſe: quoquo modo loquar. ego tamen utar moderatione, qua potero. quanquam, quid mea interſit, ut eorum odium ſubeam, non intelligo. Te iuſta cauſa impediri, quo minus ad nos uenias, uideo, idq́; mihi ualde moleſtum eſt. Illum ab Alexandria diſceſſiſſe nemo nunciat, conſtatq́; ne profectum quidem illò quenquam poſt id. Mart. nec poſt id. Dec. ab illo datas ullas literas. ex quo illud intelligis, illud de literis ad V. id. Febr. datis (quod inane eſſet, etiam ſi uerum eſſet) non uerum eſſe. L. Terentium diſceſſiſſe ex

Africa ſcimus, Pæſtumq; ueniſſe. quid is afferat, aut quo modo exierit, aut quid in Africa fiat, ſcire uelim: dicitur enim per Naſidium emiſſus eſſe. id quale ſit, uelim, ſi inueneris, ad me ſcribas. De HS X, ut ſcribis, faciam. Vale. XVIII. cal. Quint.

CICERO ATTICO S.

DE *illius ab Alexandria diſceſſu, nihil adhuc rumoris, contraq; opinio, ualde eſſe impeditum: itaque nec mitto, ut conſtitueram, Ciceronem; & te rogo, ut me hinc expedias: quoduis enim ſupplicium leuius eſt hac permanſione. hac de re & ad Antonium ſcripſi, & ad Balbum, & ad Oppium: ſiue enim bellum in Italia futurum eſt, ſiue claſſibus utetur, hic eſſe me minime conuenit: quorum fortaſſe utrunque erit: alterum certe intellexi omnino ex Oppij ſermone, quem tu mihi ſcripſiſti, quæ iſtorum uia eſſet. ſed, ut eam flectas, te rogo. nihil omnino iam expecto, niſi miſerum. ſed hoc perditius, in quo nunc ſum, fieri nihil poteſt. quare, cum Antonio loquare, uelim, & cum iſtis, & rem, ut poteris, expedias, & mihi quamprimum de omnibus rebus reſcribas. Vale. XII. cal. Quint.*

CICERO ATTICO S.

CVM *tuis dare poſſem literas, non prætermiſi: etſi, quid ſcriberem, non habebam. tu ad nos & rarius ſcribis, quam ſolebas, & breuius. credo, quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire poſſe. ueruntamen uelim, quid erit, qualecunque erit, ſcribas. eſt autem unum, quod mihi ſit optandum, ſi quid agi*

de pace poſſit: quod nulla equidem habeo in ſpe: ſed quia tu leuiter interdum ſignificas, cogis me ſperare, quod optandum uix eſt. Philotimus dicitur idibus Sext. nihil habeo de illo amplius. tu, uelim, ad ea mihi reſcribas, quæ ad te antea ſcripſi. mihi tantum temporis ſatis eſt, dum, ut in peſſimis rebus, aliquid caueam, qui nihil unquam caui. Vale. XI. cal. Sext.

CICERO ATTICO S.

XVII. *cal.* Sept. *uenerat die* XXVIII. *Seleucea* Peria C. Trebonij, *is, qui ſe* Antiochiæ *diceret apud* Cæſarem *uidiſſe* Quintum *filium cum* Hirtio: *eos de* Quinto, *quæ uoluiſſent, impetraſſe nullo quidem negotio. quod ego magis gauderem, ſi iſta nobis impetrata quidquam ad ſpem explorati haberent. ſed & alia timenda ſunt, ab alijsq́;, & ab hoc ipſo quæ dantur ut à domino, rurſus in eiuſdem ſunt poteſtate. etiam* Salluſtio *ignouit. omnino dicitur nemini negare. quod ipſum eſt ſuſpectum, notionem eius differri.* M. Gallius Q. F. *mancipia* Salluſtio *reddidit. is uenit, ut legiones in* Siciliam *traduceret, & protinus iturum* Cæſarem Patris*. quod ſi faciet, ego, quod ante mallem, aliquò propius accedam. tuas literas ad eas quibus à te proxime conſilium petiui, uehementer expecto.* Vale. XVI. cal. Sep.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI VI. *cal.* Sept. *literas à te, datas* XII. *cal. doloremq́;, quem ex* Quinti *ſcelere iampridem*

acceptum iam abieceram, lecta eius epiſtola grauiſſimum cepi. tu etſi non potuiſti ullo modo facere, ut mihi illam epiſtolam non mitteres, tamen mallem non eſſe miſſam. Ad ea autem, quæ ſcribis de teſtamento, uidebis, quid, & quo modo. De nummis, & illa ſic ſcripſit, ut ego ad te antea; & nos, ſi quid opus erit, utemur ex eo, de quo ſcribis. Ille ad cal. Sept. Athenis non uidetur fore. multa eum in Aſia dicuntur morari, maxime Pharnaces. Legio XII. ad quam primum Sulla uenit, lapidibus egiſſe hominem dicitur. nullam putant ſe commoturam. illum arbitrantur protinus Patris in Siciliam. ſed, ſi hoc ita eſt, huc ueniat neceſſe eſt. ac mallem illum: aliquo enim modo hinc euaſiſſem. nunc metuo, ne ſit expectandum: & cum reliquis etiam loci grauitas hic miſerrime perferenda. Quod me mones, ut ea uideam, quæ ad tempus accommodem: facerem, ſi res pateretur, & ſi ullo modo fieri poſſet: ſed in tantis noſtris peccatis, tantiſq; noſtrorum iniuriis, nihil eſt, quod aut facere dignum nobis, aut ſimulare poſſim. Sullana confers: in quibus omnia genere ipſo præclariſſima fuerunt, moderatione paulo minus temperata: hæc autem eiuſmodi ſunt, ut obliuiſcar, multoq; malim quod omnibus ſit melius, quorum utilitati meam iunxi. tu ad me tamen uelim quamſæpiſſime ſcribas, eoq; magis, quòd præ terea nemo ſcribit: ac ſi omnes, tuas tamen maxime expectarem. Quod ſcribis, illum per me Quinto fore placatiorem: ſcripſi ad te antea, eum ſtatim Quinto filio omnia tribuiſſe, noſtri nullam mentionem. Vale.

CICERO

CICERO ATTICO S.

DILIGENTER mihi faſciculũ reddidit Balbi tabellarius: accepi enim à te literas, quibus uideris uereri, ut epiſtolas illas acceperim: quas quidem uellẽ mihi nunquã redditas: auxerũt enim mihi dolorẽ: nec, ſi in aliquẽ incidiſſent, quidquã noui attuliſſent: quid enim tã peruulgatũ, quàm illius in me odiũ, et genus hoc literarũ? quod ne Cæſar quidẽ ad iſtos uidetur miſiſſe, quaſi quo illius improbitate offenderetur, ſed, credo, uti notiora noſtra mala eſſent. nam quod te uereri ſcribis, ne illi obſint, eiq; rei mederi: ne rogari quidẽ ſe paſſus eſt de illo. quod quidẽ mihi moleſtũ nõ eſt: illud moleſtius, iſtas impetrationes noſtras nihil ualere. Sulla, ut opinor, cras erit hic cũ Meſſalla. currũt ad illũ pulſi à militibus, qui ſe negant uſquam, niſi acceperint. ergo ille huc ueniet: quod non putabant: tarde quidẽ: itinera enim ita facit, ut multos dies in oppidũ ponat. Pharnaces autẽ, quo modo agit, afferet morã. quid mihi igitur cenſes? iam enim corpore uix ſuſtineo grauitatẽ huius cœli, qui mihi laborẽ affert in dolore. an his illuc euntibus mandẽ, ut me excuſent? ipſe accedã propius? quæſo attende, & me, quod adhuc ſæpe rogatus nõ feciſti, conſilio iuua. ſcio rẽ difficilem eſſe: ſed, ut in malis, etiã illud mea magni intereſt, te ut uideam. profecto aliquid profecero, ſi id acciderit. De teſtamento, ut ſcribis, animaduertes. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD ad te ſcripſerã, ut cum Camillo cõmunicares, de eo Camillus mihi ſcripſit, te cũ eo locutum. tuas

literas expectabam: niſi illud quidem mutari, ſi aliter eſt ut oportet, non uideo poſſe: ſed cum à nullo accepiſſem literas, deſideraui tuas, (etſi putabam te fortiorem factum non eſſe) modo ualeres: ſcripſeras enim, te quodã ualetudinis genere tentari. Auguſtus quidam Rhodo uenerat VIII. Id. Quint. is nunciabat, Quintum F. ad Cæſarem profectum IIII. cal. Iun. Philotimum Rhodum pridie eius diei ueniſſe, habere ad me literas. ipſum Auguſtum audies. ſed tardius iter faciebat. eo feci, ut celeriter eunti darem. quid ſit in ijs literis, neſcio: ſed mihi ualde Quintus frater gratulatur. equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem aſſequi poſſum, quod mihi tolerabile poſſit eſſe. te oro, ut de hac miſera cogites, & illud, de quo ad te proxime ſcripſi, ut aliquid cõficiatur ad inopiam propulſandam, et etiam de ipſo teſtamento. illud quoque uellem antea: ſed omnia timuimus. melius quidem in peſſimis nihil fuit diſſidio. aliquid feciſſemus, ut uiui uel tabularum * nouarum nomine, uel nocturnarum expugnationum, uel Metellæ, uel omnium maiorum. nec res perijſſet, & uideremur aliquid doloris uirilis habuiſſe. memini omnino tuas literas; ſed & tempus illud: etſi quid uis præſtitit. nunc quidem ipſa uidetur denunciare: audimus enim de ſtatu reip. ò dij, generum'ne noſtrum potiſſimum, ut hoc uel tabulas nouas? placet mihi igitur, & idem tibi, nuncium remitti. petet fortaſſe tertiam pen* ſionem. conſidera igitur tum, ne uim abuſo naſcetur, an prius. ego, ſi ullo modo potuero, uel nocturnis itineribus experiar, ut te uideam. tu & hæc, & ſi quid erit, quod interſit me ſcire, ſcribas uelim.

CICERO ATTICO S.

QVAE dudum ad me, et quæ etiã ad meã Tulliã de me ſcripſiſti, ea ſentio eſſe uera. eo ſum miſerior, (etſi nihil uidebatur addi poſſe) quòd mihi non modo iraſci grauiſſima iniuria accepta, ſed ne dolere quidem impune liceat. quare iſtud feramus: quod cum tulerimus, tamen eadẽ erunt perpetienda, quæ tu, ne accidãt, ut caueamus, mones. ea enim eſt à nobis cõtracta culpa, ut omni ſtatu, omniq; populo eundẽ exitũ habitura uideatur. ſed ad meã manũ rediero: etenim hæc occultius agenda. uide quæſo etiã nunc de teſtamento, quod tũ factũ, cum * illa quærere cœperat. nõ credo, & cõmoti neque eum rogari, ne me quidẽ. ſed quaſi ita ſit, quoniã in ſermonem iam ueniſti, poteris eam monere, ut alicui cõmittat, cuius extra periculũ huius belli fortuna ſit. equidẽ tibi potiſſimũ uelim, ſi idẽ illa uellet: quã quidem celo miſerã, me hoc timere. de illo altero, ſcio equidẽ uenire nunc nil poſſe: ſed ſeponi, & occultari poſſunt, ut extra ruinã ſint eam, quæ impendet. nã quod ſcribis, nobis noſtra, & tua Terentiæ fore parata: tua credo: noſtra quæ poterunt eſſe? de Terentia autem (mitto cætera, quæ ſunt innumerabilia) quid ad hoc addi poteſt? ſcripſeras, ut HS XII. permutaret, tantũ eſſe reliquum de argento. miſit illa CCLↃↃ mihi, & aſcripſit, tantum eſſe reliquum. cũ hoc tam paruũ de paruo detraxerit, perſpicis quid in maxima re fecerit? Philotimus non modo nullus uenit, ſed ne per literas quidẽ, aut per nũcium, certiorẽ facit me, quid egerit. Epheſo qui ueniunt, ibi ſe eũ de ſuis cõtrouerſijs in ius adeũtem uidiſſe nunciãt: quæ quidẽ

(ita enim ueriſimile eſt) in aduentū Cæſaris fortaſſe reij ciuntur. ita aut nihil puto eū habere, quod putet ad me celerius perferendū, et eo me magis eſſe deſpectum: aut, etiam ſi quid habet, id, niſi omnibus ſuis negotijs cōfectis, ad me referre non curet. ex quo magnū equidē capio dolorem, ſed non tantū, quantū uideor debere: nihil enim mea minus intereſſe puto, quàm quid illinc afferatur. id quam ob rem, te intelligere certo ſcio. Quod me mones de uultu, et oratione ad tēpus accōmodanda, etſi difficile eſt, tamen imperarē mihi, ſi mea quidquā intereſſe putarē. Quod ſcribis, literis, putare, Africanū negotiū confici poſſe: uelim ſcriberes, cur ita putares. mihi quidē nihil in mentē uenit, quare id putē fieri poſſe. tu tamen, uelim, ſi quid erit, quod cōſolationis aliquid habeat, ſcribas ad me: ſin, ut perſpicio, nihil erit, ſcribas id ipſum. ego ad te, ſi quid audiero citius, ſcribā. Vale. VIII. id. Sext.

CICERO ATTICO S.

FACILE aſſentior tuis literis, quibus exponis pluribus uerbis, nullū te habere cōſilium, quo à te poſſim iuuari. conſolatio certe nulla eſt, quæ leuare poſſit dolorē meū: nihil eſt enim contractum caſu: nā id eſſet ferendum: ſed omnia fecimus ijs erroribus et miſerijs et animi, et corporis, quibus proximi utinā mederi maluiſſent, quàm obeſſe. quoniā neque cōſilij tui, neque cōſolationis cuiuſquā, ſpes ulla mihi oſtenditur, non quærā hæc à te poſthac. tantū uelim, ne priſtinū hoc officium intermittas: ſcribas ad me, quidquid ueniet tibi in mentē, cum habebis, cui des, et dum erit ad quē des, quod longū non erit. Illum diſceſſiſſe Alexandria, rumor eſt non firmus,

ortus ex Sulpicij literis. quas cuncti poſtea nuncij confirmarunt. quod uerũ, an falſum ſit, quoniam mea nihil intereſt, utrũ malim, neſcio. Quod ad te iam pridẽ de teſtamento ſcripſi apud epiſtolas, uelim ut poſſim aduerſas ego huius miſerum ea facultate confectus cõflictor. nihil unquam ſimile natum puto. cui ſi qua re cõſulere aliquid poſſum, cupio à te admoneri. uideo eandem eſſe difficultatem, quàm in conſilio dato: attamen hoc me magis ſolicitat, quàm omnia. In penſione ſecunda cæci fuimus. aliũ mallem. ſed præterijt. te oro, ut in perditis rebus, ſi quid cogi, conficiq; poteſt, quod ſit in tuto, ex argento, neque ſatis multa ex ſupellectile, des operã: iam enim mihi uidetur adeſſe extremũ, nec ulla fore conditio pacis, eaq;, quæ ſunt, etiã ſine aduerſario peritura. hæc etiam, ſi uidebitur, cũ Terentia loquere opportune. non queo omnia ſcribere. Vale. III. non. Quint.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XII.

CICERO ATTICO S.

VNDECIMO die poſtquam à te diſceſſeram, hoc literularũ exaraui, egrediens è uilla ante lucem: atque eo die cogitabam in Anagnino, poſtero autem in Tuſculano, ibi unum diem. V. cal. Igitur ad conſtitutũ: atque utinam continuo ad cõplexum meæ Tulliæ, ad oſculum Atticæ poſſim currere.

quod quidem ipſum ſcribe quæſo ad me, ut, dum conſiſto in Tuſculano, ſciã, quid garriat : ſin ruſticatur, quid ſcribat. eiq́; interea aut ſcribes ſalutem, aut nunciabis, itemq́; Piliæ : et tamẽ, etſi continuo congreſſuri ſumus, ſcribes ad me, ſi quid habebis. Cum complicarem hanc epiſtolam, noctuabundus ad me uenit cum epiſtola tua tabellarius. qua lecta, de Atticæ febricula ſcilicet ualde dolui. reliqua, quæ expectabam, ex tuis literis cognoui omnia. ſed quod ſcribis, igniculum matutinum, γεροντικώτερον eſt memoriola uacillare : ego enim IIII. cal. Axio dederã, tibi III. Quinto quo die ueniſſem, id eſt V. cal. hoc igitur habebis, noui nihil. quid ergo opus erat epiſtola ? quid, cum coram ſumus, & garrimus quidquid in buccam ? eſt profecto quædam λέσχη, quæ habet, etiam ſi nihil ſubeſt, collocutione ipſa ſuauitatẽ.

Hic rumor eſt, T. Murcum periiſſe naufragio, Aſinium delatum uiuum in manus militum, L. naueis delatas Vticam reflatu hoc, Pompeium non cõparere, nec in Balearibus omnino fuiſſe, ut Patietus affirmat. ſed auctor nullius rei quiſquam. habes, quæ, dum tu abes, locuti ſunt. ludi interea Præneſte. ibi Hirtius, & iſti omnes. & quidem ludi dies octo. quæ cœnæ ? quæ deliciæ? res interea fortaſſe tranſacta eſt. ò miros homines. at Balbus ædificat : τί γὰρ αὐτῷ μέλει ? uerum, ſi quæris, homini non recta, ſed uoluptaria quærenti nonne βεβίωται ? tu interea dormis. iam explicandũ eſt πρόβλημα, ſi quid acturus es. ſi quæris quid putem, ego fructum puto. ſed quid multa ? iam te uidebo, & quidẽ, ut ſpero, de uia recta ad me : ſimul enim & diem Tyrannioni conſtituemus, & ſi quid aliud. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNVM te puto minus blãdũ eſſe, quàm me: aut, ſi uterque noſtrũ eſt aliquãdo aduerſus aliquẽ, inter nos certe nũquã ſumus. audi igitur me hoc ἀγοητεύτως dicentẽ. ne uiuã mi Attice, ſi mihi non modo Tuſculanũ, ubi cæteroqui ſum libẽter, ſed μακάρων νῆσοι tãti sũt, ut ſine te ſim totos dies. quare obduretur hoc triduũ: ut te quoque ponã in eodẽ πάθει: quod ita eſt profecto. ſed uelim ſcire, hodie'ne ſtatim de auctione, aut quo die uenias. ego me interea cũ libellis. ac moleſte fero Vẽnonij hiſtoriam nõ habere. ſed tamẽ, ne nihil de re, nomẽ illud, quod à Cæſare, tres habet conditiones, aut emptionẽ ab haſta, (perdere malo: etſi, præter ipſam turpitudinẽ, hoc ipsũ puto eſſe perdere) aut delegationẽ à mãcipe annua die, (quis erit, cui credam? aut quãdo iſte Metonis annus ueniet?) aut Vectẽni cõditione, ſemiſſe. σκέψαι igitur. ac uereor, ne iſte iam auctionẽ nullã faciat, ſed ludis factis clypo ſubſidio currat, ne talis uir ἀλογηθῆ. ſed μελήσει.

CICERO ATTICO S.

O' GRATAS tuas mihi, iucundaſq; literas. quid quæris? reſtitutus eſt mihi dies feſtus: angebar enim, quòd Tiro ἐνερευθέστερον te ſibi eſſe uiſum dixerat. addã igitur, ut cenſes, unũ diẽ. Sed de Catone πρόβλημα ἀρχιμήδειον eſt. nõ aſſequor, ut ſcribã, quod tui conuiuæ nõ modo libẽter, ſed etiã æquo animo legere poſſint. quin etiã, ſi à ſentẽtijs eius dictis, ſi ab omni uolũtate, cõſilijſq; quæ de rep. habuit, recedã, ψιλῶς q; uelim grauitatẽ, cõſtantiamq; eius laudare: hoc ipſum tamen ijs

odioſum ἄκουσμα ſit. ſed uere laudari ille uir nõ poteſt, niſi hæc ornata ſint; quòd ille ea, quæ nunc ſunt, et futura uiderit, & , ne fierent, cõtenderit, et, facta ne uideret, uitã reliquerit. horũ quid eſt, quod Atedio probare poſſimus? ſed cura obſecro, ut ualeas, eãq;, quam ad omnes res adhibes, in primis ad cõualeſcendũ adhibe prudẽtiã.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS pater quartũ, uel potius milleſimũ nihil ſapit, qui lætetur Luperco filio, et Statio, ut cernat duplici dedecore cumulatam domũ. addo etiam Philotimũ tertiũ. ò ſtultitiam, niſi mea maior eſſet, ſingularẽ. quòd autẽ oſim hanc rem, ὄκνον à te. fac, non ad διψῶσαν κρήνην ſed ad πειρήνην eũ ueniſſe: ἄμπνευμα σεμνὸν ἀλφειοῦ πειρήνην (ut ſcribis) haurire, in tãtis ſuis præſertim anguſtijs? ποῖ ταῦτ᾽ ἄρ᾽ ἀποσκήψῃ? ſed ipſe uiderit. Cato me quidem delectat, ſed etiam Baſſum Luciliũ ſua. De Cœlio, tu quæres, ut ſcribis. ego nihil noui. noſcẽda eſt natura, nõ facultas modo. de Horteſio, & Virginio tu, ſi quid dubitabis. etſi, quod magis placeat, ego quantũ aſpicio, non facile inueneris. cũ Muſtela, quẽadmodum ſcribis, cũ uenerit Criſpus. Ad Aulũ ſcripſi, ut ea, quæ bene noſſem de auro, Piſoni demonſtrarẽ: tibi enim ſane aſſentior, et iſtud nimium duci, et omnia nũc undique contrahenda. te quidẽ nihil agere, nihil cogitare aliud, niſi quod ad me pertineat, facile perſpicio, meiſq; negotijs impediri cupiditatẽ tuã ad me ueniẽdi. ſed mecũ eſſe te puto, non ſolũ quòd meã rẽ agis, uerũ etiã quòd uidere uideor, quo modo agas: neque.n. ulla hora tui mihi eſt operis ignota. Tubulũ prætorẽ ul

deo L.Metello,Q. Maximo cõſulibus. nũc uelim, P.Scæuola pontifex maximus, quibus coſs. tribunus pl. equidẽ puto Cæpione,et Põpeio: prætor enim P.Furio Sex.Atilio. dabis igitur tribunatũ,et,ſi poteris,Tubulus quo crimine.et uide quæſo,L.Libo,ille,qui de Ser.Galba, Cenſorino,et Manilio, an Quintio, Manlio coſs. tribunus pl. fuerit: cõturbor enim.in Bruti epitoma Fãnianorum,ſcripſi,quod erat in extremo:idq; ego ſecutus, hũc Fãnium, qui ſcripſit hiſtoriã, generũ eſſe ſcripſerã Lælij. ſed tu me γεωμετρικῶς refelleras:te autẽ nunc Brutus,et Fãnius.ego tamẽ de bono auctore Hortẽſio ſic acceperã, ut apud Brutũ eſt.hũc igitur locũ expedies. Ego miſi Tironẽ Dolabellæ obuiã.is ad me idibus reuertetur. te expectabo poſtridie. De Tullia mea tibi antiquiſſimũ eſſe uideo:idq; ita ut ſit,te uehementer rogo. Ergo et in integro omnia:ſic enim ſcribis.mihi etſi calẽdæ uitãdæ fuerunt, inceſſionũq; ἀρχέτυπα fugiẽda,cõficiẽdæq; tabulæ:nihil tamẽ tãti, ut à te abeſſem,fuit. cũ Romæ eſſem,et te iam iamq; uiſurũ me putarem quotidie; tamen horæ, quibus expectabam,longæ uidebantur. ſcis me minime eſſe blandum. itaque minus aliquãto dico,quàm ſentio.

CICERO ATTICO S.

DE COELIO uide quæſo, ne quæ lacuna ſit in auro.ego iſta nõ noui. ſed certe in collybo eſt detrimenti ſatis.huc aurũ ſi accedit:ſed quid loquor?tu uidebis. Habes Hegeſiæ genus,quod Varro laudat. uenio ad Tyrãnionẽ.Ain tu?uerũ hoc fuit, ſine me? at ego quoties, cũ eſſem otioſus, ſine te tamen nolui? quo modo hoc ergo lues?uno ſcilicet,ſi mihi librum miſeris: quod ut facias,

etiam,atque etiam rogo.etſi me non magis liber ipſe delectabit, quàm tua admiratio delectauit : amo enim πάντα φιλόδημον:teq; istā tā tenuem θεωρίαν tā ualde admiratū eſſe gaudeo.etſi tua quidē ſunt eiuſmodi omnia: ſcire enim uis : quo uno animus alitur.ſed quæſo quid ex iſta acuta,et graui refertur ad τέλος? ſed lōga oratio eſt,& tu occupatus in meo fortaſſe aliquo negotio:& pro iſto aſſo ſole,quo tu abuſus es in noſtro pratulo,à te nitidum ſolē,unctumq; repetemus.ſed ad prima redeo.librum,ſi me amas,mitte:tuus eſt enim profecto,quoniam quidem eſt miſſus ad te. Vale.

CICERO ATTICO S.

TANTVM'ne ab re tua eſt otii tibi,ut etiā oratorē legas?macte uirtute:mihi quidē gratū:& erit gratius, ſi nō modo in libris tuis, ſed etiā in aliorū per librarios tuos Ariſtophanē repoſueris pro Eupoli.Cæſar autē mihi irridere uiſus eſt QVAESO illud tuū,quod erat εὐπινὲς,et urbanū.ita porro te ſine cura eſſe iuſſit, ut mihi quidem dubitationē omnē tolleret . Atticā doleo tā diu: ſed quoniā iam ſine horrore eſt, ſpero eſſe, ut uolumus.

CICERO ATTICO S.

QVAE deſideras,omnia ſcripſi in codicillis,eoſq; Eroti dedi:breuiter,ſed etiā plura,quā quæris:in ijs de Cicerone,cuius quidem cogitationis initiū tu mihi attuliſti. locutus ſum cū eo liberaliſſime : quod ex ipſo, uelim, ſi modo tibi erit cōmodum,ſciſcitere . ſed quid differo? expoſui,te ex me detuliſſe , ecquid uellet , ecquid requireret:uelle Hiſpaniam,requirere liberalitatem . de libera-

litate, dixi, quantum Publius, quantum flamen Lentu-lus filio. de Hiſpania duo attuli, primùm idē, quod tibi, me uereri uituperationē: nō ſatis eſſe, ſi hæc arma reli-quiſſemus? etiā cōtraria? deinde fore, ut angeretur, cū à fratre familiaritate & omni gratia uinceretur. uelim magis liberalitate uti mea, quàm ſua libertate: ſed ta-mē permiſi: tibi enim intellexerā nō nimis diſplicere. ego etiā atque etiā cogitabo: teq́; , ut idem facias, rogo. ma-gna res: ſimplex eſt manere: illud anceps. uerum uidebi-mus. De Balbo, & in codicillis ſcripſeram, & ita co-gito, ſimul ac redierit. ſin ille tardius, ego tamē triduū. &, quod præterii, Dolabella etiam mecum. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Cicerone, multis res placet. comes eſt idoneus. ſed de prima penſione ante uideamus: adeſt enim dies, & ille currit. ſcribe quæſo, quid referat Celer egiſſe Cæ-ſarem cum candidatis, utrum ipſe in fœnicularium, an in campum Martium cogitet. & ſane ſcire uelim, nun-quid neceſſe ſit comitijs eſſe Romæ: nam & Piliæ ſatiſ-faciendum eſt, & utique Atticæ. Vale.

CICERO ATTICO. S.

NAE ego eſſem hic libēter, atque id quotidie magis, ni eſſet ea cauſa, quā tibi ſuperioribus literis ſcripſi. ni-hil hac ſolitudine iucundius, niſi paulum interpellaſſet Amyntæ filius, ὁ ἀπεράντολογίαν δοῦς. cætera noli putare amabiliora fieri poſſe ulla litore, proſpectu maris, tū his rebus omnibus. ſed neque hæc digna longioribus literis, nec erat, quod ſcriberem, & ſomnus urgebat.

CICERO ATTICO S.

MALE mehercule de Athamante.tuus autẽ dolor humanus is quidẽ,ſed magnopere moderãdus.cõſolationum autẽ multæ uiæ,ſed illa rectiſſima. impetret ratio, quod dies impetratura eſt.Alexim uero curemus, imaginẽ Tironis. quẽ ægrũ Romã remiſi, et,ſi quid habet collis ἐπιδήμιον,ad me cũ teſtamẽto trãſferamus.tota domus ſuꝑior uacat,ut ſcis. hoc puto ualde ad rẽ ꝑtinere.

CICERO ATTICO S.

MALE de Seio. ſed omnia humana tolerabilia ducẽda:ipſi enim quid ſumus?aut quãdiu hæc curaturi ſumus?ea uideamus,quæ ad nos magis pertinẽt, nec tamẽ multo,quid agamus de ſenatu.Et,ut ne quid prætermittam,Ceſonius ad me literas miſit,Poſtumiã Sulpicij domum ad ſe ueniſſe. de Põpeij Magni filia, tibi reſcripſi, nihil me hoc tẽpore cogitare.alteram uero illã, quam tu ſcribis,puto noſti:nihil enim uidi fœdius.ſed adſum.corã igitur. Obſignata epiſtola accepi tuas. Atticæ hilaritatem libenter audio: commotiunculis συμπάσχω.

CICERO ATTICO S.

DE dote,tãto magis perpurga. Balbi regia conditio eſt delegãdi.quoquo modo confice.turpe eſt rem impeditã iacere. Inſula Arpinas habere poteſt germanam ἀποθέωσιν. habere uideatur: ἐγγόνιμος eſt : igitur animus in hortis : quod tamen inſpiciam,cum uenero. De Epicuro, ut uoles : etſi μεθαρμόζομαι in poſterum genus hoc perſonarũ.incredibile eſt,quàm ea quidã requirant.

ad antiquos igitur: ἀνεμέσητον γὰρ. nihil habeo, ad te quod perſcribam: ſed tamen inſtitui quotidie mittere, ut eliciam tuas literas, non quo aliquid ex his expectē, ſed neſcio quo modo tamen expecto. quare ſiue habes quid, ſiue nihil habes, ſcribe tamen aliquid, teq; cura. cōmouet me Attica, etſi aſſentior Cratero. Bruti literæ ſcriptæ & prudenter & amice, multas mihi tamen lacrymas attulerunt. me hæc ſolitudo minus ſtimulat, quàm iſta celebritas. te unū deſidero; ſed literis nō difficilius utor, quàm ſi domi eſſem. ardor tamen ille urget, et manet, nō mehercule indulgente me, ſed tamen nō repugnāte. Quod ſcribis de Appuleio, nihil puto opus eſſe tua contentione, nec Balbo, & Oppio; quibus quidē ille receperat, mihiq; etiā iuſſerat nunciari, ſe moleſtum omnino non futurū. ſed cura, ut excuſer morbi cauſa in dies ſingulos. Lænas hoc receperat. prēde C. Septimium, L. Statiliū. denique nemo negabit ſe iuraturum, quem rogaris. quod ſi erit durius, ueniā, & ipſe perpetuū morbum iurabo: cum enim mihi carendum ſit cōuicijs, malo id lege uideri facere, quàm dolore. Cocceium uelim appelles: quod enim dixerat, non facit. ego autem uolo aliquod emere latibulum, perfugium doloris mei. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE me excuſando apud Appuleiū dederā ad te pridie literas. nihil eſſe negotij arbitror. quēcūque appellaris, nemo negabit. ſed Septimiū uide, et Lænatē, et Statiliū: tribus enim opus eſt. ſed mihi Lænas totū receperat. Quod ſcribis, à Iunio te appellatum: omnino Cornificius locuples eſt: ſed tamen ſcire uelim, quando dicar ſpopōdiſſe;

& pro patre, an'ne pro filio: neque eo minus, ut ſcribis, procuratores Cornificij, & Appuleium prædiatorem uidebis. Quod me ab hoc mœrore recreari uis, facis, ut omnia: ſed me mihi non defuiſſe tu teſtis es: nihil enim de mœrore minuendo ſcriptum ab ullo eſt, quod ego nõ domi tuæ legerim. ſed omnem conſolationem uincit dolor. quin etiam feci, quod profecto ante me nemo, ut ipſe me per literas conſolarer. quem librum ad te mittam, ſi deſcripſerint librarij. affirmo tibi, nullam conſolationem eſſe talem. totos dies ſcribo, non quo proficiam quid, ſed tantiſper impedior, non equidem ſatis, (uis enim urget) ſed relaxor tamen, ad omniaq; nitor, non ad animum, ſed ad uultum ipſum, ſi queam, reficiendum: idq; faciens, interdum mihi peccare uideor, interdum peccaturus eſſe, niſi faciam. ſolitudo aliquid adiuuat: ſed multo plus proficeret, ſi tu tamen intereſſes. quæ mihi una cauſa eſt hinc diſcedendi. nã pro malis recte habebat. quanquam ipſum doleo: non enim iam in me idem eſſe poteris. perierunt illa, quæ amabas. De Bruti ad me literis ſcripſi ad te antea. prudenter ſcriptæ: ſed nihil, quod me adiuuarent. quod ad te ſcripſit, id uellem, ut ipſe adeſſet: certe aliquid, quoniã me tam ualde amat, adiuuaret. quòd ſi quid ſcies, ſcribas ad me uelim, maxime autẽ, Panſa quãdo. De Attica doleo. credo tamen Cratero. Piliam angi uetabat. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRO omnibus apud Appuleium, quoniam in perpetuum non placet, in dies ut excuſer, uidebis. in hac ſolitudine careo omnium colloquio: cumq; mane me in

ſiluam abſtruſi denſam, & aſperam, non exeo inde ante ueſperum. ſecundum te, nihil eſt mihi amicius ſolitudine. in hac mihi omnis ſermo eſt cum literis. eum tamen interpellat fletus: cui repugno, quoad poſſum: ſed adhuc pares non ſumus. Bruto, ut ſuades, reſcribã. eas literas cras habebis. cum erit cui des, dabis. Vale.

CICERO ATTICO S.

TE, TVIS negotijs relictis, nolo ad me uenire: ego enim potius accedam, ſi diutius impediere: etſi ne deceſſiſſem quidem è conſpectu tuo, niſi me plane nihil ulla res adiuuaret. quòd ſi eſſet aliquod leuamen, id eſſet in te uno: & cum primum ab aliquo poterit eſſe, à te erit. nunc tamen ipſum ſine te eſſe non poſſum, ſed nec tuæ domi probatur, nec meæ poteram: nec, ſi propius eſſem uſpiam, tecum tamen eſſem: idem enim te impediret, quo minus mecum eſſes, quod nunc etiam impedit. mihi adhuc nihil aptius fuit hac ſolitudine: quã uereor ne Philippus tollat: heri enim ueſperi uenerat. me ſcriptio, & literæ non leniunt, ſed obturbant. Vale.

CICERO ATTICO S.

MARTIANVS ad me ſcripſit, me excuſatum eſſe apud Appuleiũ à Laterẽſi, Naſone, Lænate, Torquato, Strabone. his uelim meo nomine reddendas literas cures, gratum mihi eos feciſſe. Quod pro Cornificio me ab hinc amplius annis XXV. ſpopondiſſe dicit Flauius: etſi reus locuples eſt, & Appuleius prædiator libe-

ralis, tamen uelim des operam, ut inueſtiges ex conſponſorum tabulis; ſit ne ita: mihi enim ante ædilitatẽ meam nihil erat cum Cornificio. poteſt tamen uideri. ſed ſcire certum uelim: & appelles procuratores, ſi tibi uidetur: quanquam quid ad me? ueruntamen. Panſæ profectionem ſcribes, cum ſcies. Atticam ſaluere iube, & eam cura obſecro diligenter. Piliæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVM recordationes fugio, quæ quaſi morſu quodam dolorem efficiunt, refugio à te admonendo. quod uelim mihi ignoſcas, eiuſmodi eſt: etenim habeo nõnullos ex ijs, quos nunc lectito, auctores, qui dicant, fieri id oportere, quod ſæpe tecum egi, & quod à te approbari uolo, de fano illo dico, de quo tantũ, quantum me amas, uelim cogites. equidem neque de genere dubito; placet enim mihi Cluatij: neque de re; ſtatutum eſt enim: de loco non nunquam. uelim igitur cogites. ego, quantum his temporibus tam eruditis fieri poterit, profecto illam conſecrabo omni genere monimentorum ab omnium ingenijs ſcriptorum et Græcorum, & Latinorum. quæ res forſitan ſit refricatura uulnus meũ. ſed iam quaſi uoto quodam, & promiſſo me teneri puto: longumq́; illud tempus, cum non ero, magis me mouet, quàm hoc exiguum, quod mihi tamen nimium longum uidetur: habeo enim nihil, tentatis rebus omnibus, in quo acquieſcam. nam, dum illud tractabam, de quo antea ſcripſi ad te, quaſi fouebam dolores meos: nunc omnia reſpuo, nec quidquam habeo tolerabilius, quàm

ſolitudinem

ſolitudinem: quam, quod eram ueritus, non obturbauit Philippus: nam, ut heri me ſalutauit, ſtatim Romam profectus eſt. Epiſtolam, quam ad Brutum, ut tibi placuerat, ſcripſi, miſi ad te. curabis cum tua perferendam. eius tamen miſi ad te exemplum, ut, ſi minus placeret, ne mitteres. Domeſtica quod ais ordine adminiſtrari, ſcribes, quæ ſunt ea: quædam enim expecto. Cocceius uide ne fruſtretur. nã Libo quod pollicetur, ut Eros ſcribit, non incertum puto. de ſorte mea Sulpicio confido, & Egnatio ſcilicet. de Appuleio, quid eſt, quod labores? cum ſit excuſatio facilis. Tibi ad me uenire, ut oſtendis, uide, ne non ſit facile: eſt enim longum iter, diſcedentemq́; te, quod celeriter tibi erit fortaſſe faciundum, non ſine magno dolore dimittam. ſed omnia, ut uoles: ego enim, quidquid feceris, id cum recte, tum etiã mea cauſa factum putabo. Heri, cum ex aliorum literis cognouiſſem de Antonij aduentu, admiratus ſum, nihil eſſe in tuis: ſed erant pridie fortaſſe ſcriptæ, quàm datæ. neque iſta quidem curo. ſed tamen opinor propter prædes ſuos accurriſſe. Quod ſcribis, Terentiam de obſignatoribus mei teſtamenti loqui: primum tibi perſuade, me iſtæc non curare, neque eſſe quidquam aut paruæ curæ, aut nouæ loci: ſed tamen quid ſimile? illa eos non adhibuit, quos exiſtimauit quæſituros, niſi ſciſſent, quid eſſet: num id etiam mihi periculi fuit? ſed tamen faciat illa, quod ego. dabo meum teſtamentum legendum cui uoluerit. intelliget, non potuiſſe honorificentius à me fieri de Nepote, quàm fecerim. nam quod non aduocaui ad obſignandum: primum mihi non uenit in mentẽ: deinde ea re non uenit, quia nihil attinuit. tute

ſcis, (ſi modo meminiſti) me tibi tum dixiſſe, ut de tuis aliquos adduceres: quid enim opus erat multis? equidem domeſticos iuſſeram. tum tibi placuit, ut mitterem ad Silium: inde eſt natum, ut ad Publium. ſed neceſſe neutrum fuit. hoc tu tractabis, ut tibi uidebitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

EST hic quidem locus amœnus, & in mari ipſo, qui & Antio, & Circæis aſpici poſſit: ſed ineunda nobis ratio eſt, quemadmodum in omni mutatione dominorum, qui innumerabiles fieri poſſunt in infinita poſteritate, (ſi modo hæc ſtabunt) illud, quaſi conſecratũ, remanere poſſit. equidem iam nihil egeo uectigalibus, et paruo contentus eſſe poſſum. cogito interdum trans Tiberim hortos aliquos parare, et quidem ob hanc cauſam maxime: nihil enim uideo, quod tam celebre eſſe poſſit: ſed quos, coram uidebimus; ita tamen, ut hac æſtate fanum abſolutum ſit. tu tamen cum Apella Chio confice de columnis. De Coccecio, & Libone quæ ſcribis, approbo, maxime, quod de iudicatu meo reſponſum ſit. ſi quid perſpexeris, & tamen quid procuratores Cornificij dicant, uelim ſcire, ita, ut in ea re te, cum tam occupatus ſis, non multum operæ uelim ponere. De Antonio quoque Balbus ad me cum Oppio conſcripſit, idq́; tibi placuiſſe, ne perturbarer. illis egi gratias. te tamen, ut iam ante ad te ſcripſi, ſcire uolo, me neque iſto nuncio eſſe perturbatum, nec iam ullo perturbatum iri. Panſa ſi hodie, ut putabas, profectus eſt, poſthac iam incipito ſcribere ad me, de Bruti aduentu quid expectes, id eſt, quos ad dies. id, ſi ſcies ubi iam ſit, facile coniectu-

ra aſſequere. Quod ad Tironem de Terentia ſcribis, obſecro te mi Attice, ſuſcipe totum negotium. uides & officium agi meum quoddam, cui tu es conſcius, &, ut non nulli putant, Ciceronis rem. me quidem id multo magis mouet, quod mihi eſt & ſanctius, & antiquius; præſertim cum hoc alterum neque ſincerum, neque firmum putem fore. Vale.

CICERO ATTICO S.

NONDVM uideris pſpicere, quàm me nec Antonius cõmouerit, nec quidquã iam eiuſmodi poſſit cõmouere. De Terentia autem ſcripſi ad te iis literis, quas dederam pridie. Quod me hortaris, idq́; à cæteris deſiderari ſcribis, ut diſſimulem me tã grauiter dolere: poſſumne magis, quòd totos dies conſumo in literis? quod etſi non diſſimulationis, ſed potius leniendi, & ſanandi animi cauſa facio: tamen, ſi mihi minus proficio, ſimulationi certe facio ſatis. minus multa ad te ſcripſi, quòd expectabam tuas literas ad eas, quas ad te pridie dederam. expectabam autem maxime de fano, nonnihil etiã de Terentia. uelim me facias certiorem proximis literis, Cn. Cœpio Seruiliæ Claudij pater uiuó ne patre ſuo naufragio perierit, an mortuo; item Rutilia uiuó ne C. Cotta filio ſuo mortua ſit, an mortuo. pertinet ad eum librum, quem de luctu minuendo ſcripſimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

LEGI Bruti epiſtolam, eamq́; tibi remiſi, ſane nõ prudenter reſcriptam ad ea, quæ requiſieras. ſed ipſe uiderit. quanquam illud turpiter ignorat. Catonem pri

mum ſentẽtiam putat de animaduerſione dixiſſe, quam omnes ante dixerant, præter Cæſarem. & cum ipſius Cæſaris tam ſeuera fuerit, qui tum prætorio loco dixerit; conſularium putat leniores fuiſſe, Catuli, Seruilij, Lucullorum, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellij, Volcatij, Figuli, Cottæ, L. Cæſaris, C. Piſonis etiam, M. Atilij Glabrionis; Silani, Murenæ, deſignatorum conſulum. cur ergo in ſententiam Catonis? quia uerbis luculentioribus, & pluribus rem eandem comprehenderat. me autẽ hic laudat, quòd retulerim, non quòd patefecerim, quòd cohortatus ſim, quòd denique ante, quàm conſulerem, ipſe iudicauerim. quæ omnia quia Cato laudibus extulerat in cœlum, perſcribendaq; cenſuerat, iccirco in eius ſententiam eſt facta diſceſſio. hic autem ſe etiam tribuere multum mihi putat, quòd ſcripſerit, optimum conſulem: quis enim ieiunius dixit inimicus? ad cætera uero tibi quemadmodum reſcripſit? tantum rogat de S. C. ut corigas. hoc quidem feciſſet, etiam ſi Ranio admonitus eſſet. ſed hæc iterum ipſe uiderit. De hortis, quoniam probas, effice aliquid. rationes meas noſti. ſi uero etiam à Faberio recedit, nihil negotij eſt. ſed etiam ſine eo poſſe uideor contendere. uenales certe ſunt Druſi, fortaſſe & Lamani, & Caſſiani. ſed coram. de Terentia non poſſum commodius ſcribere, quàm tu ſcribis. officium ſit nobis antiquiſſimum. ſi quid nos fefellerit, illius malo me, quàm mei pœnitere. Ouiæ C. Lolij curanda ſunt HS C. negat Eros poſſe ſine me; credo, quod accipienda aliqua ſit, & danda æſtimatio. uellem tibi dixiſſet: ſi enim res eſt, ut mihi ſcribit, parata, nec in eo ipſo mentitur, per te confici potuit. cognoſcas, & cõ

ficias, uelim. Quod me in forum uocas, eò uocas, unde etiam bonis meis rebus fugiebam: quid enim mihi cum foro ſine curia? in oculos incurrentibus ijs, quos æquo animo uidere non poſſum? Quod autem homines à me poſtulare ſcribis, ut Romæ *ſim, neque mihi, ut abſim, concedere, aut quatenus eos mihi concedere: iampridem ſcito eſſe, cum unum te pluris, quàm omnes illos putem. ne me quidem contemno, meoq́; iudicio multo ſtare malo, quàm omnium reliquorum: neque tamen progredior longius, quàm mihi doctiſſimi homines concedunt: quorum ſcripta omnia, quæcunque ſunt in eam ſententiam, non legi ſolum, quod ipſum erat fortis ægroti, accipere medicinam; ſed in mea etiã ſcripta tranſtuli, quod certe afflicti, & fracti animi nõ fuit. ab his me remedijs noli in iſtam turbam uocare, ne recidam.* De Terentia, *quod mihi omne onus imponis, non cognoſco tuam in me indulgentiam: iſta enim ſunt ipſa uulnera, quæ non poſſum tractare ſine maximo gemitu. moderare igitur quæſo, ut potes: neque enim à te plus, quàm potes, poſtulo. potes autem, quid ueri ſit, perſpicere tu unus.* De Rutilia, *quoniam uideris dubitare, ſcribes ad me, cum ſcies; ſed quamprimum, num* Clodia D. Bruto *conſulari filio ſuo mortuo uixerit. id de* Marcello, *aut certe de* Poſtumia *ſciri poteſt, illud autem de* M. Cotta, *aut de* Syro, *aut de* Satyro. De *hortis etiam atque etiam rogo. omnibus meis, eorũq́; quos ſcio mihi non defuturos, facultatibus, ſed potero meis, enitendum mihi eſt. ſunt etiam, quæ uendere facile poſſim: ſed, ut non uendam, eiq́; uſuram pendam, à quo emero, non plus annum, poſſum aſſequi, quod uo*

lo, ſi tu me adiuuas, paratiſſimi Druſi: cupit enim uendere. proximos puto Lamiæ: ſed abeſt. tu tamen, ſi quid potes, odorare. ne Silius quidem quidquam utitur, & ijs uſuris facillime ſuſtentabitur. habe tuum negotium, nec, quid res mea familiaris poſtulet, quam ego non curo, ſed quid uelim, exiſtima. Vale.

CICERO ATTICO S.

PVTARAM te aliquid noui; quòd eiuſmodi fuerat initium literarũ, Quamuis nõ curarem, quid in Hiſpania fieret, tamen te ſcripturum: ſed uidelicet meis literis reſpondiſti, ut de foro, & de curia. ſed domus eſt, ut ais, forum. quid ipſa domo mihi opus eſt carenti foro? occidimus, occidimus Attice iam pridem nos quidẽ, ſed nunc fatemur, poſteaquam unum, quo tenebamur, amiſimus. itaque ſolitudinem ſequor. et tamen, ſi qua me res iſtò abduxerit, enitar, ſi quo modo potero, (potero autem) ut præter me nemo dolorem meum ſentiat; ſi ullo modo poterit, ne tu quidem. atque etiam illa cauſa eſt non ueniendi. meminiſti, quid ex te Atedius quæſierit. quin etiam nunc moleſti ſunt. quid exiſtimas, ſi uenero? De Terentia ita cura, ut ſcribis, meq; hac ad maximas ægritudines acceſſione non maxima libera. et, ut ſcias me ita dolere, ut non iaceam; quibus conſulibus Carneades, & ea legatio Romam uenerit, ſcriptum eſt in tuo annali: hæc nunc quæro, quæ cauſa fuerit. de Oropo opinor, ſed certum neſcio: &, ſi ita eſt, quæ controuerſiæ: præterea, qui eo tẽpore nobilis Epicureus fuerit Athenis, qui præfuerit hortis: qui etiam Athenis πολιτικοὶ fuerint illuſtres: quæ etiam ex Apollodori pu=

to poſſe inueniri. De Attica, moleſtum: ſed quoniam leuiter, recte eſſe confido. De Magala dubium mihi non erat: unde enim tam felix Ligus pater? nã quid de me dicam? cui ut omnia contingant, quæ uolo; leuari non poſſum. De Druſi hortis, quanti licuiſſe tu ſcribis, id ego quoque audieram, & , ut opinor, heri ad te ſcripſeram: ſed quanti quanti, bene emitur, quod neceſſe eſt. mihi, quoquo modo tu exiſtiſtimas, (ſcio enim, ego ipſe quid de me exiſtimem) leuatio quædam eſt, ſi minus doloris, at officij debiti. Ad Sicam ſcripſi, quòd utitur L. Cotta. ſi nihil conficeretur de Tranſtiberinis, habet in Oſtienſi Cotta celeberrimo loco, ſed puſillum loci, ad hãc rem tamen plus etiam ſatis. id uelim cogites. nec tamen iſta pretia hortorum pertimueris. nec mihi argento iam, nec ueſte opus eſt, nec quibuſdam amœnis locis: hoc opus eſt. uideo etiam, à quibus adiuuari poſſim. ſed loquere cum Silio: nihil enim eſt melius. mandaui etiam Sicæ. reſcripſit, conſtitutum ſe cum eo habere. ſcribat igitur ad me, quid egerit, & tu uidebis.

CICERO ATTICO S.

BENE fecit A. Silius, qui trãſegerit: neque enim ei deeſſe uolebam, & , quid poſſem, timebam. De Ouia, confice, ut ſcribis. De Cicerone, tẽpus eſſe iam uidetur: ſed quæro, quod illi opus erit Athenis, permutari'ne poſſit, an ipſi ferendum ſit: de totáq; re, quemadmodũ, & quando placeat, uelim conſideres. Publius iturus'ne ſit in Africam, et quando, ex Atedio ſcire poteris. quæras, & ad me ſcribas, uelim. & , ut ad meas ineptias redeam, uelim me certiorem facias, P. Craſſus Vinu-

liæ filius, uiuóne P. Craſſo conſulari patre ſuo mortuus ſit, ut ego meminiſſe uideor, an poſt. item quæro de Regillo Lepidi filio, recténe meminerim patre uiuo mortuum. Cuſpiana explicabis, itemq́; Prætiana. De Attica, optime: & ei ſalutem dices, & Piliæ.

CICERO ATTICO S.

SCRIPSIT *ad me diligenter Sica de Silio, ſeq́; ad te rem detuliſſe, quòd tu idem ſcribis. mihi & res, & conditio placet, ſed ita, ut numerato malim, quàm æſtimatione: uoluptarias enim poſſeſſiones nolet Silius: uectigalibus autem ut his poſſum eſſe contentus, quæ habeo, ſic uix minoribus. unde ergo numerato? HS DC exprimes ab Hermogene, cum præſertim neceſſe erit. & domi uideo eſſe HS DC. reliquæ pecuniæ uel uſuram Silio pendemus, dum à Faberio, uel ab aliquo, qui Faberio debet, repræſentabimus. erit etiam aliquid alicunde. ſed totam rem tu gubernabis. Druſianis uero hortis multo antepono: neque ſunt unquam comparati, mihi crede. una me cauſa mouet, in qua ſcio me* τετυφῶσθαι, *ſed, ut facis, obſequere huic errori meo. nam quod ſcribis* ἐγγήραμα: *actum iam de iſto eſt; alia magis quæro.* Vale.

CICERO ATTICO S.

SICA, *ut ſcribit, etiam ſi nihil confecerit cum A. Silio, tamen ſe ſcribit X. cal. eſſe uenturum. cuius occupationibus ignoſco: eæq́; mihi ſunt notæ. De uoluntate tua, ut ſimul ſimus, uel ſtudio potius, & cupiditate, non dubito. De Nicia quod ſcribis: ſi ita me*

haberem, ut eius humanitate frui poſſem, in primis uellem illum mecum habere: ſed mihi ſolitudo & receſſus prouincia eſt: quod quia facile ferebat Sica, eo magis illum deſidero. præterea noſti Niciæ noſtri imbecillitatem, mollitiem, conſuetudinem uictus. cur ego illi moleſtus uelim, cum mihi ille iucundus eſſe non poſſit? uoluntas tamen eius mihi grata eſt. Vnam rem ad me ſcripſiſti, de qua decreui nihil tibi reſcribere: ſpero enim me à te impetraſſe, ut priuares me iſta moleſtia. Piliæ, & Atticæ ſalutem. Vale.

CECERO ATTICO S.

DE SILIANO *negotio, etſi mihi nõ eſt ignota conditio, tamen hodie me ex Sica arbitror omnia cogniturum. Cottæ quidem negas te noſſe. ſed ultra Silianã uillam eſt, quam puto tibi notam eſſe, uillula ſordida, & ualde puſilla: nihil agri: ad aliam rem loci ſatis, nihil ad eam, quam quæro. ſequor celebritatem. ſed, ſi perficitur de hortis Silij, hoc eſt, ſi perficis; (eſt enim totũ poſitum in te) nihil eſt ſcilicet, quod de Cotta cogitemus. De Cicerone, ut ſcribis, ita faciam. ipſi permittam de tempore. nummorũ quantum opus erit, ut permutetur, tu uidebis. Ex Aledio, quod ſcribis, ſi quid inueneris, ſcribes. & ego ex tuis animaduerto literis, et profecto tu ex meis, nihil habere nos, quod ſcribamus. eadem quotidie. quæ iam, iamq; ipſa contrita ſunt. tamen facere nõ poſſum, quin quotidie ad te mittam, ut tuas accipiam. De Bruto tamẽ, ſi quid habebis: ſcire enim iam puto, ubi Panſam expectet: ſi, ut cõſuetudo eſt, in prima prouincia, circiter calendas affuturus uidetur. uellem, tardius*

ualde enim urbem fugio multas ob cauſas. itaque idipſum dubito, an excuſationem aliquam ad illum præ: quod quidem uideo facile eſſe. ſed habemus ſatis temporis ad cogitandum. Piliæ, Atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE SILIO nihilo plura cognoui ex præſente Sica, quàm ex literis tuis. ſcripſeras enim diligẽter. ſi igitur tu illũ cõueneris, ſcribes ad me, ſi quid uidebitur. de quo putas ad me miſſum eſſe; ſit miſſum, nec'ne, neſcio: dictũ quidem mihi certe nihil eſt. tu igitur, ut cœpiſti: et ſi quid ita conficies, (quod equidem non arbitror fieri poſſe) ut illi probetur; Ciceronẽ, ſi tibi placebit, adhibebis. eius aliquid intereſt, uideri illius cauſa uoluiſſe: mea quidem nihil, niſi id quod tu ſcis, quod ego æſtimo. Quod me ad conſuetudinem reuocas, fuit meũ quidem iã pridem remp. regere, quod faciebam: ſed interea erat, ubi acquieſcerẽ. nunc plane nec ego uictum, nec uitam illam colere poſſum: nec in ea re, quid alijs uideatur, mihi puto curandum. mea mihi conſcientia pluris eſt, quàm omniũ ſermo. quod me ipſe per literas conſolatus ſum, non pœnitet me, quantum profecerim. mœrorem minui: dolorem nec potui, nec, ſi poſſem, uellem. De Triario, bene interpretaris uoluntatem meam. tu uero nihil, niſi ut illi uolent. amo illũ mortuum: tutor ſum liberis: totã domum diligo. De Caſtriciano negotio, ſi Caſtricius pro mãcipijs pecuniã accipere uolet, eamq; ei ſolui, ut nunc ſoluitur; certe nihil eſt cõmodius. ſin autẽ ita actum eſt, ut ipſa mancipia abduceret; non mihi uidetur eſſe æquum: rogas enim me, ut tibi ſcribam, quid

mihi uideatur : nolo enim negotij Quintum fratrem quidquam habere : quòd uideor mihi intellexiſſe, tibi uideri idem. Publius, ſi æquinoctium expectat, ut ſcribis Atedium dicere, nauigaturus uidetur. mihi autem dixerat, per Siciliam. utrum, & quando, uelim ſcire. & uelim aliquando, cum erit tuum commodum, Lentulum puerum uiſas, eiq; de mancipijs, quæ tibi uidebitur, attribuas. Piliæ, Atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

SILIVS, *ut ſcribis, hodie. cras igitur, uel potius cum poteris, ſcribes, ſi quid erit, cũ uideris. Nec ego Brutum uito, nec tamen ab eo leuationẽ ullam expecto: ſed erant cauſæ, cur hoc tẽpore iſtic eſſe nollem : quæ ſi manebunt, quærẽda erit excuſatio ad Brutum: et, ut nunc eſt, manſuræ uidentur. De hortis, quæſo explica. caput illud eſt, quod ſcis. ſequitur, ut etiam mihi ipſi quiddã opus ſit : nec enim eſſe in turba poſſum, nec à uobis abeſſe. huic meo conſilio nihil reperio iſto loco aptius. & de hac re quid tui conſilij ſit, mihi perſuaſum eſt, & eo magis, quòd idem intellexi tibi uideri, me ab Oppio, & Balbo ualde diligi. cum ijs cõmunices quantopere, & quare uelim hortos ; ſed ita poſſe, ſi expediatur illud Faberianum. ſin igitur auctores futuri, ſi qua etiam iactura facienda ſit in repreſentando, (quod poſſum) adducito : tum enim illud deſperatum denique intelliges, & quid inclinent ad hoc meum conſilium adiuuandum. ſi quid erit, magnum eſt adiumentum : ſin minus, quacunque ratione contendamus. uetus illud* ἐπίγραμμα *queadmodum ſcripſiſti, uel* αὐτάριον *pu-*

tato. De illo Oſtienſi nihil eſt cogitandum, ſi hoc non aſſequimur. à Lamia non puto poſſe. Damaſippi experiendum eſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAERO, quid ad te ſcribam: ſed nihil eſt: eadem quotidie. Quòd Lentulum inuiſis, ualde gratum. pueros attribue ei quot, & quos uidebitur. De Silij uoluntate uendendi, & de eo, quanti; tu uereri uideris, primum ne nolit, deinde ne tanti. Sica aliter. ſed tibi aſſentior. quare, ut ei placuit, ſcripſi ad Egnatium. quod Silius te cum Clodio loqui uult, potes id mea uoluntate facere, commodiusq; id eſt, quàm, quod ille à me petit, me ipſum ſcribere ad Clodium. De mancipijs Caſtricianis, commodiſſimum eſſe credo, tranſigere Egnatium: quod ſcribis te ita futurum putare. Cum Ouia quæſo quidem ut conficiatur. Quoniam, ut ſcribis, nox erat, in hodierna epiſtola plura expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

SILIVM mutaſſe ſententiam, Sica mirabatur. equidem magis miror, quòd, cum in filium cauſam conferret, quæ mihi non iniuſta uidetur: (habet enim qualem uult) ais te putare, ſi addiderimus aliud, à quo refugiat, cum ab ipſo id fuerit, deſtinatum uẽditurũ. Quæris à me, quod ſummum pretium conſtituam; & quantum anteire iſtos hortos, Druſi: acceſſi nunquam: Coponianam uillam, & ueterem, & non magnam, noui; ſiluam nobilem, fructum autem neutrius: quod tamen puto nos ſcire oportere. ſed mihi, utrius iſtorum, tempo-

re magis meo, quàm ratione æſtimandi ſunt. poſſim autem aſſequi, nec ne, tu uelim cogites. ſi enim Faberianum uenderem, explicare uel repræſentatione non dubitarem, de Silianis, ſi modo adduceretur, ut uenderet: ſi uenales non haberet, tranſirem ad Druſum, uel tanti, quanti Egnatius illum uelle tibi dixit. magno etiam adiumento nobis Hermogenes poteſt eſſe in repræſentando. at concede mihi quæſo, ut eo animo ſim, quo is debeat eſſe, qui emere cupiat. & tamen ſeruio ita cupiditati, & dolori meo, ut à te regi uelim. Egnatius mihi ſcripſit. is ſi quid tecum locutus erit, (commodiſſime enim per eum agi poteſt) ad me ſcribes: & id agendum puto: nam cum Silio non uideo confici poſſe. Piliæ, & Atticæ ſalutem. hæc ad te mea manu. uide quæſo, quid agendum ſit. Vale.

CICERO ATTICO S.

PVBLILIA *ad me ſcripſit, matrem ſuam cum Publilio loqui, eam ad me cum illo uenturam, & ſe una, ſi ego paterer. orat multis, & ſupplicibus uerbis, ut liceat, & ut ſibi reſcribam. res quàm moleſta ſit, uides. reſcripſi me, etiam grauius eſſe affectum, quàm tum, cũ illi dixiſſem, me ſolum eſſe uelle: quare nolle me hoc tempore eam ad me uenire. putabam, ſi nihil reſcripſiſſem, illam cum matre uenturam: nunc non puto: apparebat enim illas literas non illius eſſe. illud autem, quod fore uideo, ipſum uolo uitare, ne illæ ad me ueniant. & una eſt uitatio: & ego nollem: ſed neceſſe eſt. te hoc nunc rogo, ut explores, ad quam diem hic ita poſſim eſſe, ut ne opprimar. ages, ut ſcri=*

bis, temperate. Ciceroni uelim hoc proponas, (ita tamen, ſi tibi non iniquum uidebitur) ut ſumptus huius peregrinationis (quibus, ſi Romæ eſſet, domumq́; conduceret, quod facere cogitabat, facile contentus futurus erat) accommodet ad mercedes Argileti, & Auentini. & cum ei propoſueris, ipſe uelim reliqua moderere, quemadmodum ex his mercedibus ſuppeditemus ei quod opus ſit. præſtabo, nec Bibulum, nec Accidinum, nec Meſſallã, quos Athenis futuros audio, maiores ſumptus facturos, quàm quod ex eis mercedibus recipietur. itaque uelim uideas, primum conductores qui ſint, & quanti: deinde ut ſit, qui ad diẽ ſoluat: et quid uiatici, quid inſtrumenti ſatis ſit. iumento certe Athenis nihil opus ſit. quibus autẽ in uia utatur, domi ſunt plura, quàm opus erat: quod etiam tu animaduertis. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, ut heri ad te ſcripſi, ſi & Silius is fuerit, quem tu putas, nec Druſus facilem ſe præbuerit, Damaſippum uelim aggrediare. is, opinor, ita parteis fecit in ripa neſcio quotenorum iugerum, ut certa pretia conſtitueret; quæ mihi nota nõ ſunt. ſcribes ad me igitur, quidquid egeris. Vehementer me ſolicitat Atticæ noſtræ ualetudo; ut uerear etiam, ne qua culpa ſit. ſed & pædagogi probitas, & medici aſſiduitas, & tota domus in omni genere diligens me rurſus id ſuſpicari uetat. cura igitur: plura enim non poſſum. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO hic uel ſine Sica (Tironi enim melius eſt) fa-

cillime poſſem eſſe, ut in malis: ſed, cum ſcribas uidendum mihi eſſe, ne opprimar; ex quo intelligam, te certum illius profectionis diem non habere; putaui eſſe cõmodius, me iſtuc uenire; quod idem uideo tibi placere. cras igitur in Sicæ ſuburbano: inde, quemadmodũ ſuades, puto me in Ficulenſi fore. quibus de rebus ad me ſcripſiſti, quoniam ipſe uenit, coram uidebimus. tuam quidem & in agendis noſtris rebus, et in conſilijs ineundis, mihiq; dandis, in ipſis literis, quas mittis, beneuolentiam, diligentiam, prudentiam, mirifice diligo.

CICERO ATTICO S.

TV *tamen, ſi quid cum Silio, uel illo ipſo die, quo ad Sicam uenturus ero, certiorem me uelim facias, & maxime cuius loci detractionem fieri uelit. quod enim ſcribis, extremi; uide, ne is ipſe locus ſit, cuius cauſa de tota re, ut ſcis, eſt à nobis cogitatum. Hirtij epiſtolam tibi miſi, & recentẽ, & beneuole ſcriptam. ante, quàm proxime diſceſſi, nunquam mihi uenit in mentem, quo plus inſumptum in monimentũ eſſet, quàm neſcio quid quod lege conceditur, tantundem populo dandum eſſe: quod non magnopere moueret, niſi neſcio quo modo (ἀλόγως fortaſſe) nollẽ illud ullo nomine, niſi fani, appellari. quod ſi uolumus; uereor, ne aſſequi non poſſimus, niſi mutato loco. hoc quale ſit, quæſo conſidera: nam etſi minus urgeor, meq; ipſe propemodum collegi, tamen indigeo tui conſilij. itaque te uehementer etiam atque etiam rogo, magis quàm à me uis, aut pateris te rogari, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare. Vale.*

CICERO ATTICO S.

FANVM *fieri uolo, neque hoc mihi erui poteſt. ſepulcri ſimilitudiné effugere, non tam propter pœnam legis ſtudeo, quàm ut maxime aſſequar* ἀποθέωσιν: *quod poteram, ſi in ipſa uilla facerem: ſed, ut ſæpe lo cuti ſumus, commutationes dominorum reformido. in agro ubicunque fecero, mihi uideor aſſequi poſſe, ut po ſteritas habeat religionem. hæ meæ tibi ineptiæ (fatebor enim) ferendæ ſunt. non habeo, ne me quidem ipſum, qui cum tam audacter communicem, quàm te. ſi tibi res, ſi locus, ſi inſtitutum placet, lege quæſo legem, mihiq́; eam mitte. ſi quid in mentem ueniet, quomodo eam effugere poſſimus; utemur.* Ad Brutum *ſi quid ſcribes, niſi alienum putabis, obiurgato eum, quòd in* Cumano *eſſe noluerit propter eam cauſam, quam tibi di xi: cogitanti enim mihi, nihil tam uidetur potuiſſe fa= cere ruſtice. &, ſi tibi placebit ſic agere de fano, ut cœ= pimus; uelim cohortere, & exacuas* Cluatium*: nam etiam ſi alio loco placebit; illius nobis opera, conſilioq́; utendum puto. tu ad uillam fortaſſe cras.* Vale.

CICERO ATTICO S.

À TE *heri duas epiſtolas accepi, alteram pridie datam* Hilaro, *alteram eodẽ die tabellario. accepiq́; ab* Aegypta *literas eodem die,* Piliam, & Atticam *plane belle ſe habere. tuæ literæ mihi redditæ ſunt tertiodecimo die.* Quòd *mihi* Bruti *literas, gratum. ad me quoque miſit. eam ipſam ad te epiſtolam miſi, & ad eam exem plum mearũ literarum.* De *fano, ſi nihil mihi hortorũ*

inuenis

inuenis,qui quidem tibi inueniendi ſunt, ſi me tanti facis, quanti certe facis: ualde probo rationem tuam de Tuſculano. quamuis prudens ad cogitandum ſis, ſicut es: tamē, niſi magnæ curæ tibi eſſet, ut ego conſequerer id, quod magnopere uellem, nūquam ea res tibi tā belle in mentem uenire potuiſſet. ſed neſcio quo pacto celebritatē requiro. itaque hortos mihi conficias, neceſſe eſt. maxima eſt in Scapulæ celebritas, propinquitas præterea ubi ſis, ne totū diē in uilla. quare ante, quàm diſcedit, Othonem, ſi Romæ eſt, conuenias peruelim. ſi nihil erit, etſi tu meā ſtultitiam conſueſti ferre, eò tamen progrediar, ut mihi ſtomachere. Druſus enim certe uendere uult. ſi ergo aliud erit, non mea erit culpa, niſi emero? qua in re ne labar, quæſo prouide. prouidendi autē una ratio eſt, ſi quid de Scapulanis poſſumus. & uelim me certiorem facias, quandiu in ſuburbano ſis futurus. Apud Terentiam gratia opus eſt nobis, tuáq; auctoritate. ſed facies, ut uidebitur: ſcio enim, ſi quid mea interſit, tibi maiori curæ ſolere eſſe, quàm mihi. Hirtius ad me ſcripſit, Sex. Pompeiū Corduba exiſſe, & fugiſſe in Hiſpaniam citeriorem, Cneum fugiſſe neſcio quo, neque enim curo: nihil præterea noui. literas Narbone dedit XIIII. cal. Mai. Tu mihi de Caninij naufragio quaſi dubia re miſiſti. ſcribas igitur, ſi quid erit certius. Quod me à mœſtitia auocas, multū proficies, ſi locū fano dederis. multa mihi εἰς ἀποθέωσιν in mentē ueniunt: ſed loco ualde opus eſt. quare etiam Othonem uide. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON dubito, quin occupatiſſimus fueris, qui ad

me nihil literarum. ſed homo nequam, qui tuũ cõmodum non expectarit, cum ob eam unam cauſam miſſus eſſet. nũc quidẽ, niſi quid te tenuit, ſuſpicor eſſe in ſuburbano. at ego hic ſcribendo dies totos nihil equidem leuor, ſed tamen aberro. Aſinius Polio ad me ſcripſit de impuro noſtro cognato. quod Balbus minor nuper ſatis plane, Dolabella obſcure, hic apertiſſime. ferrem grauiter, ſi nouæ ægrimoniæ locus eſſet. ſed tamen quid impurius? ò hominem cauendum: quanquã mihi quidẽ. ſed tenendus dolor eſt. tu, quoniam neceſſe nihil eſt, ſic ſcribes aliquid, ſi uacabis. Quod putas oportere prouideri iam animi mei firmitatem, grauiusq́; quoſdam ſcribis de me loqui, quàm aut te ſcribere, aut Brutum: ſi, qui me fractum animo, & debilitatum putant, ſciant, quid literarum, & cuius generis conficiã; credo, ſi modo homines ſint, exiſtiment me, ſiue ita leuatus ſim, ut animum uacuũ ad res difficiles ſcribendas afferam, reprehendendũ non eſſe; ſiue hanc aberrationem à dolore delegerim, quæ maxime liberaliſſima, doctoq́; homine digniſſima, laudari etiam oportere. ſed cum ego faciam omnia, quæ facere poſſim ad me adiuuandum; tu effice id, quod uideo te non minus, quàm me, laborare. hoc mihi debere uideor, neque leuari poſſe niſi ſoluero, aut uidero me poſſe ſoluere, id eſt locũ, qualẽ uolo, inuenero. hæredes Scapulæ ſi iſtos hortos, ut ſcribis tibi Othonẽ dixiſſe, partibus quatuor factis, liceri cogitãt: nihil eſt ſcilicet emptori loci. ſin uenibunt: quid fieri poſſit, uidebimus. nam ille locus publicatus, qui eſt Treboniĳ, & Cuſiniĳ, erat ad me allatus. ſed ſcis aream eſſe. nullo pacto probo. Clodiæ ſane placent, ſed non puto eſſe uena-

leis. de Druſi hortis, quamuis ab ijs abhorreas, ut ſcribis; tamen eò confugiam, niſi quid inueneris. ædificatio me nõ mouet: nihil enim aliud ædificabo, niſi id, quod etiã ſi illos non habuero. Κύριος mihi ſic placuit, ut cætera Antiſthenis, hominis acuti magis, quàm eruditi. Vale.

CICERO ATTICO S.

TABELLARIVS cum ad me ſine literis tuis ueniſſet, exiſtimaui, tibi eã cauſam non ſcribendi fuiſſe, quòd pridie ſcripſiſſes, ea ipſa, ad quæ reſcripſi hac epiſtola. expectarã tamen aliquid de literis Aſinij Polionis. ſed nimium ex meo otio tuum ſpecto. quanquã tibi remitto, niſi quid neceſſe erit, neceſſe ne habeas ſcribere, niſi eris ualde otioſus. De tabellarijs facerẽ, quod ſuades, ſi eſſent ullæ neceſſariæ literæ, ut erant olim, cũ breuioribus diebus tamen quotidie reſpondebant tẽpori tabellarij. et erat aliquid, Silius, Druſus, alia quædam. nunc, niſi Otho extitiſſet, quid ſcriberemus, nõ erat. id ipſum dilatum eſt: tamen alleuor, cum loquor tecum abſens, multo etiã magis, cum tuas literas lego. ſed quoniam & abes, (ſic enim arbitror) & ſcribendi neceſſitas nulla eſt, conquieſcent literæ, niſi quid noui extiterit. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVALIS futura ſit Cæſaris uituperatio contra laudationẽ meã, perſpexi ex eo libro, quẽ Hirtius ad me miſit, in quo colligit uitia Catonis, ſed cũ maximis laudibus meis. itaque miſi librum ad Muſcam, ut tuis librarijs daret. uolo enim eum diuulgari: quod quo facilius fiat, imperabis tuis. συμβουλευτικὸν ſæpe conor: ni-

hil reperio: & quidem mecum habeo & Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον: ſed quid ſimile? illi, quæ & ipſis honeſta eſſent, ſcribebant, et grata Alexandro. ecquid tu eiuſmodi reperis? mihi quidem nihil in mentem uenit. Quod ſcribis te uereri, ne, & gratia, & auctoritas noſtra hoc meo mœrore minuatur: ego, quid homines aut reprehendant, aut poſtulent, neſcio: ne doleam? qui poteſt? ne iaceam? quis unquã minus? dum tua me domus leuabat, quis à me excluſus? quis uenit, qui offenderetur? Aſturam ſum à te profectus. legere iſti læti, qui me reprehendunt, tam multa non poſſunt, quàm ego ſcripſi: quàm bene, nihil ad rem: ſed genus ſcribendi id fuit, quod nemo abiecto animo facere poſſet. XXX dies in hortis fui. quis aut cõgreſſum meum, aut facilitatem ſermonis deſiderauit? nunc ipſum, ea lego, ea ſcribo, ut ij, qui mecũ ſunt, difficilius otium ferant, quàm ego laborem. ſi quis requirit, cur Romæ nõ ſim: quia diſceſſus eſt: cur nõ ſim in his meis prædiolis, quæ ſunt huius temporis; quia frequentiam illam non facile ferrem. ibi ſum igitur, ubi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus conſumere ſolebat. cum Romam uenero, nec uultu, nec oratione reprehendar. hilaritatem illam, qua hanc triſtitiam temporũ condiebamus, in perpetuum amiſi. conſtantia, & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis hoc uidetur effici poſſe, aliud tua gratia, aliud noſtra, ut præconi ſubijciantur. id niſi fit, excludemur. ſin ad tabulã uenimus, uincemus facultates Othonis noſtra cupiditate. nam quod ad me de Lentulo ſcribis, non eſt in eo. Faberiana modo res certa ſit, tuq; enitare, quod

facis: quod uolumus, conſequemur. Quod quæris, quã diu hic: paucos dies: ſed certũ nõ habeo: ſimul ac cõſtituero, ad te ſcribã: et tu ad me, quãdiu in ſuburbano ſis futurus. quo die ego ad te hæc miſi, de Pilia, et Attica mihi quoque eadẽ, quæ ſcribis, et ſcribũtur, et nũciãtur.

CICERO ATTICO S.

NIHIL *erat, quod ſcriberem: ſcire tamẽ uolebã, ubi eſſes; ſi abes, aut abfuturus es, quando rediturus eſſes. facias igitur me certiorẽ. & quod tu ſcire uolebas, ego quando ex hoc loco: poſtridie iduum Lanuuij conſtitui manere, inde poſtridie in Tuſculano, aut Romæ. utrum ſim facturus, eo ipſo die ſcies. Scis, quàm ſit φιλαίτιον συμφορα, minime in te quidem: ſed tamẽ aui de ſum affectus de fano; quod niſi, non dico, effectum erit, ſed fieri uidero, audebo hoc dicere, et tu, ut ſoles, accipies, incurſabit in te dolor meus, non iure ille quidẽ, ſed tamen feres hoc ipſum, quod ſcribo, ut omnia mea fers, ac tuliſti. omneis tuas conſolationes unam hanc in rem uelim conferas. ſi quæris, quid optem: primum Scapulæ, deinde Clodiæ, poſtea, ſi Silius nolet, Druſus aget iniuſte, Cuſinij, & Trebonij. puto Terentium eſſe dominum, Rebilum fuiſſe certo ſcio. ſin autem tibi Tuſculanum placet, ut ſignificaſti quibuſdam literis: tibi aſſentiar. hoc quidem utique perficies, ſi me leuari uis, quem iam etiam grauius accuſas, quàm patitur tua conſuetudo: ſed facis ſummo amore, & uictus fortaſſe uitio meo: ſed tamen, ſi me leuari uis, hæc ſumma leuatio, uel, ſi uerum ſcire uis, una. Hirtij epiſtolam ſi legeris, quæ mihi quaſi πρόπλασμα uidetur eius uituperatio*

nis, quam Cæſar ſcripſit de Catone, facias me, quid tibi uiſum ſit, ſi tibi erit cōmodum, certiorem. Redeo ad fanum. niſi hac æſtate abſolutum erit, quam uides integram reſtare; ſcelere me liberatum non putabo. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVLLVM *à te deſideraui diem literarū. uidebā enim quæ ſcribis: et tamē ſuſpicabar, uel potius intelligebam, nihil fuiſſe, quod ſcriberes. ad* VI. *id. uero & abeſſe te putabā; & plane uidebam, nihil te habere. ego tamen ad te fere quotidie mittam: malo enim fruſtra, quàm te non habere, cui des; ſi quid forte ſit, quod putes me ſcire oportere. itaque accepi* VI. *id. literas tuas inanes: quid enim habebas, quod ſcriberes? mihi tamen illud, quidquid erat, nō moleſtū fuit, nihil aliud, ſcire me, noui te nihil habere. ſcripſiſti tamen neſcio quid de Clodia. ubi ergo ea eſt, aut quādo uētura? placet mihi res ſic, ut ſecundū Othonē nihil magis. ſed neque hanc uenditurā puto; delectatur enim, et copioſa eſt: & illud alterū quàm ſit difficile, te nō fugit. ſed obſecro enitamur, ut aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. ego me hinc poſtridie exiturū puto, ſed aut in Tuſculanum, aut domum, inde fortaſſe Arpinū. cum certum ſciero, ſcribam ad te. Venerat mihi in mentem monere te, ut id ipſum, quod facis, faceres: putabā enim cōmodius te idē iſtud domi agere poſſe, interpellatione ſublata. Vale.*

CICERO ATTICO S.

EGO *poſtridie idūū, ut ſcripſi ad te ante, Lanuuij manere cōſtitui, inde aut Romæ, aut in Tuſculano. ſcies*

* ante utrunque. Quod ſcies recte illã rem fore leuamento; bene facis, cum id eſſet, mihi crede, perinde, ut exiſti mare tu non poſſes. res indicat, quantopere id cupiam, cũ tibi audeam confiteri, quem id non ita ualde probare arbitrer. ſed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus? immo uero etiã adiuuandus. De Othone, diffido, fortaſſe quia cupio: ſed tamen maior etiam res eſt, quàm facultates noſtræ, præſertim aduerſario & cupido, & locuplete, & hærede. proximum eſt, ut uelim Clodiæ. ſi iſta minus confici poſſunt, effice quiduis. ego me maiore religione, quàm quiſquam fuit ullius uoti, obſtrictum puto. uidebis etiam Trebonianos: etſi abſunt domini. ſed, ut ad te heri ſcripſi, conſiderabis etiam de Tuſculano; ne æſtas effluat: quod certe non eſt committendum. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET Hirtiũ aliquid ad te συμπαθῶς de me ſcripſiſſe, facile patior; (fecit enim humane) et te eius epiſtolã ad me nõ miſiſſe, multo facilius: tu enim etiam humanius. illius librum, quem ad me miſit de Catone, propterea uolo diuulgari ab tuis, ut ex iſtorũ uituperatione ſit illius maior laudatio. Quod per Muſtelam agis, habes hominẽ ualde idoneũ, meiq; ſane ſtudioſum iam inde à Pontiano. perfice igitur aliquid: quid autem aliud, niſi ut aditus ſit emptori? quod per quemuis hæredem poteſt effici: ſed Muſtelam id perfecturum, ſi rogaris, puto. mihi uero & locum, quem opto, ad id, quod uolumus, dederis, & præterea ἐγγήραμα. nam illa Silij, & Druſi non ſatis οἰκοδεσποτικὰ mihi uidentur: quid

enim ſedere totos dies in uilla iſta? igitur malim primũ Othonis, deinde Clodiæ. ſi nihil fiet, aut Druſo ludus eſt ſuggerendus, aut utendum Tuſculano. Quòd domi te incluſiſti, ratione feciſti: ſed quæſo confice, & te uacuũ redde nobis. ego hinc, ut ſcripſi antea, poſtridie idus Ianuarium, deinde poſtridie in Tuſculano: contudi enim animum, & fortaſſe uici, ſi modo permanſero. ſcies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. ſed quid eſt quæſo? Philotimus nec Cartini Pompeium teneri: qua de re literarum ad Clodium Patauinum miſſarum exẽplum mihi Oppius, & Balbus miſerant, ſe id factum arbitrari: bellumq; narrat reliquũ ſatis magnum. ſolet omnino eſſe Fuluiaſter: ſed tamen, ſi quid habes. uolo etiam ſcire de naufragio Caniniano, quid ſit. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO *hic duo magna συντάγματα abſolui: nullo enim alio modo à miſeria quaſi aberrare poſſum. tu mihi, etiã ſi nihil erit, quod ſcribas, quod fore ita uideo; tamẽ id ipſum ſcribas uelim, te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dũ modo ne his uerbis. De Attica, optime. ἀκηδία tua me mouet. etſi ſcribis nihil eſſe. In Tuſculano eo cõmodius ero, quòd & crebrius tuas literas accipiam, et te ipſum non nunquam uidebo: nam cæteroqui ἀνεκτότερα erant Aſturæ: nec hæc, quæ refricant, hic me magis angunt. etſi tamen, ubicunque ſum, illa ſunt mecũ. De Cæſare uicino ſcripſeram ad te, quia cognoram ex tuis literis. eum σύνναον Quirini malo, quàm Salutis. Tu uero peruulga Hirtium: id enim ipſum putàram, quod ſcribis; ut, cum ingeniũ amici noſtri probaretur,*

ὑπόθεσις uituperandi Catonis irrideretur. Vale.

CICERO ATTICO. S.

VINCAM, opinor, animum: Lanuuio pergā in Tuſculanum: aut enim mihi in perpetuum fundo il lo carendum eſt, (nam dolor idem manebit, tantum mediocrius) aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc ueniam, an ad decem annos: neque enim iſta maior admonitio, quàm quibus aſſidue conficior & dies, & noctes. quid ergo, inquies, nihil literæ? in hac quidē re, uereor, ne etiā contra: nā eſſem fortaſſe durior: exculto enim animo nihil agreſte, nihil inhumanum eſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

TV igitur, ut ſcripſiſti, nec id incōmodo tuo: uel binæ enim poterūt literæ. occurrā etiā, ſi neceſſe erit. ergo id quidē, ut poteris. De Muſtela, ut ſcribis. etſi magnum opus eſt. eo magis delabor ad Clodiam. quanquam in utroque Faberianū nomen explorandū eſt. de quo, nihil nocuerit, ſi aliquid cum Balbo eris locutus, & quidem, ut res eſt, emere nos uelle, nec poſſe ſine iſto nomine, nec audere incerto. ſed quando Clodia Romæ futura eſt, et quia tanti rem æſtimas, eò prorſus ſpecto, non quin illud malim: ſed & magna res eſt, et difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum hærede. etſi de cupiditate nemini concedam: cæteris rebus infirmiores ſumus. ſed hæc coram. Hirtij librum, ut facis, diuulga. De Philotimo, idem & ego arbitrabar. Domum tuam pluris uideo futuram uicino Cæſare. Tabellarium meū hodie expectamus. nos de Pilia, & Attica certiores faciet.

CICERO ATTICO S.

DOMI te libenter eſſe, facile credo. ſed uelim ſcire, quid tibi reſtet, aut iam'ne cõfeceris. ego te in Tuſculano expecto, eoq; magis, quòd Tironi ſtatim te uenturũ ſcripſiſti, & addidiſti, te putare opus eſſe. ſentiebã omnino, quantũ mihi præſens prodeſſes, ſed multo magis poſt diſceſſum tuum ſentio. quamobrẽ, ut ante ad te ſcripſi, aut ego ad te totus, aut tu ad me, quod licebit.

CICERO ATTICO S.

HERI nõ multo poſt, quàm tu à me diſceſſiſti, puto, quidã urbani, ut uidebãtur, ad me mãdata, et literas attulerũt à C. Mario C.F. eũ multis uerbis agere mecũ, per cognationẽ, quæ mihi ſecũ eſſet; per eũ Mariũ, quẽ ſcripſiſſem; per eloquẽtiã L. Craſſi aui ſui, ut ſe defenderẽ: cauſamq; ſuã mihi perſcripſit. reſcripſi, patrono illi nihil opus eſſe, quoniã Cæſaris, propinqui eius, omnis poteſtas eſſet, uiri optimi, & hominis liberaliſſimi: me tamẽ ei fauturũ. O tẽpora: fore, cũ dubitet Curtius cõſulatũ petere? ſed hæc hactenus. De Tirone mihi curæ eſt: ſed iam ſciã, quid agat: heri enim miſi, qui uideret: cui etiã ad te literas dedi. Epiſtolã ad Cæſarẽ tibi miſi. Horti quam in diẽ proſcripti ſint, uelim ad me ſcribas.

CICERO ATTICO S.

VT me leuarat tuus aduentus, ſic diſceſſus afflixit. quare, cũ poteris, id eſt cum Sexti auctioni operam dederis, reuiſes nos. uel unus dies mihi erit utilis, quid dicam gratus? ipſe Romam uenirẽ, ut una eſſemus, ſi

ſatis conſilium quadam de re haberem. Vale.

CICERO ATTICO S.

TIRONEM habeo citius, quàm uerebar. uenit etiā Nicias: & Valeriū hodie audiebā eſſe uēturū. quāuis multi ſint, magis tamē ero ſolus, quàm ſi unus eſſes. ſed expecto te à Peduceo utique. tu autē ſignificas aliquid, etiā ante. uerū id quidē, ut poteris. De Virgilio, ut ſcribis. hoc tamē uelim ſcire, quādo auctio. Epiſtolā ad Cæſarē mitti, uideo tibi placere. quid quæris? mihi quoque idē maxime placuit, et eo magis, quòd nihil eſt in ea niſi optimi ciuis, ſed ita optimi, ut tēpora, quibus parere omnes πολιτικοὶ præcipiunt. ſed ſcis nobis eſſe uiſum, ut iſti ante legerent. tu igitur id curabis. ſed, niſi plane ijs intelliges placere, mittenda non eſt. id autē utrum illi ſentiant, an uero ſimulent, tu intelliges. ſed mihi ſimulatio pro repudiatione fuerit. ἄλλο δὲ μηλώσῃ. De Cerelia quid tibi placeret, Tiro mihi narrauit: debere, non eſſe dignitatis meæ: perſcriptionem tibi placere: hoc metuere, alterum in metu non ponere. ſed & hæc, & multa alia coram. ſuſtinenda tamen, ſi tibi uidebitur, ſolutio eſt nominis Cereliani, dum & de Metone, & de Faberio ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

L. TVLLIVM Montanū noſti, qui cū Cicerone profectus eſt. ab eius ſororis uiro literas accepi, Montanū Plāco debere, quòd præs pro Flaminio ſit, HS XX. de ea re neſcio quid te à Montano rogatum. ſane uelim, ſiue Plancus eſt rogandus, ſiue qua re potes illum iuuare,

iuues. pertinet ad noſtrum officiū. ſi res tibi forte notior eſt, quàm mihi, aut ſi Plancum rogādum putas, ſcribas ad me uelim, ut, quid rei ſit, & quid rogādum, ſciam. De epiſtola ad Cæſarem quid egeris, expecto. De Silio non ita ſane laboro. tu mihi aut Scapulanos, aut Clodianos efficias, neceſſe eſt. ſed neſcio quid uideris dubitare de Clodia, utrum, quando ueniat, an ſint'ne uenales? Sed quid eſt, quod audio, Spintherem feciſſe diuortium? De lingua Latina ſecuri es animi, dices, qui talia conſcribis. ἀπόγραφα ſunt: minore labore fiunt. uerba tantum affero, quibus abundo. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, etſi nihil habeo, quod ad te ſcribā, ſcribo tamen, quia tecū loqui uideor. hic nobiſcū ſunt Nicias, & Valerius. hodie tuas literas expectabamus matutinas. erunt fortaſſe alteræ pomeridianæ, niſi te Epiroticæ literæ impedient, quas ego non interpello. miſi ad te epiſtolas ad Martianum, & ad Montanum. eas in eundē faſciculum uelim addas, niſi forte iam dediſti. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIII.

CICERO ATTICO S.

D Ciceronem ita ſcripſiſti, ut neque ſeuerius,
A neque temperatius ſcribi potuerit, nec magis,
quàm quēadmodū ego maxime uellē: prudēteſſime etiam ad Tullios. quare aut iſta proficient, aut

aliud agamus. De *pecunia uero, uideo à te omnem diligentiam adhiberi, uel potius iam adhibitã: & ſi efficis, à te hortos habebo. nec uero ullũ genus poſſeſſionis eſt, quod malim, maxime ſcilicet ob eã cauſam, quæ ſuſcepta eſt, cuius feſtinationẽ mihi tollis, quoniam de æſtate polliceris, uel potius recipis. deinde etiã ad* καταβίωσιν, *mœſtitiamq; minuẽdã nihil mihi reperiri poteſt aptius. cuius rei cupiditas impellit me interdum, ut te hortari uelim. ſed me ipſe reuoco: nõ enim dubito, quin, quod me ualde uelle putes, in eo tu meipſum cupiditate uincas. itaque iſtuc iã pro facto habeo.* Expecto, *quid iſtis placeat de epiſtola ad* Cæſarẽ. Nicias *te, ut debet, amat, uehementerq; tua ſui memoria delectatur.* Ego *uero* Peduceum *noſtrũ uehementer diligo: nã & quãti patrem feci, totum in hunc: ipſum per ſe æque amo, atque illum amaui; te uero plurimũ, qui hoc ab utroque noſtrũ fieri uelis.* Si *hortos inſpexeris, etſi de epiſtola certiorẽ me feceris, dederis mihi quod ad te ſcribam: ſin minus, ſcribam tamen aliquid: nunquam enim deerit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

GRATIOR *mihi celeritas tua, quàm ipſa res: quid enim indignius? ſed iã ad iſta obduruimus, & humanitatẽ omnẽ exuimus.* Tuas *literas hodie expectabã, nihil equidẽ ut ex ijs noui: quid enim? uerũtamẽ.* Oppio, & Balbo *epiſtolas deferri iubebis, et tamen* Piſonem *ſicubi de auro.* Faberius *ſi uenerit, uidebis, ut tantũ attribuatur, ſi modo attribuetur, quantũ debetur. accipies ab* Erote. Ariarathes Ariobarzanis *filius* Romam *uenit. uult, opinor, regnum aliquod emere à* Cæſare. *nam, quo*

modo nunc eſt, pedẽ ubi ponat in ſuo, nõ habet. omnino eum Sextius noſter parochijs publicis occupauit: quod quidem facile patior. uerũtamen, quòd mihi ſummo beneficio meo magna cũ fratribus illius neceſſitudo eſt, inuito eum per literas, ut apud me diuerſetur. ad eam rem cum mitterẽ Alexandrum, has ei dedi literas. Cras igitur auctio Peducei: cum poteris ergo: etſi impediet fortaſſe Faberius: ſed tamen, cum licebit. Dionyſius noſter grauiter queritur, & tamen iure, à diſcipulis abeſſe tandiu. multis uerbis ſcripſit ad me, credo item ad te. mihi quidem uidetur etiam diutius abſuturus. ac nollem: ualde enim hominem deſidero. Vale.

CICERO ATTICO S.

À TE literas expectabam, nondum ſcilicet, nã has mane reſcribebã. Ego uero iſta nomina ſic probo, ut nihil aliud me moueat, niſi quòd tu uideris dubitare. illud enim non accipio in bonam partem, quòd ad me refers. quid? ipſe negotium meum gererem, niſi conſilio tuo? ſed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, qua ſemper uteris, quàm quòd dubites de nominibus iſtis. etenim Cœlium nõ probas: plura non uis. utrunque laudo: his igitur utendum eſt. præs aliquando factus eſſet, in his quidem tabulis. à me igitur omnia. * quòd dies longiores: teneamus modo, quod uolumus: puto fore iſtam etiam à præcone diem, certe ab hæredibus. De Criſpo, & Muſtela uidebis: & uelim ſcire, quæ ſit pars duorũ. De Bruti aduentu eram factus certior. attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas. miſi ad te epiſtolam, quia commode ſcripta erat. Vale.

CICERO ATTICO S.

HABEO munus à te elaboratũ decem legatorũ. & quidem puto: nã filius anno poſt quæſtor fuit, quàm conſul Mũmius. ſed quoniã ſæpius de nominibus quæris quid placeat: ego quoque tibi ſæpius reſpondeo, placere. Si quid poteris cum Piſone, conficies: Aulus enim uidetur in officio futurus. Velim ante poſſis: ſi minus, utique ſimul, cum Brutus ueniet in Tuſculanũ. magni intereſt mea, una nos eſſe. ſcies autẽ, qui dies is futurus ſit, ſi puero negotiũ dederis, ut quærat. Spurium Mũmium putaram in decem legatis fuiſſe, & uidelicet: etenim εὔλογον, fratri fuiſſe. fuit enim ad Corinthum.

CICERO ATTICO S.

MISI tibi Torquatũ. colloquere tu quidẽ cũ Silio, ut ſcribis, et urge. illã diẽ negabat eſſe mẽſe Maio, iſtã nõ negabat. ſed tu, ut omnia, iſtuc quoque ages diligenter. De Criſpo, et Muſtela ſcilicet, cũ quid egeris. Quoniã ad Bruti aduẽtũ fore te nobiſcum polliceris, ſatis eſt, præſertim cũ hi tibi dies in magno noſtro negotio cõſumãtur.

CICERO ATTICO S.

DE aquæductu probe feciſti. columnarium, uide, ne nullum debeamus. quanquam mihi uideor audiſſe à Camillo, cõmutatam eſſe legem. Piſoni, quid eſt, quod honeſtius reſpondere poſſimus, quàm ſolitudinẽ Catonis? nec cohæredibus ſolum Herennianis, ſed etiã, ut ſcis, (tu enim mecum egiſti) de puero Lucullo: quam pecuniam tutor (nã hoc quoque ad rẽ pertinet) in Achaia ſumpſe-

rat. ſed agit liberaliter, quoniam negat ſe quidquam facturum contra noſtram uoluntatem. coram igitur, ut ſcribis, conſtituemus, quemadmodum rem explicemus. quòd reliquos cohæredes conueniſti, plane bene. Quod epiſtolam meam ad Brutum poſcis, nō habeo eius exemplum, ſed tamē ſaluum eſt, & ait Tiro te habere oportere, &, ut recordor, una cum illius obiurgatoria tibi meam quoque, quam ad eum reſcripſeram, miſi. Iudiciali moleſtia ut caream, uidebis. Tuditanum iſtum, proauum Hortenſij, plane non noram; & filium, qui tum non potuerat eſſe legatus, fuiſſe putaram. Mumiū fuiſſe ad Corinthū, pro certo habeo: ſæpe enim hic Spurius, qui nuper eſt * epiſtolas mihi pronunciabat uerſiculis facetis ad familiareis miſſas à Corintho. ſed non dubito, quin fratri fuerit legatus, non in decem. atque hoc etiam accepi, nō ſolitos maiores noſtros legare in decem, qui eſſent imperatorum neceſſarij, ut nos, ignari pulcherrimorum inſtitutorum, aut negligentes potius, M. Lucullum, & L. Murænam, & cæteros ad L. Lucullū miſimus. illudq́; εὐλογώτατον, illum fratri in primis eius legatis fuiſſe. Vale.

CICERO ATTICO S.

OPERAM tuam multā, qui & hæc cures, & mea expedias, & ſis in tuis multo minus diligēs, quàm in meis. Sextius apud me fuit, & Theopompus pridie: ueniſſe à Cæſare narrabat literas. hoc ſcribere, ſibi certū eſſe Romæ manere, cauſamq́; eā aſcribere, quæ erat in epiſtola noſtra, ne ſe abſente leges ſuæ negligerentur, ſicut eſſet neglecta ſumptuaria. eſt εὔλογον: idq́; eram

ſuſpicatus

ſuſpicatus. ſed iſtis mos gerendus eſt, niſi placet hanc ipſam ſententiã nos perſequi. et Lentulũ cum Metella feciſſe diuortium. hæc omnia tu melius. reſcribes igitur quidquid uoles, dum modo quid. iam enim non reperio, quid te reſcripturum putem, niſi forte de Muſtela, aut ſi Silium uideris. Brutus heri uenit in Tuſculanum poſt horam decimam. hodie igitur me uidebit: ac uellẽ, cum tu adeſſes. miſi equidem ei nunciari, te, quoad potuiſſes, expectaſſe eius aduentũ, uenturũq́; ſi audiſſes, meq́;, ut facio, continuo te certiorẽ eſſe facturũ. Vale.

CICERO ATTICO S.

PLANE nihil erat, quod ad te ſcriberem: modo enim diſceſſeras, et paulo poſt triplices remiſeras. uelim cures faſciculum ad Veſtoriũ deferendũ: & alicui des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus num quis in Pompeiano, Nolano uenalis ſit. Epitomen Bruti Cœlianorum uelim mihi mittas, & à Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. te idibus uidebo cum tuis. Vale.

CICERO ATTICO S.

COMMODVM diſceſſeras heri, cum Trebatius uenit, paulo poſt Curtius, hic ſalutandi cauſa, ſed manſit inuitatus. Trebatium nobiſcum habemus. hodie mane Dolabella. multus ſermo ad multũ diem. nihil poſſum dicere ἐκτενέστερον, nihil φιλοστοργότερον. uentum eſt tamen ad Quintum. multa ἄφατα, ἀδιήγητα, ſed unum eiuſmodi, quod, niſi exercitus ſciret, non modo Tironi dictare, ſed ne ipſe quidem auderem ſcribere. ſed hactenus. εὐκαίρως ad me uenit, cum haberem Do

labellam, Torquatus: humaniſſimeq; Dolabella, quibus uerbis ſecum egiſſem, expoſuit: commodum enim egeram diligentiſſime. quæ diligentia grata eſt uiſa Torquato. A te expecto, ſi quid de Bruto. quanquã Nicias confectum putabat, ſed diuortium non probari: quo etiam magis laboro idem, quod tu: ſi quid eſt enim offenſionis, hæc res mederi poteſt. mihi Arpinum eundum eſt: nam & opus eſt conſtitui à nobis illa prædiola; & uereor, ne excundi poteſtas non ſit, cum Cæſar uenerit: de cuius aduentu eam opinionem Dolabella habet, quam tu cõiecturam faciebas ex literis Meſſallæ. cum illuc uenero, intellexeroq; quid negotij ſit, tum, ad quos dies rediturus ſim, ſcribam ad te. Vale.

CICERO ATTICO S.

MINIME miror, te et grauiter ferre de Marcello, & plura uereri periculi genera: quis enim hoc timeret, quod neque acciderat antea, nec uidebatur natura ferre, ut accidere poſſet? omnia igitur metuenda. ſed illud παρὰ τὴν ἱστορίαν tu, præſertim me reliquum conſularem. quid tibi Seruius, quid uidetur? quanquam hoc nullam ad partem ualet ſcilicet, mihi præſertim, qui non minus bene actum cum illis putem. quid enim ſumus? aut quid eſſe poſſumus? domi'ne, an foris? quòd niſi hoc mihi ueniſſet in mentem, ſcribere iſta neſcio quæ, quò uerterem me, non haberem. ad Dolabellam, ut ſcribis, ita puto faciendum, κοινότερα quædam, & πολιτικώτερα. faciendum certe aliquid eſt: ualde enim deſiderat. Brutus ſi quid, curabis ut ſciam. cui quidem quamprimum agendum puto, præſertim

ſi ſtatuit : ſermunculum enim omnem aut reſtinxerit, aut ſedarit : ſunt enim, qui loquantur etiam mecum. ſed hæc ipſe optime, præſertim ſi etiam tecum loquetur. Mihi eſt in animo proficiſci X I. cal. hic enim nihil habeo quod agam, ne hercule illic quidem, nec uſquam, ſed tamen illic. hodie Spintherem expecto : miſit enim Brutus ad me : per literas purgat Cæſarem de interitu Marcelli : in quem, ne ſi inſidijs quidem ille interfectus eſſet, caderet ulla ſuſpicio. nunc uero, cum de Magio conſtet, non'ne furor eius omnem cauſam ſuſtinet? plane, quid ſit, non intelligo. explanabis igitur. quanquam nihil habeo, quod dubitem, niſi, ipſo Magio quæ fuerit cauſa amentiæ : pro quo quidem etiam ſponſor factus eſt. nimirùm id fuit : ſoluendo enim non erat : credo enim petiſſe à Marcello aliquid, & illum, ut erat, conſtantius reſpondiſſe, οὐ γὰρ ὄνειδος. Vale.

CICERO ATTICO S.

CREDEBAM eſſe facile : totum eſt aliud, poſtea quàm ſum à te diiunctior. ſed fuit faciendum, ut & conſtituerem mercedulas prædiorum, & ne magnū onus obſeruantiæ Bruto noſtro imponerem : poſthac enim poterimus commodius colere inter nos in Tuſculano : hoc autem tempore, cum ille me quotidie uidere uellet, ego ad illum ire non poſſem, priuabatur omni delectatione Tuſculani. tu igitur, ſi Seruilia uenerit, ſi Brutus quid egerit, etiam ſi conſtituerit quando obuiā, quidquid denique erit, quod ſcire me oporteat, ſcribes. Piſonem, ſi poteris, conuenias. uides, quàm maturum ſit. ſed tamen, quod commodo tuo fiat. Vale.

CICERO ATTICO S.

VALDE me momorderunt epiſtolæ tuæ de Attica noſtra: eædē tamen ſanauerunt: quòd enim te ipſe cõſolabare eiſdem literis, id mihi erat ſatis firmũ ad leniendam ægritudinē. Ligarianã præclare uendidiſti. poſthac quidquid ſcripſero, tibi præconium deferã. Quod ad me de Varrone ſcribis, ſcis, me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitũ ſcribere, ut Varronē nuſquam poſſem intexere. poſtea autē quàm hæc cœpi φιλολογώτερα, iam Varro mihi denũciauerat magnã ſane, & grauem προσφώνησιν. bienniũ præterijt, cũ ille καλλιππίδης aſſiduo curſu cubitũ nullum proceſſerit. ego autem me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, ſi modo potuiſſem: nam hoc etiã Heſiodus aſcribit, αἴ κε δύνηαι. nunc illam περὶ τελῶν σύνταξιν, ſane mihi probatam, Bruto, ut tibi placuit, deſpondimus. idq́; cum non nolle mihi ſcripſiſti. ergo illam ἀκαδημικὴν, in qua homines, nobiles illi quidem, ſed nullo modo philologi, nimis acute loquũtur, ad Varronem transferamus: etenim ſunt Ἀντιόχεια, quæ iſte ualde probat. Catulo, et Lucullo alibi reponemus, ita tamen, ſi tu hoc probas: deq́; eo mihi reſcribas, uelim. De Brinniana auctione accepi à Veſtorio literas. ait, ſine ulla controuerſia rem ad me eſſe collatam (Romæ uidelicet, aut in Tuſculano me fore putauerũt) ad VIII. cal. Quint. dices igitur uel amico tuo, uel Othoni cohæredi meo, uel Labeoni noſtro, paulũ proferant auctionē; me circiter nonas in Tuſculano fore. cũ Piſone Erotē habes. De Scapulanis hortis toto pectore cogitemus. dies adeſt.

CICERO ATTICO S.

COMMOTVS tuis literis, quòd ad me de Varrone ſcripſeras, totam Academiam ab hominibus nobiliſſimis abſtuli, tranſtuliq; ad noſtrum ſodalem, & ex duobus libris contuli in quatuor. grandiores ſunt omnino, quàm erant illi, ſed tamen multa detracta. tu autem mihi peruelim ſcribas, qui intellexeris illum uelle. illud utique ſcire cupio, quem intellexeris ab eo ζυλοτυπεῖσθαι, niſi forte Brutum. Id hercle reſtabat. ſed tamen ſcire peruelim. libri quidem ita exierunt, (niſi forte me communis φιλαυτία decipit) ut in tali genere ne apud Græcos quidem ſimile quidquam. tu illam iacturam feres æquo animo, quòd illa, quæ habes de Academicis, fruſtra deſcripta ſunt. multo tamen hæc erunt ſplendidiora, breuiora, meliora. nunc autem ἀπορῶ, quò me uertam. uolo Dolabellæ ualde deſideranti. non reperio, quid: & ſimul αἰδέομαι Τρῶας: neque, ſi aliquid, potero μέμψιν effugere. aut ceſſandum igitur, aut aliquid excogitandum. ſed quid hæc leuia curamus? Attica mea, obſecro te, quid agit? quæ me ualde angit. ſed crebro reguſto tuas literas. in his acquieſco: tamen expecto nouas. Vale.

CICERO ATTICO S.

BRINNII libertus, cohæres noſter, ſcripſit ad me, uelle, ſi mihi placet, cohæredes, & Sabinum Albium ad me uenire. id ego plane nolo. hæreditas tanti nō eſt. & tamen obire auctionis diem facile poterunt, (eſt enim III. idus) ſi me in Tuſculano poſtridie nonas

mane conuenerint. quod ſi laxius uolẽt proferre diem,
poterunt uel biduum, uel triduum, uel ut uidebitur:
nihil enim intereſt. quare, niſi iam profecti ſunt, retine=
bis homines. De Bruto ſi quid erit, de Cæſare ſi quid ſcies
præterea, ſcribes. Illud etiã atque etiã conſideres uelim,
placeat'ne tibi mitti ad Varronem, quod ſcripſimus: etſi
etiã ad te aliquid pertinet: nã ſcito, te ei dialogo adiun=
ctũ eſſe tertiũ. opinor igitur conſideremus. etſi nomina
iã facta ſunt: ſed uel induci, uel mutari poſſunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID agit, obſecro te, Attica noſtra? nam triduo
abs te nullas acceperam: nec mirum: nemo enim uene=
rat: nec fortaſſe cauſa fuerat. itaque, ipſe quid ſcribe=
rem, non habebã. quo autẽ die ds Valerio dabam, expe
ctabam aliquem meorũ: qui ſi ueniſſet, et à te quid at=
tuliſſet, uidebã non defuturũ, quid ſcriberem. Vale.

CICERO ATTICO S.

NOS, cum flumina, & ſolitudinem ſequeremur,
quo facilius ſuſtentare nos poſſemus, pedem è uilla ad=
huc egreſſi non ſumus: ita magnos, & aſſiduos imbres
habebamus. illã Academicen σύνταξιν totam ad Var=
ronem traduximus: modo fuit Catuli, Luculli, Horten
ſij: deinde, quia παρὰ τὸ πρέπον uidebatur, quòd erat
hominibus non ignota, nõ illa quidem ἀπαιδευσία, ſed
in ijs rebus ἀτριψία; ſimul ac ueni ad uillam, eoſdem
illos ſermones ad Catonem, Brutumq; tranſtuli. ecce
tuæ literæ de Varrone. nemini uiſa eſt aptior Ἀντιό=
χεια ratio. ſed tamen uelim ſcribas ad me, primum

placeat'ne tibi aliquid ad illum : deinde, ſi placebit, hoc ne potiſſimũ. Quid Seruilia, iam'ne uenit ? Brutus ecquid agit, ecquando ? de Cæſare quid auditur ? ego ad nonas, quemadmodũ dixi. tu cũ Piſone, ſi quid poteris.

CICERO ATTICO S.

DE VI. expectabam Roma aliquid. non imperaſſem igitur aliquid tuis. nunc eadẽ illa, quid Brutus cogitet, aut ſi aliquid egit, et quid à Cæſare. ſed quid iſta, quæ minus curo ? Attica noſtra quid agat, ſcire cupio. etſi tuæ literæ (ſed iam nimis ueteres ſunt) recte ſperare iubent. tamen expecto recens aliquid. Vale.

CICERO ATTICO S.

VIDES, propinquitas quid habet. nos uero cõficiamus hortos. colloqui uidebamur, in Tuſculano cum eſſem : tãta erat crebritas literarũ : ſed id quidẽ iam erit. ego interea admonitu tuo perfeci ſane argutulos libros ad Varronẽ : ſed tamẽ expecto, quid ad ea, quæ ſcripſi ad te: primum, qui intellexeris eũ deſiderare à me, cum ipſe homo πολυγραφώτατος nunquã me laceſſiſſet : deinde, quẽ ζηλοτυπεῖν : multo Hortenſiũ minus, aut eos, qui de rep. loquũtur. plane hoc mihi explices uelim: in primis, maneas'ne in ſententia, ut mittam ad eum, quæ ſcripſi; an nihil neceſſe putes. ſed hæc coram.

CICERO ATTICO S.

COMMODVM diſceſſerat Hilarus librarius IIII. cal. cui dederã literas ad te, cum uenit tabellarius cum tuis literis pridie datis, in quibus illud mihi gratiſ-

ſimum fuit, quòd Attica noſtra rogat te, ne triſtis ſis, quodq́; tu ἀκίνδυνα eſſe ſcribis. Ligarianam, ut uideo, præclare auctoritas tua commendauit: ſcripſit enim ad me Balbus, ac Oppius, mirifice ſe probare, ob eamq́; cau ſam ad Cæſarem meam ſe oratiunculam miſiſſe. hoc igi tur idem tu mihi antea ſcripſeras. In Varrone iſta cauſa me non moueret, ne uiderer φιλένδοξος: ſic e= nim conſtituebam, neminem includere in dialogos eo= rum, qui uiuerent: ſed quia ſcribis & deſiderari à Var rone, & magni illum æſtimare, eos confeci, & abſol= ui, neſcio quàm bene, ſed ita accurate, ut nihil poſſet ſupra. Academicam omnem quæſtionem libris quatuor. in eis, quæ erant contra ἀκαταληψίαν præclare colle= cta ab Antiocho, Varroni dedi: ad ea ipſe reſpondeo: tu es tertius in ſermone noſtro. ſi Cottam, & Varronem fe ciſſem inter ſe diſputantes, ut à te proximis literis ad= moneor, meum κωφὸν πρόσωπον eſſet. hoc in antiquis perſonis ſuauiter fit, ut & Heraclides in multis, et nos ſex de rep. libris fecimus. ſunt etiam de oratore noſtri tres, mihi uehementer probati. in eis quoque eæ perſonæ ſunt, ut mihi tacendum fuerit: Craſſus enim loqui= tur, Antonius, Catulus ſenex, C. Iulius frater Catuli, Cotta, Sulpicius. puero me hic ſermo inducitur, ut nul læ eſſe poſſent partes meæ. quæ autem his temporibus ſcripſi, Ἀριστοτέλειον morem habent, in quo ſermo ita inducitur cæterorum, ut penes ipſum ſit principatus. ita confeci quinque libros περὶ τελῶν, ut Epicurea L. Torquato, Stoica M. Catoni, περιπατητικὰ M. Pi= ſoni daremus. ἀζηλοτύπητον id fore putaram, quòd omnes illi deceſſerant. hæc Academica, ut ſcis, cum

Catulo, Lucullo, Hortenſio contuleram. ſane in perſonas non cadebant: erant enim λογικώτερα, quàm ut illi de ijs ſomniaſſe unquam uiderentur. itaque, ut legi tuas de Varrone, tanquam ἕρμαιον arripui. aptius eſſe nihil potuit ad id philoſophiæ genus, quo ille maxime mihi delectari uidetur, measq; parteis, ut non ſim conſecutus, ut ſuperior mea cauſa uideatur: ſunt enim uehementer πιθανὰ Antiochia: quæ diligenter à me expreſſa, acumen habent Antiochi, nitorem orationis noſtrum: ſi modo is eſt aliquis in nobis. ſed tu, dandos ne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam uidebis. mihi quædam occurrunt, ſed ea coram. Vale.

CICERO ATTICO S.

À CAESARE literas accepi conſolatorias, datas prid. cal. Mai. Hiſpali. De urbe augenda quid ſit promulgatum, non intellexi. id ſane ſcire uelim. Torquato noſtra officia grata eſſe facile patior: eaq; augere non deſinam. De uxore Tuberonis, & priuigna, neque poſſum iam abdere, (eſt enim res peruulgata) neque Tuberonē uolo defendere: mirifice eſt enim φιλαίτιος. Theatrum quidem ſane bellum habuiſti. ego, etſi hoc loco facillime ſuſtentor, tamen te uidere cupio: itaque, ut conſtitui, adero. Fratrem credo à te eſſe conuentum. ſcire igitur ſtudeo, quid egeris. De fama nihil ſane laboro. etſi ſcripſeram ad te tunc ſtulte. nihil melius: curandum enim non eſt: atque hoc, in omni uita ſua quenque à recta conſcientia tranſuerſum unguem non oportere diſcedere. uiden', quàm φιλοσόφως? an tu nos fruſtra exiſtimas hæc in manibus habere? δεδῆ-

χθαι te nollē, quod nihil erat: redeo enim rurſus eodē, quidquā'ne me putas curare in toto, niſi ut ei ne deſim? id ago ſcilicet, ut iudicia uidear tenere: μὴ γὰρ αὐτοῖς. uellē tā domeſtica ferre poſſem, quàm iſta contēnere. putas autē me uoluiſſe aliquid, quod perfectū non ſit? nō licet ſcilicet ſententiam ſuam: ſed tamen, quæ tum acta ſunt, non poſſum non probare: et tamē non curare pulchre poſſum, ſicuti facio. ſed nimium multa de nugis.

CICERO ATTICO S.

AD Hirtium dederam epiſtolam ſane grandē, quā ſcripſeram proxime in Tuſculano. huic, quam tu mihi miſiſti, reſcribā alias: nunc alijs malo. Quid poſſum de Torquato, niſi aliquid à Dolabella? quod ſimul ac, continuo ſcietis: expectabam hodie aut ſummum cras ab eo tabellarios: qui ſimul ac uenerint, mittentur ad te. à Quinto expecto: proficiſcens enim è Tuſculano VIII. cal. ut ſcis, miſi ad eum tabellarios. nunc, ad rem ut redeam, INHIBERE illud tuum, quod ualde mihi arriſerat, uehementer diſplicet: eſt enim uerbum totum nauticum. quanquā id quidem ſciebam: ſed arbitrabar ſuſtineri remos, cum inhiberi eſſent remiges iuſſi. id nō eſſe eiuſmodi didici heri, cum ad uillam noſtram nauis appelleretur: non enim ſuſtinēt, ſed alio modo remigāt. id ab ἐποχῆς remotiſſimū eſt. quare facies, ut ita ſit in libro, quemadmodum fuit. dices hoc idem Varroni, ſi forte mutauit. nec eſt melius quidquam, quàm ut Lucullus Suſtineat currū, ut bonū ſæpe agitator, equoſq́;. ſemperq́; Carneades προβολὴν pugilis, & retentionē aurigæ ſimilem facit ἐποχῇ. inhibitio autem remigum

motum habet, & uehementiorem quidem, remigatio-
nis nauem conuertentis ad puppim. uides, quanto hoc
diligentius curem, quàm aut de rumore, aut de Pollio-
ne. De Panſa etiam, ſi quid certius: credo enim palam
factum eſſe. De Critonio, ſi quid eſſet. Certe'ne de Me-
tello, & Balbino? dic mihi, placet'ne tibi primum edere
iniuſſu meo? hoc ne Hermodorus quidem faciebat, is,
qui Platonis libros ſolitus eſt diuulgare, ex quo λόγοι-
σιν Ἑρμόδωρος. quid illud? rectum'ne exiſtimas cui-
quam quidquam ante, quàm Bruto? cui te auctore
προσφωνῶ. ſcripſit enim Balbus ad me, ſe à te quin-
tum de finibus librum deſcripſiſſe: in quo non ſane
multa mutaui, ſed tamen quædam. tu autem commo-
de feceris, ſi reliquos continueris, ne & ἀδιόρθωτα
habeat Balbus, & ἕωλα Brutus. ſed hæc hactenus,
ne uidear περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etſi nunc quidem
maxima mihi ſunt hæc: quid eſt enim aliud? Varroni
quidem quæ ſcripſi te auctore, ita propero mittere, ut
iam Romam miſerim deſcribenda. ea ſi uoles, ſtatim ha-
bebis: ſcripſi enim ad librarios, ut fieret tuis, ſi uelles,
deſcribendi poteſtas. ea uero continebis, quoad ipſe te ui-
deam. quod diligentiſſime facere ſoles, cum à me tibi di-
ctum ſit. quo modo autem fugit me tibi dicere? mi-
rifice Cerelia, ſtudio uidelicet philoſophiæ flagrans,
deſcribit à tuis. iſtos ipſos de finibus habet. ego
autem tibi confirmo, (poſſum falli, ut humanus) à
me non habere: nunquam enim ab oculis meis abfue-
runt. tantum porro aberat, ut binos ſcriberent: uix ſin
gulos confecerunt. tuorum tamen eo nullum delictum
arbitror, idemq; te uolo exiſtimare: à me enim præter-

miſſum eſt, ut dicerem eos exire nondum uelle. hui quandiu de nugis: de re enim nihil habeo, quod loquar. De Dolabella tibi aſſentior. cohæredes, ut ſcribis, in Tuſculano. De Cæſaris aduentu, ſcripſit ad me Balbus, non ante cal. Sext. De Attica optime, quòd leuius, a. lenius, & quòd fert εὐκόλως. Quod autem de illa noſtra cogitatione ſcribis, in qua nihil tibi credo ea, quæ noui: ual de probo hominem, domum, facultates. quod caput eſt, ipſum non noui, ſed audio laudabilia de Scrofa: etiam proxime accedit, ſi quid hoc ad rem. εὐγενέστερος eſt etiam, quàm pater. coram igitur, & quidem propenſo animo ad probandum: accedit enim, quòd patrem (ut ſcire te puto) plus etiam, quàm non modo tu, ſed quàm ipſe ſcit, amo, idq́; & merito, & iandiu. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE VARRONE, *non ſine cauſa, quid tibi placeat, tam diligenter exquiro. occurrunt mihi quædam: ſed ea coram. te autem ἀσμενέστατα intexui, faciamq́; id crebriùs: proximis enim tuis literis primum, te id nõ nolle, cognoui. De Marcello ſcripſerat ad me Caſſius antea, τὰ κατὰ μέρος Seruius. rem acerbam. ad prima redeo. ſcripta noſtra nuſquam malo eſſe, quàm apud te, ſed ea tum foras dari, cum utrique noſtrum uidebitur. ego & librarios tuos culpa libero, neque te accuſo, & tamen aliud quiddam ad te ſcripſeram, Cereliam quædam habere, quæ niſi à te non potuerit. Balbo quidem intelligebam ſatisfaciendum fuiſſe: tantum uolebam, aut obſoletum Bruto, aut Balbo incohatum dari. Varroni, ſimul ac te uidero, ſi tibi uidebitur, mittam.*

quid autem dubitarim, cum uidero te, ſcies. Attributos quòd appellas, ualde probe. Te de prædio auiæ exerceri, moleſte fero. De Bruto noſtro, perodioſum: ſed uita fert. mulieres autẽ uix ſatis humane, quæ inimico animo ferant, cum utraque officio pareat. Tullium ſcribam, nihil fuit, quòd appellares: nam tibi mandaſſem, ſi fuiſſet: nihil enim eſt apud eũ poſitum nomine uoti. ſed eſt quiddã apud illũ meũ. id ego in hãc rem ſtatui conferre. itaque & ego recte tibi dixi, ubi eſſet, et tibi ille recte negauit. hoc quoque ipſum continuo adoriamur. locum hominibus nõ ſane probo, quòd eſt deſertior: ſed habet εὐλογίαν. uerũ hoc quoque, ut cẽſueris; quippe qui omnia. ego, ut cõſtitui, adero, atque utinã tu quoque eodem die. ſin quid, multa enim; utique poſtridie: etenim cohæredes: à queis ſine te opprimi, malitia eſt. Alteris iam literis nihil ad me de Attica: ſed id quidem mihi in optima ſpe pono. illud accuſo, nõ te, ſed illam, ne ſalutẽ quidẽ. at tu & illi, et Piliæ plurimã. nec me tamẽ iraſci indicaris. Epiſtolã Cæſaris miſi, ſi minus legiſſes. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANTEMERIDIANIS *tuis literis heri ſtatim reſcripſi: nunc reſpondebo ueſpertinis. Brutus, mallẽ, me accerſeret: nam & æquius erat, cum illi iter inſtaret et ſubitum, & longum, et mehercule nunc, cum ita ſimus affecti, ut non poſſimus plane ſimul uiuere, (intelligis enim profecto, quo maxime poſita ſit συμβίωσις) facile patiebar, nos potius Romæ una eſſe, quàm in Tuſculano. libri ad Varronem non morabantur: ſunt enim defecti, ut uidiſti: tantum librariorum menda tolluntur.*

de quibus libris ſcis me dubitaſſe: ſed tu uideris. item, quos Bruto *mittimus, in manibus habent librarij.* Mea *mandata, ut ſcribis, explica. quanquam iſta retentione omneis ait uti* Trebatius: *quid tu iſtos putas? noſti domum, quam confice* εὐλόγως. *incredibile eſt, quàm ego iſta nõ curem. omni tibi aſſeueratione affirmo, quod mihi credas uelim, mihi maiori offenſioni eſſe, quàm delectationi, poſſeſſiunculas meas: magis enim doleo, me non habere cui tradam, quàm habere, qui utar. atque illud* Trebatius *ſe tibi dixiſſe narrabat. tu autẽ ueritus es fortaſſe, ne ego inuitus audirem. fuit id quidẽ humanitatis: ſed, mihi crede, iam iſta nõ curo. quare da te in ſermonẽ, et perſeca, et confice, excita, compella, loquere, ut te cũ illo* Scæua *loqui putes. ne exiſtimes eos, qui non debita conſectari ſoleant, quod debeatur, remiſſuros. de die tantum uideto, & idipſum bono modo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID *eſt, quod* Hermogenes *mihi* Clodius Andromenẽ *ſibi dixiſſe, ſe* Ciceronẽ *uidiſſe* Corcyræ? *ego enim audita tibi putarã. nil igitur ne ei quidẽ literarum? an nõ uidit? facies ergo, ut ſciam.* Quid *tibi ego de* Varrone *reſcribam? quatuor* διφθέραι *ſunt in tua poteſtate. quod egeris, id probabo. nec tamen* αἰδέομαι Τρῶας: *quid enim? ſed, ipſi quàm res illa probaretur, magis uerebar. ſed quoniam tu ſuſcipis, in alterã aurem.* Vale.

CICERO ATTICO S.

DE RETENTIONE, *reſcripſi ad tuas accurate literas ſcriptas. conficies igitur, & quidem ſine ul-*

la dubitatione, aut retractatione. hoc fieri & oportet, & opus eſt. De Andromene, ut ſcribis, ita putarã: ſciſſes enim, mihiq; dixiſſes. Tu tamẽ ita mihi de Bruto ſcribis, ut de te nihil. quando autem illum putas? nam ego Romam pridie idus. ita uolui Bruto ſcribere: ſed quoniã tu te legiſſe ſcribis, fui fortaſſe ἀσαφέστερος, me ex tuis literis intellexiſſe, nolle eum me quaſi proſequẽdi ſui cauſa Romã nũc uenire. ſed quoniã iam adeſt meus aduentus, fac quæſo, ne quid eum idus impediant, quo minus ſuo cõmodo in Tuſculano ſit: nec enim ad tabulam eum deſideraturus erã: in tali enim negotio curtu unus non ſatis es? ſed ad teſtamentũ uolebã: quod iam malo alio die, ne ob eam cauſam Romã ueniſſe uidear. ſcripſi igitur ad Brutũ, iam illud, quod putaſſem, idibus, nihil opus eſſe. uelim ergo totum hoc ita gubernes, ut ne minima quidem re ulla Bruti commodũ impediamus. Sed quid eſt tandem, quod perhorreſcas, quia tuo periculo iubeam libros dari Varroni? etiam nunc, ſi dubitas, fac, ut ſciamus: nihil eſt enim illis elegantius. uolo Varronem, præſertim cum ille deſideret: ſed eſt, ut ſcis,

δεινὸς ἀνὴρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο.

ita mihi ſæpe occurrit uultus eius, querentis fortaſſe uel hoc, meas parteis in ijs libris copioſius defenſas eſſe, quàm ſuas: quod mehercule intelliges non eſſe, ſi quando in Epeirum ueneris: nam nunc Alexionis epiſtolis cedimus: ſed tamen ego non deſpero probatum iri Varroni: & id, quoniam impenſam fecimus in macrocola, facile patior teneri. ſed etiam atque etiam dico, tuo periculo fiet. quare, ſi addubitas, ad Brutum tranſeamus: eſt enim is quoque Antiochius. ò Acade-

miam uolaticam, et ſui ſimilem, modo huc, modo illuc. ſed, quæſo, epiſtola mea ad Varronem ualdé ne tibi placuit? male mihi ſit, ſi unquam quidquam tam enitar. at ego ne Tironi quidem dictaui, qui totas περιοχὰς perſequi ſolet, ſed Spintheri ſillabatim. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE *Virgilij parte ualde probo. ſic ages igitur. et quidem id erit primum, proximũ Clodiæ. quòd ſi neutrũ; metuo, ne turbem, et irruã in Druſum. intẽperans ſum in eius rei cupiditate, quam noſti. itaque reuoluor identidem in Tuſculanũ: quiduis enim potius, quàm ut nõ hac æſtate abſoluatur. Ego, ut tempus eſt noſtrum, locum habeo nullum, ubi facilius eſſe poſſim, quàm Aſturæ. ſed quia qui mecum ſunt, credo, quòd mœſtitiã meam non ferunt, domum properant: etſi poteram remanere, tamen, ut ſcripſi tibi, proficiſcar hinc, ne relictus uidear. quò autem Lanuuio? conor equidẽ in Tuſculanũ: ſed faciam te ſtatim certiorem. tu literas conficies. equidem, credibile non eſt, quantum ſcribam die: quin etiam noctibus: nihil eſt enim ſomni. heri etiam effeci epiſtolam ad Cæſarem: tibi enim placebat. quam non fuit malum ſcribi, ſi forte opus eſſe putares: ut quidem nunc eſt, nihil ſane eſt neceſſe mittere. ſed id quidem, ut tibi uidebitur. mittam tamen ad te exemplum fortaſſe Lanuuio, niſi forte Romã: ſed cras ſcies.*

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM *ad Cæſarem; nobis uero ſemper rectiſſime placuit, ut iſti ante legerẽt: aliter enim fuiſ-*

ſemus,

ſemus & in hos inofficioſi, & in noſmet ipſos, ſi illum offenſuri fuimus, pene periculoſi. iſti autem ingenue. mihiq; gratum, quòd, quid ſentirent, non reticuerunt: illud uero uel optime, quòd ita multa mutari uolũt, ut mihi de integro ſcribẽdi cauſa nõ ſit. quãquã de Parthico bello quid ſpectare debui, niſi quod illũ uelle arbitrabar? quod enim aliud argumentũ epiſtolæ noſtræ, niſi κολακία, fuit? an, ſi ea, quæ optima putarã, ſuadere uoluiſſem, oratio mihi defuiſſet? totis igitur literis nihil opus eſt: ubi enim ἐπίτευγμα magnum nullum fieri poſſit, ἀπότευγμα uel non magnum moleſtum futurum ſit; quid opus eſt προκινδυνεύειν? præſertim cũ illud occurrat, illum, cũ antea nihil ſcripſerim, exiſtimaturũ, me, niſi toto bello confecto, nihil ſcripturũ fuiſſe. atque etiã uereor, ne putet, me hoc quaſi Catonis μείλιγμα eſſe uoluiſſe. quid quæris? ualde me pœnitebat: nec in hac quidẽ re quidquã magis ut uellẽ accidere potuit, quàm quòd σπουδὴ noſtra nõ eſt probata. incidiſſemus etiam in illos, in eis in cognatũ tuum. ſed redeo ad hortos. Plane illuc te ire, niſi tuo magno cõmodo, nolo: nihil enim urget. quidquid erit, operã Faberio ponamus. de die tamen auctionis, ſi quid ſcies. Eum, qui è Cumano uenerat, quòd & plane ualere Atticã nunciabat, et literas ſe habere aiebat, ſtatim ad te miſi. Vale.

CICERO ATTICO S.

HORTOS quoniã hodie eras inſpecturus, quid uiſum tibi ſit, cras ſcilicet. De Faberio autẽ, cum uenerit. De epiſtola ad Cæſarẽ: iurato mihi crede, nõ poſſum: nec me turpitudo deterret, etſi maxime debeat: quàm

enim turpis eſt aſſentatio, cũ uiuere ipſum turpe ſit no bis? ſed, ut cœpi, nõ me hoc turpe deterret: (ac uellem quidem: eſſem enim, qui eſſe debebam) ſed in mentem nihil uenit. nam, quæ ſunt ad Alexandrum hominum eloquentium, & doctorum ſuaſiones, uides quibus in rebus uerſentur. adoleſcentẽ incenſum cupiditate uerisſimæ gloriæ, cupientẽ ſibi aliquid conſilij dari, quod ad laudem ſempiternã ualeret, cohortantur ad decus. non deeſt oratio. ego quid poſſum? tamẽ neſcio quid è quercu exculpſeram, quod uideretur ſimile ſimulacri. in eo quòd non nulla erant paulo meliora, quàm ea, quæ fiunt, et facta ſunt, reprehenduntur: quod me minime pœnitet. ſi enim perueniſſent iſtæ literæ; mihi crede, nos pœniteret. quid? tu nõ uides, ipſum illum, Ariſtotelis diſcipulum, ſummo ingenio, ſumma modeſtia, poſteaquã rex appellatus ſit, ſuperbum, crudelem, immoderatum fuiſſe? quid, tu hunc de pompa, Quirini cõtubernalem, his noſtris moderatis epiſtolis lætaturũ putas? ille uero potius non ſcripta deſiderat, quàm ſcripta non probet. poſtremo, ut uolet. abijt illud, quod tũ me ſtimulabat, quod tibi dabam πρόβλημα ἀρχιμήδειον. multo mehercule magis nunc opto caſum illum, quàm tũ timebam, uel quemlibet. Niſi quid te aliud impediet, mihi optato ueneris. Nicias à Dolabella magno opere arceſſitus (legi enim literas) etſi inuito me, tamen eodem me auctore profectus eſt. hoc manu mea. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *quaſi alias res quærerẽ de philologis è Nicia, incidimus in Talnã. ille de ingenio nihil nimis: mode-*

ſtum, & frugi. ſed hoc mihi non placuit. ſe ſcire aiebat ab eo nuper petitam Cornificiam, Quinti filiam, ue tulam ſane, & multarũ nuptiarum: non eſſe probatam mulieribus, quòd ita reperirent, rem non maiorem DCCC. hoc putaui te ſcire oportere. De hortis ex tuis literis cognoui, & Chryſippo. in uilla, cuius inſul ſitatem bene noram, uideo nihil, aut pauca mutata. bal nearia tamen laudat maiora. de minoribus ait hiberna effici poſſe. tecta igitur ambulatiuncula addenda eſt: quam ut tantam faciamus, quantam in Tuſculano fecimus, prope dimidio minoris conſtabit iſto loco. ad id autem, quod uolumus, ἀφίδρυμα, nihil aptius uidetur, quàm lucus. quem ego noram: ſed celebritatem nullam tum habebat: nunc audio maximam. nihil eſt, quod ego malim. in hoc τὸν τύφον μου πρὸς θεῶν τοτροφόρησον. reliquum eſt. ſi Faberius nobis nomẽ illud explicat: noli quærere, quanti: Othonem uincas uolo. nec tamen inſaniturum illum puto: noſſe enim mihi hominem uideor. ita male autem audio ipſum eſſe tractatũ, ut mihi ille emptor non eſſe uideatur: quid enim pateretur? ſed quid argumentor? ſi Faberianum explicas, emamus uel magno: ſin minus, ne paruo quidem poſſumus. Clodiam igitur: à qua ipſa ob eam cauſam ſperare uideor, quòd & multo minoris ſunt, & Dolabellæ nomen iam expeditum uidetur; ut etiam repræſentatione concludam. de hortis ſatis. Cras aut te, aut cauſam: quam quidem futuram Faberianam: ſed ſi poteris. Vale.

CICERO ATTICO S.

CICERONIS epiſtolã tibi remiſi. ò te ferreũ, qui

illius periculis nō moueris. me quoque accuſat. eam epiſtolam tibi miſiſſem. nam illam alteram de rebus geſtis eodem exemplo puto. In Cumanum hodie miſi tabellarium. ei dedi tuas ad Veſtoriū, quas Pharnaci dederas. cōmodum ad te miſeram Demeam, cum Eros ad me uenit. ſed in eius epiſtola nihil erat noui, niſi auctionē biduum. ab ea igitur, ut ſcribis: & uelim, confecto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie: cras mane putat. à te colendus eſt. iſtæ autē κολακίαι non longe abſunt à ſcelere. te, ut ſpero, perendie. ſicunde potes, erues, qui decem legati Mummio fuerunt. Polybius non nominat. ego memini, Albinū conſularem, & Sp. Mummium: uideor audiſſe ex Hortenſio, Tuditanum: ſed in Libonis annali, XIIII. annis poſt prætor eſt factus Tuditanus, quàm conſul Mummius. non ſane quadrat. uolo aliquē Olympiæ, aut ubi uiſum πολιτικὸν σύλλογον, more Dicæarchi, familiaris tui. Vale.

CICERO ATTICO S.

V. CAL. *mane accepi à Demea literas pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te expectare deberem. ſed, ut opinor, idem ego, qui expecto tuū aduentū, morabor te: non enim puto tam expeditū Faberianum negotium futurū, etiam ſi eſt futurū, ut non habeat aliquid moræ. cū poteris igitur: quoniam etiamdum abes. Dicæarchi quos ſcribis libros, ſane uelim mihi mittas: addas etiam καταβάσεως. De epiſtola ad Cæſarem, κέκρικα. atque id ipſum, quod iſti aiunt illū ſcribere, ſe, niſi conſtitutis rebus, non iturū in Parthos; idem ego ſuadebam in illa epiſtola; utrū liberet, facere poſſe, au-*

ctore me: hoc enim ille expectat uidelicet, neque eſt facturus quidquã, niſi de meo conſilio. obſecro, abijciamut iſta, & ſemiliberi ſaltem ſimus, quod aſſequemur et tacendo, & latendo. Sed aggredere Othonem, ut ſcribis. confice mi Attice iſtã rem: nihil enim aliud reperio, ubi & in foro non ſim, & tecũ eſſe poſſim. quanti autem, hoc mihi uenit in mentem. C. Albanius proximus eſt uicinus. is ∞ iugerum de M. Pilio emit; ut mea memoria eſt, HS CXV. omnia ſcilicet nunc minoris: ſed accedit cupiditas. in qua, præter Othonem, non puto nos ullum aduerſarium habituros: ſed eum ipſum tu poteris mouere, facilius etiam, ſi Canum haberes. ò gulam inſulſam. pudet me patris. reſcribes, ſi quid uoles.

CICERO ATTICO S.

ALTERAM à te epiſtolã cum hodie accepiſſem, nolui te una mea contentum. Tu uero age, quod ſcribis, de Faberio: in eo enim totũ eſt poſitum id, quod cogitamus. quæ cogitatio ſi non incidiſſet, (mihi crede iſtuc, ut cætera) non laborarẽ. quam ob rem, ut facis, (iſtuc enim addi nihil poteſt) urge, inſta, perfice. Dicæarchi περὶ ψυχῆς utroſque uelim mittas, & καταβάσεως. τριπολιτικὸν non inuenio, & epiſtolam eius, quam ad Ariſtoxenum miſit. treis eos libros maxime nunc uellem: apti eſſent ad id, quod cogito. Torquatus Romæ eſt. iuſſi, ut tibi daretur. Catulum, & Lucullum, ut opinor, antea. his libris noua proœmia ſunt addita, quibus eorum uterque laudatur. eas literas uolo habeas. & ſunt quædam alia. et quod ad te de decẽ legatis ſcripſi, parũ intellexti, credo, quia διὰ σημείων ſcripſerã: de C. Tuditano

enim quærebam, quem ex Hortenſio *audieram fuiſſe in decem. eum uideo in* Libonis *prætorem* L. Popillio P. Rupilio *conſulibus. annis* XIIII *ante, quàm prætor factus eſt, legatus eſſe potuiſſet; niſi admodũ ſero quæſtor eſt factus: quod non arbitror: uideo enim curules magiſtratus eum legitimis annis perfacile cepiſſe.* Poſtumium *autẽ, cuius ſtatuam in* Iſthmo *meminiſſe te dicis, ſciebam fuiſſe. is autem eſt, qui cum* Lucullo *fuit; quẽ tu mihi addidiſti, ſane ad illum* σύλλογον *perſonã idoneam. uidebis igitur, ſi poteris, cæteros; ut poſſimus* πομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις. Vale.

CICERO ATTICO S.

NEGLIGENTIAM *miram. ſemel'ne putas mihi dixiſſe* Balbum, *&* Faberium, *profeſſionẽ relatam? quin etiam eorum iuſſu miſeram, qui profiteretur: ita enim oportere dicebant. profeſſus eſt* Philotimus *libertus. noſti credo librarium: ſed ſcribis, & quidem confectum.* Ad Faberium, *ut tibi placet, literas miſi. cum* Balbo *autem puto te aliquid feciſſe* H. *in* Capitolio. In Virgilio *mihi nulla eſt* δυσωπία: *nec enim eius cauſa ſane debeo: et, ſi emero, quid erit, quod poſtulet? ſed uidebis, ne is cũ ſit in* Africa, *ut* Cœlius. De *nomine tu uidebis cum* Cuſpio: *ſed, ſi* Plancus *deſtinat, tũ haberes difficultatem. te ad me uenire uterque noſtrũ cupit: ſed iſta res nullo modo relinquenda eſt.* Othonẽ *quòd ſperas poſſe uinci, ſane bene narras. de æſtimatione, ut ſcribis, cum agere cœperimus: etſi nihil ſcripſit niſi de modo agri.* Cum Piſone, *ſi quid poteris.* Dicæarchi *librum accepi:* καταβάσεως *expecto. negotium dederis. reperies ex eo*

libro, in quo ſunt S. C. Cn. *Cornelio, &* L. *conſulibus. de* Tuditano *autem, quod putas,* εὖ λόγον *eſt, tũ illum, quoniã fuit ad* Corinthum *: non enim temere dixit* Hortenſius*, aut quæſtorem, aut tribunum mil. idq; potius fuiſſe credo. ſed tu de* Antiocho *ſcire poteris. uide etiã, quo anno quæſtor, aut tribunus mil. fuerit : ſi neutrũ, eodem in præfectis aut cõtubernalibus fuerit, modo fuerit in eo bello.* De Varrone *loquebamur : lupus in fabula : uenit enim ad me, & quidem id temporis, ut retinendus eſſet : ſed ego ita egi, ut non ſcinderem penulam : memini enim tui : et multi erant, noſq; imparati. quid refert? paulo poſt* C. Capito *cum* T. Carrinate*. horum ego uix attigi penulam : tamen remanſerunt. cecidit belle. ſed caſu ſermo à* Capitone *de urbe augenda, à ponte* Muluio Tiberim *duci ſecundum montes* Vaticanos*, campum* Martium *tũ ædificari, illum autẽ campum* Vaticanum *fieri, quaſi* Martium *campum. quid ais? inquam. at ego ad tabulam, ut, ſi recte poſſem,* Scapulanos *hortos. caue facias, inquit : nam iſta lex perferetur: uult enim* Cæſar*. audire me, facile paſſus ſum: fieri autem, moleſte fero. ſed tu quid ais? quanquam quid quæro? noſti diligentiam* Capitonis *in rebus nouis perquirendis. non concedit* Camillo*. facies igitur me certiorem de idibus: iſta enim me res adducebat : eò adiunxeram cæteras : quas conſequi tamen biduo, aut triduo poſt facile potero. te tamen in uia confici minime uolo. quin etiam* Dionyſio *ignoſco. de* Bruto *quod ſcribis, feci ut ei liberum eſſet, quod ad me attineret : ſcripſi enim ad eum heri, idibus* Mai. *eius opera mihi nihil opus eſſe.* Vale.

CICERO ATTICO S.

ASTVRAM ueni VIII. cal. Iul. uitandi enim caloris cauſa, Lanuuij treis horas acquieueram. tu uelim, ſi graue non erit, efficias, ne ante nonas mihi illuc ueniendũ ſit. id potes per Egnatium Maximum. Illud in primis cũ Publilio me pene abſente cõficies. de quo quæ fama ſit, ſcribes. id populus curat ſcilicet. non mehercule arbitror: etenim hæc decantata erat fabula: ſed complere paginam uolui. quid plura? ipſe enim adſum, niſi quid tu prorogas: ſcripſi enim ad te de hortis.

CICERO ATTICO S.

O REM indignã. gentilis tuus urbem auget: quã hoc biennio primũ uidit: & ei parum magna uiſa eſt, quæ etiam ipſum capere potuerit. hac de re igitur expecto literas tuas. Varroni ſcribis, te, ſimul ac uenerit. dati igitur iam ſunt, nec tibi integrum eſt: (hui, ſi ſcias quanto periculo tuo) aut fortaſſe literæ meæ te retardarunt: ſed eas nondum legeras, cum has proximas ſcripſiſti. ſcire igitur aueo, quo modo res ſe habeat. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Bruti amore, ueſtraq; ambulatione; etſi mihi nihil noui affers, ſed idem, quod ſæpe; tamen hoc audio libentius, quo ſæpius; eoq; mihi iucundius eſt, quòd tu eo lætaris; certiuſq; eo eſt, quòd à te dicitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

HAS alteras hodie literas. De Xenonis nomine, et de

Epirotiꝗs X L, nihil poteſt fieri nec commodius, nec aptius, quàm ut ſcribis. id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. Noui nihil ſane, niſi Hirtium cum Quinto acerrime pro me litigaſſe: omnibus eũ locis facere, maximeq; in conuiuijs: cum multa de me, tum redire ad patrẽ: nihil autẽ ab eo tã ἀξιοπίστως dici, quàm alieniſſimos nos eſſe à Cæſare: fidem nobis habẽdam nõ eſſe, me uero etiam cauendũ. φοβερὸν ἂν, niſi uiderem ſcire regẽ, me animi nihil habere. Ciceronẽ uero meum uexari, ſed id quidẽ arbitratu ſuo. Laudationem Porciæ gaudeo me ante dediſſe Leptæ tabellario, quàm tuas acceperim literas. eam tu igitur, ſi me amas, curabis, ſi modo mittetur, iſto modo mittendã Domitio, & Bruto. De gladiatoribus, de cæteris, quæ ſcribis ἀνεμοφόρητα, facies me quotidie certiorem. uelim, ſi tibi uidetur, appelles Balbum, & Offiliũ de auctione proſcribenda. equidem locutus ſum cum Balbo. placebat. puto conſcripta habere Offilium omnia: habet & Balbus: ſed Balbo placebat, propinquum diem, et Romæ: ſi Cæſar moraretur, poſſe in diem differri. ſed is quidem adeſſe uidetur. totũ igitur conſidera: placet enim Veſtorio. Vale.

CICERO ATTICO. S.

ANTE lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodem oleo, & opera exaraui neſcio quid ad te, & ante lucẽ dedi. deinde cũ ſomno repetito ſimul cum ſole experrectus eſſem, datur mihi epiſtola à ſororis tuæ filio, quam ipſam tibi miſi, cuius eſt principiũ non ſine maxima contumelia, ſed fortaſſe οὐκ ἐπέστησεν. eſt autẽ ſic. EGO enim nõ probo, quidquid non belle in te dici po=

teſt. poſſe uult in me multa dici non belle, ſed ea ſe negat approbare. hoc quidquã pote eſſe impurius? iam cætera leges, (miſi enim ad te) iudicabisq;. Bruti *noſtri quotidianis, aſſiduisq; laudibus, quas ab eo de nobis haberi, permulti mihi renunciauerunt, commotum iſtum, aliquando ſcripſiſti aliquid ad me; credo, & ad te: idq; ut ſciã, facies. nã, ad patrem de me quid ſcripſerit, neſcio: de matre quàm pie?* VOLVERAM, *inquit, ut quã plurimum tecum eſſem, conduci mihi domum; & id ad te ſcripſerã: neglexiſti. ita minus multum una erimus: nam ego iſtã domum uidere non poſſum: qua de cauſa, ſcis.* Hãc *autẽ cauſam pater odium matris eſſe dicebat. nunc me iuua mi* Attice *conſilio,* πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, *id eſt utrum aperte hominẽ aſperner, ac reſpuam,* ἢ σκολιᾶς ἀπάτας: *ut enim* Pindaro, *ſic* δίχα μοι νόοσ, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. *omnino moribus meis illud aptius, ſed hoc fortaſſe tẽporibus. tu autem, quod ipſe tibi ſuaſeris, idẽ mihi perſuaſum putato. equidẽ uereor maxime, ne in* Tuſculano *opprimar. in turba hæc eſſent faciliora. utrum igitur* Aſturæ? *quid?* Cæſar *ſubito. iuua me, quæſo, conſilio: utar eo, quod tu decreueris.* Vale.

CICERO ATTICO S.

O INCREDIBILEM *uanitatem: ad patrem, domo ſibi carendum propter matrẽ, plenam pietatis. hic autem iam langueſcit, & ait tibi illũ iure iratum: ſed utar tuo conſilio:* σκολιὰ *enim tibi uideo placere.* Romã, *ut cenſes, ueniam, ſed inuitus. ualde enim in ſcribendo hæreo.* Brutũ *inquis eadem. ſcilicet: ſed niſi hoc eſſet, res me iſta non cogeret: nec enim inde uenit, unde mal=*

lem: neque diu abſuit: neque ullã literã ad me. ſed ta=
men ſcire aueo, qualis ei totius itineris ſumma fuerit. Li
bros mihi, de quibus ad te antea ſcripſi, uelim mittas, et
maxime φαίδρου περὶ θεῶν et ΠΠ Λ Λ Δ Ο C. ita'ne
nunciat Brutus, illũ ad bonos uiros εὐαγγέλια? ſed ubi
eos? niſi forte ſe ſuſpendit. hic autẽ, ut fultum eſt? ubi igi
tur φιλοτέχνημα illud tuũ, quod uidi in Parthenone?
Ahalã, et Brutũ. ſed quid faciã? illud optime, quòd ne is
quidẽ, qui omnium flagitiorũ auctor, bene de noſtro. at
ego uerebar, ne etiam Brutus eum diligeret: ita enim ſi=
gnificarat ijs literis, quas ad maes. at uellẽ aliquid degu
ſtaſſe de fabulis. ſed coram, ut ſcribis. etſi quid mihi au
ctor es, aduolo'ne, an maneo? equidem & in libris hæ=
reo, & illũ hic excipere nolo: ad quẽ, ut audio, pater ho=
die ad Saxa Acrimonia. mirum, quàm inimicus ibat, ut
ego obiurgarẽ. ſed ego ipſe κέπφωμα. itaque poſthac. tu
tamen uide, quid de aduentu meo cenſeas; & τὰ ὅλα
cras ſi perſpici potuerint, mane ſtatim ut ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO uero Quinto epiſtolã ad ſororem miſi. cũ ille
quereretur filio cum matre bellum, et ſe ob eam cauſam
domo ceſſurum filio diceret: dixi, illum cõmodas ad ma
trem literas, ad te nullas. ille alterum mirabatur: de te
autem ſuã culpam, quòd ſæpe grauiter ad filium ſcri=
pſiſſet de tua in illum iniuria. quod autẽ relanguiſſe ſe
dicit; ego ei, tuis literis lectis, σκολιαῖς ἀπάταις ſignifi=
caui me non fore: tum enim mentio Candi. omnino,
ſi id conſilium placeret, eſſet neceſſe. ſed, ut ſcribis, ra
tio eſt habenda grauitatis, & utriuſque noſtrum

idē conſilium eſſe debet: etſi in me grauiores iniuriæ, & certe notiores. ſi uero etiam Brutus aliquid afferet, nulla dubitatio eſt. ſed coram: magna enim res, & multæ cautionis. cras igitur, niſi quid à te cōmotus. Vale.

CICERO ATTICO S.

VENIT *ille ad me, καὶ μάλα κατηφής. et ego, σύ δέ τι σιώνους? rogas? inquit. quòd iter inſtet, & iter ad bellum, idq́; tum periculoſum, tum etiā turpe. quæ uis igitur? inquam. æs, inquit, alienum, & tamē ne uiaticum quidem. hoc loco ego ſumpſi quiddam de tua eloquētia: nam tacui. at ille, Sed me maxime angit auunculus. quidnam? inquam. quòd mihi, inquit, iratus eſt. cur pateris? inquam. malo enim ita dicere, quàm, cur committis? nō patiar, inquit: cauſam enim tollam. & ego, rectiſſime quidem: ſed, ſi graue nō eſt, uelim ſcire, quid ſit cauſæ. quia, dum dubitabā, quam ducerem, non ſatisfaciebam matri, ita ne illi quidem. nunc nihil mihi tanti eſt. faciam, quod uolunt. feliciter uelim, inquā, teq́; laudo. ſed quando? nihil ad me, inquit, de tēpore, quoniam rem probo. at ego, inquā, cenſeo, prius, quàm proficiſcaris. ita patri quoque morem geſſeris. faciam, inquit, ut cenſes. hic dialogus ſic cōcluſus eſt. Sed heus tu, diem meum ſcis eſſe III. non. Ian. aderis igitur. ſcripſeram iam: ecce tibi, orat Lepidus, ut ueniam, (opinor augures nihil habere) ad templū effandum Saturni ἀσπόνδου. uidebimus te igitur. Vale.*

CICERO ATTICO S.

EGO *uero utar prorogatione diei: tuq́; humaniſ-*

ſime feciſti, qui me certiorem feceris, atque ita, ut eo tempore acciperem literas, quo non expectarem, tuq; ut ab ludis ſcriberes. ſunt omnino mihi quædam agenda Romæ: ſed conſequemur biduo poſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

SVAVES tuas literas: etſi acerba pompa: ueruntamen ſcire omnia non acerbum eſt, uel de Cotta. populum uero præclarũ, quòd propter malum uicinum ne Victoriæ quidem plauditur. Brutus apud me fuit: cui quidem ualde placebat, me aliquid ad Cæſarem. annueram, ſed pompam uideret. Tu autem auſus es Varroni dare. expecto, quid iudicet. quando autem perleget? De Attica probo. eſt quiddam, etiam animũ leuari tum ſpectatione, tum etiam religionis opinione, & fama. Cottam mihi uelim mittas. Libonem mecum habeo, & habueram ante Caſcam. Brutus mihi T. Ligarij uerbis nunciauit, quòd appelletur L. Curfidius in oratione Ligariana, erratum eſſe meum, ſed, ut aiunt, μνημονικὸν ἁμάρτημα. ſciebam, Curfidium perneceſſarium Ligariorum: ſed eum uideo ante eſſe mortuum. da igitur quæſo negotium Pharnaci, Antæo, Saluio, ut id nomen ex omnibus libris tollatur. Vale.

CICERO ATTICO S.

FVIT apud me Lamia poſt diſceſſum tuum, epiſtolamq; ad me attulit miſſam ſibi à Cæſare: quæ quãquã ante data erat, quàm ille Diocharinæ, tamen plane declarabat, illum ante ludos Romanos eſſe uẽturum. in qua extrema ſcriptum erat, ut ad ludos omnia pararet,

ne'ue cõmitteret, ut fruſtra ipſe properaſſet. prorſus ex his literis non uidebatur eſſe dubium, quin ante eam diẽ uenturus eſſet. idemq; Balbo, cum eam epiſtolã legiſſet, uideri Lamia dicebat. Dies feriarũ mihi additos uideo; ſed quàm multos, fac, ſi me amas, ſciam. de Babio poteris, et de altero uicino Egnatio. Quod me hortaris, ut eos dies conſumam in philoſophia explicanda: currentẽ tu quidem: ſed cum Dolabella uiuendum eſſe iſtis diebus uides. quòd niſi me Torquati cauſa teneret; ſatis erat dierum, ut Puteolos excurrere poſſem, & ad tẽpus redire. Lamia quidem à Balbo, ut uidebatur, audiuerat, multos nũmos domi eſſe numeratos, quos oporteret quamprimum diuidi: magnũ pondus argenti: auctionem, præter prædia, primo quoque tẽpore fieri oportere. ſcribas ad me uelim, quid tibi placeat. equidẽ, ſi ex omnibus eſſet eligendum, nec diligentiorẽ, nec officioſiorem facile delegiſſem Veſtorio: ad quem accuratiſſimas literas dedi: quod idem te feciſſe arbitror. mihi quidem hoc ſatis uidetur. tu quid dicis? unum enim pungit, ne negligentiores eſſe uideamur. expectabo igitur tuas literas. Vale.

CICERO ATTICO S.

POLLEX quidem, ut dixerat, ad idus Sext. ita mihi Lanuuij pridie idũ præſto fuit, ſed plane pollex, non index. cognoſces igitur ex ipſo. Balbum cõueni: (Lepta enim de ſua ui in curatione laborans, me ad eum perduxerat) in eo autẽ Lanuino, quod Lepido tradidit. ex eo hoc primũ. paulo ante acceperã eas literas, in quibus magnopere confirmat, ante ludos Romanos. legi epiſtolam. multa de meo Catone: quem ſæpiſſime legendo,

ſe dicit copioſiorem factum; Bruti Catone lecto, ſe ſibi ui ſum diſertum. ex eo cognoui cretionem Cluuij, (ò Veſtoriũ negligentem) liberam, teſtibus præſentibus ſexaginta duobus. metuebam, ne ille arceſſendus eſſet. nunc mittendum eſt, ut meo iuſſu cernat. idem igitur Pollex. etiam de hortis Cluuianis egi cum Balbo. liberalius: ſe enim ſtatim ad Cæſarem ſcripturum. Cluuiũ autem à T. Hordeonio legare & Terentiæ HS L ƆƆƆ, & ſepulcro, multisq; rebus, nihil à nobis. ſubaccuſa quæſo Veſtorium. quid minus probandum, quàm Plotium unguentarium per ſuos pueros omnia tanto ante Balbo, illum mihi ne per meos quidem? De Coſinio doleo. dilexi hominem. Quinto delegabo, ſi quid æri meo alieno ſuperabit, & emptionibus; ex quibus mihi etiam æs alienum faciendum puto. De domo Arpini nihil ſcio. Veſtoriũ, nil eſt, quod accuſes: iam enim obſignata hac epiſtola, noctu tabellarius noſter uenit, & ab eo literas diligenter ſcriptas attulit, & exemplum teſtamenti. Vale.

CICERO ATTICO S.

POSTEAQVAM abs te Agamemno, non ut uenirem, (nã id quoque feciſſem, niſi Torquatus eſſet) ſed ut ſcriberem, tetigit; omiſi ea, quæ in manibus habebam, abieci, quod iuſſeras edolaui. Tu uelim è Pollice cognoſcas rationes noſtras ſumptuarias: turpe eſt enim nobis, illũ, qualiſcunque eſt, hoc primo anno egere: poſt moderabimur diligentius. Idem Pollex remittẽdus eſt, ut ille cernat. Plane Puteolos non fuit eũdum, cum ob ea, quæ ad te ſcripſi, tum quòd Cæſar adeſt. Dolabella ſcribit, ſe ad me poſtridie iduum. ò magiſtrum mole=

ſtum. Lepidus ad me heri ueſperi literas miſit Antio: nã ibi erat: habet enim domum, quã nos uendidimus. rogat magnopere, ut ſim calendis in ſenatu; me & ſibi & Cæſari uehementer gratum eſſe facturum. puto equidẽ nihil eſſe: dixiſſet enim tibi fortaſſe aliquid Oppius, quoniã Balbus eſt æger. ſed tamẽ malim uenire fruſtra, quàm deſiderari, ſi opus eſſet: moleſte ferrẽ poſtea: itaque hodie Antij, cras ante meridiẽ domi. tu uelim, niſi te impediuiſti, apud nos pridie cal. cum Pilia. Te ſpero cum Publilio confeciſſe. equidẽ calendis in Tuſculanum recurrã: me enim abſente omnia cum illis trãſigi malo. Quinti fratris epiſtolam ad te miſi, non ſatis humane illam quidem reſpondentẽ meis literis, ſed tamen quod tibi ſatis ſit, ut equidẽ exiſtimo. tu uidebis. Heri neſcio quid in ſtrepitu uideor exaudiſſe, cum diceres te in Tuſculanum uenturum: quod utinam, iterum utinam, tuo tamen cõmodo. Lepta me rogat, ut, ſi quid ſibi opus ſit, accurram: mortuus enim Babulius. Cæſar opinor ex uncia: etſi nihil adhuc: ſed Lepta ex triente. ueretur autẽ, ne non liceat tenere hæreditatem, ἀλόγως omnino, ſed ueretur tamen. is igitur ſi acciderit, accurram: ſin minus, haud ante, quàm neceſſe erit. Tu Pollicẽ, cũ poteris.

CICERO ATTICO S.

LAVDATIONEM Porciæ tibi miſi correctã: ac eo properaui, ut, ſi forte aut Domitio filio, aut Bruto mitteretur, hæc mitteretur. id, ſi tibi erit cõmodum magnopere cures uelim. & uelim M. Varronis, & Lollij mittas laudationem, Lollij utique: nã illam legi: uolo tamen reguſtare: quædam enim uix mihi credo legiſſe.

Atticæ

Atticæ primum ſalutē, quam quidem ruri eſſe arbitror. multam igitur ſalutem & Piliæ. De Tigellio, ſi quid noui. qui quidem, ut mihi Gallus Fabius ſcripſit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquiſſimā, me Phameæ defuiſſe, cum eius cauſam recepiſſem: quam quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter: ſed Phameæ cauſa uolebam: erat enim, ſi meminiſti, in conſulatus petitione per te mihi pollicitus, ſi quid opus eſſet: quod ego perinde tuebar, ac ſi uſus eſſem. is ad me uenit, dixitq; iudicē operam dare ſibi conſtituiſſe eo die ipſo, quo de Sextio noſtro lege Pompeia in conſilium iri neceſſe erat: ſcis enim dies illorum iudiciorum præſtitutos fuiſſe. reſpondi, nō ignorare eum, quid ego deberem Sextio: quē uellet aliū diem ſi ſumpſiſſet, me ei non defuturum. ita tum ille diſceſſit iratus. puto me tibi narraſſe. non laboraui ſcilicet, nec hominis alieni iniuſtiſſimam iracundiam mihi curandam putaui. Gallo autem narraui, cū proxime Romæ fui, quid audiſſem, neque nominaui Balbum minorem. habuit ſuum negotium Gallus, ut ſcribis. ait illum, me animi conſcientia, quòd Phameam deſtituiſſem, de ſe ſuſpicari. quare tibi hactenus mando, de illo noſtro, ſi quid poteris, exquiras: de me ne quid labores. eſt bellum, aliquē libenter odiſſe, et quemadmodū non omnibus ſeruire. etſi mehercule, ut tu intelligis, magis mihi iſti ſeruiunt, ſi obſeruare ſeruire eſt.

CICERO ATTICO S.

ADMONITVS quibuſdā tuis literis, ut ad Cæſarem uberiores literas mitterem, inſtituerā, cū mihi Balbus nuper in Lanuino dixiſſet, ſe, & Oppium ſcripſiſſe

ad Cæſarem, me legiſſe libros contra Catonem, & uehementer probaſſe: conſcripſi de his ipſis libris epiſtolam Cæſari, quæ deferretur ad Dolabellam: ſed eius exemplum miſi ad Oppium, & Balbũ; ſcripſiq; ad eos, ut tum deferri Dolabellam iuberent meas literas, ſi ipſi exemplũ probaſſent. ita mihi reſcripſerũt, nihil unquã ſe legiſſe melius: epiſtolamq; meam iuſſerunt dari Dolabellæ. Veſtorius ad me ſcripſit, ut iuberẽ mancipio dari ſeruo ſuo pro mea parte Hetereio cuidã fundum Brinnianum, ut ipſe ei Puteolis recte mancipio dare poſſet. eum ſeruum, ſi tibi uidebitur, ad me mittes: opinor enim ad te etiam ſcripſiſſe Veſtorium. De aduẽtu Cæſaris idem, quod à te, mihi ſcriptũ eſt ab Oppio, & Balbo. Miror te nihil dũ cum Tigellio, uel ut hoc ipſum quantũ acceperit. prorſus aueo ſcire, nec tamen flocci facio. Quæris, quid cogitẽ de obuiam itione: quid cenſes, niſi Alſium? & quidẽ ad Murænam de hoſpitio ſcripſerã: ſed opinor cum Matio profectũ. Salluſtius igitur urgebitur. Scripto iam ſuperiore uerſiculo, Eros mihi dixit, ſibi Murænam liberaliſſime reſpondiſſe. eo igitur utamur. nam Silius culcitras nõ habet. Dida autẽ, opinor, hoſpitibus totam uillam conceſſit.

CICERO ATTICO S.

AD Cæſarẽ quam miſi epiſtolam, eius exẽplum fugit me tũ tibi mittere. nec id fuit, quod ſuſpicaris, ut me puderet tui, ne ridicule Micillus. nec mehercule ſcripſi aliter, ac ſi πρὸς ἴσον ὁμοίονq; ſcriberẽ: bene enim exiſtimo de illis libris, ut tibi corã. itaque ſcripſi & ἀκολακεύτως, et tamẽ ſic, ut nihil eum exiſtimẽ lectũ libentius. De Attica, nunc demum mihi eſt exploratũ. itaque

ei deintegro gratulare. Tigellium totũ mihi, et quidem quamprimũ: nam pendeo animi. Narrabo tibi: Quintus cras; ſed ad me, an ad te, neſcio. mihi ſcripſit, Romã VIII. cal. ſed miſi, qui inuitaret. etſi hercle iam Romam ueniendum eſt, ne ille ante aduolet. Vale.

CICERO ATTICO S.

HOSPITEM *mihi tã grauẽ* ἀμεταμέλητον: *fuit enim periucũde. ſed cũ ſecũdis Saturnalibus ad Philippũ ueſperi ueniſſet, uilla ita cõpleta militibus eſt, ut uix triclinũ, ubi cœnaturus ipſe Cæſar eſſet, uacaret: quippe hominũ ∞ ∞. ſane ſum cõmotus, quid futurũ eſſet poſtridie. ac mihi Barba Caſſius ſubuenit: cuſtodes dedit: caſtra in agro: uilla defenſa eſt. ille tertijs Saturnalibus apud Philippum ad horã VII. nec quenquã admiſit. rationes opinor cũ Balbo. inde ambulauit in litore. poſt horã VIII. in balneũ. tũ audiuit: de Mamurra nõ mutauit. unctus eſt, accubuit,* ἐμετικὴν *agebat: itaque et edit, et bibit* ἀδεῶς, *et iucũde: opipare ſane, et apparate: nec id ſolũ, ſed bene, cocto, cõdito, ſermone bono, et, ſi quæris, libẽter. præterea tribus triclinijs accepti* οἱ περὶ αὐτὸν *ualde copioſe. libertis minus lautis, ſeruisq; nihil defuit: nã lautiores elegãter accepti. quid multa? homines uiſi ſumus: hoſpes tamẽ nõ is, cui diceres: amabo te, eodẽ ad me cũ reuerteres. ſemel ſatis eſt.* σπουδαῖον οὐδὲν *in ſermone,* φιλόλογα *multa. quid quæris? delectatus eſt, et libẽter fuit. Puteolis ſe aiebat unũ diẽ fore, alterũ ad Baias. habes hoſpitiũ, ſiue* ἐπισταθμείαν: *odioſam mihi duxi, nõ moleſtã. ego pauliſper hic, deinde in Tuſculanũ. Dolabellæ uillã cũ præteriret, omnis armatorũ copia dextra ſiniſtra ad equũ, nec uſquam alibi. hoc ex Nicia. Vale.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIIII.

CICERO ATTICO S.

DIVERTI *ad illum, de quo tecũ mane. nihil perditius: explicari rẽ non poſſe: etenim, ſi ille tali ingenio exitũ non reperiebat, quis nunc reperiet? quid quæris? periiſſe omnia aiebat. quod haud ſcio an ita ſit. uerũ ille gaudens; affirmatq́; , minus diebus* XX *tumultum* Gallicum*: in ſermonem ſe poſt idus* Mart. *præterquam* Lepidi, *ueniſſe nemini; ad ſummam, non poſſe iſtæc ſic abire. ò prudentem* Oppiũ, *qui nihilo minus illũ deſiderat, ſed loquitur nihil, quod quenquã bonũ offendat. ſed hæc hactenus.* Tu *quæſo, quidquid noui, (multa autem expecto) ſcribere ne pigrere; in his, de* Sexto, *ſatis ne certũ, maxime autẽ de* Bru*to noſtro: de quo quidem ille, ad quem diuerti,* Cæſarem *ſolitum dicere:* Magni *refert, hic quid uelit; ſed quidquid uult, ualde uult: idq́; eum animaduertiſſe, cum pro* Deiotaro Niceæ *dixerit: ualde uehementer eum uiſum, et libere dicere. atque etiam (ut enim quidque ſuccurrit, libet ſcribere) proxime, cum* Sextij *rogatu apud eum fuiſſem, expectaremq́; ſedens, quoad uocarer, dixiſſe eum,* Ego *dubitem, quin ſummo in odio ſim, cum* M. Cicero *ſedeat, nec ſuo commodo me conuenire poſſit? atqui, ſi quiſquam eſt facilis, hic eſt: tamen non dubito, quin me male oderit.* Hæc, *& eiuſmodi multa. ſed*

ad propoſitum. quidquid erit, non modo magnum, ſed etiā paruum, ſcribes. equidem nihil intermittam. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVAS à te accepi epiſtolas heri. ex priore theatrum, Publiumq; cognoui, bona ſigna conſentientis multitudinis. plauſus uero L. Caſſio datus, etiā facetus mihi quidē uiſus eſt. altera epiſtola de Madaro ſcripta. apud quem nullum σαλάκωμα, ut putas: proceſſi enim, ſed minus diu: eius ſermone enim ſum retentus. quod autem ad te ſcripſeram, obſcure fortaſſe, id eiuſmodi eſt. diebat, Cæſarē ſecum, quo tempore, Sextij rogatu, ueni ad eum, cum expectarem ſedens, dixiſſe. Ego nunc tam ſim ſtultus, ut hunc ipſum, facilem hominem, putē mihi eſſe amicū, cum tam diu ſedens meum cōmodum expectet? habes igitur φαλάκρωμα, inimiciſſimum ocij, id eſt Bruti. In Tuſculanū hodie, Lanuuij cras, inde Asturæ cogitabam. Piliæ paratū eſt hoſpitium: ſed uellē Atticam. uerum tibi ignoſco. quarū utrique ſalutē. Vale.

CICERO ATTICO S.

TRANQVILLAE quidem tuæ literæ: quod utinam diutius: nam Matius poſſe negabat. ecce autē ſtructores noſtri ad frumentum profecti, cum inanes rediſſent, rumorem afferunt magnum, Romæ domum ad Antonium frumentum omne portari: πανικὸν certe: ſcripſiſſes enim. Corrumbus Balbi nullus adhuc: & mihi notum nomē: bellus enim eſſe dicitur architectus. Ad obſignandū tu adhibitus non ſine cauſa uideris: noluīt enim nos ita putare: neſcio, cur nō animo quoque

ſentiant. ſed quid hæc ad nos? odorare tamen Antonij διάθεσιν. quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quàm quidquam mali cogitare. tu, ſi quid πραγματικὸν habes, ſcribe: ſin minus, populi ἐπισημασίαν, & mimorum dicta perſcribito. Piliæ, & Atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNC quid putas me Lanuuij? at ego te iſtic quotidie aliquid noui ſuſpicor. tumẽt negotia: nã cum Matius, quid cenſes cæteros? equidẽ doleo, quod nunquã in ulla ciuitate accidit, non una cum libertate remp. recuperatam. horribile eſt, quæ loquantur, quæ minitentur. ac uereor Gallica etiam bella, ipſe Sextus quò euadat. ſed omnia licet concurrant, idus Martiæ conſolantur. noſtri autẽ ἥρωες, quod per ſe ipſos confici potuit, glorioſiſſime, & magnificentiſſime confecerũt. reliquæ res opes, et copias deſiderant: quas nullas habemus. hæc ego ad te, ut, ſi quid noui, (nã quotidie aliquid expecto) confeſtim ad me: &, ſi noui nihil, noſtro more tamẽ ne patiamur intermitti literulas: equidẽ nõ cõmittã. Vale.

CICERO ATTICO S.

SPERO tibi iã eſſe, ut uolumus; quoniã quidem ἐσίγησας, quàm leuiter cõmotus eſſes: ſed tamẽ uelim ſcire, quid agas. Signa bella, quòd Caluena moleſte fert, ſe ſuſpectũ eſſe Bruto. illa ſigna non bona, ſi cum ſignis legiones ueniunt è Gallia. quid tu illas putas, quæ fuerunt in Hiſpania? non'ne idem poſtulaturas? quid eas, quas Annius tranſportauit? Caninium uolui, ſed μνη=

μονικὸν ἁμάρτημα, ab aleatore φυρμὸς πολύς: nam iſta quidem Cæſaris libertorum coniuratio facile opprimeretur, ſi recta ſaperet Antonius. meam ſtultam uerecũdiam, qui legari noluerim ante res prolatas, ne deſerere uiderer hunc rerum tumorem: cui certe ſi poſſem mederi, deeſſe non deberẽ: ſed uides magiſtratus: ſi quidem illi magiſtratus: uides tamen tyranni ſatellites in imperijs: uides eiuſdem exercitus: uides in latere ueteranos: quæ ſunt εὐερίπιστα omnia: eos autem, qui orbis terræ cuſtodijs non modo ſepti, uerum etiam magni eſſe debebant, tantummodo laudari, atque amari, ſed parietibus contineri. atque illi quoquo modo beati, ciuitas miſera. ſed uelim ſcire, quid aduentus Octauij, num qui concurſus ad eum, num quæ νεωτερισμοῦ ſuſpicio. nõ puto equidem: ſed tamen, quidquid eſt, ſcire cupio. hæc ſcripſi ad te proficiſcens Aſtura III. id. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRID. id. Fundis accepi tuas literas cœnans. primum igitur, melius eſſe: deinde, meliora te nunciare. odioſa illa enim fuerant, legiones uenire. nam de Octauio ſuſq; deq;. expecto, quid de Mario: quem quidem ego ſublatũ rebar à Cæſare. Antonij colloquium cum heroibus noſtris pro re nata non incõmodum: ſed tamen adhuc me nihil delectat præter idus Mart. nam quoniam Fundis ſum cum Ligure noſtro, diſcrucior, Sextilij fundum à uerberone Curtilio poſſideri. quod cum dico, de toto genere dico: quid enim miſerius, quàm ea nos tueri, propter quæ illum oderamus? etiam ne conſules, & tribunos pl. in biennium, quos ille uoluit? nul-

lo modo reperio, quemadmodum poſſim πολιτεύεσθαι: nihil enim tam σόλοικον, quàm τυραννοκτόνους in cœlo eſſe, tyranni facta defendi. ſed uides conſules: uides reliquos magiſtratus, ſi iſti magiſtratus: uides languorem bonorum. exultant lætitia in municipijs: dici enim non poteſt, quantopere gaudeant, ut ad me concurrant, ut audire cupiant uerba mea de re: nec ulla interea decreta: ſic enim πεπολιτεύμεθα, ut uictos metueremus. hæc ad te ſcripſi appoſita ſecunda menſa. plura, & πολιτικώτερα poſtea: & tu, quid agas, quidq́; agatur.

CICERO ATTICO S.

POSTRIDIE id. Paullum Caietæ uidi. is mihi de Mario, & de rep. alia quædam ſane peſſima. à te ſcilicet nihil: nemo enim meorum. ſed Brutum noſtrum audio uiſum ſub Lanuuio. ubi tandem eſt futurus? nam cum reliqua, tum de hoc ſcire aueo omnia. ego è Formiano exiens XVII. cal. ut inde altero die in Puteolanum, ſcripſi hæc. À Cicerone mihi literæ ſane πεπινωμέναι, & bene longæ. cætera autem uel fingi poſſunt: πῖνος literarũ ſignificat doctiorẽ. nunc magnopere à te peto, de quo ſum, nuper tecum locutus, ut uideas, ne quid ei deſit. id cum ad officium noſtrum pertinet, tum ad exiſtimationem, & dignitatem, & quòd idem intellexi tibi uideri omnino. ſi ergo eſt, uolo menſe Quintili in Græciam. ſunt omnia faciliora. ſed cum ſint ea tempora, ut certi nihil eſſe poſſit, quid honeſtum mihi ſit, quid liceat, quid expediat: quæſo da operã, ut illum quamhoneſtiſſime copioſiſſimeq́; tueamur. hæc, & cætera, quæ ad nos pertinebunt, ut ſoles,

cogitabis,ad meq;,aut quod ad rem pertineat,aut,ſi nihil erit,quod in buccam uenerit,ſcribes. Vale.

CICERO ATTICO S.

TV ME iam rebare, cum ſcribebas, in agris eſſe noſtris: at ego accepi XVII. cal. in diuerſoriolo Sinueſſano tuas literas. De Mario probe. etſi doleo L.Craſſi nepotem. Optime, tam etiam Bruto noſtro probari Antonium. nam quod Iuniã ſcribis moderate, & amice ſcriptas literas attuliſſe: mihi Paullus dedit ad ſe à fratre miſſas, quibus in extremis erat, ſibi inſidias fieri, ſe id certis auctoribus comperiſſe. hoc nec mihi placebat, & multo illi minus. Reginæ fuga mihi non moleſta: ſed Clodia quid egerit, ſcribas ad me uelim. De Bizantijs curabis, ut cætera: & Pelopem ad te arceſſe. ego, ut poſtulas, Baiana negotia, chorumq; illum, de quo ſcire uis, cum perſpexero, tum ſcribam, ne quid ignores. quid Galli, quid Hiſpani, quid Sextus agat, uehementer expecto. ea ſcilicet tu declarabis, qui cætera. Nauſeolam tibi tum cauſam otij dediſſe facile patiebar: uidebare enim mihi legenti tuas requieſſe pauliſper. De Bruto ſemper ad me omnia perſcribito, ubi ſit, quid cogitet: quem quidem ego ſpero iam tuto uel ſolum tota urbe uagari poſſe: ueruntamen. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE rep. multa cognoui ex tuis literis: quas quidẽ multiiuges accepi uno tempore à Veſtorij liberto. ad ea autem, quæ requiris, breui reſpondebo. primum uehementer me Cluuiana delectant: ſed quod queris, quid

arceſſerim Chryſippum: tabernæ mihi duæ corruerũt, reliquæ rimas agunt: itaque non ſolum inquilini, ſed mures etiam migrauerunt. hanc cæteri calamitatẽ uocant, ego ne incõmodum quidem. ò Socrates, ò Socratici uiri, nunquã uobis gratiam referam. dij immortales, quàm mihi iſta pro nihilo. ſed tamen ea ratio ædificandi initur, conſiliario quidem, & auctore Veſtorio, ut hoc damnũ quæſtuoſum ſit. hic turba magna eſt, eritq́; , ut audio, maior: duo quidẽ quaſi deſignati conſules. ò dij boni, uiuit tyrannis, tyrannus occidit? eius interfecti morte lætamur, cuius facta defendimus? itaque quàm ſeuere nos M. Curtius accuſat: ut pudeat uiuere: neque iniuria: nã mori millies præſtitit, quàm hæc pati, quæ mihi uidentur habitura etiam uetuſtatẽ. & Balbus hic eſt, multumq́; mecum: ad quem à Vetere literæ datæ pridie cal. Ian. cum à ſe Cæcilius circunſideretur, & iam teneretur, ueniſſe cum maximis copijs Pacorum Parthum: ita ſibi eſſe eum ereptũ, multis ſuis amiſſis: in qua re accuſat Volcatium. ita mihi uidetur bellum illud inſtare. ſed Dolabella, & Nicias uiderint. idem Balbus meliora de Gallia. XXI. die literas habebat: Germanos, illasq́; nationes, re audita de Cæſare, legatos miſiſſe ad Aurelium, qui eſt propoſitus ab Hirtio, ſe, quod imperatum eſſet, eſſe facturos. quid quæris? omnia plena pacis, aliter ac mihi Caluena dixerat.

CICERO ATTICO S.

ITA'NE uero? hoc meus, & tuus Brutus egit, ut Lanuuij eſſet? ut Trebonius itineribus deuijs proficiſceretur in prouinciã? ut omnia facta, ſcripta, dicta, pro=

miſſa, cogitata Cæſaris plus ualerent, quàm ſi ipſe uiueret? meminiſti'ne clamare, illo ipſo primo Capitolino die ſenatũ in Capitolium à prætoribus uocari? dij immortales, quæ tum opera effici potuerunt, lætantibus omnibus bonis, etiã ſat bonis, fractis latronibus. Liberalia tu accuſas. quid fieri tum potuit? iam pridem perieramus. meminiſti'ne te clamare, cauſam periſſe, ſi funere elatus eſſet? at ille etiã in foro combuſtus, laudatusq; miſerabiliter: ſeruiq;, & egentes in tecta noſtra cũ facibus immiſſi. quæ deinde? ut audeãt dicere, tu'ne contra Cæſaris nutum? hæc, & alia ferre non poſſum. itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. tua tamẽ ὑπηνέμιος nauſea iam'ne plane abijt? mihi quidem ex tuis literis cõiectanti ita uidebatur. redeo ad Thebaſſos, Scæuas, Frãgones. hos tu exiſtimas confidere, ſe illa habituros, ſtãtibus nobis? in quibus plus uirtutis putarunt, quàm experti ſunt. pacis iſti ſcilicet amatores, & non latrocinij auctores. at ego cum tibi de Curtilio ſcripſi, Sextilianoq; fundo, ſcripſi de Cenſorino, de Meſſalla, de Planco, de Poſtumio, de genere toto. melius fuit periſſe illo interfecto, quod nunquam accidiſſet, quàm hæc uidere. Octauius Neapolim uenit XIIII. cal. ibi eum Balbus mane poſtridie: eodemq; die mecum in Cumano: illum hæreditatem aditurũ. ſed, ut ſcribis, ῥιξόθεμιν magnã cum Antonio. Buthrotia mihi tua res eſt, ut debes, eritq; curæ. Quod quæris, iam'ne ad centena Cluuianum: aduentare uidetur: ſed primo anno LXXX. deterſimus. Quintus pater ad me grauia de filio, maxime quòd matri nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ardenteis in eum literas ad me miſit.

ille autem quid agat, ſi ſcis, neque dum Roma es profectus, ſcribas ad me uelim, & hercule ſi quid aliud. uehementer delector tuis literis. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVDIVS *tertius dedi ad te epiſtolam longiorē. nunc ad ea, quæ proxime. Velim mehercule, Aſturæ Brutus.* ἀνσλασίαν *iſtorum ſcribis. an cenſebas aliter? equidem etiam maiora expecto. cum equidem concionē lego de tanto uiro, de clariſſimo ciue, ferre non queo. etſi iſta iam ad riſum. ſed memento: ſic alitur conſuetudo perditarum concionum: ut noſtri illi non heroes, ſed dij futuri quidem in gloria ſempiterna ſint, ſed non ſine periculo quidem. uerum illis magna conſolatio, conſcientia maximi, & clariſſimi facti: nobis quæ? qui interfecto rege liberi non ſumus. ſed hæc fortuna uiderit, quoniam ratio non gubernat. De Cicerone, quæ ſcribis, iucunda mihi ſunt: uelim ſint proſpera. quod uero curæ tibi eſt, ut ei ſuppeditetur ad uſum, et cultum copioſe, per mihi gratum eſt: idq́; ut facias, te etiam rogo. De Buthrotijs, & tu recte cogitas, & ego non dimitto iſtam curam. ſuſcipiam omnem etiam actionem, quam uideo quotidie faciliorem. De Cluuiano, quoniam in re mea me ipſum diligentia uincis, res ad centena perducitur. ruina rem non fecit deteriorem, haud ſcio an iam fructuoſiorem. Hic mecum Balbus, Hirtius, Panſa. modo uenit Octauius, & quidem in proximam uillam Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me: cras mane uadit. Vale.*

CICERO ATTICO S.

O MI Attice, uereor, ne nobis idus Martiæ nihil dederint præter lætitiam, & odij pœnã, ac doloris. quæ mihi iſtinc afferũtur? quæ hic uideo? ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. ſcis, quàm diligã Siculos, & quàm illam clientelã honeſtam iudicẽ. multa illis Cæſar, ne= que me inuito. etſi latinitas erat non ferenda: ueruntamen. ecce autẽ Antonius accepta grandi pecunia, fixit legẽ, à dictatore comitijs latã, qua Siculi ciues Roma= ni: cuius rei uiuo illo mentio nulla. quid? Deiotari no= ſtri cauſa non ſimilis? dignus ille quidẽ omni regno, ſed non per Fuluiã. ſexcenta ſimilia. uerum illuc refero. tam clarã, tamq; teſtatam rem, tamq; iuſtam Buthro= tiam non tenebimus aliqua ex parte? et eo quidem ma= gis, quo iſta plura. Nobiſcum hic perhonorifice, et ami= ce Octauius: quem quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non; itaque ne nos quidem. quẽ nego poſſe bo num ciuẽ: ita multi circunſtant, qui quidẽ noſtris mor= tem minitantur. negat hæc ferri poſſe. quid cenſes, cũ Romam puer uenerit, ubi noſtri liberatores tuto eſſe nõ poſſunt? qui quidẽ ſemper erunt clari, conſcientia ue= ro facti ſui etiã beati: ſed nos (niſi me fallit) iacebimus. itaque exire aueo, ubi nec Pelopidarum inquit. haud amo uel hos deſignatos, qui etiã declamare me coegerũt, ut ne apud aquas quidẽ acquieſcere liceret. ſed hoc meæ nimiæ facilitatis: nam id erat quondam quaſi neceſſe: nunc, quoquo modo ſe res habet, non eſt itẽ, quàm du= dum. nihil habeo, quod ad te ſcribam: ſcribo tamen, non ut delecter meis literis, ſed ut eliciã tuas. tu, ſi quid eris

de cæteris,de Bruto utique quidquid erit . hæc conſcripſi X. cal. accubans apud Veſtorium , hominẽ remotum à dialecticis, in arithmeticis ſatis exercitatũ . Septimo denique die literæ mihi redditæ ſunt, quæ erãt à te XIII. cal. datæ : quibus quæris , atque etiã me ipſum neſcire arbitraris, utrũ magis tumulis, proſpectuq; , an ambulatione ἁλιτενεῖ delecter. eſt mehercule,ut dicis,utriuſque loci tãta amœnitas, ut dubitẽ, utra anteponẽda ſit.

= ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν ,
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα διοτρεφὲς εἰσορόωντες
Δείδιμεν . ἐν δοιῇ δὲ σαωσέμεν , ἢ ἀπολέσθαι .

quamuis enim tu magna , & mihi iucunda ſcripſeris de D. Bruti aduentu ad ſuas legiones, in quo ſpem maximam uideo : tamen, ſi eſt bellum ciuile futurũ, quod certe erit, ſi Sextus in armis permanebit, quem permanſurum eſſe certo ſcio ; quid nobis faciendum eſt, ignoro: neque enim iam licebit, quod Cæſaris bello licuit , neque huc, neque illuc : quencunque enim hæc pars perditorũ lætatum morte Cæſaris putabit , (lætitiam autem apertiſſime tulimus omnes) hunc in hoſtiũ numero habebit . quæ res ad cædem maximã ſpectat . reſtat , ut in caſtra Sexti, aut, ſi forte, Bruti nos conferamus . res odioſa,et aliena noſtris ætatibus , & incerto exitu belli : & neſcio quo pacto tibi ego poſſim , mihi tu dicere ,

Τέκνον ἐμὸν οὔτοι δέδοται πολεμήια ἔργα,
Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

ſed hæc fors uiderit, ea,quæ talibus in rebus plus,quàm ratio poteſt . nos autẽ id uideamus , quod in nobis ipſis eſſe debet,ut,quidquid acciderit,fortiter,& ſapienter feramus,& accidiſſe hominibus meminerimus,noſq; cum

multum literæ, tum non minimũ idus quoque Martiæ conſolentur. Suſcipe nunc meam deliberationem, qua ſolicitor. ita multa ueniunt in mentem in utrãque partẽ. proficiſcor, ut conſtitueram, legatus in Græciam: cædis impendentis periculum non nihil uitare uideor, ſed caſurus in aliquam uituperationem, quòd reip. defuerim tam graui tempore. ſin autem manſero, equidẽ uideo in diſcrimine; ſed accidere poſſe ſuſpicor, ut prodeſſe poſſim reip. iam illa cõſilia priuata ſunt, quòd ſentio ualde eſſe utile ad confirmationẽ Ciceronis, me illuc uenire. nec alia cauſa profectionis mihi ulla fuit, cum conſilium cepi legari ab Cæſare. tota igitur hac de re, ut ſoles, ſi quid ad me pertinere putas, cogitabis. Redeo nunc ad epiſtolam tuam: ſcribis enim eſſe rumores, me, ad lacum quod habeo, uenditurum, minuſculam uero uillam utique Quinto traditurũ, uel impenſo pretio, quò introducatur, ut tibi Quintus F. dixerit, dotata Aquilia. ego uero de uenditione nihil cogito, niſi quid, quod magis me delectet, inuenero. Quintus autẽ de emendo nihil curat hoc tẽpore: ſatis enim torquetur debitione dotis, in qua mirificas Q. Egnatio gratias agit. à ducenda autem uxore ſic abhorret, ut quidquã libero lectulo neget eſſe iucundius. ſed hæc quoque hactenus: redeo enim ad miſerã, ſeu nullam potius rẽp. M. Antonius ad me ſcripſit de reſtitutione Sex. Clodij: quàm honorifice, quod ad me attinet, ex ipſius literis cognoſces: miſi enim tibi exemplum: quàm diſſolute, quàm turpiter, quamq; pernicioſe, ut non nunquã Cæſar deſiderandus eſſe uideatur, facile exiſtimabis. quæ enim Cæſar nunquam neque feciſſet, neque paſſus eſſet,

ea nunc ex falſis eius commentarijs proferuntur. ego autem Antonio facillimum me præbui: etenim ille, quoniam ſemel induxit animum, ſibi licere quod uellet, feciſſet nihilò minus me inuito. itaque mearum quoque literarum miſi tibi exemplum. Vale.

Antonius conſul S. D. Ciceroni.

OCCVPATIONIBVS *eſt factum meis, & ſubita tua profectione, ne tecum coram de hac re agerem. quam ob cauſam uereor, ne abſentia mea leuior ſit apud te. quòd ſi bonitas tua reſpõderit iudicio meo, quod ſemper habui de te; gaudebo. À Cæſare petij, ut Sex. Clodium reſtitueret. impetraui. erat mihi in animo etiã tum ſic uti beneficio eius, ſi tu conceſſiſſes. quo magis laboro, ut tua uoluntate id per me facere nunc liceat. quòd ſi duriorem te eius miſeræ, & afflictæ fortunæ præbes, non contendam ego aduerſus te. quanquam uideor debere tueri commentarium Cæſaris. ſed mehercule ſi humaniter, & ſapienter, & amabiliter in me cogitare uis, facilem te profecto præbebis, & uoles P. Clodium, in optima ſpe puerum repoſitum, exiſtimare, nòn te inſectatum eſſe, cum potueris, amicos paternos. patere, obſecro te, pro rep. uideri geſſiſſe ſimultatem cum patre eius: non cõtempſeris hanc familiam: honeſtius enim, & libètius deponimus inimicitias reip. nomine ſuſceptas, quàm contumaciæ. me deinde ſine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, & tenero animo eius perſuadere, non eſſe tradendas poſteris inimicitias. quanquam tuam fortunam Cicero ab omni periculo abeſſe certum habeo, tamen arbitror*

malle

malle te quietam ſenectutem, & honorificã potius agere, quàm ſolicitã. poſtremo, meo iure te hoc beneficiũ rogo: nihil enim nõ tua cauſa feci. quòd ſi nõ impetro, per me Clodio daturus nõ ſum: ut intelligas, quãti apud me auctoritas tua ſit, atq; eo te placabiliorẽ præbeas. Vale.

Cicero Antonio cos. S.

QVOD mecum per literas agis, unam ob cauſam mallẽ coram egiſſes: non enim ſolũ ex oratione, ſed etiã ex uultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes: nam cum te ſemper amaui, primum tuo ſtudio, poſt etiam beneficio prouocatus, tum his temporibus reſp. te mihi ita commendauit, ut cariorem habeã neminem. literæ uero tuæ tum amantiſſime, tum honorificẽtiſſime ſcriptæ ſic me affecerunt, ut non dare tibi beneficiũ uiderer, ſed accipere à te, ita petẽte, ut inimicũ meum, neceſſarium tuum, me inuito ſeruare nolles, cum id nullo negotio facere poſſes. ego uero tibi iſtuc mi Antoni remitto, atque ita, ut me à te, cũ his uerbis ſcripſeris, liberaliſſime, atque honorificẽtiſſime tractatũ exiſtimem. idq; cum totum, quoquo modo ſe res haberet, tibi dandum putarem, tum do etiã humanitati, & naturæ meæ: nihil enim unquam non modo acerbum in me fuit, ſed ne paulo quidẽ triſtius, aut ſeuerius, quàm neceſſitas reip. poſtulauit. accedit, ut ne in ipſum quidẽ Clodium meũ inſigne odium fuerit unquam: ſemperq; ita ſtatui, non eſſe inſectandos inimicorum amicos, præſertim humiliores, nec his præſidijs noſmet ipſos eſſe ſpoliandos. nam de puero Clodio tuas parteis eſſe arbitror, ut eius animũ tenerum, quemad-

modũ ſcribis, his opinionibus imbuas, ut ne quas inimicitias reſidere in familijs noſtris arbitretur. cõtendi cum P. Clodio, cum ego publicã cauſam ille ſuã defenderet. noſtras cõtentiones reſp. dijudicauit. ſi uiueret, mihi cũ illo nulla contentio iam maneret. quare, quoniam hoc à me ſic petis, ut, quæ tua poteſtas eſt, ea neges te me inuito uſurũ, puero quoque hoc à me dabis, ſi tibi uidebitur: nõ quo aut ætas noſtra ab illius ætate quidquã debeat periculi ſuſpicari, aut dignitas mea ullã contentionẽ extimeſcat; ſed ut noſmet ipſi inter nos cõiunctiores ſimus, quàm adhuc fuimus: interpellãtibus enim his inimicitijs, animus tuus mihi magis patuit, quàm domus. ſed hæc hactenus. illud extremũ. ego, quæ te uelle, quæq; ad te pertinere arbitrabor, ſemper ſine ulla dubitatione ſummo ſtudio faciã. hoc uelim tibi penitus perſuadeas.

CICERO ATTICO S.

ITERA dum eadem iſta mihi. coronatus Quintus noſter Parilibus? Parilibus ſolus'ne? etſi addis Lamiam: quod demiror equidem: ſed ſcire cupio, qui fuerint alij: quanquã ſatis ſcio, niſi improbũ neminẽ. explanabis igitur hoc diligentius. ego autẽ caſu cum dediſſem ad te literas VI. cal. ſatis multis uerbis, tribus fere horis poſt accepi tuas, & magni quidem ponderis. itaque ioca tua plena facetiarum. de hæreſi Veſtoriana, & de Pherionum more Puteolano. riſiſſe me ſatis, nihil eſt neceſſe reſcribere. πολιτικώτερα illa uideamus. Ita Brutos, Caſſiumq; defendis, quaſi eos ego reprehendã: quos ſatis laudare non poſſum. rerũ ego uitia collegi, non hominum: ſublato enim tyranno, tyrannida manere uideo:

nam quæ ille facturus non fuit, ea fiũt, ut de Clodio: de quo mihi exploratũ eſt, illum non modo non facturum, ſed etiam ne paſſurũ quidem fuiſſe. ſequetur Rufio Veſtorianus, Victor nunquam ſcriptus, cæteri, quis non? cui ſeruire ipſi nõ potuimus, eius libellis paremus. Nam Liberalibus quis potuit in ſenatũ non uenire? fac id potuiſſe aliquo modo: num, etiam cum ueniſſemus, libere potuimus ſententiam dicere? non ne omni ratione ueterani, qui armati aderant, cum præſidij nos nihil haberemus, defendendi fuerunt? illam ſeſſionem Capitolinam mihi non placuiſſe, tu teſtis es. quid ergo? culpa iſta Brutorum? minime illorum quidem, ſed aliorum Brutorum, qui ſe cautos, ac ſapienteis putant: quibus ſatis fuit lætari, non nullis etiã gratulari, nullis permanere. ſed præterita omittamus: iſtos omni cura, præſidioq; tueamur; & , quemadmodum tu præcipis, contenti idibus Mart.-ſimus: quæ quidem noſtris amicis, diuinis uiris, aditum ad cœlum dederunt, libertatem populo R. non dederunt. recordare tua. non ne meminiſti clamare te, omnia periſſe, ſi ille funere elatus eſſet? ſapienter id quidem: itaque ex eo quæ manarint, uides. Quæ ſcribis calendis Iunij Antonium de prouincijs relaturum, ut & ipſe Gallias habeat, et utriſque dies prorogetur: licebit' ne decerni libere? ſi licuerit, libertatem eſſe recuperatam lætabor. ſi non licuerit, quid mihi attulerit iſta domini mutatio præter lætitiam, quam oculis cepi iuſto interitu tyranni? Rapinas ſcribis ad Opis fieri: quas nos quoque tum uidebamus. ne nos & liberati ab egregijs uiris, nec liberi ſumus. ita laus illorum eſt, culpa noſtra. & hortaris me, ut hiſtorias ſcribam: ut col-

ligam tanta eorum ſcelera, à quibus etiã nunc obſidemur? poterón ne eos ipſos nõ laudare, qui te obſignatorem adhibuerunt? nec mehercule me rauduſculum mouet: ſed homines beneuolos, qualeſcũque ſunt, graue eſt inſequi cõtumelia. ſed de omnibus meis conſilijs, ut ſcribis, exiſtimo exploratius nos ad cal. Iun. ſtatuere poſſe: ad quas adero, & omni ope, atque opera enitar, adiuuante me ſcilicet auctoritate tua, & gratia, et ſumma æquitate cauſæ, ut de Buthrotijs S.C. *quale ſcribis, fiat.* Q*uod me cogitare iubes, cogitabo equidem. etſi tibi dederam ſuperiore epiſtola cogitandum. tu autem, quaſi iam recuperata rep. uicinis tuis* Maſſilienſibus *ſua reddis: hæc armis, quæ quàm firma habeamus, ignoro, reſti tui fortaſſe poſſunt, auctoritate non poſſunt.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA *breuis, quæ poſtea à te ſcripta eſt, ſane mihi fuit iucunda, de* Bruti *ad* Antonium, *& de eiuſdẽ ad te literis. poſſe uidentur eſſe meliora, quã adhuc fuerint: ſed nobis, ubi ſimus, & quò iam nos cõferamus, prouidẽdum eſt. ò mirificum* Dolabellã *meum: iam enim dico meũ, antea (crede mihi) ſubdubitabam. magnã* ἀναθεώρησιν *res habet: de ſaxo, in crucem, columnã tollere, locum illum ſternendũ locare. quid quæris? heroica. ſuſtuliſſe mihi uidetur ſimulationem deſiderij, adhuc quæ ſerpebat in dies, & inueterata, uerebar, ne periculoſa noſtris tyrannoctonis eſſet. nunc prorſus aſſentior tuis literis, ſperoq; meliora. quanquã iſtos ferre non poſſum: qui, dum ſe pacem uelle ſimulant, acta nefaria defendunt. ſed non poſſunt omnia ſimul.*

incipit res melius ire, quàm putarã. nec uero diſcedam, niſi cũ tu id me honeſte putabis facere poſſe. Bruto certe meo nullo loco deero: idq́;, etiam ſi mihi cũ illo nihil fuiſſet, facerẽ propter eius ſingularẽ, incredibilemq́; uirtutem. Piliæ noſtræ uillam totã, quæq́; in uilla ſunt, trado, in Pompeianum ipſe proficiſcens cal. Mai. quàm uelim Bruto perſuadeas, ut Aſturæ ſit. Vale.

CICERO ATTICO S.

V. NON. conſcendens ab hortis Cluuianis in phaſelum epicopum has dedi literas, cum Piliæ noſtræ uillã ad Lucrinũ, uillicosq́; procuratores tradidiſſem. ipſe autem eo die in Pæti noſtri tyrotarichum imminebam, perpaucis diebus in Pompeianũ, poſt in hæc Puteolana, & Cumana regna renauigare. ò loca cæteroqui ualde expetenda, interpellantium autem multitudine pene fugienda. Sed ad rem ut ueniam, ò Dolabellæ noſtri magnam ἀριστείαν. quanta eſt ἀναθεώρησις. equidem laudare eum, et hortari non deſiſto. recte tu omnibus epiſtolis ſignificas, quid de re, quid de uiro ſentias. mihi quidem uidetur Brutus noſter iam uel coronã auream per forum ferre poſſe: quis enim audeat uiolare, propoſita cruce, uel ſaxo? præſertim tantis plauſibus, tanta approbatione infirmorum? nunc mi Attice me fac ut expedias. cupio, cum Bruto noſtro affatim ſatisfecerim, excurrere in Græciã. magni intereſt Ciceronis, uel mea potius, uel mehercule utriuſque, me interuenire diſcenti. nam epiſtola Leonidæ, quam ad me miſiſti, quid habet quæſo, in quo magnopere lætemur? nunquam ille mihi ſatis laudari uidebitur, cũ ita laudabitur, QVOMO-

DO NVNC EST. *non eſt fidentis hoc teſtimonium, ſed potius timentis.* Herodi *autem mandaram, ut mihi* κατὰ μίτον *ſcriberet : à quo adhuc nulla litera eſt. uereor ne nihil habuerit, quod mihi, cum cognoſſem, iucundum putaret fore.* Quòd *ad* Xenonem *ſcripſiſti, ualde mihi gratum eſt. nihil enim deeſſe* Ciceroni*, tum ad officium, tum ad exiſtimationē meam pertinet.*

Flammam Flaminium *audio* Romæ *eſſe. ad eum ſcripſi, me tibi mandaſſe per literas, ut de* Montani *negotio cum eo loquerere. & uelim cures epiſtolam, quam ad eum miſi, reddendam, & ipſe, quod commodo tuo fiat, cum eo colloquare. puto, ſi quid in homine pudoris eſt, præſtaturum eum, ne pro ſe quodam modo depēdatur.* De Attica *pergratum mihi feciſti, quòd curaſti, ante ſcirem recte eſſe, quàm non belle fuſſe.* Vale.

CICERO ATTICO S.

IN Pompeianum *ueni* V. *cal.* Mai. *cum pridie, ut antea ad te ſcripſi,* Piliam *in* Cumano *collocauiſſem. ibi mihi cœnanti literæ tuæ ſunt redditæ, quas dederas* Demetrio *liberto prid. cal. in quibus multa ſapitenter, ſed tamen talia, quemadmodum tute ſcribebas, ut omne conſiliū in fortuna poſitū uideretur. itaque his de rebus ex tempore, & coram.* De Buthrotio *negotio, utinam quidem* Antonium *conueniam: multum profecto proficiam. ſed non arbitrantur eum à* Capua *declinaturū. quò quidem metuo ne magno reip. malo uenerit. quod idem* L. Cæſari *uidebatur; quem pridie* Neapoli *affectū grauiter uideram. quam ob rem iſta nobis ad cal.* Iun. *tractanda, & perficienda ſunt. ſed hactenus.* Quin-

tus filius ad patrẽ acerbiſſimas literas miſit : quæ ſunt ei redditæ, cum ueniſſemus in Pompeianum *: quarum tamen erat caput ,* Aquiliam *nouercam non eſſe laturum. ſed hoc tolerabile fortaſſe, illud uero? ſe ab* Cæſare *habuiſſe omnia, nihil à patre, reliqua ſperare ab* Antonio. *ò perditum hominẽ. ſed* μελήσει. Ad Brutum *noſtrum, & Caſſium, & ad* Dolabellam *epiſtolas ſcripſi. earũ exempla tibi miſi , nõ ut deliberarem reddendæ ne eſſent, (plane enim iudico eſſe reddendas) ſed quòd non dubito, quin tu idem exiſtimaturus ſis .* Ciceroni *meo mi* Attice *ſuppeditabis quantum uidebitur , meq; tibi hoc onus imponere patiere. quæ adhuc feciſti, mihi ſunt gratiſſima.* Librũ *meum illũ* ἀνέκδοτον *non dũ, ut uolui, perpoliui. iſta uero, quæ tu contexi uis, aliud quoddam ſeparatũ uolumen expectant . ego autem (credas mihi uelim) minore periculo exiſtimo contra illas nefarias parteis uiuo tyranno dici potuiſſe , quàm mortuo . ille enim neſcio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter : nunc, quacunque nos commouimus, ad* Cæſaris *non modo acta, uerum etiam cogitata reuocamur.* De Montano, *quoniam* Flamma *uenit, uidebis . puto rem meliore loco eſſe debere .* Vale.

Cicero *Dolabellæ* Cos. *ſuo* S.

ETSI *contentus eram mi* Dolabella *tua gloria, ſatisq; ex ea magnã lætitiam, uoluptateq; cupiebam : tamen nõ poſſum non cõfiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd uulgo hominum opinio ſociũ me aſcribat tuis laudibus. neminẽ conueni (conuenio autẽ quotidie pluſimos: ſunt enim permulti optimi uiri, qui ualetudinis*

cauſa in hæc loca ueniant, præterea ex municipijs frequentes neceſſarij mei) quin omnes, cum te ſummis laudibus ad cœlũ extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant: negant enim ſe dubitare, quin tu meis præceptis, & conſilijs obtemperans, præſtantiſſimum te ciuem, et ſingularẽ conſulem præbeas. quibus ego quanquam ueriſſime poſſim reſpondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſilio: tamen neque plane aſſentior, ne imminuam tuam laudem, ſi omnis à meis conſilijs profecta uideatur: neque ualde nego: ſum enim auidior, etiam quã ſatis eſt, gloriæ. et tamen non alienũ eſt dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni, regi regum, fuit honeſtum, habere aliquẽ in conſilijs capiendis Neſtorem; mihi uero glorioſum te iuuenem conſulem florere laudibus, quaſi alumnum diſciplinæ meæ. L. quidem Cæſar, cum ad eum ægrotum Neapolim ueniſſem, quanquã erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante, quàm me plane ſalutauit, ò mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantũ uales apud Dolabellam, quantum ſi ego apud ſororis filium ualerem, iam ſalui eſſe poſſemus. Dolabellæ uero tuo et gratulor, & gratias ago: quem quidem, poſt te conſulem, ſolum poſſum uere conſulem dicere. deinde multa de facto, ac de re geſta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil reip. ſalutarius. atque hæc una uox omnium eſt. à te autem peto, ut me hanc quaſi falſam hæreditatem alienæ gloriæ ſinas cernere, meq; aliqua ex parte in ſocietatem tuarũ laudum uenire patiare. quanquam mi Dolabella (hæc enim iocatus ſum) libẽtius omneis meas, ſi modo ſunt aliquæ meæ

laudes, ad te tranſfuderim, quàm aliquam partem exhauſerim ex tuis: nam cum te ſemper tantũ dilexerim, quantum tu intelligere potuiſti, tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. nihil eſt enim, mihi crede, uirtute formoſius, nihil pulchrius, nihil amabilius. ſemper amaui, ut ſcis, M. Brutum propter eius ſummũ ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem probitatem, atque conſtantiã: tamẽ idibus Mart. tantũ acceſſit ad amorem, ut mirarer locũ fuiſſe augendi in eo, quod mihi iam pridem cumulatum etiã uidebatur. quis erat, qui putaret ad eum amorẽ, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceſſit, ut mihi nunc denique amare uidear, antea dilexiſſe. quare quid eſt, quod ego te horter, ut dignitati, et gloriæ ſeruias? proponã tibi claros uiros, quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quàm te ipſum. te imitere oportet, tecum ipſe certes. nec licet quidem tibi iam, tantis rebus geſtis, non tui ſimilem eſſe. quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utendum eſt: contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratiſſima. hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuæ: ſed contingit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque conſilij: legi enim concionem tuam: nihil illa ſapientius: ita peedetentim tum acceſſus à te ad cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa maturitatem tibi animaduertendi omnium conceſſu daret. liberaſti igitur & urbem periculo, & ciuitatem metu.

neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum. quo facto intelligere debes, in te poſitam eſſe remp. tibiq; non modo tuendos, ſed etiam ornandos illos uiros, à quibus initium libertatis profectum eſt. ſed his de rebus coram plura propediem, ut ſpero. tu, quoniam remp. nosq; conſeruas, fac, ut diligentiſſime te ipſum mi Dolabella cuſtodias. Vale.

CICERO ATTICO S.

SAEPIVS *me iã agitas, quòd rem geſtam Dolabellæ nimis in cœlum uidear efferre. ego autem, quanquã ſane probo factum, tamen, ut tantopere laudarem, adductus ſum tuis & unis, & alteris literis. ſed totum ſe à te abalienauit Dolabella, ea de cauſa, qua me quoque ſibi inimiciſſimum reddidit. ò hominem pudentem. cal. Ian. debuit: adhuc non ſoluit, præſertim cum ſe maximo ære alieno Faberij manu liberarit, & Opem ab eo petierit. licet enim iocari; ne me ualde conturbatum putes. atque ego ad eum* VIII. *id. literas dederam bene mane. eodem autem die tuas literas ueſperi acceperam in Pompeiano, ſane celeriter, tertio abs te die. ſed, ut ad te eo ipſo die ſcripſeram, ſatis aculeatas ad Dolabellam literas dedi: quæ ſi nihil profecerint, puto fore, ut me præſentem non ſuſtineat. Albianum te confeciſſe arbitror. De Petulciano nomine, quòd mihi ſuppeditatus es, gratiſſimum eſt, & ſimile tuorum omnium. ſed ego Erotem ad iſta expedienda factum mihi uidebar reliquiſſe: cuius non ſine magna culpa uacillarunt. ſed cum ipſo uidero. De Montano, ut ſæpe ad te ſcripſi, erit tibi tota res curæ. Seruius proficiſcẽs quòd*

deſperanter tecum locutus eſt, minime miror, neque ei quidquam in deſperatione concedo. Brutus noſter, ſingularis uir, ſi in ſenatum non eſt cal. Iun. uenturus; quid facturus ſit in foro, neſcio. ſed hoc ipſe melius. ego ex his, quæ parari uideo, nõ multum idibus Martijs profectum iudico: itaque de Græcia quotidie magis et magis cogito: nec enim Bruto meo exilium, ut ſcribis ipſe, meditanti uideo quid prodeſſe poſſim. Leonidæ me literæ non ſatis delectarunt. De Herode tibi aſſentior. Saufeium legiſſe uellem. Ego ex Pompeiano VI. idus Mai. cogitabam. Vale.

CICERO ATTICO S.

NONIS *Mai. cũ eſſem in Pompeiano, accepi binas à te literas, alteras ſexto die, alteras quarto. ad ſuperiores igitur prius. Quàm mihi iucundum, opportune tibi Barnachum literas reddidiſſe. tu uero cum Caſſio, ut cætera. quàm cõmode autem, quòd id ipſum, quod me mones, quatriduo ante ad eum ſcripſerã, exẽplumq; mearũ literarum ad te miſerã. ſed cum Dolabellæ auaritia, ſic enim tu ad me ſcripſeras, magna deſperatione affectus eſſem; ecce tibi & Bruti, & tuæ literæ. ille exilium meditari. nos autẽ alium portũ propiorem huic ætati uidebamus: in quem mallẽ equidem peruehi florente Bruto noſtro, conſtitutaq; rep. ſed nunc quidem, ut ſcribis, non utrum uis: aſſentiris enim mihi, noſtram ætatem præſertim à caſtris ciuilibus abhorrere. M. Antonius ad me tantum de Clodio reſcripſit, meam lenitatem, & clementiam & ſibi eſſe gratam, & mihi uoluptati magnæ fore. ſed Panſa furere*

uidetur de Clodio, itemq́; de Deiotaro; & loquitur ſeuere, ſi uelis credere. illud tamen non belle, ut mihi quidem uidetur, quòd factum Dolabellæ uehementer improbat. De coronatis, cum ſororis tuæ filius à patre accuſatus eſſet, reſcripſit, ſe coronam habuiſſe honoris Cæſaris cauſa, poſuiſſe luctus gratia: poſtremo ſe libenter uituperationem ſubire, quòd amaret etiam mortuum Cæſarem. Ad Dolabellam, quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter: ego etiam ad Sicam. tibi hoc oneris non impono. nolo te illum iratum habere. Seruij orationem cognoſco: in qua plus timoris uideo, quàm conſilij. ſed quoniam perterriti omnes ſumus, aſſentior Seruio. Publilius tecum tricatus eſt: huc enim Cerelia miſſa ab iſtis eſt legata ad me: cui facile perſuaſi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem, non modo non libere. Antonium ſi uidero, accurate agam de Buthroto. Venio ad recentiores literas. quanquam de Seruio iam reſcripſi me facere magnam πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita uidetur, non potuiſſe maior tali re, taliq́; tempore. ſed tamen quidquid ei tribuo, tribuo ex tuis literis. tibi uero aſſentior maiorem πρᾶξιν eius fore, ſi mihi, quod debuit, diſſoluerit. Brutus, uelim ſit Aſturæ. Quod autem laudas me, quòd nihil ante de profectione conſtituam, quam, iſta quò euaſura ſint, uidero: muto ſententiam, neque quidquam tamen ante, quam te uidero. Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo. cui quidem ego totam uillam, cellamq́; tradidi, eamq́; cogitabam V. id. uidere. tu Atticæ ſalutem dices. nos Piliam diligenter tuebimur. Vale.

CICERO ATTICO S.

È POMPEIANO *naui aduectus ſum in* Lu*culli noſtri hoſpitiũ* V I. *id. hora fere tertia. egreſſus autẽ è naui, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in* Cu*manum attuliſſe dicebatur, nonis* Mai. *datas: à* Luculo *poſtridie eadẽ fere hora, qua ueni,* V I I. *id.* Lanuuio *datas. audi igitur ad omneis.* Primũ *quæ de re mea geſta & in ſolutione, et in* Albiano *negotio, grata. de tuo autẽ, cum in* Pompeiano *eſſem,* Miſenum *uenit* Antonius*: inde ante diſceſſit, quàm illũ ueniſſe audiſſem: à quo in* Samniũ*. uide, quid ſperes.* Romæ *igitur de* Buthroto*.* L. Antonij *horribilis cõcio,* Dolabellæ *præclara. iam uel ſibi habeat nũmos, modo numeret idibus.* Tertullæ *nollẽ abortum: tam enim* Caſsij *ſunt iam, quàm* Bruti *ſerendi.* De *regina uelim, atque etiam de* Cæſare *illo. perſolui primæ epiſtolæ. uenio ad ſecundam.* De Quintis, Buthroto, *cum uenero, ut ſcribis.* Quòd Ciceroni *ſuppeditas, gratum.* Quòd *errare me putas, qui remp. putẽ pendere è* Bruto*: ſic ſe res habet: aut nulla erit, aut ab iſto, iſtis'ue ſeruabitur.* Quod *me hortaris, ut ſcriptam concionem mittam: accipe à me mi* Attice *καθολικὸν θεώρημα earũ rerũ, in quibus ſatis exercitati ſumus. nemo unquam neque poeta, neque orator fuit, qui quẽquã meliorẽ, quàm ſe, arbitraretur. hoc etiã malis contigit: quid tu* Bruto *putas et ingenioſo, et erudito? de quo etiam experti ſumus nuper in edicto. ſcripſerã rogatu tuo. meũ mihi placebat, illi ſuũ. quin etiã cũ ipſius precibus pene adductus, ſcripſiſſẽ ad eũ de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiã tibi ſcripſit,*

ſibi illud, quòd mihi placeret, non probari. quare ſine quæſo ſibi quenque ſcribere: ſuam cuique ſpõſam, mihi meam; ſuum cuique amorem, mihi meum. non ſcite: hoc enim Attilius, *poeta duriſſimus. atque utinã liceat iſti cõcionari: cui ſi eſſe in urbe tuto licebit, uicimus: ducem enim noui belli ciuilis aut nemo ſequetur, aut ij ſequentur, qui facile uincantur. uenio ad tertiam.* Gratas fuiſſe meas literas Bruto, & Caſſio, gaudeo. itaque ijs reſcripſi. Quod Hirtius per me meliorem fieri uolũt, do equidem operam, & ille optime loquitur: ſed uiuit: habitatq́; cum Balbo: qui item bene loquitur. quid credas, uideris. Dolabellam ualde placere tibi uideo. mihi quidem egregie. Cum Panſa uixi in Pompeiano. is plane mihi probabat ſe bene ſentire, & cupere pacem. Cauſam armorum quæri plane uideo. Edictum Bruti, & Caſſij probo. Quæris, ut ſuſcipiam cogitationem, quidnã iſtis agendum putem; cõſilia temporum ſunt. quæ in horas commutari uides. Dolabellæ & prima illa actio, & hæc contra Antonium concio mihi profeciſſe permultum uidetur. prorſus ibat res. nunc autem uidemur habituri ducem: quod unum municipia, boniq́; deſiderant. Epicuri mentionem facis, & audes dicere, μὴ πολιτεύεσθαι. nõ te Bruti noſtri uulticulus ab iſta oratione deterret? Quintus filius, ut ſcribis, eſt dextella. per eum igitur, quod uolemus, facile auferemus. Expecto, ſi, ut putas, L. Antonius produxit Octauium, qualis concio fuerit. Hæc ſcripſi. ſtatim enim Caſſij tabellarius. erat continuo Piliam ſalutaturus: deinde ad epulas Veſtorij, nauicula. Atticæ plurimam ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM paulo ante dediſſem ad te Caſsij tabellario literas, V. id. uenit noſter tabellarius, & quidem portenti ſimile, ſine tuis literis. ſed cito conieci, Lanuuij te fuiſſe. Eros autem feſtinauit, ut ad me literæ Dolabellæ perferrentur, non de re mea (non dum enim meas acceperat) ſed reſcripſit ad eas, quarũ exẽplũ tibi miſeram, ſane luculente. ad me autem, cum Caſsij tabellarium dimiſiſſem, ſtatim Balbus. ò dij boni, quàm facile perſpiceres timere otium. & noſti uirum, quàm tectus: ſed tamen Antonij conſilia narrabat; illũ circuire ueteranos, ut acta Cæſaris ſancirent, idq́; ſe facturos eſſe iurarent: ut rata omnes haberẽt, eaq́; duumuiri omnibus menſibus inſpicerent. queſtus eſt etiam de ſua inuidia. eaq́; omnis eius oratio fuit, ut amare uideretur Antonium. quid quæris? nihil ſinceri. mihi autem nõ eſt dubium, quin res ſpectet ad caſtra: acta enim illa res eſt animo uirili, conſilio puerili: quis enim hoc non uidit, regni hæredem relictum? quid autẽ abſurdius, hoc metuere, alterũ in metu non ponere? quin etiam hoc ipſo tempore multa ὑποσόλοικα, Pontij Neapolitanum à matre tyrannoctoni poſſideri. legendus mihi ſæpius eſt Cato maior ad te miſſus: amariorem enim me ſenectus facit: ſtomachor omnia. ſed mihi quidem βεβίωται: uiderint iuuenes. tu mea curabis, ut curas. hæc ſcripſi, ſeu dictaui, appoſita ſecunda menſa, apud Veſtorium. poſtridie apud Hirtium cogitabam. & quidem πεντέλοιπον. ſic hominem traducere ad optimates paro. λῆρος πολύς.. nemo eſt iſtorum, qui otium non ti=

meat, quare talaria uideamus: quiduis enim potius, quàm caſtra. Atticæ ſalutem plurimam uelim dicas.

Expecto Octauij concionem, & ſi quid aliud, maxime autem ecquid Dolabella tinniat, an in meo nomine tabulas nouas fecerit. Vale.

CICERO ATTICO S.

CERTIOR à Pilia factus, mitti ad te idibus tabellarios, ſtatim hoc neſcio quid exaraui. primũ igitur ſcire te uolui, me hinc Arpinũ X V I. cal. Iun. eò igitur mittes, ſi quid erit poſthac: (quanquã ipſe iã iamq; adero) cupio enim ante, quàm Romã uenio, odorari diligentius, quid futurum ſit: quanquam uereor, ne nihil coniectura aberrẽ: minime enim obſcurum eſt, quid iſti moliantur. meus uero diſcipulus, qui hodie apud me cœnat, ualde amat illum, quẽ Brutus noſter ſauciauit: et, ſi quæris, (perſpexi enim plane) timẽt otium. ὑπόθεσιν autẽ hanc habent, eamq; præ ſe ferunt, uirum clariſſimum interfectũ, totam remp. illius interitu perturbatam: irrita fore, quæ ille egiſſet, ſimul ac deſiſtemus timere: clementiam illi malo fuiſſe: qua ſi uſus non fuiſſet, nihil ei tale accidere potuiſſe. mihi autẽ uenit in mẽtem, ſi Pompeius cum exercitu firmo ueniat, quod eſt εὔλογον, certe fore bellũ. hæc me ſpecies, cogitatioq; perturbat: neque enim iã, quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit: nam aperte lætati ſumus. deinde habent in ore, nos ingratos. nullo modo licebit, quod tum et tibi licuit, et multis. φαινοπροσωπητέον ergo, & ἰτέον in caſtra? millies mori melius, huic præſertim ætati. itaque me idus Martiæ non tã conſolantur, quàm antea: magnũ enim

enim mendum continent. etſi illi iuuenes

ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τὸν δ᾽ ἀχρειοῦται ψόγον.

ſed ſi tu melius quidpiam ſperas, quòd & plura audis, & interes conſilijs, ſcribas ad me uelim, ſimulq; cogites, quid agẽdum nobis ſit ſuper legatione uotiua. equidem in his locis moneor à multis, ne in ſenatu calendis: dicuntur enim occulte milites ad eam diem comparati, & quidem in iſtos, qui mihi uidentur ubiuis tutius, quàm in ſenatu, fore. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XV.

CICERO ATTICO S.

O'

FACTVM *male de* Alexione*. incredibile eſt, quãta me moleſtia affecerit; nec mehercule ex ea parte maxime, quòd plerique mecum: ad quẽ igitur medicum te conferes? quid mihi iam medico? aut, ſi opus eſt, tãta inopia eſt? amorem erga me, humanitatẽ, ſuauitatemq; deſidero. etiam illud, quid eſt, quod non pertimeſcendum ſit, cum hominem temperantem, ſummum medicum, tantus improuiſo morbus oppreſſerit? ſed ad hæc omnia una conſolatio eſt, quòd ea conditione nati ſumus, ut nihil, quod homini accidere poſſit, recuſare debeamus.* De Antonio, *iam antea tibi ſcripſi, non eſſe eum à me conuentum: uenit enim* Miſſenum, *cum ego eſſem in* Pompeiano*: inde ante profectus eſt, quàm ego eum ueniſſe cognoui. ſed caſu, cum legerem tuas*

legi,& egi primũ,quod attinet. nihil mihi concedebat. deinde ad ſummum, arbitrum me ſtatuebat non modo huius rei,ſed totius conſulatus ſui. cum Antonio autem ſic agemus,ut perſpiciat, ſi in eo negotio nobis ſatisfecerit, totum me futurum ſuum. Dolabellam ſpero domi eſſe. Redeamus ad noſtros: de quibus tu bonam ſpem te ſignificas habere propter edictorum humanitatem. ego autem perſpexi, cum à me XVII. cal. de Puteolano Neapolim Panſæ cõueniẽdi cauſa proficiſceretur Hirtius, omnem eius ſenſum: ſeduxi enim, & ad pacẽ ſum cohortatus.nõ poterat ſcilicet negare, ſe uelle pacẽ, ſed non minus ſe noſtrorũ arma timere, quàm Antonij,& tamẽ utroſque non ſine cauſa præſidiũ habere,ſe autem utraque arma metuere.quid quæris? οὐδὲν ὑγιές. De Quinto F. tibi aſſentior, patri quidem gratiſſimæ,et bellæ tuæ literæ fuerunt.Ceneliæ uero facile ſatisfeci. nec ualde laborare mihi uiſa eſt: & ſi illa, ego certe non laborarem.iſtam uero, quam tibi moleſtã ſcribis eſſe, auditam à te eſſe omnino demiror. nã quòd eã collaudaui apud amicos, audiẽtibus tribus filijs eius, et filia: ὅσον οὐ λόγον. quid eſt hoc? quid eſt autẽ,cur ego perſonatus ambulem? parum'ne fœda perſona eſt ipſius ſenectutis? Quod Brutus rogat, ut ante calẽdas: ad me quoque ſcripſit: & fortaſſe faciam: ſed planè, quid uelit, neſcio: quid enim illi afferre conſilij poſſum, cum ipſe egeam conſilio? & cum ille ſuæ immortalitati melius, quàm noſtro otio,cõſuluerit? De Regina rumor extinguetur.De Flamma, obſecro te, ſi quid potes. Heri dederam ad te literas exiens è Puteolano, diuerteramq́; in Cumanum. ibi penè ualentem uideram Piliam. quin

* etiam paulo clàm ijs eam uidi: uenerat enim in funus: cui funeri ego quoque operam dedi. Cn. Lucullus, familiaris noſter, matrem efferebat. manſi igitur eo die in Sinueſſano, atque inde mane poſtridie Arpinum proficiſcens, hanc epiſtolam exaraui. erat autem nihil noui, (quod aut ſcriberem, aut ex te quærerem: niſi forte hoc ad te putas pertinere. Brutus miſit ad me orationem ſuā habitam in concione Capitolina, petiuitq; à me, ut eam ne ambitioſe corrigerem ante, quàm ederet. eſt autem oratio ſcripta elegantiſſime ſententijs, uerbis, ut nihil poſſit ultra. ego tamen, ſi illam cauſam habuiſſem, ſcripſiſſem ardentius. ὑπόθεσιν, uides, quæ ſit, perſona dicentis. itaque eam corrigere non potui: quo enim in genere Brutus noſter eſſe uult, & quod iudicium habet de optimo genere dicendi, ita conſecutus eſt ea oratione, ut elegantius nihil eſſe poſſit. ſed ego ſolus alius ſum, ſiue hoc recte, ſiue non recte. tu tamen uelim orationē legas, niſi forte iam legiſti, certioremq; me facias, quid iudices ipſe. quanquam uereor, ne cognomine tuo lapſus ὑπεραττικὸς ſis in iudicādo. ſed ſi recordabere Δημοσθένους fulmina, tum intelliges poſſe et ἀττικώτατα grauiſſime dici. ſed hæc coram. nūc nec ſine epiſtola, nec cum inani epiſtola uolui ad te Metrodorū uenire. Vale.

CICERO ATTICO S.

XV. cal. è Sinueſſano proficiſcēs, cū dediſſem ad te literas, diuertiſſemq; à Cumis in Veſtiano, accepi à tabellario tuas literas: in quibus nimis multa de Buthroto: nō enim tibi ea res maiori curæ aut eſt, aut erit, quàm mihi: ſic enim decet, te mea curare, tua me. quamobrē id qui=

dem ſic ſuſceptum eſt mihi, ut nihil ſim habiturus antiquius. L. Antonium concionatum eſſe, cognoui tuis literis & alijs, ſordide: ſed id quale fuerit, neſcio: nihil enim ſcripſiſti. De Menedemo, probe. Quintus certe ea dictitat, quæ ſcribis. Conſilium meum à te probari, quòd ea non ſcribã, quæ tu à me poſtularis, facile patior: multóq; magis id probabis, ſi orationẽ eam, de qua hodie ad te ſcripſi, legeris. Quæ de legionibus ſcribis, ea uera ſunt. ſed non ſatis hoc mihi uideris tibi perſuaſiſſe, quid de Buthrotijs noſtris per ſenatũ ſperes confici poſſe. quod puto (tantũ enim uideo) non uidemur eſſe uicturi. ſed, ſi etiam nos hoc fallat, de Buthroto te nõ fallet. De Octauij concione idẽ ſentio, quod tu: ludorumq; eius apparatus, & Matius, ac Poſtumus mihi procuratores non placẽt. Saſerna collegã dignus. ſed iſti omnes, quemadmodum ſentis, non minus ociũ timent, quàm nos arma. Balbum leuari inuidia per nos uelim: ſed ne ipſe quidem id fieri poſſe confidit: itaque alia cogitat. Quòd prima diſputatio Tuſculana te cõfirmat, ſane gaudeo: neque enim ullum eſt perfugium aut melius, aut paratius. Flamma quòd bene loquitur, nõ moleſte fero. Tyndaritanorum cauſa, de qua laboras, quæ ſit, ignoro. hos tamen πεντέλοιπον mouere iſta uidẽtur, in primis erogatio pecuniæ. De Alexione doleo; ſed quoniam inciderat in tam grauem morbũ, bene actũ cum illo arbitror. quos tamen ſecundos hæredes, ſcire uellem, & diem teſtamenti. Vale.

CICERO ATTICO S.

XI. cal. accepi duas epiſtolas tuas, quibus duabus meis reſpondiſti. una erat XV. cal. altera XII. data. ad

ſuperiorem igitur. Prius accurres in Tuſculanum, ut ſcribis: quò me VI. cal. uenturũ arbitrabar. Quod ſcribis parendũ uictoribus: non mihi quidem, cui ſunt multa potiora. nam illa, quæ recordaris Lentulo, & Marcello coss. acta in æde Apollinis; nec cauſa eadem eſt, nec ſimile tempus; præſertim cum Marcellũ ſcribas, aliosq; diſcedere. erit igitur nobis coram odorandum, & conſtituendum, tutòne Romæ eſſe poſſimus. noui conuentus habitatores ſane mouent: in magnis enim uerſamur anguſtijs. ſed ſint iſta parui: quin & maiora contemnimus. Caluæ teſtamentum cognoui, hominis turpis, ac ſordidi. Tabula Demonici quòd tibi curæ eſt, gratum. De Mario ſcripſi iampridem ad Dolabellam accuratiſſime, modo literæ redditæ ſint. eius cauſa & cupio, & debeo. Venio ad propiorem. Cognoui de Alexione, quæ deſiderabam. Hirtius eſt tuus. Antonio, quàm eſt, uolo peius eſſe. De Quinto filio, ut ſcribis, ἄλλας. de patre coram agemus. Brutum omni re, qua poſſum, cupio iuuare. cuius de oratiuncula idem te, quod me, ſentire uideo: ſed parum intelligo, quid me uelis ſcribere, quaſi à Bruto habita oratione, cum ille ediderit. qui tandẽ conuenit? an ſicut in tyrannum iure optimo cæſum multa dicentur, multa ſcribentur à nobis? ſed alio modo, & tempore. De ſella Cæſaris, bene tribuni. præclaros etiam XIIII. ordines. Brutum apud me fuiſſe gaudeo, modo & libenter fuerit, & ſat diu.

CICERO ATTICO S.

X. cal. VIII. fere à Q. Fuſio uenit tabellarius, neſcio quid ab eo literularum, ut me ſibi reſtituerem, ſane

inſulſe, ut ſolet : niſi forte, quem non ames, omnia ui= dentur inſulſe fieri. ſcripſi ita, ut te probaturum exiſti= mem. mihi duas à te epiſtolas reddidit, unam XI. *alte= ram* X. *cal. ad recentiorem prius. & leuiorem laudo : ſi uero etiam* Calfulenus, ἄνω ποταμῶν. Antonij *con= ſilia narras turbulenta : atque utinam potius per po= pulum agat, quàm per ſenatum : quod quidem ita cre do. ſed mihi totum eius cõſilium ad bellum ſpectare ui= detur, ſi quidem* D. Bruto *prouincia eripitur. quo modo ego de illius neruis exiſtimo, non uidetur fieri poſſe ſine bello. ſed non cupio, quoniam cauetur* Buthrotijs. *rides ? aſt condoleo non mea potius aſſiduitate, diligentia, gra= tia perfici.* Quod *ſcribis te neſcire, quid noſtris faciun dum ſit : iam pridem me illa* ἀπορία *ſolicitat : itaque ſtulta iam iduum* Martiarum *eſt conſolatio. animis e= nim uſi ſumus uirilibus, conſilijs, mihi crede, puerili= bus : exciſa enim eſt arbor, non euulſa : itaque, quàm fruticetur, uides. redeamus igitur, quoniam ſæpe uſur= pas, ad* Tuſculanas *diſputationes.* Saufeium *pete. celemus : ego nunquam indicabo.* Quod *te à* Bruto *ſcribis, ut certior fieret, quo die in* Tuſculanum *eſſem futurus : ut ad te ante ſcripſi,* VI. *cal. & quidem ibi te quamprimum peruidere uelim : puto enim no= bis* Lanuuium *eundum, & quidem non ſine multo ſermone. ſed* μελήσει. Redeo *ad ſuperiorem : ex qua prætereo illa prima de* Buthrotijs : *quæ mihi ſunt incluſa medullis : ſit modo, ut ſcribis, locus agendi.* De *oratione* Bruti, *prorſus contendis committere, tam multis uerbis agis. ego'ne ut eam cauſam, quam is ſcri pſit ? ego ſcribam non rogatus ab eo ? nulla* προεγχεί=

ρησις fieri poteſt contumelioſior. at, inquis, ἡρακλείδιον aliquod. non recuſo id quidem, ſed & componendum argumentum eſt, & ſcribendi expectandum tempus maturius. licet enim de me, ut libet, exiſtimes: uelim quidem quamoptime: ſi hæc ita manant, ut uidentur, (feres quod dicam) me Idus Martiæ non delectant: ille enim nunquam reuertiſſet: nos timor cõfirmare eius acta non coegiſſet: aut (ut in Saufeianam, reliquaſq; Tuſculanas diſputationes, ad quas tu etiam Veſtorium hortaris) ita gratioſi eramus apud illum, quem dij mortuum perdant, ut noſtræ ætati, quoniam interfecto domino liberi non ſumus, non fuerit dominus ille fugiendus. rubeo, mihi crede: ſed iam ſcripſeram, delere nolui. De Menedemo, uellem uerum fuiſſet. De Regina, uelim uerum ſit. cætera coràm, & maxime quid noſtris faciendum ſit, quid etiam nobis, ſi Antonius militibus obſeſſurus eſt ſenatum. hanc epiſtolam ſi illius tabellario dediſſem, ueritus ſum, ne ſolueret: itaque miſi dedita opera: erat enim reſcribendum tuis. Quàm uellem, Bruto ſtudium tuum nauare potuiſſes. ego igitur ad eum literas. Ad Dolabellam Tironem miſi cum mandatis, & literis. eum ad te uocabis, &, ſi quid habebis, quod placeat, ſcribes. ecce autem de tranſuerſo L. Cæſar, ut ueniam ad ſe, rogat, in nemus; aut ſcribam, quò ſe uenire uelim: Bruto enim placere, ſe à me conueniri. ò rem odioſam, & inexplicabilem. puto me ergo iturum, & inde Romam, niſi quid mutaro. Summatim adhuc ad te: nihildum enim à Balbo. tuas igitur expecto, nec actorum ſolum, ſed etiam futurorum. Vale.

CICERO ATTICO S.

A BRVTO tabellarius rediјt: attulit & ab eo, & Caſſio. conſilium meum magnopere exquirũt, Brutus quidem, utrum de duobus. ò rem miſeram. plane non habeo, quid ſcribam: itaque ſilentio puto me uſurum, niſi quid aliud tibi uidetur. ſin tibi quid uenit in mentem, ſcribe quæſo. Caſſius uero uehementer orat, ac petit, ut Hirtium quamoptimum faciam. ſanum putas? ὁ θησαυρὸς ἄνθρακες. epiſtolam tibi miſi. ut tu de prouincia Bruti, & Caſsiј per S.C. ita ſcribit & Balbus, & Hirtius quidem ſe acturum: etenim iam in Tuſculano eſt: mihiq;, ut abſim, uehemẽter auctor eſt. ille quidem, periculi cauſa; quod ſibi etiam fuiſſe dicit: ego autem, etiam ut nullum periculum ſit; tantum abeſt, ut Antoniј ſuſpicionem fugere nõ curem, ne uidear eius ſecundis rebus non delectari, ut mihi cauſa ſit, cur Romam uenire nolim, ne illum uideam. Varro autem noſter ad me epiſtolam miſit, ſibi à neſcio quo miſſam, (nomen enim delerat) in qua ſcriptum erat, ueteranos eos, qui reiјciũtur, (nam partem eſſe dimiſſam) improbiſſime loqui; ut magno periculo Romæ ſint futuri, qui ab eorũ partibus diſſentire uideantur. quis porro noſter itus, reditus, uultus, inceſſus inter iſtos? quòd ſi, ut ſcribis, L. Antonius in Decimũ, reliqui in noſtros: ego quid faciam? aut quo me pacto geram? mihi uero deliberatum eſt, ut nunc quidem eſt, abeſſe ex ea urbe, in qua non modo florui cum ſumma, uerum etiam ſeruiui cum aliqua dignitate: nec tam ſtatui ex Italia exire, de quo tecum deliberabo, quàm iſtuc non uenire.

CICERO ATTICO S.

CVM *ad me Brutus noſter ſcripſiſſet, & Caſſius, ut Hirtium, quem adhuc bonum fuiſſe ſciebant, neque confidebant fore, mea auctoritate meliorem facerem, (Antonio eſt enim fortaſſe iratior, cauſæ uero amiciſſimus) tamen ad eum ſcripſi, eiq; dignitatem Bruti, et Caſsij commendaui. ille quid mihi reſcripſiſſet, ſcire te uolui, ſi forte idem tu, quod ego, exiſtimares, iſtos etiam nunc uereri, ne forte ipſi noſtri plus animi habeant, quàm habent.*

Hirtius Ciceroni ſuo S.

RVRE *an redierim, quæris. an ego, cum omnes caleant, ignauiter aliquid faciam? etiam ex urbe ſum profectus: utilius enim ſtatui abeſſe. has tibi literas exiens in Tuſculanũ ſcripſi. noli autem me tam ſtrenuũ putare, ut ad nonas recurram: nihil enim iam uideo opus eſſe noſtra cura: quoniam præſidia ſunt in tot annos prouiſa. Brutus, & Caſſius utinam, quàm facile à te de me impetrare poſſunt, ita per te exorẽtur, ne quod callidius ineant conſiliũ: cedenteis enim hæc ais ſcripſiſſe: quò? aut quare? retine, obſecro te, Cicero illos: noli ſinere hæc omnia perire, quæ funditus mediusfidius rapinis, incendijs, cædibus peruertuntur. tantũ, ſi quid timent, caueant, nihil præterea moliantur. nõ mediuſfidius acerrimis conſilijs plus, quàm etiam inertiſſimis, dum modo diligentibus, conſequentur. hæc enim, quæ fluunt, per ſe diuturna non ſunt, in contentione præſenteis ad nocendum habent uireis. quid ſperes de illis, in*

me ſcribe. Habes Hirtij epiſtolam: cui reſcripſi, nil illos callidius cogitare, idq́; confirmaui. hoc qualecunque eſſet, te ſcire uolui. Obſignata iam epiſtola, Balbus ad me, Seruiliam rediiſſe, confirmare non diſceſſuros. nunc expecto à te literas.

CICERO ATTICO S.

GRATVM, *quòd mihi epiſtolas: quæ quidem me delectarunt, in primis Sexti noſtri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoque eſſe cauſæ: ſed tamen etiã ante, quàm ad eũ locũ ueni, ualde mihi placebat cũ ſenſus eius de rep. tũ ſcribẽdi cura. Seruius uero pacificator cũ librariolo ſuo uidetur obiiſſe legationem, & omneis captiunculas pertimeſcere. debuerat autem Non ex iure manu conſertum, ſed quæ ſequũtur. tu quoque ſcribes.*

CICERO ATTICO S.

POST *tuum diſceſſum binas à Balbo; nihil noui: itemq́; ab Hirtio, qui ſe ſcribit uehementer offenſum eſſe ueteranis. expectat animus, quidnã agant de cal. Martijs miſi igitur Tironem, & cum Tirone plureis, quibus ſingulis, ut quid accidiſſet, dares literas. atque etiam ſcripſi ad Antonium de legatione, ne, ſi ad Dolabellam ſolum ſcripſiſſem, iracundus homo commoueretur. quod autem aditus ad eum difficilior eſſe dicitur, ſcripſi ad Eutrapelum, ut is ei meas literas redderet, legatione mihi opus eſſe. honeſtior eſt uotiua: ſed licet uti utraque. de te quæſo etiam atque etiam uide. uelim poſſis coram: ſi minus, literis idem conſequemur. Græceius ad me ſcripſit, C. Caſſium ſibi ſcri=*

pſiſſe, homines comparari, qui armati in Tuſculanum mitterentur. id quidem mihi non uidebatur, ſed cauendum tamen, (ut ille) quæ plures uident. debet aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis dare. Vale.

CICERO ATTICO S.

III. non. ueſperi à Balbo redditæ mihi literæ, fore nonis ſenatum, ut Brutus in Aſia, Caſſius in Sicilia frumentum emendum, & ad urbem mittendum curarēt. ò rem miſeram, primum ullam ab iſtis, dein, ſi aliquam, hanc legatariam prouinciam: atque haud ſcio, an melius ſit, quam ad Eurotam ſedere. ſed hæc caſus gubernabit. ait autem, eodem tempore decretum iri, ut & ijs & reliquis prætorijs prouinciæ decernantur. hoc certe melius, quàm illa Perſice porticus: nolo enim Lacedæmonem longinquam Lanuuium exiſtimari. rides, inquies, in talibus rebus? quid faciam? plorando feſſus ſum. Dij immortales, quàm me conturbatum tenuit epiſtolæ tuæ prior pagina. quid autem iſte in domo tua caſus armorum? ſed hunc quidem nimbum cito tranſiiſſe lætor. tu quid egeris tua cum triſti, tum etiam difficili ad conſiliandum legatione, uehementer expecto: eſt enim inexplicabilis: ita circunſidemur copijs omnibus. me quidem Bruti literæ, quas oſtendis à te lectas, ita perturbarunt, ut, quanquam ante egebam conſilio, tamen animi dolore ſim tardior. ſed plura, cum iſta cognoro, hoc autem tempore, quod ſcriberem, nihil erat, eoq; minus, quod dubitabam, tu has ipſas literas eſſes'ne accepturus: erat enim incertũ, uiſurus'ne te eſſet tabellarius. ego tuas literas uehementer expecto.

CICERO ATTICO S.

O Bruti amanter ſcriptas. ò iniquum tuū tempus, qui ad eum ire non poſſis. ego autem quid ſcribam? ut beneficio iſtorum utantur? quid turpius? ut moliátur aliquid? nec audent, nec iam poſſunt. age, quieſcant auctoribus nobis? quis incolumitatem præſtat? ſi uero aliquid de Decimo gratius: quæ noſtris uita, etiam ſi nemo moleſtus ſit? ludos uero non facere, quid fœdius? frumentum imponere, quæ eſt alia Dionis legatio? aut quod munus in rep. ſordidius? prorſus quidem conſilia tali in re ne ijs quidem tuta ſunt, qui dant: ſed poſſim id negligere proficiens: fruſtra uero quid ingrediar? matris conſilio cum utatur, uel etiam precibus, quid me interponam? ſed tamen cogitabo, quo genere utar literarum: nam ſilere non poſſum. ſtatim igitur mittam uel Antium, uel Circæos. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANTIVM *ueni ante VI. cal. Bruto iucundus noſter aduentus. deinde, multis audientibus, Seruilia, Tertulla, Porcia, quærere, quid placeret. aderat etiā Fauonius. ego, quod eram meditatus in uia, ſuadere, ut uteretur Aſiatica curatione frumenti; nihil eſſe iam reliqui, quod ageremus, niſi ut ſaluos eſſe; in eo etiam ipſi reip. eſſe præſidium. quam orationem cum ingreſſus eſſem, Caſſius interuenit. ego eadem illa repetiui. hoc loco fortibus ſane oculis Caſſius, (Martem ſpirare diceres) ſe in Siciliam non iturum. egóne ut beneficium accepiſſe in contumelia? quid ergo agis? inquam. at il=*

le, in Achaiã ſe iturum. quid tu, inquam, Brute? Ro-mam, inquit, ſi tibi uidetur. Mihi uero minime: tuto e-nim non eris. quid, ſi poſſem eſſe? placerét ne? atque ut omnino neque nũc, neque ex prætura in prouinciam ires: ſed auctor nõ ſum, ut te urbi cõmittas. dicebam ea, quæ tibi profecto in mentem ueniunt, cur non eſſet tuto futurus. multo inde ſermone querebãtur; atque id qui-dem Caſſius maxime, amiſſas occaſiones; Decimũq; gra uiter accuſabat. ea negabam oportere præterita: aſſen tiebar tamen. cumq; ingreſſus eſſem dicere, quid opor-tuiſſet; nec uero quidquam noui, ſed ea, quæ quotidie omnes; nec tamẽ illum locũ attingere, quenquam præ-terea oportuiſſe tangi, ſed ſenatum uocari, populum ar dentem ſtudio uehementius incitari, totam ſuſcipere remp. exclamat tua familiaris. Hoc uero neminem un quam audiui. ego repreſſi. ſed & Caſſius mihi uideba-tur iturus, (etenim Seruilia pollicebatur ſe curaturã, ut illa frumenti curatio de S.C. tolleretur) & noſter cito deiectus eſt de illo inani ſermone: uelle enim ſe dixerat. conſtituit igitur, ut ludi abſente ſe fierent ſuo nomine. proficiſci autẽ mihi in Aſiam uidebatur ab Antio uelle. ne multa, nihil me in illo itinere præter conſcientiã dele ctauit: nõ enim fuit cõmittendũ, ut ille ex Italia prius, quàm à me conuentus eſſet, diſcederet. hoc dempto mu nere amoris, atque officij, ſequebatur, ut mecum ipſe,

ἢ δεῦρ' ὁδὸς σοὶ τὶ δύναται νῦν θεοπρόπε?

prorſus diſſolutum offendi nauigium, uel potius diſſi-patum. nihil conſilio, nihil ratione, nihil ordine. ita-que etſi ne antea quidem dubitaui, tamen nunc eo mi-nus, euolare hinc, idq; quamprimum, ubi

Nec Pelopidarum facta, neque famam audiam.
ſed heus tu, ne forte ſis neſcius, Dolabella me ſibi legauit ad IIII. non. Apr. id mihi heri ueſperi nunciatū eſt. uotiua ne tibi quidem placebat: etenim erat abſurdū, quæ, ſi ſtetiſſet reſp. uouiſſem, ea me euerſa illa, uota diſſoluere. & habent, opinor, liberæ legationes definitum tempus lege Iulia, nec facile addi poteſt: idq́; adeo genus legationis, ut, cū uelis, introire, exire liceat. quod nūc mihi additū eſt. bella eſt aūt huius iuris quinquennij licentia. quanquā quid de quinquennio cogitem? cōtrahi mihi negotium uidetur. ſed βλάσφημα mittamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

BENE mehercule de Buthroto. at ego Tironem ad Dolabellā cum literis, quia iuſſeras, miſerā. quid nocet? De noſtris autē Antiatibus ſatis uidebar plane ſcripſiſſe, ut nō dubitares, eſſent quin otioſi futuri, uſuriq́; beneficio Antonij contumelioſo. Caſſius frumentariā rem aſpernabatur. eam Seruilia ſublaturam ex S. C. ſe eſſe dicebat. noſter uero, καὶ μάλα σεμνῶς, in Aſiam; poſtea quàm mihi eſt aſſenſus, tuto ſe Romæ eſſe nō poſſe: ludos enim abſens facere malebat: ſtatim autem ſe iturum, ſimul ac ludorum apparatum ijs, qui curaturi eſſent, tradidiſſet. nauigia colligebat. erat animus in curſu. interea in eiſdem locis erant futuri. Brutus quidem ſe aiebat Aſturæ. L. quidē Antonius liberaliter literis ſine cura me eſſe iubet. habeo unum beneficium, alterum forte, ſi in Tuſculanū uenerit. ò negotia non ferenda, quæ ferūtur tamen. τ' ἂν δ' αἴτιαν τῶ βρούτων τίς ἔχει? Octauiano, ut perſpexi, ſatis ingenij, ſatis animi:

uidebaturq́; erga noſtros ἥρωας ita fore, ut nos uelle-mus, animatus. ſed quid ætati credendũ ſit, quid nomini, quid hæreditati, quid κατηχήσει, magni cõſilij eſt: uitricus quidẽ nihil cenſebat: quem Aſturæ uidimus. ſed tamen alendus eſt, & ut nihil aliud, ab Antonio ſeiungendus. Marcellus præclare, ſi præcipit noſtro noſtri: cui quidem ille deditus mihi uidebatur. Panſæ autem, & Hirtio non nimis credebat. bona indoles, ἐὰν διαμένῃ.

CICERO ATTICO S.

VIII. cal. duas à te accepi epiſtolas. reſpondebo igitur priori prius. Aſſentior tibi, ut nec duces ſimus, nec agmẽ cogamus, faueamus tamẽ. Orationẽ tibi miſi. eius cuſtodiẽdæ, et proferẽdæ arbitriũ tuũ. ſed quãdo illum diẽ, cũ tu edẽdã putes? Inducias, quas ſcribis, nõ intelligo fieri poſſe. melior eſt ἀναντιφωνησία: qua me uſurũ arbitror. Quod ſcribis legiones duas Brũduſiũ ueniſſe: uos omnia prius: ſcribes igitur, quidquid audieris. Varronis διάλογον expecto. Iam probo ἡρακλείδιον, preſertim cũ tu tãtopere delectere. ſed quale uelis, uelim ſcire. Quod ad te antea, atq; adeo prius ſcripſi, (ſic.n. mauis ad ſcribẽdũ tibi uere dicere) feciſti me acriorẽ. ad tuũ iudiciũ, q̃d mihi erat notũ, addidiſti Peducei auctoritatẽ, magnã quidẽ apud me, & in primis grauẽ. enitar igitur, ne deſideres aut induſtriã meã, aut diligentiam. Vectenũ, ut ſcribis, & Faberiũ foueo. Clodium nihil arbitror malitioſe: quanquã, ſi quid egerit de libertate retinenda, qua certe nihil eſt dulcius, tibi aſſentior. ita'ne Gallo? ò hominem nequam. quid.n. dicam aliud? cautũ Marcellum, me ſic, ſed non tamen cautiſſimũ. Longiori epiſtolæ, ſu-

perioriq́; reſpondi. nunc breuiori, propioriq́; quid reſpondeam, niſi eam fuiſſe dulciſſimam? Res Hiſpanienſes *ualde bonæ. modo* Balbilium *incolumem uideam, ſubſidium noſtræ ſenectutis.* De Anniano *item, quòd me ualde obſeruat* Viſellia. *ſed hæc quidem humana.*

De Bruto *te nihil ſcire dicis: ſed* Selicia, *ueniſſe* M. Scaptium, *eumq́; non qua pompa, ad ſe tamen clàm uenturum, ſciturumq́; me omnia: quæ ego ſtatim. intereà narrat eadem,* Baſſi *ſeruum ueniſſe, qui nunciaret, legiones* Alexandrinas *in armis eſſe,* Baſſum *arceſſi,* Caſſium *expectari. quid quæris? uidetur reſp. ius ſuum recuperatura. ſed ne quid ante. noſti horũ exercitationem in latrocinio, & amentiam.* Dolabella, *uir optimus, etſi, cum ſcribebam, ſecunda menſa appoſita, ueniſſe eum ad* Baias *audiebam; tamen ad me ex* Formiano *ſcripſit, quas literas, cum è balineo exiſſem, accepi, ſeſe de attributione omnia ſumma feciſſe.* Vectenum *accuſat. tricatur ſcilicet, ut homo talis: ſed ait totum negotium* Sextium *noſtrum ſuſcepiſſe, optimum quidem illum uirum, noſtriq́; amàtiſſimum: quæro autem, quid tandem* Sextius *in hac re facere poſſit, quod nõ quiuis noſtrum? ſed, ſi quid præter ſpem erit, facies, ut ſciam. ſin eſt, ut arbitror, negotium perditum, ſcribes tamen, neque iſta res commouebit.* Nos *hic* φιλοσοφοῦμεθα, *(quid enim aliud?) et* τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος *magnifice explicamus,* προσφωνοῦμένq́; Ciceroni: *qua de re enim potius pater filio? deinde alia. quid quæris? extabit opera peregrinationis huius.* Varronẽ *hodie, aut cras uenturum putabant. ego autem in* Pompeianum *properabam, non quo hoc loco quidquam pulchrius,*

ſed

ſed interpellatores illic minus moleſti. ſed perſcribe quæſo, quæ cauſa ſit Myrtillo. pœnas quidē illum pependiſſe audiui. & ſatis'ne patet, unde corruptus. hæc cum ſcriberem, tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatā. hui, quàm timeo, quid exiſtimes. etſi quid ad me? quæ non ſit foras proditura, niſi rep. recuperata. de quo quid ſperem, non audeo ſcribere. Vale.

CICERO ATTICO S.

VI. cal. accepi à Dolabella literas, quarū exēplum tibi miſi: in quibus erat, omnia ſe feciſſe, quæ tu uelles. ſtatim ei reſcripſi, & multis uerbis gratias egi: ſed tamen, ne miraretur, cur idem iterum facerē; hoc cauſæ ſumpſi, quòd ex te ipſo coram antea nihil potuiſſem cognoſcere. ſed quid multa? literas hoc exemplo dedi.

Cicero Dolabellæ cos. ſuo S.

ANTEA cū per literas Attici noſtri de tua ſumma liberalitate, ſūmoq; erga ſe beneficio certior factus eſſem; cumq; tu ipſe etiā ad me ſcripſiſſes, te feciſſe ea, quæ nos uoluiſſemus: egi tibi gratias per literas ijs uerbis, ut intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuiſſe. poſtea uero, quàm ipſe Atticus ad me uenit in Tuſculanum huius unius rei cauſa, tibi ut apud me gratias ageret, cuius eximiā quandā, et admirabilē in cauſa Buthrotia uoluntatē, et ſingularē erga ſe amorem perſpexiſſet: teneri non potui, quin tibi apertius illud idē his literis declararē. ex omnibus enim mi Dolabella ſtudijs in me, et officijs, quæ ſumma ſunt, hoc ſcito mihi et ampliſſimū uideri, et gratiſſimū eſſe, quòd perfeceris, ut Atticus in-

telligeret, quantum ego te, quàm tu me amares. quod reliquum eſt, Buthrotiam & cauſam, & ciuitatem, quanquam à te conſtituta eſt, (beneficia autem noſtra tueri ſolemus) tamẽ uelim, receptam in fidem tuam, à meq́; etiam tibi commendatam, auctoritate, & auxilio tuo tectam uelis eſſe. ſatis erit in perpetuum Buthrotijs præſidij, magnaq́; cura, & ſolicitudine Atticum, & me liberaris, ſi hoc honoris mei cauſa ſuſceperis, ut eos ſemper à te defenſos uelis. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo.

His literis ſcriptis, me ad συντάξεις *dedi: quæ quidẽ, ue reor, ne miniata cærula tua pluribus locis notãdæ ſint: ita ſum* μετέωρος, *et magnis cogitationibus impeditus.*

CICERO ATTICO S.

L. ANTONIO *male ſit, ſi quidem Buthrotijs moleſtus eſt. Ego teſtimoniũ cõpoſui: quod, cum uoles, obſignabo. tu nummos Arpinatũ, ſi L. Fadius ædilis petet, uel omneis reddito. ego ad te alia epiſtola ſcripſi de HS CX quæ Statio curarẽtur. ſi ergo petet Fadius, ei uolo reddi: præter Fadiũ, nemini. apud me itẽ puto depoſitũ. id ſcripſi ad Erotẽ, ut redderet. Reginã odi. me iure facere ſcit. ſponſor promiſſorum eius Ammonius: quæ quidẽ erant* φιλόλογα, *et dignitatis meæ, ut uel in concione dicere auderẽ. Sarã autẽ præterquam quòd nefariũ hominẽ cognoui, præterea in me cõtumacẽ. ſemel eũ omnino domi meæ uidi. cũ* φιλοφρόνως *ex eo quærerẽ, quid opus eſſet: Atticũ ſe dixit quærere. ſuperbiã autẽ ipſius reginæ, cũ eſſet trans Tiberim in hortis, cõmemorare ſine magno dolore nõ poſſum. nihil igitur cũ iſtis,*

nec tam animũ me, quàm ſtomachũ non habere arbitrã tur. Profectionẽ meã, ut uideo, Erotis diſpenſatio impedit. nam cum ex reliquis, quæ nonis Apr. fecit, abũdare debeã; cogor mutuari; quodq́; ex iſtis fructuoſis rebus receptũ eſt, id ego ad illud fanũ ſepoſitũ putabã. ſed hæc Tironi mandaui, quẽ ob eam cauſam Romã miſi. te no lui impeditũ impedire. Cicero noſter quo modeſtior eſt, eo me magis cõmouet: ad me enim de hac re nihil ſcripſit, ad quem nimirũ potiſſimum debuit: ſcripſit hoc autem ad Tironem, ſibi poſt cal. Apr. (ſic enim annuum tempus confici) nihil datũ eſſe; tibi pro tua natura ſemper placuiſſe, teq́; exiſtimaſſe id etiam ad dignitatẽ meam pertinere, eum non modo liberaliter à nobis, ſed etiã ornate, cumulateq́; tractari. quare uelim cures, (nec tibi eſſem moleſtus, ſi per alium hoc agere poſſem) ut permutetur Athenas, quod ſit in annuũ ſumptũ. & ſcilicet Eros numerabit: eius rei cauſa Tironẽ miſi. curabis igitur, et ad me, ſi quid tibi de eo uidebitur, ſcribes.

CICERO ATTICO S.

TANDEM à Cicerone tabellarius: et mehercule literæ πεπινωμένως ſcriptæ, quod ipſum προκοπὴν aliquã ſignificaret. itemq́; cæteri præclara ſcribunt. Leonides tamen retinet ſuum illud ADHVC. ſummis uero laudibus Herodes. quid quæris? uel uerba mihi dari facile patior in hoc, meq́; libenter præbeo credulũ. tu uelim, ſi quid tibi eſt à tuis ſcriptũ, quod pertineat ad me, certiorẽ me facias. Narro tibi: hæc loca uenuſta ſunt, abdita certe, et, ſi quid ſcribere uelis, ab arbitris libera: ſed neſcio quo modo οἶκος φίλος: itaque me referunt

pedes in Tuſculanum : & tamen hæc ῥωπογραφία ri pulæ uidetur habitura celerem ſatietatem. equidem etiã pluuias metuo, ſi prognoſtica noſtra uera ſunt : ranæ enim ῥητορεύουσιν. tu, quæſo, fac ſciam, ubi Brutum noſtrum, & quo die uidere poſſim. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVAS accepi poſtridie idus, alteram eo die datã, alteram idibus. prius igitur ſuperiori. De Bruto, cum ſcies. De conſulum ficto timore cognouerã : Sica enim φιλοστόργως ille quidem, ſed tumultuoſius ad me etiam illam ſuſpicionem pertulit. quid tu autem, τὰ μὲν διδό μενα ? nullũ enim uerbũ à Siregio. non placet. De Pletorio uicino tuo, permoleſte tuli, quenquã prius audiſſe, quàm me. De Syro prudenter. L Antoniũ per Marcum fratrem, ut arbitror, facillime deterrebis auctoritate, uel ui : ſed nondum acceperas literas : nec cuiquã, niſi L. Fadio ædili : aliter enim nec ante, nec iure fieri poteſt. Quod ſcribis tibi deeſſe HS C, quæ Ciceroni curata ſint : uelim ab Erote quæras, ubi merces inſularũ. Arabioni de Sitio nihil iraſcor. ego de itinere, niſi explicato A, nihil cogito. quod idem tibi uideri puto. habes ad ſuperiorem : nunc audi ad alteram. Tu uero facis, ut omnia, quòd Seruiliæ non dees, id eſt Bruto. De regina gaudeo te non laborare, certe etiã tibi probari. Erotis rationes & ex Tirone cognoui, & uocaui ipſum. Gratiſſimum, quòd polliceris, Ciceroni nihil defuturum. de quo mirabilia Meſſalla, qui Lanuuio rediens ab illis uenit ad me. et mehercule ipſius literæ ſic et φιλοστόργως, & πινυτῶς ſcriptæ, ut eas uel in acroaſi audeam legere:

quo magis illi indulgendum puto. De Buciliano Sextium puto non moleſte ferre. Ego, ſi Tiro ad me, cogito in Tuſculanum. tu uero, quidquid erit, quod me ſcire par ſit, ſtatim. Vale.

CICERO ATTICO S.

XVII. cal. etſi ſatis uidebar ſcripſiſſe ad te, quid mihi opus ſit; & quid te facere uellem, ſi tibi cōmodum eſſet: tamen cum profectus eſſem, & in lacu nauigarē, Tironem ſtatui ad te eſſe mittendū, ut ijs negotijs, quæ agerentur, intereſſet. atque etiam ſcripſi ad Dolabellā, me, ſi ei uideretur, uelle proficiſci: petijq; ab eo de mulis uecturæ itineris. ut in eis, cum intelligo te diſtentiſſimum eſſe quà de Buthrotijs, quà de Bruto, cuius etiā ludorum ſuorum curam, etiam adminiſtrationē ſuſpicor ex magna parte ad te pertinere: ut ergo in eiuſmodi re, tribues nobis paulū operæ: nec enim multū opus eſt. mihi res ad cædē, & eam quidem propinquam ſpectare uidetur. uides homines. uides arma. prorſus non mihi uideor eſſe tutus. ſin tu aliter ſentis, uelim ad me ſcribas: domi enim manere, ſi recte poſsū, multo malo. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVIDNAM eſt, quod audendū amplius de Buthrotijs? ſtetiſſe enim te fruſtra ſcribis. quid autē ſe refert Brutus? doleo mehercule te tam eſſe detentū. quod decem hominibus referendum eſt acceptū, eſt illud quidem ὀρχῶδες, ſed ἀνεκτὸν, mihiq; gratiſſimum. De armis, nihil uidi apertius. fugiamus igitur: &, ut ais, oram. Theophanes quid uelit, neſcio: ſcripſerat enim

ad me cui reſcripſi, ut potui. mihi autem ſcripſit, uenire ad me ſe uelle, ut & de ſuis rebus, & quædam, quæ ad me pertinerét. tuas literas expecto. uide quæſo, ne quid temere fiat. Statius ſcripſit ad me, locutum ſecum eſſe Q. Ciceronem ualde aſſeueranter, ſe hæc ferre non poſſe, certum ſibi eſſe ad Brutum, & Caſſium tranſire. hoc enimuero nunc diſcere aueo. hoc, ego, quid ſit, interpretari non poſſum. poteſt aliquid iratus Antonio: poteſt gloriam nouam quærere: poteſt totum eſſe σχέδιασμα: & nimirum ita eſt. ſed tamen & ego uereor, et pater conturbatus eſt: ſcit enim, quæ ille de hoc. mecum quidem ἄφατα. nolim. plane, quid uelit, neſcio. A Dolabella mãdata habebo, quæ mihi uidebuntur, id eſt nihil. Dic mihi, C. Antonius uoluit'ne fieri ſeptemuir? fuit certe dignus. De Menedemo eſt, ut ſcribis. facies omnia mihi nota. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGI gratias Vecteno: nihil enim potuit humanius. Dolabellæ mandata ſint quælibet, modo aliquid, uel quod Niciæ nunciem: quis enim hæc, ut ſcribis ante? ne nunc dubitare quenquã prudentẽ, quin meus diſceſſus deſperationis ſit, nõ legationis? Quod ais, extrema quædam iam homines de rep. loqui, & eos quidem uiros bonos: ego, quo die audiui illum tyrannũ in concione clariſſimũ uirum appellari, ſubdiffidere cœpi: poſtea uero quàm tecũ Lanuuij uidi noſtros tantum ſpei habere ad uiuendum, quantum accepiſſent ab Antonio, deſperaui. itaque mi Attice fortiter hoc uelim accipias, ut ego ſcribo. genus illud interitus, quo caſurus es, fœdũ du-

ces,et quaſi denunciatum nobis ab Antonio. ex hac naſſa exire conſtitui, nõ ad fugam,ſed ad ſpem mortis melioris. hæc omnis culpa Bruti. Pompeium Cartheiæ receptum ſcribis. iam igitur contra hunc exercitum. utra ergo caſtra? media enim tollit Antonius. illa infirma, hæc nefaria. properemus igitur. ſed iuua me conſilio, Brunduſio ne, an Puteolis. Brutus quidem ſubito: ſed ſapienter. πάσχωπι: quando enim illum? ſed humana ferenda. tu ipſe eum uidere non potes. dij illi mortuo, qui unquam Buthrotum. ſed acta miſſa. uideamus, quæ agenda ſint. rationes Erotis, & ſi ipſum nondum uidi, tamen & ex literis eius, & ex eo, quod Tiro cognouit, propemodum cognitas habeo. uerſuram ſcribis eſſe faciendam menſium quinque, id eſt ad cal. Nou. HS CC: in eam diem cadere nummos, qui à Quinto debentur. uelim igitur, quoniam Tiro negat tibi placere, me eius rei cauſa Romam uenire; ſi te ea res nihil offendet, uideas, unde nummi ſint, mihi feras expenſum. hoc uideo in præſentia opus eſſe. reliqua diligentius ex hoc ipſo exquiram, in his, de mercedibus dotaliũ prædiorum: quæ ſi fideliter Ciceroni curabuntur, quanquam uolo laxius, tamen ei propemodum nihil deerit. equidem uideo mihi quoque opus eſſe uiaticum: ſed id ex prædijs, ut cadet, ita ſoluetur: mihi autem opus eſt uniuerſo quidem. etſi mihi uidetur iſte, qui umbras timet, ad cædem ſpectare: tamen, niſi explicata ſolutione, non ſum diſceſſurus. ſit'ne autem excitata, nec ne, ecum cognoſcam. hanc putaui manu ſcribendã: itaue feci. De Fadio, ut ſcribis: utique alij nemini. eſcribas uelim hodie. Vale.

CICERO ATTICO S.

NARRO tibi: Quintus pater exultat lætitia: ſcripſit enim filius, ſe idcirco profugere ad Brutum uoluiſſe, quòd, cum ſibi negotiũ daret Antonius, ut eum dictatorẽ efficeret, præſidium occuparet, id recuſaſſet: recuſaſſe autem ſe, ne patris animum offenderet: ex eo ſibi illum hoſtẽ. tum me, inquit, collegi, uerens, ne quid mihi ille iratus tibi noceret: itaque eum placaui. et quidem CCCC certa, reliqua in ſpe. ſcribit autem Statius, illum cum patre habitare uelle. hoc uero mirum: & id gaudet. quem tu illo certiorem nebulonem? ἐπέχω ueſtram de re Canij deliberationis probo. nihil eram ſuſpicatus de tabulis: ἀκεραίως reſtitutã arbitrabar. Quæ differs, ut mecum coram: expectabo. tabellarios, quoad uoles, tenebis: es enim occupatus. Quòd Xenonem, probe. Quod ſcribo, cum abſoluero. Quinto ſcripſiſti, te ad eum literas. nemo attulerat. Tiro negat iam tibi placere Brunduſium, & quidem dicere aliquid de militibus. at ego iam deſtinaram Hydruntem quidem. mouebãt me tuæ quinque horæ. hic autẽ quãtus πλοῦς? ſed uidebimus. Nullas à te XI. cal. quippe: quid enim iam noui? cum primum igitur poteris, uenies. ego propero, ne ante Sextus: quem aduentare aiunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

GRATVLOR nobis Quintũ filiũ exiſſe: moleſtus non erit. Panſam bene loqui credo; ſemper enim coniunctum eſſe cum Hirtio ſcio: amiciſſimum Bruto, & Caſſio puto, ſi expediet: ſed quando illos uidebit?

inimicum Antonio: quando, aut cur? quouſque ludemur? Ego autem ſcripſi Sextum aduentare, non quo iam adeſſet, ſed quia certe id ageret, ab armiſq; nullus diſcederet. certe, ſi pergit, bellum paratum eſt. hic autem noſter Cytherius, niſi uictorem, neminem uictum. quid ad hæc Panſa? utro erit, ſi bellū erit; quod uidetur fore? ſed & hæc, & alia coram, hodie quidem, ut ſcribis, aut cras. Vale.

CICERO ATTICO S.

MIRIFICE torqueor, ſine dolore tamē: ſed permulta mihi de noſtro itinere in utrāque partē occurrūt. quouſque? inquies. quoad erit integrum erit autē uſque dum ad nauem. Panſa ſi reſcripſerit, & meā tibi, & illius epiſtolā mittā. Silium expectabā: cui ὑπόμνημα compoſitum, ſi quid noui. ego literas miſi ad Brutū: cuius de itinere etiā ex te uelim, ſi quid ſcies, cognoſcere.

CICERO ATTICO S.

TABELLARIVS, quem ad Brutum miſerā, ex itinere rediјt VII. cal. ei Seruilia dixit, eo die Brutum Puteolis profectum. ſane dolui meas redditas non eſſe. Silius ad me non uenerat. cauſam compoſui. cum libellum tibi miſi. te quo die expectem, uelim ſcire.

CICERO ATTICO S.

DE MEO itinere uariæ ſentētiæ: multi enim ad me. ſed tu incumbe quæſo in eam curā. magna res eſt. an probas, ſi ad cal. Ian. cogitamus? meus animus eſt æquus, ſic tamen, ut ſi nihil offenſionis ſit, & tu etiam

ſcribe, quo die Olympia cum myſteria ſcilicet, ut tu ſcie-
res. caſus conſilium noſtri itineris iudicabit. dubitemus
igitur. hyberna enim nauigatio odioſa, eoq́; ex te quæ-
ſieram myſteriorum diem. Brutum, ut ſcribis, uiſum
iri à me puto. ego hinc uolo prid. cal. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Quinti negotio uideo à te omnia facta. ille ta-
men dolet, dubitans, utrũ morem gerat Leptæ, an fidem
infirmet Silio Mandibili. L. Piſonem uellem exire lega-
tum. τοῦ δὲ ἐγγράφω S.C. uelim ſcire, quid ſit. Tabellarius
ille, quem tibi dixerã à me ad Brutũ eſſe miſſum in Ana-
gninum, ad me uenit ea nocte, quæ proxima ante cal.
fuit, literasq́; ad me attulit, in quibus unum alienum
ſumma ſua prudentia, ut ſpectem ludos ſuos. reſcripſi
ſcilicet, primum me iam profectum, ut non integrum
ſit: dein ἀτοπώτατον eſſe, me, qui Romam omnino poſt
hæc arma non acceſſerim, neque id tã periculi mei cau-
ſa fecerim, quàm dignitatis, ſubito ad ludos uenire: ta-
li enim tẽpore ludos facere illi honeſtũ eſt, cui nõ neceſſe
eſt ſpectare: mihi ut nõ eſt neceſſe, ſic nec honeſtum eſt.
equidẽ illos celebrari, & eſſe quamgratiſſimos mirabili-
ter cupio: idq́; ita futurum eſſe confido: & tecũ ago,
ut iam ab ipſa commiſſione ad me, quemadmodum ac-
cipiantur, deinde omnino reliquorum dies ſingulos per-
ſequare. ſed de ludis hactenus. Reliqua pars epiſtolæ:
illa nanque in utranque. ſed tamen non nullos interdũ
iacit igniculos uirileis. quod, quale uideretur, ut poſſes
interpretari, miſi ad te exemplum epiſtolæ. quanquã
mihi tabellarius noſter dixerat, tibi quoque ſe attuliſſe

literas à Bruto, easq; à Tuſculano eſſe deldtas. Ego itinera ſic cōpoſueram, ut non. Quint. Puteolis eſſem: ualde enim feſtino, ita tamen, ut, quantum homo poſſit, quamcautiſſime nauigem. M. Aelium cura libera. ei ſine paucos ſpecus in extremo fundo, & eos quidem ſubterraneos, ſeruitutis apud Talnæ quid habituros: id me iam iam nolle, neque mihi quidquam eſſe tanti. ſed, ut mihi dicebas, quamleniſſime, potius ut cura liberetur, quàm ut me ſuccenſere aliquid ſuſpicetur. Item de illo Tulliano, cupide libero: cum Caſelio loquare. parua res eſt: ſed tu bene attendiſti. nimis callide agebatur. ego autem, ſi mihi impoſuiſſet aliquid, quod pene fecit, niſi tua malitia affuiſſet; animo iniquo tuliſſem. itaque, ut erit, rem impediri malo. octauam partem * Tullij luminarium in ædium ad ſtrane memineris. cui Cerelia uideris mancipio dare ad eam ſummā, quæ ſub præcone fuit maxima. id opinor eſſe CCCLXXX. noui ſi quid erit, atque etiam ſi quid proſpicies, quod futurum putes, ſcribas ad me quamſæpiſſime uelim. Varroni, quemadmodum tibi mandaui, memineris excuſare tarditatem literarum mearum. Mundus iſtum. M. Ennius quid egerit de teſtamento (curioſus enim) facias me uelim certiorem. Ex Arpinati, V I. non. Vale.

CICERO ATTICO S.

GAVDEO id te mihi ſuadere, quod ego mea ſpōte pridie fecerā: nam cum ad te V I. non. darem, eidē tabellario dedi etiā ad Sextiū ſcriptas πάνυ φιλοστόργως. Ille autem, quòd Puteolos proſequitur, humane: quòd queritur, iniuſte: non enim ego tam illum expecta-

re, cum de Coſſano rediret, debui, quàm ille aut non ire ante, quàm me uidiſſet, aut citius reuerti: ſciebat etiã me celeriter uelle proficiſci, ſeſeq́; ad me in Tuſculanũ ſcripſerat eſſe uenturum. Te, ut à me diſceſſeris, lacrymaſſe, moleſte ferebam. quod ſi me præſente feciſſes, conſiliũ totius itineris fortaſſe mutaſſem. ſed illud præclare, quòd te conſolata eſt ſpes breui tẽpore congrediendi: quæ quidem expectatio me maxime ſuſtentat. meæ tibi literæ non deerunt. De Bruto ſcribam ad te omnia. Librum tibi celeriter mittam de gloria. excudam aliquid ἡρακλείδιον, quod lateat in theſauris tuis. De Planco, memini. Attica iure queritur. Quòd me de Bacchi, de ſtatuarũ coronis certiorem feciſti, ualde gratum: nec quidquam poſthac non modo tantum, ſed ne tantulum quidem præterieris. Et de Herode, & Metio meminero, & de omnibus, quæ te uelle ſuſpicor. modo turpem ſororis tuæ filium, cum hæc ſcriberem. aduentabat autem βουλύσει cœnantibus nobis. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, *ut ad te pridie ſcripſerã, nonis conſtituerã uenire in Tuſculanũ. ibi igitur quotidie tuas literas expectabo, & maxime de ludis: de quibus etiã ad Brutũ tibi ſcribendũ eſt: cuius epiſtolæ, quam interpretari ipſe uix poterã, exẽplũ pridie tibi miſerã. Atticæ meæ uelim me ita excuſes, ut omnẽ culpã in te trãſferas, et ei tamẽ confirmes, me minime totum amorẽ eò mecũ abſtuliſſe.*

CICERO ATTICO S.

BRVTI *ad te epiſtolam miſi. dij boni, quanta*

ἀμηχανία. cognoſces, cum legeris. De celebratione lu=dorum, tibi aſſentior. Ad M. Aelium nullus tu quidẽ domum; ſed ſicubi inciderit. De Tulliano ſemiſſe, M. Axianum adhibebis, ut ſcribis. Quod cum Coſiano egi ſti, optime. Quòd non ſolum mea, uerum etiã tua expe dis, gratum. Legationem probari meam, gaudeo. Quod promittis, dij faxint: quid enim mihi, meis iucundius? ſed iſtam, quam tu excipis, metuo. Brutum cum conuene=ro, perſcribam omnia. De Planco, & Decimo, ſane ue=lim Sextum ſcutum abijcere. De Mundo, ſi quid ſcies. reſcripſi ad omnia. nunc noſtra accipe. Quintus filius uſque Puteolos: mirus ciuis, ut tu Fauonium, Aſinium dicas: & quidem duas ob cauſas, & ut mecum, & σπείσασθαι uult cum Bruto, & Caſſio. ſed tu quid ais? ſcio enim te familiarem eſſe Othonum. ait hic ſibi Iuliam ferre: conſtitutum enim eſſe diſſidium. quæſi=uit ex me pater, qualis eſſet fama. dixi, nihil ſane me audiſſe, (neſciebam enim cur quæreret) niſi de ore, & patre. ſed cur tu, inquam? at ille, filium uelle. tum ego, etſi ἐβδελυττόμην, tamen negaui. putaui illa eſſe uera: σκοπὸς hoc eſt enim huic noſtro, nihil præbere. illa autem οὐ παρὰ τοῦτο. ego tamen ſuſpicor hunc, ut ſolet, hallucinari. ſed uelim quæras, (facile autem po=tes) & me certiorem. Obſecro te, quid eſt hoc? ſigna=ta iam epiſtola, Formiani, qui apud me cœnabant, Plancum ſe aiebant, hunc Buthrotium, pridie, quàm hoc ſcribebam, id eſt III. nonarum, uidiſſe demiſſum, ſine phaleris; ſeruulos autem dicere, eum, & agripe tas eiectos à Buthrotijs. macte. ſed, amabo te, perſcri be mihi totum negotium. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XVI.

CICERO ATTICO S.

NONIS Quint. ueni in Puteolanum,
iens ad Brutum. in Neſide hæc ſcripſi.
ſed eo die, quo ueneram, cœnanti Eros
tuas literas. Ita'ne? nonis Iulijs? me-
hercule iſtis. ſed ſtomachari totũ diem
liceat: quidquã'ne turpius, quàm Bruto Iulijs? redeo
* ad meũ, igitur ἔλθωμεν. nihil uidi. ſed quid eſt quæſo,
quod agripetas Buthroti conciſos audio? quid autẽ Plan
cus tã curſim? ita enim meditabar diem, & noctem. ſa-
ne cupio ſcire, quid ſit. Meam profectioné laudari gau
deo, Dymæeos agro pulſos, mare infectum habere, nil
mirum. uidẽdum eſt, ut mãſio laudetur. ἐν ὁμοπλοίᾳ
Bruti uidetur aliquid præſidij eſſe: ſed opinor minuta
nauigia. ſed iam ſciã, & ad te cras. De Ventidio, πανι-
κὸν puto. De Sexto pro certo habebatur, ad arma. quod
ſi uerũ eſt, ſine bello ciuili uideo ſeruiẽdum. quid ergo?
calendis Ianuarij in Panſa ſpes. λῆρος πολὺς, in uino
& in ſomno iſtorum. De CCX, optime. Ciceronis ra
* tiones explicentur. Obuius enim receſſis multa, quæ
uellẽ: in his, ne hoc quidẽ malũ, in mandatis ſat abun
de: HS L X X I I ſatis eſſe, affatim prorſus, ſed Xeno-
nẽ perexigue, & γλίσχρως præbere, id eſt minutatim.
quo plus permutaſti, quàm ad fructum inſularum, id
ille annus habeat, in quẽ itineris ſumptus acceſſit. hinc
ex cal. Apr. ad HS L X X X accõmodetur. nunc enim

inſulæ tantum : uidendum enim eſt, quid, cum Romæ erit: non enim puto ſocrum illam ferendam. Pindaro decumano negaram. Nunc, cuius rei cauſa tabellariũ miſerim, accipe. Quintus filius mihi pollicetur ſe Catonem. egit autem & pater, & filius, ut tibi ſponderem, ſed ita, ut tum crederes, cum ipſe cognoſſes. huic ego literas ipſius arbitratu dabo: eæ te ne mouerint. has ſcripſi in eam partem, ne me mutatum putares. dij faxint, ut faciat ea, quæ promittit: commune enim gaudiũ: ſed ego nihil dico amplius. is hinc VII. idus: ait enim attributionem in idus, ſe autem urgeri acriter. tu ex meis literis, quomodò reſpondeas, meditabere. Plura, cum & Brutum uidero, & Erotem remittam. Atticæ meæ excuſationem accipio, eamq; amo plurimum: cui, & Piliæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

VI. idus duas epiſtolas accepi, unã à meo tabellario, alteram Bruti. De Buthrotijs longe alia fama in his locis fuerat: ſed cum alijs multis hoc ferendum. Erotẽ remiſi citius, quàm conſtituerã, ut eſſet cum Hortẽſio, & quia equitibus quidẽ ait ſe idibus conſtituiſſe. Hortenſius uero impudenter: nihil enim debetur ei, niſi ex tertia penſione quæ eſt cal. Sext. ex qua penſione ipſa maior pars eſt ei ſoluta aliquãto ante diẽ. ſed hæc Eros uidebit. De Publilio autẽ, quòd perſcribi oportet, morã non puto eſſe faciendã. ſed cum uideas, quantum de iure noſtro deceſſerimus, qui de reſiduis CCCC HS, CC præſentia ſoluerimus, reliqua perſcribamus; loqui cum eo, ſi tibi uidebitur, poteris, eum commodum no-

ſtrum expectare debere, cum tanta ſit à nobis iactura facta iuris. ſed amabo te mi Attice, (uidés ne quàm blãde?) omnia noſtra, quoad eris Romæ, ita gerito, regito, gubernato, ut nihil à me expectes: quãquam enim reliqua ſatis apta ſint ad ſoluendum; tamen fit ſæpe, ut ij, qui debent, non reſpõdeant ad tempus. ſi quid eiuſmodi acciderit, ne quid tibi ſit fama mea potius. nõ modo uerſura, uerum etiã uenditione, ſi ita res coget, nos uindicabis. Bruto tuæ literæ gratæ erãt: fui enim apud illum multas horas in Neſide, cum paulo ante tuas literas accepiſſem. delectari mihi Tereo uidebatur, & habere maiorem Accio, quàm Antonio, gratiã. mihi autẽ quo lætiora ſunt, eo plus ſtomachi, & moleſtiæ eſt, populum R. manus ſuas non in defendenda rep. ſed in plaudendo conſumere. mihi quidẽ uidentur iſtorum animi incendi etiã ad repræſentandã improbitatem ſuã. ſed tamen, dum modo doleant aliquid, doleant quidlibet. Conſilium meum quòd ais quotidie magis laudari, non moleſte fero, expectabamq́; , ſi quid de eo ad me ſcriberes: ego enim in uarios ſermones incidebã: quin etiam iccirco trahebã, ut quamdiutiſſime integrum eſſet. ſed quoniã euro uilla extrudimur, Brũduſiũ cogito: facilior enim & exploratior deuitatio legionum fore uidetur, quàm piratarũ, qui apparere dicuntur. Sextius VI. id. expectabatur, ſed non uenerat, quod ſciam. Caſſius cum claſſicula ſua uenerat. ego, cum eum uidiſſem V. calendas, in Põpeianum cogitabã, inde Aculanũ. noſti reliqua. De Tutia ita putaram. De C. Metio non credo, nec tamen curo plus, quàm tu. Planco, & Oppio ſcripſi equidem, quoniam rogaras: ſed, ſi tibi uidebitur, ne neceſſe

habueris

habueris reddere: cum enim tua cauſa fecerint omnia, uereor, ne meas literas ſuperuacaneas arbitrentur. Oppio quidem utique: quem tibi amiciſſimum cognoui: uerum, ut uoles tu. Quoniam ſcribis hiematurum te in Epeiro, feceris mihi gratum, ſi ante eò ueneris, quàm mihi in Italiam te auctore ueniendum eſt. literas ad me quamſæpiſſime, ſed de rebus minus neceſſarijs aliquē nactus: ſin autem erit quid maius, domo mittito. Ηρακλείδιον, ſi Brunduſium ſalui, adoriemur. de gloria miſi tibi: cuſtodies igitur, ut ſoles: ſed notentur eclogarij: quos Saluius, bonos auditores nactus, in conuiuio duntaxat legat. mihi ualde placent: mallem tibi. Etiam atque etiam uale.

CICERO ATTICO S.

TV VERO ſapienter: nunc demum enim reſcribo ijs literis, quas mihi miſiſti, conuento Antonio Tiburi: ſapienter igitur, quòd manus dediſti, quodq́; etiā ultro gratias egiſti: certe enim, ut ſcribis, deſeremur ocyus à rep. quàm à re familiari. quod uero ſcribis te magis delectari O' TITE, SI QVID EGO: addis mihi ſcribendi alacritatem. Quòd Erotem non ſine munuſculo expectare dicis, gaudeo non fefelliſſe eam rem opinionem tuam. ſed tamen idem σύνταγμα miſi ad te retractatius, & quidem ἀρχέτυπον ipſum, crebris locis inculcatū, & refectum. hunc tu tralatum in macrocolum lege arcano conuiuis tuis, ſed, ſi me amas, hilaris, et bene acceptis, ut in me ſtomachum erūpant, cum ſint tibi irati. De Cicerone, uelim ita ſit, ut audiuimus. De Xenone, coram cognoſcam: quanquam nihil ab eo

arbitro neque indiligenter, neque illiberaliter. De Hero=de, faciam, ut mandas, & ea, quæ ſcribis, ex Saufeio, et è Xenone cognoſcam. De Quinto filio, gaudeo tibi meas literas prius à tabellario meo, quàm ab ipſo red=ditas. quanquam te nihil fefelliſſet. ueruntamen. ſed expecto, quid ille tecum, quid tu uiciſſim: nec dubito, quin ſuo more uterque. ſed eas literas Curiũ mihi ſpero redditurũ: qui quidem etſi per ſe eſt amabilis, à meq; diligitur, tamen accedet magnus cumulus commenda=tionis tuæ. Literis tuis ſatis reſponſum eſt. nunc audi, quod, etſi intelligo ſcribi neceſſe non eſſe, ſcribo tamen.

Multa me mouent in diſceſſu, in primis mehercule, quòd diſiungor à te. mouet etiam nauigationis labor, alienus non ab ætate ſolum noſtra, uerũ etiam à dignita te; tempuſq; diſceſſus ſubabſurdum: relinquimus enim pacem, ut ad bellum reuertamur; quodq; temporis in prædiolis noſtris & belle ædificatis, & ſatis amœnis con ſumi potuit, in peregrinatione conſumimus. conſolan=tur hæc. aut proderimus aliquid Ciceroni: aut, quan=tum profici poſſit, iudicabimus. deinde tu iam, ut ſpe=ro, et ut promittis, aderis. quod quidẽ ſi acciderit, omnia nobis erũt meliora. maxime autem me angit ratio reli=quorum meorũ. quæ quanquam explicata ſunt, tamen, quòd & Dolabellæ nomen in iјs eſt, & attributio eſt mihi nominũ ignota, conturbor; nec ulla res magis an=git ex omnibus. itaque non mihi uideor erraſſe, quòd ad Balbum ſcripſi apertius, ut, ſi quid tale accidiſſet, ut non concurrerent nomina, ſubueniret: meq; tibi etiam mandaſſe, ut, ſi quid eiuſmodi accidiſſet, cum eo cõmu nicares. quod facies, ſi tibi uidebitur, eoq; magis, ſi pro=

ficiſceris in Epeirum. Hæc ego conſcendens è Pompeiano tribus actuariolis decemſcalmis. Brutus erat in Neſide etiam nunc, Neapoli Caſſius. Ecquid amas Deiotarum? & non amas Eram? qui, ut Bleſamius uenit ad me, cũ ei præſcriptum eſſet, ne quid ſine Sextij noſtri ſententia ageret, neque ad illum, neque ad quenquam noſtrum retulit. Atticam noſtram cupio ſuauiari: ita mihi dulcis ſalus uiſa eſt per te miſſa ab illa. referes igitur ei plurimam, itemq; Piliæ dicas uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

ITA *ut heri tibi narraui, uel fortaſſe hodie. Quintus enim altero die ſe aiebat. in Neſida* VIII. *idus. ibi Brutus. quàm ille doluit de nonis Iulijs. mirifice eſt conturbatus. itaque ſeſe ſcripturum aiebat, ut uenationem etiã, quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſt, proſcriberent.* III. *idus Quint. Libo interuenit. is Philonem Pompeij libertum, et Hilarum ſuum ueniſſe à Sexto cũ literis ad conſules, ſiue quo alio nomine ſunt. earũ exemplum nobis legit, ſi quid uideretur. pauca* παρὰ λέξιν: *cæteroqui et ſatis grauiter, & non contumaciter. tantũ addi placuit, quod erat,* COSS. *ſolũ, ut eſſet.* PRAETT. TRIBB. PL. SENATVI; *ne illi non proferrent eas, quæ ad ipſos miſſæ eſſent. Sextum autem nũciauit cum una ſolum legione fuiſſe Carthagine, eiq; eo ipſo die, quo oppidum Boream cepiſſet, nunciatum eſſe de Cæſare: capto oppido, miram lætitiam, commutationemq; animorum, concurſumq; undique, ſed illum ad ſex legiones, quas in ulteriore reliquiſſet, reuertiſſe. ad ipſum autem Libonem ſcripſit, nihil eſſe, niſi ad*

larem ſuũ liceret. ſumma poſtulatorum, ut omnes exercitus dimittantur, qui ubique ſint. hæc fere de Sexto.

De Buthrotijs undique quærens nihil reperiebã. alij, conciſos agripetas: alij, Plancum, acceptis nummis, relictis illis, aufugiſſe. itaque nõ uideo ſciturum me, quid eius ſit, ni ſtatim aliquid literarum. Iter illud Brunduſium, de quo dubitabam, ſublatum uidetur: legiones enim aduentare dicuntur, hæc autem nauigatio habet quaſdam ſuſpiciones periculi: itaque conſtituebam uti ὁμοπλοίᾳ. paratiorem offendi Brutum, quàm audiebam: nam & ipſe Domitius bona plane habet dicrota, ſuntq́; nauigia præterea luculenta Sextij, Buciliani, cæterorum: nam Caſsij claſſem, quæ plane bella eſt, non numero, ultra fretum. illud eſt mihi ſubmoleſtum, quòd parum Brutus properare uidetur. primum confectorũ ludorum nuncios expectat: deinde, quantum intelligo, tarde eſt nauigaturus, conſiſtens in locis pluribus. tamen arbitror eſſe commodius tarde nauigare, quàm omnino non nauigare. et ſi, cum proceſſerimus, exploratiora uidebuntur, & tectis utemur. Tuas iam literas Brutus expectabat: cui quidem ego non nouum attuleram de Tereo Accij. ille Brutum putabat. ſed tamen rumoris neſcio quid afflauerat, commiſſione Græcorum, frequentiam non fuiſſe: quæ quidem me minime fefellit: ſcis enim, quid ego de Græcis ludis exiſtimem. nunc audi quod pluris eſt, quàm omnia. Quintus fuit mecum dies cõplures: &, ſi ego cuperem, ille uel plures fuiſſet: ſed, quantum fuit, incredibile eſt, quàm me in omni genere delectarit, in eoq́; maxime, in quo minime ſatisfaciebat: ſic enim cõmutatus eſt totus, et ſcriptis meis qui-

buſdam, quæ in manibus habebã, & aſſiduitate oratio-nis, & præceptis, ut tali animo in remp. quali nos uolumus, futurus ſit. hoc cum mihi non modo confirmaſſet, ſed etiam perſuaſiſſet; egit mecum accurate multis uerbis, tibi ut ſponderem, ſe dignum et te, & nobis futurum; neque ſe poſtulare, ut ſtatim crederes, ſed, cũ ipſe perſpexiſſes, tum ut ſe amares. quòd niſi fidem mihi feciſſet, iudicaſſemq́; hoc, quod dico, firmũ fore, non feciſſem id, quod dicturus ſum. duxi enim mecum adoleſcentem ad Brutũ. ſic ei probatum eſt, quod ad te ſcribo, ut ipſe crediderit, me ſponſorẽ accipere noluerit, eumq́; laudans amiciſſime mentionẽ tui fecerit, cõplexus, oſculatusq́; dimiſerit. quam ob rem etſi magis eſt, quod gratuler tibi, quàm quod te rogem, tamen etiam rogo, ut, ſi quæ minus antea propter infirmitatem ætatis conſtanter ab eo fieri uidebantur, ea iudices illũ abieciſſe, mihiq́; credas, multum allaturã, uel plurimum potius ad illius iudicium confirmandum, auctoritatem tuam.

Bruto cum ſæpe inieciſſem, de ὁμοπλοΐα, non perinde, atque ego putaram, arripere uiſus eſt. exiſtimabam μετεωρότερον eſſe: & hercule erat, & maxime de ludis. at mihi, cum ad uillam rediſſem, Cn. Lucceius, qui multũ utitur Bruto, narrauit, illum ualde morari, non tergiuerſantem, ſed expectantẽ, ſi qui forte caſus. itaque dubito, an Venuſiã tendam, & ibi expectem de legionibus: ſi aberũt, (ut quidam arbitrantur) Hydruntem: ſi neutrũ erit ἀσφαλὲς, eodem reuertar. iocari me putas? moriar, ſi quiſquam me tenet præter te: etenim circunſpice: ſed ante erubeſco. ò dies in auſpicijs Lepidi deſcriptos, & aptos ad conſilium reditus noſtri. ma-

gna ῥοπὴ ad proficiſcendum tuis literis. atque utinam te illic. ſed ut conducere putabis. Nepotis epiſtolam expecto. cupidus ille meorum? qui ea, quibus maxime γαυρεῖς, legenda non putet. & ais μετ᾽ ἀμύμονα. tu uero ἀμύμων. ille quidem ἄμβροτος. Mearum epiſtolarum nulla eſt συναγωγή. ſed habet Tiro inſtar ſeptuaginta. & quidem ſunt à te quædam ſumendæ. eas ego, oportet, perſpiciam, corrigam. tum denique edentur.

CICERO ATTICO S.

EGO adhuc (perueni enim Vibonem ad Sicā) magis commode, quàm ſtrenue nauigaui: remis enim magnam partē. prodromi nulli. illud ſatis opportune. duo ſinus fuerunt, quos tramitti oportet, Pæſtanus, & Vibonenſis: utrunque pedibus equis tranſmiſimus. ueni igitur ad Sicam octauo die è Pompeiano, cum unum diem Veliæ conſtitiſſem, ubi quidem fui ſane libenter apud Talnam noſtrū, nec potui accipi, illo abſente præſertim, liberalius. IX. cal. igitur ad Sicam. ibi, tanquam domi meæ ſcilicet, itaque obduxi poſterum diem. ſed putabam, cū Regium ueniſſem, fore, ut illic, δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες, cogitaremus, corbitá'ne Patras, an actuariolis ad Leucopetram Tarentinorum, aſt inde Corcyram: & ſi oneraria, ſtatim'ne freto, an Syracuſis. hac ſuper re ſcribam ad te Regio. mehercule mi Attice, ſæpe mecum, ἡ δεῦρ᾽ ὁδὸς σοι τί δύναται; cur ego tecum non ſum cur, ocellos Italiæ, uillulas meas nō uideo? ſed id ſatis, ſuperq; tecum me non eſſe, fugientem periculum. nec id nunc quidem (niſi fallor) ullum eſt: ad

ipſum enim reuocat me auctoritas tua: ſcribis enim in cœlum ferri profectionem meam: ſed ita, ſi ante cal. Ian. redeam: quod quidem certe enitar: malo enim uel cum timore domi eſſe, quàm ſine timore Athenis tuis. ſed tamen proſpice, quò iſta uergant, mihiq́; aut ſcribe, aut, quod multo malim, affer ipſe. hæc hactenus. illud uelim in bonam partem accipias, me agere tecum, quod tibi maiori curæ ſciam eſſe, quàm ipſi mihi. nomina mea per deos expedi, exolue bella reliqui. ſed opus eſt diligentia, cohæredibus pro Cluuiano cal. Sext. perſolutum ut ſit. cum Publilio quo modo agendum ſit, uidebis. non debet urgere, quoniam iure non utimur: ſed tamen ei quoque ſatisfieri plane uolo. Terentiæ uero quid ego dicam? etiam ante diem, ſi potes. quin, ſi, ut ſpero, celeriter in Epeirum; hoc, quod ſatiſdato debeo, peto à te, ut ante prouideas, planeq́; expedias, & ſolutum relinquas. ſed de his ſatis, me tuoq́;, ne tu nimium putes. nunc negligentiam meam cognoſce. De gloria librum ad te miſi: & in eo proœmium id eſt, quod in Academico tertio. id euenit ob eam rem, quod habeo uolumen proœmiorum: ex eo eligere ſoleo, cum aliquid σύγγραμμα inſtitui. itaque iam in Tuſculano, qui non meminiſſem me abuſum iſto proœmio, conieci id in eum librum, quem tibi miſi. cum autem in naui legerem Academicos, agnoui erratum meum: itaque ſtatim nouum proœmium exaraui, & tibi miſi. tu illud deſecabis, & hoc agglutinabis. Piliæ ſalutem dices, & Atticæ, delicijs, atque amoribus meis. Vale.

CICERO ATTICO S.

VIII. *id. Sext. cũ à Leucopetra profectus, (inde enim tramittebã) ſtadia circiter* CCC *proceſſiſſem, reiectus ſum Auſtro uehementi ad eandem Leucopetrã. ibi cum uentũ expectarem, (erat enim uilla Valerij noſtri, ut familiariter eſſem, et libenter) Regini quidã illuſtres homines eò uenerunt, Roma ſane recentes, in ijs Bruti noſtri hoſpes, qui Brutum Neapoli reliquiſſet. hæc afferebant, edictum Bruti, & Caſsij, & fore frequentẽ ſenatum calendis: à Bruto, et Caſſio literas miſſas ad cõſulares, & prætorios; ut adeſſent, rogare. ſummam ſpem nunciabant, fore, ut Antonius cederet, res conueniret, noſtri Romam redirent. Addebant etiam, me deſiderari, ſubaccuſari. quæ cũ audiſſem, ſine ulla dubitatione abieci conſilium profectionis, quo mehercule ne antea quidẽ delectabar. lectis uero tuis literis admiratus equidem ſum, te tam uehementer ſententiam commutaſſe, ſed non ſine cauſa, arbitrabar. etſi, quamuis non fueris ſuaſor, et impulſor profectionis meæ, approbator certe fuiſti, dummodo cal. Ian. Romæ eſſem. ita fiebat, ut, dum minus periculi uideretur, abeſſem, in flammam ipſam uenirem. ſed hæc etiam ſi non prudenter, tamen ἀνεμέσητα ſunt; primum, quòd de mea ſententia acta ſunt: deinde etiam ſi te auctore, quid debet, qui conſilium dat, præſtare præter fidem? illud admirari ſatis non potui, quod ſcripſiſti his uerbis.* BENE *igitur tu, qui εὐθανασίαν, bene relinquis patriam? An ego relinquebam? aut tibi tum relinquere uidebar, tu id non modo non prohibebas, uerũ etiam approbabas?*

grauiora, quæ reſtant. VELIM σχόλιον aliquod eli=mes ad me, oportuiſſe te iſtuc facere. ita'ne mi Attice defenſione eget meum factum, præſertim apud te, qui id mirabiliter approbaſti? ego uero iſtum ἀπολογισμὸν συντάξομαι, ſed ad eorum aliquem, quibus inuitis, et diſſuadentibus profectus ſum. etſi quid iam opus eſt σχολίῳ? ſi perſeueraſſem, opus fuiſſet. at hoc ipſum nõ conſtanter. nemo doctus unquam (multa autem de hoc genere ſcripta ſunt) mutationem conſilij, inconſtantiã dixit eſſe. deinceps igitur hæc. NAM ſi à Phædro noſtro, expedita excuſatio eſſet. nunc quid reſpõdemus? ergo id erat meum factum. quod Catoni probare non poſſim, flagitij ſcilicet plenum, & dedecoris. utinam à primo ita tibi eſſet uiſum. tu mihi, ſicut eſſe ſoles, fuiſ=ſes Cato. Extremum illud uel moleſtiſſimum. NAM Brutus noſter ſilet: hoc eſt, non audet hominem id æta=tis monere. aliud nihil habeo, quod ex ijs à te uerbis ſi=gnificari putem. & hercule ita eſt. Nam XVI. cal. Sept. cum ueniſſem Veliam, Brutus audiuit: erat enim cum ſuis nauibus apud Heletem fluuium citra Veliam millia paſſuum III. pedibus ad me ſtatim. dij immor tales, quàm ualde ille reditu, uel potius reuerſione mea lætatus? effudit illa omnia, quæ tacuerat: ut recorda=rer illud tuum. NAM Brutus noſter ſilet. maxime autem dolebat, me cal. Sext. in ſenatu nõ fuiſſe: Piſo=nem ferebat in cœlum: ſe autẽ lætari, quòd effugiſſem duas maximas uituperationes, unam, quam itinere fa ciendo me intelligebam ſuſcipere, deſperationis, ac reli=ctionis reip. (flentes mecum uulgo querebantur, quibus de meo celeri reditu nõ probabam) alteram, de qua Bru=

tus, & qui una erant, (multi autem erant) lætabãtur, quòd eam uituperationem effugiſſem, me exiſtimari ad Olympia. hoc uero nihil turpius quouis reip. tempore: ſed hoc ἀναπολόγητον. ego uero Auſtro gratias miras, qui me à tanta infamia auerterit. reuerſionis has ſpecioſas cauſas habes, iuſtas illas quidem, & magnas, ſed nulla iuſtior, quàm quòd tu idẽ alijs literis. PROVIDE, SI CVI QVOD DEBETVR, VT SIT VNDE PAR PARI RESPONDEATVR: MIRIFICA ENIM ΔΥΣΧΡΗΣΤΙ'Α EST PROPTER METVM ARMORVM. in freto medio hanc epiſtolã legi, ut, quid poſſem prouidere, in mentẽ nõ ueniret mihi, niſi quòd præſens me ipſe defenderẽ. ſed hæc hactenus. reliqua corã. Antonij edictũ legi à Bruto, & horũ contra, ſcriptum præclare. ſed quid iſta edicta ualeant, aut quò ſpectẽt, plane non uideo. nec ego nunc, ut Brutus cenſebat, iſtuc ad rẽp. capeſſendam uenio: quid enim fieri poteſt? nũ quis Piſoni eſt aſſenſus? nũ redijt ipſe poſtridie? ſed abeſſe hanc ætatẽ longe à ſepulcro negant oportere. ſed, obſecro te, quid eſt quod audiui de Bruto? Piliã πειράζεσθαι παραλύσει, te ſcripſiſſe aiebat. ualde ſum cõmotus. etſi idem, te ſcribere, ſperare melius. ita plane uelim: ei dìcas plurimã ſalutẽ, & ſuauiſſimæ Atticæ. hæc ſcripſi nauigans, cum Pompeianum accederem, XIIII. cal.

CICERO ATTICO S.

CVM ſciã, quo die uenturus ſim, faciã, ut ſcias. impedimẽta expectanda ſunt, quæ Anagnia ueniũt: et familia ægra eſt. cal. ueſperi literæ mihi ab Octauiano

redditæ ſunt. magna molitur. ueteranos, quiqui Caſſilini, & Calatiæ ſunt, perduxit ad ſuã ſententiã: nec mirum: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. plane hoc ſpectat, ut ſe duce bellum geratur cum Antonio. itaque uideo paucis diebus nos in armis fore. quẽ autem ſequamur, uide nomen: uide ætatẽ. atque à me poſtulat, primũ ut clã colloquatur, uel Capuæ: puerile hoc quidẽ, ſi id putat clã fieri poſſe. docui literis, id nec opus eſſe, nec fieri poſſe. miſit ad me Cæcinã quendã Volaterranũ, familiarẽ ſuũ, qui hoc pertulit, Antoniũ cũ legione Alaudarũ ad urbẽ pergere, pecunias municipijs imperare, legionẽ ſub ſignis ducere. cõſultabat, utrum Romam cũ ∞∞∞ ueteranorum proficiſceretur, an Capuam teneret, et Antoniũ uenientem excluderet, an iret ad tres legiones Macedonicas, quæ iter ſecundũ mare ſuperũ faciunt, quas ſperat ſuas eſſe. hæ congiarium ab Antonio accipere noluerunt, ut hic quidẽ narrat, & ei conuiciũ grande fecerũt cõcionãtemq; reliquerunt. quid quæris? ducẽ ſe profitetur, nec nos ſibi putat deeſſe oportere. equidẽ ſuaſi, ut Romã pergeret: uidetur enim mihi & plebeculã urbanã, et, ſi fidẽ fecerit, etiã bonos uiros ſecũ habiturus. ò Brute ubi es? quantã εὐκαιρίαν amittis. non equidẽ hoc diuinaui, ſed aliquid tale putaui fore. nũc tuum conſiliũ exquiro. Romam ne uenio, an hic maneo, an Arpinũ? ἀσφάλειαν habet is locus. fugiam Romã, ne deſideremur, ſi quid actum uidebitur. hoc igitur explica. nunquam in maiore ἀπορίᾳ fui. Vale.

CICERO ATTICO S.

BINAE mihi uno die literæ ab Octauio. nũc quidẽ, ut Romã ſtatim ueniã; uelle ſe rẽ agere per ſenatũ.

cui ego, non poſſe ſenatum ante cal. Ian. *quod quidem ita credo . ille autem addit, conſilio tuo. quid multa? ille urget: ego autem* σκέπτομαι. *non confido ætati: ignoro, quo animo : nil ſine* Panſa *tuo uolo : uereor, ne ualeat* Antonius; *nec à mari diſcedere libet: & metuo, ne quæ* ἀριστεία *me abſente .* Varroni *quidem diſplicet conſiliũ pueri ; mihi non . firmas copias habet :* Brutum *habere poteſt , & rem gerit palam, centuriat* Capuæ, *dinumerat . iam, iamq; uideo bellum . ad hæc reſcribe. tabellarium meum calendis* Romæ *profectum ſine tuis literis miror .* VI. Arpinum *ueni, ad* IIII. *in* Sinueſſanum. *eodem die uulgo loquebantur ,* Antonium *manſurum eſſe* Caſilini *: itaque mutaui cõſilium : ſtatueram enim recta* Appia Romam. *facile me ille eſſet aſſecutus: aiũt enim eum* Cæſariana *uti celeritate , uerti igitur me à* Minturnis Arpinum *uerſus . conſtitueram , ut pridie idus aut* Aquini *manerem , aut in* Arcano *. nunc mi* Attice *tota mente incumbe in hanc curam : magna enim res eſt . tria ſunt autem , maneam'ne* Arpini, *an propius accedam, an ueniam* Romam *. quod cenſueris, faciam : ſed quamprimum auide expecto tuas literas .* VI *. idus mane, in* Sinueſſano*.* Vale.

CICERO ATTICO S.

NONIS *accepi à te duas epiſtolas: quarum alteram cal. dederas, alteram pridie . igitur prius ad ſuperiorem .* Noſtrum *opus tibi probari lætor . ex quo ante ipſe poſuiſti, quæ mihi florentiora ſunt uiſa tuo iudicio: cerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebã .* De Sica *ita eſt, ut ſcribis . aſt ægre me tenui . itaque perſtringã*

ſine ulla contumelia Sicæ, & Septimiæ: tantum, ut ſciant παῖδας παίδων *ſine uallo Luciliano, eum ex C. Fadij filia liberos habuiſſe. atque utinam eum diem ui deam, cum iſta oratio ita libere uagetur, ut etiam in Sicæ domū introeat. ſed illo tempore opus eſt, quod fuit illis triumuiris. moriar, niſi facete. tu uero leges Sexto, eiusq; iudicium mihi perſcribes.* εἷς ἐμοὶ μύριοι. *Caleni interuentū, & Caluenæ cauebis. quod uereris, ne* ἀδόλεσχος: *mihi tu? quis minus? cui, ut Ariſtophani Archilochi iābus. ſic epiſtola longiſſima quæque optima uidetur. Quod me admones, tu uero etiam ſi reprehēderes, nō modo facile paterer, ſed ætiam lætarer, quippe cum in reprehenſione eſt prudentia cū* εὐμενείᾳ. *ita libenter ea corrigam, quæ à te animaduerſa ſunt, eodem iure, quo Rubriana potius, quàm quo Scipionis: & de laudibus Dolabellæ deruam cumulum. attamen eſt iſto loco bella, ut mihi uidetur,* εἰρωνεία, *quòd eum contra cineis in acie. illud etiam malo, indignius eſſe hunc uiuere, quàm, quid indignius.* Πεπλογραφίαν *Varronis tibi probari non moleſte fero: à quo adhuc* ἡρακλείδειον *illud nō abſtuli. Quod me hortaris ad ſcribendū, amice tu quidē, ſed me ſcito agere nihil aliud. Grauedo tua mihi moleſta eſt. quæſo adhibe, quam ſoles, diligentiam. O' TITE, tibi prodeſſe lætor. Anagnini ſunt Muſtela* ταξιάρχης, *et Laco, qui plurimum bibit. Librum, quem rogas, perpoliam, et mittam. Hæc ad poſteriorem.* τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, *quatenus Panætius, abſolui duobus: illius tres ſunt. ſed cum initio diuiſiſſet ita, tria genera exquirendi officij eſſe; unum, cum deliberamus, honeſtum, an turpe ſit; alterum,*

utile, an inutile; tertium, cum hæc inter ſe pugnare uideantur, quo modo iudicandum ſit: qualis cauſa Reguli; redire honeſtũ, manere utile: de duobus primis præclare diſſeruit: de tertio pollicetur ſe deinceps ſcripturũ, ſed nihil ſcripſit. eum locum Poſidonius perſecutus. ego autem & eius librum accerſiui, & ad Athenodorum Caluum ſcripſi, ut ad me τὰ κεφάλαια mitteret: quē expecto: quem uelim cohortere, & roges, ut quamprimum: in eo eſt περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος. quod de inſcriptione quæris: non dubito, quin τὸ καθῆκον officium ſit, niſi quid tu aliud: ſed inſcriptio plenior, de officijs. προσφωνῶ autem Ciceroni filio. uiſum eſt non ἀνοικεῖον. De Myrtilo dilucide. ò qualis tu ſemper iſtos. itá ne in D. Brutum de iſtis? ego me, ut ſcripſeram, in Pompeianum non abdidi, primo tempeſtatibus, quibus nihil tetrius: deinde ab Octauio quotidie literæ, ut negotium ſuſciperem, Capuam uenirem, iterum remp. ſeruarem, Romam utique ſtatim: αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. is tamen egit ſane ſtrenue, & agit. Romam ueniet cũ manu magna. ſed eſt plane puer. putat ſenatũ ſtatim. quis uenit? ſi uenerit, quis incertis rebus offendet Antonium? cal. Ian. erit fortaſſe præſidio, aut quidem ante depugnabitur. puero municipia mire fauent: iter enim faciens in Samnium uenit Cales, manſit Theani. mirifica ἀπάντησις, & cohortatio. hoc tu putares? ob hoc ego citius Romam, quàm conſtituerã. ſimul ac conſtituero, ſcribã. etſi nondum ſtipulationes legerã: nec enim Eros uenerat: tamē rem pridie idus uelim conficias. Epiſtolas Catinam, Tauromenium, Syracuſas cõmodius mittere

potero, ſi Valerius interpres ad me nomina gratioſorum ſcripſerit: alij enim ſunt alias, noſtriq; familiares fere demortui. publice tamẽ ſcripſi, ſi uti uellet eis Valerius; aut mihi nomina mitteret. De Lepidianis feris Balbus ad me. Vſque ad III. cal. expectabo tuas literas: deq; Torquati negociolo ſciturum puto. Quinti literas ad te miſi, ut ſcires, quàm ualde eum amaret, quem dolet à te minus amari. Atticæ, quoniam, quod optimum in pueris eſt, hilarula eſt, meis uerbis ſuauiũ des. Vale.

CICERO ATTICO S.

OPPII epiſtolæ, quia perhumana erat, tibi miſi exemplum. De Ocella, dum tu muginaris, nec mihi quidquam reſcribis, cepi conſilium domeſticum: itaque me prid. idus arbitror Romæ futurum. commodius eſt uiſum, fruſtra me iſtic eſſe, cum id non neceſſe eſſet, quàm, ſi opus eſſet, non adeſſe. & ſimul, ne intercluderer, metuebam: ille enim iam aduentare poteſt: etſi uarij rumores, multiq;, quos cuperem ueros: nihil tamen certi. ego uero, quidquid eſt, tecum potius, quàm animi pendeam, cum à te abſim, & de te, & de me. ſed quid dicam? bonum animum. De ἡρακλειδείῳ Varronis, negotia ſalſa: me quidem nihil unquam ſic delectauit. ſed hæc, & alia maiora coram. Vale.

CICERO ATTICO S.

O CASVM mirificũ. V. idus cũ ante lucẽ de Sinueſſano ſurrexiſſẽ, ueniſſẽq; diluculo ad Pōtẽ Tiretiũ, qui eſt Minturnis, in quo flexus eſt ad iter Arpinas, obuiã mihi fit tabellarius, qui me offendit δολιχὸν πλόον

ὁρμαίνοντα. ego ſtatim, cedo, inquam, ſi quid ab Attico. nondum legere poteramus: nam & lumina dimiſeramus, nec ſatis lucebat. cum autem luceret, ante ſcripta epiſtola ex duabus tuis prior mihi legi cœpta eſt. illa omnium quidem elegantiſſima. ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo, ac ſentio. nihil legi humanius. itaque ueniam, quò uocas, modo adiutore te. ſed nihil tam ἀπροσδιόνυσον mihi primo uidebatur, quàm ad eas literas, quibus ego à te conſilium petieram, te mihi iſta reſcribere. ecce tibi altera, qua hortaris παρ' ἠνεμόεντα μίμαντα, Νήσου ἐπὶ ψυρίης, Appiam ἐν ἀριστερ' ἔχοντα: itaque eo die manſi Aquini. longulum ſane iter, & uia inepta. inde poſtridie mane proficiſcens, has literas dedi. et quidē, ut à me dimitterem inuitiſſimus, fecerunt Erotis literæ. rem tibi Tiro narrabit. tu, quid faciendum ſit, uidebis: præterea, poſſim'ne propius accedere, (malo enim eſſe in Tuſculano, aut uſpiam in ſuburbano) an etiā longius diſcedendum putas. crebro ad me uelim ſcribas. erit autem quotidie, cui des. Quod præterea conſulis, quid tibi cenſeam faciundū, difficile eſt, cū abſim: uerūtamen, ſi pares æque inter ſe; quieſcēdū: ſin; latius manabit, & quidem ad nos, deinde communiter. auide tuum cōſiliū expecto. timeo, ne abſim, cū adeſſe me ſit honeſtius: uenire non audeo. de Antonij itineribus neſcio quid aliter audio, atque ut ad te ſcribebā. omnia igitur uelim explices, et ad me certa mittas. De reliquo quid ego tibi dicā? ardeo ſtudio hiſtoriæ. incredibiliter enim me commouet tua cohortatio. quæ quidem nec inſtitui, nec effici poteſt ſine tua ope. coram igitur hoc quidem conferemus. in præſentia mihi uelim

ſcribas,

ſcribas, quibus coſs. C. Fannius M. F. tribunus pl. fue-
rit: uideor mihi audiſſe, P. Africano, L. Mummio. id
igitur quæro. tu mihi de ijs rebus, quæ nouãtur, omnia
certa, clara. III. id. ex Arpinati. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIHIL erat plane, quod ſcriberẽ. nã, cũ Puteolis
eſſem, quotidie aliquid noui de Octauiano, multa etiã
falſa de Antonio. ad ea autẽ, quæ ſcripſiſti (tres enim ac-
ceperã. III. id. à te epiſtolas) ualde tibi aſſentior, ſi mul
tum poſſit Octauianus, multo firmius acta tyrãni cõpro
batũ iri, quàm in Telluris, atque id contra Brutũ fore.
ſin autẽ uincitur, uides intolerabilem Antoniũ: ut, quẽ
uelis, neſcias. O Sextij tabellariũ hominẽ nequã. poſtri-
die Puteolis Romæ ſe dixit fore. Quòd me mones, ut pe-
detentim: aſſentior, etſi aliter cogitabã. nec me Philip-
pus, aut Marcellus mouet: alia enim eorũ ratio: & ſi
nõ eſt, tamẽ uidetur. ſed in iſto iuuene, quanquã animi
ſatis; auctoritatis parũ eſt. tamẽ uide, ſi forte in Tuſcu
lano recte eſſe poſſim, ne id melius ſit: ero libẽtius: nihil
enim ignorabo: an hoc, cũ Antonius uenerit. Sed, ut aliud
ex alio, mihi nõ eſt dubiũ, quin, quod Græci καθῆκον, nos
officiũ. id autẽ, quid dubitas, quin etiã in rẽp. præclare
caderet? nõne dicimus, cõſulũ officiũ, ſenatus officiũ? præ
clare cõuenit, aut da melius. Male narras de Nepotis fi-
lio. ualde mehercule moueor, et moleſte fero. neſcieram
omnino eſſe iſtũ puerũ. Caniniũ perdidi, hominẽ, quod ad
me attinet, non ingratũ. Athenodorũ, nihil eſt, quod hor
tere: miſit enim ſatis bellũ ὑπόμνημα. Grauedini quæ-
ſo omni ratione ſubueni. Quintus, tui patris nepos, ſcri-

bit ad patris mei nepotem, ſe ex nonis ijs, quibus nõ magna geſſimus, ædem Opis explicaturũ, idq; ad populũ. uidebis igitur, et ſcribes. Sexti iudicium expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

NOLI putare, pigritia facere me, quòd non mea manu ſcribam: ſed, mehercule pigritia: nihil enim habeo aliud, quod dicam. et tamen in tuis quoque epiſtolis Alexim uideor agnoſcere. ſed ad rem uenio. Ego, ſi me non improbiſſime Dolabella tractaſſet, dubitaſſem fortaſſe, utrum remiſſior eſſem, an ſummo iure contenderem: nunc uero etiam gaudeo mihi cauſam oblatam, in qua et ipſi ſentiant, & reliqui omnes, me ab illo alienatum: idq; præ me feram, & quidem me mea facere, & reip. cauſa, cur illum oderim, quòd, cum eam me auctore defendere cœpiſſet, non modo deſeruit emptus pecunia, ſed etiam, quantum in ipſo fuerit, euerterit. Quod autem quæris, quo modo agi placeat, cũ dies uenerit: primum uelim eiuſmodi ſit, ut non alienum ſit, me Romæ eſſe; de quo, ut de cæteris, faciam, ut tu cenſueris: de ſumma autem agi prorſus uehementer, & ſeuere uolo. etſi ſponſores appellare, uidetur habere quandam δυσωπίαν. tamen, hoc quale ſit, conſideres uelim. poſſumus enim, ut ſponſores appellentur, procuratorem introducere: neque enim illi litem conteſtabuntur: quo facto, non ſum neſcius ſponſores liberari. ſed & illi turpe arbitror, eo nomine, quod ſatiſdato debeat, procuratores eius non diſſoluere: & noſtræ grauitatis, ius noſtrum ſine ſumma illius ignominia perſequi. de hoc quid placeat, reſcribas uelim: non du-

bito, quin hoc totum lenius adminiſtraturus ſis. Redeo ad remp. multa mehercule à te ſæpe ἐν πολιτικῷ genere prudenter: ſed his literis nihil prudentius: QVANQVAM ENIM POSSET IN PRAESENTIA BELLE ISTE PVER RETVNDERE ANTONIVM, TAMEN EXITVM EXPECTARE DEBEMVS. at, quæ concio? nam eſt miſſa mihi. iurat, ita ſibi parentis honores conſequi liceat: & ſimul dextram intendit ad ſtatuam. μὴ δὲ σωθείην, ὑπό γε τοιούτου. ſed, ut ſcribis, certiſſimum eſſe uideo diſcrimen Caſcæ noſtri tribunatum: de quo quidem ipſo dixi Oppio, cum me hortaretur, ut adoleſcentem, totamq; cauſam, manumq; ueteranorum complecterer, me nullo modo facere poſſe, ni mihi exploratum eſſet, eum non modo non inimicum tyrannoctonis, uerum etiam amicum fore. cum ille diceret, ita futurum: quid igitur feſtinamus? inquam. illi enim mea opera ante cal. Ian. nihil opus opus eſt: nos autem eius uoluntatem ante idus Dec. perſpiciemus in Caſca. mihi ualde aſſenſus eſt. quamobrem hæc quidem hactenus. Quod reliquum eſt, quotidie tabellarios habebis, &, ut ego arbitror, etiam, quid ſcribas, quotidie. Leptæ literarum exemplum tibi miſi: ex quo mihi uidetur στρατηλάξ ille deiectus de gradu. ſed tu, cum legeris, exiſtimabis. Obſignata iam epiſtola, literas à te, & à Sexto accepi. nihil iucundius literis Sexti, nihil amabilius. nam tuæ breues, priores erant uberrimæ. tu quidem & prudenter, & amice ſuades, ut in his locis potiſſimum ſim; quoad audiamus, hæc, quæ commota ſunt, quorſum euadant. ſed

me, mi Attice, *non ſane hoc quidem tempore mouet reſp. non quo ea ſit mihi quidquam carius, aut eſſe debeat, ſed deſperatis etiam* Hippocrates *uetat adhibere medicinam. quare iſta ualeant. me res familiaris mouet: rem dico? immo uero exiſtimatio: cum enim tanta reliqua ſint, ne* Terentiæ *quidem adhuc quod ſoluã, expeditum eſt:* Terentiam *dico? ſcis nos pridem iam conſtituiſſe* Montani *nomine* HS XXI *diſſoluere. pudentiſſime hoc* Cicero *petierat, uti de ſuo. liberaliſſime, ut tibi quoque placuerat, promiſeram;* Erotiq; *dixeram, ut ſepoſitum haberet. non modo, ſed iniquiſſimo fœnore uerſuram facere* Aurelius *coactus eſt. nam de* Terentiæ *nomine* Tiro *ad me ſcripſit, te dicere, nũmos à* Dolabella *fore. male eum credo intellexiſſe, ſi quiſquam male intelligit; potius nihil intellexiſſe: tu enim ad me ſcripſiſti* Cocceij *reſponſum, & iiſdem pene uerbis* Eros. *ueniendum eſt igitur uel in ipſam flammam: turpius eſt enim priuatim cadere, quàm publice. itaque cæteris de rebus, quas ad me ſuauiſſime ſcripſiſti, perturbato animo, non potui, ut conſueueram, reſcribere. conſenti in hac cura, ubi ſum, ut me expediam: quibus autem rebus, uenit quidem mihi in mentem: ſed certo conſtituere nihil poſſum, prius quàm te uidero. qui minus autem ego iſtic recte eſſe poſſim, quàm eſt* Marcellus? *ſed non id agitur: neque id maxime curo: quid curem, uides. adſum igitur.* Vale.

CICERO ATTICO S.

IVCVNDISSIMAS *tuas legi literas. ad* Plancum *ſcripſi. habes exemplum. cum* Tirone *quid*

ſit locutus, cognoſcam ex ipſo. Cum ſorore ages attentius, ſi te occupatione iſta relaxaris. Vale.

M. Cicero L. Planco præt. des. S.

ATTICI *noſtri te ualde ſtudioſum eſſe cognoui, mei uero ita cupidum, ut mehercule paucos æque obſeruanteis, atque amanteis me habere exiſtimem: ad paternas enim magnas, & ueteres, & iuſtas neceſſitudines magnam attulit acceſſionem tua uoluntas erga me, meáq; erga te par, atque mutua.* Buthrotia *tibi cauſa ignota non eſt: egi enim ſæpe, tibiq; totã rem demonſtraui: quæ eſt acta hoc modo. ut primum* Buthrotium *agrum proſcriptum uidimus, commotus* Atticus *libellum compoſuit, eum mihi dedit, ut darem* Cæſari*: eram enim cœnaturus apud eum illo die. cum libellum* Cæſari *dedi, probauit cauſam, reſcripſit* Attico, *æqua eum poſtulare: admonuit tamen, ut pecuniam reliquam* Buthrotij *ad diem ſoluerent.* Atticus, *qui ciuitatem conſeruatam cuperet, pecuniam numerauit de ſuo. quod cum eſſet factum, adiuimus ad* Cæſarem, *uerba fecimus pro* Buthrotijs, *liberaliſſimum decretum abſtulimus: quod eſt obſignatum ab ampliſſimis uiris. quæ cum eſſent acta, mirari quidem ſolebam, pati* Cæſarem, *conuenire eos, qui agrum* Buthrotium *concupiſſent, neque ſolum pati, ſed etiam ei negotio te præficere. itaque & ego cum illo locutus ſum, & ſæpius quidem; ut etiam accuſarer ab eo, quòd parum conſtantiæ ſuæ confiderem. &* M. Meſſallæ, *& ipſi* Attico *dixit, ut ſine cura eſſent: aperteq; oſtendebat, ſe præſentium animos (erat enim popularis, ut noras) offendere nol*

le: cum mare tranſiſſent, curaturum ſe, ut in alium agrum deducerentur. hæc illo uiuo. poſt interitum uero Cæſaris, *ut primum ex* S. C. *cauſas conſules cognoſcere inſtituerunt, hæc, quæ ſcripſi, ad eos delata ſunt. probauerunt cauſas ſine ulla dubitatione, ſeq́; ad te literas daturos eſſe dixerunt. ego autem mi* Plance, *etſi non dubitabam, quin &* S. C. *& lex, & conſulum decretum, ac literæ apud te plurimum auctoritatis haberent, teq́; ipſius* Attici *cauſa uelle intellexeram: tamen hoc pro coniunctione, & beneuolentia noſtra mihi ſumpſi, ut id à te peterem, quod tua ſingularis humanitas, ſuauiſſimiq́; mores à te eſſent impetraturi. id autem eſt, ut hoc, quod te tua ſponte facturum eſſe certo ſcio, honoris noſtri cauſa, libenter, prolixe, celeriter facias. mihi nemo eſt amicior, nec iucundior, nec carior* Attico: *cuius antea res ſolum familiaris agebatur, eaq́; magna; nunc acceſſit etiam exiſtimatio, ut, quod conſecutus eſt magna & induſtria, & gratia, & uiuo* Cæſare, *& mortuo, id te adiuuante obtineat. quod ſi à te erit impetratum, ſic uelim exiſtimes, me de tua liberalitate ita interpretaturum, ut tuo ſummo beneficio me affectum iudicem. ego, quæ te uelle, quæq́; ad te pertinere arbitrabor, ſtudioſe, diligenterq́; curabo. da operam, ut ualeas.* Vale.

Cicero Planco *præt. des.* S.

IAM *antea petiui abs te per literas, ut, cum cauſa* Buthrotiorum *probata à conſulibus eſſet, quibus & lege, &* S. C. *permiſſum erat, ut de* Cæſaris *actis cognoſcerent, ſtatuerent, iudicarent, eam rem tu adiuuares,*

Atticumq́; noſtrum, cuius te ſtudioſum cognoui, et me, qui non minus laboro, moleſtia liberares: omnibus enim rebus magna cura, multa opera, & labore confectis, in te poſitum eſt, ut noſtræ ſolicitudinis finem quamprimum facere poſſimus. quanquam intelligimus; ea te eſſe prudentia, ut uideas, ſi ea decreta conſulum, quæ de Cæſaris actis interpoſita ſunt, non ſeruentur, magnam perturbationem rerum fore. equidem, cum multa, quod neceſſe erat in tanta occupatione, non probentur, quæ Cæſar ſtatuerit; tamen otij, pacisq́; cauſa acerrime illa ſoleo defendere: quod tibi idem magnopere faciendum cenſeo: quanquam hæc epiſtola non ſuaſoris eſt, ſed rogatoris. igitur mi Plance rogo te, & etiam oro, ſic medius fidius, ut maiore ſtudio, magisq́; ex animo agere non poſſim, ut totum hoc negotium ita agas, ita tractes, ita conficias, ut, quod ſine ulla dubitatione apud conſules obtinuimus propter ſummam bonitatem, & æquitatem cauſæ, id tu nos obtinuiſſe non modo facile patiare, ſed etiam gaudeas. qua quidem uoluntate eſſe erga Atticum, ſæpe præſens & illi oſtendiſti, & uero etiã mihi. quod ſi feceris, me, quem uoluntate, & paterna neceſſitudine coniunctum ſemper habuiſti, maximo beneficio deuinctum habebis. idq́; ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Cicero Capitoni ſuo S.

NVNQVAM putaui fore, ut ſupplex ad te uenirem: ſed hercule facile patior datum tempus, in quo amorem experirer tuum. Atticum quanti faciam, ſcis. amabo te, da mihi & hoc: obliuiſcere mea cauſa illum

aliquando ſuo familiari, aduerſario tuo, uoluiſſe conſultum, cum illius exiſtimatio ageretur. hoc primū ignoſcere, eſt humanitatis tuæ: ſuos enim quiſque debet tueri. deinde, ſi me amas, omitte Atticum Ciceroni tuo: quem quanti facias, præ te ſoles ferre. totum hoc, ut, quod ſemper exiſtimaui, nunc plane intelligam, me à te multum amari. Buthrotios cum Cæſar decreto ſuo, quod ego obſignaui cum multis ampliſſimis uiris, liberauiſſet, oſtendiſſetq; nobis, ſe, cū agrarij mare tranſiſſent, literas miſſurum, quem in agrum deducerentur: accidit, ut ſubito ille interiret. deinde, quēadmodum tu ſcis, (interfuiſti enim, cum cōſules oporteret ex S. C. de actis Cæſaris cognoſcere) res ab ijs in cal. Iun. dilata. acceſſit ad S. C. lex, quæ lata eſt ad IIII. non. Iun. quæ lex earum rerum, quas Cæſar ſtatuiſſet, decreuiſſet, egiſſet, conſulibus cognitionem dedit. cauſa Buthrotiorum delata eſt ad conſules. decretum Cæſaris recitatum eſt, & multi præterea libelli Cæſaris prolati. Conſules de conſilij ſententia decreuerunt ſecundum Buthrotios; Plancum dederunt. nunc mi Capito (ſcio enim quantū ſemper apud eos, quibuſcum ſis, poſſe ſoleas, eo plus apud hominem facillimum, atque humaniſſimum Plancum) enitere, elabora, uel potius eblandire, effice, ut Plancus, quem ſpero optimum eſſe, ſit etiam melior opera tua. omnino res huiuſmodi uidetur eſſe, ut ſine cuiuſquam gratia Plancus ipſe pro ingenio, et prudentia ſua non ſit dubitaturus, quin decretum conſulum, quorum & lege, & S. C. cognitio, & iudicium fuit, conſeruet, præſertim cum, hoc genere cognitionum labefactato, acta Cæſaris in dubium uentura uideantur: quæ non

modo ij, quorum intereſt, ſed etiam ij, qui illa non pro=bant, otij cauſa confirmare uelint. quod cum ita ſit, tamen intereſt noſtra, Plancum hoc, animo libenti, pro=lixoq; facere. quod certe faciet, ſi tu neruulos tuos mi=hi ſæpe cognitos, ſuauitatemq;, qua nemo tibi par eſt, adhibueris. quod ut facias, te uehementer rogo. Vale.

Cicero Cupiennio S.

PATREM tuum plurimi feci, meq; ille mirifice & coluit, et amauit. nec mehercule unquam mihi du=bium fuit quin à te diligerer. ego quidem id facere non deſtiti. quam ob rem peto à te in maiorem modum, ut ciuitatem Buthrotiam ſubleues, decretumq; conſulum, quod ij ſecundum Buthrotios fecerunt, cum & lege, et S. C. ſtatuendi poteſtatē haberent, des operam, ut Plā=cus noſter quamprimum confirmet, & probet. hoc te uehementer mi Cupienni etiam atque etiam rogo. Vale.

Cicero Planco præt. des. S.

IGNOSCE mihi, quòd, cū antea accuratiſſime de Buthrotijs ad te ſcripſerim, eadē de re ſæpius ſcribā. non mehercule mi Plance facio, quòd parum confidam aut liberalitati tuæ, aut noſtræ amicitiæ: ſed cum tāta res agatur Attici noſtri, nūc uero etiam exiſtimatio, ut id, quod probauit Cæſar, nobis teſtibus, & obſignatori=bus, qui & decretis et reſponſis Cæſaris interfueramus, uideatur obtinere potuiſſe, præſertim cum tota poteſtas eius rei tua ſit, ut ea, quæ conſules decreuerunt ſecun=

dum Cæſaris decreta, & reſponſa non dicam compro-bes, ſed ſtudioſe, libenterq́; comprobes. id mihi ſic erit gratum, ut nulla res gratior eſſe poſſit. etſi iam ſpera-bam, cum has literas accepiſſes, fore, ut ea, quæ ſupe rioribus literis à te petiſſemus, impetrata eſſent: tamẽ non faciam finem rogandi, quoad nobis nũciatum erit, te id feciſſe, quod magna cum ſpe expectamus: deinde enim confido fore, ut alio genere literarum utamur, ti-biq́; pro tuo ſummo beneficio gratias agamus. quod ſi acciderit, uelim ſic exiſtimes, non tibi tam Atticum, cuius permagna res agitur, quàm me, qui non minus laboro, quàm ille, obligatum fore. Vale.

Cicero Capitoni S.

NON *dubito, quin mirere, atque etiam ſtoma-chere, quòd tecum de eadem re agam ſæpius. hominis familiariſſimi, & mihi omnibus rebus coniunctiſſimi permagna res agitur Attici. cognoui ego tua ſtudia in amicos, etiam in te amicorum. multum potes nos apud Plãcum iuuare. noui humanitatem tuam: ſcio, quàm ſis amicis iucundus. nemo nos in hac cauſa plus iuuare poteſt, quàm tu. & res iſta eſt firma; ut debet eſſe, quam conſules de conſilij ſententia decreuerunt, cum et lege, & S. C. cognoſcerent. tamen omnia poſita puta-mus in Planci tui liberalitate: quem quidem arbitra-mur cum officij tui & reip. cauſa decretum conſulum comprobaturum, tum libenter noſtra cauſa eſſe factu-rum. adiuuabis igitur mi Capito: quod ut facias, ue-hementer etiam atque etiam rogo. Vale.*

T. POMPONII ATTICI VITA PER CORNELIVM NEPOTEM.

POMPONIVS Atticus ab origine ultima ſtirpis Romanæ generatus, perpetuo à maioribus acceptam equeſtrem obtinuit dignitatem. patre uſus eſt diligente, indulgente, & , ut tum erant tempora, diti, in primisq; ſtudioſo literarum. hic, prout ipſe amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudiuit. erat autem in puero, præter docilitatẽ ingenij, ſumma ſuauitas oris, & uocis, ut non ſolũ celeriter acciperet, quæ tradebantur, ſed etiã excellẽter pronunciaret. qua ex re à pueritia nobilis inter æqualeis ferebatur, clariusq; exſplẽdeſcebat, quàm generoſi condiſcipuli animo æquo ferre poſſent. itaque incitabat omneis ſtudio ſuo. quo in numero fuerunt L. Torquatus, C Marij filius, M, Cicero: quos conſuetudine ſua ſic ſibi deuinxit, ut nemo ijs perpetuo fuerit carior. pater mature deceſſit. ipſe adoleſcentulus propter affinitatẽ P. Sulpicij, qui tribunus pl. interfectus eſt, non expers fuit illius periculi, nanque Anitia Pomponij conſobrina nupſerat M. Seruio fratri Sulpicij. itaque interfecto Sulpicio, poſteaquã uidit Cinnano tumultu ciuitatem eſſe perturbatã. neque ſibi dari facultatem pro dignitate uiuendi, quin alterutram partem offenderet, diſſociatis animis ciuium, cum alij Sullanis, alij Cinnanis fauerent partibus, idoneum tempus ratus ſtudijs obſequendi ſuis, Athenas ſe contulit:

neque eo ſecius adoleſcentem Marium *hoſtem iudicatū iuuit opibus ſuis: cuius fugam pecunia ſubleuauit. ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit ſuarum. hic ita uixit, ut uniuerſis* Athenienſibus *merito eſſet cariſſimus: nam præter gratiam, quæ iam in adoleſcentulo magna erat, ſæpe ſuis opibus inopiam publicam leuauit: cum enim uſuram facere publice neceſſe eſſet, neque eius conditionem æquam haberent, ſemper ſe interpoſuit, atque ita, ut neque uſuram unquā ab ijs acceperit, neque longius, quàm dictum eſſet, debere paſſus ſit. quod utrunque erat ijs ſalutare: nam neque indulgendo inueteraſcere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis uſuris creſcere. auxit hoc officium alia quoque liberalitate: nam uniuerſos frumento donauit, ita, ut ſingulis* VII. *modij tritici darentur, qui modius menſuræ medimnus* Athenis *appellatur. hic autem ſic ſe gerebat, ut cōmunis infimis, par principibus uideretur. quo factum eſt, ut huic omneis honores, quos poſſent, publice haberent, ciuemq; facere ſtuderent. quo beneficio ille uti noluit. quod nonnulli ita interpretantur, amitti ciuitatem* Romanā *alia aſcita. quādiu affuit, ne qua ſibi ſtatua poneretur, reſtitit: abſens prohibere non potuit. itaque aliquot ipſi, & Phidiæ locis ſanctiſſimis poſuerunt: hunc enim in omni procuratione reip. actorē, auctoremq; habebant. igitur primum illud munus fortunæ, quòd in ea potiſſimum urbe natus eſt, in qua domicilium orbis terrarum eſſet imperij, ut eandem et patriam haberet, & domū: hoc ſpecimen prudentiæ, quòd, cum in eam ſe ciuitatē*

contuliſſet, quæ antiquitate, humanitate, doctrináq; præſtaret omneis, ei unus ante alios fuerit cariſſimus. huc ex Aſia Sulla decedens cum ueniſſet; quandiu ibi fuit, ſecum habuit Pōponium, captus adoleſcentis et humanitate, & doctrina: ſic enim Græce loquebatur, ut Athenis natus uideretur: tanta autē erat ſuauitas ſermonis Latini, ut appareret in eo natiuum quendam leporem eſſe, non aſcitum. idem poemata pronunciabat & Græce & Latine ſic, ut ſupra nihil poſſet. quibus rebus factum eſt, ut Sulla nunquam à ſe dimitteret, cuperetq; ſecum deducere. qui cum perſuadere tētaret, Noli, oro te, inquit Pōponius, aduerſum eos me uelle ducere, cum quibus, ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui. at Sulla adoleſcētis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiſcens iuſſit deferri. hic complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Athenieſium reip. tribueret, nihilo minus amicis urbana officia præſtitit: nam & ad comitia eorum uentitauit, & ſi qua res maior acta eſt, non defuit: ſicut Ciceroni in omnibus eius periculis ſingularem fidem præbuit, cui ex patria fugienti HS CC & quinquaginta millia donauit. tranquillatis autem rebus Romanis, remigrauit Romam: ut opinor, L. Cotta, & L. Torquato conſulibus. quē diem ſic uniuerſa ciuitas Athenienſium proſecuta eſt, ut lacrymis deſiderij futuri dolorem indicaret. habebat auunculum Q. Cæcilium, equitem Romanum, familiarē L. Luculli, diuitem, difficillima natura: cuius ſic aſperitatē ueritus eſt, ut, quē nemo fer

re poſſet, huius ſine offenſione ad ſummam ſenectutem retinuerit beneuolentiam. quo facto, tulit pietatis fructum: Cæcilius enim moriẽs teſtamento adoptauit eum, hæredemq́; fecit ex dodrante. ex qua hæreditate accepit circiter centies HS. Erat nupta ſoror Attici Q. Tullio Ciceroni, easq́; nuptias M. Cicero conciliarat, cũ quo à condiſcipulatu uiuebat coniunctiſſime, multo etiam familiarius, quàm cũ Quinto: ut iudicari poſſit, plus in amicitia ualere ſimilitudinem morum, quàm affinitatem. utebatur autem intime Q. Hortenſio, qui ijs temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non poſſet, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortenſius: & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis eſſet æmulatio, nulla intercederet obtrectatio, eſſetq́; talium uirorum copula. In rep. ita eſt uerſatus, ut ſemper optimarum partium & eſſet, & exiſtimaretur, neque tamen ſe ciuilibus fluctibus cõmitteret; quòd non magis eos in ſua poteſtate exiſtimabat eſſe, qui ſe his dediſſent, quàm qui maritimis iactarentur. honores non petijt, cum ei paterent propter uel gratiam, uel dignitatem; quòd neque peti more maiorũ, neque capi poſſent cõſeruatis legibus, in tam effuſis ambitus largitionibus, neque reip. ſine periculo corruptis ciuitatis moribus. ad haſtam publicam nunquam acceſſit. nullius rei neque præs, neque manceps factus eſt. neminem ſuo nomine, neque ſubſcribens accuſauit. in ius de ſua re nunquam ijt. iudicium nullum habuit. multorum conſulum, prætorumq́; præfecturas delatas ſic accepit, ut neminem in prouinciam ſit ſecutus, honore fuerit contentus, rei familiaris deſpexerit fructũ, qui

ne cum Q. quidem Cicerone uoluerit ire in Aſiam, cum apud eum legati locum obtinere poſſet: non enim decere ſe arbitrabatur, cum præturam gerere noluiſſet, aſſeclam eſſe prætoris. qua in re non ſolum dignitati ſeruiebat, ſed etiam tranquillitati, cum ſuſpiciones quoque uitaret criminum. quo fiebat, ut eius obſeruantia omnibus eſſet carior, cum eam officio, non timori, neque ſpei tribui uiderent. Incidit Cæſarianum ciuile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta. uſus eſt ætatis uacatione, neque quoquam ſe mouit ex urbe. quæ amicis ſuis opus fuerant ad Pompeium proficiſcentibus, omnia ex ſua re familiari dedit. ipſum Pompeium coniunctum non offendit. nullum ab eo habebat ornamentum, ut cæteri, qui per eum aut honores, aut diuitias ceperant: quorum partim inuitiſſimi caſtra ſunt ſecuti, partim ſumma cum eius offenſione domi remanſerunt. Attici autem quies tantopere Cæſari fuit grata, ut uictor cum priuatis pecunias per epiſtolas imperaret, huic non ſolum moleſtus non fuerit, ſed etiam ſororis filium Q. Ciceronem ex Pompeij caſtris conceſſerit. ſic uetere inſtituto uitæ effugit noua pericula. ſecutum eſt illud occiſo Cæſare, cum reſpub. penes Brutos uideretur eſſe, et Caſſium, ac tota ciuitas ſe ad eum conuertiſſe uideretur. ſic M. Bruto uſus eſt, ut nullo ille adoleſcens æquali familiarius, quàm hoc ſene, neque ſolum eum principem conſilij haberet, ſed etiam in conuictu. excogitatum eſt à quibuſdam, ut priuatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur. id facile effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & princeps

illius ordinis pecunias contuliſſent. itaque appellatus eſt à C. Flauio Bruti *familiari* Atticus, *ut eius rei princeps eſſe uellet. at ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſemperq; à talibus ſe cõſilijs remouiſſet, reſpondit, ſi quid* Brutus *de ſuis facultatibus uti uoluiſſet, uſurum, quantum eæ paterentur; ſed neque cum quoquã de ea re collocuturum, neque coiturum. ſic ille conſenſionis globus huius unius diſſenſione diſiectus eſt. neque multo poſt ſuperior eſſe cœpit* Antonius, *ita, ut* Brutus *&* Caſſius *prouinciarum, quæ ijs necis cauſa datæ erant à conſulibus, deſperatis rebus, in exilium proficiſcerentur.* Atticus, *qui pecuniam ſimul cum cæteris conferre noluerat florenti illi parti, abiecto* Bruto, Italiáq; *cedenti* HS C M *muneri miſit: eidem in* Epeiro *abſens* C C C *iuſſit dari: neque eo magis potenti adulatus eſt* Antonio, *neque deſperatos reliquit. ſecutum eſt bellum geſtum apud* Mutinam, *in quo ſi tantum eum prudentem dicã, minus, quàm debeam, prædicem, cum ille potius diuinus fuerit, ſi diuinatio appellãda eſt perpetua naturalis bonitas, quæ nullis caſibus agitur, neque minuitur. hoſtis* Antonius *iudicatus* Italia *ceſſerat. ſpes reſtituendi nulla erat. non ſolum inimici, qui tamen erant potentiſſimi, & plurimi, ſed etiã qui aduerſarijs eius ſe dabant, & in eo lædendo aliquam conſecuturos ſperabant cõmoditatẽ,* Antonij *familiareis ſequebantur, uxorem* Fuluiam *omnibus rebus ſpoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant.* Atticus, *cum* Ciceronis *intima familiaritate uteretur, amiciſſimus eſſet* Bruto, *non modo nihil ijs indulſit ad* Antoniũ *uiolandum, ſed è cõtrario familiareis eius ex urbe profugientes*

gientes

gientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indigue- runt, adiuuit. P. uero Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci nõ potuerint: ipſi autem Fuluiæ, cum litibus diſtineretur, magniſq; terroribus uexaretur, tanta diligentia officium ſuum præſtitit, ut nullũ illa præ- ſtiterit uadimonium ſine Attico, ſponſor omnium rerum fuerit. quin etiam, cum illa fundum ſecunda fortuna emiſſet in diem, neque poſt calamitatem uerſuram face- re potuiſſet, ille ſe interpoſuit, pecuniamq; ſine fœnore, ſineq; ulla ſtipulatione credidit, maximum exiſtimans quæſtum, memorem, gratumq; cognoſci, ſimulq; aperi- re, ſe non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum. quæ cum faciebat, nemo eum temporis cauſa facere po- terat exiſtimare: nemini enim in opinionem ueniebat, Antonium rerum potiturum. ſed ſenſus eius à nonnul- lis optimatibus reprehendebatur, quòd parum odiſſe ma los ciues uideretur. ille autem ſui iudicij, potius, quid ſe facere par eſſet, intuebatur, quàm quid alij laudatu ri forent. conuerſa fortuna eſt. ut Antonius redijt in I- taliam, nemo non magno in periculo Atticum putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis, & Bruti. itaque ad aduentum imperatorum de foro deceſſerat, ti- mens proſcriptionem: latebatq; apud P. Volumnium, cui, ut oſtendimus paulo ante, opem tulerat, (tanta uarietas his temporibus fuit fortunæ, ut modo hi, modo illi in ſummo eſſent aut faſtigio, aut periculo) habe- batq; ſecum Q. Gellium Caniũ, æqualem, ſimillimumq; ſui. hoc quoque ſit Attici bonitatis exemplum, quòd cũ eo, quem puerum in ludo cognorat, adeo coniuncte ui- xit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creuerit.

Antonius autem, etſi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non ſolum ei, ſed etiam omnibus ſuis amicis eſſet inimicus, eosq; uellet proſcribere, multis hortantibus: tamē Attici memor fuit officij, & ei, cum requiſiſſet, ubinam eſſet, ſua manu ſcripſit, ne timeret, ſtatimq; ad ſe ueniret, ſe eum, & Gellium Canium de proſcriptorum numero exemiſſe: ac, ne quod periculum incideret, quod noctu fiebat, præſidium ei miſit. ſic Atticus in ſummo timore non ſolum ſibi, ſed etiam ei, quem cariſſimum habebat, præſidio fuit: neque enim ſuæ ſolum à quoquam auxilium petijt ſalutis, ſed coniunctim, ut appareret nullā ſeiunctam ſibi ab eo uelle fortunam. quòd ſi gubernator præcipua laude fertur, qui nauem ex hieme, mariq; ſcopuloſo ſeruat: cur non ſingularis eius exiſtimetur prudentia, qui ex tot, tantisq; grauibus procellis ciuilibus ad incolumitatem peruenit? quibus ex malis ût ſe emerſerat, nihil aliud egit, quàm ut plurimis, quibus rebus poſſet, eſſet auxilio. cum proſcriptos præmijs imperatorū uulgus conquireret, nemo in Epeirū uenit, cui res ulla defuerit: nemini nō ibi perpetuo manendi poteſtas facta eſt. quin etiam poſt præliū Philippenſe, interitumq; C. Caſſij, et M. Bruti, L. Iulium Mocillam prætorium, & filium eius, Aulumq; Torquatum, cæterosq; pari fortuna perculſos inſtiterit tueri, atque ex Epeiro ijs omnia Samothraciam ſupportari iuſſerit. difficile enim eſt omnia perſequi, & non neceſſaria. illud unum intelligi uolumus, illius liberalitatem neque temporariam, neque callidam fuiſſe. id ex ipſis rebus, ac temporibus iudicari poteſt, quòd non florentibus ſe uenditauit, ſed afflictis ſemper ſuccurrit, qui

quidem Seruiliam Bruti matrem non minus poſt mortẽ eius, quàm florentem, coluerit. ſic liberalitate utẽs, nullas inimicitias geſſit, quòd neque lædebat quenquã, neque, ſi quam iniuriam acceperat, non malebat obliuiſci, quàm ulciſci. idem immortali memoria percepta retinebat beneficia: quæ autem ipſe tribuerat, tandiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. itaque hic fecit, ut uere dictum uideatur: ſui cuique mores fingunt fortunam. neque tamẽ prius ille fortunam, quàm ſe ipſe finxit, qui cauit, nequa in re plecteretur. his igitur rebus effecit, ut M. Vipſanius Agrippa, intima familiaritate coniunctus adoleſcenti Cæſari, cum propter ſuam gratiam, & Cæſaris potentiam nullius conditionis non haberet poteſtatem, potiſſimũ eius deligeret affinitatem, præoptaretq; equitis Romani filiam generoſarum nuptijs. atque harum nuptiarũ conciliator fuit (nõ enim eſt celandũ) M. Antonius, triumuir reip cuius gratia cum augere poſſeſſiones poſſet ſuas, tantũ abfuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re uſus ſit ea, niſi in deprecandis amicorũ aut periculis, aut incommodis. quod quidem ſub ipſa proſcriptione perilluſtre fuit: nam cum L. Saufeij, equitis Romani, æqualis ſui, qui cum eo complures annos ſtudio ductus philoſophiæ habitabat, habebatq; in Italia pretioſas poſſeſſiones, triumuiri bona uendidiſſent conſuetudine ea, qua tum res gerebantur; Attici labore, atque induſtria factum eſt, ut eodem nuncio Saufeius fieret certior, ſe patrimonium amiſiſſe, & recuperaſſe. idem L. Iulium Calidium, quem poſt Lucretij, Catulliq; mortem multo elegantiſſimum poetam noſtram tuliſſe ætatẽ, uere uideor poſſe contendere, neque

minus uirum bonum, optimiſq; artibus eruditum, poſt proſcriptionem equitum, propter magnas eius Africanas poſſeſſiones, in proſcriptorum numerum à P. Volumnio præfecto fabrum Antonij abſentem relatum expediuit. quod in præſenti utrum ei laborioſius, an glorioſius fuerit, difficile fuit iudicare; quòd, in eorum periculis non ſecus abſentes, quàm præſentes amicos Attico eſſe curæ, cognitum eſt. neque uero minus ille uir, bonus paterfamilias habitus eſt, quàm ciuis: nam cum eſſet pecunioſus, nemo illo minus fuit emax, minus ædificator: neque tamen non in primis bene habitauit, omnibuſq; optimis rebus uſus eſt: nam domũ habuit in colle Quirinali Cæcilianam, ab auunculo hæreditate relictam, cuius amænitas non ædificio, ſed ſilua conſtabat: ipſum enim tectũ antiquitus conſtitutũ, plus ſalis, quàm ſumptus habebat: in quo nihil cõmutauit, niſi ſi quid uetuſtate coactus eſt. uſus eſt familia, ſi utilitate iudicandum eſt, optima; ſi forma, uix mediocri: nanque in ea erant pueri literatiſſimi, anagnoſtæ optimi et plurimi librarij, ut ne pediſequus quidẽ quiſquã eſſet, qui non utrunque horum pulchre facere poſſet: pari modo artifices cæteri, quos cultus domeſticus deſiderat, apprime boni: neque tamen horum quenquam, niſi domi natum, domiq; factum, habuit: quod eſt ſignum non ſolũ continentiæ, ſed etiam diligentiæ: nam & non intemperanter concupiſcere, quod à pluribus uideas, continentis debet duci; et potius diligentia, quàm pretio parare, non mediocris eſt induſtriæ. elegans, non magnificus: ſplendidus, non ſumptuoſus, omni diligentia munditiã non affluentẽ affectabat. ſupellex modica, non multa,

ut in neutrā partem conſpici poſſet. nec præteribo, quan quam nonnullis leue uiſum iri putem. cum in primis lautus eſſet eques Romanus, & non parum liberaliter in domum ſuam omnium ordinum homines inuitaret; ſcimus, non amplius, quàm terna millia æris, peræque in ſingulos menſes ex ephemeride eum expenſum ſumptui ferre ſolitum: atque hoc non auditum, ſed cognitum prædicamus: ſæpe enim, propter familiaritatem, domeſticis rebus interfuimus. nemo in conuiuio eius aliud ἀκρόαμα audiuit, quàm anagnoſten: quod nos quidem iucundiſſimum arbitramur. neque unquā ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt; ut non minus animo, quàm uentre, conuiuæ delectarentur. nanque eos uocabat, quorum mores à ſuis nō abhorrerent. cum tanta pecuniæ facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu mutauit, nihil de uitæ conſuetudine, tantáq; uſus eſt moderatione, ut neque in HS uicies, quod à patre acceperat, parum ſe ſplendide geſſerit, neque in HS centies affluentius uixerit, quàm inſtituerat, pariq; faſtigio ſteterit in utraque fortuna, nullos habuerit hortos, nullam ſuburbanam, aut maritimam ſumptuoſam uillam, neque in Italia, præter Ardeatinum, & Nomentanum, ruſticū prædium. omniſq; eius pecuniæ reditus conſtabat in Epeiroticis, et urbanis poſſeſſionibus. ex quo cognoſci poteſt, eum uſum pecuniæ non magnitudine, ſed ratione metiri ſolitum. mendaciū neque dicebat, neque pati poterat. itaque eius comitas non ſine ſeueritate erat, neque grauitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrū eum amici magis uererentur, an amarent. quidquid rogabatur, religioſe promittebat, quòd non liberalis, ſed

Attici frugalitas.

leuis arbitrabatur, polliceri quod præſtare non poſſet. idem in nitendo quod ſemel admiſiſſet, tanta erat cura, ut non mandatū, ſed ſuam rem uideretur agere. nuſquā ſuſcepti negotij eum perteſum eſt: ſuam enim exiſtimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius. quo fiebat, ut omnia Ciceronum, Catonis, Marij, Q. Hortenſij, A. Torquati, multorum præterea equitū Romanorum negotia procuraret. ex quo iudicari poterat, non inertia, ſed iudicio fugiſſe reip. procurationem. humanitatis uero nullum afferre maius teſtimonium poſſum, quàm quòd adoleſcens idem ſeni Sullæ fuerit iucundiſſimus, ſenex adoleſcenti M. Bruto; cum æqualibus autem ſuis Q. Hortenſio, & M. Cicerone ſic uixerit, ut iudicare difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus. quanquam eum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit, aut familiarior. ei rei ſunt indicio, præter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in uulgus ſunt editi, ſexdecim uolumina epiſtolarum ab conſulatu eius uſque ad extremum tempus ad Atticum miſſarum: quæ qui legat, non multum deſideret hiſtoriam contextam eorum temporum: ſic enim omnia de ſtudijs principum, uitijs ducum, æmulationibus reip. perſcripta ſunt, ut nihil in his non appareat; & facile exiſtimari poſſit, prudentiam quodammodo eſſe diuinationem: non enim Cicero ea ſolum, quæ uiuo ſe acciderunt, futura prædixit, ſed etiam, quæ nunc uſu ueniunt, cecinit, ut uates. De pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum uere gloriantem audierim in funere matris ſuæ, quam extulit annorum nonaginta, cum eſſet ſeptem, & ſexaginta,

ſe nunquam cum matre in gratiam rediſſe, nunquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate, quam prope ætate æqualem habebat. quod eſt ſignum, aut nullam unquam inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, ut, quos amare deberet, iraſci eis, nefas duceret. neque id fecit natura ſolum (quanquam omnes ei paremus) ſed etiam doctrina. nam & principum philoſophorum ita percepta habuerat præcepta, ut his ad uitam agendam, non ad oſtentationem, uteretur. moris etiam maiorū ſummus imitator fuit, antiquitatisq; amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo uolumine expoſuerit, quo magiſtratus ornauit. nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illuſtris eſt populo R. quæ non in eo ſuo tempore ſit notata. &, quod difficillimum fuit, ſic familiarum originē ſubtexuit, ut ex eo clarorum uirorum propagines poſſimus cognoſcere. fecit hoc idem ſeparatim in alijs libris, ut M. Bruti rogatu Iuniam familiam à ſtirpe ad hāc ætatem ordine enumerauerit, notans, qui à quoque ortus, quos honores, quibusq; temporibus cepiſſet. pari modo, Marcelli Claudij, de Marcellorum; Scipionis Cornelij, & Fabij Maximi Fabiorum, & Aemiliorum: quibus libris nihil poteſt eſſe dulcius ijs, qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum uirorum. attigit quoque poeticen, credimus, ne eius expers eſſet ſuauitatis. nanque uerſibus, qui honore, rerumq; geſtarum amplitudine cæteros Rom. populi præſtiterunt, expoſuit, ita, ut ſub ſingulorum imaginibus facta, magiſtratusq; eorum non amplius quaternis, quinisq; uerſibus deſcripſerit: quod uix credendum ſit, tantas res tam bre-

uiter potuiſſe declarari. eſt etiam unus liber græce confectus de conſulatu Ciceronis. hactenus Attico uiuo edita à nobis ſunt. Nunc, quoniam fortuna nos ſuperſtites ei eſſe uoluit, reliqua perſequemur, & quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, ſicut ſupra ſignificauimus, ſuos cuique mores plerunque cõciliare fortunam. nanque hic contentus ordine equeſtri, quo erat ortus, in affinitatem peruenit imperatoris diui Iulij filij, cum iam ante familiaritatem eius eſſet conſecutus nulla alia re, quàm elegantia uitæ, qua cæteros ceperat principes ciuitatis, dignitate pari, fortuna humiliores: tanta enim proſperitas Cæſarem eſt conſecuta, ut nihil ei non tribueret fortuna, quod cuiquam ante detulerit, & conciliarit, quod ciuis Romanus quiuit conſequi. nata autem eſt Attico neptis ex Agrippa, cui uirginem filiam collocauit. hanc Cæſar uix anniculam Ti. Claudio Neroni, Druſilla nato, priuigno ſuo, deſpondit. quæ coniunctio neceſſitudinem eorum ſanxit, familiaritatem reddidit frequentioré. quamuis ante hæc ſponſalia, non ſolum cum ab urbe abeſſet, nunquã ad ſuorum quenquam literas miſit, quin Attico mitteret, quid ageret in primis, quid legeret, quibuſq; in locis, & quamdiu eſſet moraturus: ſed & cum eſſet in urbe, et propter ſuas infinitas occupationes minus ſæpe, quàm uellet, Attico frueretur, nullus dies temere interceſſit, quo non ad eum ſcriberet, quo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam quæſtionem poeticam ei proponeret, interdum iocans eius uerboſiores eliceret epiſtolas. ex quo accidit, cum ædes Iouis Feretrij in Capitolio ab Romulo conſtituta, uetuſtate, atque incuria de-

tecta prolaberetur, ut Attici admonitu Cæſar eam re=ficiendam curaret. neque uero à M. Antonio minus ab=ſens literis colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, quid curæ ſibi haberet, certiorem face=ret Atticum. hoc quale ſit, facilius exiſtimabit is, qui iu=dicare poterit, quantæ ſit ſapiẽtiæ eorum retinere uſum, beneuolentiamq́; , inter quos maximarum rerum non ſolum æmulatio, ſed obtrectatio tanta intercedebat, quansam fuit intercedere neceſſe inter Cæſarem, atque Antonium, cum ſe uterque principem non ſolum urbis Romæ, ſed orbis terrarum eſſe cuperet. tali modo cum ſeptem, & ſeptuaginta annos compleſſet, atque ad ex=tremam ſenectutem non minus dignitate, quàm gratia fortunáq́;, creuiſſet, (multas enim hæreditates nulla a=lia re, quàm bonitate conſecutus) tantáq́; proſperitate uſus eſſet ualetudinis, ut annis XXX medicina nõ indi=guiſſet: nactus eſt morbum, quem initio & ipſe, & medici contempſerunt: nam putarunt eſſe tenaſmon, cui remedia celeria, faciliaq́; proponebantur. in hoc cum treis menſes ſine ullis doloribus, præterquam quos ex cu=ratione capiebat, conſumpſiſſet, ſubito tanta uis morbi in unum inteſtinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fiſtula putris eruperit. atque antea quidem mor=bi diuturnitatem moleſte ferebat, prius quàm hoc ei ac=cideret: poſtquam uero in dies dolores accreſcere, febresq́; acceſſiſſe ſenſit; Agrippam generum ad ſe accerſiri iuſſit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextumq́; Pe=duceum. hos ut ueniſſe uidit, in cubitum nixus, Quan=tam, inquit, curam diligentiamq́; in ualetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum uos teſtes habeã,

*nihil opus eſt pluribus uerbis cõmemorare. quibus quo=
niam, ut ſpero, ſatisfeci, me nihil reliqui feciſſe, quod ad
ſanandum me pertineret: reliquum eſt, ut egomet mihi
conſulam. id uos ignorare nolui: nam mihi ſtat, alere
morbum deſinere. nanque his diebus quidquid cibi ſum
pſi, ita produxi uitam, ut auxerim dolores ſine ſpe ſalu
tis. quare à uobis peto, primum ut conſilium probetis
meum, deinde ne fruſtra dehortando conemini. hac ora=
tione habita, tanta conſtantia uocis, atque uultus, ut nõ
ex uita, ſed ex domo in domum, uideretur migrare;
cum quidem Agrippa eum flens, atque oſculans oraret,
atque obſecraret, ne ad id, quod natura cogeret, ipſe
quoque ſibi acceleraret, &, quoniam tum quoque poſ-
ſet temporibus ſupereſſe, ſe ſibi, ſuiſq; reſeruaret; preces
eius taciturna ſua obſtinatione depreſſit. ſic cum biduũ
cibo ſe abſtinuiſſet, ſubito febris deceſſit, leuiorq; morbus
eſſe cœpit: tamen propoſitum nihilo ſecius peregit. ita=
que die quinto poſtquam id conſilium inierat, prid. cal.
Apr. Cn. Domitio, C. Soſio coss. deceſſit. elatus eſt in lecti=
cula, ut ipſe præſcripſerat, ſine ulla pompa funeris, comi
tantibus omnibus bonis, maxima uulgi frequentia. ſe=
pultus eſt iuxta uiam Appiam ad quintum lapidem in
monimento Q. Cæcilij, auunculi ſui.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD BRVTVM LIBER.

CICERO BRVTO S.

CLODIVS, trib. pl. deſignatus, ualde me diligit, uel, ut ἐμφατικώτερον dicam, ualde me amat. quod cum mihi ita perſuaſum ſit, non dubito, (bene enim me noſti) quin illum quoque iudices à me amari. nihil enim mihi minus hominis uidetur, quàm non reſpondere in amore ijs, à quibus prouocere. is mihi uiſus eſt ſuſpicari, nec ſine magno quidem dolore, aliquid à ſuis, uel per ſuos potius inimicos ad te eſſe delatum, quo tuus animus à ſe eſſet alienior. non ſoleo mi Brute, quod tibi notum eſſe arbitror, temere affirmare de altero. eſt enim periculoſum, propter occultas hominum uoluntates, multiplicesq; naturas. Clodij animum perſpectum habeo, cognitum, iudicatum. multa eius indicia, ſed ad ſcribendum non neceſſaria: uolo enim hoc teſtimonium tibi uideri potius, quàm epiſtolam. auctus Antonij beneficio eſt: eius ipſius beneficij magna pars à te eſt. itaque eum ſaluis nobis uellet ſaluum. in eum autem locum rem adductam intelligit, (eſt enim, ut ſcis, minime ſtultus) ut utrique ſalui eſſe non poſſint: itaque nos mauult. de te uero amiciſſime & loquitur, & ſentit. quare, ſi quis ſecus ad te de eo ſcripſit, aut ſi corã locutus eſt, peto à te etiã atq; etiã, mihi ut potius credas, qui & facilius iudicare poſſũ

quàm ille neſcio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amiciſſimum exiſtima, ciuemq́; talem, qualis & prudentiſſimus, & fortuna optima eſſe debet. Vale.

SCRIPTA, & obſignata iam epiſtola, literæ mihi redditæ ſunt à te, plenæ rerum nouarum, maximeq́; mirabiles, Dolabellam quinque cohortes miſiſſe in Cherrhoneſum. adeóne copijs abundat, ut is, qui ex Aſia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? quinque autem cohortibus quidnam ſe facturum arbitratus eſt, cum tu eò quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? quas quidem cohortes ſpero iam tuas eſſe; quoniam latro ille tam fuit demens. & tuũ conſilium uehementer laudo, quòd nòn prius exercitum Apollonia, Dyrrhachioq́; mouiſti, quàm de Antonij fuga audiſti, Bruti eruptione, populi R. uictoria. itaque quod ſcribis, poſtea ſtatuiſſe te ducere exercitum in Cherrhoneſum, nec pati ſceleratiſſimo hoſti ludibrio eſſe imperium populi R. facis ex tua dignitate, & è rep. Quod ſcribis de ſeditione, quæ facta eſt in legione quarta de Antonijs: quod dicam, in bonam partem accipias: magis mihi probatur militum ſeueritas, quàm tua. Te beneuolentiam exercitus, equitumq́; expertum eſſe, uehementer gaudeo. De Dolabella, ut ſcribis, ſi quid habes noui, facies me certiorem. in quo ualde delector, me ante prouidiſſe, ut tuum iudicium liberum eſſet cum Dolabella belli gerendi: & id ualde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad remp. ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod ſcribis, me maximo ocio egiſſe, ut inſectarer Antonios, idq́; laudas:

credo ita uideri tibi: ſed illam diſtinctionem tuam nullo pacto probo: ſcribis enim, acrius prohibenda bella ciuilia eſſe, quàm in ſuperatos iracundiam exercendam. uehementer à te Brute diſſentio: neque clementiæ tuæ concedo: ſed ſalutaris ſeueritas uincit inanem ſpeciem clementiæ. quòd ſi clementes eſſe uoluerimus, nunquã deerunt bella ciuilia. ſed de hoc tu uideris. de me poſſum idem, quod Plautinus pater in Trinummo: Mihi quidem ætas acta ferme eſt; tua iſtuc refert maxime. opprimemini, mihi crede, Brute, niſi prouideritis: neque enim populum ſemper eundem habebitis, neque ſenatum, neque ſenatus ducem. hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta. nihil poteſt eſſe uerius. XIIII. *cal. Mai.*

CICERO BRVTO S.

NOSTRAE *res meliori loco uidebãtur: ſcripta enim ad te certo ſcio, quæ geſta ſunt. quales tibi ſæpe ſcripſi, conſules tales extiterũt. Cæſaris uero pueri mirifica indoles uirtutis. utinam tam facile eum florentẽ et honoribus, et gratia regere, ac tenere poſſimus, quàm facile adhuc tenuimus. eſt omnino illud difficilius: ſed tamen non diffidimus: perſuaſum eſt enim adoleſcẽti, & maxime per me, eius opera nos eſſe ſaluos. & certe niſi is Antonium ab urbe auertiſſet, periſſent omnia. triduo uero, aut quatriduo ante hanc rẽ pulcherrimã, timore quodam perculſa ciuitas tota ad te ſe cum coniugibus, & liberis effundebat: eadẽ recreata ad* XII. *cal. Mai. te huc uenire, quàm ſe ad te ire, malebat. quo quidem die magnorum meorum laborum, multarũq;*

uigiliarum fructum cepi maximum; ſi modo eſt aliquis fructus ex ſolida, ueráq; gloria: nam tantæ multitudinis, quantam capit urbs noſtra, concurſus eſt ad me factus. ea cum uſque in Capitolium deductus, maximo clamore, atque plauſu in Roſtris collocatus ſum. nihil eſt in me inane; neque enim debet: ſed tamen omnium ordinum conſenſus, gratiarum actio, gratulatióq; me commouet: propterea quòd, popularem me eſſe in populi ſalute, præclarum eſt. ſed hæc te malo ab alijs audire. Me uelim de tuis rebus, conſilijsq; facias diligentiſſime certiorem: illudq; conſideres, ne tua liberalitas diſſolutior uideatur. ſic ſentit ſenatus, ſic populus R. nullos unquã hoſteis digniores omni ſupplicio fuiſſe, quàm eos ciueis, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt. quos quidem ego omnibus ſententijs ulciſcor, & perſequor, omnibus bonis approbantibus. tu quid de hac re ſentias, tui iudicij eſt. ego ſic ſentio, trium fratrum unam, & eandem eſſe cauſam. conſules duos, bonos quidem, ſed duntaxat bonos, amiſimus. Hirtius quidem in ipſa uictoria occidit, cùm paucis diebus magno prælio ante uiciſſet. nam Panſa fugerat, uulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. reliquias hoſtium Brutus perſequitur, & Cæſar. hoſtes autem omnes iudicati, qui M. Antonij ſectam ſecuti ſunt. itaque id S. C. plerique interpretantur etiam ad tuos ſiue captiuos, ſiue dediticios pertinere. equidem nihil diſſerui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem; quòd ita ſtatueram, à te cognoſcere cauſam eius ſenatum oportere. X. cal. Mai.

M. BRVTVS M. CICERONI S.

QVANTA ſim lætitia affectus cognitis rebus Bruti noſtri, & conſulum, facilius eſt tibi exiſtimare, quàm mihi ſcribere. cum alia laudo, & gaudeo accidiſſe, tum quòd Bruti eruptio non ſolum ipſi ſalutaris fuit, ſed etiam maximo ad uictoriam adiumento. Quod ſcribis, trium Antoniorum unam atque eandem cauſam eſſe; quid ego ſentiam, mei iudicij eſſe: ſta tuo nihil, niſi hoc, ſenatus aut populi R. iudicium eſſe de ijs ciuibus, qui pugnantes non interierunt. at hoc ipſum, inquies, inique facis, qui hoſtilis animi in remp. homines ciueis appelles. immo iuſtiſſime. quod enim nondum ſenatus cenſuit, nec populus R. iuſſit, id arroganter non præiudico, neque reuoco ad arbitrium meum. illud quidem non muto, quòd ei, quem me occidere res non coegit, neque crudeliter quidquam eripui, neque diſſolute quidquam remiſi; habuiq; in mea poteſtate, quoad bellum fuit. multo quidem honeſtius iudico, magisq; quod concedere poſſit reſp. miſerorum fortunam non inſectari, quàm infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem, & arrogantiam incendere poſſint. qua in re Cicero, uir optime, ac fortiſſime, mihiq; merito & meo nomine, & reip. cariſſime, nimis credere uideris ſpei tuæ, ſtatimq;, ut quiſque aliquid recte fecerit, omnia dare, ac permittere; quaſi non liceat traduci ad mala conſilia corruptum largitionibus animum. quæ tua eſt humanitas, æquo animo te moneri patieris, præſertim de communi ſalute: facies tamen, quod tibi uiſum fuerit: etiam ego, cum me docueris. nunc Cicero, nunc agendum eſt, ne

fruſtra oppreſſum eſſe Antoniũ gauiſi ſimus, neu ſemper primi cuiuſque mali excidẽdi cauſa ſit, ut aliud renaſcatur illo peius. nihil iam neque opinantibus, aut patientibus nobis aduerſi euenire poteſt, in quo non cum omnium culpa, tum præcipue tua futura ſit, cuius tantam auctoritatem ſenatus, ac populus R. non ſolum eſſe patitur, ſed etiam cupit, quanta maxima in libera ciuitate unius eſſe poteſt: quam tu nõ ſolum bene ſentiendo, ſed etiam prudenter tueri debes. prudentia porro, quæ tibi ſupereſt, nulla abs te deſideratur, niſi modus in tribuendis honoribus: alia omnia ſic adſunt, ut cum quolibet antiquorum comparari poſſint tuæ uirtutes. unum hoc, grato animo, liberaliq; profectum, cautionem, ac moderationem liberalitaté deſiderat: nihil enim ſenatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplo, aut præſidio ſit. itaque timeo, de conſulatu, ne Cæſar tuus altius ſe aſcendiſſe puset decretis tuis, quàm inde, ſi conſul factus ſit, deſcenſurum. quòd ſi Antonius ab alio relictum regni inſtrumentum occaſionem regnãdi habuit; quonam animo fore putas, ſi quis auctore non tyranno interfecto, ſed ipſo ſenatu putat ſe imperia quælibet concupiſcere poſſe? quare cum & facilitatem, & prouidentiam laudabo tuam, tum exploratum habere cœpero, Cæſarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. alienæ igitur, inquies, culpæ me reum facies? prorſus alienæ; ſi prouideri potuit, ne exiſteret. quòd utinam inſpectare poſſis timorem de illo meum. His lieeris ſcriptis, te conſulem factum audiuimus. tum uero incipiam proponere mihi remp. iuſtam, & iam ſuis nitentem uiribus, ſi iſtud

ſi iſtuc uidero. Filius ualet, & in Macedoniam cum equitatu præmiſſus eſt. Idibus Mai. ex caſtris.

CICERO BRVTO S.

AD V. cal. Mai. cum de ijs, qui hoſtes iudicati ſunt, bello perſequendis ſententiæ dicerentur, dixit Seruilius etiã de Ventidio, et ut Caſſius perſequeretur Dolabellam. cui cũ eſſem aſſenſus, decreui hoc amplius, ut tu, ſi arbitrarere utile exq; rep. eſſe, perſequerere Dolabellam bello: ſi minus id cõmodo reip. facere poſſes, ſiue nõ exiſtimares è rep. eſſe, ut in ijſdẽ locis exercitũ contineres. nihil honorificẽtius potuit facere ſenatus, quàm ut tuum eſſet iudicium, quid tibi maxime conducere reip. uideretur. equidem ſic ſentio: ſi manũ habet, ſi caſtra, ſi ubi conſiſtat uſpiam Dolabella; ad fidem, et ad dignitatem tuã pertinere, eũ perſequi. De Caſsij noſtri copijs nihil ſciebamus: neque enim ab ipſo ullæ literæ: neque nunciabatur quidquã, quod pro certo haberemus. quãtopere autem interſit, opprimi Dolabellam, profecto intelligis; tum ut ſceleris pœnas perſoluat; tũ ne ſit, quò ſe latronum duces ex Mutinenſi fuga conferant. atque hoc mihi iam ante placuiſſe, potes ex ſuperioribus meis literis recordari. quanquam tum & fugæ portus erat in tuis caſtris, & ſubſidium ſalutis in tuo exercitu. quo magis nunc liberati, ut ſpero, periculis, in Dolabella opprimendo occupati eſſe debemus. ſed hæc cogitabis diligentius, ſtatues ſapienter: facies nos, quid conſtitueris, & quid agas, ſi tibi uidebitur, certiores. Ciceronem noſtrum in ueſtrũ collegium cooptari uolo. exiſtimo omnino abſentium rationem ſacerdotum comitijs poſſe habe-

ri: nam etiam factum eſt antea: Caius enim Marius, cũ in Cappadocia eſſet, lege Domitia factus eſt augur: nec, quo minus id poſtea liceret, ulla lex ſanxit. eſt etiã in lege Iulia, quæ lex eſt de ſacerdotijs proxima, his uerbis: QVI PETIT, CVIVS'VE RATIO HABEBITVR. aperte indicat, poſſe rationẽ haberi etiam non præſentis. hac de re ſcripſi ad eũ, ut tuo iudicio uteretur, ſicut in rebus omnibus. tibi autẽ ſtatuendũ eſt de Domitio, & de Catone noſtro. ſed quamuis liceat abſentis rationem haberi, tamen omnia ſunt præſentibus faciliora. quòd ſi ſtatueris in Aſiam tibi eundũ, nulla erit ad comitia noſtros accerſendi facultas. omnino Pãſa uiuo celeriora omnia putabamus: ſtatim enim collegã ſibi ſurrogaſſet: deinde ante prætoria, ſacerdotum comitia fuiſſent. nunc per auſpicia longã morã uideo: dũ enim unus erit patricius magiſtratus, auſpicia ad patres redire non poſſunt. magna ſane perturbatio. tu tota de re quid ſentias, uelim me facias certiorẽ. III. non. Mai.

BRVTVS CICERONI S.

NOLI expectare, dũ tibi gratias agam. iampridẽ hoc ex noſtra neceſſitudine, quæ ad ſummã beneuolentiã peruenit, ſublatũ eſſe debet. Filius tuus à me abeſt: in Macedonia congrediemur: iuſſus eſt enim Ambraciam ducere equites per Theſſaliam: & ſcripſi ad eum, ut mihi Heracleam occurreret. cum eum uidero, (quoniam nobis permittis) cõmuniter conſtituemus de reditu eius ad petitionẽ, aut ad commendationem honoris. Tibi Glycona medicum Panſæ, qui ſororem Achilleos noſtri in matrimonio habet, diligentiſſime commendo.

audimus, eum ueniſſe in ſuſpicionem Torquato de morte Panſæ, cuſtodiriq́; ut parricidam. nihil minus credendum eſt: quis enim maiorem calamitatem morte Panſæ accepit? præterea eſt modeſtus homo, et frugi, quem ne utilitas quidē uideatur impulſura fuiſſe ad facinus. rogo te, & quidem ualde rogo, (nam Achilleus noſter non minus, quàm æquum eſt, laborat) eripias eũ ex cuſtodia, conſerueſq́;. hoc ego ad meum officium priuatarum rerum æque, atque ullam aliam rem, pertinere arbitror. Cum has ad te ſcriberem literas, ab Satrio, legato C. Trebonij, reddita eſt mihi epiſtola, à Tullio, & Deiotaro Dolabellam cæſum, fugatumq́; eſſe. græcam epiſtolam tibi miſi Cycherei cuiuſdam ad Satrium miſſam. Flauius noſter de controuerſia, quam habet cum Dyrrhachinis hæreditariam, ſumpſit te iudicem. rogo te Cicero, & Flauius rogat, rem conficias. quin ei, qui Flauium fecit hæredem, pecuniam debuerit ciuitas, non eſt dubium: neque Dyrrhachini inficiantur: ſed ſibi donatum æs alienum à Cæſare dicunt. noli pati, à neceſſarijs tuis neceſſario meo iniuriam fieri. XVII. cal. Iun. ex caſtris, ad imam Candauiam.

BRVTVS CICERONI S.

L. BIBVLVS *quàm carus mihi eſſe debeat, nemo melius iudicare poteſt, quàm tu, cuius tãtæ pro rep. cõtẽtiones, ſolicitudineſq́; ſunt, fuerũt. itaque uel ipſius uirtus, uel noſtra neceſſitudo debet conciliare te illi: quo minus multa mihi ſcribẽda eſſe arbitror: uoluntas enim te mouere debet noſtra; ſi modo iuſta eſt, aut pro officio neceſſario ſuſcipitur. in Panſæ locum petere con-*

ſtituit. eam nominationem à te petimus. neque coniunctiori dare beneficium, quàm nos tibi ſumus, neque digniorem nominare potes, quàm Bibulum. *De* Domitio, *et* Appuleio *quid attinet me ſcribere, cum ipſi per ſe tibi commendatiſſimi ſint?* Appuleium *uero tu tua auctoritate ſuſtinere debes. ſed* Appuleius *in ſua epiſtola celebrabitur.* Bibulum *noli dimittere ex ſinu tuo, tantũ iam uirum, ex quanto, crede mihi, poteſt euadere, qui ueſtris paucorum reſpondeat laudibus.*

CICERO BRVTO S.

MVLTOS *tibi commendo, & commendem neceſſe eſt: optimus enim quiſque uir, & ciuis ſequitur iudicium tuum; tibiq; omnes fortes uiri nauare operã, et ſtudiũ uolunt; nec quiſquã eſt, quin ita exiſtimet, meã apud te & gratiam, & auctoritatem ualere plurimũ: ſed* C. Naſennium, *municipem* Sueſſanum, *tibi ita commendo, ut neminem diligentius.* Cretenſi *bello,* Metello *imperatore, octauum principem duxit. poſtea in re familiari occupatus fuit. hoc tempore, cum reip. partibus, tum tua excellenti dignitate commotus, uellet per te aliquid auctoritatis aſſumere. fortem uirum* Brute *tibi cõmendo, frugi hominem, et, ſi quid ad rem pertinet, etiã locupletem. pergratum mihi erit, ſi eum ita tractaris, ut merito tuo mihi gratias agere poſſit.*

CICERO BRVTO S.

FVNGERER *officio, quo tu functus es in meo luctu, teq; per literas conſolarer, niſi ſcirẽ, ijs remedijs, quibus meũ dolorem tu leuaſſes, te in tuo non egere. ac*

uelim,facilius,quàm tunc mihi,nunc tibi tute medeare: eſt enim alienũ tanto uiro,ut es tũ,quod alteri præceperit,id ipſum facere non poſſe. me quidẽ cũ rationes,quas collegeras,tũ auctoritas tua à nimio mœrore deterruit: cum enim mollius tibi ferre uiderer,quàm deceret uirũ, præſertim eũ,qui alios conſolari ſoleret,accuſaſti me per literas grauioribus uerbis,quàm tua cõſuetudo ferebat. itaque iudicium tuum magni æſtimans,idq; ueritus,me ipſe collegi, & ea, quæ didiceram, legeram,acceperam, grauiora duxi tua auctoritate addita. ac mihi tum Brute officio ſolum erat & naturæ, tibi nunc populo et ſcænæ,ut dicitur, ſeruiendum eſt. nam cum in te non ſolũ exercitus tui, ſed omnium ciuium, ac pene gentium coniecti oculi ſint,minime decet, propter quem fortiores cæteri ſumus,eum ipſum animo debilitatũ uideri. quã ob rem accepiſti tu quidem dolorẽ,(id enim amiſiſti,cui ſimile in terris nihil fuit) & eſt dolẽdum in tam graui uulnere: ne id ipſum,carere omni ſenſu doloris, ſit miſerius, quàm dolere: ſed, ut modice, cæteris utile eſt, tibi neceſſe eſt. ſcriberẽ plura, niſi ad te hæc ipſa nimis multa eſſent. Nos te,tuumq; exercitum expectamus: ſine quo, ut reliqua ex ſententia ſuccedant, uix ſatis liberi uidemur fore. De tota rep. plura ſcribam, & fortaſſe iam certiora iis literis,quas Veteri noſtro cogitabã dare.

CICERO BRVTO S.

NVLLAS adhuc à te literas habebamus, ne famam quidem, quæ declararet,te,cognita ſenatus auctoritate, in Italiã adducere exercitum: quod ut faceres, idq; maturares,magnopere deſiderabat reſp. ingraueſcit

enim in dies inteſtinũ malum, nec externis hoſtibus magis, quàm domeſticis, laboramus: qui erant omnino ab initio belli, ſed facilius frangebantur. erectior ſenatus erat, non ſententijs ſolũ noſtris, ſed etiã cohortationibus excitatus. erat in ſenatu ſatis uehemens, et acer Panſa, cũ in cæteros huius generis, tum maxime in ſocerũ: cui conſuli nõ animus ab initio, non fides ab extremum defuit. bellum ad Mutinã gerebatur, nihil ut in Cæſare reprehenderes, nõnulla in Hirtio. huius belli fortuna, ut in ſecũdis, fluxa; ut in aduerſis, bona. erat uictrix reſp. cæſis Antonij copijs, ipſo expulſo. Bruti deinde ita multa peccata, ut quodã modo uictoria excideret è manibus. perterritos, inermos, ſaucios non ſunt noſtri duces perſecuti: datumq; Lepido tempus eſt, in quo leuitatẽ eius, ſæpe perſpectam, maioribus in malis experiremur. ſunt exercitus boni, ſed rudes, Bruti, & Planci. ſunt fideliſſima, & maxima auxilia Gallorũ. ſed Cæſarem meis cõſilijs adhuc gubernatũ, præclara ipſum indole, admirabiliq; cõſtantia, improbiſſimis literis quidam, fallacibusq; interpretibus, ac nũcijs impulerunt in ſpem certiſſimam conſulatus. quod ſimul atque ſenſi, neque ego illum abſentẽ literis monere deſtiti, nec accuſare præſentes eius neceſſarios, qui eius cupiditati ſuffragari uidebantur: nec in ſenatu ſceleratiſſimorũ conſiliorũ fontes aperire dubitaui. nec uero ulla in re memini aut ſenatum meliorẽ, aut magiſtratus: nunquã enim in honore extraordinario potentis hominis, uel potentiſſimi potius (quando quidem potentia iam in ui poſita eſt, et armis) accidit, ut nemo tribunus pl. nemo alio magiſtratu, nemo priuatus auctor exiſteret. ſed in hac cõſtantia, atque

uirtute, erat tamē ſolicita ciuitas: illudimur enim Brute cum militū delicijs, tum imperatoris inſolentia. tantū quiſque in rep. poſſe poſtulat, quantū habet uiriū. non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium ualet, non iudicium, non exiſtimatio ciuium, non poſteritatis uerecundia. hæc ego multo ante proſpiciens, fugiebā ex Italia, tum, cum me ueſtrorum edictorū fama reuocauit. incitaſti uero tu me Brute Veliæ. quanquam enim dolebā in eam me urbem ire, quam tu fugeres, qui eam liberauiſſes, quod mihi quoque quondam acciderat, periculo ſimili, caſu triſtiore: perrexi tamen, Romāq; perueni; nulloq; præſidio quatefeci Antoniū; cōtraq; eius arma nefanda, præſidia, quæ oblata ſunt, Cæſaris conſilio, & auctoritate firmaui. qui ſi ſteterit idē, mihiq; paruerit, ſatis uidemur habituri præſidij. ſin autē impiorum conſilia plus ualuerint, quàm noſtra; aut imbecillitas ætatis non potuerit grauitatē rerum ſuſtinere: ſpes omnis eſt in te. quamobrem aduola obſecro, atque eam remp. quam uirtute, atque animi magnitudine magis, quàm euentis rerū, liberaſti, exitu libera. omnis omniū concurſus ad te futurus eſt. hortare idē per literas Caſſium. ſpes libertatis nuſquam, niſi in ueſtrorum caſtrorum præſidijs, eſt. firmos omnino & duces habemus ab occidente, et exercitus. hoc adoleſcentis præſidium equidem adhuc firmum eſſe confido, ſed ita multi labefactant, ut, ne moueatur, interdū extimeſcam. habes totū reip. ſtatum, qui quidem tum erat, cū has literas dabam. uelim deinceps meliora: ſin aliter fuerit, (quod dij omen auertant) reip. uicem dolebo, quæ immortalis eſſe debeat. mihi quidem quantulum reliqui eſt?

BRVTVS CICERONI S.

VETERIS *Antiſtij talis animus eſt in remp. ut non dubitem, quin & in Cæſare, & Antonio ſe præſtiturus fuerit acerrimum propugnatorem communis libertatis, ſi occaſioni potuiſſet occurrere: nam qui in Achaia congreſſus, P. Dolabella milites, atque equites habente, quoduis adire periculum ex inſidijs paratiſſimi ad omnia latronis maluerit, quàm uideri aut coactus eſſe pecuniam dare, aut libenter dediſſe homini nequiſſimo, atque improbiſſimo, is nobis ultro & pollicitus eſt, & dedit* X X HS *ex ſua pecunia, &, quod multo carius eſt, ſe ipſum obtulit, & coniunxit. huic perſuadere cœpimus, ut imperator in caſtris remaneret, remq́; publicam defenderet. ſtatuit eundum ſibi, quoniã exercitum dimiſiſſet: ſtatim uero rediturum ad nos confirmauit, legatione ſuſcepta, niſi prætorum comitia habituri eſſent conſules: nam illi ita ſentienti de rep. magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis ſuæ. cuius factum omnibus gratum eſſe debet, qui modo iudicarint hunc exercitũ eſſe reip. tibi tanto gratius, quanto maiore animo, gloriáq; libertatem noſtram defendis. & dignitatem, ſi contigerit noſtris conſilijs exitus, quem optamus, perfuncturus es. ego etiam mi Cicero proprie, familiariterq́; te rogo, ut Veterem ames, uelisq́; eſſe quamampliſſimum. qui, etſi nulla re deterreri à propoſito poteſt, tamen excitari tuis laudibus, indulgentiáq́; poterit, quo magis amplexetur, ac tueatur iudicium ſuum: & mihi gratiſſimum erit.*

CICERO BRVTO S.

ETSI daturus erã Meſſallæ Coruino continuo literas, tamen Veterẽ noſtrũ ad te ſine literis meis uenire nolui. Maximo in diſcrimine reſp. Brute uerſatur, uictoresq; rurſus decertare coguntur. id accidit M. Lepidi ſcelere, & amentia. quo tempore cũ multa propter eam curam, quam pro rep. ſuſcepi, grauiter ferrem, tum nihil tuli grauius, quàm me nõ poſſe matris tuæ precibus cedere, nõ ſororis. nam tibi, quod mihi plurimi eſt, facile me ſatisfacturũ arbitrabar. nullo enim modo poterat cauſa Lepidi diſtingui ab Antonio, omniumq; iudicio etiã durior erat; quòd, cum honoribus ampliſſimis à ſenatu eſſet Lepidus ornatus, tum etiã paucis ante diebus præclaras literas ad ſenatum miſiſſet, repente nõ ſolum recepit reliquias hoſtiũ, ſed bellum acerrimũ terra, mariq; gerit: cuius exitus qui futurus ſit, incertum eſt. ita, cum rogamur, ut miſericordiã liberis eius impertiamus, nihil affertur, quo minus ſumma ſupplicia, ſi (quod Iupiter omen auertat) pater puerorũ uicerit, ſubeunda nobis ſint. nec uero me fugit, quàm ſit acerbum, parentum ſcelera filiorum pœnis lui: ſed hoc præclare legibus cõparatum eſt, ut caritas liberorum amiciores parentes reip. redderet. itaque Lepidus crudelis in liberis, non is, qui Lepidum hoſtem iudicat. atque ille ſi, armis poſitis, de ui damnatus eſſet; quo in iudicio certe defenſionẽ non haberet: eandem calamitatem ſubirent liberi bonis publicatis. quanquam, quod tua mater, & ſoror deprecatur pro pueris, id ipſum, & multa alia crudeliora nobis omnibus Lepidus, Antonius, et reliqui hoſtes denun=

ciant. itaque maximã ſpem hoc tempore habemus in te, atque exercitu tuo. cum ad reip. ſummã, tum ad gloriam, & dignitatem tuã uehementer pertinet, te in Italiam, ut ante ſcripſi, uenire quamprimum: eget enim uehementer tum uiribus tuis, tum etiam conſilio reſp. Veterem pro eius erga te beneuolentia, ſingulariq; officio libẽter ex tuis literis cõplexus ſum; eumq́; cum tui, tum reip. ſtudioſiſſimum, amantiſſimumq́; cognoui. Ciceronem meum propediem, ut ſpero, uidebo. tecũ enim illum, & te in Italiam celeriter eſſe uenturum confido.

BBVTVS CICERONI S.

DE M. Lepido uereri me cogit reliquorum timor. qui ſi eripuerit ſe nobis; quod, uelim, temere, atque iniurioſe de illo ſuſpicati ſint homines: oro, atque obſecro te Cicero, neceſſitudinẽ noſtram, tuamq́; in me beneuolentiã obteſtans, ſororis meæ liberos obliuiſcaris eſſe Lepidi filios, meq́; his in patris locum ſucceſſiſſe exiſtimes. hoc ſi à te impetro, nihil profecto dubitabis pro his ſuſcipere. aliter alij cum ſuis uiuunt: nihil ego poſſum in ſororis meæ liberis facere, quo poſſit expleri uoluntas mea, aut officium. quid uero aut mihi tribuere boni poſſunt; (ſi modo digni ſumus, quibus aliquid tribuatur) aut ego matri, ac ſorori, puerisq́; illis præſtaturus ſum, ſi nihil ualuerit apud te, reliquumq́; ſenatum contra patrem Lepidum Brutus auunculus? ſcribere multa ad te neque poſſum præ ſolicitudine, ac ſtomacho, neque debeo. nã ſi in tanta re, tamq́; neceſſaria uerbis mihi opus eſt ad te excitandum, & confirmãdum; nulla ſpes eſt, facturum te, quod uolo, & quod oportet. quare noli

expectare longas preces : intuere me ipſum , qui hoc à te uel à Cicerone *, coniunctiſſimo homine , priuatim , uel à conſulari , tali uiro , remota neceſſitudine priuata, debeo impetrare. quid ſis facturus, uelim mihi quã primum reſcribas . cal.* Quint. *ex caſtris.*

CICERO BRVTO S.

BREVES *tuæ literæ : breues , dico ? immo nullæ. tribus'ne uerſiculis his temporibus* Brutus *ad me ? nihil ſcripſiſſem potius . & requiris meas . quis unquam ad te tuorum ſine meis uenit? quæ autem epiſtola non pondus habuit ? quæ ſi ad te perlatæ non ſunt , ne domeſticas quidem tuas perlatas arbitror.* Ciceroni *ſcribis te lõgiorem daturum epiſtolam . recte id quidem : ſed hæc quoque debuit eſſe plenior . ego autem , cum ad me de* Ciceronis *abs te diſceſſu ſcripſiſſes , ſtatim extruſi tabellarios, literasq́; ad* Ciceronẽ*, ut, etiam ſi in* Italiam *ueniſſet, ad te rediret : nihil enim mihi iucundius , nihil illi honeſtius . quanquam aliquoties ei ſcripſeram, ſacerdotum comitia mea ſumma contentione in alterum annum eſſe reiecta; quod ego cũ* Ciceronis *cauſa elaboraui, tum* Domitij*,* Catonis*,* Lentuli*,* Bibulorum *: quod ad te etiam ſcripſeram . ſed uidelicet , cum illam puſillam epiſtolam tuam ad me dabas , nondum erat tibi id notum . quare omni ſtudio à te mi* Brute *contendo , ut* Ciceronem *meum ne dimittas , tecumq́; adducas : quod ipſum, ſi rep. cui ſuſceptus es, reſpicis, tibi iam iamq́; faciendum eſt : renatum enim bellum eſt, idq́; non paruo ſcelere* Lepidi*. exercitus autẽ* Cæſaris*, qui erat optimus, non modo nihil prodeſt, ſed etiam cogit exercitum tuum*

ſlagitari: qui ſi Italiam attigerit; erit ciuis nemo, (quē quidem ciuem appellari fas ſit) qui ſe non in tua caſtra conferat. etſi Brutum præclare cum Planco coniunctū habemus. ſed non ignoras, quàm ſint incerti animi hominum, & infecti partibus, & exitus præliorū. quin etiam, ſi, ut ſpero, uicerimus, tamen magnam gubernationē tui conſilij, tuæq; auctoritatis res deſiderabit. ſubueni igitur per deos, idq; quamprimum: tibiq; perſuade, non te idibus Martijs, quibus ſeruitutem à tuis ciuibus repuliſti, plus profuiſſe patriæ, quàm, ſi mature ueneris, profuturum. II. id. Quint.

CICERO BRVTO S.

MESSALLAM habes. quibus igitur literis tam accurate ſcriptis aſſequi poſſum, ſubtilius ut explicem, quæ gerantur, quæq; ſint in rep. quàm tibi is exponet, qui & optime omnia nouit, & elegantiſſime expedire, et deferre ad te poteſt? caue enim exiſtimes Brute, (quāquam nō neceſſe eſt ea me ad te, quæ tibi nota ſunt, ſcribere: ſed tamen tantā omnium laudum excellentiā non queo ſilentio præterire) caue putes, probitate, conſtantia, cura, ſtudio reip. quidquam illi eſſe ſimile: ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, uix in eo locū ad laudandum habere uideatur: quāquam in hac ipſa ſapientia plus apparet: ita graui iudicio, multaq; arte ſe exercuit in ueriſſimo genere dicendi. tanta autem induſtria eſt, tantumq; euigilat in ſtudio, ut non maxima ingenio; quod in eo ſummum eſt, gratia habenda uideatur. ſed prouehor amore: nō enim id propoſitum eſt huic epiſtolæ, Meſſallā ut laudem, præſertim ad Brutum; cui

& uirtus illius non minus, quàm mihi, nota eſt, & hæc ipſa ſtudia, quæ laudo, notiora. quem cum à me dimittẽs grauiter ferrem, hoc leuabar uno, quòd ad te, tanquã ad alterum me, proficiſcens, & officio fungebatur, et laudem maximã ſequebatur. ſed hæc hactenus. Venio nunc, longo ſane interuallo, ad quandam epiſtolã, qua, mihi multa tribuens unum reprehẽdebas, quòd in honoribus decernendis eſſem nimius, & tanquã prodigus. tu hoc: alius fortaſſe, quòd in animaduerſione, pœnáq; durior: niſi fortaſſe utrũque tu. quod ſi ita eſt, utriuſque rei meum iudicium tibi cupio eſſe notiſſimum: neque ſolum ut Solonis dictum uſurpem, qui & ſapientiſſimus fuit ex ſeptem, & legum ſcriptor ſolus ex ſeptem. is rẽp. contineri duabus rebus dixit, præmio, & pœna. eſt ſcilicet utriuſque rei modus, ſicut reliquarum, & quædam in utroque genere mediocritas. ſed non tanta de re propoſitum eſt hoc loco diſputare. quid ego autem ſecutus hoc bello ſim in ſententijs dicendis, aperire non alienum puto. Poſt interitum Cæſaris, & ueſtras memorabiles idus Martias Brute quid ego prætermiſſum à nobis, quantamq; impendere reip. tempeſtatem dixerim, non es oblitus. magna peſtis erat depulſa per uos, magna populi R. macula deleta, uobis uero parta diuina gloria; ſed inſtrumentum regni delatum ad Lepidum, & Antonium: quorum alter inconſtantior, alter impurior, uterque pacem metuens, inimicus otio. his ardentibus perturbandæ reip. cupiditate quod opponi poſſet præſidium, nõ habebamus: erexerat enim ſe ciuitas in retinenda libertate conſentiens. nos tum nimis acres. uos, fortaſſe ſapientius, exceſſi=

ſtis urbe ea, quam liberaratis: Italiæ, ſua uobis ſtudia profitenti, remiſiſtis. itaque cum teneri urbem à parricidis uiderem, nec te in ea, nec Caſſium tuto eſſe poſſe, eamq; armis oppreſſam ab Antonio: mihi quoque ipſi eſſe excedendum putaui. tetrum enim ſpectaculum, oppreſſa ab impijs ciuitas, opitulandi poteſtate præciſa. ſed animus idem, qui ſemper, infixus in patriæ caritate, diſceſſum ab eius periculis ferre non potuit. itaque in medio Achaico curſu, cum Eteſiarum diebus Auſter me in Italiam, quaſi diſſuaſor mei conſilij, retuliſſet, te uidi Veliæ, doluiq; uehementer: cedebas enim Brute, cedebas: quoniam Stoici ueſtri negant fugere ſapientis. Romam ut ueni, ſtatim me obtuli Antonij ſceleri, atque dementiæ. quem cum in me incitauiſſem, conſilia inire cœpi, Brutina plane, (ueſtri enim hæc ſunt propria ſanguinis) reip. liberandæ. longa ſunt, quæ reſtant, prætereunda: ſunt enim de me. tantum dico, Cæſarem hunc adoleſcentem, per quem adhuc ſumus, ſi uerum fateri uolumus, fluxiſſe ex fonte conſiliorum meorum. huic habiti à me honores, nulli quidem Brute, niſi debiti, nulli, niſi neceſſarij. ut enim primum libertatem reuocare cœpimus, cum ſe nondum ne Decimi quidem Bruti diuina uirtus ita commouiſſet, ut iam id ſcire poſſemus; atque omne præſidium eſſet in puero, qui à ceruicibus noſtris auertiſſet Antonium; quis honos ei non fuit decernendus? quanquam ego illi tum uerborum laudem tribui, eamq; modicam: decreui etiam imperium: quod quanquam uidebatur illi ætati honorificum, tamen erat exercitum habēti neceſſarium: quid enim eſt ſine imperio exercitus? ſtatuam

Philippus decreuit; celeritatem petitionis primo Seruius, poſt maiorem etiam Seruilius. nihil tum nimium uidebatur. ſed neſcio quo modo facilius in timore benigni, quàm in uictoria grati reperimur. ego enim, D. Bruto liberato, cum lætiſſimus ille ciuitati dies illuxiſſet, idēq; caſu Bruti natalis eſſet, decreui, ut in faſtis ad eum diē Bruti nomē aſcriberetur: in eoq; ſum maiorum exēplum ſecutus, qui hunc honorem mulieri Larentiæ tribuerunt, cui uos pontifices ad aram in Velabro facere ſoletis. quod ego cum dabam Bruto, notam eſſe in faſtis gratiſſimæ uictoriæ ſempiternā uolebam. atque illo die cognoui haud paulo plures in ſenatu maleuolos eſſe, quàm gratos. eos per ipſos dies effudi (ſi ita uis) honores in mortuos Hirtium, & Panſam, Aquilā etiam: quod quis reprehendit, niſi qui, depoſito metu, præteriti periculi fuerit oblitus? accedebat ad beneficij memoriā gratam ratio illa, quæ etiā poſteris poſſet eſſe ſalutaris: extare enim uolebam in crudeliſſimos hoſtes monimenta odij publici ſempiterna. Suſpicor illud minus tibi probari, quod à tuis familiaribus, optimis illis quidem uiris, ſed in rep. rudibus, non probabatur, quòd, ut ouanti introire Cæſari liceret, decreuerim. ego autem (ſed erro fortaſſe: nec tamen is ſum, ut mea me maxime delectent) nihil mihi uideor hoc bello ſenſiſſe prudētius. cur autem ita ſit, aperiendum non eſt; ne magis uidear prouidus fuiſſe, quàm gratus. hoc ipſum nimium: quare alia uideamus. D. Bruto decreui honores, decreui L. Planco. præclara illa quidem ingenia, quæ gloria inuitātur: ſed ſenatus etiam ſapiens, qui, qua quenque re putat, modo honeſta, ad remp. iuuandum poſſe ad-

duci, hac utitur. At in Lepido reprehendimur: cui cũ ſtatuam in Roſtris ſtatuiſſemus, iĳdem illã euertimus. nos illum honore ſtuduimus à furore reuocare: uicit amentia leuiſſimi hominis noſtrã prudentiam. nec tamẽ tantum in ſtatuenda Lepidi ſtatua factum eſt mali, quantum in euertenda boni. ſatis multa de honoribus. Nunc de pœna pauca ſunt dicenda. intellexi enim ex tuis ſæpe literis, te in iĳs, quos bello deuiciſti, clementiã tuam uelle laudari. exiſtimo equidem, nil à te niſi ſapienter: ſed, ſceleris pœnã prætermittere, (id enim eſt, quod uocatur ignoſcere) etiam ſi in cæteris rebus tolerabile eſt, in hoc bello pernicioſum puto. nullum enim bellum ciuile fuit in noſtra rep. omnium, quæ memoria mea fuerunt, in quo bello nõ, utracunque pars uiciſſet, tamen aliqua forma eſſet futura reip. hoc bello uictores quam remp. ſimus habituri, non facile affirmarim: uictis certe nulla unquam erit. dixi igitur ſententias in Antonium, dixi in Lepidum ſeueras, neque tã ulciſcendi cauſa, quàm ut & in præſens ſceleratos ciueis timore ab impugnanda patria deterrerẽ; & in poſterũ documentum ſtatuerem, ne quis talem amentiã uellet imitari. quanquã hæc quidẽ ſententia nõ magis mea fuit, quàm omnium. in qua uidetur eſſe illud crudele, quòd ad liberos, qui nihil meruerunt, pœna peruenit. ſed id & antiquum eſt, & omnium ciuitatum: ſi quidem etiam Themiſtoclis liberi eguerunt. &, ſi iudicio damnatos eadem pœna ſequitur ciueis; qui potuimus leniores eſſe in hoſteis? quid autem queri quiſquam poteſt de me; qui, ſi uiciſſet, acerbiorem ſe in me futurum fuiſſe confiteatur, neceſſe eſt? Habes rationem mearum ſententiarum

tentiarum, de hoc genere duntaxat honoris, & pœnæ. nam de cæteris rebus quid ſenſerim, quidq́; cenſuerim, audiſſe te arbitror. ſed hæc quidem non ita neceſſaria: illud ualde neceſſarium Brute, *te in* Italiam *cum exercitu uenire quamprimũ. ſumma eſt expectatio tui: qui ſi* Italiam *attigeris, ad te concurſus fiet omnium. ſiue enim uicerimus; qui quidem pulcherrime uiceramus, niſi* Lepidus *perdere omnia, & perire ipſe cum ſuis concupiuiſſet; tua nobis auctoritate opus eſt ad collocandũ aliquem ciuitatis ſtatum: ſiue etiam nunc certamen reliquum eſt; maxima ſpes eſt cum in auctoritate tua, tum in exercitus tui uiribus. ſed propera per deos: ſcis quantum ſit in temporibus, quantum in celeritate.*

Sororis *tuæ filijs quàm diligenter conſulam, ſpero te ex matris, & ex ſororis literis cogniturum. qua in cauſa maiorem habeo rationem tuæ uoluntatis; quæ mihi cariſſima eſt; quàm, ut quibuſdam uideor, conſtantiæ meæ. ſed ego nulla in re malo, quàm te amando, conſtans & eſſe, & uideri.*

BRVTVS CICERONI S.

PARTICVLAM *literarum tuarũ, quas miſiſti* Octauio, *legi, miſſam ab* Attico *mihi.* Studium *tuũ, curaq́; de ſalute mea nulla me noua uoluptate affecit: non ſolum enim uſitatũ, ſed etiam quotidianũ eſt, aliquid audire de te, quod pro noſtra dignitate fideliter, atque honorifice dixeris, aut feceris. at dolore, quantum maximũ capere animo poſſum, eadem illa pars epiſtolæ ſcriptæ ad* Octauiũ *de nobis affecit. ſic enim illi gratias agis de rep. tam ſuppliciter, ac demiſſe. quid ſcribam? pu*

det conditionis, ac fortunæ : ſed tamen ſcribendum eſt. cōmendas noſtram ſalutem illi, quæ morte qua non perniciosior? ut prorſus præ te feras, non ſublatam dominationem, ſed dominum cōmutatū eſſe. uerba tua recognoſce; & aude negare, ſeruientis aduerſus regē iſtas eſſe preces. unum ais eſſe, quod ab eo poſtuletur, & expectetur, ut eos ciueis, de quibus uiri boni, populusq; R. bene exiſtimet, ſaluos uelit. quid, ſi nolit? non erimus? atqui non eſſe, quàm eſſe per illum, præſtat. ego mediusfidius non exiſtimo, tā omneis deos auerſos eſſe à ſalute populi R. ut Octauius orādus ſit pro ſalute cuiuſquā ciuis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum : iuuat enim magnifice loqui, et certe decet aduerſus ignoranteis, quid pro quoque timendū, aut à quoque petendum ſit. hoc tu Cicero poſſe fateris Octauium, & illi amicus es; aut, ſi me carū habes, uis Romæ uideri, cum, ut ibi eſſe poſſem, cōmendandus puero illi fuerim? cui quid agis gratias, ſi, ut nos ſaluos eſſe uelit, & patiatur, rogandum putas? an hoc pro beneficio eſt habendum, quòd ſe, quàm Antonium, eſſe maluerit, à quo iſta petenda eſſent? uindici quidē alienæ dominationis, non uicario, ecquis ſupplicat, ut optime meritis de rep. liceat eſſe ſaluis? iſta uero imbecillitas, & deſperatio, cuius culpa non magis in te reſidet, quàm in omnibus alijs, & Cæſarem in cupiditatem regni impulit; & Antonio poſt interitum illius perſuaſit, ut interfecti locū occupare conaretur; & nunc puerum iſtum extulit, ut tu iudicares, precibus eſſe impetrandam ſalutem talibus uiris, miſericordiaq; unius uix etiam nunc uiri tutos fore nos, haud ulla alia re. quòd ſi Romanos nos

eſſe meminiſſemus; non audacius dominari cuperent poſtremi homines, quàm id nos prohiberemus: neque magis irritatus eſſet Antonius regno Cæſaris, quàm ob eiuſdem mortem deterritus. tu quidem conſularis, & tantorum ſcelerum uindex, quibus oppreſſis, uereor, ne in breue tempus dilata ſit abs te pernicies, qui potes intueri, quæ geſſeris, ſimul & iſta uel probare, uel ita demiſſe, ac facile pati, ut probantis ſpeciem habeas? quod autem tibi cum Antonio priuatum odium? nempe, quia poſtulabat hæc; ſalutem ab ſe peti; precariam nos incolumitatem habere, à quibus ipſe libertatem accepiſſet; eſſe arbitrium ſuum de rep. quærenda eſſe arma putaſti, quibus dominari prohiberetur; ſcilicet, ut illo prohibito rogaremus alterum, qui ſe in eius locum reponi pateretur, an ut eſſet ſui iuris, ac mancipij reſp.? niſi forte non de ſeruitute, ſed de conditione ſeruiendi recuſatum eſt à nobis. atqui non ſolum bono domino potuimus Antonio tolerare noſtram fortunam, ſed etiam beneficijs, atque honoribus, ut participes, frui, quantis uellemus. quid enim neget ijs, quorum patientiam uideret maximum ſuæ dominationis præſidium eſſe? ſed nihil tanti fuit, quo uenderemus fidem noſtram, & libertatem. hic ipſe puer, quem Cæſaris nomen incitare uidetur in Cæſaris interfectores, quanti æſtimet, ſi ſit commercio locus, poſſe nobis auctoribus tantum, quantum profecto poterit; quoniam uiuere, & pecunias habere, & dici conſulares uolumus? cæterum nequidquam perierit ille: cuius interitu quid gauiſi ſumus, ſi, mortuo, nihilo minus ſeruituri eramus? nulla cura adhibetur. ſed mihi prius

omnia dij, deæq; eripuerint, quàm illud iudicium, quo non modo hæredi eius, quem occidi, non conceſſerim, quod in illo non tuli, ſed ne patri quidem meo, ſi reuiuiſcat, ut, patiente me, plus legibus, ac ſenatu poſſit. an hoc tibi perſuaſum eſt, fore cæteros ab eo liberos, quo inuito nobis in iſta ciuitate locus non ſit? qui porro id, quod petis, fieri poteſt, ut impetres? rogas enim, uelit non ſaluos eſſe. uidemur ergo tibi ſalutem accepturi, cum uitam acceperimus? quam, ſi prius dimittimus dignitatem, & libertatem, qui poſſumus accipere? an tu, Romæ habitare, id putas incolumẽ eſſe? res, non locus, oportet, præſtet iſtuc mihi. neque incolumis Cæſare uiuo fui, niſi poſtquam illud conſciui facinus: neque uſquam exul eſſe poſſum, dum, ſeruire, & pati contumelias, peius odero malis omnibus alijs. non'ne hoc eſt in eaſdem tenebras recidiſſe? ab eo, qui tyranni nomen aſciuit ſibi, (cum in Græcis ciuitatibus liberi tyrannorum, oppreſſis illis, eodem ſupplicio afficiantur) petitur, ut uindices, atque oppreſſores dominationis ſalui ſint? hanc ego ciuitatem uidere uelim, aut putem ullã, quæ ne traditam quidem atque inculcatã libertatem recipere poſſit, pluſq; timeat in puero nomẽ ſublati regis, quàm confidat ſibi; cũ illum ipſum, qui maximas opes habuerit, paucorum uirtute ſublatum uideat? me uero poſthac ne commendaueris Cæſari tuo, ne te quidem ipſum, ſi me audies. ualde care æſtimas tot annos, quot iſta ætas recipit, ſi propter eam cauſam puero iſti ſupplicaturus es. deinde, quod pulcherrime feciſti, ac facis in Antonio, uide, ne conuertatur à laude maximi animi ad opinionem formidinis. nam ſi Octauius tibi placet,

à quo de noſtra ſalute petendum ſit; non dominum fugiſſe, ſed amiciorem dominum quæſiſſe uideberis. quem quòd laudas ob ea, quæ adhuc fecit, plane probo: ſunt enim laudanda; ſi modo contra alienam potentiã, non pro ſua ſuſcepit eas actiones. cum uero iudicas tantum illi non modo licere, ſed etiam à te ipſo tribuendũ eſſe, ut rogandus ſit, ne nolit eſſe nos ſaluos: nimium magnam mercedẽ ſtatuis. id enim ipſum illi largiris, quod per illum habere uidebatur reſp. neque hoc tibi in mentem uenit, ſi Octauius ullis dignus ſit honoribus, quia cum Antonio bellum gerat; iis, qui illud malum exciderint, cuius iſtæ reliquiæ ſunt, nihil, quo expleri poſſit eorum meritum, tributurum unquam populum R. ſi omnia ſimul congeſſerit. ac uide, quanto diligentius homines metuant, quàm meminerint, quia Antonius uiuat, atque in armis ſit. de Cæſare uero quod fieri potuit, ac debuit, tranſactũ eſt, neque iam reuocari in integrum poteſt. Octauius is eſt, qui quid de nobis iudicaturus ſit, expectet populus R.? nos ij ſumus, de quorũ ſalute unus homo rogandus uideatur? ego uero (ut iſtuc reuertar) is ſum, qui non modo non ſupplicem, ſed etiã coerceam poſtulanteis, ut ſibi ſupplicetur. aut longe à ſeruientibus abero; mihiq; eſſe iudicabo Romam, ubicunque liberum eſſe licebit; ac ueſtri miſerebor, quibus nec ætas, neque honores, neque uirtus aliena dulcedinem uiuendi minuere potuerit. mihi quidem ita beatus eſſe uidebor, ſi modo conſtanter, ac perpetuo placebit hoc conſilium, ut relatam putem gratiam pietati meæ. quid enim eſt melius, quàm, memoria recte factorum, & libertate contentum, negligere humana? ſed certe

non ſuccumbam ſuccumbentibus; nec uincar ab ijs, qui ſe uinci uolunt; experiarq́;, et tentabo omnia; neque deſiſtam abſtrahere à ſeruitio ciuitatem noſtram. ſi ſecuta fuerit, quæ debet, fortuna, gaudebimus omnes: ſin minus; ego tamẽ gaudebo. quibus enim potius hæc uita factis, aut cogitationibus traducatur, quàm ijs, quæ pertinuerint ad liberãdos ciueis meos? te Cicero rogo, atque hortor, ne defatigere, neu diffidas; ſemper in præſentibus malis prohibendis, futura quoque, niſi ante ſit occurſum, explores, ne ſe inſinuent. fortem, & liberum animum, quo & conſul, & nunc conſularis remp. uindicaſti, ſine conſtantia, & æquabilitate nullum eſſe putaris. fateor enim, duriorem eſſe conditionem ſpectatæ uirtutis, quàm incognitæ. benefacta pro debitis exigimus: quæ ſi aliter eueniunt; ut decepti ab his, infeſto animo reprehendimus. itaque, reſiſtere Antonio Ciceronem, etſi magna laude dignum eſt; tamẽ, quia ille conſul hunc conſularem merito præſtare uidetur, nemo admiratur. idem Cicero, ſi flexerit aduerſus alios iudicium ſuum, quod tanta infirmitate, ac magnitudine animi direxit in exturbando Antonio, non modo reliqui temporis gloriam eripuerit ſibi, ſed etiam præterita euaneſcere coget: (nihil enim per ſe amplum eſt, niſi in quo iudicij ratio extat) quia neminem magis decet, remp. amare, libertatisq́; defenſorem eſſe, uel ingenio, uel rebus geſtis, uel ſtudio, atque efflagitatione omnium. quare non Octauius eſt rogandus, ut uelit nos ſaluos eſſe: magis tu te exuſcita, ut eam ciuitatem, in qua maxima geſſiſti, liberam, atque honeſtam fore putes, ſi modo ſint populo duces ad reſiſtendum improborum conſilijs.

BRVTVS ATTICO S.

SCRIBIS mihi, mirari Ciceronem, quòd nihil ſignificem unquam de ſuis actis. quoniam efflagitas, coactu tuo ſcribam, quæ ſentio. Omnia feciſſe Ciceronem optimo animo, ſcio. quid enim mihi exploratius eſſe poteſt, quàm illius animus in remp.? ſed quædam mihi uidetur, quid dicã, imperite uir omnium prudentiſſimus, an ambitioſe feciſſe, qui ualentiſſimum Antonium ſuſcipere pro rep. non dubitauit inimicum. neſcio quid ſcribam tibi, niſi unum, pueri et cupiditatẽ, et licentiam potius eſſe irritatã, quàm repreſſam à Cicerone; tantũq; eum tribuere huic indulgentiæ, ut ſe maledictis nõ abſtineat, ijs quidem, quæ in ipſum dupliciter recidunt: quòd & plureis occidit uno, ſeq; prius oportet fateatur ſicarium, quàm obijciat Caſcæ, quod obijcit; & imitatur in Caſca Beſtiam. an, quia non omnibus horis iactamus idus Martias, ſimiliter atque ille nonas Decembreis ſuas in ore habet, eo meliore conditione Cicero pulcherrimum factum uituperabit, quàm Beſtia, & Clodius reprehendere illius conſulatum ſoliti ſunt? ſuſtinuiſſe mihi gloriatur bellum Antonij togatus Cicero noſter. quid hoc mihi prodeſt, ſi merces Antonij oppreſſi poſcitur in Antonij locum ſucceſſio? & ſi uindex illius mali auctor extitit alterius, fundamentum, & radices habituri altiores, ſi patiamur? ut iam iſta, quæ facit, non dominationem, non, ſed dominum Antonium timentis ſint. ego autem gratiam non habeo, ſi quis, dum ne irato ſeruiat, rem ipſam non deprecatur. immo triumphus, & ſtipendium decernitur, & omni-

bus decretis ornatur. pudeat conſpicere fortunam, cuius nomen ſuſceperit. conſularis hoc, an Ciceronis eſt? quoniam tacere non licuit, leges, quæ tibi neceſſe eſt moleſta eſſe. etenim ipſe ſentio, quanto cum dolore hæc ad te ſcripſerim. nec ignoro, quid ſentias in rep. & quàm deſperatam quoque ſanari putes poſſe. nec mehercle te Attice reprehendo: ætas enim, mores, liberi ſegnem efficiunt: quod quidem etiam ex Flauio noſtro perſpexi. ſed redeo ad Ciceronem. Quid inter Saluidenum, & eum intereſt? quid autem amplius ille decerneret? Timet, inquies, etiam nunc reliquias belli ciuilis. quiſquam ergo ita timet profligatum, ut neque potentiam eius, qui exercitum uictorem habeat, neque temeritatem pueri putet extimeſcendam eſſe? an hoc ipſum eare facit, quòd illi propter amplitudinem omnia iam, ultroq; deferenda putat? ò magnam ſtultitiam timoris, id ipſum, quod uerearis, ita cauere, ut, cum uitare fortaſſe potueris, ultro accerſas, & attrahas. nimium timemus mortem, & exilium, & paupertatem. hæc mihi uidentur Ciceroni ultima eſſe in malis: &, dum habeat, à quibus impetret, quæ uelit, & à quibus colatur, ac laudetur, ſeruitutem, honorificam modo, non aſpernatur; ſi quidquam in extrema, ac miſerrima contumelia poteſt honorificum eſſe. licet ergo patrem appellet Octauius Ciceronem, referat omnia, laudet, gratias agat: tamen illud apparebit, uerba rebus eſſe contraria. quid enim tam alienum ab humanis ſenſibus eſt, quàm eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis numero ſit? atqui eò tendit, id agit, ad eum exitum properat uir optimus, ut ſit illi Octauius pro-

pitius. ego uero iam ijs artibus nihil tribuo, quibus ſcio Ciceronem inſtructiſſimum eſſe. quid enim illi proſunt, quæ pro libertate patriæ de dignitate, quæ de morte, exilio, paupertate ſcripſit copioſiſſime? quanto autem magis illa callere uidetur Philippus, qui priuigno minus tribuerit, quàm Cicero, qui alieno tribuat? deſinat igitur gloriando etiam inſectari dolores noſtros. quid enim noſtra, uictum eſſe Antonium, ſi uictus eſt, ut alij uacaret, quod ille obtinuit? tametſi tuæ literæ dubia etiam nunc ſignificant. uiuat hercule Cicero, qui poteſt, ſupplex, & obnoxius; ſi neque ætatis, neque honorum, neque rerum geſtarum pudet. ego certe, qui cum ipſa re bellum geram, hoc eſt cum regno, & imperijs extraordinarijs, & dominatione, & potentia, quæ ſupra leges ſe eſſe uelit, nulla erit tam bona conditio ſeruiendi, qua non deterrear; quamuis ſit uir bonus, ut ſcribis, Antonius: quod ego nunquam exiſtimaui. ſed dominũ ne parentem quidem maiores noſtri uoluerunt eſſe. Te niſi tantum amarem, quantum Ciceroni perſuaſum eſt diligi ab Octauio, hæc ad te nõ ſcripſiſſem. dolet mihi, quòd tu non ſtomacharis, amantiſſimus tum tuorum omnium, tum etiam Ciceronis. ſed perſuade tibi, de uoluntate propria mea nihil eſſe remiſſum, de iudicio largiter: neque enim impetrari poteſt, quin, quale quidque uideatur ei, talem quiſque de illo opinionẽ habeat. uellem mihi ſcripſiſſes, quæ conditiones eſſent Atticæ noſtræ. potuiſſem tibi aliquid de meo ſenſu perſcribere. Valetudinem Porciæ meæ tibi curæ eſſe non miror. Denique, quod petis, faciam libenter: nam etiam ſorores me rogant: & hominem noro, & quid ſibi uoluerit.

M. CICERO BRVTO S.

CVM ſæpe te literis hortatus eſſem, ut quamprimum reip. ſubuenires, in Italiamq́; exercitum adduceres; neque id arbitrarer dubitare tuos neceſſarios; rogatus ſum à prudentiſſima, & diligentiſſima fœmina, matre tua, cuius omnes curæ ad te referuntur, & in te conſumuntur, ut uenirem ad ſe ad VIII. cal. Sext. quod ego, ut debui, ſine mora feci. cum autem ueniſſem, Caſca aderat, & Labeo, & Scaptius. at ille retulit, quæſiuitq́;, quidnam mihi uideretur, arceſſeremus'ne te, atque tibi id conducere putaremus, an tardare, & commorari te melius eſſet. reſpondi id, quod ſentiebam, & dignitati, & exiſtimationi tuæ maxime cõducere, te primo quoque tempore ferre præſidium labenti, & inclinatæ reip. quid enim abeſſe cenſes mali in eo bello, in quo uictores exercitus fugientem hoſtem perſequi noluerunt? & in quo incolumis imperator, honoribus ampliſſimis fortunisq́; maximis, coniuge, liberis, uobis affinibus ornatus, bellũm reip. indixerit? quid dicam, in tanto ſenatus populiq́; conſenſu; cum tantum reſideat intra muros mali? maximo autẽ, cum hæc ſcribebam, afficiebar dolore, quòd, cum me pro adoleſcentulo, ac pene puero reſp. accepiſſet uadẽ, uix uidebar, quod promiſeram, præſtare poſſe. eſt autem grauior, & difficilior animi, & ſententiæ, maximis præſertim in rebus, pro altero, quàm pecuniæ, obligatio: hæc enim ſolui poteſt, & eſt rei familiaris iactura tolerabilis: reip. quod ſpoponderis, quemadmodum ſoluas, niſi is dependi facile patitur, pro quo ſpo-

ponderis? quanquam & hunc, ut ſpero, tenebo, multis repugnantibus: uidetur enim eſſe indoles, ſed flexibilis ætas, multiq́; ad deprauandum parati; qui, ſplendore falſi honoris obiecto, aciem boni ingenij perſtringi poſſe cōfidunt. itaque ad reliquos hic quoque labor mihi acceſſit, ut omneis adhibeam machinas ad tenendum adoleſcentem, ne famam ſubeam temeritatis. quanquā quæ temeritas eſt? magis enim illū, pro quo ſpopondi, quàm me, obligaui. nec uero pœnitere poteſt remp. me pro eo ſpopondiſſe, qui fuit in rebus gerendis tum ſuo ingenio, tum mea promiſſione conſtantior. maximus autem, niſi me forte fallit, in rep. nodus eſt inopia rei pecuniariæ. obdureſcunt enim magis quotidie boni uiri ad uocem tributi; quod exounteſima collatum, impudenti cenſu locupletum, in duarum legionum præmijs omne conſumitur. impendent autem infiniti ſumptus tum in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum uero in tuum. nam Caſſius noſter uidetur poſſe ſatis ornatus uenire. ſed & hæc, & multa alia coram cupio, idq́; quamprimum. De ſororis tuæ filijs, non expectaui Brute, dum ſcriberes. omnino ipſa tempora (bellum enim ducetur) integram tibi cauſam reſeruāt. ſed ego à principio, cum diuinare de belli diuturnitate non poſſem, ita cauſam egi puerorum in ſenatu, ut te arbitror è matris literis potuiſſe cognoſcere. nec uero ulla res erit unquam, in qua ego non uel uitæ periculo ea dicam, eaq́; faciam, quæ te uelle, quæq́; ad te pertinere arbitrabor. Vale. VI. cal. Sext.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER I.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

T S I non dubitabā, quin hanc epiſtolam multi nuncij, fama denique eſſet ipſa ſua celeritate ſuperatura; tuq; ante ab alijs auditurus eſſes, annum tertium acceſſiſſe deſiderio noſtro, et labori tuo: tamen exiſtimaui à me quoque tibi huius moleſtiæ nuncium perferri oportere. nam ſuperioribus literis, nō unis ſed pluribus, cum iam ab alijs deſperata res eſſet, tamen tibi ego ſpem maturæ deceſſionis afferebā; non ſolum, ut quādiutiſſime te iucunda opinione oblectarem; ſed etiam, quia tanta adhibebatur & à nobis, & à prætoribus contentio, ut rem poſſe confici non diffiderem. nunc, quoniam ita accidit, ut neque prætores ſuis opibus, neque nos noſtro ſtudio quidquam proficere poſſemus; eſt omnino difficile non grauiter id ferre; ſed tamen noſtros animos, maximis in rebus & gerendis, et ſuſtinendis exercitatos, frangi, & debilitari moleſtia nō oportet. & quoniā ea moleſtiſſime ferre homines debēt, quæ ipſorū culpa contracta ſunt: eſt quiddam in hac re mihi moleſtius ferendū, quàm tibi. factū eſt enim mea culpa, contra quàm tu mecum & proficiſcens, & per literas egeras, ut priore anno nō ſuccederetur. quod ego, dum ſaluti ſociorum cōſulo, dum impudentiæ non nullorum negotiatorū reſiſto, dum noſtram gloriā tua uirtute augeri expeto, feci nō ſapienter, præſertim cum id

cōmiſerim, ut ille alter annus et tertium poſſet adducere. quod quoniā peccatum meum eſſe confiteor, eſt ſapientiæ, atque humanitatis tuæ, curare, & perficere, ut hoc, minus ſapienter à me prouiſum, diligentia tua corrigatur. ac ſi te ipſe uehementius ad omneis parteis bene audiendi excitaris, non ut cum alijs, ſed ut tecum iā ipſe certes; ſi omnem tuam mentē, curam, cogitationem, excellentem in omnibus rebus laudis cupiditatem incitaris: mihi crede, unus annus additus labori tuo, multorū annorum lætitiam nobis, gloriā uero etiā poſteris noſtris afferet. quopropter hoc te primum rogo, ne cōtrahas aut demittas animum, ne'ue te obrui, tanquā fluctu, ſic magnitudine negotij ſinas, contráq; erigas, ac reſiſtas, ſiue etiam ultro occurras negotijs. neque enim eiuſmodi partem reip. geris, in qua fortuna dominetur, ſed in qua plurimum ratio poſſit, et diligentia. quòd ſi tibi bellum aliquod magnum, & periculoſum adminiſtranti prorogatum imperium uiderē, tremerem animo, quòd eodem tempore eſſe intelligerem etiam fortunæ poteſtatem in nos prorogatā. nunc uero ea pars tibi reip. commiſſa eſt, in qua aut nullam, aut perexiguam partem fortuna tenet, & quæ mihi tota in tua uirtute, ac moderatione animi poſita eſſe uideatur. nullas, ut opinor, inſidias hoſtium, nullam prælij dimicationem, nullam defectionem ſociorum, nullam inopiam ſtipendij, aut rei frumentariæ, nullam ſeditionem exercitus pertimeſcimus: quæ perſæpe ſapientiſſimis uiris acciderunt, ut, quemadmodum gubernatores optimi uim tempeſtatis, ſic illi fortunæ impetum ſuperare non poſſent. tibi data eſt ſumma pax, ſumma tranquillitas,

ita tamen, ut ea dormientem gubernatorem uel obruere, uigilantem etiam delectare poſſit. conſtat enim ea prouincia primum ex eo genere ſociorum, quod eſt ex hominum omni genere humaniſſimum; deinde ex eo genere ciuiũ, qui aut, quòd publicani ſunt, nos ſumma neceſſitudine attingunt, aut, quòd ita negotiantur, ut locupletes ſint, noſtri conſulatus beneficio incolumes ſe fortunas habere arbitrantur. atenim inter hos ipſos exiſtunt graues controuerſiæ, multæ naſcuntur iniuriæ, magnæ contentiones conſequuntur. quaſi uero ego id putem, non te aliquantum negotij ſuſtinere. intelligo permagnum eſſe negotium, & maximi cõſilij. ſed memento, conſilij me hoc eſſe negotium magis aliquanto, quàm fortunæ, putare. quid eſt enim negotij, continere eos, quibus præſis, ſi te ipſe contineas? id autem ſit magnum, & difficile cæteris, ſicut eſt difficillimum: tibi & fuit hoc ſemper facillimum, & uero eſſe debuit; cuius natura talis eſt, ut etiam ſine doctrina uideatur moderata eſſe potuiſſe; ea autem adhibita doctrina eſt, quæ uel uitioſiſſimam naturam excolere poſſit. tu cum pecuniæ, cum uoluptati, cũ omnium rerum cupiditati reſiſtes, ut facis; erit, credo, periculum, ne improbum negotiatorem, paulo cupidiorem publicanum comprimere non poſſis. nam Græci *quidem ſic te, ita uiuentẽ, intuebuntur, ut quendam ex annalium memoria, aut etiam è cœlo diuinum hominem eſſe in prouinciam delapſum putent. atque hæc nunc, non ut facias, ſed ut te facere, et feciſſe gaudeas, ſcribo. præclarum eſt enim, ſummo cum imperio fuiſſe in Aſia triennium, ſic, ut nullum te ſignum, nulla pictura, nullũ uas, nulla ue-*

ſtis, nullum mancipium, nulla forma cuiuſquam, nulla conditio pecuniæ, quibus rebus abundat iſta prouincia, ab ſumma integritate, continentiaq; deduxerit. quid autem reperiri tam eximium, aut tam expetendum poteſt, quàm iſtam uirtutem, moderationem animi, temperantiam non latere in tenebris, neque eſſe abditam, ſed in luce Aſiæ, in oculis clariſſimæ prouinciæ, atque in auribus omnium gentium, ac nationum eſſe poſitam? non itineribus tuis perterreri homines, non ſumptu exhauriri, non aduentu commoueri; eſſe, quocunque ueneris, & publice, & priuatim maximam lætitiam, cum urbs cuſtodem, non tyrannum, domus hoſpitem, non expilatorem recepiſſe uideatur? his autem in rebus iam te uſus ipſe profecto erudiuit, nequaquam ſatis eſſe, ipſum haſce habere uirtutes, ſed eſſe circunſpiciendum diligenter, ut in hac cuſtodia prouinciæ non te unum, ſed omneis miniſtros imperij tui ſocijs, & ciuibus, & reip. præſtare uideare. quanquam legatos habes eos, qui ipſi per ſe habituri ſint rationem dignitatis ſuæ: de quibus honore, & dignitate, & ætate præſtat Tubero: quem ego arbitror, præſertim cum ſcribat hiſtoriam, multos ex ſuis annalibus poſſe deligere, quos uelit, & poſſit imitari. Alienus autem, noſter cum animo, & beneuolentia, tum uero etiam imitatione uiuendi. nam quid ego de Gratidio dicam? quem certo ſcio ita laborare de exiſtimatione ſua, ut, propter amorem in nos fraternum, etiam de noſtra laboret. quæſtorem habes non tuo iudicio delectum, ſed eum, quem ſors dedit. hunc oportet & ſua ſponte eſſe moderatum, & tuis inſtitutis, ac præ-

ceptis obtemperare. quorum ſi quis forte eſſet ſordidior, ferres eatenus, quoad per ſe negligeret eas leges, quibus eſt adſtrictus, non ut ea poteſtate, quam tu ad dignitatem permiſiſſes, ad quæſtũ uteretur. neque enim mihi ſane placet, præſertim cum hi mores tantum iam ad nimiam leuitatem, & ambitionem incubuerint, ſcrutari te omneis ſordeis. excutere unumquenque eorum; ſed, quanta ſit in quoque fides, tantum cuique committere. atque inter hos, eos, quos tibi comites, & adiutores negotiorum publicorum dedit ipſa reſp. duntaxat finibus ijs præſtabis, quos ante præſcripſi. quos uero aut ex domeſticis conuictionibus, aut ex neceſſarijs apparitionibus tecum eſſe uoluiſti, qui quaſi ex cohorte prætoris appellari ſolent, horum non modo facta, ſed etiam dicta omnia præſtanda nobis ſunt. ſed habes eos tecum, quos poſſis recte facienteis facile diligere, minus conſulenteis exiſtimationi tuæ facillime coercere. à quibus, rudis cum eſſes, uidetur potuiſſe tua liberalitas decipi. nam ut quiſque eſt uir optimus, ita difficillime eſſe alios improbos ſuſpicatur. nunc uero tertius hic annus habeat integritatem eandem, quam ſuperiores, cautiorem etiam, ac diligentiorem. ſint aures tuæ, quæ id, quod audiunt, exiſtimentur audire, non in quas ficte, & ſimulate quæſtus cauſa inſuſurretur. ſit annulus tuus, non ut uas aliquod, ſed tanquam ipſe tu; non miniſter alienæ uoluntatis, ſed teſtis tuæ. accenſus ſit eo etiam numero, quo eum maiores noſtri eſſe uoluerũt, qui hoc non in beneficij loco, ſed in laboris, ac muneris non temere, niſi libertis ſuis, deferebant; quibus illi quidem non multo ſecus, ac ſeruis, imperabant. ſit lictor

non ſuæ

nõ ſuæ, ſed tuæ lenitatis apparitor; maioráq; præferant faſces illi, ac ſecures dignitatis inſignia, quàm poteſtatis. toti denique ſit prouinciæ cognitum, tibi omnium, quibus præſis, ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe cariſſimas. denique hæc opinio ſit, non modo ijs, qui aliquid acceperint, ſed ijs etiam, qui dederint, te inimicũ, ſi id cognoueris, futurum. neque uero quiſquam dabit, cum erit hoc perſpectum, nihil per eos, qui ſimulant ſe apud te multum poſſe, abs te ſolere impetrari. nec tamen hæc oratio mea eſt eiuſmodi, ut te in tuos aut durum eſſe nimium, aut ſuſpicioſum uelim. nam ſi quis eſt eorum, qui tibi biennij ſpatio nunquam in ſuſpicionem auaritiæ uenerit, ut ego Cæſium, & Chærippum, & Labeonem et audio, &, quia cognoui, exiſtimo: nihil eſt, quod non & ijs, & ſi quis eſt alius eiuſmodi, et committi, & credi rectiſſime putem. ſed ſi quis eſt, in quo iam offenderis, de quo aliquid ſenſeris: huic nihil credideris, nullam partem exiſtimationis tuæ cõmiſeris. in prouincia uero ipſa ſi quem es nactus, qui in tuam familiaritatem penitus intrarit, qui nobis ante fuerit ignotus: huic quantum credendum ſit, uide: non quin poſſint multi eſſe prouinciales uiri boni: ſed hoc ſperare licet, iudicare periculoſum eſt. multis enim ſimulationum inuolucris tegitur, et quaſi uelis quibuſdam obtẽditur uniuſcuiuſque natura: frons, oculi, uultus perſæpe mentiuntur, oratio uero ſæpiſſime. quam ob rem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pecuniæ cupiditate adducti careant ijs rebus omnibus, à quibus nos diuulſi eſſe non poſſumus; te autem, alienum hominem, ament ex animo, ac non ſui commodi cauſa

ſimulent? mihi quidem permagnum uidetur, præſertim ſi ijdem homines priuatum non fere quenquã, prætores ſemper omneis amant. quo ex genere ſi quem forte tui cognoſti amantiorem, (fieri enim potuit) quàm temporis: hunc uero ad tuum numerum libenter aſcribito. ſin autem id non perſpicies: nullum erit genus in familiaritate cauendum magis: propterea quòd & omneis uias pecuniæ norunt; & omnia pecuniæ cauſa faciunt; &, quicum uicturi non ſunt, eius exiſtimationi conſulere non curant. atque etiam è Græcis ipſis diligenter cauandæ ſunt quædam familiaritates, præter hominum perpaucorum, ſi qui ſunt uetere Græcia digni. ſic uero fallaces ſunt permulti, & leues, & diuturna ſeruitute ad nimiam aſſentationem eruditi. quos ego uniuerſos adhiberi liberaliter, optimum quenque hoſpitio, amicitiaq; coniungi dico oportere. nimiæ familiaritates eorum neque tam fideles ſunt, (non enim audent aduerſari noſtris uoluntatibus) & uero inuident non noſtris ſolum, uerum etiam ſuis. iam qui in eiuſmodi rebus, in quibus uereor etiam, ne durior ſim, cautus eſſe uelim, ac diligens; quo me animo in ſeruis eſſe cenſes? quos quidem cum omnibus in locis, tum præcipue in prouincijs regere debemus. quo de genere multa præcipi poſſunt: ſed hoc & breuiſſimum eſt, & facillime teneri poteſt: ut ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter Appia uia faceres; ne'ue intereſſe quidquam putent, utrùm Tralleis, an Formias uenerint. at ſi quis eſt ex ſeruis egregie fidelis, ſit in domeſticis rebus, & priuatis: quæ res ad officium imperij tui, atque ad aliquam partem reip. pertinebunt, de ijs

rebus ne quid attingat: multa enim, quæ rectè committi ſeruis fidelibus poſſunt, tamen ſermonis, & uituperationis uitandæ cauſa committenda non ſunt. ſed neſcio quo pacto ad præcipiendi rationem delapſa eſt oratio mea, cum id mihi propoſitum initio non fuiſſet. quid enim ei præcipiam, quem ego, in hoc præſertim genere, intelligam prudentia non eſſe inferiorem, quàm me, uſu uero etiam ſuperiorem? ſed tamen, ſi ad ea, quæ faceres, auctoritas accederet mea, tibi ipſi illa putaui fore iucundiora. quare ſint hæc fundamenta dignitatis tuæ, tua primum integritas, & continentia; deinde omnium, qui tecum ſunt, pudor; delectus in familiaritatibus & prouincialium hominum, & Græcorum percautus, & diligens; familiæ grauis, et conſtans diſciplina. quæ cum honeſta ſint in his priuatis noſtris, quotidianisq; rationibus; in tanto imperio, tam deprauatis moribus, tam corruptrice prouincia, diuina uideantur, neceſſe eſt. hæc inſtitutio, atque hæc diſciplina poteſt ſuſtinere in rebus ſtatuendis, & decernendis eam ſeueritatem, qua tu in ijs rebus uſus es, ex quibus non nullas ſimultates cum magna mea lætitia ſuſceptas habemus. niſi forte me Paconij neſcio cuius, hominis ne Græci quidem, ac Myſi, aut Phrygis potius, querelis moueri putas, aut Tuſcenij, hominis furioſi, ac ſordidi uocibus; cuius tu ex impuriſſimis faucibus inhoneſtiſſimam cupiditatem eripuiſti ſumma cum æquitate. hæc, & cætera plena ſeueritatis, quæ ſtatuiſti in iſta prouincia, non facile ſine ſumma integritate ſuſtineremus. quare ſit ſumma in iure dicendo ſeueritas, dummodo ea ne uarietur gratia, ſed conſeruetur æquabi-

lis. ſed tamen parui refert, abs te ipſo ius dici æqualiter, & diligenter, niſi idem ab ijs fiet, quibus tu eius muneris aliquam partem conceſſeris. Ac mihi quidem uidetur non ſane magna uarietas eſſe negotiorum in adminiſtranda Aſia, ſed ea tota iuriſdictione maxime ſuſtineri. in qua ſcientiæ, præſertim prouincialis, ratio ipſa expedita eſt: conſtantia eſt adhibenda, & grauitas, quæ reſiſtat non ſolum gratiæ, uerum etiam ſuſpicioni. adiungenda etiam eſt facilitas in audiendo, lenitas in diſcernendo, in ſatisfaciendo, ac diſputando diligentia. his rebus nuper Cn. Octauius iucundiſſimus fuit: apud quem primus lictor quieuit, tacuit accenſus: quoties quiſque uoluit, dixit, & quàm uoluit diu. quibus ille rebus fortaſſe nimis lenis uideretur, niſi hæc lenitas illam ſeueritatem tueretur. cogebantur Syllani homines, quæ per uim, & metum abſtulerant, reddere. qui in magiſtratibus iniurioſe decreuerant, eodem ipſis priuatis erat iure parendum. hæc illius ſeueritas acerba uideretur, niſi multis condimentis humanitatis mitigaretur. quòd ſi hæc lenitas grata Romæ eſt, ubi tanta arrogantia eſt, tam immoderata libertas, tam infinita hominum licentia, denique tot magiſtratus, tot auxilia, tanta uis, tanta ſenatus auctoritas: quàm iucunda tandem prætoris comitas in Aſia poteſt eſſe? in qua tanta multitudo ciuium, tanta ſociorum, tot urbes, tot ciuitates unius hominis nutum intuentur: ubi nullum auxilium eſt, nulla conqueſtio, nullus ſenatus, nulla concio. quare permagni hominis eſt, & cum ipſa natura moderati, tum uero etiam doctrina, atque optimarum artium ſtudijs eruditi, ſic

ſe adhibere in tanta poteſtate, ut nulla alia poteſtas ab ijs, quibus is præſit, deſideretur. Cyrus ille à Xenophonte non ad hiſtoriæ fidem ſcriptus, ſed ad effigiem iuſti imperij: cuius ſumma grauitas ab illo philoſopho cum ſingulari comitate cōiungitur: quos quidem libros non ſine cauſa noſter ille Africanus de manibus ponere non ſolebat: nullum eſt enim prætermiſſum in ijs officium diligentis, & moderati imperij. eaq; ſi ſic coluit ille, qui priuatus futurus nunquam fuit: quonam modo retinenda ſunt ijs, quibus imperium ita datum eſt, ut redderent, & ab ijs legibus datum eſt, ad quas reuertendum eſt? ac mihi quidem uidentur huc omnia eſſe referenda ijs, qui præſunt alijs, ut ij, qui eorum in imperio erunt, ſint quambeatiſſimi: quod tibi & eſſe antiquiſſimum, & ab initio fuiſſe, ut primum Aſiam attigiſti, conſtante fama, atque omnium ſermone celebratum eſt. eſt autem non modo eius, qui ſocijs, & ciuibus, ſed etiam eius, qui ſeruis, qui mutis pecudibus præſit, eorum, quibus præſit, commodis, utilitatiq; ſeruire. cuius quidem generis, conſtare inter omneis uideo, abs te ſummam adhiberi diligentiam, nullum æs alienum nouum contrahi ciuitatibus, uetere autem magno, & graui multas abs te eſſe liberatas. urbes compluris dirutas, ac pene deſertas, in quibus unā Ioniæ nobiliſſimam, alteram Cariæ, Samum, & Halycarnaſſum, per te eſſe recreatas: nullas eſſe in oppidis ſeditiones, nullas diſcordias: prouideri abs te, ut ciuitates optimatum conſilijs adminiſtrentur: ſublata Myſiæ latrocinia, cædes multis locis repreſſas, pacem tota prouincia conſtitutam, neque ſolum illa itinerū, atque

agrorum, ſed multo etiam plura, & maiora oppidorũ & furta, & latrocinia eſſe depulſa: remotam à fama, & à fortunis, & ab otio locupletum illam acerbiſſimam miniſtram prætorum auaritiæ calumniam: ſumptus, & tributa ciuitatum ab omnibus, qui earũ ciuitatum fineis incolant, tolerari æquabiliter: facilliſmos eſſe aditus ad te: patere aures tuas querelis omniũ: nullius inopiam, ac ſolitudinem non modo illo populari acceſſu, ac tribunali, ſed ne domo quidem, & cubiculo eſſe excluſam tuo: toto denique imperio nihil acerbum eſſe, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, manſuetudinis, humanitatis. quantum uero illud eſt beneficium tuum, quòd iniquo, & graui uectigali ædiliciorum, magnis noſtris ſimultatibus, Aſiam liberaſti? enimuero, ſi unus homo nobilis queritur palam, te, quòd edixeris, ne ad ludos pecuniæ decernerentur, HS CC ſibi eripuiſſe: quanta tandem pecunia penderetur, ſi omnium nomine, quicunque Romæ ludos facerent, quod erat iam inſtitutum, erogaretur? quanquam has querelas hominum noſtrorum illo conſilio oppreſſimus, quod in Aſia neſcio quonam modo, Romæ quidem non mediocri cum admiratione laudatur; quòd, cum ad templum, monimentumq; noſtrum ciuitates pecunias decreuiſſent; cumq; id et pro magnis meis meritis, et pro tuis maximis beneficijs ſumma ſua uoluntate feciſſent; nominatimq; lex exciperet, ut ad templum, monimentumq; capere liceret; cumq; id, quod dabatur, non eſſet interiturum, ſed in ornamentis templi futurum, ut non mihi potius, quàm populo R. ac dijs immortalibus datum uideretur; tamen id, in quo erat dignitas, erat

lex, erat eorum, qui faciebant, uoluntas, accipiendum non putaui, cum alijs de cauſis, tum etiam ut animo æquiore ferrent ij, quibus nec deberetur, nec liceret. quapropter incumbe toto animo, & ſtudio omni in eam rationem, qua adhuc uſus es, ut eos, quos tuæ fidei, poteſtatiq; ſenatus, populusq; R. commiſit, & credidit, diligas, & omni ratione tueare, ut eſſe quam beatiſſimos uelis. quòd ſi te ſors Afris, aut Hiſpanis, aut Gallis præfeciſſet, immanibus, ac barbaris nationibus: tamen eſſet humanitatis tuæ, conſulere eorum commodis, & utilitati, ſalutiq; ſeruire. cum uero ei generi hominum præſimus, non modo in quo ipſa ſit, ſed etiam à quo ad alios perueniſſe putetur humanitas: certe ijs eam potiſſimum tribuere debemus, à quibus accepimus. non enim me hoc iam dicere pudebit, præſertim in ea uita, atque in ijs rebus geſtis, in quibus non poteſt reſidere inertiæ, aut leuitatis ulla ſuſpicio, nos ea, quæ conſecuti ſumus, ijs ſtudijs, & artibus eſſe adeptos, quæ ſint nobis Græciæ monimentis diſciplinisq; traditæ. quare, præter communem fidem, quæ omnibus debetur, præterea nos iſti hominum generi præcipue debere uidemur; ut quorũ præceptis ſimus eruditi, apud eos ipſos, quod ab ijs didicerimus, uelimus expromere. atque ille quidem princeps ingenij, & doctrinæ Plato tum denique fore beatas reſp. putauit, ſi aut docti, & ſapientes homines eas regere cœpiſſent, aut, qui regerẽt, omne ſuum ſtudium in doctrina, ac ſapientia collocaſſent. hanc coniunctionem uidelicet poteſtatis, & ſapientiæ, ſaluti cenſuit ciuitatibus eſſe poſſe: quod fortaſſe aliquando uniuerſæ reip. noſtræ, nunc quidem profecto iſti pro-

uinciæ contigit, ut is in ea ſummam poteſtatem habe-ret, cui in doctrina, cui in uirtute, atque humanitate percipienda plurimum à pueritia ſtudij fuiſſet, et tem-poris. quare cura, ut hic annus, qui ad laborem tuum acceſſit, idem ad ſalutem Aſiæ prorogatus eſſe uidea-tur. quoniam in te retinendo fuit Aſia felicior, quàm nos in deducendo; perfice, ut lætitia prouinciæ deſide-rium noſtrum leniatur. etenim, ſi in promerendo ut tibi tanti honores haberentur, quanti haud ſcio an ne-mini, fuiſti omnium diligentiſſimus; multo maiorem in his honoribus tuendis adhibere diligentiam debes. equidem, de iſto genere honorum quid ſentirem, ſcri-pſi ad te ante. ſemper eos putaui, ſi uulgares eſſent, uileis; ſi temporis cauſa conſtituerentur, leueis: ſi ue-ro, id quod ita factum eſt, meritis tuis tribuerentur, exi ſtimabam multam tibi in ijs tuendis operam eſſe po-nendam. quare, quoniam in iſtis urbibus cum ſummo imperio, & poteſtate uerſaris, in quibus tuas uirtu-tes conſecratas, & in deorum numero collocatas ui-des; in omnibus rebus, quas ſtatues, quas decernes, quas ages, quid tantis hominum opinionibus, tantis de te iudicijs, tantis honoribus debeas, cogitabis. id autem erit eiuſmodi, ut conſulas omnibus, ut medea-re incommodis hominum, prouideas ſaluti, ut te paren-tem Aſiæ & dici, & haberi uelis. atque huic tuæ uo-luntati, ac diligentiæ difficultatem magnam afferunt publicani: quibus ſi aduerſamur, ordinem de nobis optime meritum, & per nos cum rep. coniunctum, & à nobis, & à rep. diſiungemus: ſin autem omni-bus in rebus obſequimur, funditus eos perire patie-

mur, quorum non modo ſaluti, ſed etiam commodis conſulere debemus. hæc eſt una, ſi uere cogitare uolumus, in toto imperio tuo difficultas. nam eſſe abſtinentem, continere omneis cupiditates, ſuos coercere, & iuris æquabilem tenere rationem, facilem te in rebus cognoſcendis, in hominibus audiendis, admittendisq; præbere, præclarum magis eſt, quàm difficile: non eſt enim poſitum in labore aliquo, ſed in quadam inductione animi, atque uoluntate. illa cauſa publicanorum quantam acerbitatem afferat socijs, intelleximus ex ciuibus, qui nuper in portorijs Italiæ *tollendis non tam de portorio, quàm de nõnullis iniurijs portitorum querebantur. quare non ignoro, quid ſocijs accidat in ultimis terris, cum audiuerim in* Italia *querelas ciuium. hic te ita uerſari, ut & publicanis ſatisfacias, præſertim publicis male redemptis, & ſocios perire non ſinas, diuinæ cuiuſdam uirtutis eſſe uidetur, id eſt tuæ. ac primum* Græcis *id, quod acerbiſſimum eſt, quòd ſunt uectigales, non ita acerbum uideri debet: propterea quòd ſine imperio populi* R. *ſuis inſtitutis per ſe ipſi ita fuerunt: nomen autem publicani aſpernari non poſſunt, qui pendere ipſi uectigal ſine publicano non potuerunt, quod ijs æqualiter* Sylla *deſcripſerat. non eſſe autem leniores in exigẽdis uectigalibus* Græcos, *quàm noſtros publicanos, hinc intelligi poteſt, quòd* Caunij *nuper omnes ex inſulis, quæ erant ab* Sylla Rhodijs *attributæ, confugerunt ad ſenatum, nobis ut potius uectigal, quàm* Rhodijs, *penderent. quare nomen publicani neque ij debent horrere, qui ſemper uectigales fuerunt; neque ij aſpernari, qui per ſe pendere uectigal*

non potuerunt; neque ij recuſare, qui poſtulauerunt. ſimul & illud Aſia cogitet, nullam à ſe neque belli externi, neque diſcordiarum domeſticarum calamitatem abfuturam fuiſſe, ſi hoc imperio non teneretur. id autē imperium cū retineri ſine uectigalibus nullo modo poſſit, æquo animo parte aliqua ſuorum fructuum pacem ſibi ſempiternam redimat, atque otium. quòd ſi genus ipſum, & nomen publicani non iniquo animo ſuſtinebunt; poterunt ijs conſilio, & prudentia tua reliqua uideri mitiora. poſſunt in pactionibus faciendis non legem ſpectare cenſoriam, ſed potius commoditatem conficiendi negotij, & liberationem moleſtiæ. potes etiam tu id facere, quod & feciſti egregie, & facis, ut commemores quanta ſit in publicanis dignitas, quantum nos illi ordini debeamus; ut, remoto imperio, ac ui poteſtatis, & faſcium, publicanos cum Græcis gratia, atque auctoritate coniungas. ſed et ab ijs, de quibus optime tu meritus es, & qui tibi omnia debent, hoc petas, ut facilitate ſua nos eam neceſſitudinem, quæ eſt nobis cum publicanis, obtinere, & conſeruare patiantur. ſed quid ego te hæc hortor, quæ tu nō modo facere potes tua ſponte ſine cuiuſquam præceptis, ſed etiam magna iam ex parte perfeciſti? non enim deſiſtūt nobis agere quotidie gratias honeſtiſſimæ, & maximæ ſocietates: quod quidem mihi iccirco iucundius eſt, quòd idem faciunt Græci. difficile eſt autē, ea, quæ commodis, utilitate, et prope natura diuerſa ſunt, uoluntate coniungere. ac ea quidem, quæ ſupra ſcripta ſunt, non, ut te inſtituerem, ſcripſi: (neque enim prudentia tua cuiuſquam præcepta deſiderat) ſed me in ſcribendo commemoratio tuæ uir-

tutis delectauit. quanquam in his literis longior fui, quàm aut uellem, aut quàm me putaui fore. unū eſt, quod tibi ego præcipere non deſinam; neque te patiar, quantum in me erit, cum exceptione laudari. omnes enim qui iſtinc ueniunt, ita de tua uirtute, integritate, humanitate commemorant, ut in tuis ſummis laudibus excipiant unam iracundiam. quod uitium cum in hac priuata, quotidianaq́; uita leuis eſſe animi, atque infirmi uidetur: tum uero nihil eſt tam deforme, quàm ad ſummum imperium etiam acerbitatem naturæ adiungere. quare illud non ſuſcipiam, ut, quæ de iracundia dici ſolent à doctiſſimis hominibus, ea tibi nunc exponā; cum & nimis longus eſſe nolim, & ex multorum ſcriptis ea facile poſſis cognoſcere. illud, quod eſt epiſtolæ proprium, ut is, ad quem ſcribitur, de ijs rebus, quas ignorat, certior fiat, prætermittendū eſſe non puto. ſic ad nos omnes fere deferunt, nihil, cum abſit iracundia, te fieri poſſe iucundius; ſed cum te alicuius improbitas, peruerſitasq́; commouerit, ſic te animo incitari, ut ab omnibus tua deſideretur humanitas. quare, quoniā in eam rationem uitæ nos non tam cupiditas quædā gloriæ, quàm res ipſa, ac fortuna deduxit, ut ſempiternus ſermo hominū de nobis futurus ſit: caueamus, quantū efficere, & conſequi poſſumus, ut ne quod in nobis inſigne uitium fuiſſe dicatur. neque ego hoc nunc contēdo, quod fortaſſe cum in omni natura, tū iam in noſtra ætate difficile eſt, mutare animum, &, ſi quid eſt penitus inſitū moribus, id ſubito euellere: ſed te illud admoneo, ut, ſi hoc plene uitare non potes, quòd ante occupatur animus ab iracundia, quàm prouidere ratio potuit, ne

occuparetur; ut te ante compares, quotidieq́; meditere, reſiſtendum eſſe iracundiæ; cumq́; ea maxime animum moueat, tum tibi eſſe diligentiſſime linguam continendam: quæ quidem mihi uirtus non interdum minor uidetur, quàm omnino non iraſci. nam illud eſt non ſolũ grauitatis, ſed nonnunquam etiam lentitudinis: moderari uero & animo, & orationi, cum ſis iratus, aut etiam tacere, & tenere in ſua poteſtate motum animi, & dolorem, etſi non eſt perfectæ ſapientiæ, tamen eſt non mediocris ingenij. atque in hoc genere multo te eſſe iam commodiorem, mitioremq́; nunciant. nullæ tuæ uehementiores animi concitationes, nulla maledicta ad nos, nullæ contumeliæ perferuntur: quæ cum abhorrent à literis, ab humanitate, tum uero contraria ſunt imperio, ac dignitati. nam ſi implacabiles ſunt iracundiæ, ſumma eſt acerbitas: ſin autem exorabiles, ſumma leuitas: quæ tamen, ut in malis, acerbitati anteponenda eſt. ſed quoniam primus annus habuit de hac reprehenſione plurimum ſermonis; credo propterea, quòd tibi hominum iniuriæ, quòd auaritia, quòd inſolentia præter opinionem accidebat, & intolerabilis uidebatur; ſecundus autem multo lenior, quòd & conſuetudo, & ratio, &, ut ego arbitror, meæ quoque literæ te patientiorem, leniorem q́; fecerunt: tertius annus ita eſſe debet emendatus, ut ne minimam quidem rem quiſquam poſſit ullam reprehendere. ac iam hoc loco non hortatione, neque præceptis, ſed precibus tecum fraternis ago, totum ut animum, curam, cogitationemq́; tuã ponas in omnium laude undique colligenda. quòd ſi in mediocri ſtatu ſermonis, ac prædicationis noſtræ res eſ=

ſent; nihil abs te eximium, nihil præter aliorum conſue tudinem poſtularetur. nunc uero propter earum rerũ, in quibus uerſati ſumus, ſplendorem, & magnitudinem, niſi ſummam laudẽ ex iſta prouincia aſſequimur, uix uidemur ſummam uituperationem poſſe uitare. ea noſtra ratio eſt, ut omnes boni cum faueant, tum etiã à nobis omnem diligentiam, uirtutemq́; & poſtulent, & expectent; omnes autem improbi, quòd cum ijs bellum ſuſcepimus ſempiternum, uel minima re àd reprehendendum contenti eſſe uideantur. quare, quoniam eiuſmodi theatrum eſt totius Aſiæ, celebritate refertiſſimum, magnitudine ampliſſimũ, iudicio eruditiſſimum, natura autem ita reſonans, ut uſque Romam ſignificationes, uocesq́; referantur: contende quæſo, atque elabora, non modo ut his rebus dignus fuiſſe, ſed etiam ut illa omnia tuis artibus ſuperaſſe uideare. & quoniam mihi caſus urbanam in magiſtratibus adminiſtrationẽ reip. tibi prouincialem dedit, & ſi mea pars nemini cedit; fac, ut tua cæteros uincat. ſimul & illud cogita, nos nõ de reliqua, et ſperata gloria iam laborare, ſed de parta dimicare: quæ quidem non tam expetenda fuit, quàm tuenda nobis eſt. ac ſi mihi quidquam eſſet abs te ſeparatum, nihil amplius deſiderarem hoc ſtatu, qui mihi iam partus eſt: nunc uero res ſic ſeſe habet, ut, niſi omnia tua facta, atque dicta noſtris rebus iſtinc reſpondeant, ego me tantis meis laboribus, tantisq́; periculis, quorum tu omnium particeps fuiſti, nihil conſecutum putem. quòd ſi, ut ampliſſimũ nomen conſequeremur, unus præter cæteros adiuuiſti: certe idem, ut id retineamus, præter cæteros elaborabis. non eſt tibi his ſolis uten-

dum exiſtimationibus, ac iudicijs, qui nunc ſunt, homi num, ſed ijs etiam, qui futuri ſunt. quanquam illorũ erit uerius iudicium, obtrectatione, & maleuolentia li beratum. denique illud etiam debes cogitare, non te ti= bi ſoli gloriam quærere: quod ſi eſſet, tamen non negli geres, præſertim cum ampliſſimis monimentis conſecra= re uoluiſſes memoriam nominis tui. ſed ea tibi eſt com= municanda mecum, prodenda liberis noſtris. in qua ca uendum eſt, ne, ſi negligentior fueris, non ſolum tibi parum conſuluiſſe, ſed tuis etiam inuidiſſe uidearis. atque hæc non eo dicuntur, ut te oratio mea dormientẽ excitaſſe, ſed potius ut currentem incitaſſe uideatur. facies enim perpetuo, quæ feciſti, ut omnes æquitatem tuam, temperantiam, ſeueritatem, integritatemq; lau dent. ſed me quædam tenet, propter ſingularem amo= rem, infinita in te auiditas gloriæ. quanquam illud exi ſtimo, cum iam tibi Aſia, ſicut unicuique ſua domus, nota eſſe debeat; cum ad tuam ſummam prudentiam tantus uſus acceſſerit; nihil eſſe, quod ad laudem atti= neat, quod non tu optime perſpicias, & tibi non, ſine cuiuſquam hortatione, in mentem ueniat quotidie. ſed ego, qui, cum tua lego, te audire, & qui, cum ad te ſcribo, tecum loqui uideor, idcirco & tua longiſſima quaque epiſtola maxime delector, & ipſe in ſcribendo ſæpe ſum longior. Illud te ad extremum & oro, & hortor, ut, tanquam poetæ boni, & actores induſtrij ſo lent, ſic tu in extrema parte, & concluſione muneris, ac negotij tui diligentiſſimus ſis; ut hic tertius annus im perij tui tanquam tertius actus perfectiſſimus, atque ornatiſſimus fuiſſe uideatur. id facillime facies, ſi me,

cui ſemper uni magis, quàm uniuerſis, placere uoluiſti, tecum ſemper eſſe putabis, & omnibus ijs rebus, quas dices, ac facies, intereſſe. Reliquum eſt, ut te orem, ut ualetudini tuæ, ſi me, & omneis tuos ualere uis, diligentiſſime ſeruias.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

STATIVS ad me uenit ad VIII. cal. Nou. eius aduentus, quòd ita ſcripſiſti, direptũ iri te à tuis, dũ is abeſſet, moleſtus mihi fuit. quòd autẽ expectationẽ tui, concurſumq; eum, qui erat futurus, ſi una tecũ decederet, neque antea uiſus eſſet, ſuſtulit, id mihi non incõmode uiſum eſt accidiſſe: exhauſtus eſt enim ſermo hominũ; et multæ emiſſæ iam eiuſmodi uoces, Ἀλλ᾽ αἰεὶ τινα φῶτα μέγαν: quæ te abſente confecta eſſe lætor. quod autem iccirco à te miſſus eſt, mihi ut ſe purgaret; id neceſſe minime fuit. primũ enim nunquam ille mihi fuit ſuſpectus: neque ego, quæ ad te de illo ſcripſi, ſcripſi meo iudicio: ſed cum ratio, ſalusq; omnium noſtrũ, qui ad remp. accedimus, non ueritate ſolum, ſed etiam fama niteretur; ſermones ad te aliorum ſemper, non mea iudicia, perſcripſi. qui quidem quàm frequẽtes eſſent, et quàm graues, aduẽtu ſuo Statius ipſe cognouit: etenim interuenit nonnullorum querelis, quæ apud me de illo ipſo habebãtur; et ſentire potuit, ſermones iniquorũ in ſuum potiſſimũ nomen erumpere. quod autẽ me maxime mouere ſolebat, cum audiebam illũ plus apud te poſſe, quàm grauitas illius ætatis, & imperij prudentia poſtularet. quàm multos enim mecũ egiſſe putas, ut ſe Statio cõmendarẽ? quàm multa antẽ ipſum ἀφελῶς

mecum in ſermone ita protuliſſe ? id mihi non placuit; monui, ſuaſi, deterrui. quibus in rebus etiam ſi fidelitas ſumma eſt; quod prorſus credo, quoniam tu ita iudicas: tamen ſpecies ipſa tam gratioſi liberti, aut ſerui dignitatem habere nullam poteſt. atque hoc ſic habeto, (nihil enim nec temere dicere, nec aſtute reticere debeo) materiam omnem ſermonum eorum, qui de te detrahere uelint, Statium dediſſe: & antea tantum intelligi potuiſſe, iratos tuæ ſeueritati eſſe nonnullos; hoc manumiſſo, iratis, quod loquerentur, non defuiſſe. Nunc reſpōdebo ad eas epiſtolas, quas mihi reddidit L. Cæſius: cui, quoniam ita te uelle intelligo, nullo loco deero. quarum altera eſt de Blaudenio Teuxide: quem ſcribis certiſſimum matricidam tibi à me intime commendari. qua de re, & de hoc genere toto, ne forte me in Græcos tam ambitioſum factum eſſe mirere, pauca cognoſce. Ego, cum Græcorum querelas nimium ualere ſentirem, propter hominum ingenia ad fallendum parata; quoſcunque de te queri audiui, quacunque potui ratione placaui. primum Dionyſipolitas, qui erant inimiciſſimi mei, leniui; quorum principem Hermippum non ſolū ſermone meo, ſed etiam familiaritate deuinxi. ego Apamenſem Hephæſtum, ego leuiſſimū hominem Megariſtum Antādrium, ego Niciam Smyrnæum, ego nugas maximas omni mea comitate cōplexus ſum, Nymphontem etiam Colophonium. quæ feci omnia, non quo me aut ij homines, aut tota natio delectaret: pertæſum eſt enim leuitatis, aſſentationis, animorū non officijs, ſed tēporibus ſeruientiū. ſed, ut ad Teuxim reuertar, cū is de M. Caſſellij ſermone ſecum habito, quæ tu ſcribis, ea ipſa

loqueretur,

loqueretur, obſtiti eius ſermoni, et hominem in familia-ritatem recepi. tua autem quæ fuerit cupiditas tanta, neſcio, quòd ſcribis, cupijſſe te, quoniã Smyrnæ duo Myſos inſuiſſes in culeum, ſimile in ſuperiore parte prouinciæ edere exemplum ſeueritatis tuæ, & idcirco Zeuxim elicere omni ratione uoluiſſe: quem, adductum in iudicium, fortaſſe dimitti non oportuerit: conquiri uero, & elici blanditijs, ut tu ſcribis, ad iudicium neceſſe non fuit, eum præſertim hominem, quem ego & ex ſuis ciuibus, & ex multis alijs quotidie magis cognoſco nobiliorem prope eſſe, quàm ciuitatem ſuam. atenim Græcis ſolis indulgeo. quid L. Cæcilium? non'ne omni ratione placaui? quem hominem? qua ira? quo ſpiritu? quem denique, præter Tuſcenium, cuius cauſa ſanari non poteſt, non mitigaui? ecce ſupra caput homo leuis, ac ſordidus, ſed tamen equeſtri cenſu, Catienus. etiam is lenietur. cuius tu in patrem quòd fuiſti aſperior, non reprehendo: certo enim ſcio, te feciſſe cum cauſa. ſed quid opus fuit eiuſmodi literis, quas ad ipſum miſiſti? illum crucem ſibi ipſi conſtituere, ex qua tu eum ante detraxiſſes: te curaturum, fumo ut combureretur, tota plaudente prouincia. quid uero ad C. Fabium neſcio quem? (nam eam quoque epiſtolam T. Catienus circumgeſtat) renunciari tibi, Licinium plagiarium cũ ſuo pullo Miluino tributa exigere. deinde rogas Fabium, ut & patrem, et filium uiuos comburat, ſi poſſit: ſin minus, ad te mittat, uti iudicio cõburantur. hæ literæ abs te per iocũ miſſæ ad C. Fabium, ſi modo ſunt tuæ, cum leguntur, inuidioſam atrocitatem uerborum habent. ac ſi omnium mearum literarum præcepta re-

petes; intelliges eſſe nihil à me, niſi orationis acerbitatẽ, & iracundiam, &, ſi forte, raro literarum miſſarum indiligentiam reprehenſam. quibus quidem in rebus ſi apud te plus auctoritas mea, quàm tua ſiue natura paulo acrior, ſiue quædam dulcedo iracundiæ, ſiue dicendi ſal, facetiæq; ualuiſſent: nihil ſane eſſet, quod nos pœniteret. & mediocri me dolore putas affici, cum audiam, qua ſit exiſtimatione Virgilius, qua tuus uicinus C. Octauius? nam ſi te interioribus uicinis tuis, Ciliciensi, & Syriaco anteponis, ualde magnum facis. atque is dolor eſt, quòd, cum ij, quos nominaui, te innocentia non uincant, uincunt tamen artificio beneuolentiæ colligendæ; qui neque Cyrum Xenophontis, neque Ageſilaum nouerint; quorum regũ ſummo in imperio nemo unquam uerbum ullum aſperius audiuit. ſed hæc à principio tibi præcipiens, quantum profecerim, non ignoro. nunc tamen decedens, id quod mihi iam facere uideris, relinque quæſo quamiucundiſſimam memoriam tui. ſucceſſorem habes perblandum. cætera ualde illius aduentu tua requirentur. in literis mittendis, ut ſæpe ad te ſcripſi, nimium te inexorabilem præbuiſti. tolle omneis, ſi potes, iniquas, tolle inuſitatas, tolle contrarias. Statius mihi narrauit ſcriptas ad te ſolere afferri, ab ſe legi, &, ſi iniquæ ſint, fieri te certiorem: ante quàm uero ipſe ad te ueniſſet, nullum delectum literarum fuiſſe; ex eo eſſe uolumina ſelectarum epiſtolarum, quæ reprehendi ſolerent. hoc de genere nihil te nunc quidem moneo: ſero eſt enim: ac ſcire potes, multa me uarie, diligenterq; monuiſſe. illud tamen, quod Theopompo mandaui, cum eſſem admo-

nitus ab ipſo, uide per homines amanteis tui, quod eſt facile, ut hæc genera tollantur epiſtolarum, primum iniquarum, deinde contrariarum, tum abſurde, & inuſitate ſcriptarum, poſtremo in aliquem contumelioſarum. atque hæc tam eſſe, quàm audio, non puto: &, ſi ſunt occupationibus tuis minus animaduerſa; nunc perſpice, & purga. legi epiſtolam, quam ipſe ſcripſiſſe Sylla nomenclator dictus eſt, non probandam. legi non nullas iracundas. ſed tempore ipſo de epiſtolis: nam, cum hanc paginam tenerem, L. Flauius, prætor deſignatus, ad me uenit, homo mihi ualde familiaris: is mihi, te ad procuratores ſuos literas miſiſſe, quæ mihi uiſæ ſunt iniquiſſimæ, ne quid de bonis, quæ L. Octauij Naſonis fuiſſent, cui L. Flauius hæres eſt, deminuerent ante, quàm C. Fundanio pecuniam ſoluiſſent: itemq; miſiſſe ad Apollonidenſes, ne de bonis, quæ Octauij fuiſſent, deminui paterentur prius, quàm Fundanio debitum ſolutum eſſet. hæc mihi ueriſimilia non uidentur: ſunt enim à prudentia tua remotiſſima. ne deminuat hæres? quid, ſi inficiatur? quid, ſi omnino non debet? quid? prætor ſolet iudicare, deberi? quid? ego Fundanio non cupio? non amicus ſum? non miſericordia moueor? nemo magis: ſed uia iuris eiuſmodi eſt quibuſdam in rebus, ut nihil ſit loci gratiæ. atque ita, mihi dicebat Flauius, ſcriptum in ea epiſtola, quam tuam eſſe dicebat; te aut quaſi amicis tuis gratias acturum, aut quaſi inimicis incommoda laturum. quid multa? ferebat grauiter: id uehementer mecum querebatur: orabatq;, ut ad te quamdiligentiſſime ſcriberem: quod facio, & te prorſus uehementer etiam

atque etiam rogo, ut & procuratoribus Flauij remittas de deminuendo, & Apollonienſibus ne quid præſcribas, quod contra Flauium ſit; amplius, & Flauij cauſa, & ſcilicet Pompeij facias omnia. nolo mediuſſidius ex tua iniuria in illum tibi liberalem me uideri. ſed & te oro, ut tu ipſe auctoritatem, & monimentum aliquod decreti, aut literarum tuarum relinquas, quod ſit ad Flauij rem, & ad cauſam accommodatum: fert enim grauiter homo & mei obſeruantiſſimus, & ſui iuris dignitatiſq; retinens, ſe apud te neque amicitia, neque iure ualuiſſe. &, ut opinor, Flauij aliquando rē & Pompeius, & Cæſar tibi commendarunt, & ipſe ad te ſcripſerat Flauius, & ego certe. quare, ſi ulla res eſt, quam tibi me faciendam petente putes, hæc ea ſit. ſi me amas, cura, elabora, perfice, ut Flauius & tibi, et mihi quammaximas gratias agat. hoc te ita rogo, ut maiore ſtudio rogare non poſſim. Quod ad me de Hermia ſcribis, mihi mehercule ualde moleſtum fuit. Literas ad te parum fraterne ſcripſeram; quas, oratione Diodoti, Luculli liberti, commotus, de pactione ſtatim quod audieram, iracundius ſcripſeram; & reuocare cupiebam. huic tu epiſtolæ, non fraterne ſcriptæ, fraterne debes ignoſcere. De Cenſorino, Antonio, Caſſio, Scæuola, te ab ijs diligi, ut ſcribis, uehementer gaudeo. cætera fuerunt in eadē epiſtola grauiora, quàm uellem. ὀρθὰν τὴν ναῦν, & ἅπαξ θανεῖν. maiora iſta erunt.

Meæ obiurgationes fuerunt amoris pleniſſimæ, quæ ſunt non nulla, ſed tamen mediocria, et parua potius. ego te nunquam ulla in re dignum minima reprehenſione putaſſem, cum te ſanctiſsime gereres, niſi inimicos

multos haberemus. quæ ad te aliqua admonitione, aut obiurgatione ſcripſi, ſcripſi propter diligentiam cautionis meæ, in qua & maneo, & manebo; &, idem ut tu facias, non deſiſtam rogare. Attalus Iphemenus mecum egit, ut ſe ne impedires, quo minus, quod ad Q. Publiceni ſtatuam decretum eſt, erogaretur. quod ego te rogo; & admoneo, ne talis uiri, tamq; noſtri neceſſarij honorem minui per te, aut impediri uelis. Præterea Aeſopi tragœdi, noſtri familiaris, Licinius ſeruus tibi notus aufugit: is Athenis apud Patronem Epicureum pro libero fuit: inde in Aſiam uenit: poſtea Plato quidam Sardianus Epicureus, qui Athenis ſolet eſſe multum, & qui tum Athenis fuerat, cum Licinius eò ueniſſet; cum eum fugitiuum poſtea eſſe ex Aeſopi literis cognoſſet, hominem comprehendit, et in cuſtodiam Epheſi tradidit, ſed in publicam, uel in piſtrinum, non ſatis ex literis eius intelligere potuimus. tu quoquo modo, quoniam Epheſi eſt, hominem inueſtiges uelim, ſummaq; diligentia uel tecum deducas. noli ſpectare, quanti homo ſit: parui enim pretij eſt, qui iam nihil ſit: ſed tanto dolore Aeſopus eſt affectus propter ſerui ſcelus, et audaciam, ut nihil ei gratius facere poſſis, quàm ſi illum per te recuperarit. Nunc ea cognoſce, quæ maxime exoptas. remp. funditus amiſimus, adeo, ut Cato adoleſcens nullius conſilij, ſed tamen ciuis Romanus, & Cato, uix uiuus effugeret, quòd, cum Gabinium de ambitu uellet poſtulare, neque prætores diebus aliquot adiri poſſent, uel poteſtatem ſui facerent, in concionem aſcendit, & Pompeium priuatus Dictatorem appellauit. propius nihil eſt factum, quàm ut occideretur. ex hoc, qui ſit ſta-

tus totius reip. uidere potes. noſtræ tamen cauſæ non uidentur homines defuturi: mirandum in modũ profitentur, offerunt ſe, pollicentur. & quidem cum ſpe ſum maxima, tum maiore etiam animo. ſpero ſuperiores fore nos: confido animo, ut in hac rep. ne caſum quidem ullum pertimeſcam. ſed tamen ſe res ſic ſe habet. ſi diem nobis Clodius dixerit, tota Italia concurret, ut multiplicata gloria diſcedamus: ſin autem ui agere conabitur, ſpero fore ſtudijs non ſolum amicorum, ſed etiam alienorum, ut ui reſiſtamus. omnes & ſe, & ſuos liberos, amicos, clientes, libertos, ſeruos, pecunias denique ſuas pollicentur. noſtra antiqua manus bonorum ardet ſtudio noſtri, atque amore. ſi qui antea aut alieniores fuerant, aut languidiores, nunc, horum regum odio, ſe cum bonis coniungunt. Pompeius omnia pollicetur, & Cæſar: quibus ego ita credo, ut nihil de mea comparatione deminuam. Tribuni pl. deſs. ſunt nobis amici. Conſules ſe optime oſtendunt. Prætores habemus amiciſſimos, & acerrimos ciueis, Domitium, Nigidiũ, Memmium, Lentulum, bonos etiam alios, ſed hos ſingulareis. quare magnum fac animum habeas, et ſpem bonam. de ſingulis tamen rebus, quæ quotidie gerantur, faciam te crebro certiorem. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

MI FRATER, *mi frater, mi frater, tu'ne id ueritus es, ne ego iracundia aliqua adductus pueros ad te ſine literis miſerim? aut etiã, ne te uidere noluerim? ego tibi iraſcerer? tibi ego poſſem iraſci? ſcilicet enim tu me afflixiſti; tui me inimici, tua me inuidia, ac non ego te*

miſere perdidi. meus ille laudatus conſulatus, mihi te, liberos, patriam, fortunas, tibi uelim ne quid eripuerit præter unũ me. ſed certe à te mihi omnia ſemper honeſta, & iucunda ceciderunt; à me tibi luctus meæ calamitatis, metus tuæ, deſiderium, mœror, ſolitudo. ego te uidere noluerim? immo uero me à te uideri nolui: non enim uidiſſes fratrem tuum; non eum, quem reliqueras; non eum, quem noras; non eum, quem flens flentem, proſequentem proficiſcens dimiſeras; ne ueſtigium quidem eius, nec ſimulacrum, ſed quandam effigiem ſpirantis mortui. atque utinam me mortuum prius uidiſſes, aut audiſſes. utinam te non ſolum uitæ, ſed etiam dignitatis meæ ſuperſtitem reliquiſſem. ſed teſtor omneis deos, me hac una uoce à morte eſſe reuocatum, quòd omnes in mea uita partem aliquam tuæ uitæ repoſitam eſſe dicebant. quare peccaui, ſceleratéq; feci. nam, ſi cecidiſſem, mors ipſa meam pietatem, amoremq; in te facile defenderet. nunc commiſi, ut uiuo me careres, uiuo me alijs indigeres, mea uox in domeſticis periculis potiſſimum occideret, quæ ſæpe alieniſſimis præſidio fuiſſet. nam quòd ad te pueri ſine literis uenerunt, quoniam uides non fuiſſe iracundiæ cauſa, certe pigritia fuit, & quædam infinita uis lacrymarum, et dolorum. hæc ipſa me quo fletu putas ſcripſiſſe? eodem, quo te legere certo ſcio. an ego poſſum aut non cogitare aliquando de te, aut unquam ſine lacrymis cogitare? cum enim te deſidero, fratrem ſolum deſidero. ego uero ſuauitate prope fratrem prope æqualem, obſequio filium, conſilio parentem. quid mihi ſine te unquam, aut tibi ſine me iucundum fuit? quid, quòd eodem tempo-

re deſidero filiam? qua pietate, qua modeſtia, quo ingenio, effigiem oris, ſermonis, animi mei? quid filium uenuſtiſſimum, mihiq; dulciſſimum? quem ego ferus, ac ferreus è complexu dimiſi meo, ſapientiorem puerum, quàm uellem: ſentiebat enim miſer iam, quid ageretur. quid uero tuum filium? quid? imaginem meam; quem meus Cicero & amabat ut fratrem, & iam, ut maiorem fratrem, uerebatur. quid, quòd mulierem miſerrimam, fideliſſimam coniugem me proſequi non ſum paſſus; ut eſſet, quæ, reliquias communis calamitatis, communes liberos tueretur? ſed tamen, quoquo modo potui, ſcripſi, & dedi literas ad te Philogono, liberto tuo, quas credo tibi poſtea redditas eſſe: in quibus idem te hortor, & rogo, quod pueri tibi uerbis meis nunciarunt, ut Romam protinus pergas, & properes. primum enim te præſidio eſſe uolui, ſi qui eſſent inimici, quorum crudelitas nondum eſſet noſtra calamitate ſatiata: deinde congreſſus noſtri lamentationem pertimui, digreſſum uero non tuliſſem: atque etiam id ipſum, quod tu ſcribis, metuebam, ne à me diſtrahi non poſſes. his de cauſis hoc maximum malum, quòd te non uidi, quo nihil amantiſſimis, & cõiunctiſſimis fratribus acerbius, ac miſerius uidetur accidere potuiſſe, minus acerbum, minus miſerum fuit, quàm fuiſſet cum congreſſio, tum uero digreſſio noſtra. nunc, ſi potes, id quod ego, qui fortis tibi ſemper uidebar, non poſſum, erige te, & confirma, ſi qua ſubeunda dimicatio erit. ſpero, ſi quid mea ſpes habet auctoritatis, tibi & integritatem tuam, & amorem in te ciuitatis, & aliquid etiã miſericordiæ noſtri, præſidij laturam. ſin eris ab iſto periculo uacuus,

ages ſcilicet, ſi quid agi poſſe de nobis putabis. de quo ſcribunt ad me quidem multi multa, & ſe ſperare demonſtrant: ſed ego, quid ſperem, nõ diſpicio; cum inimici plurimum ualeant, amici partim deſeruerint me, partim etiam prodiderint; qui in meo reditu fortaſſis reprehenſionem ſui ſceleris pertimeſcant. ſed, iſta qualia ſint, tu uelim perſpicias, mihiq; declares. ego tamẽ, quandiu tibi opus erit, ſi quid periculi ſubeundum uidebis, uiuam. diutius in hac uita eſſe non poſſum. neque enim tantum uirium habet ulla aut prudentia, aut doctrina, ut tantum dolorem poſſit ſuſtinere. ſcio fuiſſe & honeſtius moriendi tempus, & utilius: ſed non hoc ſolum, multa alia prætermiſi: quæ ſi queri uelim præterita, nihil agam, niſi ut augeam dolorem tuum, indicem ſtultitiam meam. illud quidem nec faciendum eſt, nec fieri poteſt, me diutius, quàm aut tuum tempus, aut firma ſpes poſtulabit, in tam miſera, tamq; turpi uita commorari; ut, qui modo fratre fuerim, liberis, coniuge, copijs, genere ipſo pecuniæ beatiſſimus; dignitate, auctoritate, exiſtimatione, gratia non inferior, quàm qui unquam fuerunt ampliſſimi; is nunc in hac tam afflicta, perditaq; fortuna neque me, neque meos lugere diutius poſſim. quare quid ad me ſcripſiſti de permutatione? quaſi uero nũc me non tuæ facultates ſuſtineant. qua in re ipſe uideo miſer, & ſentio, quid ſceleris admiſerim, cum de uiſceribus tuis, & filij tui ſatisfacturus ſis quibus idebes, ego acceptam ex ærario pecuniam tuo nomine fruſtra diſſiparim, ſed tamen & M. Antonio, quantum tu ſcripſeras, Cæpioni tantundem ſolutum eſt. mihi ad id, quod cogito, hoc

quod habeo, ſatis eſt: ſiue enim reſtituimur, ſiue deſperamur, nihil ampliùs opus eſt. tu, ſi forte quid erit moleſtiæ, te ad Craſſum, & ad Calidium conferas cenſeo. quantum Hortenſio credendum ſit, neſcio: me ſumma ſimulatione amoris, ſummaq; aſſiduitate quotidiana ſceleratiſſime, inſidioſiſſimeq; tractauit, adiuncto quoque Arrio: quorum ego conſilijs, promiſſis, præceptis deſtitutus in hanc calamitatem incidi. ſed hæc occultabis, ne quid obſint. illud caueto; & eo puto per Pomponium fouendum tibi eſſe ipſum Hortenſium; ne ille uerſus, qui in te erat collatus, cum ædilitatem petebas, de lege Aurelia, falſo teſtimonio confirmetur: nihil enim tam timeo, quàm ne, cum intelligãt homines quãtum miſericordiæ nobis tuæ preces, & tua ſalus allatura ſit, oppugnent te uehementius. Meſſallã tui ſtudioſum eſſe arbitror: Pompeium etiam ſimulatorem puto. ſed hæc utinam non experiare: quod precarer deos, niſi meas preces audire desiſſent: ueruntamen precor, ut his infinitis noſtris malis contenti ſint: in quibus nõ modo tamen nullius inest peccati infamia, ſed omnis dolor eſt, quòd optime factis pœna eſt maxima conſtituta. Filiam meam, & tuam, Ciceronemq; noſtrum quid ego mi frater tibi commendem? quin illud mœreo, quòd tibi non minorem dolorem illorum orbitas afferet, quàm mihi. ſed te incolumi orbi non erunt. reliqua, ita mihi ſalus aliqua detur, poteſtasq; in patria moriendi, ut me lacrymæ non ſinunt ſcribere. etiam Terentiam uelim tueare, mihiq; de omnibus rebus reſcribas. ſis fortis, quoad rei natura patietur. idibus Iun. Theſſalonicæ. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AMABO te mi frater, ne, ſi uno meo facto et tu, & omnes mei corruiſtis, improbitati, & ſceleri meo potius, quàm imprudentiæ, miſericordiæq; aſſignes. nullum eſt meum peccatum, niſi quòd ijs credidi, à quibus nefas putaram eſſe me decipi, aut etiã quibus ne id expedire quidem arbitrabar. intimus, proximus, familiariſſimus quiſque, aut ſibi pertimuit, aut mihi inuidit. ita mihi nihil miſero, præter fidem amicorum. cautum meum conſilium fuit. quòd ſi te ſatis innocentia tua, et miſericordia hominũ uindicat hoc tempore à moleſtia; perſpicis profecto, ecquænam nobis ſalutis ſpes relinquatur. nam me Pomponius, & Sextius, & Piſo noſter adhuc Theſſalonicæ retinuerunt, cum longius diſcedere propter neſcio quos motus uetarent. uerum ego magis exitum illorum literis, quàm ſpe certa, expectabam. nã quid ſperem, potẽtiſſimo inimico, dominatione obtrectatorum, infidelibus amicis, pluribus inuidis? De nouis autem tribunis pl. eſt ille quidem in me officioſiſſimus, Sextius, et, ſpero, Curtius, Milo, Fadius, Gratidius, ſed ualde aduerſante Clodio: qui etiam priuatus eadẽ manu poterit conciones concitare: deinde etiam interceſſor parabitur. hæc mihi proficiſcenti non proponebantur; ſed ſæpe triduo ſumma cum gloria dicebar eſſe rediturus. quid tu igitur, inquies? quid? multa conuenerũt, quæ mentem exturbarent meam, ſubita defectio Pompeij, alienatio conſulum, etiam prætorũ timor, publicanorum arma. lacrymæ meorum me ad mortem ire pro-

hibuerunt : quod certe & ad honeſtatem, & ad effugiendos intolerabileis dolores fuit aptiſſimum. ſed de hoc ſcripſi ad te in ea epiſtola, quam Phaetonti dedi. nunc tu, quoniam in tantum luctum, laboremq; detruſus es, quantum nemo unquam; ſi releuare potes communem caſum miſericordia hominum, ſcilicet incredibile quiddam aſſequeris. ſin plane occidimus; me miſerum, ego omnibus meis exitio fuero, quibus ante dedecori non eram. ſed tu, ut ante ad te ſcripſi, perſpice rem, & pertenta, & ad me, ut tempora noſtra, non ut amor tuus fert, uere perſcribe. ego uitam, quoad putabo tua intereſſe, aut ad ſpem ſeruandam eſſe, retinebo. tu nobis amiciſſimum Sextium cognoſces, credo tua cauſa uel Lentulum, qui erit conſul. quanquam ſunt facta uerbis difficiliora. tu, & quid opus ſit, & quid ſit, uidebis omnino. ſi tuam ſolitudinem, communemq; calamitatem nemo deſpexerit : aut per te confici aliquid, aut nullo modo poterit. ſin te quoque inimici uexare cœperint : ne ceſſaris: non enim gladijs mecum, ſed litibus agetur. uerum hæc abſint uelim. te oro, ut ad me de omnibus rebus ſcribas, & in me animi potius, aut conſilij putes minus eſſe, quàm antea, amoris uero, & officij non minus. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER II.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EPISTOLAM, quam legiſti, mane dederam. ſed fecit humaniter Licinius, quòd ad me, miſſo ſenatu, ueſperi uenit, ut, ſi quid eſſet actum, ad te, ſi mihi uideretur, perſcriberem. Senatus fuit frequentior, quàm putabamus eſſe poſſe menſe Decembri ſub dies feſtos. conſulares nos fuimus, & duo conſules deſignati, P. Seruilius, M. Lucullus, Lepidus, Volcatius, Glabrio, prætores. ſane frequentes fuimus. omnino ad ducentos. commorat expectationem Lupus. egit cauſam agri Campani ſane accurate: auditus eſt magno ſilentio. materiam rei non ignoras. nihil ex noſtris actionibus prætermiſit. fuerunt non nulli aculei in C. Cæſarem, contumeliæ in Gellium, expoſtulationes cũ abſente Pompeio. cauſa ſero perorata, ſententias ſe rogaturum negauit, ne quod onus ſimultatis nobis imponeret: ex ſuperiorum temporum conuicijs, & ex præſenti ſilentio, quid ſenatus ſentiret, ſe intelligere dixit. Milo cœpit dimittere. tum Marcellinus, Noli, inquit, ex taciturnitate noſtra Lupe, quid aut probemus hoc tempore, aut improbemus, iudicare. ego, quod ad me attinet, itemq; arbitror cæteros, idcirco taceo, quòd non exiſtimo, cum Pompeius abſit, cauſam agri Campani agi conuenire. tum ille ſe ſenatum negauit tenere. Racilius

ſurrexit, & de iudicijs referre cœpit: Marcellinum quidem primum rogauit. is cum grauiter de Clodianis incendijs, trucidationibus, lapidationibus queſtus eſſet, ſententiam dixit, ut ipſe iudices per prætorem urbanū ſortiretur: iudicum ſortitione facta, comitia haberentur: qui iudicia impediuiſſet, eum contra remp. eſſe facturum. approbata ualde ſententia, C. Cato contra dixit, & Caſſius, maxima acclamatione ſenatus, cum comitia iudicijs anteferret. Philippus aſſenſit Lentulo. poſtea Racilius de priuatis me primum ſentētiam rogauit. multa feci uerba de toto furore, latrocinioq́; P. Clodij: eum tanquam reum accuſaui multis, & ſecundis admurmurationibus cuncti ſenatus. orationem meam collaudauit ſatis multis uerbis, non mehercule indiſerte, Seuerus Antiſtius, isq́; iudiciorum cauſam ſuſcepit, antiquiſſimamq́; ſe habiturum dixit. ibatur in eam ſententiam. tum Clodius rogatus, diem dicendo eximere cœpit. furebat, à Racilio ſe contumaciter, urbaneq́; uexatum. deinde eius operæ repente à Græcoſtaſi, et gradibus clamorem ſatis magnum ſuſtulerunt, opinor in Q. Sextilium, et amicos Milonis incitatæ. eo metu iniecto, repente, magna querimonia omnium, diſceſſimus. Habes acta unius diei. reliqua, ut arbitror, in menſem Ianuarium reijcientur. De tribunis pl. longe optimum Racilium habemus. uidetur etiam Antiſtius amicus nobis fore. nam Plancius noſter totus eſt. Fac, ſi me amas, ut conſiderate, diligenterq́; nauiges de menſe Decembri. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

NON occupatione, qua eram ſane impeditus, ſed paruula lippitudine adductus ſum, ut dictarem hanc epiſtolam, & non, ut ſoleo, ad te ipſe ſcriberem. Et primum me tibi excuſo in eo ipſo, in quo te accuſo. me enim adhuc nemo rogauit, num quid in Sardiniam uellem: te puto ſæpe habere, qui, num quid Romam uelis, quærant. Quod ad me de Lentuli, & Sexti nomine ſcripſiſti; locutus ſum cum Cincio. quo modo res ſe habet, non eſt facillima. ſed habet profecto quiddam Sardinia appoſitum ad recordationem præteritæ memoriæ. nam, ut ille Gracchus augur, poſteaquam in iſtam prouinciã uenit, recordatus eſt, quid ſibi in campo Martio, comitia conſulum habenti, contra auſpicia accidiſſet; ſic tu mihi uideris in Sardinia de forma Minuciana, & de nominibus Pomponianis in otio recogitaſſe. ſed ego adhuc emi nihil. Culeonis auctio facta eſt. Tuſculano emptor nemo fuit. ſi conditio ualde bona fuerit, fortaſſe non omittam. De ædificatione tua, Cyrum urgere non ceſſo: ſpero eum in officio fore: ſed omnia ſunt tardiora propter furioſæ ædilitatis expectationem: nam comitia ſine mora futura uidētur: edicta ſunt ad XI. cal. Febr. te tamen ſolicitum eſſe nolo: omne genus à nobis cautionis adhibebitur. De rege Alexandrino, factum eſt S. C. cum multitudine reduci, periculoſum reip. uideri. reliqua cum eſſet in ſenatu contentio, Lentulus'ne, an Pompeius reduceret, obtinere cauſam Lentulus uidebatur. in ea re nos & officio erga Lentulum mirifice, & uoluntati Pompeij præclare ſatisfecimus. ſed per

obtrectatores Lentuli res calumnia extracta eſt. conſe cuti ſunt dies comitiales, per quos ſenatus haberi non po terat. quid futurum ſit latrocinio tribunorum, non di- uino: ſed tamẽ ſuſpicor per uim rogationem Caninium perlaturum. in ea re Pompeius quid uelit, non diſpi- cio: familiares eius quid cupiant, omnes uident. credi- tores uero regis aperte pecunias ſuppeditant contra Len tulum. ſine dubio res à Lentulo remota uidetur eſſe, cum magno meo dolore: quanquam multa fecit, qua- re, ſi fas eſſet, iure ei ſuccenſere poſſemus. Tu, ſi ita expedit, uelim, quamprimum bona, & certa tempeſta- te conſcendas, ad meq́; uenias. innumerabiles enim res ſunt, in quibus te quotidie in omni genere deſiderem. Tui, noſtriq́; ualent. Vale. XIIII. cal. Febr.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SCRIPSI *ad te antea ſuperiora. nunc cognoſce, poſtea quæ ſint acta. A cal. Febr. legationes in idus re- ijciebantur. eo die res confecta non eſt. ad IIII. non. Milo affuit: ei Pompeius aduocatus uenit. dixit Mar- cellus à me rogatus. honeſte diſceſſimus. producta dies eſt in VIII. id. interim, reiectis legationibus in idus, referebatur de prouincijs quæſtorum, & de ornandis prætoribus. ſed res, multis querelis de rep. interponen- dis, nulla trãſacta eſt. Cato legem promulgauit de im perio Lentulo abrogando. ueſtitum filius mutauit. ad VIII. id. Milo affuit: dixit Pompeius, ſiue uoluit: nam, ut ſurrexit, operæ Clodianæ clamorem ſuſtule- runt; idq́; ei perpetua oratione contigit, non modo ut acclamatione, ſed ut conuicio, & maledictis impedi-*

retur.

retur. qui ut perorauit, (nam in eo ſane fortis fuit; non eſt deterritus; dixit omnia, atque interdum etiam ſilentio, cum auctoritate peregerat) ſed ut perorauit, ſurrexit Clodius. ei tantus clamor à noſtris, (placuerat enim referre gratiam) ut neque mente, neque lingua, neque ore conſiſteret. ea res acta eſt, cum hora VI. uix Pompeius peroraſſet, uſque ad horam VIII. cum omnia maledicta, uerſus etiam obſcœniſſimi in Clodium, & Clodiam dicerentur. ille furens, & exanguis interrogabat ſuos in clamore ipſo, quis eſſet, qui plebem fame necaret? reſpondebant operæ, Pompeius: quis Alexandriam ire cuperet? reſpondebant, Pompeius: quem ire uellent? reſpondebant, Craſſum. is aderat tum, Miloni animo non amico. hora fere IX, quaſi ſigno dato, Clodiani noſtros conſputare cœperunt. exarſit dolor. urgere illi, ut loco nos mouerent. factus eſt à noſtris impetus; fuga operarum. eiectus de Roſtris Clodius: ac nos quoque tum fugimus, ne quid in turba. ſenatus uocatus in curiam. Pompeius domum. neque ego tamen in ſenatum; ne aut de tantis rebus tacerem, aut in Pompeio defendendo (nam is carpebatur à Bibulo, Curione, Fauonio, Seruilio filio) animos bonorum offenderem. res in poſterum dilata eſt. Clodius in Quirinalia produxit diem ad VII. id. ſenatus ad Apollinis fuit, ut Pompeius adeſſet. acta res eſt grauiter à Pompeio. eo die nihil perfectum eſt. ad VI. id. ad Apollinis S.C. factum eſt, ea, quæ facta eſſent ad VIII. idus, contra remp. eſſe facta. eo die Cato eſt uehementer in Pompeium inuectus, & eum oratione perpetua tanquã reum accuſauit: de me mul-

RR

ta, me inuito, cum mea ſumma laude dixit, cum illius in me perfidiam increparet. auditus eſt magno ſilentio maleuolorum. reſpondit ei uehementer Pompeius, Craſſumq́; deſcripſit; dixitq́; aperte, ſe munitiorem ad cuſtodiendam uitam ſuam fore, quàm Africanus fuiſſet, qué C. Carbo interemiſſet. itaque magnæ mihi res iam moueri uidebantur. nam Pompeius hæc intelligit, nobiſcumq́; communicat, inſidias uitæ ſuæ fieri, Catonem à Craſſo ſuſtentari, Clodio pecuniam ſuppeditari; utrũque & ab eo, & à Curione, Bibulo, cæteriſq́; ſuis obtrectatoribus confirmari; uehementer eſſe prouidendum, ne opprimatur, concionario illo populo à ſe prope alienato, nobilitate inimica, non æquo ſenatu, iuuentute improba. itaque ſe comparat; homines ex agris accerſit. operas autem ſuas Clodius confirmat. manus ad Quirinalia paratur. in eo multo ſumus ſuperiores ipſius copijs. ſed magna manus ex Piceno, & Gallia expectatur, ut etiam Catonis rogationibus de Milone, & Lentulo reſiſtamus. Ad IIII. id. Sextius ab indice Cn. Nerio Pupinia de ambitu eſt poſtulatus, et eodem die à quodam M. Tullio de ui. is erat æger. domum, ut debuimus, ad eum ſtatim uenimus, eiq́; nos totos tradidimus: idq́; fecimus præter hominum opinionem, qui nos ei iure ſuccenſere putabant: ut humaniſſimi, gratiſſimiq́; et ipſi, & omnibus uideremur: itaq́; faciemus. ſed idem Nerius index edidit ad allegatos Cn. Lentulum Vatiam, et C. Cornelium. eodem die S.C. factum eſt, ut ſodalitates, decuriatiq́; diſcederent, lexq́; de ijs ferretur, ut, quia nõ diſceſſiſſent, ea pœna, quæ eſt de ui, tenerentur. Ad IIII. Id dixi pro Beſtia de ambitu, apud Prætorem

Cn. Domitium in foro medio, maximo conuentu: inci-diq; in eum locum in dicendo, cum Sextius, multis in tẽplo Caſtoris uulneribus acceptis, ſubſidio Beſtiæ ſeruatus eſſet. hic προοικονομησάμην *quiddam* εὐκαίρως *de ijs, quæ in Sextium apparabantur crimina; & eũ ornaui ueris laudibus, magno aſſenſu omnium. res homini fuit uehementer grata. quæ tibi eo ſcribo, quòd me de retinenda Sextij gratia literis monuiſti. Pridie id. hæc ſcripſi ante lucem. eo die apud Pomponium in eius nuptijs erã cœnaturus. cætera ſunt in rebus noſtris, cuiuſmodi tu mihi fere diffidenti prædicabas, plena dignitatis, et gratiæ: quæ quidem tua mi frater prudentia, patientia, uirtute, pietate, ſuauitate etiã, tibi, mihiq; ſunt reſtituta. Domus tibi ad lucum Piſonis Liciniana conducta eſt. ſed, ut ſpero, paucis menſibus poſt cal. Quint. in tuam cõmigrabis. tuam in Carinis mundi habitatores Camiæ conduxerunt. A te poſt illam Olbienſem epiſtolam nullas literas accepi. quid agas, & ut te oblectes, ſcire cupio, maximeq; te ipſum uidere quamprimum. Cura mi frater, ut ualeas: &, quanquam eſt hiems, tamen Sardiniam iſtam eſſe cogites.* XV. *cal. Mart.*

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SEXTIVS *noſter abſolutus eſt* III. *id. Mart. et, quod uehementer interfuit reip. nullam uideri in eiuſmodi cauſa diſſenſionem eſſe, omnibus ſententijs abſolutus eſt. illud, quod tibi ſæpe curæ eſſe intellexerã, ne cui iniquo relinqueremus uituperandi locũ, qui nos ingratos eſſe diceret, niſi illius peruerſitatem quibuſdã in rebus quamhumaniſſime ferremus, ſcito hoc nos in eo iu-*

dicio conſecutos eſſe, ut omniũ gratiſſimi iudicaremur: nam in defendendo moroſo homine cumulatiſſime ſatisfecimus, &, id quod ille maxime cupiebat, Vatinium, à quo palam oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, dijs, hominibusq; plaudentibus. quin etiam Paullus noſter, cum teſtis productus eſſet in Sextium, confirmauit, ſe nomen Vatinij delaturum, ſi Macer Licinius cunctaretur: & Macer à Sextij ſubſellijs ſurrexit, ac ſe illi non defuturum affirmauit. quid quæris? homo petulans & audax Vatinius ualde perturbatus, debilitatusq; diſceſſit. Quintus tuus, puer optimus, eruditur egregie. hoc nunc magis animaduerto, quòd Tyrannio docet apud me. Domus utriuſque noſtrum ædificatur ſtrenue. redemptori tuo dimidium pecuniæ curaui. ſpero nos ante hiemem contubernaleis fore. De noſtra Tullia, tui mehercule amãtiſſima, ſpero cũ Craſſipede nos cõfeciſſe. dies erant duo, qui poſt Latinas habẽtur religioſi. cæteroqui cõfectum erat. Latiar erat exiturus.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

DEDERAM ad te literas antea, quibus erat ſcriptũ, Tulliam noſtrã Craſſipedi pridie non. Apr. eſſe deſpõſatã: cæteraq; de re publica, et priuata perſcripſerã. poſtea ſunt hæc acta. nonis Apr. S.C. Pompeio pecunia decreta in rem frumentariam ad HS MCCCC. ſed eodem die uehementer actum de agro Campano, clamore ſenatus prope concionali. acriorẽ cauſam inopia pecuniæ faciebat, & annonæ caritas. non prætermittam ne illud quidem. M. Furium Flaccum, equitem Romanum, hominem nequam, Capitolini, & Mercu-

riales de collegio eiecerunt, præſentem, ad pedes uniuſcuiuſque iacentem. Ad VIII. id. Aprilis ſponſalia Craſſipedi præbui. huic conuiuio puer optimus Quintus tuus, meusq;, quòd perleuiter commotus fuerat, defuit. Ad VI. id. Apr. ueni ad Quintum, eumq; uidi plane integrum: multumq; is mecum ſermonem habuit, et perhumanum de diſcordijs mulierum noſtrarũ. quid quæris? nihil feſtiuius. Pomponia autem etiam de te queſta eſt. ſed hæc coram agemus. A puero ut diſceſſi, in aream tuam ueni. res agebatur multis ſtructoribus. Longilium redemptorem cohortatus ſum. fidem mihi faciebat, ſe uelle nobis placere. domus erit egregia: magis enim cerni iam poterat, quàm quantũ ex forma iudicabamus. itemq; noſtra celeriter ædificabatur. eo die cenaui apud Craſſipedem. cenatus, in hortos ad Pompeiũ lectica latus ſum. Lucceium conuenire non potueram, quòd abfuerat. uidere autẽ uolebam, quòd erã poſtridie Roma exiturus, et quòd ille in Sardiniam iter habebat. hominem conueni; et ab eo petiui, ut quamprimũ te nobis redderet. ſtatim, dixit. erat autem iturus, ut aiebat, ad III. id. Apr. ut aut Labrone, aut Piſis conſcenderet. tu mi frater, ſimul ac ille uenerit, primam nauigationem, dummodo idonea tempeſtas ſit, ne omiſeris. ἀμφιλαφίαν autẽ illã, quam tu ſoles dicere, bono modo deſidero, ſic prorſus, ut aduenientem excipiam libenter, latentem etiam nunc non excitem. Tribus locis ædifico: reliqua recõcinno: uiuo paulo liberalius, quàm ſolebam. opus erat, ſi te haberem, pauliſper fabris locum dare. ſed & hæc, ut ſpero, breui inter nos communicabimus. Res autem Romanæ ſic ſe habent. Conſul eſt

egregius Lentulus, non impediente collega, ſic inquam bonus, ut meliorem nō uiderim. dies comitiales exemit omneis: nam etiā Latinæ inſtaurantur: nec tamen de- erant ſupplicationes. ſic legibus pernicioſiſſimis obſiſti- tur, maxime Catonis. cui tamen egregie impoſuit Milo noſter. nam ille uindex gladiatorum, & beſtiariorum emerat de Coſconio, et Pomponio beſtiarios; nec ſine his armatis unquam in publico fuerat: hos alere non pote rat, itaque uix tenebat. ſenſit Milo: dedit cuidam non familiari negotiū, qui ſine ſuſpicione emeret eam fami- liam à Catone. quæ ſimul atque abducta eſt; Racilius, qui unus eſt hoc tēpore tribunus pl. rem patefecit, eoſq; homines ſibi emptos eſſe dixit, (ſic enim placuerat) & tabulam proſcripſit, ſe familiam Catonianam uenditu- rum. in eam tabulam magni riſus conſequebantur. nunc igitur Catonem Lentulus à legibus remouit, & eos, qui de Cæſare monſtra promulgarunt, quibus inter- cederet nemo. nam quod de Pompeio Caninius agit, ſa- nequam refrixit: neque enim res probatur, & Pompe- ius noſter in amicitia P. Lentuli uituperatur. et hercule non eſt idem: nam apud illam perditiſſimā, atque infi mam fæcem populi propter Milonem ſuboffendit: et bo ni multa ab eo deſiderant, multa reprehendunt. Mar- cellinus autē hoc uno mihi quidem non ſatisfacit, quòd eū nimis aſpere tractat. quanquam id ſenatu non inui to facit. quo ego me libentius à curia, et ab omni parte reip. ſubtraho. in iudicijs ij ſumus, qui fuimus. domus celebratur, ita, ut cum maxime. unū accidit impruden tia Milonis incommode, de Sex. Cœlio: quem neque hoc tempore, neque ab imbecillis accuſatoribus mihi placuit

accuſari. ei tres ſententiæ teterrimæ in conſilio defue-runt. itaque hominem populus reuocat: et retrahatur, neceſſe eſt: non enim ferunt homines; & quia, cum apud ſuos diceret, pene damnatus eſt, uident damnatũ. ea ipſa in re Pompeij offenſio nobis obſtitit: ſenatorum enim urna copioſe abſtulit, equitum adæquauit, tribu-ni ærarij condemnarunt. ſed hoc incommodum conſolan tur quotidianæ damnationes inimicorum; in quibus me perlubente Seruius alliſus eſt, cæteri conciduntur. Cato concionatus eſt, comitia haberi non ſiturum, ſi ſibi cum populo dies agendi eſſent exempti. & Appius à Cæſare non dum redierat. Tuas mirifice literas expecto. atque adhuc clauſum mare ſcio fuiſſe: ſed quoſdam ueniſſe tamen Olbia dicebant, qui te unice laudarent, pluri-miq; in prouincia fieri dicerent. ijdem aiebant, nuncia-re, te prima nauigatione tranſmiſſurum. id cupio: & quanquam te ipſum ſcilicet maxime, tamen etiam lite-ras tuas expecto. Mi frater uale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AD II. id. Apr. ante lucem hanc epiſtolam di-ctaueram, ſcripſeramq; in itinere, ut eo die apud T. Ti tium in Anagnino manerem. poſtridie autem in Late-rio cogitabam; inde, cum in Arpinati quinque dies fuiſ ſem, ire in Pompeianum, rediens aſpicere Cumanũ; ut, quoniam in nonas Mai. Miloni dies prodita eſt, prid. non. Romæ eſſem, teq; mi cariſſime, & ſuauiſſime fra ter ad eam diem, ut ſperabam, uiderem. ædificationem Arcani ad tuum aduentum ſuſtentari placebat. fac mi frater ut ualeas, quamprimumq; uenias. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

O' LITERAS mihi tuas iucundiſſimas, expectatas, ac primo quidem cum deſiderio, nũc uero etiam cũ timore. atque has ſcito literas me ſolas accepiſſe poſt illas, quas tuus nauta attulit, Olbia datas. ſed cætera, ut ſcribis, præſenti ſermoni reſeruentur. hoc tamen non queo differre. Idibus Mai. ſenatus frequens diuinus fuit in ſupplicatione Gabinio deneganda. adiurat Porcilius hoc nemini accidiſſe. foris ualde plauditur. mihi cum ſua ſponte iucundum, tũ iucundius, quòd me abſente, (eſt enim εἰλικρινὲς iudicium) ſine oppugnatione, ſine gratia noſtra. eram Antij. Quod idibus, & poſtridie, fuerat dictum, de agro Campano actum iri, non eſt actum. in hac cauſa mihi aqua hæret. ſed plura, quàm conſtitueram: coram enim. Vale mi optime, ac optatiſſime frater, & aduola. idem te noſtri rogant pueri. illud ſcilicet: cenabis, cum ueneris. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

PLACITVRVM tibi eſſe librũ meum ſuſpicabar: tam ualde placuiſſe, quàm ſcribis, ualde gaudeo. quod me admones de non curantia, ſuadesq;, ut meminerim Iouis orationem, quæ eſt in extremo illo libro: ego uero memini, et illa omnia mihi magis ſcripſi, quàm cæteris. ſed tamen poſtridie, quàm tu es profectus, multa nocte cum Vibullio ueni ad Pompeium: cumq; ego egiſſem de iſtis operibus, atque inſcriptionibus, perbenigne mihi reſpondit, magnam ſpem attulit, cum Craſſo ſe dixit loqui uelle, mihiq;, ut idem facerẽ, ſuaſit. Craſſum

conſulē ex ſenatu domum reduxi. ſuſcepit rem, dixitq́; eſſe, quòd Clodius hoc tēpore cuperet per ſe, & per Pompeium conſequi: putare ſe, ſi ego eum non impedirem, poſſe me adipiſci ſine contentione, quod uellem. totū ei negotium permiſi, meq́; in eius poteſtate dixi fore. interfuit huic ſermoni P. Craſſus, adoleſcens noſtri, ut ſcis, ſtudioſiſſimus. illud autē, quod cupit Clodius, eſt legatio aliqua, ſi minus per ſenatum, per populum, libera, aut Bizantium, aut Brogitarum, aut utrunque. plena res nūmorum. quod ego non nimium laboro, etiam ſi minus aſſequor quod uolo. Pompeius tamen cum Craſſo locutus eſt. uidentur negotium ſuſcepiſſe. ſi perficiūt, optime: ſin minus, ad noſtrum Iouem reuertamur. Ad III. id. Mai. S. C. factum eſt de ambitu in Afranij ſententiam; quam ego dixeram, cum tu adeſſes: ſed, magno cum gemitu ſenatus, conſules non ſunt perſecuti eorum ſententias, qui, Afranio cum eſſent aſſenſi, addiderunt, ut prætores ita crearentur, ut dies LX. priuati eſſent. eo die Catonem plane repudiarunt. quid multa? tenent omnia, idq́; ita omnes intelligere uolunt. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

TV METVIS, ne me interpelles? primum, ſi in iſto eſſem, tu ſcis quid ſit interpellare. an te Ateius? mehercule mihi docere uidebaris iſtius generis humanitatē: qua quidem nihil utor abs te. tu uero ut me et appelles, et interpelles, & obloquare, & colloquare, uelim: quid enim mihi ſuauius? non mehercule quiſquam μουσοπάταγος libentius ſua recentia poemata legit, quam

ego te audio quacunque de re, publica, priuata, ruſtica, urbana. ſed mea factum eſt inuiſa uerecundia, ut te proficiſcens non tollerem. oppoſuiſti ſemel αὐθέκαστον cauſam Ciceronis noſtri ualetudinem: conticui. iterum Cicerones: quieui. nunc mihi iucūditatis plena epiſtola hoc aſperſit moleſtiæ, quòd uideris, ne mihi moleſtus eſſes, ueritus eſſe, atque etiam nunc uereri. litigarē tecum, ſi fas eſſet. ſed mehercule iſtuc ſi unquam ſuſpicatus ero, nihil dicam aliud, niſi uerebor, ne quando ego tibi, cū ſum una, moleſtus ſim. uideo te ingemuiſſe. ſic fit. εἰδ' αὖ, αὖα ἔζησας: nūquam enim dicam, ἐᾶ πάσας. Marium autem noſtrum in lecticam mehercule coniecisſem, non illam regis Ptolemæi Anitianum: memini enim, cum hominem portarem ad Baias Neapoli octophoro Anitiano, machærophoris centum ſequentibus, miros riſus nos edere, cum ille ignarus ſui comitatus, repente aperuit lecticam, & pene ille timore, ego riſu corrui. tunc, ut dico, certe ſuſtuliſſem, ut aliquando ſubtilitatem ueteris urbanitatis, & humaniſſimi ſermonis attingerem. ſed hominem infirmum in uillam apertam, ac ne rudem quidem etiam nunc, inuitare nolui. hoc uero mihi peculiare fuerit, hic etiam iſto frui. nam illorum prædiorum ſcito mihi uicinum Marium lumen eſſe. apud Anitium, uidebimus, ut paratum ſit: nos enim ita philologi ſumus, ut uel cum fabris habitare poſſimus. habemus hanc philoſophiam, non ab Hymetto, ſed ab area Syra. Marius & ualetudine eſt, & natura imbecillior. De interpellatione, tantum ſumam à uobis temporis ad ſcribendum, quantum dabitis: utinā nihil detis, ut potius ueſtra iniuria, quàm ignauia mea

ceſſem. De rep. nimium te laborare doleo, & meliorem ciuem eſſe, quàm Philoctetem, qui, accepta iniuria, illa ſpectacula quærebat, quæ tibi acerba eſſe uideo. amabo te, aduola. conſolabor te, & omnem abſtergebo dolorem. & adduc, ſi me amas, Marium: ſed approperate. hortus domi eſt. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EPISTOLAM hanc conuicio efflagitarunt codicilli tui. nã res quidem ipſa, & is dies, quo tu es profectus, nihil mihi ad ſcribendum argumenti ſane dabat. ſed quemadmodum, corã cum ſumus, ſermo nobis deeſſe non ſolet: ſic epiſtolæ noſtræ debent interdũ hallucinari. Tenediorum igitur libertas ſecuri Tenedia præciſa eſt, cum eos, præter me, & Bibulum, & Calidium, & Fauonium, nemo defenderet. De te magis ab Sipylo mentio eſt honorifica facta, cum te unum dicerent poſtulationi L. Sextij Panſæ reſtitiſſe. reliquis diebus, ſi quid erit quod te ſcire opus ſit, aut etiam ſi nihil erit, tamen ſcribam quotidie aliquid. Prid. id. neque tibi, neque Pomponio deero. Lucretij poemata, ut ſcribis, non ita ſunt multis luminibus ingenij, multæ tamen artis. ſed cum ueneris, uirum te putabo, ſi Salluſtij Empedoclea legeris, hominem non putabo. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

GAVDEO tibi iucũdas eſſe meas literas. nec tamẽ habuiſſem ſcribendi nunc quidem ullum argumentũ, niſi tuas accepiſſem. nam prid. id. cum Appius ſenatum infrequentem coegiſſet, tãtum fuit frigus, ut po-

puli conuicio coactus ſit nos dimittere. De Comageno rege quòd rem diſcuſſeram, mirifice mihi & per ſe, & per Pomponium blanditur Appius: uidet enim, hoc genere dicendi ſi utar in cæteris, Februarium ſterilem futurum: eumq; luſi iocoſe ſatis: neque ſolum illud extorſi oppidulum, quod erat poſitum in Euphrate, et Zeugmate; ſed præterea togam ſum eius prætextam, quam erat adeptus Cæſare conſule, magno hominum riſu cauillatus. quòd nolit inquam renouare honores eoſdem, quo minus togam prætextam quotannis interpellet, decernendum nihil cenſeo. uos autem homines nobiles, qui Buſrenum prætextatū non ferebatis, Comagenum feretis? genus uides, & locum iocandi. multa dixi in ignobilem regem, quibus totus eſt exploſus. quo genere cōmotus, ut dixi, Appius, totum me amplexatur: nihil eſt enim facilius, quàm reliqua diſcutere. ſed non faciam, ut illum offendam; ne imploret fidem Iouis hoſpitalis, Graios omneis conuocet, per quos mecum in gratiā rediјt. Theopompo ſatisfaciemus. De Cæſare, fugerat me ad te ſcribere. uideo enim, quas tu literas expectaris. ſed ille ſcripſit ad Balbum, faſciculum illum epiſtolarum, in quo fuerat & mea, & Balbi, totum ſibi aqua madidum redditum eſſe, ut ne illud quidem ſciat, meam fuiſſe aliquam epiſtolam. ſed ex Balbi epiſtola pauca uerba intellexerat, ad quæ reſcripſit his uerbis. De Cicerone uideo te quiddā ſcripſiſſe, quod ego non intellexi: quantum autem coniectura conſequebar, id erat huiuſmodi, ut magis optandum, quàm ſperandū putarem. Itaque poſtea miſi eodem illo exemplo literas. iocum autem illius de ſua egeſtate ne ſis aſpernatus. ad

quem ego reſcripſi, nihil eſſe, quod poſthac arcæ noſtræ fiducia conturbaret: luſiq; in eo genere & familiariter, & cum dignitate. amor autem eius erga nos perfertur omnium nuncijs ſingularis. & literæ quidem ad id, quod expectas, fere cum tuo reditu iungentur. reliqua ſingulorum dierum ſcribemus ad te, ſi modo tabellarios tu præbebis. quanquam eiuſmodi frigus impendebat, ut ſummum periculum eſſet, ne Appio ſuæ ædes urerentur. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

RISI *niuem atram: teq; hilari animo eſſe, & prompto ad iocandum, ualde me iuuat. De Pompeio, aſſentior tibi, uel tu potius mihi: nam, ut ſcis, iampridem iſtum canto Cæſarem. mihi crede, in ſinu eſt, neque ego diſcingor. Cognoſce nunc idus. Decimus erat Cœlio dies. Domitius ad numerum iudices non habuit. uereor, ne homo teter, & ferus Pola Seruius ad accuſationem ueniat: nam noſter Cœlius ualde oppugnatur à gēte Clodia. certi nihil eſt adhuc: ſed ueremur. eodē igitur die Tyrijs eſt ſenatus datus frequens. frequentes contra Syriaci publicani. uehementer uexatus Gabinius: exagitati tamen à Domitio publicani, quòd eum eſſent cum equis proſecuti. noſter Lamia paulo ferocius, cum Domitius dixiſſet, Veſtra culpa hæc acciderunt equites Romani; diſſolute enim iudicatis: Nos iudicamus, uos laudatis, inquit. actum eſt eo die nihil. nox diremit. Comitialibus diebus, qui Quirinalia ſequūtur, Appius interpretatur, non impediri ſe lege Puppia, quo minus habeat ſenatum: & quod Gabinia ſanctum ſit,*

etiam cogi, ex cal. Febr. uſque ad cal. Mart. legatis ſenatum quotidie dari. ita putantur detrudi comitia in menſem Martium. ſed tamen his comitialibus tribuni pl. de Gabinio ſe acturos eſſe dicunt. Omnia colligo, ut noui ſcribam aliquid ad te: ſed, ut uides, res me ipſa deficit. itaque ad Calliſthenem, & Philiſtum redeo: in quibus te uideo uolutatum. Calliſthenis quidem uulgare, & notū negotium, quemadmodum Græci aliquot locuti ſunt. Siculus ille capitalis, creber, acutus, breuis, pene puſillus Thucydides. ſed, utros eius habueris libros, (duo enim ſunt corpora) an utroſque, neſcio, me magis de Dionyſio delectat: ipſe eſt enim ueterator magnus, & perfamiliaris Philiſto. ſed quod adſcribis, aggrediaris'ne ad hiſtoriam: me auctore potes. & quoniam tabellarios ſum miniſtras, hodierni diei res geſtas Lupercalibus habebis. oblecta te cum Cicerone noſtro quambelliſſime.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

DVAS adhuc à te accepi epiſtolas, quarum alteram in ipſo diſceſſu noſtro, alteram Arimino datam. plures, quas ſcribis te dediſſe, nō acceperam. Ego me in Cumano, & Pompeiano, præter quàm quòd ſine te, cæterū ſatis cōmode oblectabam: & eram in eiſdem locis uſque ad cal. Iun. futurus. ſcribebam illa, quæ dixeram, πολιτικὰ, ſpiſſum ſane opus, & operoſum: ſed, ſi ex ſententia ſucceſſerit, bene erit opera poſita: ſin minus, in illud ipſum mare deijciemus, quod ſcribentes ſpectabamus: aggrediemur alia; quoniā quieſcere nō poſſumus. Tua mandata perſequar diligenter, & adiungendis hominibus, & quibuſdam non alienandis. maxime ue-

ro mihi curæ erit, ut Ciceronem tuum, noſtrumq; uideā ſcilicet quotidie, ſed inſpiciam, quid diſcat, quamſæpiſſi me: & , niſi ille contemnat, etiam magiſtrum me ei profitebor. cuius rei nonnullam cōſuetudinem nactus ſum in hoc horum dierum otio, Cicerone noſtro minore perdocendo. Tu, quemadmodum ſcribis, quod, etiam ſi non ſcriberes, facere te diligentiſſime tamen ſciebam, facies, ſcilicet ut mea mandata digeras, perſequare, conficias. ego, cum Romam uenero, nullum prætermittam Cæſaris tabellarium, cui literas ad te non dem. his diebus (ignoſces) cui darem, fuit nemo ante hunc M. Orfium, equitem Romanum, noſtrum, & pernecessariū, & quòd eſt ex municipio Atellano, quod ſcis eſſe in fide noſtra. itaque eum tibi commendo in maiorem modum, hominem domi ſplendidum, gratioſum etiam extra domum: quem, fac, ut tua liberalitate tibi obliges. eſt tribunus mil. in exercitu ueſtro. gratum hominem, obſeruantemq; cognoſces. Trebatium ut ualde ames, uehementer te rogo. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AD IIII. non. Iun. quo die Romā ueni, accepi tuas literas datas Placentiæ, deinde alteras poſtridie datas Blādenonæ, cum Cæſaris literis, refertis omni officio, diligentia, ſuauitate. Sunt iſta quidē magna, uel potius maxima: habent enim uim magnam ad gloriam, & ad ſummā dignitatem: ſed mihi crede, quem noſti, quod in iſtis rebus ego plurimi æſtimo, id iam habeo, te ſcilicet primum tam inſeruientem communi dignitati, deinde Cæſaris tantum in me amorem: quem omnibus iſt ho-

noribus, quos me à ſe expectare uult, antepono. literæ uero eius una datæ cum tuis, quarũ initium eſt, quàm ſuauis ei tuus aduentus fuerit, & recordatio ueteris amoris; deinde ſe effecturum, ut ego in medio dolore, ac deſiderio tui, te, cũ à me abeſſes, potiſſimum ſecum eſſe lætarer; incredibiliter delectarunt. quare facis tu quidem fraterne, quòd me hortaris, ſed mehercule currentem nunc quidẽ, ut omnia mea ſtudia in iſtum unũ conferam. ego uero ardenti quidem ſtudio. ac fortaſſe efficiam, quod ſæpe uiatoribus, cum properant, euenit, ut, ſi ſerius, quàm uoluerunt, forte ſurrexerint, properando etiam citius, quàm ſi de multa nocte uigilaſſent, perueniant quò uelint. ſic ego, quoniam in iſto homine colendo tam indormiui diu, te mehercule ſæpe excitante, curſu corrigam tarditatem, tum equis, tum uero, quoniam ſcribis poema ab eo noſtrum probari, quadrigis poeticis. modo mihi date Britanniam, quam pingam coloribus tuis, penicillo meo. ſed quid ago? quod mihi tẽpus, Romæ præſertim, ut iſte me rogat, manenti, uacuum oſtenditur? ſed uidero: fortaſſe enim, ut fit, uincet tuus amor omneis difficultates. Trebatium quòd ad ſe miſerim, perſalſe, & humaniter etiã gratias mihi agit: negat enim, in tanta multitudine eorũ, qui una eſſet, quenquam fuiſſe, qui uadimoniũ concipere poſſet. M. Curtio tribunatum ab eo petiui; (nam Domitius ſe derideri putaſſet, ſi eſſet à me rogatus: hoc enim eſt eius quotidianum, ſe ne tribunum mil. quidem facere: etiam in ſenatu luſit, Appium collegam propterea iſſe ad Cæſarem, ut aliquem tribunatum auferret) ſed in alterum annum. id & Curtius ita uolebat. Tu, quemadmodum

quemadmodum me cenſes oportere eſſe in rep. et in noſtris inimicitijs, ita & eſſe, et fore auricula infima ſcito molliorẽ. Res Romanæ ſic ſe habebãt. erat nõ nulla ſpes comitiorum, ſed incerta. erat aliqua ſuſpicio dictaturæ, ne ea quidẽ certa: ſummũ ociũ forenſe, ſed ſeneſcentis magis ciuitatis, quàm acquieſcentis: ſentẽtia autem noſtra in ſenatu eiuſmodi, magis ut alij nobis aſſentiãtur, quã noſmetipſi. βιχῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξοργάζεται. Calamo et atramẽto temperato, charta etiã dentata res agetur: ſcribis enim, te meas literas ſuperiores uix legere potuiſſe. in quo nihil eorũ mi frater fuit, quæ putas: neque enim occupatus erã, neque perturbatus, neque iratus alicui. ſed hoc facio ſemper, ut, quicunque calamus in manus meas uenerit, eo ſic utar, tanquã bono. Verũ attende nunc mi optime, et ſuauiſſime frater, ad ea dum reſcribo, quæ tu in hac eadem breui epiſtola πραγματικῶς ualde ſcripſiſti. de quo petis, ut ad te, nihil occultans, nihil diſſimulãs, nihil tibi indulgẽs, germane, fraterneq; reſcribã, id eſt utrum uoles, ut dixerimus, ad expediẽdũ te; ſi cauſa ſit, cõmorere. ſi mi Quinte parua aliqua res eſſet, in qua ſciſcitarere, quid uellẽ: tamẽ, cum tibi permiſſurus eſſem, ut faceres, quod uelles, ego, ipſe quid uellẽ, oſtenderẽ. in hac uero re hoc profecto quæris, cuiuſmodi illũ annũ, qui ſequitur, expectẽ. plane aut tranquillum nobis, aut certe munitiſſimum: quod quotidie domus, quod forũ, quod theatri ſignificationes declarãt: neque laborãt, quòd mea conſciẽtia copiarũ noſtrarũ, quòd Cæſaris, quòd Põpeij gratiã tenemus. hæc me, ut confidã, faciũt. ſin aliquis erumpet amẽtis hominis furor, omnia ſunt ad eum frangendũ ex-

expedita. hæc ita ſentio, iudico, ad te explorate ſcribo: dubitare te, nō aſſentatorie, ſed fraterne ueto. quare ſuauitatis equidem noſtræ fruēdæ cauſa cuperē te ad id tēpus uenire, quod dixeras: ſed illud malo tamen, quod putas, magis etiā illa, (etenim magni æſtimo me) ἀμφιλαφίαν illā tuā, et expectationem debitorū tuorū. illud quidem ſic habeto, nihil nobis expeditis, ſi ualebimus, fore fortunatius. parua ſunt, quæ deſunt, quo noſtris quidem moribus: & ea ſunt ad explicandū expeditiſſima. modo ualeamus. Ambitus redit immanis: nūquam fuit * par. Idibus Quint. fœnus fuit Z Z ex Z coitione Memmij, quā cū Domitio habuit. Scaurus unū uincere. Meſſala flaccet. nō dico ὑπὲρβολάσ. uel HS cēties cōſtituūt in prærogatiua pronūciare: res ardet inuidia. Tribunicij candidati compromiſerunt, HS quingenis in ſingulos apud M. Catonē depoſitis, petere eius arbitratu, ut, qui contra feciſſet, ab eo condemnaretur. quæ quidē comitia gratuita ſi fuerint, ut putatur, plus unus Cato fuerit, quā oēs leges, omneſq; iudices. Cū à me literas librarij manu acceperis, ne paulū otij me habuiſſe iudicato; cum autē mea, nullū: ſic enim habeto, nūquā me à cauſis, et iudicijs diſtrictiorē fuiſſe, atque id anni tēpore grauiſſimo, et caloribus maximis. ſed hæc, quoniā tu ita præſcribis, ferēda ſunt: neque cōmittendū, ut aut ſpei, aut cogitationi ueſtre ego uidear defuiſſe: præſertim cū, tāetſi id difficilius fuerit, tamen ex hoc labore magnā gratiā, magnáq; dignitatē ſim collecturus. itaq; ut tibi placet, damus operā, ne cuius animū offēdamus, atque ut ēt ab ijs ipſis, qui nos cū Cæſare tā coniūctos dolēt, diligamur, ab æquis uero, aut etiā à propēſis in hāc partem uehemen-

ter excolamur, et amemur. De ambitu cũ atrociſſime ageretur in ſenatu multos dies, quòd ita erant progreſſi candidati conſulares, ut non eſſet ferendum; in ſenatu non fui. ſtatui ad nullam medicinam reip. ſine magno præſidio accedere. quo die hæc ſcripſi, Druſus erat de præuaricatione à tribunis ærarijs abſolutus, in ſumma quatuor ſententijs, cũ ſenatores, et equites damnaſſent. ego eodem die poſt meridiem Vatiniũ aderã defenſurus. ea res facilis eſt. comitia in menſem Septembrem reiecta ſunt. Scauri iudicium ſtatim exercebitur: cui nos non deerimus. συνδείπνους σοφοκλέους, quanquam à te actam fabellam uideo eſſe feſtiue, nullo modo probaui. Venio nunc ad id, quod neſcio an primum eſſe debuerit. ò iucũdas mihi tuas de Britãnia literas. timebam Oceanum: timebam litus inſulæ. reliqua non equidem cõtemno, ſed plus habent tamen ſpei, quàm timoris, magiſq; ſum ſollicitus expectatione ea, quàm metu. te uero ὑπόθεσιν ſcribendi egregiã habere uideo. quos tu ſitus, quas naturas rerum, & locorum, quos mores, quas gẽteis, quas pugnas, quem uero ipſum imperatorem habes? ego te libenter, ut rogas, quibus rebus uis, adiuuabo, et tibi uerſus, quos rogas, γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, mittã. ſed heus tu, celari uideor à te. quo modo nam mi frater de noſtris uerſibus Cæſar? primum librum ſe legiſſe ſcripſit ad me ante, & prima ſic, ut neget ſe ne græca quidem meliora legiſſe. reliqua ad quendã locum ῥαθυμότερα: hoc enim utitur uerbo. dic mihi uerum, num aut res, aut χαρακτὴρ non delectat? nihil eſt, quod uereare: ego enim ne pilo quidem minus me amabo. hac de re φιλαλήθως, et, ut ſoles, ſcribe fraterne. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER III.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EGO ex magnis caloribus (nõ enim meminimus maiores) in Arpinati ſumma cũ amœnitate fluminis me refeci ludorũ diebus, Philotimo tribulibus commendatis. in Arcano ad IIII. id. Sept. fui. ibi Meſſidiũ cum Philoxeno, aquamq́; quã ij ducebãt non longe à uilla, belle ſane fluentẽ uidi, præſertim maxima ſiccitate: uberioremq́; aliquãto ſeſe collecturos eſſe dicebant. Apud Herũ recte erat. In Manlia nõ offendi Diphilũ Diphilo tardiorẽ: ſed tamen nihil ei reſtabat præter balnearia, et ambulationẽ, & auiarium. uilla mihi ualde placuit, propterea quòd ſummã dignitatẽ pauimentata porticus habebat: quod mihi denique apparuit, poſteaquam & ipſa tota patet, et columnæ politæ ſunt. totũ in eo eſt, quod mihi erit curæ, tectoriũ ut continuum ſit. pauimenta recte fieri uidebantur. cameras quaſdã non probaui, mutariq́; iuſſi. quo loco in porticu, te ſcribere aiunt, ut atriolũ fiat: mihi, ut eſt, magis placebat: neque enim ſatis loci eſſe uidebatur atriolo; neque fere ſolet niſi in ijs ædificijs fieri, in quibus eſt atrium maius; nec habere poterat adiuncta cubicula, & eiuſmodi membra. nunc hoc uel honeſtate teſtudinis, uel ualde boni æſtiuum locum obtinebit. tu tamen, ſi aliter ſentis, reſcribe quamprimum. in balnearijs aſſa in alterum apodyterij angulum promoui, propterea

quòd ita erant poſita, ut eorum uaporarium, ex quo ignis erumpit, eſſet ſub tectũ cubiculi. ſubgrande cubiculum autem, & hibernũ altum ualde probaui, quòd ampla erant, & loco poſita ambulationis uno latere, eo quod eſt proximum balnearijs. columnas neque rectas, neque è regione Diphilus *collocarat. eas ſcilicet demolietur; aliquando perpendiculo, & linea diſcet uti. omnino ſpero paucis menſibus opus* Diphili *perfectum fore: curat enim diligentiſſime* Cæſius, *qui tum mecum fuit. ex eo loco recta* Vitularia *uia profecti ſumus in* Fufidianum *fundum, quem tibi proximis nuncijs* Arpini *de* Fufidio HS CCCIↃↃↃ∞ *emeramus. ego locũ æſtate umbroſiorem uidi nunquam, permultis locis aquam profluentem, & eam uberem. quid quæris? iugera* L *prati* Cæſius *irrigaturum facile te arbitrabatur. equidẽ hoc, quod melius intelligo, affirmo, mirifica ſuauitate te uillam habiturum, piſcina, & ſalientibus additis, palæſtra, & ſilua uiridicata. fundum audio te hunc* Bouillianum *uelle retinere. de eo quid uideatur, ipſe cõſtitues.* Cæſius *aiebat, aqua dempta, & eius aquæ iure conſtituto, & ſeruitute fundo illi impoſita, tamen nos pretium ſeruare poſſe, ſi uendere uellemus.* Meſſidium *mecum habui. is ſe ternis nũmis in pedem tecum tranſegiſſe dicebat: ſeſe autem menſum pedibus aiebat paſſuum* CCCC∞. *mihi plus uiſum eſt. ſed præſtabo, ſumptum nuſquam melius poſſe poni.* Chilonem *arceſſeram* Venafro. *ſed eo ipſo die quatuor eius conſeruos, & diſcipulos* Venafri *cuniculus oppreſſerat. idibus* Sept. *in* Laterio *fui: uiam perſpexi: quæ mihi ita placuit, ut opus publicum uideretur eſſe, præter* CL

ter C L paſſus: ſum enim ipſe menſus ab eo ponticulo, qui eſt ad Furinæ Satricum uerſus. eo loco puluis, non glarea iniecta eſt: & mutabitur: & ea uiæ pars ualde accliuis eſt. ſed intellexi aliter duci non potuiſſe, præſertim cũ tu neque per Locuſtæ, neque Varronis uelles ducere. Veluinus ante ſuum fundum prope min uerat: Locuſta non attigerat: quem ego Romæ aggrediar, & ut arbitror, commouebo: & ſimul M. Taurum, quem tibi audio promiſiſſe, qui nũc Romæ erat, de aqua per fundum eius ducenda rogabo. Nicephorum uillicum tuum ſane probaui: quæſiuiq; ex eo, ecquid ei de illa ædificatiuncula Laterij, de qua mecum locutus es, mandauiſſes. tum is mihi reſpondit, ſe ipſum eius operis HS X M conductorem fuiſſe; ſed te poſtea multa addidiſſe ad opus, nihil ad pretium, itaq; id ſe omiſiſſe. mihi hercule ualde placet, te illa, ut conſtituebas, addere. quanquam ex uilla, quæ nunc eſt, tãquam philoſophia uidetur eſſe, quæ obiurget cæterarum uillarum inſaniam. ueruntamen illud additum delectabit. topiarium laudaui: ita omnia conueſtit edera, quà baſim uillæ, quà intercolumnia ambulationis; ut deniq; illi palliati topiariam facere uideantur, & ederam uendere. iam ἀποδυτηρίῳ nihil alſius, nihil muſcoſius. habes fere de rebus ruſticis. Vrbanam expolitionem urget ille quidem & Philotimus, & Cincius, ſed etiam ipſe crebro interuiſo, quod eſt facile factu. quam ob rem ea te cura liberatum uolo. De Cicerone, quod me ſemper rogas, ignoſco equidem tibi, ſed tu quoque mihi uelim ignoſcas: non enim concedo tibi plus ut illum ames, quàm ipſe amo. atque utinam his diebus in Arpinati, quod &

ipſe cupierat, & ego non minus, mecum fuiſſet. quod ad Pomponiam, ſi tibi uidetur, ſcribas uelim, cum aliquò exibimus, eat nobiſcum, puerumq; ducat. clamores efficiam, ſi eum mecum habuero otioſum: nam Romæ reſpirandi non eſt locus. id me ſcis antea gratis tibi eſſe pollicitum: quid nunc putas, tanta abs te mihi mercede propoſita? uenio nunc ad tuas literas: quas pluribus epiſtolis accepi, dum ſum in Arpinati: nam mihi uno die tres ſunt redditæ, & quidem, ut uidebantur, eodem abs te datæ tempore, una pluribus uerbis, in qua primum erat, quòd antiquior dies in tuis fuiſſet aſcripta literis, quàm in Cæſaris. id facit Oppius non nunquam neceſſario, ut, cum tabellarios cõſtituerit mittere, literasq; à nobis acceperit, aliqua re noua impediatur, & neceſſario ſerius, quàm conſtituerat, mittat, neque nos datis iam epiſtolis diem commutari curemus.

Scribis de Cæſaris ſummo in nos amore. hunc & tu fouebis, & nos, quibuſcunque poterimus rebus, augebimus. De Pompeio, & facio diligenter, et faciam, quod mones. Quod tibi mea permiſſio manſionis tuæ grata eſt, id ego ſummo meo dolore, et deſiderio, tamen ex parte gaudeo. In Hippodamis, et non nullis alijs arceſſendis quid cogites, non intelligo. nemo iſtorum eſt, quin abs te munus, fundi ſuburbani inſtar, expectet. Trebatium uero meum quòd iſtò admiſceas, nihil eſt. ego illum ad Cæſarem miſi: qui mihi iam ſatisfecit: ſi ipſi minus, præſtare nihil debeo; teq; item ab eo uindico, et libero. Quòd ſcribis te à Cæſare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Balbum uero, qui eſt iſtius rei, quemadmodum ſcribis, adiutor, in oculis fero. Treba-

nium meum à te amari, teq́; ab illo, pergaudeo. De tribunatu quod ſcribis, ego uero nominatim petiui Curtio, & mihi ipſe Cæſar nominatim Curtio paratum eſſe reſcripſit, meamq́; in rogando uerecundiã obiurgauit. ſi cui præterea petiero, (id quod etiã Oppio dixi, ut ad illum ſcriberet) facile patiar mihi negari; quoniam illi, qui moleſti ſunt, ſibi negari à me non facile patiuntur. ego Curtium, id quod ipſi dixi, non modo rogatione, ſed etiam teſtimonio tuo diligo, quòd literis tuis ſtudium illius in ſalutem noſtram facile perſpexi. De Britannicis rebus, cognoui ex tuis literis nihil eſſe, nec quod metuamus, nec quod gaudeamus. De publicis negotijs, quæ uis ad te Tironem ſcribere, negligentius ad te ante ſcribebam, quòd omnia minima maxima ad Cæſarem mitti ſciebam. Reſcripſi epiſtolæ maxime: audi nunc de minuſcula: in qua primum eſt de Clodij ad Cæſarẽ literis: in quo Cæſaris conſilium probo, quòd tibi amantiſſime petenti ueniam non dedit, uti ullum ad illam furiam uerbum reſcriberet. alterum eſt de Caluenti Marij oratione. quod ſcribis, miror, tibi placere me ad eum reſcribere, præſertim cum illam nemo lecturus ſit, ſi ego nihil reſcripſero; meam in illum pueri omnes tanquã dictata perdiſcant. Libros meos, quos expectas, incohaui, ſed conficere non poſſum his diebus. Orationes efflagitatas pro Scauro, et pro Plancio abſolui. Poema ad Cæſarem, quod compoſueram, incidi. tibi quod rogas, quoniam ipſi fontes iam ſitiũt, ſi quid habebo ſpatij, ſcribam. Venio ad tertiam. Balbum quòd ais mature Romam bene comitatum eſſe uenturum, mecumq́; aſſidue uſque ad Id. Mai. futurum, id mihi pergratum

perq; iucundum erit. Quod me in eadem epiſtola, ſicut ſæpe antea, cohortaris ad ambitionem, & ad laborem: faciam equidem. ſed quãdo uiuemus? Quarta epiſtola mihi reddita eſt id. Sept. quã ad IIII. idus Sext. ex Britannia dederas. in ea nihil ſane erat noui, præter Erigonam: quam ſi ab Oppio accepero, ſcribam ad te quid ſentiam: nec dubito, quin mihi placitura ſit. &, quod præterij, de eo, quem ſcripſiſti de Milonis plauſu ſcripſiſſe ad Cæſarem, ego uero facile patior, ita Cæſarẽ exiſtimare, illum quammaximum fuiſſe plauſum. & prorſus ita fuit: & tamen ille plauſus, qui illi datur, quodam modo nobis uidetur dari. Reddita eſt etiã mihi peruetus epiſtola, ſed ſero allata, in qua de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones. fit utrunque diligenter. ad Telluris quidem etiam tuam ſtatuam locaui. item de hortis, quod me admones; nec fui unquã ualde cupidus, & nunc domus ſuppeditat mihi hortorũ amœnitatẽ. Romã cum ueniſſem ad XIII. cal. Oct. abſolutum offendi in ædibus tuis tectũ; quod ſuper conclauia non placuerat tibi eſſe multorũ faſtigiorum. id nunc honeſte uergit in tectũ inferioris porticus. Cicero noſter, dum ego adſum, non ceſſauit apud rhetorem. de eius eruditione quòd labores, nihil eſt: quoniam ingeniũ eius noſti; ſtudium ego uideo; cætera eius ſuſcipio, ut me putem præſtare debere. Gabinium tres adhuc factiones poſtulant, L. Lẽtulus, flaminis filius, qui iam de maieſtate poſtulauit; Ti. Nero, cum bonis ſubſcriptoribus; C. Memmius trib. pl. cum L. Capitone. ad urbem acceſſit ad XII. cal. Oct. nihil turpius, nec deſertius. ſed his iudicijs nihil audeo conficere. quòd Cato non ualebat,

Cato non ualebat, adhuc de pecunijs repetundis nõ erat poſtulatus. Pompeius à me ualde contendit de reditu in gratiam, ſed adhuc nihil profecit, nec, ſi ullam partem libertatis tenebo, proficiet. Tuas literas uehementer expecto. Quod ſcribis, te audiſſe, in candidatorum conſularium coitione me interfuiſſe: id falſum eſt. eiuſmodi enim pactiones in ea coitione factæ, quas poſtea Memmius patefecit, ut nemo bonus intereſſe debuerit: & ſimul mihi committendum non fuit, ut ijs coitionibus intereſſem, quibus Meſſalla excluderetur: cui quidem uehementer ſatisfacio rebus omnibus, ut arbitror, etiam Memmio. Domitio ipſi multa iam feci, quæ uoluit, quæq; à me petiuit. Scaurum beneficio defenſionis ualde obligaui. adhuc erat ualde incertum, & quando comitia, & qui conſules futuri eſſent. Cum hanc iam epiſtolam complicarem, tabellarij à uobis uenerunt ad XI. cal Sept. uiceſimo die. ò me ſolicitum, quantum ego dolui in Cæſaris ſuauiſſimis literis: ſed quo erant ſuauiores, eo maiorem dolorem illius ille caſus afferebat. Sed ad tuas uenio literas. primum tuam remanſionem etiam atque etiam probo, præſertim cum, ut ſcribis, cum Cæſare communicaris. Oppium miror quidquam cum Publilio: mihi enim non placuerat.

Quod interiore epiſtola ſcribis, me Idibus Sept. Pompeio legatum iri: id ego non audiui; ſcripſiq; ad Cæſarem, Vibullium Cæſaris mandata de mea manſione ad Pompeium pertuliſſe, nec ad Oppium. quo conſilio? quanquã Oppiũ ego tenui, quòd priores partes Bibuli erant: cum eo enim coram Cæſar egerat, ad Oppium ſcripſerat. ego uero nullas δευτέρας φροντίδας habere poſ-

ſum in Cæſaris rebus. ille mihi ſecundum te, & liberos noſtros ita eſt, ut ſit pene par. uideor id iudicio facere: iam enim debeo: ſed tamen amore ſum incenſus. Cum ſcripſiſſem hæc infima, quæ ſunt mea manu, uenit ad nos Cicero tuus ad cœnam, cum Pomponia foris cœnaret, deditq; mihi epiſtolam legendam tuam, quam paulo ante acceperat ab Ariſtophane meo, ualde mehercule et ſuauem, & grauem; qua ſum admodũ delectatus. dedit etiam alteram illam mihi, qua iubes eum mihi eſſe affixum, tanquam magiſtro. quàm illum epiſtolæ illæ delectarunt? quàm me? nihil puero illo ſuauius, nihil noſtri amantius. hæc inter cœnam Tironi dictaui, ne mirere alia manu eſſe. Annali literæ tuæ pergratæ fuerunt, quòd & curares de ſe diligenter, & tamen conſilio ſe ueriſſimo iuuares. P. Seruilius pater ex literis, quas ſibi à Cæſare miſſas eſſe dicebat, ſignificabat, ualde te ſibi gratum feciſſe, quòd de ſua uoluntate erga Cæſarem humaniſſime, diligentiſſimeq; locutus eſſes. Cum Romam ex Arpinati reuertiſſem, dictum mihi eſt, Hippodamum ad te profectum eſſe. nõ poſſum ſcribere, me miratum eſſe, illum tam inhumaniter feciſſe, ut ſine meis literis ad te proficiſceretur: illud ſcribo, mihi moleſtum fuiſſe; iam enim diu cogitaueram, ex eo, quod tu ad me ſcripſeras, ut, ſi quid eſſet, quod ad te diligentius perferri uellem, illi darem: quòd mehercule hiſce literis, quas uulgo ad te mitto, nihil fere ſcribo, quod ſi in alicuius manus inciderit, moleſte ferendum ſit. Minucio me, & Saluio, & Labeoni reſeruabam. Labeo autem tarde proficiſcetur, aut hic manebit. Hippodamus ne num quidem quid uellem rogauit. T. Pinarius ama-

bileis ad me de te literas mittit, ſe maxime literis, ſermonibus, cœnis denique tuis delectari. is homo ſemper me delectauit, fraterq; eius mecũ eſt multũ. quare, ut inſtituiſti, cõplectere adoleſcentem. Quòd multos dies epiſtolam in manibus habui propter commorationem tabellariorũ, ideo multa coniecta ſunt, aliud alio tempore, uelut hoc. T. Anitius mihi ſæpe iã dixit, ſeſe tibi ſuburbanum, ſi quod inueniſſet, non dubitaturum eſſe emere. in eius ſermone ego utrunque ſoleo admirari; et te de ſuburbano emendo, cum ad illum ſcribas, non modo ad me non ſcribere, ſed etiam aliam in ſententiam ſcribere; & cum ad illum ſcribas, nihil te recordari de ſe, de epiſtolis illis, quas in Tuſculano eius mihi oſtendiſti, nihil de præceptis Epicharmi. γνῶθι, πῶς ἄλλῳ κέχρηται. totum denique uultum, animum, ſermonem eius, quemadmodum conijcio, quaſi. ſed hæc tu uideris. de ſuburbano, cura ut ſciam quid uelis: & ſimul, ne quid ille turbet, uide. quid præterea? quid? etiam. Gabinius ad IIII. cal. Oct. noctu in urbem introiuit, & hodie hora octaua, cum edicto C. Alfij de maieſtate eum adeſſe oporteret, concurſu magno, & odio uniuerſi populi pene afflictus eſt. nihil illo turpius. proximus eſt tamen Piſo. itaque mirificum ἐμβόλιον cogito in ſecundum meorum librorum inducere, dicentem Apollinem in conſilio deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus eſſet, quorum alter exercitum perdidiſſet, alter uendidiſſet. Ex Britannia Cæſar ad me cal. Sept. dedit literas, quas ego accepi ad IIII. cal. Oct. ſatis commodas de Britannicis rebus: quibus, ne admirer, quòd à te nullas acceperim, ſcribit, ſe ſine te fuiſſe, cum

ad mare acceſſerit. ad eas ego literas nihil ſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa, propter eius luctum. Te oro etiam atque etiam, mi frater, ut ualeas.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AD VI.*id.Oct. Saluius Oſtiã ueſperi naui profectus erat cum ijs rebus, quas tibi domo mitti uolueras. eodem die Gabinium ad populum luculente calefecerat Memmius, ſic ut Calidio uerbũ facere pro eo non licuerit. poſtridie autẽ eius diei, qui erat tum futurus, cum hæc ſcribebam ante lucem, apud Catonẽ erat diuinatio in Gabiniũ futura inter Memmiũ, & Ti. Neronem, et C. et L. Antonios M. F. putabamus fore, ut Mẽmio daretur: etſi erat Neronis mira cõtentio. quid quæris? probe premitur, niſi noſter Põpeius, dijs, hominibusq; inuitis, negotium inuertit. cognoſce nunc hominis audaciã, & aliquid in rep. perdita delectare. cum Gabinius, quacunque ueniebat, triumphum ſe poſtulare dixiſſet, ſubitoq; bonus imperator noctu urbem hoſtium plane inuaſiſſet, in ſenatum ſe non committebat. interim ipſo decimo die, quo ipſum oportebat hoſtium numerum, & militum renunciare, in re hæſit, ſumma infrequentia: cum uellet exire, à conſulibus retentus eſt: introducti publicani. homo undique actus, cũ à me maxime uulneraretur, non tulit, & me trementi uoce exulem appellauit. hic, ò dij, nihil unquam honorificentius nobis accidit, conſurrexit ſenatus cum clamore ad unum, ſic, ut ad corpus eius accideret: pari clamore, atque impetu publicani. quid quæris? omnes tanquam ſi tu eſſes, ita fuerunt. nihil hominũ ſermone foris clarius. ego tamẽ*

teneo ab accuſando, uix mehercule, ſed tamen teneo, uel quòd nolo cũ Pompeio pugnare, (ſatis eſt, quod inſtat de Milone) uel quod iudices nullos habemus. ἀπότευγμα formido. addo etiã maleuolentiã hominũ; et timeo, ne illi me accuſante aliquid accidat: nec deſpero rem et ſine me, & non nihil per me confici poſſe. De ambitu poſtulati ſunt omnes, qui cõſulatũ petunt, à Memmio Domitius, a Q. Curtio, bono et erudito adoleſcente, Memmius a Q. Pompeio Meſſalla, a Triario Scaurus. magna res in motu eſt, propterea quòd aut hominum, aut legum interitus oſtenditur. opera datur, ut iudicia ne fiant. res uidetur ſpectare ad interregnum. Conſules comitia habere cupiunt, rei nolunt, et maxime Memmius, quòd Cæſaris aduentu ſperat ſe futurum conſulem: ſed mirũ in modum iacet. Domitius cũ Meſſalla certus eſſe uidebatur. Scaurus refrixerat. Appius ſine lege curiata confirmat ſe Lentulo noſtro ſucceſſurum: qui quidem mirificus illo die, quod pene præterij, fuit in Gabinium: accuſauit maieſtatis: nomina data, cũ ille uerbum nullum. habes forenſia. Domi recte, & ipſa domus a redemptoribus tractatur non indiligenter. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

OCCVPATIONVM mearum ſignũ tibi ſit librarij manus. diẽ ſcito eſſe nullum, quo die non dicam pro reo. ita, quidquid conficio, aut cogito, in ambulationis fere tempus confero. negotia noſtra ſic ſe habent: domeſtica uero, ut uolumus. ualent pueri, ſtudioſe diſcunt, diligenter docẽtur, et nos, et inter ſe amant. expolitione utriuſque noſtrũ ſunt in manibus, ſed tua ad perfectũ

iam res eſt ruſtica Arcani, et Laterij. præterea de aquæ & uia nihil prætermiſi quadã epiſtola, quin enucleate ad te perſcriberem. ſed me illa cura ſolicitat, angitq; uehemẽter, quòd dierũ iam amplius L interuallo nihil a te, nihil à Cæſare, nihil ex iſtis locis non modo literarũ; ſed ne rumoris quidẽ affluxit. me autẽ iam et mare iſtuc, et terra ſolicitat: neq; deſino, ut fit in amore, ea, quæ minime uolo, cogitare. quare non equidẽ iam te rogo, ut ad me de te, de rebus iſtis ſcribas: (nunquam enim, cum potes, prætermittis) ſed hoc te ſcire uolo, nihil fere me unquam ita expectaſſe, ut, cũ hæc ſcribebam, literas tuas. Nunc cognoſce ea, quæ ſunt in rep. Comitiorum quotidie ſinguli dies tolluntur obnunciationibus, magna uoluntate bonorum omnium: tanta inuidia ſunt cõſules propter ſuſpicionem pactorum à candidatis præmiorum. cãdidati cõſulares quatuor omnes rei. cauſæ ſunt difficiles: ſed enitemur, ut Meſſalla noſter ſaluus ſit: quod eſt etiã cũ reliquorũ ſalute cõiunctum. Gabinium de ambitu reum fecit P. Sylla, ſubſcribente priuigno Memmio, fratre Cæcilio, Sylla filio. contra dixit L. Torquatus, omnibusq; libentibus nõ obtinuit. quæris, quid fiet: ſciemus de maieſtate triduo: quo quidem in iudicio odio premitur omnium generum, maxime teſtibus ceditur: accuſatoribus frigidiſſimis utitur. conſilium uarium, quæſitor grauis, et firmus Alfius, Pompeius uehemens in iudicibus rogandis. quid futurum ſit, neſcio: locum tamen illi in ciuitate non uideo. animum præbeo ad illius perniciem moderatum, ad rerum euentum leniſſimum. habes fere de omnibus rebus. unum illud addam. Cicero tuus, noſterq; ſummo ſtudio eſt

Pæonij ſui rhetoris, hominis, opinor, ualde exercitati, & boni: ſed noſtrum inſtituendi genus eſſe paulo eruditius, et θετικώτερον, nō ignoras. quare neque ego impediri Ciceronis iter, atque illam diſciplinā uolo: & ipſe puer magis illo declamatorio genere duci, & delectari uidetur, in quo quoniam ipſi quoque fuimus, patiamur illum ire noſtris itineribus: eodem enim peruenturū eſſe confidimus. ſed tamen, ſi nobiſcum eum rus aliquo eduxerimus, in hanc noſtram rationem, conſuetudinemq; inducemus: magna enim nobis à te propoſita merces eſt: quam certe noſtra culpa nunquam minus aſſequemur. Quibus in locis, & qua ſpe hiematurus ſis, ad me quamdiligentiſſime ſcribas, uelim. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

GABINIVS abſolutus eſt. omnino nihil accuſatore Lentulo, ſubſcriptoribuſq; eius infantius: nihil illo cōſilio ſordidius. ſed tamen, niſi incredibilis cōtentio, preces Pompeij, dictaturæ etiam rumor plenus timoris fuiſſet, ipſi Lētulo non reſpōdiſſet, qui cum illo accuſatore, illoq; conſilio ſentētijs condemnatus ſit XXXI, cū LXX tuliſſent. eſt omnino tam graui fama hoc iudicium, ut uideatur reliquis iudicijs periturus. et maxime de pecunijs repetundis. ſed uides nullam eſſe remp. nullum ſenatum, nulla iudicia, nullam in ullo noſtrum dignitatē. quid plura de iudicibus? duo prætorij ſederūt, Domitius Caluinus; is aperte abſoluit, ut omnes uiderent: et Cato; is, diruptis tabellis, de circulo ſe ſubduxit, et Pōpeio primus nūciauit. aiunt nō nulli, itē, Salluſtius me oportuiſſe accuſare. his ego iudicibus committerem? quid

quid eſſem, ſi me agente eſſet elapſus? ſed me alia mouerunt. non putaſſet ſibi Pōpeius de illius ſalute, ſed de ſua dignitate mecum eſſe certamen: in urbem introiſſet: ad inimicitias res ueniſſet: cum Aeſernino Samnites Pacideianus comparatus uiderer: auriculā fortaſſe mordicus abſtuliſſet: cum Clodio quidem certe rediſſet in gratiam. ego uero meum conſilium, ſi præſertim tu non improbas, uehementer approbo. ille cum à me ſingularibus meis ſtudijs ornatus eſſet; cumq; ego illi nihil deberem, ille mihi omnia; tamen in rep. me à ſe diſſentientem non tulit, (nihil dicam grauius) & minus potens eo tempore, quid in me florentem poſſet, oſtendit. nunc, cum ego ne curem quidem multum poſſe, res quidem publica certe nihil poſſit, unus ille omnia; cum illo ipſo contenderem? ſic enim faciendum fuiſſet. non exiſtimo te putare id mihi ſuſcipiendum fuiſſe. alterutrū, inquit idem Salluſtius, defendiſſes, idq; Pompeio contendenti dediſſes: etenim uehementer orabat. lepidū amicum Saluſtium, qui mihi aut inimicitias putet periculoſas ſubeundas fuiſſe, aut infamiam ſempiternam. ego uero hac mediocritate delector. ac mihi illud iucundum eſt, quòd, cum teſtimonium ſecundum fidem, et religionem grauiſſime dixiſſem, reus dixit, ſi in ciuitate licuiſſet ſibi eſſe, mihi ſe ſatisfacturum, neque me quidquam interrogauit. De uerſibus, quos tibi à me ſcribi uis, deeſt mihi quidem opera, quæ non modo tempus, ſed etiam animum uacuū ab omni cura deſiderat: ſed abeſt etiam ἐνθουσιασμὸς: non enim ſumus omnino ſine cura uenientis anni, etſi ſumus ſine timore. ſimul et illud (ſine ulla mehercule ironia loquor) tibi iſtius generis in ſcri-

bendo priores parteis tribuo, quàm mihi. De bibliotheca tua græca ſupplenda, libris commutandis, latinis comparandis, ualde uelim iſta confici, præſertim cum ad meum quoque uſum ſpectent. ſed ego, mihi ipſi iſta per quem agam, non habeo: neque enim uenalia ſunt, quæ quidem placeant, & confici niſi per hominem & peritum, & diligentem non poſſunt. Chryſippo tamen imperabo, & cum Tyrannione loquar. De fiſco quid egerit Scipio, quæram. quod uidebitur rectum eſſe, curabo. De Aſcanione, tu uero, quod uoles, facies: me nihil interpono. De ſuburbano, quòd non properas, laudo: ut tu habeas, hortor. hæc ſcripſi ad VIII. cal. Nou. quo die ludi committebantur, in Tuſculanum proficiſcens, ducensq; mecum Ciceronem meum in ludum diſcendi, non luſionis, ea re non longius, quàm uellem, quòd Pomptino ad triumphum ad III. non. Nou. uolebam adeſſe: etenim erit neſcio quid negotioli: nam Cato, et Seruilius prætores prohibituros ſe minantur: nec, quid poſſint, ſcio: ille enim et Appium conſulem ſecum habebit, & prætores, & tribunos pl. ſed minantur tamen, in primisq; ἄρη πνέων Q. Scæuola. Cura mi ſuauiſſime, & cariſſime frater, ut ualeas.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

QVOD quæris, quid de illis libris egerim, quos, cū eſſem in Cumano, ſcribere inſtitui: non ceſſaui, neque ceſſo: ſed ſæpe iam ſcribendi totū conſilium, rationemq; mutaui: nam iam duobus factis libris (in quibus nouendialibus ijs ferijs, quæ fuerunt Tuditano, & Aquilio conſulibus, ſermo eſt à me inſtitutus Africani, paulo

ante mortem, & Lælij Phili, Manilij, Q. Tuberonis, & Lælij generorum Fannij, et Scæuolæ; ſermo autem in nouem & dies, & libros diſtributus de optimo ſtatu ciuitatis, & de optimo ciue: ſane texebatur opus luculenter, hominumq; dignitas aliquantum orationi ponderis afferebat) hi libri cum in Tuſculano mihi legerentur, audiente Salluſtio, admonitus ſum ab illo, multo maiore auctoritate illis de rebus dici poſſe, ſi ipſe loquerer de rep. præſertim cum eſſem non Heraclides Ponticus, ſed conſularis, & is, qui in maximis uerſatus in rep. rebus eſſem: quæ tam antiquis hominibus attribuerem, ea uiſum iri ficta eſſe: oratorum ſermonem in illis noſtris libris, quòd eſſet de ratione dicendi, belle à me remouiſſe, ad eos tamen retuliſſe, quos ipſe uidiſſem: Ariſtotelem denique, quæ de rep. & præſtante uiro ſcribat, ipſum loqui. commouit me, & eo magis, quòd maximos motus noſtræ ciuitatis attingere non poterã, quòd erant inferiores, quàm illorum ætas, qui loquebantur. ego autem id ipſum tum eram ſecutus, ne, in noſtra tempora incurrens, offenderem quempiam. nunc & id uitabo, & loquar ipſe tecum, & tamen illa, quæ inſtitueram, ad te, ſi Romam uenero, mittam: puto enim te exiſtimaturum, à me libros illos non ſine aliquo meo ſtomacho eſſe relictos. Cæſaris amore, quem ad me perſcribit, unice delector: promiſſis ijs, quæ oſtendit, non ualde pendeo: nec honores ſitio, nec deſidero gloriam: magisq; eius uoluntatis perpetuitatem, quàm promiſſorum exitum expecto: uiuo tamen in ea ambitione, & labore, tanquam id, quod non poſtulo, expectem. Quod me de faciendis uerſibus rogas: incredibile eſt mi frater,

quàm egeam tempore: nec ſane ſatis commoueor animo
ad ea, quæ uis, canenda. ὑποθέσεις uero, & ea quæ
ipſe ego ne cogitando quidem conſequor, tu, qui omneis
iſto eloquendi, & exprimendi genere ſuperaſti, à me pe
tis? facerem tamen, ut poſſem: ſed, quod te minime fu
git, opus eſt ad poema quadam animi alacritate, quàm
plane mihi tempora eripiunt. abduco equidem me ab
omni reip. cura, dedóq; literis: ſed tamen indicabo ti-
bi, quod mehercule in primis te celatum uolebam. an-
gor mi ſuauiſſime frater, angor, nullam eſſe remp. nul-
la iudicia, noſtrumq́; hoc tempus ætatis, quod in illa au
ctoritate ſenatoria florere debebat, aut forenſi labore ia
ctari, aut domeſticis literis ſuſtentari. illud uero, quod
à puero adamaram, αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμ
μεναι ἄλλων, totum occidiſſe: inimicos à me partim
non oppugnatos, partim etiam eſſe defenſos: meũ non
modo animum, ſed ne odium quidem eſſe liberum: u-
numq́; ex omnibus Cæſarem eſſe inuentũ, qui me tan-
tum, quantum ego uellem, amaret; aut etiam, ſicut alij
putant, hunc unum eſſe, qui uellet. quorum tamen ni-
hil eſt eiuſmodi, ut ego me non multa conſolatione quo-
tidie leniam. ſed illa erit conſolatio maxima, ſi una eri-
mus. nunc ad illa uel grauiſſimũ accedit tui deſideriũ.
Gabinium ſi, ut Panſa putat oportuiſſe, defendiſſem,
concidiſſem. qui illũ oderunt, (ij ſunt toti ordines) pro-
pter quem oderunt, me ipſum odiſſe cœpiſſent. tenui
me, ut puto, egregie: tantum ut facerem, quantum
omnes uiderent. et in omni ſumma, ut mones, ualde me
ad ocium, pacemq́; conuerto. De libris, Tyrannio eſt ceſ-
ſator: Chryſippo dicam: ſed res operoſa eſt, & hominis

perdiligentis: ſentio ipſe, qui in ſummo ſtudio nihil aſſequor. de latinis uero quò me uertã, neſcio: ita mendoſe & ſcribuntur, et ueneunt: ſed tamen, quod fieri poterit, non negligam. Cerbrius, ut ante ad te ſcripſi, Romæ eſt: & qui omnia adiurant, debere tibi ualde renunciant. ab ærario puto confectum eſſe, dum abſum.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

QVATVOR *tragœdias* XVI. *diebus abſoluiſſe cum ſcribas, tu quidquam ab alio mutuaris? &* πλέον *quæris, cum Electram, & Troadem ſcripſeris? ceſſator eſſe noli, & illud,* γνῶθι σεαυτὸν, *noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſſe dictum, uerũ etiam ut bona noſtra norimus. ſed & iſtas, & Erigonã mihi uelim mittas. habes duas epiſtolas proximas. Vale.*

MARCVS QVINTO FRATRI S.

ROMAE, *et maxime Appia ad Martis mira proluuies: Craſſipedis ambulatio ablata; horti, tabernæ plurimæ: magna uis aquæ uſque ad piſcinã publicã. uiget illud Homeri,* ἤματ' ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεὺς. *cadit enim in abſolutionẽ Gabinij,* ὅτε δή γ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ· Οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες. *ſed hæc nõ curare decreui. Romã cũ uenero, quæ perſpexero, ſcribam ad te, et maxime de dictatura, et ad Labienũ, et ad Ligurium literas dabo. hanc ſcripſi ante ad lycnuchũ ligneolum; qui mihi erat periucundus, quòd eum te aiebant, cũ eſſes Sami, curaſſe faciendum. Vale mi ſuauiſſime, & optime frater.*

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SVPERIORI epiſtolæ quod reſpondeam, nihil eſt: quæ plena ſtomachi, et querelarũ eſt: quo in genere alteram quoque te ſcribis pridie Labieno dediſſe, qui adhuc nõ uenerat: deleuit enim mihi omnẽ moleſtiam recẽtior epiſtola. tantũ te & moneo, & rogo, ut in iſtis moleſtijs, et laboribus, & deſiderijs recordere, conſilium noſtrum quod fuerit profectionis tuæ. nõ enim commoda quædã ſequebamur parua, ac mediocria. quid enim erat quod diſceſſu noſtro emendum putaremus? præſidium firmiſſimũ petebamus ex optimi, et potentiſſimi uiri beneuolentia ad omnẽ ſtatum noſtræ dignitatis. plura ponuntur in ſpe, quàm in pecunijs: reliqua ad iacturam ſtruentur. quare, ſi crebro referes animũ tuum ad rationem & ueteris conſilij noſtri, & ſpei, facilius iſtos militiæ labores, cæteráq;, quæ te offendunt, feres, et tamẽ, cũ uoles, depones. ſed eius rei maturitas nequedum uenit, et tamen iam appropinquat. Etiam illud te admoneo, ne quid ullis literis cõmittas, quod ſi prolatum ſit, moleſte feramus. multa ſunt, quæ ego neſcire malo, quã cũ aliquo periculo fieri certior plura ad te uacuo animo ſcribã, cum, ut ſpero, ſe Cicero meus belle habebit. tu uelim cures, ut ſciã, quibus nos dare oporteat eas, quas ad te deinde literas mittemus, Cæſaris'ne tabellarijs, ut is ad te protinus mittat, an Labieno: ubi enim iſti ſint Neruij, et quàm longe abſint, neſcio. De uirtute, et grauitate Cæſaris, quam in ſummo dolore adhibuiſſet, magnã ex epiſtola tua accepi uoluptatem. Quod me inſtitutum ad illum poema iubes perficere: etſi diſtentus cũ operã,

tum animo ſum multo magis, quoniam tamen ex epiſto la, quàm ad te miſerã, cognouit Cæſar me aliquid eſſe exorſum, reuertar ad inſtitutũ, idq́; perficiam his ſupplicationum otioſis diebus: quibus Meſſallam iam noſtrum, reliquosq́; moleſtia leuatos uehementer gaudeo: eumq́; quòd certum conſulẽ cum Domitio numeratis, nihil à noſtra opinione diſſentitis. ego Meſſallã Cæſari præſtabo. ſed Mẽmius in aduentu Cæſaris habet ſpem. in quo illum puto errare. hic quidem friget. Scaurum autem iam pridẽ Pompeius abiecit: res prolatæ: ad interregnum comitia adducta: rumor dictatoris, iniucundus bonis; mihi etiam magis, quæ loquuntur. ſed tota res & timetur, & refrigeſcit. Pompeius plane ſe negat uelle. antea ipſe mihi non negabat. Hirrus auctor fore uidetur: ò dij, quàm ineptus, quàm ſe ipſe amans ſine riuali. Craſſum Iunianũ, hominem mihi debitum per me, deterruit. uelit, nolit, ſcire difficile eſt. Hirro tamẽ agente nolle ſe non probabit. aliud hoc tempore de rep. nihil loquebantur: agebatur quidem certe nihil. Serrani Domeſtici filij funus perluctuoſum fuit. ad IIII. cal. Dec. laudauit pater ſcripto meo. Nunc de Milone. Pompeius ei nihil tribuit, & omnia Guttæ; dicitq́; ſe perfecturum, ut in illo Cæſar incũbat. hoc horret Milo, nec iniuria: &, ſi ille dictator factus ſit, pene diffidit. interceſſorem dictaturæ ſi iuuerit manu, & præſidio ſuo, Pompeiũ metuit inimicum: ſi non iuuerit, timet, ne per uim perferatur. ludos apparat magnificentiſſimos, ſic inquam, ut nemo ſumptuoſiores: ſtulte, bis, terq́;, non poſtulatus: uel quia munus magnificũ dederat, uel quia facultates non erant, uel quia magiſter, uel

quia potuerat magiſtrum ſe, non ædilem putare. omnia fere ſcripſi. Cura mi cariſſime frater, ut ualeas. De Gabinio nihil fuit faciendum iſtorum, quæ amantiſſime cogitata ſunt. τό τε μοι χάνοι. feci ſumma cum grauitate, ut omnes ſentiunt, & ſumma cum lenitate, quæ feci. illum neque urſi, neque leuaui. teſtis uehemens fui: præterea quieui: exitum iudicij fœdum, & perniciosum leuiſſime tuli. quod quidem bonum mihi nunc denique redundat, ut his malis reip. licentiaq́; audacium, qua ante rumpebar, nunc ne mouear quidem. nihil eſt enim perditius his hominibus, his temporibus. itaque ex rep. quoniã uoluptatis nihil iam capi poteſt; cur ſtomacher, neſcio. literæ me, & ſtudia noſtra, & otium, uillæq́; delectant, maximeq́; pueri noſtri. angit unus Milo: ſed uelim finem afferat conſulatus. in quo enitar non minus, quàm ſum eniſus in noſtro: tuq́; iſtinc, quod facis, adiuuabis. de quo cætera, niſi plane uis eripuerit, recte ſunt. de re familiari timeo. ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ' ἀνεκτῶς, qui ludos HS CCC comparet. cuius in hoc uno conſiderantiam & ego ſuſtinebo, ut potero, &, tu ut poſſis, eſt tuorũ neruorum. De motu temporũ uenientis anni, nihil te intelligere uolueram domeſtici timoris, ſed de cõmuni reip. ſtatu. in quo etiã ſi nihil procuro, tamen nihil curare uix poſſum. quàm autẽ te uelim cautũ eſſe in ſcribendo, ex hoc conijcito, quòd ego ad te ne hæc quidẽ ſcribo, quæ palam in rep. turbantur, ne cuiuſquã animum meæ literæ interceptæ offendant. quare domeſtica cura te leuatũ uolo. in rep. ſcio quàm ſolicitus eſſe ſoleas. uideo Meſſallã noſtrũ conſulem; ſi per interregẽ, ſine iudicio; ſi per dictatorem, ta-

men ſine periculo. odij nihil habet. Hortenſij calor multum ualebit. Gabinij abſolutio lex impunitatis putatur. ἐν προὔργῳ. De dictatore tamen actum adhuc nihil eſt. Pompeius abeſt: Appius miſcet: Hirrus parat: multi interceſſores numerantur: populus nō curat: principes nolunt: ego quieſco. De mancipijs, quod mihi polliceris, ualde te amo: & ſum equidem, uti ſcribis, & Romæ, & in prædijs infrequens. ſed caue, amabo, quidquam, quod ad meum commodum attineat, niſi maximo tuo commodo, et maxima tua facultate mi frater cogitaris. De epiſtola Vatinij riſi. ſed me ab eo ita obſeruari ſcio, ut eius iſta odia non ſorbeam ſolū, ſed etiam concoquā. Quod me hortaris, ut abſoluam, habeo abſolutū ſuaue, mihi quidem ut uidetur, ἔπος ad Cæſarem. ſed quæro locupletem tabellarium; ne accidat quod Erigonæ tuæ, cui ſoli Cæſare imperatore iter ex Gallia tutū non fuit. quid, ſi cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? quod quidē quotidie mihi magis placet; in primisq; inferior porticus, & eius conclauia fiunt recte. De Arcano, Cæſaris opus eſt, uel mehercule etiā elegantioris alicuius. imagines enim iſtæ, & palæſtra, & piſcina, et nilus multorum Philotimorū eſt, non Diphilorū. ſed et ipſi ea adibimus, & mittemus, & mandabimus. De Felicis teſtamento, tum magis querere, ſi ſcias: quas enim tabulas ſe putauit obſignare, in quibus in uncijs firmiſſimū tenuerat, (lapſus eſt per errorē & ſuum, & Sicuræ ſerui) non obſignauit: quas noluit, eas obſignauit. ἀλλ' οἰμωζέτω: nos modo ualeamus. Ciceronem, & ut rogas, amo, & ut meretur, et ut debeo: dimitto autem à me, & ut à magiſtris ne abducam, & quòd ma-

ter Pomponia diſcedit, ſine qua edacitatem pueri pertimeſco. ſed ſumus una tamen ualde multùm. reſcripſi ad omnia. Mi ſuauiſſime, & optime frater uale.

AD OCTAVIVM EPISTOLA; quam Ciceronis eſſe, uix credimus.

SI per tuas legiones mihi licitum fuiſſet, quæ nomini meo, populoq; R. ſunt inimiciſſimæ, uenire in ſenatum, coramq; de rep. diſputare, feciſſem, neque tam libenter, quàm neceſſario: nulla enim remedia, quæ uulneribus adhibētur, tam faciunt dolorē, quàm quæ ſunt ſalutaria. ſed quoniam cohortibus armatis circūſeptus ſenatus nihil aliud uere poteſt decernere, niſi timere; in Capitolio ſigna ſunt, in urbe milites uagantur, in cāpo caſtra ponuntur, & Italia tota legionibus, ad libertatē noſtrā conſcriptis, ad ſeruitutem adductis, equitatuq; exterarū nationum deſtinetur: cedam tibi in præſentia foro, curia, & ſanctiſſimis deorū immortalium tēplis: in quibus, reuiuiſcente iam libertate, deinde rurſus oppreſſa, ſenatus nihil conſulitur, timet multa, aſſentitur omnia. poſt etiam paulo, temporibus ita poſtulantibus, cedā urbe: quam per me conſeruatam, ut eſſet libera; in ſeruitute uidere non potero: cedā uita; quæ quanquam ſolicita eſt, tamen, ſi profutura eſt reip. bona ſpe poſteritatis me conſolatur; qua ſublata, non dubitanter occidam: atque ita cedā, ut fortuna iudicio meo, non animus mihi defuiſſe uideatur. illud uero, quod & præſentis doloris eſt indiciū, et præteritæ iniuriæ teſtimoniū, & abſentium ſenſus ſignificatio, nō prætermittā, quin, quoniam corā id facere prohibeor, abſens proſim, ſi qui=

dem mea ſalus aut utilis reip. eſt, aut coniuncta certe publicæ ſaluti. nam per deum immortaliū fidem (niſi forte fruſtra eos appello, quorū aures, atque animus à nobis abhorret) perq; fortunam populi R. *quæ quanquā nobis infeſta eſt, fuit aliquando propitia, &, ut ſpero, futura eſt; quis tam expers humanitatis, quis huius urbis nomini, ac ſedibus uſque adeo eſt inimicus, ut iſta aut diſſimulare poſſit, aut non dolere? aut, ſi nulla ratione publicis incōmodis mederi queat, non morte propriū periculum uitet? nam, ut ordiar ab initio, & perducam ad extremū, & nouiſſima conferā primis, quæ non poſterior dies acerbior priore, & quæ non inſequēs hora antecedente calamitoſior populo* R. *illuxit?* M. *Antonius, uir animi maximi, (utinam etiam ſapientis conſilij fuiſſet)* C. *Cæſare fortiſſime, ſed parum feliciter à reip. dominatione ſemoto, concupierat magis regium, quàm libera ciuitas pati poterat, principatum: publicam dilapidabat pecuniā: ærarium exhauriebat: minuebat uectigalia: donabat ciuitates ex commentario: dictaturam gerebat: leges imponebat: prohibebat dictatorē creari legibus:* S. C. *ipſe repugnabat in ſenatu: prouincias unus omneis concupiebat. cui ſordebat Macedonia prouincia, quam uictor ſibi ſumpſerat Cæſar, quid de hoc ſperare, aut expectare nos oportebat? extitiſti tu uindex noſtræ libertatis, ut tūc quidem, optimus; (quòd utinā neque noſtra nos opinio, neque tua fides fefelliſſet) et ueteranis in unū conductis, et duabus legionibus à pernicie patriæ ad ſalutē auocatis, ſubito prope iam affectam, ac proſtratam remp. tuis opibus extuliſti. quæ tibi non, ante quàm poſtulares, maiora quàm*

uelles, plura quàm ſperares, detulit ſenatus? dedit faſces, ut cum auctoritate defenſorem haberet, non ut imperio ſe aduerſum armaret: appellauit imperatorem, hoſtium exercitu pulſo tribuens honorem, non ut ſua cæde cæſus ille fugiens exercitus te nominaret imperatorem: decreuit in foro ſtatuam, locum in ſenatu, ſummũ honorem ante tempus: ſi quid aliud eſt, quod dari poſſit, addat. quid aliud eſt maius, quod uelis ſumere? ſin autem ſupra ætatem, ſupra conſuetudinem, ſupra etiam mortalitatem tuam tibi ſunt omnia tributa: cur aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficij ſcelerate circunſcribis ſenatum? quò te miſimus? à quibus reuerteris? contra quos armauimus? quibus arma cogitas inferre? à quibus exercitum abducis? aduerſus quos aciem ſtruis? cur hoſtis relinquitur, ciuis hoſtis loco ponitur? cur caſtra medio itinere longius aduerſariorum caſtris, & propius urbem mouentur? ò me nunquam ſapientem, & aliquando id, quod non erat, fruſtra exiſtimatum. quantum te popule R. de me fefellit opinio. ò meam calamitoſam, ac præcipitem ſenectutem. ò turpem exacta, dementiq; ætate caniciem. ego patres conſcriptos ad parricidium induxi: ego remp. fefelli: ego ipſe ſenatum ſibi manus afferre coegi, cum te Iunoniũ puerum, & matris tuæ partum aureum eſſe dixi. at te fata patriæ Paridem futurum prædicabant, qui uaſtares urbem incendio, Italiam bello, qui caſtra in templis deorum immortalium, ſenatum in caſtris habiturus eſſes. ò miſeram, & in breui tam celerẽ, & tam uariam reip. commutationem. quiſnam tali futurus ingenio eſt, qui poſſit hæc ita mandare literis, ut facta, non

ficta uideantur eſſe? quis erit tanta animi facilitate, qui, quæ ueriſſime memoria propagata fuerint, non fabulæ ſimilia ſit exiſtimaturus? cogita enim Antonium *hoſtem iudicatum, ab eo circumſeſſum conſulem deſignatum, eundemq; reip. parentem: te profectum ad conſulem liberandum, & hoſtem opprimendum, hoſtemq; à te fugatum, & conſulem obſidione liberatũ: deinde paulo poſt, fugatum illum hoſtem accerſitum, tanquam cohæredem mortua rep. ad bona populi* R. *capienda: conſulem deſ. rurſum incluſum eò, ubi ſe non mœnibus, ſed fluminibus, & montibus tueretur. hæc quis conabitur exponere? quis credere audebit? liceat ſemel impune peccare. ſit erranti medicina confeſſio. uerum enim dicam. utinam te potius* Antoni *dominum non expuliſſemus, quàm hunc reciperemus: non quòd ulla ſit optanda ſeruitus, ſed quia dignitate domini minus turpis eſt fortuna ſerui. in duobus autẽ malis cum fugiendum maius ſit, leuius eſt eligendum. ille ea tamen exorabat, quæ uolebat auferre: tu extorques. ille conſul prouinciam petebat: tu priuatus concupiſti. ille ad malorum ſalutem iudicia conſtituebat, & leges ferebat: tu ad perniciem optimorum. ille à ſanguine, & incendio ſeruorum* Capitolium *tuebatur: tu cruore, & flamma cuncta delere uis. ſi, qui dabat prouincias* Caſſio, & Brutis, *& illis cuſtodibus nominis noſtri, regnabat: quid faciet, qui uitam adimit? ſi, qui ex urbe eijciebat, tyrannus erat: quem hunc uocemus, qui ne locum quidem reliquit exilio? itaque, ſi quid illæ maiorum noſtrorum ſepultæ reliquiæ ſapiũt, ſi non una cum corpore ſenſus omnis uno atque eodem*

conſumptus eſt igni: quid illis interrogantibus, quid agat nunc populus R. reſpondebit aliquis noſtrum, qui proximus in illam æternã domum diſceſſerit? aut quẽ accipient de ſuis poſteris nuncium illi ueteres Africani, Maximi, Paulli, Scipiones? quid de ſua patria audient, quam ſpolijs, triumphisq; decorarunt? an eſſe quendã annos XX natum, cuius auus fuerit argentarius, adſtipulator pater, uterque uero precarium fecerit quæſtum, ſed alter uſque ad ſenectutem, ut non negaret, alter à pueritia, ut non poſſet non confiteri: eum agere, capere remp. cui nulla uirtus, nullæ bello ſubactæ, & ad imperium adiunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum conciliaſſet opem potentium, ſed forma per dedecus pecuniam, & nomen nobile conſceleratum impudicitiæ dediſſet: ueteres uulneribus, & ætate confectos Iulianos gladiatores, egenteis, reliquias Cæſaris ludi, ad rudem compuliſſet, quibus ille ſeptus omnia miſceret, nulli parceret, ſibi uiueret? qui tanquam in dotali matrimonio remp. teſtamento legatãm ſibi obtineret? audient duo Decij, ſeruire eos cives, qui ut hoſtibus imperarent, uictoriæ ſe deuouerunt. audiet C. Marius, impudico domino parere nos, qui ne militem quidẽ habere uoluit, niſi pudicum. audiet Brutus, eum populum, quem ipſe primo, poſt progenies eius à regibus liberauit, pro turpi ſtupro datum in ſeruitutem. quæ quidem ſi nullo alio, me tamen internuncio ad illos celeriter deferentur: nam ſi uiuus iſta ſubterfugere non potero, una cum iſtis uitam ſimul fugere decreui.

In quaternione A.

ἀδύνατον: quod fieri non poteſt. ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον οὐδὲ βοείην: quoniam non agitur de uictima, neque de bubulo tergore. Ex Homero enim uerbum ſubaudiendũ eſt. ἑρμαθήνα: Mineruæ Mercuriíq; ſtatua. χρησιομαθῆ: utilia diſcentem, hoc eſt, deditum literis non uulgaribus. γυμνασιώδη: apta gymnaſio. εὐμολπιδῶν πάτρια: Eumolpidarũ ritus patrios. οἰκεῖον: propriũ. σκέψεις καὶ ἀναβολαὶ: conſiderationes, & dilationes. ταὐτὸ παθεῖν, μάθον ἡμῶν: caſus noſter. In quaternione B. ἐν τοῖς πολιτικοῖς: in ciuilibus. τοποθεσίαν: loci deſcriptionem. ἀττικώτερα: magis attica. φιλορήτορα: rhetoricæ ſtudioſum. πανήγυρεις: conuentus. μάλ' ἀριστοκρατικῶς: ualde pro ſtatu optimatum. γενικῶς: generaliter. ληκύθους: pigmentorum arculas. αὐτὸν πεπρακα σεαυτὸν: uenditaui me. ἐπιχειρήματα: argumẽta. ὑπόθεσις: materia. ἄρειος πάγος: Areopagus: ἀπρακτότατος: rebus agendis ineptus, ignauiſſimus. κακέχτης: habitu uitiorũ deprauatus. φιλέλληνες: Græcorum ſtudioſi, & amatores. παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: omnis uirtutis reminiſcere. ὕστερον πρότερον ὁμηρικῶς: ordine conuerſo, Homerice. πρὸς τὸ πρότερον: ad prius. ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι: dicite nunc mihi muſæ. Hemiſtichium Homericum. παῤῥησίαν: loquendi licentiam. ἀγῶνα: certamen. ἐπισημασίας: ſignificationes. ἀποθέωσιν: conſecrationẽ. φιλοσοφητέον: philoſophandũ. ἀμαλθεῖον: amaltheũ, bibliotheca s. tua. τοποθεσία: loci deſcriptione. In quaternione C. ἀφελέστατος: ſimpliciſſimus. πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ' ὄναρ: ciuilis uir ne in ſõnio quidẽ. ἐν τῇ φακῇ μύρον: in lẽte unguẽ

tum, prouerbium. ἐπιφωνήματα : *acclamationes.* νῆφε, καὶ μέμνασ᾽ ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν : *uigila, & memineris non credere. hi ſunt nerui ſapientiæ.* τίς πατέρ᾽ αἰνήσει ; *quis patrem laudabit ?* ἐγκωμιαστικά : *laudatiua.* ἱστορικά : *hiſtorica.* οἱ μὲν πάρ, οὐδέν εἰσιν, οἷς δ᾽ οὐδὲν μέλει. *hi, qui adſunt, nihili ſunt, illis uero, nihil curæ eſt.* ὑπώπιον : *liuor.* μυροθήκιον : *unguenti, & pigmentorum arculam.* ὑπόμνημα : *commentarium.* σεμνότερός τις, καὶ πολιτικώτερος : *grauior, & ciuilior aliquis.* ἀποσπάσματα : *partes quædam auulſæ.* φιλόπατρις : *ſtudioſus patriæ.* πολιτεία : *rep.* In quaternione D. ἅλις σπουδῆς : *ſatis ſtudij eſt.* θεῖοι : *patrui.* πελινναίων : *Pelinæorum (ſunt autem populi.)* Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων : *Corinthiorum & Athenienſium.* Ἡρώδης : *Herodes.* εὐαγγέλια : *boni nuncij præmia.* Κύρου παιδείαν : *Cyri inſtitutionem.* τὰς διαφάσεις : *lucidas radiorum egreſſiones.* ἔστω ὄψις μὲν η, α, τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ, ἀκτῖνες δὲ δ καὶ ε : *ſit aſpectus η, α : quod autem uidetur, β, γ : radij uero, δ, & ε.* κατ᾽ εἰδώλων ἐμπτώσεις : *per ſimulacrorum incurſiones.* εἴδωλα : *ſpecies, imagines.* ἔγχυσις : *effuſio.* ὑπόστασιν : *ſtatum.* πολιτείαν : *remp.* σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον : *more Socraticorum in utranque partem.* τὴν ἀρέσκουσαν : *ſententiam quæ placeat.* κατάκρισις : *ſanctio.* ἀριστοκρατικῶς : *ariſtocratice, pro ſtatu optimatum.* εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης : *unum augurium optimum defendere patriam.* κατάκρισις : *ſanctio.* ἀριστοκρατικῶς : *de optimi ciuis officio.* Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας : *Theophraſti de honorum ſtudio.* αἰδοῖο-

μαι

μαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους : uereor Troianos, & Troianas longis & humum uerrentibus indutas ſtolis. πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει : Polydamas mihi primus uitio dabit. Θεοφάνης : Theophanes. φιλοσοφεῖν : philoſophari. ἐπὶ σχολῆς : in otio. γεωγραφικὰ : de terræ deſcriptione commentarios. ὁμοειδεῖς : uniformes. ἀνθηρογραφεῖσθαι : floride ſcribi. πολιτεύτιον: nauanda opera reip. ἀνέκδοτα : non edita. πολιτεύομαι : publice curo. κατὰ τὸ πρακτικὸν : ad agendi rationem quod ſpe=ctet. καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκινᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὕδοντι φρενί : & ſub tecto frequentem audire guttam dormienti animo. eſt autem finis uerſus, & uerſus inte=ger. βοῶπις : bouis oculos habens. παλινῳδίαν : mu=tationem cantus. διβάφω : bis tincta purpura. σοφιστεύειν : ſapientiæ ſtudium exercere. ἐπαγγέλλομαι ἀνδρ' ἀπαμύνεσθαι ὅς τις πρότερος χαλεπήνῃ. profi=teor me ulturum, quicunque prior læſerit. Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον : Cicero paruulus ſalutat Titum Athenienſem. ὑποσόλοικον: ſubabſurdum. ἀναφαίνεσθαι: apparere. τρηχεῖ' ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι : Aſpera, ſed bona puerorum nu=trix : nequaquam ego ea terra poſſum dulcius quid=quam aſpicere. εὐαγγέλια : boni nuncij. συμβεβηκὸς : caſum. ζώσης φωνῆς : uiuæ uocis. βοώπιδος : bouis oculos habentis. ἀσελγοῦς: intemperantis. ὀξύπεινος: famelicus, auidiſſimus. συμπόσιον: conuiuium. κατ' ὀπώραν τραχύτης : autumno ipſo aſperitas. ἀδικαίαρχοι: iniuſti magiſtratus. καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος

τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται: & Cicero philoſophus Titum ſalutat reipublicæ deditum. αὐθωρεὶ: eadem hora. Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην: Telepylum urbem Læſtrygoniam. φιλοσοφῶμεν: philoſophemur. εὐμετάθετους: quæ facile poſſint immutari. ἐν τυραννεῖσθαι: ſub tyranno eſſe. In quaternione E. Κικέρων ἀριστοκρατικώτατος παῖς: Cicero ſtatus optimatum ſtudioſiſſimus puer. φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβείας ἄτερ: intumeſcit enim non paruis tibiolis amplius, ſed efferis follibus ſine linguula. ἐσοφίζετο: cauillabatur, malitioſe cogitabat. τὸν πρακτικὸν βίον: uitam in agendo poſitam. τὸν θεωρητικόν: quæ in rerum contemplatione collocatur. πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ: ante leo, poſt uero. εἰ δὲ μή: ſi uero non. ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται: ſine dubio ad tyrannidem uiam munit. εὐελπιστία: bona ſpes. ἀδιαφορία: æquanimitas. ἀφιλόδοξον: ambitione uacans. κατὰ τὸ κινδυνικόν: curioſe. ὑποθήκας: documenta. περὶ τῶν ὅλων: de ſumma rerū. σκοπὸς: ſcopus. κατὰ λεπτὸν: minutatim. ἅλις δρυός: ſatis eſt quercus.i.glandium. τυφλώττω: cæcutio. τῷ καλῷ προσπέπονθα: erga honeſtum ſum affectus. ἀσφάλειαν: ſecuritatem, cautionem, præſidium ad furorem Clodij. ἀκκιζόμεθα: diſſimulamus. ἐν αἰνίγμασιν: obſcure dictis. ἀλληγορίαις: allegorijs.

In quaternione F. ἑλικτὰ, καὶ οὐδὲν: inuoluta, & nihil. τὰς τῶν κρατούντων: eſt autem initium ſenarioli, qui eſt huiuſmodi apud Euripidem in Phœniſſis. τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών: potentium ſtultitias ferre oportet. In quaternione H. μυστικώτερα:

ſecretiora. συλλάβους: indices ex membranula. παλινῳδία: mutatio cantus. ὑποθέσει: argumento. πολιτικὸς: reip. deditus. ὀπαδοὶ: aſſectatores aliorum in militia. ταγοὶ: duces. σπάρταν ἔλαχες ταύταν, κόσμει: Spartam ſortitus es hanc, orna. βαθύτης: profunditas. εὐκαιρότερον: opportunius. οὐχ ὁσίη φθιμένοισι: impium mortuis. uide commentarium. ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζετο μύθων: hic uero non curabat ſermones. μήπω μέγ' εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς: nihil magnum dixeris prius, quàm mortuum uideris. Senarius. σῦκῳ, μὰ τὴν δήμητρα, σῦκον, οὐδὲ ἓν οὕτως ὅμοιον γέγονεν: fico per Cererem ficus nulla unquam tam ſimilis fuit. Eſt autem ſenarius, & ſenarij principium. περίστασις: ſtatus. πολιτικῶς: ciuiliter. γραμμὴν: lineam καὶ τὸ δὲ φωκυλίδου: & hoc Phocylidis. οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντα εἰδέναι: nihil dulcius, quàm omnia ſcire. σκυλμὸν: uexationem, perturbationem. ὀξύπεινος: ita curioſus, ut omnia ſcire cupiam: auidiſſimus, ut fame percitus. τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς: præſentem ſtatum reip. quoquo modo informatum. συμπάθειαν: parem animi affectionẽ. ἡμερολεγδὸν: ut quæque ſingulis diebus acciderunt. ἀρεοπαγίτας: areopagitas. τέμπη: loca amœna. σῆμα δέ τοι ἐρέω: ſignum autem tibi dicam. Homerus ἰλ. 1 2 3: ὑπεροχὴ: excellentia. In quaternione I. ἐξωτερικοὺς: exteriores. πολιτείᾳ: in libris de rep. τεχνολογίαν: de arte ratiocinationem. ἐμφιλοσοφῆσαι: philoſophari. ἀττικισμὸς: Attica locutio. συμπάθεια: ſimilis affectio. σπουδαιότερον: grauius. δυσδιάγνωστον: difficie cognitu. διαλόγοις: ſermones. In quaternione K. φιλοπευ-

σηνέστατα: ſtudio benigniſſimo. ἔρδοι τις, faciat quiſque. (ſubaudi quam nouit artem.) δυσδυκοίμητα: difficilia mitigatu. βαθύτητα: profunditatem. μελέτη: meditatio, exercitatio. ἄνω καὶ κάτω ſurſum, et deorſum. ἄφρακτα: ſunt naues non tectæ, nec munitæ ad pugnandum. ἐπίκωπον: genus nauigij. οἵα τ' ἂν δέσποινα. qualis hera fuerit. ἀνεξίαν: tolerantiam. μετέωρος: ſuſpenſus. ὑπομνηματισμόν: decretum, monimentum. συμπαθῶς: cum affecti animi ſignificatione. νομανδρίαν: uide commentarios. συνιωνίων: cum illo mœrebam. πολιτικώτερον: ciuilius. παράγγελμα ἐνιαύσιον: quod mandaui de annua adminiſtratione ἐνδόμυχον, occultum. ἐπικεφάλια: tributa per capita. συμφιλοδοξοῦσιν: ſimul gloriæ ſeruiunt. κεφάλαιον: caput. συμπάθειαν: parem affectionem. τὸ νεμεσᾶν: indignari. τοῦ φθονεῖν: ab inuidendo.

In quaternione L. ἐν ἐπιτομῇ: ſummatim. πανικά: ſubita quædam, tanquam auctore Panedeo terricula. κενὰ τοῦ πολέμου: inania quædam in bello. Ariſtoteles lib. 3. ἠθικῶν. μώμῳ: qui omnia carpit. πεφυσίωμαι: elatus ſum. λαμπρά: ſplendida. ἐν παρόδῳ: in tranſcurſu. ἀπρόσιτον: non facilem acceſſu. ἀδωροδόκητον: incorruptum largitione. κέρας: cornu. εὐημερήματι: felici eius diei ſucceſſu. ἀκροτελεύτιον: concluſionem. γλυκύπικρον: dulce & amarū. ὑπερβολικῶς: ſupra ueritatē. τέθριππα: quadrigas. κέρας: cornu. ὁδοῦ πάρεργον: obiter. ἐνδομύχῳ: arcano. οἰκονομίαν: domeſticæ rei ordinē. οἴχεται: euaneſcit. βαθύτητα: grauitatem. ὑπομεμψιμοίρους: ſubquerulas. ἐξαφαιρέσεως: per extractionē. περιαναστρεφομένην

recreatam. ἀκοινωνήτως incōmunicabiliter. ad tollendā amicitiæ communionem. ἐπικελεύσματα: hortationes. τὸ γὰρ εὖ, μετ' ἐμοῦ: quod enim bene eſt, mecum eſt. ἱστορικὸν: hiſtoricum: οὐκ ἔλαθες: non fefelliſti. ἀφελῶς: ſimpliciter οἰκονομία: diſpoſitio. σχεδιάζοντα: temere, non ordine ſcribentem

In quaternione M.

πολίτευμα: adminiſtrationem publicam. κέρασ: cornu. ἰσοδυναμοῦντα: quæ idem ualeat. διαίρεσιν: diuiſionem. ἄγραφον: non ſcriptum. αὐτονομίαν: libertatem ſuis utendi legibus.. τὸ παραδοξότατον: inopinatiſſimum. μηδὲν αὐτοῖς: nihil illis, ſubaudi, crede. ὦ πραγμάτων ἀσυγκλώστων: ò res quæ coniungi nō poſſunt. πολυδευκεῖον: Pollucis ædem. ὦ ἀνιστορησίαν: ò inſcitiam hiſtoriarū. ἠπόρησας: dubitaſti. εὔπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας: Eupolim illū ueteris. s. comœdiæ ſcriptorē. τι λοιπόν; quid reliquum? πολλοῦ γε καὶ δεῖ: multum quidem abeſt. χρύσεα χαλκείων: aurea pro æreis. Homeri locus ἰλ. 68. ἀναντιφώνητον: ſine reſponſione. αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι: ueriti ſunt quidem recuſare, timuerunt autem accipere. παριστορῆσαι: ſcire. προπύλαιον: ueſtibulum. ἱστορικώτατος: hiſtoriarū peritiſſimus. νεόκτιστα: nuper ædificata. τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ: in nauium recenſione, apud Homerum uidelicet. ἀναλογία: proportio, analogia. φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς: Philus Phliuntis urbs Lacedæmoniorum: Opus Opuntis urbs Locrorum, per contractionem, integrum eſt, ὀπόεις ὀπόεντος. Sipus Sipuntis urbs Dauniorum in Apulia. ὀπώντιοι, σιπώντιοι: gentile nomen ab ὀποῦς σιποῦς. αὐτονομίαν: libertatem ſuis legibus utendi.

ὑπερβολικῶς: *ſupra modum*. εὐήθειαν: *fatuam ſimplicitatem*. πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ Νότος κυλίνδει κύματ' εὐρείης ἁλός: *multos autem in intermedio Auſter uoluit fluctus lati maris. eſt enim proprie* μεταίχμιον *id ſpatium, quod eſt inter duos exercitus.* ἀκοινώνητον: *aptum ad dirimendam amicitiam*. μυστικώτερον: *ſecretius*. τῆς δάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρώην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ κροτωνιάτου τυραννοκτόνου. δέδοικα δέ, μή τι νοήσῃς. εἷς δήπου τοῦτο διασκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξ ἀσφαλείας: *uxoris meæ libertus (noſti quem dico) uiſus eſt mihi dudum è uerbis, quæ inconſiderate protulit, turbaſſe calculos, ſeu ſuffragia ex coemptione bonorum Crotoniatæ tyrannicidæ. timeo, ne quid intelligas. unus quidem hoc ſi conſideraueris, reliqua in tuto*. τῆς ξυνεόρου τῆς ἐμῆς, ὁ ὑξελεύθερος ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων, καὶ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοισ καὶ ταῖς λέσχαις ὑπό τι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ κροτωνιάτου: *uxolis meæ libertus uiſus eſt mihi ſæpe garriens & in conciliabulis & conſeſſionibus nugantium aliquid turbaſſe calculorum in bonis Crotoniatæ*.

ἐξ ἄστεωσ ἐπταλόφου τειχῶν παρέδωκεν ἡμῖν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλοσ, αὐτόν τι ὀφείλοντα μνᾶς κδ. ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν Χερρονησιτικῶν μη. καὶ συγκληρονομῆσαι, χμ. κ. μ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι πάντων ὀφειληθέντων τοῦ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ μηδὲν ὀλ

χρεὼς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν πρῶτον μὲν ἵνα πάντα σώζῃ: δεύτερον δὲ, ἵνα μηδὲ τῶν τόκων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προεκκειμένης. ἡμέρας ὅσας αὐτὸν ἐσχήκαμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ πεῖραν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, καί τι σχεδὸν ἐλπίσας: ἀπογνοὺς δὲ ἀλόγως ἀπέστη, ἐπειπὼν, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν: è ſepticollis urbis mœnibus tradidit (id eſt, ſcripſit ad me) noſtri coniugij (id eſt, uxoris meæ) æs alienum Camillus. debere eam uidelicet minas 24. ex bonis Crotoniaticis; ex Cherroneſiticis 48. ex hæreditatibus autem percepiſſe 640. 20. 40. atque ex his ne obolum quidem diſſoluiſſe ex omni ære alieno, ſecũdi menſis calendis. libertum autem ipſius eum, qui Cononis patri cognominis eſt, nihil ne ipſum quidem curaſſe. primum igitur hoc; omnia ut cuſtodias: deinde, ut ne uſuras quidem negligas eas, quæ current, ab eo, quem ante diximus die. Ego quidem, per eos dies, quibus illum (Timotheum uidelicet) pertuli, ualde magno in timore fui. Erat enim apud nos, ut explorarer, ac aliqua etiam ſpe adductus. qua cum excidiſſet, temere abijt, fatus, Turpe quidem eſt remanere diu. Hoc autem poſtremum hemiſtichium eſt Homericum. totus uerſus hic eſt,

Αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι.
Turpe quidem eſt remanere diu, uacuumq; reuerti.
Iliad. B.

In quaternione N. λεληθότως: latenter. ἄλλο πρόβλημα: alia quæſtio. πυροὺς εἰς δῆμον: frumenta in populum. προπύλῳ: ueſtibulo. ἐπέχειν: hæſitare, dubitare. ἐποχῆς: dubitationis. παλινδενε-

σίαν : regenerationem. ἐν αἰνιγμοῖς : ænigmatice . ἀ=
φελῶς : ſimpliciter. αἰσχρὸν σιωπᾶν: turpe tacere. σύγ
χυσιν : confuſionem . παράφυλαξον : obſerua . τὴν τοῦ
φυρατοῦ φιλοτιμίαν αὐτότατα : turbatoris auaritiam
ipſe maxime. κενὸν : inanem. ἄτυφον: ſine ambitione,
parui animi. ἐπέχειν : dubitare . ἀθέτησις : improba=
tio . ἐποχὴ : cunctatio . τοὐμὸν ὄνειρον ἐμοί . meum
mihi ſomnium. Prouerbium eſt. πολυχρονία ἐποχὴ: diu=
turna dubitatio. φιλοτιμία: ambitio. πρόβλημα: quæ=
ſtionem . ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπει=
θες. ὡς οὐδὲν γλυκίον ἧς πατρίδος: ſed nunquā mihi
perſuadere potuiſti, nihil eſſe ſua cuique patria dulcius.
αἰδέομαι: uereor. τρῶας, καὶ τρωάδας: troas et troadas.
πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην καταθήσει: Po
lydamas mihi primus probrum inferet . ὁδοῦ πάρερ=
γον : præter propoſitum , ut egrediar à propoſito. ἐπί=
κτητα : fluxa, non diuturna. ἐκβολὴ λόγου : egreſſio
orationis. εὐπόριστον: parabilem . φυράτης : permiſtor.
ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ:
ſed hæc quidem facta eſſe ſinamus, licet dolentes . id eſt,
præterita omittamus, licet cū dolore. ἄμεμπτα: non ac=
cuſanda. τῶν νεωτέρων : iuniorū. αὐτοχθόνων : natiua,
& indigena. στοργὴν φυσικὴν: amorē naturalem. πρὸς
τὰ τέκνα: in filios. ἀμεταμέλητα : non pœnitenda. τὸ
σκάφος τῶν ἀτρειδῶν: nauigium Atridarum. σύντομα:
compendioſa. In quaternione O. δήμους : uicos.
ζήτημα : quæſtionem . τεκμηριῶδες : coniecturale,
indicium : τοῖς ἀπαντῶσιν : obuiam mihi uenienti=
bus . δύσχρηστα : inutilia . ἀπόψησαι : abſtergito . οὐ
γὰρ ἄν τι δὲ μεῖζον ἔποι κακὸν : neque enim maius ſe=

quetur malum. Homer. ὀδ. μ. παλινῳδία: *mutatio cantus*. λῆψις: *quartanæ correptio*. ἀβδηριτικὸν: Abderiticum. ἐμπολιτεύομαί σοι: *tecum de republica diſputo*. πολιτικὸν σκέμμα: *ciuilis conſideratio*. φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν: *ſapientius dijudicabimus*. σύγχυσιν τῆς πολιτείας: *confuſionem reipublicæ*. ξυνὸς ἐνυάλιος: *communis* Mars. Homeri locus ἰλ. 206. πολιτικῶς: *ciuiliter*. ἄμορφον ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην: *deforme, & turpe eſt, aduerſantis in republica debitorem eſſe*. διευκρινήσεις πρόβλημα πολιτικὸν: *dijudicabis quæſtionem ciuilem*. τοῦ καλοῦ: *honeſti*. χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους: *tabulas nouas, exulum reſtitutiones*. τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ᾽ ἔχειν τυραννίδα: *dearum maximam ut obtineat tyrannidem*. Euripides *in* Phœniſſis. ἐνσχολάζω σοὶ: *otium tecum diſputans conſumo*. ἀπορῶ: *dubito*. οὕτως που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν: *ſic ſane ſuperiorum lugebamus laudes uirorum*. ἐπίσκοπον: *ſpeculatorem, cuſtodem*. ὁρμὴ: *impetus*. φαλαρισμὸν: Phalaridis *imitationem*. αἰδέομαι τρῶας: *uereor* Troianos. ἀπορίαν: *dubitationem*. ἥρωα: *heroem*. πολιτικῶς: *ciuiliter*. ἀστρατήγητος: *regendi exercitus ignarus*. πρὸς τὸ ἀσφαλὲς: *ad ſecuritatem*. μάντις δ᾽ ἄριστος: *uates autem optimus*. In *quaternione* P. σηστιωδέστερον: *magis* Seſtianum. ὑπεκθέμενος: *cum dimiſero, tranſportauero*. ψευδησιόδειον: *quod falſo* Heſiodo *aſcribitur*. μηδὲ δίκην: *neque cauſam. totum carmen eſt*. μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς: *ne cauſā ante iudicaueris, quàm*

utriuſque partis orationem audiueris . καὶ συναποθα-
νεῖν : & ſimul mori. φαινοπροσωπεῖν: apparere, uul-
tum oſtendere. σκέμμα : conſideratio. ἀπορία: dubita-
tio. In quaternione Q. διπλῆ : nota in margine
adſcripta, ſic à græcis appellata. ἀπροσφωνήτους : in-
ſalutatos. τὸ καλὸν : honeſtum. πρὸς ταῦτ᾽ ὅ,τι χρὴ,
καὶ παλαμάσθων, καὶ πᾶν ἐπ᾽ ἐμοὶ τεκταινέσθων : ad
hæc, quod oportet, & faciant, & omnia in me fabricen-
tur. τὸ γὰρ εὖ, μετ᾽ ἐμοῦ : quod enim bene eſt, mecum
eſt. πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ : multam ſalutem hone-
ſto. εὐγενῆ : generoſa, nobilia. συνδιημερεύομεν : ſi-
mul diem conterimus. τέρας : monſtrum. σκοπὸς : ſco
pus. προθεσπίζω : præſagio. ἰλιὰς : ilias. περὶ ὁμο-
νοίας : de concordia. In quaternione R. ἀπολιτι-
κώτατον : maxime ciuilis gubernationis expertem . ἀ-
στρατηγικώτατον: maxime imperatoriæ artis ignarum.
ἀπαντήσεις : occurſus obuiam. αἰδέομαι Τρῶας: timeo
Troianos. κενόσπουδα : inanis ſtudij plena . ἀναπάν-
τητον : in quo nemo occurrat . In quaternione S.
ὑπὸ τὴν διάληψιν: ſub ipſa acceſſione febris. ἀπαῤῥη-
σίαστον : minime liberam . τίς δ᾽ ἐστι δοῦλος, τοῦ θανεῖν
ἄφροντις ὤν; quiſnam eſt ſeruus, de morte ſecurus qui
ſit? ἀσμενέστατον : gratiſſimum . θέσεις : materias .
Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ. τυραννου-
μένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυ-
σιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ
πόλις κινδυνεύσειν. Εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύον-
τα, μὴ αὐτὸς ἄρηται. Εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πα-
τρίδι εἰρήνῃ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. Εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυ-
χάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμέ-

νης, ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. Εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. Εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, συνυπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις. Εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς. κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. Εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, εἰ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. *an manendum in patria tyrannide oppreſſa. ea uero tyrannide oppreſſa, an quouis modo tyrannidis euerſio tentanda eſt. etiã ſi ciuitas propter id de ſumma rerum periculum ſubitura ſit. Vtrum cauendum tyrannidem deſtruenti, ne ipſe de medio tollatur. An tentandum ferre opem patriæ pace potius, quàm bello. Vtrum ciuile ſit, ſecedentem aliquò, quieſcere, oppreſſa à tyranno patria, an quodcunque ſubeundum diſcrimen pro libertate. an bellum inferendum regioni, eáq; ſit obſidenda à tyranno oppreſſa. an etiam is, qui non probet, ut bello tyrannis diſſoluatur, tamen ſubſcribere optimatibus debeat. An cum benemeritis & amicis una ſubeunda ſint pericula, etiam ſi illi minus recte de ſumma rerum conſuluiſſe uideantur. (hic Pompeium notat, ut 135.) Vtrum de patria bene meritus, ob eamq; cauſam graniſſima quæque paſſus, & inuiſus, (hic ſe ipſum deſcribit, qui, Catilinæ coniuratione oppreſſa, pro maximis meritis crudeliſſima ſupplicia pertulerat) ultro pro pa-*

tria diſcrimen ſubire debeat, an permittendum ei, ut ſui ipſius interdum, & familiariſſimorum rationem habeat, dimiſſis aduerſus petentes cõcertationibus pro rep. τῶν προύργου τι : *quæ ſunt ex re.* ἄκαιρος: *intempeſtiuus.* εὐστομάχως: *bono ſtomacho.* αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος : *ſtatim enim tibi deinde poſt* Hectorem *mors parata.* αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι: *utinã ſtatim obeam, poſteaquã non eram, ſocio cum interficeretur, ſuppetias laturus.* ἑταίρῳ : *ſodali.* εὐεργέτῃ: *benemerito.* οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι. *neque enim mihi cor firmũ, ſed cõſternato ſum animo.* Homer. ἰλ. κ. αἰσχροῦ φαντασία : *turpitudinis imago.* ἐν δυνάμει: *in poteſtate.* σύν τε δύ' ἐρχομένω: *pariterq; duo euntes.* τὸ συνεχὸν : *proximum.* ἀπάντησις : *occurſus.* πολίτευμα: *actionem publicam.* μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου, *ne mihi gorgoneum caput horrendi & grauis monſtri.* εἰδώς σοι λέγω : *ſciẽs tibi dico.* ἀχαρίστου: *ingrati animi.* ὁ πλοῦς ὡραῖος: *nauigatio idonea.* Μέντορ πῶς τ' ἄρ' ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν; Mentor, *quonã modo adeam, &, quonam modo amplexabor ipſum?* Homer. ὀδ. γ. θέσεις : *materias.* Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ : Dionyſius Corinthi. *In quaternione* T. τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών: *tuuc mihi dehiſcat lata terra.* ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς : *in rebus amatorijs.* ἀλογίστως : *inconſiderate.* ὑποκορίζῃ: *leni uocabulo appellas.* χρησμὸς: *oraculũ.* ἄσπονδον : *implacabile.* φιλόπατριν, *ac* πολιτικὸν: *ſtudioſum patriæ, ac ciuilem.* γενικώτερον : *generalius.* νεκυίαν : *turbam mortuorũ.* ἀπορῶ: *dubito.* στερκτέον:

probandum. τὸ μέλλον ἀποκαραδοκήσεις: quod futurũ eſt, expectabis. ὑπὸ τὴν λῆψιν: ſub acceſſionem quartanæ febris. ἀσμενέστατον: gratiſſimũ. πολιτικὸν: ciuile. μακροψυχίαν: affectionẽ animi longinqua et remota ſpectantis. εὐδαίμονα: felicem. οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος: non eſt uerus ſermo. εὐημερίαν: felicẽ diei ſucceſſum. συναγωγὴ: collectio. ἐσάλπιζεν: turba canebat. λάπισμα: falſa quædam oſtentatio. γοητείαν: præſtigiationẽ. πειθανάγκην: ſuaſionem uiolentã. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις: inquit πλάτων, οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις: tyrãnorũ enim preces, inquit Plato, noſti quàm permixtæ neceſſitatibus. ἀλίμενα: ſine portu loca: ὑπηρεσίαν: miniſterium. ἀδημονῶν: ſe occultans. διαβολὴν: infamiam. αὐθεντικῶς: auctoritate quadam domini utentem. In quaternione V. τέτλαθι, κύντερον: perfer: grauius tuliſti. ſumptum ex Homeri uerſu de Vlyſſe ſuũ cor alloquente. ἄλλα μὲν αὐτὸς: alia quidem ipſe. ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται: alia autem uel deus ſuggeret. ἀναθεώρησις: ſpeculatio. μὴ μὰν ἀσπουδεί γε, καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην: ne negligenter et ingloriuſ peream. ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι: ſed magno aliquo facinore edito, quod uel à poſteris audiatur. τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων: maxime ciuilium conſiderationum. ἄλη: error. πολιτευτέον: uerſandum in republica. In quaternione X. τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής: & præſentium, quæ repente accidunt, minima deliberatione peritiſſimus cognitor, & futurorum optimus ple=

runque conie*ct*or. τό τι ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι περιεώρα μάλιστα, *quid melius, aut quid peius, uel obſcuriſſimis in rebus prouidebat maxime.* πλοδοκῶν: *tempeſtatem ad nauigandum idoneam expectans.* στοργῆς: *amoris.* σύντηξις: *colliquatio.* συμπάθειαν: *parem affectionem animi.* ζηλοτυπία: *emulatio.* αὐθεντικῶς: *pro certo.* τυραννικῶς: *tyrannice.* σκυτάλην λακωνικήν. *Scytalen Laconicam. uide comment.* σὺν θεῷ εἰπεῖν: *ſaltem ſi deus fauerit.* Δυσουρία, *urinæ difficultas.* ἀρχή: *principium.* ἀνηθοποίητον, *nequaquã formatis moribus.* ἤθους ἐπιμελητέον: *moribus adhibenda diligentia.* ὕπουλον: *ſubdolum.* ἀφράκτῳ: *detecto nauigio.* ἀπορόμως: *conciſe.* θυμικώτερον: *ſtomachoſius.* παράπλουν τέον: *abnauigãdũ.* ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι, ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ: *ſed quæ quidem ante acta ſunt, omittemus quãuis triſtes.* σφάλμα: *error.* ἀρετή: *uirtus.* διδακτὸν: *res, quæ tradi poſſit do cendo.* In quaternione Y. περὶ κοιλιολυσίαν γίγνεσθαι: *circa uentris ſolutionem eſſe.* ὦ πολλῆς ἀγεννείας: *ò multam ignobilitatem.* ἑπταμηνιαῖον ἠυτόκησεν, *ſeptimeſtrem ſalua peperit.* Κωρυκαῖοι: *Corycæi.*

In quaternione A A. γεροντικώτερον: *ſenilius.* λέσχη: *confabulatio.* τί γὰρ αὐτῷ μέλει; *quid enim illi curæ eſt?* βεβίωται; *uita traducta eſt?* πρόβλημα: *quæſtio.* ἀγοητεύτως: *ſincere, ſine fuco.* μακάρων νῆσοι, *beatorum inſulæ.* πάθει: *affecto.* σκέψαι: *conſidera.* ἀλογηθῆ: *negligatur.* μελήση: *curæ ſit.* ἐνερευθέστερον: *rubicundiorem.* πρόβλημα ἀρχιμήδειον: *quæſtio Archimedea.* ψευδῶς: *falſo.* ἄκουσμα: *auditio.* ἔρανον: *collationem.* διψῶσαν κρήνην: *ſiti*

culoſum fontem πειρήνην: pirenen. ἄμπνευμα σε-
μνὸν Ἀλφειοῦ πειρήνην: requiem uerendam Alphei pirenen. ποῖ ταῦτ᾽ ἄρ᾽ ἀποσκήψῃ; quonam hæc modo excuſabis? γεωμετρικῶς: more geometrico. ἀρχέτυπα: exemplaria. πάντα φιλόδημον: omnem popularem. θεωρίαν: ſpeculationem. τέλος: finem. εὐπινὲς: uenuſtum. ᾧ ἀπεραντολογίαν δίδου: cui infinitam loquacitatem tribue. συμπάσχω: una afficior. ἀποθέωσιν: conſecrationem. μεθαρμόζομαι: adaptor. ἀνεμέσητον γάρ: nulla enim inuidia eſt. In quaternione BB. πολιτικοὶ: optimates. πετυφῶσθαι: tumefactum eſſe. ἐγγήραμα: ſenectutis requies. ἐντάφιον: ſepulcrum. ἀλόγως: ſine ratione. ἀποθέωσιν, conſecrationem filiæ. In quaternione CC. Κύριος, nomen libri Antiſthene abſcripti. συμβουλευτικὸν: deliberatiuũ. Ἀριστοτέλους καὶ Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον: Ariſtotelis & Theopompi ad Alexandrum. φιλαίτιον συμφορά: querula calamitas. πρόπλασμα: præfigmentum. συμπαθῶς: cum ſignificatione animi. οἰκοδεσποτικά: patrisfamilias officia. συντάγματα: opera. ἀκηδία: torpedo. ἀνεκτότερα: tolerabiliora. σύνναον: contubernalem. ὑπόθεσις: argumentum. ταῦτα δὲ μηλώσῃ: hæc uero coniicies, diſpicies, indagabis. ἀπόγραφα: deſcripta. καταβίωσιν: tenuem uictum. εὔλογον: rationi conſentaneum. εὐλογώτατον: maxime rationi conſentaneum. In quaternione DD. Παναιτίου περὶ προνοίας: Panætij de prouidentia. ἐκτενέστερον: contentius. φιλοστοργότερον: amantius. ἄφατα: infanda. ἀδιήγητα. inenarrabilia. εὐκαίρως: opportune. παρὰ τὴν ἱστορίαν: præter hiſto

riam. κοινώτερα: *communiora.* πολιτικώτερα: *ciuiliora.* οὐ γὰρ ὄνειδος: *non enim opprobrium.* φιλολογώτερα: *eruditiora.* προσφώνησιν: *nuncupationem.* καλλιππίδης: *callippides.* αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον: *eadem menſura, & melius.* αἴκε δύνῃαι: *ſi poſſis.* περὶ τελῶν σύνταξιν: *de finibus opus.* ἀκαδημικὴν: *academicam.* Αντιόχεια: Antiochia. ζηλοτυπεῖσθαι: *inuideri.* φιλαυτία: *amor ſui.* ἀπορῶ: *dubito.* αἰδέομαι Τρῶας: *uereor Troas.* μέμψιν: *accuſationem.* παρὰ τὸ πρέπον: *præter decorum.* ἀπαιδευσία: *ruditas.* ἀμαθία: *ignorantia.* Αντιόχεια: *Antiochea.* πολυγραφώτατος: *in ſcribendo plurimus.* ζηλοτυπεῖν: *inuidere.* ἀκίνδυνα: *periculo carentia.* φιλόδοξος: *ambitioſus.* ἀκαταληψίαν: *opinionem eorum, qui nihil comprehendi poſſe dicunt.* κωφὸν πρόσωπον: *muta perſona.* Αριστοτέλειον: Ariſtotelicum. περὶ τελῶν: *de finibus.* περιπατητικὰ: *peripatetica.* ἀζηλότυπον: *ſine inuidia.* λογικώτερα: *eruditiora.* ἕρμαιον: *inſperatum lucrum.* πιθανὰ: *ſuaſoria.* φιλαίτιος, *contentionis cupidus.* φιλοσόφως: *philoſophice.* δεδῆχθαι: *morſum eſſe.* μὴ γὰρ αὐτοῖς: *ne enim ipſis.* προσβολὴν: *ingreſſum.* ἐποχῇ: *retentioni.* λόγοισιν Ερμόδωρος: *uerbis* Hermodorus. προσφονῶ: *nuncupo.* ἀδιόρθωτα: *incohata, non perfecta.* ἕωλα: *obſoleta.* περὶ μικρὰ σπουδάζειν: *paruis ſtudere.* εὐλόγως: *facile.* εὐγενέστερος: *generóſior.* ἀσμενέστατα: *libentiſſime.* τὰ κατὰ μέρος: *particularia.* εὐλογίαν: *honeſtam rationem.* συμβίωσις: *conuictus.* εὐλόγως: *decenter.* διφθέραι: *pellicea tegumenta.* αἰδέομαι Τρῶας: *uereor* Troas. ἀσαφέστερος: *obſcurior.*

δεινὸς

δεινὸς ἀνὴρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο: *grauis uir, & qui forte uel inſontem accuſet.* περιοχὰς: *argumenta.* In quaternione E E. κολακία: *aſſentatio.* ἐπίτευγμα: *lucrum, quod acquiritur.* ἀπότευγμα: *damnum, uel quod amittitur.* παρακινδυνεύειν: *periclitari.* μείλιγμα: *mitigamentum.* σπουδὴ: *ſtudium.* πρόβλημα Ἀρχιμήδειον: *quæſtio Archimedea.* ἀφίδρωμα: *ſedes rei quæ dedicatur.* τὸν τῦφον μου πρὸς θεῶν τὸν τρόπον φόρησον: *elationi meæ per deos morem gerito.* κολακίαι: *aſſentationes.* πολιτικὸν σύλλογον: *ciuilem conuentum.* καταβάσεως: *deſcenſus.* κεπφηνὰ: *fatua.* περὶ ψυχῆς: *de animo.* διὰ σημείων: *per notas.* σύλλογον: *conuentum.* πομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις: *oſtentare etiam perſonis.* δυσωπία: *uitioſa uerecundia.* καταβάσεως, *deſcenſus.* εὔλογον: *conſentaneum.* ἀξιόπιστος: *fide dignum.* φοβερὸν ἦν: *formidabile erat.* ἀνεμοφόρητα: *leuia, à uentis diſſipatata.* οὐκ ἐπίστησεν: *non aduertit.* πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις: *utrum iuſtitiæ murum altum, an obliquæ fraudis.* ἀναβᾶς διαβιῶ *ſubintelligitur. quod ex Platonis lib.* II. *de republica cognoſcitur.* δίχα μοι νόος ἀτρέκειαν εἰπεῖν: *ambigit animus; ut uerum dicam.* σκολιὰ: *obliqua, diſſimulationem.* φαίδρου περὶ θεῶν: *Phædri de dijs.* φιλοτέχνημα: *comminiſcendi artes.* τὰ ὅλα: *cuncta.* σκολιαῖς ἀπάταις: *obliquis fraudibus.* καὶ μάλα κατηφὴς: *admodum triſtis.* σὺ δὲ, τί σύννους; *tu uero, quid cogitabundus?* ἀσπόνδου: *immitis:* μνημονικὸν ἁμάρτημα: *memoriæ error.* ἀλόγως: *temere.*

In quaternione F F. μέμψιν ἀναφέρει: *accuſatio=*

nem adſcribit. πρὸς ἴσον ὅμοιον: ad æqualem, ſimilemq́;. ἀκολακεύτως: ſine aſſentatione. ἀμεταμέλητον: quem non pœnitet. ἐμετικήν: uomitum. ἀδεῶς: intrepide. οἱ περὶ αὐτὸν: qui apud eum. σπουδαῖον οὐδὲν: ſtudioſum, ſiue ſerium nihil. φιλόλογα: erudita. ἐπισταθμίαν: diuerſorium. σαλάκωμα: inanem iactantiam. φαλάκρωμα: caluitium. πανικὸν: uanus terror. διάθεσιν: affectum. ἐπισημασίαν: ſignificationem mentis è geſtu. ἥρωες: heroes. ἐσίγησας: tacuiſti. μνημονικὸν ἁμάρτημα: memoriæ error. φυρμὸς πολὺς: permiſtio multa. εὐρίπιστα: inſtabilia, ab Euripo. νεωτερισμοῦ: innouationis. πολιτεύεσθαι: adminiſtrare remp. σόλοικον: abſurdum. τυραννοκτόνους: tyrannicidas. πεπολιτεύμεθα: remp. adminiſtrauimus. πεπινωμέναι: eleganter ſcriptæ. γῆν πρὸ γῆς: terram terræ anteponendam. Significat, ſe de mutando ſolo cogitare. ὑπηνέμιος: ſubiecta uento. ἀκολασίαν: intemperantiam. ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. ò factum pulchrum quidem, ſed imperfectum. ἀλιτενεῖ: humili.

= ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν,
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα διότρεφες εἰσορόωντες
Δείδιμεν, ἐν δοιῇ δὲ σαωσέμεν ἢ ἀπολέσθαι.

ſed non ea nobis curæ ſunt, quæ in amabili conuiuio fiunt: imo uero intuentes graue damnum, à Ioue immiſſum, extimeſcimus; ſalusq́;, & interitus in dubio ſunt.

Οὔτοι τέκνον ἐμὸν δέδοται πολεμήϊα ἔργα,
Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

Non tibi, mea progenies, data ſunt opera bellica: at tu

quidem placida curato munera eloquentiæ. Verba ſunt Iouis alloquentis Venerem: ſed quod apud Homerum eſt γάμοιο, Cicero mutat in λόγοιο. In quaternione G G. πολιτικώτερα: ciuiliora. ἀναθεώρησιν: animaduerſionem. ἀριστεῖον: præclarum facinus. ἀναθεώρησις: animaduerſio. ſignificat rem eſſe memorabilem, et quæ multa in ſe contineat animaduerſione digna; qualia ſunt, quæ ſupra tetigerat, de ſaxo, in crucem, columnam tollere, & cætera. κατὰ μίτον: per filum. Vide comment. μελήσει: curæ erit. ἀνέκδοτον: non editum. πρᾶξιν: facinus. καθολικὸν θεώρημα: præceptum, (ſic enim θεώρημα Cicero uertit in libro de fato) quod in omnes conueniat. μὴ πολιτεύεσθαι: accedendum non eſſe ad remp. ὑποσόλοικα: ſubabſurda. βεβίωται: acta uita eſt. πεντάλοιπον: quod reliquum eſt de quinque. Vide commen. λῆρος πολύς: multæ nugæ. ὑπόθεσιν: argumentum. εὔλογον: rationi conſentaneum. φαινοπροσωπητέον: hilari uultu agendũ eſt. ἰτέον: eundum. In quaternione H H. ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς, τὸν δ᾽ ἀπωθοῦνται ψόγον: alijs in bonis dedecus hoc effugiunt. οὐδὲν ὑγιὲς: nihil ſani. ὑπεραττικὸς: pluſquam Atticus. Δημοσθένους: Demoſthenis. ἀττικώτατα: in primis Attice. πεντάλοιπον: quod reliquum eſt de quinque. ἅλις: ſatis. ἄνω ποταμῶν: retro fluminum. ſ. curſus eſt. ἀπορία: dubitatio. μελήσει: curæ erit. προεγχείρησις: conatus. θησαυρὸς ἄνθρακες: theſaurus carbones. ἡ δεῦρ᾽ ὁδὸς ὅ τι σοι δύναται νῦν θεοπρόπε; iter hoc tibi quid ualet nũc ô uates? βλάσφημα: maledictum. καὶ μάλα σεμνὸς: & ualde grauis. τὴν δ᾽ αἰτίαν τῶν βροντῶν τίς ἔχει; cau=

ſam uero Brutorum quis tuebatur? κατηχήσει: in-
ſtructione. ἐὰν διαμείνῃ: ſi permanſerit. ἀναντιφωνη-
σία: taciturnitas. διάλογον: dialogum. ἡρακλείδιον:
Heraclideum opus. φιλοσοφούμεθα: philoſophamur.
τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος: quæ de officio. προσφωνοῦ-
μεν: nuncupamus. In quaternione I I. συντά-
ξεις: confectionem librorum. μετέωρος: animi pen-
dens. φιλόλογα: ab æquitate non aliena. φιλοφρό-
νως: benigne. πεπινωμένως: eleganter. προκοπὴν:
progreſſum in literis. οἶκος φίλος: domus cara. ῥωπο-
γραφία: ſcriptio de plantis. ῥητορεύουσιν: rhetoriſſant.
φιλοστόργως: peramanter: διδόμενα: data ἐργώδης:
laborioſum. ἀνεκτὸν: tolerabile. σχεδίασμα: ex tem-
pore factum, ſubitum conſilium. πάσχω τι: patior ali-
quid, angor. ἐποχὴν: retentionem. ἀκεραίως: ſince-
re. ψευδογράφῳ: falſo perſcripto. ἄφατα: non dicen-
da. πλοῦς: nauigatio. ὑπόμνημα: commentarium.
ἀτοπώτατον: abſurdiſſimum. πανὺ φιλοστόργως: ual-
de amanter. βουλύσει: ueſpera. ἀμηχανία: inopia con
ſilij. σπείσασθαι: inducias facere. ἐβδελυττόμην: abo
minabar. σκοπὸς: ſcopus. οὐ παρὰ τούτῳ: non apud
hunc. ἔλθωμεν: eamus. ἐν ὁμοπλοίᾳ: ſocietate na-
uigandi. λῆρος πολὺς: nugæ multæ. γλίσχρως: par
ce, tenuiter. In quaternione K K. σύνταγμα:
uolumen elaboratum. ἀρχέτυπον: archetypum, exē-
plar. παρὰ λέξιν: præter uerbum. μετεωρότερον: ſu
ſpenſiore animo. ἀσφαλὲς: tutum. ῥοπὴ: momentum.
γαυριῶ: glorior. μετ᾽ ἀμύμονα: poſt expertem cul-
pæ. alludit autem ad illud Homeri. μετ᾽ ἀμύμονα Πη-
λείωνα. ἀμύμων: reprehenſionis expers. ἄμβροτος: er

rans. συναγωγὴ : collectio, uolumen. δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες : longam nauigationem meditantes. ἢ δεῦρ᾽ ὁδὸς τί σοι δύναται; iter huc tibi quid poteſt? ἀπορία : dubitatione. σύγγραμμα : conſcriptio. ἀνεμέσητα : inuidia carentia. εὐθανασίαν : facilem mortẽ. σχόλιον : annotatiunculam. ἀπολογισμὸν συντάξομαι : defenſionem componam. ἀναπολόγητον : quod defendi nequit. δυσχρησία : difficultas uerſuræ faciẽdæ. πειράζεσθαι παραλύσει : tentari paralyſi. εὐκαιρίαν : occaſionẽ. ἀσφάλειαν : ſecuritatẽ. ἀπορία : dubitatione. σκέπτομαι : conſidero : ἀριστεία : uirilitas. παῖδες παίδων : nati natorum. εἷς ἐμοὶ μυρίοι : unus mihi mille. ἀδολέσχος : loquax. εὐμένεια : conſtantia. εἰρωνεία : diſſimulatio. πεπλογραφίαν : pepli deſcriptionem. ταξιάρχης : ordinis ductor. τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος : de officio. τὰ κεφάλαια : capita. περὶ τοῦ κατά περίστασιν καθήκοντος : de officio cui quædam adiecta eſt circunſtantia. προσφωνῶ : alloquor, ſcribo. ἀνοικεῖον : alienum. αἰδεσθέν μὲν ἀνήνασθαι δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι : pudebat quidem abnuere, ueriti ſunt autem ſuſcipere. ἀπάντησις : occurſus. δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντα : longam nauigationem cogitantem. ἀπροσδιόνυσον : inexpectatum. ἐνάριστερ᾽ ἔχοντα : ſiniſtra habentem. In quaternione L L. ἐν πολιτικῷ : in in ciuili. μηδὲ σωθείην, εἴποτε τοιοῦτο : ne ſaluus quiquidem fiam, ſi quid tale unquam. στρατηλάξ : imperator, dux. In quaternione M M P P Q Q R R. ἐμφατικώτερον : expreſſius, & euidentius. ἀλλ᾽ αἰεί τινα φῶτα μέγαν : ſed ſemper quendam hominem ingentem. ἀφειδῶς : inconſiderate. ὀρθὴν τὴν ναῦν ἀ=

παξ θανεῖν : *rectam nauim ſemel mori.* προωκονομή-σαμεν. : *præcurauimus, prouidimus.* εὐκαίρως : *opportune.* εἰλικρινὲς : *ſincerum.* ἀμφιλαφίαν : *ancipitem anſam.* μουσοπάτακτος : *à muſis percuſſus.* αὐτ-εκτον : *æquilibrem.* εἰ δ' ἐν αἴᾳ ἔζησας : *ſi uero in terra uixiſſes.* ἔα πάσας : *mitte omnes.* πολιτικὰ : *de rep.*

In quaternione SS. τοιαῦθ' ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται : *talia ærumnoſum bellum efficit.* πραγματικῶς : *negocialiter.* ὑπερβολάδω : *ſupra quàm res eſt.* συνδείπνους σοφοκλέους : *concœnatores Sophoclis.* ὑπόθεσιν : *argumentũ.* γλαῦκα εἰς Ἀθήνας : *noctuam Athenas.* ῥαθυμότερα : *ſegniora.* χαρακτὴρ : *ſtylus.* φιλαλήθως : *ingenue.* ἀποδυτηρίῳ : *loco ubi lauaturi ſeſe exuebant.* δευτέρας φροντίδας : *ſecundas curas.* γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται : *noſce, quemadmodum alio uſus fuerit.* ἐμβόλιον : *interpoſitionẽ.* ἀπότευγμα : *repulſam.* τεχνικώτερον : *artificioſius.*

In quaternione TT. ἐνθουσιασμὸς : *diuinus furor.* ἄρη πνέων : *Martem ſpirans.* ὑποθέσεις : *argumẽta.* αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων : *ſemper ſtrenue ſe gerere, & præſtantiorem eſſe alijs.* πλέον : *plus.* γνῶθι σεαυτὸν : *noſce te ipſum.*

ἦματ' ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ
Ζεὺς ὅτε δή γ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ:
Οἵ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

die autumnali cum abundantiſſimam pluit aquã Iuppiter, cũ iam hominibus iratus ſuccenſet, qui, per uim in foro aliquas ſententias ferant, iuſtitiam autem expellunt, deorum uocem non curantes. τότε μοι χάνοι : *tunc*

mihi dehiſcat. ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ᾽ ἀνεκτῶς, *hic autem furit non amplius tolerabiliter.* ἐν παρέργῳ: *obiter.* ἔπος: *carmen.* ἀλλ᾽ οἰμωζέτω: *ſed ploret.*

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
A A B B C C D D E E F F G G H H I I K K L L
M M N N O O P P Q Q R R S S T T V V X X.

Omnes quaterniones, præter XX *qui eſt duernio.*

A P V D P A V L V M M A N V T I V M,

A L D I F I L I V M,

V E N E T I I S, M. D. LV.

09664

AL DVS

Aldine
555
C568e